

מסכת קידושין (מ)

● [פרק ראשון - האשה נקנית](#) ● [פרק שני - האיש מקדש](#) ● [פרק שלישי - האומר](#) ● [פרק רביעי - עשרה יוחסין](#)

פרק ראשון - האשה נקנית

ב ב ג ג ד ד ה ה ו ו ז ז ח ח ט ט י
י יא יא יב יב יג יג יד יד טו טו טז טז יז
יז יח יח יט יט כ כ כא כא כב כב כג כג כד
כד כה כה כו כו כז כז כח כח כט כט ל ל
ל לא לא לב לב לג לג לד לד לה לה לו לו לז
לז לח לח לט לט מ מ מא

פרק שני - האיש מקדש

מא מב מב מג מג מד מד מה מה מו מו מז מז מ
ז מח מח מט מט נ נ נא נא נב נב נג נג נד נד
נד נה נה נו נו נז נז נח נח נח

פרק שלישי - האומר

נט נט ס ס סא סא סב סב סג סג סד סד סה סה
סה סו סו סז סז סח סח סט

פרק רביעי - עשרה יוחסין

סט ע ע עא עא עב עב עג עג עד עד עה עה
עו עו עז עז עח עח עט עט פ פ פא פא פב פב
פב

מתני' האשה נקנית בשלש דרכים וקונה את עצמה בשתי דרכים נקנית בכסף בשטר ובביאה בכסף בית שמאי אומרים בדינר ובשוה דינר ובית הלל אומרים בפרוטה ובשוה פרוטה וכמה היא פרוטה אחד משמנה באיסר האיטלקי וקונה את עצמה בגט ובמיתת הבעל היבמה נקנית בביאה וקונה את עצמה בחליצה ובמיתת היבם: גמ' האשה נקנית מאי שנא הכא דתני האשה נקנית ומ"ש התם דתני האיש מקדש משום דקא בעי למיתני כסף וכסף מני"ל גמר קיחה קיחה משדה עפרון כתיב הכא {דברים כב-יג} כי יקח איש אשה וכתוב התם {בראשית כג-יג} נתתי כסף השדה קח ממני וקיחה איקרי קנין דכתיב {בראשית מט-ל} השדה אשר קנה אברהם

ר"י מתני' האשה נקנית. לבעלה: בשלש דרכים. כדמפרש ואזיל והאי שלש לשון נקבה הוא ובגמרא בעי אמאי תנא לשון נקבה: וקונה את עצמה בשתי דרכים. גרסי': וקונה את עצמה. להיות ברשותה להנשא לאחר: בכסף ובשטר. מפרש בזרייתא בגמ' (לקמן ד' ה:) נותן לה כסף או שוה כסף ואומר לה הרי את מקודשת לי שטר כותב לה על הנייר אע"פ שאינו שוה פרוטה הרי את מקודשת לי ביאה בא עליה ואמר התקדשי לי ביאה זו וכולהו יליף מקראי טעמא דב"ש מפרש בגמ' (דף יא.): פרוטה. של נחשת: איסר האיטלקי. של כסף ודמיו שונה פרוטות: היבמה נקנית. ליבם: ביאה. להיות כאשתו לכל דבר שאם בא לגרשה אח"כ אינה כריכה הימנו חליצה אלא גט אבל שטר וכסף אין מועילין בה מן התורה אלא מדרבנן דתקון דמהני בה מאמר כדלמרי' ביבמות (דף ג.) אבל אינו גומר בה להיות יורקה ומיטמא לה ולא לפוטרה מן החליצה אלא לפוסלה על שאר

אחיו: גמ' ומאי שנא התם. צפרק שני (לקמן דף מא.). לתנא האיך מקדש צו
וצבלוחו ניתני הכא האשה מתקדשת: משום דקצעי למיתני כסף. צהני קנינין
ואמרין לקמן (דף 7:): כסף מנלן דנקנית צו ומפרשין דגמרין קיחה קיחה משדה
עפרון דאיקרי קנין הלכך תנא הכא קנין: וכסף מנלן. לאו הכא קא צעי לה אללא
לקמן (ד' ג:): והכא האי מתרץ קאמר לה לכולא מילתא משום דקא צעי למיתני
כסף וכסף מנלן ילפינן ליה לקמן (דף 7:): מקיחה וקיחה לשון קנין הוא הילכך תני
האשה נקנית: (רש"י)

תוספות **מתני'** האשה נקנית. הכא תני בה"א וכן בכמה דוכתין גבי איש ואשה
קתני בה"א כמו האשה שהלכה (יבמות דף קיד:): האשה שהלך בעלה (שם דף
פז:): האשה שנתארמלה (כתובות דף טו:): האיש מקדש (לקמן דף מא.). וקשה
דבהיא דתנן בתולה נשאת (כתובות דף ב.). אמאי לא תני הבתולה נשאת וי"ל
דהכא אקרא קאי כלומר האשה המבוררת בפסוק דאשכחנא אשה מבוררת
בקרא גבי נשואין דכתיב כי יקח איש אשה אבל בתולה לא קאי אקרא דלא
אשכחנא בשום דוכתא בתולה בקרא מפורש גבי נשואין אבל קשה לקמן (דף
יד:): דתנן עבד עברי עבד כנעני (דף כב:): אמה עבריה (דף יד:): אמאי לא תני בהם
ה' דהא מבוררין בפסוק נינהו ושמה בהני עבד ואמה אין נופל בהן לשון ה' שאין
מבוררין כ"כ לפי שהוצרך לפרש בהן בהי מינייהו אי בעברי אי בכנעני או בעבריה
או בכנענית דהא גבי יבמה קתני היבמה ואין לחוש כל כך שבכ"מ שונה התנא
לשון הרהוט לו בפה דכן מצינו שיש מקומות ששונה המעשה קודם המנין כי האי
דהכא וכן בתולה נשאת ליום הרביעי אתרוג שוה לאילן בשלש דרכים והתורה
נקנית במ"ח דברים (אבות פ"ו מ"ה) ויש מקומות ששונה המנין קודם כמו
בעשרה מאמרות (שם פ"ה מ"א) אור לי"ד בודקין (פסחים דף ב.). ז' ימים קודם
יו"כ (יומא ד' ב.). בשבעה דרכים בודקין את הזב (זבין פ"ב מ"ב) בג' דברים שוה
גיטי נשים לשחרורי עבדים (גיטין ד' ט.). ב"ש אומרים בדינר. במס' עדיות (פ"ד
מ"ז) תני ליה גבי קולי ב"ש וחומרי ב"ה ואע"ג דאי קבלה קדושין מאחר הוה
ב"ש לחומרא מיהו לאו להכי מיתשיל כדאמרין ביומא (דף פ:): כי אתשיל לענין
עוג מלך הבשן: בפרוטה ובשוה פרוטה. תימה דלא הוה ליה למיתני אלא בשוה
פרוטה כדתנן בהזהב (ב"מ ד' נה.). חמשה פרוטות הן ההודאה בשוה פרוטה
והאשה מתקדשת בשוה פרוטה וי"ל משום דתנא כאן בכסף מפרש באיזה כסף
דינר לב"ש ופרוטה לב"ה ולפי שלא נטעה לומר כסף דוקא ולא שוה כסף כדיליף
קיחה קיחה משדה עפרון דכתיב ביה כסף מפרש שוה כסף וא"ת ומנא לן דשוה
כסף ככסף דהא לקמן (דף טז.). מיבעי ליה קרא גבי עבד עברי ישיב לרבות שוה
כסף ככסף ופדיון הבן דכתיב ביה כסף ואמר לקמן (דף ח.). דרב כהנא שקל

סודרא בפדיון הבן ומנא לן דשוה כסף ככסף ומיהו בפרק קמא דשבועות (דף ד): דריש כלל ופרט וכלל אבל גבי ערכין דכתיב ביה כסף והקדש נמי דתנן (ערכין דף כז.) גבי המקדיש שדהו שהקדש נפדה בכסף ובשוה כסף מנלן דשוה כסף ככסף מיהו בהקדשות נמי אפשר דדרשינן כלל ופרט וכלל דהא אין הקדש נפדה בקרקע כדאמרינן בהזהב (בי"מ דף נד.) הרי אמרו אין הקדש מתחלל ע"ג קרקע דרחמנא אמר ונתן הכסף וקם לו ולקמן (דף ה.) נמי אמרינן דאין פודין הקדש ומעשר שני בשטר אבל גבי קדושין וערכין מנלן דשוה כסף ככסף וי"ל דילפינן מע"ע וא"ת והא גבי נזיקין נמי כתב קרא כסף ישיב לבעליו ודרשינן בפ"ק דב"ק (דף ז.) ישיב לרבות שוה כסף ככסף וא"כ הו"ו נזיקין ועבד עברי שני כתובין הבאין כאחד ואין מלמדין ויש לומר דתרוייהו צריכי דאי כתב עבד גרידא לא מצי למילף נזיקין מיניה לפי שמצינו שהקפיד הכתוב לענין מיטב וסד"א נמי כסף דוקא ולא שויו להכי איצטריך כסף ישיב גבי נזיקין וגבי ע"ע איצטריך נמי קרא דלא מצי יליף מנזיקין דהוה אמינא עבד דומיא דנזיקין ואם מיקני בקרקע ליבעי מיטב לכך איצטריך תרוייהו אי נמי י"ל אי כתב בעבד הוה אמינא דדין הוא שנקל עליו דיכול לפדות עצמו אפי' בשוה כסף כדי שלא יטמע בין העובדי כוכבים אבל גבי נזיקין דלא שייך למימר כך לא אמרי' הכי ואי כתב בנזיקין גרידא לא מצי למילף עבד מיניה דס"ד דלא יהיה שוה כסף ככסף בעבד לפי שגם הוא גרם לו לימכר על שנשא ונתן בפירות שביעית וכר' יוסי בר' חנינא דלקמן (ד' כ.) וס"ד דנחמיר עליו לומר דוקא כסף ולא שויו והא דאיצטריך קרא לפדיון הבן והקדש דשוה כסף ככסף ולא יליף מנזיקין וע"ע לפי שבא למעט קרקעות ושטרות שאין פודין בהן בכור אדם והקדשות: **וכמה** היא פרוטה. הא דלא מפרש כמה הוא דינר משום דדינר היו יודעין כמה היה שהוא אחד. מכ"ד בדינר של זהב כדאמרינן בריש הזהב (בי"מ ד' מד): אבל פרוטה איכא פלוגתא בגמרא לקמן (דף יב.) זימנין דזיילי וזימנין דייקרי ועוד דדברי ב"ה דקי"ל כוותיה איבעי ליה לפרושי טפי: **אחד** מח' באיסר. כשהאיסרים כדינם אבל כשהאיסרים מתזיילין אחד מששה כדאמרינן בגמרא (שם): **איטלקי**. מפרש ר"ת על שם איטליא של יון ואין לתמוה על הקו"ף כדאשכחנא (בעזרא ד) שושנכיא על שם שושן: **היבמה** נקנית כו'. תימה דלא תני מניינא כדלעיל וליתני נקנית בדרך אחד וקונה עצמה בשני דרכים וכמו מניינא דלעיל למעוטי כדאמרינן בגמרא האי מניינא נמי למעוטי דרישא למעוטי כסף ושטר כדדריש לקמן (דף יד.) ביאה גומר ואין כסף ושטר גומרין בה ומניינא דסיפא למעוטי ג"כ דלא נילף ק"ו מאשה כדאמרי' בגמ' (שם) דדרשינן נעלו אין מידי אחרינא לא וי"ל דבחדא מילתא אין לשנות מניינא ואע"ג דגבי אתרוג תנן ששוה לאילן בגי' דרכים ולירק בדרך א' התם בא לפרש דברים החלוקים בו ומאחר דלא תנא מניינא ביבמה לא חש לשנות מניינא בעבד עברי. וכנעני. אי נמי משום דלא איצטריך למיתני בהם מניינא למעוטי מידי: **מאי** שנא הכא דתנן האשה נקנית. המ"ל אגב דבעי למיתני סיפא וקונה את עצמה דלא

שייך התם לשון קדושין וכה"ג משני בסמוך מיהו אומר הר"ר מנוח דה"מ למיתני וניתרת בשני דרכים דגבי קדושין שייך לשון היתר: **משום** דקבעי למיתני כסף. והכא לא שייך למיפרך ותנא תרתי אטו חדא כדפריך לקמן דלשון קנין שייך נמי בשטר וביאה ולא היה תמוה על לשון קנין אלא משום דלקמן תנא לשון קידושין והכא תנא לשון קנין אי נמי בשטר נמי אשכחן לשון קנין דכתיב ואקח את ספר המקנה (ירמיה לב): **וכסף** מנלן גמר קיחה קיחה משדה עפרון. ואם תאמר ומה צריך לכל זה לא היה צריך לומר אלא כסף איקרי קנין דכתיב נתתי כסף השדה קח ממני וכתוב השדה אשר קנה אברהם אי נמי שדות בכסף יקנו וי"ל דבהכי לא סגי דנהי דכסף השדה איקרי קנין כסף דאשה לא איקרי קנין לכך צריך להביא ראיה דאותו כסף דגמרינן אשה מיניה איקרי קנין: **וכתיב** התם נתתי כסף השדה קח ממני. אינו חושש אלא שמוצא לשון קיחה אע"ג דלא דמי דקיחה דהכא קיימא אכסף של שדה וקיחה דאשה לא קיימא אכסף של אשה אלא אאשה עצמה וא"ת וליתני האשה נקחת שהוא לישנא דקרא טפי דכתיב כי יקח ותנן נמי עירובין (ד' כו): הכל נקח בכסף מעשר וביאה שייך נמי לשון קיחה דכתיב (ויקרא כ) ואיש אשר יקח את אחותו וי"ל דלא שייך למיתני סיפא ולוקחת עצמה בב' דרכים: (תוספות)

כס"א מתני': נקנית ככסף כשטר ונביאה. אע"פ שהביאה מפורשת בתורה כדכתיב (דברים כד, א) וצִבְעָלָה, דמיניה ילפינן עלה בגמרא (ד, ב. ט, ב). אפילו הכי אקדמיה לכסף, משום דאקדמיה קרא דכתיב פִּי יִקַּח דהיינו כסף, דגמירי קיחה קיחה משדה עפרון. ותנא שטר אחר כסף, משום דקנינו מרובה ככסף, וגט דאקדמיה למיתת הצעל, משום דכתיב בהדיא טפי ממיתה. ועוד לזשנא דחיי טפי עדיף. **בדינר ובשוא דינר.** יֵשׁ מִקְשִׁים קְדוּשֵׁי כֶסֶף מֵהֵיכָל מִדְּכֹתֵיב (בראשית כג, יג) פְּסָף הַשָּׂדֶה, אס כן נימא כסף דוקא. ואם תאמר שזה כסף בכלל כסף, ליתא, דהא גבי עבד עברי אלטרין תנא לרבות שזה כסף דתנא (טז, א) יִשָּׁיב גְּאֻלָּתוֹ לרבות שזה כסף ככסף, אס כן גבי נזיקין למאי אלטרין קרא לרבווי דתנא (ב"ק ז, א) כסף ישיב לבעליו לרבות שזה כסף ככסף ואפילו סובין. יֵשׁ לומר כל מקום שנאמר כסף גבי קנין שזה כסף בכלל כסף, כיון דהא ניחא להו בהכי. וגבי גרעון כסף לעבד דבעל כרחו דרבו הוא, אלטרין, סלקא דעתך אמינא כיון דבעל כרחו מגרע ויולא כסף דוקא, קא משמע לן אפילו סובין. ואי קשיא לך הא דאמרינן לקמן (ח, א) האי תבואה וכלים היכי דמי. אי לימא ללא מקני זהו כלל. ישיב אמר רחמנא לרבות שזה כסף ככסף, דאלמא אף לקנין אלטרין לרבווי שזה כסף למהוי ככסף. יֵשׁ לומר דהתם לרווחא דמלתא קאמר ליה, ודעדיפא קא מקשה, דאי מסברא הוה דחי ואמר ליה ומנא לך, משום הכי קא מקשה ליה מדכתיב ישיב לרבות

שֶׁהַ כֶּסֶף. וַיֵּץ מִתַּרְלָיִם בְּזוֹ דֵּהֵיִנוּ טַעֲמָא, מִשּׁוּם דְּסַלְקָא דַּעֲתָךְ הֵתֵם דִּמְמַעֵיט שׁוֹה כֶּסֶף מִדְּכֹתִיב (וַיִּקְרָא כֵה, ו) מְפָסָף מְקַנְתּוֹ דִּמְשַׁמַּע וְלֹא כֹל כֶּסֶף, לְפִיכָךְ הוֹרְכָךְ לֹוֹמֵר שְׂכַבֵּר נִתְרַבֵּה מִדְּכֹתִיב יִשְׂיב גְּאוֹלְתּוֹ. וְהֵאִי שׁוֹה דֵינֵר דִּקְתַּנִּי. אִיכָא לְמִימֵר דְּדוּקָא (דִּקְתַּנִּי מִטְּלִטְלִי) [מִטְּלִטְלִין קְתַנִּי] אֲבַל נִתְּן לֵה קִרְקַע בְּקְדוּשִׁיה אִינֵה מִקְדָּשָׁת. וְכֵן בְּמַחֲזְבֵר לְקִרְקַע, וְכַדְמוּכַח בְּרִישׁ פ"ק דְּגִיטִין (י, א) גִּמְרָא אַחַד גִּיטֵי נָשִׁים וְאַחַד שְׁחֵרוּרֵי עֲבָדִים, דְּאִקְשִׁינָן וְהֵאִי אִיכָא מַחֲזְבֵר. וְאִסִּיקְנָא כִי קְתַנִּי מִלְתָּא לְלִיתָא בְּקְדוּשִׁין מִלְתָּא דְּאִיתָא בְּקְדוּשִׁין לֹא קְתַנִּי, אֲלֵמָא הַמְקַדֵּשׁ בְּמַחֲזְבֵר לְקִרְקַע אִינֵה מִקְדָּשָׁת וְכֵן כְּתַב הֵרַב בַּעַל הַעֵיטוֹר ז"ל דְּמִקְשִׁינָן הוּיָה לִיִּיאָה מֵה יִיאָה בְּמַחֲזְבֵר לְקִרְקַע לֹא אָף הוּיָה בְּמַחֲזְבֵר לְקִרְקַע לֹא. אֲלֵא דְקִשִׁיא לִי הֵא דְתַנִּיא בְּתוּם' דְּמַכְלִתִין פֶּרֶק ד' הַמְקַדֵּשׁ בְּאַשְׁרֵה וּפִירוּתִיה בְּעִיר הַנְּדַחַת וּבִיוֹשָׁבִיה בְּבִימוּם וּמֵה שְׁעָלוּ בְּמִרְקוּלִים וּמֵה שְׁעָלוּ וְכֹל דְּבֵר שְׁחַל עָלוּ אִיסוּר עֲבֹדָה זְרָה, כּוֹלֵם אָף עַל פִּי שְׁמַכְרֵן וְקִדָּשׁ בְּדַמִּיהֵן אִינֵה מִקְדָּשָׁת, קְתַנִּי בְּעִיר הַנְּדַחַת וּבְאַשְׁרֵה שְׁהֵם קִרְקַע וּמַחֲזְבֵר לְקִרְקַע וְטַעֲמָא מִשּׁוּם שְׁחַל שֵׁם עֲבֹדָה זְרָה עָלוּ אִינֵה מִקְדָּשָׁת, הֵא בַּעֲלָמָא מִקְדָּשָׁת. וַיֵּץ לֹוֹמֵר דֵּהֵתֵם לֹא אֲלֵטְרִיךְ אֲלֵא מִשּׁוּם מַכְרֵן וְקִדָּשׁ בְּדַמִּיהֵן דְּטַעֲמָא דְּעִיר הַנְּדַחַת אִו אֲשִׁירָה, הֵא בַּעֲלָמָא דֵּהִיתִירָא מִקְדָּשָׁת, אֲבַל בְּעִיר גּוֹפָה אִו בְּאַשְׁרֵיה גּוֹפָה בְּעוּדָה מַחֲזְבֵרֵת בְּקִרְקַע אֲפִילוּ דֵּהִיתִירָא נְמִי אִינֵה מִקְדָּשָׁת, דְּבְּמַחֲזְבֵר אִינֵה מִקְדָּשָׁת מִשּׁוּם דְּכֹתִיב וַיִּלָּאָה וְהִיתָה. וְהֵאִי נְמִי יֵץ לֹוֹמֵר דְּנִתְּן לֵה קִרְקַע בְּקְדוּשִׁיה בְּתוֹרַת כֶּסֶף מִקְדָּשָׁת, וְהֵהִיא דְּפֶרֶק קַמָּא דְּגִיטִין בְּשִׁטְר אִירוּסִין קַאֲמֵר, שְׂאֵם כְּתַבּוּ עַל הַמַּחֲזְבֵר לְקִרְקַע וְנִתְּנוּ לֵה אִינֵה מִקְדָּשָׁת דּוּמִיא דְּגַט דְּמִקְשִׁינָן הוּיָה לִיִּיאָה וְזֵה עֵיקֵר. בְּדֵינֵר וּבְשׁוֹה דֵינֵר. הֵא דְּלֹא קְתַנִּי כֵּמֵה הֵא דֵינֵר כְּדִקְתַּנִּי כֵּמֵה הֵא פְּרוּטָה. אִיכָא לְמִימֵר מִשּׁוּם דְּב"שׁ בְּמַקּוּם ב"ה אִינֵה מִשְׁנָה, לְפִיכָךְ לֹא חֶסֶךְ לְפֶרֶךְ כֵּמֵה הוּא דֵינֵר. אִי נְמִי מִשּׁוּם שְׁהֵדִינֵר יָדוּעַ בִּינִיהֵם וְלֹא הַפְּרוּטָה, וְכֵן הֵאִיסֵר הֵאִיטְלָקִי יָדוּעַ בִּינִיהֵם עַד שְׁשִׁמוּ בּוּ הַפְּרוּטָה, וְלֹא הוֹרְכּוּ לְפֶרֶךְ כֵּמֵה הוּא אִיסֵר הֵאִיטְלָקִי. גִּמְרָא: מִשּׁוּם דְּקָא בְּעִי לְמִיתַנִּי כֶּסֶף וְכו'." וְהוּא דֵּדִין דֵּהוּה מְלִי לְשִׁנוּי מִשּׁוּם דְּקָא בְּעִי לְמִתַּנִּי סִיפָא וְקוּנָה אֵת עֲלָמָה דְּלֹא שְׂיִיד בִּיה לְשׁוֹן קְדוּשִׁין תְּנָא רִישָׁא נְקִינִית כְּדַמְשִׁנִּי בְּסַמוּד. אֲלֵא דְּעֵדִיפָא מִינֵה אֲמֵר לִיה, דְּעֵיקֵר קִיחָה שְׂבַכְסָף קִינִין הוּא. גִּמְרֵ קִיחָה קִיחָה מִשְׁדָּה עֲפֵרוֹן. וְאֵם תֵּאֲמֵר אֵם כֵּן לִיתַנִּי הֵאֲשֵׁה נְקַחַת, דֵּהוּה לִישְׁנָא דְּקִרָא טְפִי, וְלִישְׁנָא דְּמִתַּנִּיתִין נְמִי הוּוּ כְּדַתְּנֵן (עִירוּבִין כו, ב) נְקַח בְּכֶסֶף מַעֲשָׂה, וְשְׂיִיד נְמִי אֲבִיאָה דְּכֹתִיב (וַיִּקְרָא כ, יז) וְאִישׁ יִשְׁרָאֵל יִקַּח אֶת אֶחָתוֹ, וְכֵן כֹּל פֶּרֶשֶׁת עֵרִוּוֹת וְ[ו]אֲשֵׁה אֶל אֶחָתָהּ לֹא תִקַּח. יֵץ לֹוֹמֵר מִשּׁוּם דְּלֹא שְׂיִיד לְמִתַּנִּי סִיפָא וְלֹוֹקַחַת עֲלָמָה. (כֶּסֶף ב"א)

אי נמי [ירמיה לב-מד](#) שדות בכסף יקנו תני האשה נקנית וניתני התם האיש קונה מעיקרא תני לישנא דאורייתא ולבסוף תני לישנא דרבנן ומאי לישנא דרבנן דאסר לה אכ"ע כהקדש וניתני הכא האיש קונה משום דקא בעי למיתנא סיפא וקונה את עצמה בדידה תנא נמי רישא בדידה וניתני האיש קונה ומקנה משום דאיכא מיתת הבעל דלאו איהו קא מקני מן שמיא הוא דמקני לה ואב"א אי תנא קונה ה"א אפילו בע"כ תנא האשה נקנית דמדעתה אין שלא מדעתה לא ומאי איריא דתני שלש ליתני שלשה משום דקא בעי למיתני דרך ודרך לשון נקבה הוא דכתיב [שמות יח-כ](#) והודעת להם את הדרך ילכו בה ואלא הא דתניא בשבעה דרכים בודקין את הזב ניתני שבע משום דקא בעי למיתני דרך ואשכחן דרך דאיקרי לשון זכר דכתיב [דברים כח-ז](#) בדרך אחד יצאו אליך ובשבעה דרכים ינוסו לפניך אי הכי קשו קראי אהדדי וקשיא נמי מתניי אהדדי קראי אהדדי לא קשיין הכא דבתורה קאי ותורה איקרי לשון נקבה דכתיב [תהילים יט-ח](#) תורת ה' תמימה משיבת נפש כתב לה בלשון נקבה התם דבמלחמה קאי דדרכו של איש לעשות מלחמה ואין דרכה של אשה לעשות מלחמה כתב לה בלשון זכר מתניי אהדדי לא קשיין הכא דלגבי אשה קאי קתני לה בלשון נקבה התם דלגבי איש קאי דדרכו של איש ליבדק ואין דרכה של אשה ליבדק דהא אשה נמי באונס מיטמאה תני לשון זכר מ"ט תני שלש משום דרכים ניתני דברים וניתני שלשה משום דקבעי למיתני ביאה וביאה איקרי דרך דכתיב [משלי ל-יט](#) ודרך גבר בעלמה כן דרך אשה מנאפת הא תינח ביאה כסף ושטר מאי איכא למימר משום ביאה ותני תרתי אטו חדא הנך נמי צורך ביאה נינהו ואב"א הא מני ר"ש היא דתניא ר"ש אומר מפני מה אמרה תורה [דברים כב-יג](#) כי יקח איש אשה ולא כתב כי תלקח אשה לאיש מפני שדרכו של איש לחזר על אשה ואין דרכה של אשה לחזר על איש משל לאדם שאבדה

לו אבידה מי חוזר על מי בעל אבידה מחזר על אבידתו והא דתנן בז' דרכים בודקין את הזב ליתני דברים התם הא קמ"ל דדרכא דמיכלא יתירא לאתויי לידי זיבה ודרכא דמישתיא יתירא לאתויי לידי זיבה והא דתנן אתרוג שוה לאילן בג' דרכים ליתני דברים משום דבעינן מתני סיפא ולירק בדרך אחד סיפא נמי ניתני דבר

רפ"י וניתני הכא האיץ קונה. כי היכי דתני בלישנא דרבנן האיץ מקדש: וניתני. הכא האיץ קונה בג' דרכים: ומקנה. אותה לעצמה צפתי דרכים: ומשני משום דאיכא בהנהו צ' דרכים מיתת הצעל: בודקים את הזב. במאכל ובמשתה בחולי במשא בקפיצה ומראה והרהור שמה מחמת אחד מהן ראה ואנוס הוא וטהור דרחמנא אמר (ויקרא טו) מצפרו מאיליו ולא מחמת אונס והאשה באונס נמי מטמאה כדאמר צפ' צנות כותים (נדה דף לו:): כשהוא אומר כי יזוב זוב דמה הרי אונס אמור: ופרכינן מ"ט תני שלש. משום דרכים קאמרת: ליתני דברים וניתני שלשה. כי אורחא דגמרא: ותני תרתי משום חדא. בתמיה שינה לשון כסף וקטר משום ביאה היה לו לילך אחרי הרוב: הא מני. דתני לשון דרך בקדושי אשה ר"ש היא לאמר אורחא דארעא שייך בהו: אבידה. אחת מכלעותיו: בג' דרכים. ערלה ורבעי נוהג בו כאילן ולענין שביעית הולכין בפירותיו אחר החנטה כאילן ולא אחר לקיטה כירק: ולירק בדרך אחד. שבשעת לקיטתו עיסקו שאין הולכין בו לענין מעשרות אחר חנטה כשאר אילנות אלא אחר שנה שנקט בו כירק כדמפרש טעמיה לקמן. המעשרות משתנות כסדר השנים שנה ראשונה של שמיטה מעשר ראשון ושני וכן בשניה אצל שליטת מעשר ראשון ומעשר עני ואם חנט בשניה ונקט בשליטת כשאר אילנות אחר חנטה ובאתרוג אחר לקיטה כירק: (רפ"י)

תוספות אי נמי שדות בכסף יקנו. והא דלא מייתי קנין שנכתב בתורה מכסף מקנתו (ויקרא כה) משום דבעי לאתויי קנין דשדה וקשה אי"כ הי"ל לאתויי השדה אשר קנה אברהם וי"ל דמהיבא ליכא למידק דאיכא למימר השדה אשר קנה אברהם בחזקה או בשטר דהא לא כתיב השדה אשר קנה בכסף: **דאסור** לה אכ"ע כהקדש. והרי את מקודשת לי כלומר להיות לי מקודשת לעולם בשבילי כמו (נדרים ד' מח.) הרי הן מקודשין לשמים להיות לשמים ופשטא דמילתא מקודשת לי מיוחדת לי ומזומנת לי ומיהו אם היה אומר טלית זו מקודש לי אין נראה שיועיל דגבי אשה במה דמתיוחדת להיות לו היא נאסרת לכל אבל בככר

וטלית לא שייך למימר הכי : **אי** תנא קונה ה"א בע"כ. ואע"ג דתני האיש מקדש דמשמע בע"כ היינו משום דכבר אשמועינן הכא דבע"כ לא והא דקתני היבמה נקנית ולא קתני היבם קונה בע"כ איידי דקתני האשה נקנית תני נמי סיפא היבמה נקנית דנקנית משמע מדעתה ומשמע בע"כ : **ליתני** שלשה. פירוש משום דכל התורה כולה בלשון זכר נאמרה : **קשו** קראי אהדדי. אע"ג דמצינו כמה דברים שנקראים בלשון זכר ונקבה דכתיב (יחזקאל ב) יד שלוחה אלי והנה בו מגילת ספר וכן השמש באה (בראשית טו) השמש יצא (שם יט) המחנה האחת והכהו (שם לב) וכן בלשון חכמים מצינו (שבת דף כא.) גבי נר שכבתה אין זקוק לה נר שכבה (שם דף מד.) הלכה חמורך טרפון (סנהדרין דף לג.) השוכר את החמור והבריקה והוליכה בהר (ב"מ דף עח.) לא הספיק בעל הפרה למשוך את החמור עד שמת החמור (כתובות דף עו.) וכהנה רבות מיהו היכא דאיכא לשנויי משנינן ובקראי נמי יש שום דרשה אי נמי לפי שראה המשניות ששינו לשונם אחרי שני הפסוקים היה רוצה לתת בהם טעם ודקדוק עליהם : **הכא** דבתורה קאי ותורה איקרי לשון נקבה. וא"ת מלחמה נמי איקרי לשון נקבה דכתיב (שמואל א לא) ותכבד המלחמה אל שאול ותוסף (עוד) המלחמה (שם יט) ועוד כי היכי דקאמר דרכו של איש לעשות מלחמה ולא אשה הי"נ דרכו של איש ללמוד תורה ולא אשה וי"ל דלא דמי דהכא בתורה גופיה קאי דקרי הכתוב בלשון דרך ולא קאי בלומדיה וכתוב יצאו אליך (דברים כח) אאנשי מלחמה קאי והם האנשים שדרכם לעשות המלחמה : **[מפני** מה אמרה תורה כי יקח וכו'. פי' דמשמע בע"כ ולא כתיב כי תלקח דמשמע מדעתה] ת"י : **אתרוג** שוה לאילן בגי' דרכים. פי' בקונטרס לערלה ולרבעי ולשביעית דלענין שביעית הולכין בפירותיו אחר חנטה כאילן ולא בתר לקיטה כירק וא"ת השתא משמע דרבעי נוהג באתרוג א"כ קשה מהכא למ"ד תני כרם רבעי בריש כיצד מברכין (ברכות דף לה.) דמשמע דאין רבעי נוהג בשאר אילנות וי"ל דה"ק כרם רבעי כל היכא דמצי למתני והיכא דל"מ למתני לא פליגי עליה דלא פליגי התם לומר שלא יסבור שום תנא נטע רבעי דשמא בר מההיא דאתרוג איכא פלוגתא דתנאי בהדיא בשום מקום ולא נחלקו אלא לסתום המשניות דסוף מס' מעשר שני ובשאר דוכתין אי כמאן דסבר (ברכות דף לה.) נטע רבעי אי כמאן דסבר (שם) כרם רבעי לידע כמאן הלכתא וי"מ דאפי' מאן דתני כרם רבעי מודה בשאר אילנות דמדרבנן נוהג והכא מדרבנן קאמר ויש לנו נפקותא בדבר דאי פליגי דמאן דתני כרם רבעי דוקא אבל בנטע אין רבעי כלל אפילו מדרבנן ואמרו (שבת דף קלט.) כל המיקל בארץ הלכה כמותו בחוצה לארץ וא"כ עכשיו בחו"ל אין דין רבעי נוהג באילנות ואי מדרבנן כ"ע מודו דנוהג בשאר אילנות ה"ה בחו"ל דרבעי נוהג מדרבנן ומה שפי' בקונטרס לשביעית אזלינן בתר חנטה כאילן ולא בתר לקיטה כירק משמע מתוך פירושו דבירק אזלינן בתר לקיטה לענין שביעית ולא דק דבמס' שביעית (פ"ט מ"א) תנן כל הספיחים מותרין חוץ מספיחי כרוב והקשה רבינו נסים דבפרק

מקום שנהגו (פסחים דף נא:): תני איפכא ותירץ דבההיא דמסי' שביעית דקתני כל הספיחים מותרין מיירי בספיחים של ערב שביעית שנכנסו בשביעית דכיון שגדלו רובן בששית הם כשל ששית ומותרין אף לסחורה חוץ מספיחי כרוב שהם אסורין לסחורה כדין שביעית או אחר הביעור לאכילה כדמפרשינן בירושלמי דכל ירק אתה יכול לעמוד עליו בין חדש בין ישן אבל ספיחי כרוב שדרכו לגדל אמהות אמהות ויש עלין שהם גדלים בשביעית ושמה יקח מן העלין שהן אסורין ויאמר מן האמהות לקחתי וההוא דמקום שנהגו (שם) דקתני כל הספיחים אסורים מיירי בספיחים שגדלו בשביעית ואליבא דרבי עקיבא דדריש וכי (תוספות)

כש"א ונתני הכא האיך קונה. ואם תאמר קושיא זו הוה ליה לאקדומי כסדרא דמתניתין. ויש מרבותינו נר"ו מתרצים דאי חקשי ליה הכי, הוה משני ליה משום סיפא כדאמרין בסמוך, ותו לא הוה קשיא אמאי תנא נקנית. דמשום סיפא הוא, ללא מלי למיתני מתקדשת. ואינו מחוור דלדרכה כל היכא דאיכא לאקשווי חדא ולשנויי סינויא דמיתרלא ביה כולא דמתניתין טפי עדיף מאפופי הויי ופירוקי. ועוד דאם איתא דמקשה הוה ידע פירוקא אמאי מקשה ליה ואזיל. ללא דבהא איכא למימר דמאן דמותיב הוא דמפרק ולברורא למתניתין. ומסתברא דהאי קושיא דקא מקשה תלמודא וליתני האיך קונה לית לה עיקר. דלדרכה האשה נקנית עדיף טפי, דאי תני האיך קונה הוי כריך לאפופי בלישניה האיך קונה את האשה, ללא משום דאגב מקשה ליה הכי, ולא לעיקר קושיא. אבל לעיל קשיא ליה לימא דנקנית, משום דכולא תלמודא קנין אשה בלשון קדושין מפיק ליה, משום הכי אקדמה דהאי קשיא והא לא קשיא. תנא האשה נקנית דמדעתה אין בעל כרחה לא. ואם תאמר אדרכה נקנית בעל כרחה משמע, ותנן נמי היבמה נקנית דהיינו בעל כרחה, כדתנן (יבמות כב, ב) הבא על יבמתו בין באונס בין ברצון בין בשוגג בין במזיד קנאה. ויש לומר דקונה משמע ודאי בעל כרחה, אבל נקנית משמע בין מדעתה בין בעל כרחה, ותפסת מועט תפסת ותפסת מרובה לא תפסת. אי נמי איכא למימר דלאו משום קונה ונקנית קאמר, ללא משום האשה, דכיון דתנא האשה נקנית משמע שאין הקנין תלוי באיך אלא אף באשה, אבל אי תנא האיך קונה הוה במשמע שהכל תלוי בו וכל שמקדש מרצונו ובעל כרחה מקודשת. וביבמה דקתני היבמה נקנית, משום דאף לשון היבם קונה אינו מדוקדק בו, משום דאף שלא לדעתו הוא קונה כדתני ר' חייא (יבמות נג, ב) אפילו שניהן אנוסין קנאה, משום הכי קתני מנקנית כלומר נקנית ממילא שלא מדעת שניהם, ואי נמי משום דתנא רישא נקנית תנא הכא נקנית,

כיון דקונה נמי לא שייך ביה. ויש מי שהקשה אפילו תניא האיך קונה היכי הוה סלקא דנקנית בעל כרחא, דהיכי מזינו מקנה בעל כרחו. ואישמיטתיה הלוח וזבין זביניה זביני ותליה וקדישו קדושיה קדושין לאגב אונסא לזוזי גמרה ומקנה נפשה הוי כאמימר דאית ליה הכין צפרק חזקת (מח, ב) והכא לאו בעל כרחו לגמרי קאמר, אלא כי האי גוונא וקיימא לן כרב אשי לאמר התם באשה אינה מקודשת דהוא עושה שלא כהוגן [בעשו לו שלא כהוגן], ודוקיא דהכא כרב אשי אתיא. ואמימר מתרץ לה כתירוכלה קמא, משום דתנא סיפא בדידה. כך נראה לי. והאיך שאנסוהו לקדש. כתב הרמב"ם ז"ל (פ"ד מהל' אישות ה"א) קדושיו קדושין. והרב בעל העיטור (אות מ – מודעא מא, א) כתב שאין קידושיו קדושין, דתלו' וזבין אמרו תלוה וקני לא אמרו. ונראין דברי הרמב"ם דאי אגב אונסיה גמר וזבין כל שכן דגמר וקניא. ותני תרתי משום חדא וכו'. אבל לעיל דאמרין משום דבעי למתני כסף ליכא למפרך הכי. דהתם בכולהו שייך לשון קנין, אלא דבכסף אשכחן בהדיא, אבל הכא לא שייך דרך בשטר וכסף כלל. ומשום ביאה תני ליה. איכא לאקשווי אמאי שני בלישניה משום חדא. מפני מה אמרה תורה כי יקח איש אשה ולא כתב כי תלקח אשה לאיש. קשיא לי ומאי אולמיה דתלקח דנכתביה. ונראה לי דמשום דתלקח משמע דתזמין עצמה ותתרכה בכך, דומיא דנקנית דמתניתין. אבל כי יקח משמע אפילו בעל כרחא כעין האיך קונה. וכיון שכן תלקח טפי דייק ולכתביה. וז' שלא כפירוש רש"י והראב"ד ז"ל שהם פירשו תלקח שתיקה את עצמה ולפירוש הקשה הראב"ד ז"ל ומאי קושיא דהא אתא קרא לאשמועינן כי יקח ולא שיקח את עצמו. ולפי מה שכתבתי אינו קשה דתלקח נמי הכי משמע דתלקח האשה ולא שילקח האיך לאשה. אבל הוא ז"ל תירץ דר' שמעון הוא דדריש טעמא דקרא (ב"מ קטו, א) ומפני מה אמרה תורה שלא יקח הוא את עצמו. והא דתנו בשבועה דרכים בודקין את הזב וכו'. ואע"ג דשבועה לשון זכר הוא, ועד השתא דיתני שלשה קא קשיא לן כיון דהדרינן לפרוקי הא מני ר' שמעון היא דמשום שדרך האיך לחזור אחר האשה תני דרכים, אם כן כל היכא דתני דרכים משום שדרכו בכך הוא. אחרוג שיה לאילן בג' דרכים. דהיינו לערלה ולשבועה ולרבעי כדתנן התם, ופירש רש"י ששלש אלה נוהגין בו כדרך שנוהגין באילן, ולירק בדרך אחד שמתעשר בשעת לקיטתו כירק ולא בשעת חנטה כאילן. והקשו עליו אם מלות שנוהגין בו קתני, ליתני לפאה ולשכחה, דאם נוהגין בו כאילן ליתני חמש כאילן, ואם נוהגין בו כירק מפני שאין לקיטתו כאחת ליתני ולירק בשלשה. ועוד ליתני להרכבה כאילן, דירק באילן אפילו בחוץ לארץ אסור, ואלו ירק בירק אינו אסור בחוץ לארץ,

וירק באתרוג אסור אפילו בחוץ לארץ כשאר האילן. ויש לומר דאי אפשר למחשב פאה ושכחה, דאם תמצא לומר שנוהגין בו אי אפשר לומר שזה לאילן ולא לירק, דהא איכא ירק דנוהגין בו כמלצנות הצללים וכל שמכניסו לקיום כדאיתא במתניתים (פאה פ"ג, מ"ד. פ"ו, מ"ט) ואם תמצי לומר שאין נוהגין בו, אי אפשר לומר שזה לירק ולא לאילן, דהא איכא תאנה ושאר אילנות שאין לקיטתן בשעה אחת שאין פאה נוהגת בהן כדאיתא במתניתין (סם פ"א, מ"ד). והרכבה נמי לא תני, דכיון שדין הרכבה נמי נוהגת אף בירק, אע"פ שאינו נוהג בכל מקום כאילן ולא שייך למיתני ביה דרך. אבל בתוס' הקשו ליתני לכלאים דירק בכרם אסור ואילן שרי וליתני ארבעה כאילן, ומשום הכי פירשו דהכא דין חנטה ולקיטה קתני, כלומר לערלה ולרבעי ולשביעית בחר חנטה כאילן ולמעשה בחר לקיטה בירק, וכן פירש רש"י בעלמו במסכת ר"ה (יד, ב). (רשב"א)

א

-

ג

דף

התם הא קמשמע לן דדרכיה דאתרוג כירק מה ירק דרכו ליגדל על כל מים ובשעת לקיטתו עישורו אף אתרוג דרכו ליגדל על כל מים ובשעת לקיטתו עישורו והא דתנן כוי יש בו דרכים שוה לחיה ויש בו דרכים שוה לבהמה ויש בו דרכים שוה לחיה ולא לבהמה ניתני דברים ותו הא דתנן זו אחת מן הדרכים ששוו גיטי נשים לשחרורי עבדים ניתני דברים אלא כל היכא דאיכא פלוגתא תני דרכים וכל היכא דליכא פלוגתא תני דברים דיקא נמי דקתני סיפא ר"א אומר אתרוג שוה לאילן לכל דבר ש"מ : מניינא דרישא למעוטי מאי מניינא דסיפא למעוטי מאי מניינא דרישא למעוטי חופה ולרב הונא דאמר חופה קונה מק"ו למעוטי מאי למעוטי חליפין ס"ד אמינא הואיל וגמר קיחה קיחה משדה עפרון מה שדה מקניא בחליפין אף אשה נמי מקניא בחליפין קמ"ל ואימא הכי נמי חליפין איתנהו בפחות משוה פרוטה ואשה בפחות משוה פרוטה

רש"י התם הא קמ"ל. לטעם דאזלינן ביה אחר לקיטתא משום אורחא למילתא הוא: מפני שדרכו ליגדל על כל המים. שמסקין אותו במים שאובין כירק דהיינו טעמא דירק כדאמר בר"ה (דף יד.) גורן ויקב כתיב גבי מעשר כדגן מן הגורן כו' מה גורן ויקב מיוחדין שגדלין על רוב מים דהיינו גשמים ומתעשרין אחרי השנה שעברה כדאמרינן בר"ה (דף יב:) דאזלינן בתר שנה שהביאו שליט זה ולא אחר לקיטתו וילפינן לה מקראי אף כל שגדלין על רוב מים דהיינו חילנות מתעשרין לשעבר ואע"ג דמעשר דידהו דרבנן הוא אסמכינהו אקראי ילאו ירקות שגדלין על כל מים מתעשר לשנה הבאה: כו'. ספק חיה ספק בהמה: יש בו דרכים כו'. כיון דמספקא לן ניזיל ביה לחומר: שיה לחיה. וטעון כיסוי דם: ולבהמה. חלבו אסור: ושנה לבהמה וחיה. טעון שחיטה: שאין שיה לא לחיה ולא לבהמה. אסור הרבעה עם בהמה וחיה: זו אחת מן הדרכים. שהמביא גט או שחרור ממדינת הים כריך שיאמר בפני נכתב ובפני נחתם בפ"ק דגיטין: דאיכא פלוגתא. חילוק בדרכיו בדרך זו הוא דומה לכאן ובדרך זו אינו דומה כגון מתני' בג' דרכים למעוטי חופה ללא קניא ודזב הכי הוא דהוי אונס לזיבה ולא אונס אחר ודגטין באלו שיה ולא באומר תנו גט זה לאשתי וקטר שחרור זה לעבדי דחוזר בגט ואינו חוזר בשחרור דזכין לו לאדם שלא בפניו: דיקא נמי. דהיכא ללא הוי ליה פלוגתא תנא לכל דבר: מניינא דרישא. ג' דרכים: מניינא דסיפא. וקונה את עצמה בשתי דרכים: למעוטי חופה. שאם מסרה לה אביה לחופה לשם קדושין אינה מקודשת בכך: ולרב הונא כו'. לקמן בשמעתין (דף ה.) חליפין. קנין סודר: מה שדה מקניא בחליפין. דכתיב (רות 7) וישלוף נעלו והתם שדה הוא: חליפין איתנהו בפחות משנה פרוטה. דקיי"ל בפרק הזהב (ב"מ 77 מז.) קונין בכלי אע"פ שאינו שיה פרוטה: (רש"י)

תוספות מאחר שלא נזרע מהיכן אוספין אלא לימד על הספיחים שהן אסורים אפילו לאכילה וכ"ש לסחורה וסבר דספיחים אסורין בשביעית מדאורייתא ואפילו קודם זמן הביעור וכשיצאו למוצאי שביעית אסור מדרבנן בכדי שיעשו כיוצא בהן וקסבר כל שאר ספיחים אסורים במוצאי שביעית אבל ספיחי כרוב שאין כיוצא בהן בירקות השדה לא גזרינן בהם משום שאר ספיחים דהא מינכרא מילתא ומה שגידל אמהות הרי היא של שביעית ואסור ומה שלא הגיע

הרי הוא של מוצאי שביעית ושרי ומאן דחזי לבר אינש דאכל ספיחי כרוב למוצאי שביעית לא אתי למיכל שאר ספיחים דהא שאני משאר ספיחים ולא גזרינן היתירא משום איסורא מ"מ ש"מ דלא אזלינן כלל בירק בתר לקיטה אלא בתר רוב גידולים מדשרי ספיחי ששית שנכנסו לשביעית וי"ל דנהי דההיא דלא אזלינן בתר לקיטה מ"מ בתר חנטה נמי לא אזלינן אלא הגדל באיסור אסור בהיתר מותר מה שאין כן באתרוג ושאר אילן דאזלינן לגמרי בתר חנטה דאם חנט באיסור אפי' מה שגדל בהיתר אח"כ אסור והשתא לשביעית שוה לאילן דאי הוה כירק הוה אזלינן בתר רוב גידול: מה ירק דרכו ליגדל על כל מים. טעמא דירק מפרש בפ"ק דר"ה (דף יד. ושם) דגורן ויקב כתיב גבי מעשר כדגן מן הגורן כו' מה גורן ויקב מיוחדים שגדלים על רוב מים מתעשרים לשנה שעברה יצאו ירקות שגדלין על כל מים ואע"ג דמעשר ירק מדרבנן והיאך עושה בנין אב מדבר שהוא מדרבנן אסמכוה רבנן אקרא כדפירש בקונטרס ור"י פי' אם אינו ענין למעשר תנהו ענין לשביעית שנוהג בירק מן התורה דעיקר דרשה אתיא לשביעית לענין ירק דהוי דאורייתא בין בירק בין באילנות כדאמרינן בר"ה (דף טו:) אמינא לך מעשר חרובין דרבנן ואמרת לי שביעית דבנות שוח דאורייתא וה"ה בירקות דהווי דאורייתא מסתמא ככל דבר שהוא אוכל ונשמר כו' כדתנן במס' שביעית (פ"ז מ"א) כלל אמרו בשביעית כו' וה"ק מה גורן ויקב שגדלין על רוב מים ואזלינן בתר שנה שעברה לגבי שביעית אף כל כו' וקשה דהרי אתרוג שגדל על כל מים כדאיתא בשמעתין ואפ"ה אמרינן ששוה לאילן לענין שביעית לילך בתר חנטה ושמא י"ל דהא דאזלינן ביה בתר חנטה לשביעית היינו דוקא לחומרא כגון אם חנט בשביעית ונלקט בשמינית א"נ י"ל אע"ג דאתרוג גדל על כל מים אין לנו לחלקו מדין שאר אילנות לענין שביעית כיון דלענין ערלה ורבעי לא חלקתו תורה משאר אילנות ודרשה דגורן ויקב לירקות אתא ולא לאתרוג ומכ"מ לענין מעשר שהוא דרבנן תקנו חכמים אחר לקיטתו עישורו הואיל וגדל על כל מים כירק וא"ת אמאי לא חשיב שהאתרוג שוה לאילן לכלאים שאינו כלאים בכרם וליחשב דשוה לאילן בארבע דרכים וי"ל לא תני אלא דשוה לאילן לילך בתר חנטה ולירק בתר לקיטה וא"ת אמאי לא חשיב ששוה לירק בשני דרכים כגון לענין פיאה דלא מיחייב אתרוג בפיאה משום דאין לקיטתו כאחד דלענין פיאה בעינן לקיטתו כאחד ומהאי טעמא ממעטינן תאינה בפרק כלל גדול. (שבת דף סח.) ובפרק מקום שנהגו (פסחים דף נו:) ובירק נמי אין פיאה מתנהגת דאינו בכלל דבר המתקיים כדאיתא התם וי"ל כיון דאיכא אילנות טובא שאין חייבין בפיאה כגון האוג והחרובים השנויים במסכת פיאה (פ"א משנה ה) לא שייך למיתני שוה לירק ומהאי טעמא נמי לא קאמר שוה לירק לענין ביכורים שאין ביכורים אלא משבעה מינין כדאיתא בספרי אם כן שוה נמי לשאר אילנות: לא לחיה ולא לבהמה. פי' לענין הרבעה משום דמספקא לן אי מין חיה אי מין בהמה הוא הקשה הרי אליעזר למ"ד (חולין דף פ.) כוי בריה בפני

עצמו הוא מאי איריא משום דמספקא לן כו' אפילו ידעינן דחיה היא לא מרביעינן עליה חיה אחרת דאין מרביעינן איל על צבי וי"ל דאתיא כמ"ד (שם) כוי זה הבא מן התיישש ומן הצבייה ומספקא לן אי חוששין לזרע האב או לא דאי הוה אמר דאין חוששין היינו מרביעינן עליה צבי : **ואשה** בפחות מש"פ לא מקניא נפשה. פי' בקונטרס משום דגנאי הוא לה הילכך בטיל לה תורת חליפין בקידושין ואפילו בכלי שיש בה ש"פ אי יהיב לה בתורת חליפין וקשה לר"ת דא"כ פשטה ידה וקבלה תתקדש בפחות מש"פ ועוד כיון דתלי טעמא משום דגנאי הוא לה א"כ אמאי לא פריך בגמרא בנתיה דרבי ינאי דקפדו אנפשייהו ולא מקדשי בפחות מתרקבא דדינרי כו' כי היכי דפריך לקמן (דף יא.) אמילתיה דב"ש ועוד קשה כיון דס"ד השתא למגמר קניני אשה מקניני שדה א"כ אשה נמי תקני בחזקה כמו שדה ועוד דלקמן (דף ה.) בעי בגמ' בשטר מנלן ומאי בעי ליגמר משדה לכך נראה לר"ת דגרסי' בפחות משה פרוטה לא מקניא ולא גרס נפשה דלא בקפידא תליא מילתא אלא ה"ט משום דגמר קיחה קיחה משדה עפרון דכתיב ביה כסף ובפחות משה פרוטה לא מיקרי כסף והמקשה שהקשה תחילה ואימא ה"נ בשטר וחזקה לא הקשה דהא פשיטא דלא גמרינן קיחה לעשות אשה ככל עניני שדה ולהכי מבעיא לן לקמן בשטר מנלן דלא גמרינן משדה אלא לכסף דוקא דכתיב ביה קיחה ולא פריך מחליפין אלא משום דהוי כעין כסף דקרא שיש בהם שוה פרוטה והכי פירושו ואימא ה"נ שתקנה אשה בחליפין כשיש באותם חליפין שוה פרוטה כעין כסף דקרא טפי משטר שיש בו שוה פרוטה דא"צ שישוה השטר פרוטה כדאמרי' גיטין (דף כ.) כתבו על איסורי הנאה כשר אבל חליפין דשוה פרוטה דומין לכסף ומשני חליפין איתנהו בפחות משה פרוטה וא"כ אינם מטעם כסף אלא קנין אחר הוא וא"ת היכי ס"ד דנילף משדה עפרון שתקנה אשה בחליפין והא שדה עפרון גופא לא מיקני בחליפין דלא מצינו חליפין לעובד כוכבים דהא אמרינן בבכורות (דף יג.) מדישראל בחדא עובד כוכבים נמי בחדא וי"ל דהיינו לבר מחליפין דומיא דישאל בחדא וה"ק מדישראל בחדא קנין חדש בר מחליפין שהם בשניהם וכן משמע לקמן (דף ח.) גבי נמכר לעובד כוכבים מכסף מקנתו בכסף נקנה ואין נקנה בתורת תבואה וכלים ומאי ניהו חליפין ש"מ דשאר דברים נקנין בחליפין לעובד כוכבים וכן היה רגיל ר"ת לשלוח הרשאה ביד עובד כוכבים והיה מקנה בחליפין ומיהו בזה צריך ליזהר שלא לכתוב וקנינא מיניה דאין שליחות וזכיה לעובד כוכבים כדאמרינן בפרק [חמישי] דבבא מציעא (דף עא :) אלא וקנה העובד כוכבים כתבינן ואם תאמר אם כן כיון דפשיטא לן דאשה לא מקניא בחליפין (תוספות)

קצ"א **לא לחיה ולא [לבהמה].** כדתנן צמתניתין לזכורים (פ"ב, מ"א) שאסור משום כלאים עם חיה ועם הבהמה והכותב חייתו ובהמתו לזנו לא כתב לו את הכוי. ואלע"פ שאף בהמה ולחית וחיה ולחית אסורים בהרבעה עם שאינן מינן לגמרי כגון שור עם

החמור ואו חמור עם הסוס נראה לי דהא מתניתין אתיא כמאן דאמר (חולין פ, א) כוי זה הבא מתיש וכזיה ואסור להרביעו עם התיש וע הכזיה קאמר, וספקא ליה אי חוששין לזרע האב או לא, והלכך הולכין בו לחומרא. וכענין שאמרו שם בשחיטת חולין בריש פרק אותו ואת בנו (עט, א). אי נמי יש לי לפרש אפילו כמאן דאמר בריה בפני עצמה היא, וספיקתו מפני שהוא דומה בצורתו ככזי בחיות ולעז בבהמות, לפי שהעז והכזי דומין זה לזה, והיינו דנקט התם תיש הבא על הכזיה וכזי הבא על התישה, והלכך אלו היה ידוע שהוא מין בהמה היה מותר להרביעו עם התיש שהוא מינו וכאלו היה מביא עז מדברי על עז יסובי (כלאים פ"ח מ"ה), ואלו היה ידוע שהוא מן חיה היה מותר להרביעו עם הכזי, ולפיכך אם הביאו על התישה או על הכזיה אסור, אבל אינו לוקה, אבל אם הביאו על השור או על החמור לוקה, דודאי כלאים זה בזה הן. אלא כל היבא דאיכא פלוגתא תני דרכים. פירש רש"י ז"ל כגון מתניתין בשלש למעוטי חופה דלא קניא ובזב הכי הוא דהו אונס כזיבה ולא אונס אחר. ואינו מחוור. דלא שיק פלוגתא אלא יבא דאיכא למימר שוה בדרך זה להאי ובדרך זה להאי, אבל מתניתין וזב מיעוטין הן לומר בזה נקנית ולא בדבר אחר וזה אונס לזיבה ולא לדבר אחר, וכל היבא דתני מנינא למעוטי הוא כמו (ברכות נא, ב) עשרה דברים נאמרו בכוס של ברכה ולא יותר, בעשרה מאמרות נברא העולם ולא ביותר (אבות פ"ה, מ"א). ואפילו הכי לא תני דרכים אלא הכא מתניתין וזה הא איתרבי להו ולא עליייהו קיימינן השתא, אלא אחרת וכו' וגיטי נשים דקתני בהו שוה, ובהא שייך פלוגתא לומר בדבר זה דומה לזה ובדבר זה דומה לזה, ושחרורי עבדים נמי שייך בהו הכי דהא שוו לגיטי נשים למולך ולמביא ושוו לשאר שטרות לאומר תנו כדתנן (גיטין יג, א) האומר תנו גט זה לאשתי ושטר שחרור זה לעבדי ורצה לחזור בשניהן חוזר הוא באשה ואינו חוזר בעבד דזכות הוא לעבד וכו' דומיא דשאר שטרות דכיון דזכה לו על ידי אחר אינו יכול לחזור בו. למעוטי חליפין סלקא דעתך אמינא כיון דגמרינן משדה עפרון וכו' ואימא הכי נמי חליפין איתנהו בפחות משוה פרוטה וכו'. הקשה הראב"ד כיון דגמרינן משדה עפרון וקדה עפרון מקנה בחליפין אע"ג דאיתנהו בפחות משוה פרוטה, הוה לן למימר גבי אשה דליקנו דומיא דשטר, דגמרינן מויאלאה והיתה, ולא אמרינן כיון דאיתיה בפחות משוה פרוטה לא גמרינן. ותריץ דאנן לא גמרינן אשה משדה אלא מקיחה דכתיבא ביה, וקיחה שבשדה עפרון בכסף היא ולא אשכחן ביה חליפין, אבל שטר על כרחין כיון דכתיב ויאלאה והיתה אע"ג דלית ביה שוה פרוטה גמרינן ליה מיאלאה כיון דיאלאה אינה אלא

בשטר, והיינו ללא גמרינן שטר משדה, דהא לא חזינן שטר בשדה עפרון. ואי גמרינן מיניה הוה אמרינן כיון דשטר איתיה בפחות משוה פרוטה ואשה בפחות משוה פרוטה לא מקניא נפשה אלא ארכינן למילף מויאלא והיתה. ובתירוץ זה עלה לנו תירוץ גם למה שמקשים עוד למאי דאמרינן ואימא הכי נמי אם כן ליקני אשר בחזקה דומיא דשדה. ויש מתרצים בקושיא זו דכיון שאין גופה קנויא לא שייכא בה חזקה. וקשיא לי דהא עבד כנעני עד שלא טבל אין גופו קנוי ולא קני ליה אלא למעשה ידיו, ואפילו הכי כקנה בחזקה. ושמע מכיון שעל ידי חזקה זו אפשר לבא לידי קנין הגוף, שאם הטבילו לשם עבדות גופו קנוי חזקה נמי שייכא ביה, מה שאין כן באשה דלעולם אין גופה קנוי לו. ומכל מקום עדיין קשה דכיון שאין למדין משדה עפרון אלא מקיחה דכתיבא ביה דהיינו כסף, היכי הוה סלקא דעתך דתקנה בחליפין דומיא דשדה, דהא לא מקשינן אשה לשדה אלא קיחה דכתב באשה הוא דגמרינן שהוא לשון כסף. וכן הא דאמרינן חליפין איתגהו בפחות משוה פרוטה ואשה בפחות משוה פרוטה לתא מיקניא נפשה, ופירש רש"י ז"ל דגנאי הוא לה, נימא בפחות משוה פרוטה ליתגהו באשהבשוה פרוטה איתגהו, דכיון דבפחות משוה פרוטה לא נתבטלו מחמת פסול קנייתן אלא מחמת קפידתה של אשה כי אית בהו שוה פרוטה דלא קפדה אמאי ליתגהו בה. ויש לתרץ דמעיקרא סבר דחליפין בכלל קיחה הם, ומדין כסף (הם) הוא שרבה אותם הכתוב, דכל כסף חליפין הם שמחליף בהם הקרקע וקונה אף חליפין כן, אם כן בכלל קיחה דשדה עפרון הם, ואשה נמי תקנה בהן, ומפרקינן כיון דאשכחן חליפין בפחות משוה פרוטה, ארלא קניה אחרת היא שחדשה תורה (קנין) אלא שאינה בכלל כסף, ואשה לא אמרה בה תורה קניה (שאינה בכלל) אלא כסף, הלכך אין חליפין קונין בה. והטעם הזה מספיק אפילו לחזקה, שלא עלה עד דעת לרבות באשה קניות שבשדה, אלא שהיא סבור שיקנו חליפין מדין כסף. וקשיא לי דאם כן למאי אצטריך לאסוקי במלתיה ואשה בפחות משוה פרוטה לא מקניא, דהא אפילו כי מקניא בפחות משוה פרוטה, נמי לא מיקניא בחליפין, דהא כיון דלא מדין כסף הן קונין מנן אתיאן באשה. ונראה לי דמעיקרא כי אמרינן כיון דגמרינן משדה עפרון מה שדה עפרון מיקני בחליפין וכו', ואמרינן נמי ואימא הכי נמי, לאו למימרא דסבירא לן דאשה לשדה מקשינן, אלא הכי קאמר כיון דכסף דאשה מכסף דשדה גמרינן אלמא קניית אשה כקניית שדה, וכיון דאשכחן להו דהיקשו קלת קניותיהן אף אנו נאמר לכל שאר הקניות שבשדה שיהיו נוהגות כן באשה, קא משמע לן מתניתין דלא. ואימא הכי נמי, דהא טעמא קאמרינן

מדהוקשו בהדיא בקצת קניותיהן והאי מהאי גמרינן. ופריק כיון דחליפין איתנהו בפחות משוה פרוטה ואשה בפחות משוה פרוטה לא מקניא נפשה דגנאי הוא לה, הא על כרחין לא הוקשו אלא לקניית כסף בלבד דאיתא בהדיא, ומחליפין אתה דן לכל שאר קניות שבשדה שאינו באשה כגון חזקה. ואם תאמר מכל מקום מאי קאמר לפי שחליפין איתנהו בפחות משוה פרוטה, נימא דחליפין איתנהו אף באשה בחליפי שוה פרוטה, ולעולם עיקר קניות שבשדה איתנהו באשה. זו אינה קושיא דכיון דעיקר חליפין אפילו בפחות משוה פרוטה איתנהו, כי עביד להו בכלי שוה מנה לא ייפה כחו יותר מכח כלי שאינו שוה פרוטה, דקם חליפין חד הוא, דבשלמא אי חליפין לא נתנו לחזרה הוה אמרינן כי יהיב לה פחות משוה פרוטה לא מקניא נפשה, אבל כי יהיב לה שוה פרוטה מקניא נפשה. ואי נמי אי עיקר חליפין ליתנהו כלל בפחות משוה פרוטה הוינן אמרינן כיון דקנייה חסובה היא מקניא בה נפשה אבל השתא דיימא לן (נדריס מח, ב) דחליפין קני על מנת להקנות הוא ולא דידה נינהו, אפילו כי יהיב לה חליפין שוה מנה מאי הוי, הא מכל מקום לאו בגופן היא נקנית אלא בדינן, ודינן אפילו בפחות משוה פרוטה איתיה, וכיון שדין חליפין איתיה בפחות משוה פרוטה לא חשיבא לה וגנאי הוא לה להקנות עצמה בקנייה פחותה כזאת שעיקרא בפחות משוה פרוטה, ולא דמי לשטר, דשטר לאו בגופו מתקדשת אלא במה שכתוב בו, ומה שכתוב בו אינו בתורת דמים. כך נראה לי. והשתא נמי לא תיקשי אפילו כי גמרינן משדה עפרון לגמרי היכי הוה סלקא דעתך למילף מיניה חליפין, והא שדה עפרון אי אפשר לו בחליפין, דעכו"ם לא קני בחליפין אלא בכסף, דלפי מה שפירשתי לאו משדה עפרון קא גמרינן, אלא כיון שהוקשו קצת קניות אשה לקניות של שדה אף אנו נאמר דאשה כשדה לכל הקניות ולא כשדה עפרון ממש. ומיהו בתוס' תירלו בהם בשם ר"ת דעכו"ם נמי קונה בחליפין, דלכא אמרו בצבורות (יג, ב) מה ישראל בחדא אף עכו"ם בחדא אלא לאפוקי מסיכה אבל חליפין לא, וכדמוכח לקמן (ח, א) גבי נמכר לגוי דאמרינן בכסף הוא נקנה ואינו נקנה בתורת תבואה וכלים ומאי ניהו חליפין, אלמא בשאר דברים מהנו חליפין לגוי. (רשב"א)

לא מקניא נפשה מניינא דסיפא (למעוטי מאי) למעוטי חליצה סד"א תיתי בק"ו מיבמה מה יבמה שאינה יוצאה בגט יוצאה בחליצה זו שיוצאה בגט אינו דין שיוצאה בחליצה קמ"ל ואימא הי"נ אמר קרא [דברים כד-א/ג](#)

יציאה דכוותה קא ממעט והא לא דמיא האי יציאה להאי יציאה התם נפקא לה מרשות אדון לגמרי והכא אכתי מיחסרא מסירה לחופה בהפרת נדרים מיהא נפקא לה מרשותיה דתנן נערה המאורסה אביה ובעלה מפירין נדריה והאי [שמות כא-יא](#) ויצאה חנם להכי הוא דאתא הא מבעי ליה לכדתניא דתניא ויצאה חנם אלו ימי בגרות אין כסף אלו ימי נערות אמר רבינא אם כן לימא קרא אן כסף מאי אין כסף אין כסף לאדון זה אבל יש כסף לאדון אחר ומאן ניהו אב וממאי דדרשינן הכי דתניא [ויקרא כב-ג](#) וזרע אין לה אין לי אלא זרעה זרעה מנין ת"ל זרע אין לה עיין לה ואין לי אלא זרע כשר זרע פסול מנין ת"ל זרע אין לה עיין לה והא אפיקתיה לזרע זרעה זרע לא איצטריך קרא דבני בנים הרי הן כבנים כי איצטריך קרא לזרע פסול ותנא גופיה מנליה דדריש הכי אמרי כתיב [במדבר כב-יד](#) מאן בלעם [דברים כה-ז](#) ומאן יבמי דלא כתיב בהו יו"ד והכא כתיב ביה יו"ד ש"מ לדרשא הוא דאתא ואיצטריך למכתב קידושיה לאביה ואיצטריך למכתב מעשה ידיה לאביה דאי כתב רחמנא קידושיה לאביה הוה אמינא משום דלא טרחא בהו אבל מעשה ידיה דקא טרחא בהו אימא דידה הוה ואי אשמעינן מעשה ידיה דקא מתזנא מיניה אבל קידושיה דמעלמא קאתי לה אימא דידה הוה צריכא: גופא ויצאה חנם אלו ימי בגרות אין כסף אלו ימי נערות ולכתוב רחמנא נערות ולא בעי בגרות אמר רבה בא זה ולמד על זה מידי דהוה אתושב ושכיר דתניא תושב זה קנוי קנין עולם שכיר זה קנוי קנין שנים יאמר תושב ולא יאמר שכיר ואני אומר קנוי קנין עולם אינו אוכל קנוי קנין שנים לא כ"ש אילו כן הייתי אומר תושב זה קנוי קנין שנים אבל קנוי קנין עולם אוכל בא שכיר ולימד על תושב שאע"פ שקנוי קנין עולם אינו אוכל א"ל אביי מי דמי התם תרי גופי נינהו דכי נמי כתב רחמנא תושב נרצע לא יאכל והדר כתב אידך הוה שכיר מילתא דאתיא בק"ו ומילתא דאתיא בק"ו טרח וכתב לה קרא אלא הכא חד גופא היא כי נפקא לה בנערות בגרות מאי בעיא גביה אלא אמר אביי לא נצרכה אלא לבגר דאילונית סד"א בנערות תיפוק בבגרות לא תיפוק קמ"ל מתקיף לה מר בר רב אשי ולא ק"ו הוא ומה סימנין שאין מוציאין מרשות אב מוציאין מרשות אדון בגרות שמוציאה מרשות אב אינו דין שמוציאה מרשות אדון אלא אמר מר בר רב

**אשי לא נצרכה אלא לעיקר זבינא דאילונית סד"א דאתיא סימני נערות הוי זבינא דלא
אתיא סימני נערות לא הוי זבינה זבינא**

רש"י יליאה דכותה קא ממעט. יליאת אירוסין דומיא דיליאת אמה קא ממעט מדין אמה ולמימר
דיש כסף בה ומה יליאת אמה העבריה אין כסף לאדון דנפקא מרשותיה קאמר קרא אף מיעוט
דיש כסף דקא דייק ליליאת אירוסין יש כסף למי שילאה הימנו קאמר והיינו אב: והא לא דמיה.
יליאת אירוסין ליליאת אמה והיכי קאמרת דיליאת אירוסין אחי למעוטי הא לאו דכותה היא דלכתי
לא נפקא מרשותיה דאב למעשה ידיה ולירושתה עד שתכנס לחופה: בהפרת נדרים מיהא נפקא
ליה מרשותיה. שאינו יכול להפר לבדו: וילאה חנם. ולא פירש מתי תלא: אלו ימי בגרות. שהיא
משנתה מנערות להיות בוגרת: אין כסף. אלא דבר אחר מוליאה אלו ימי נערות ולקמיה פריך מכי
נפקא לה בנערות בגרות מאי עבדיה: אן כסף. בלא יו"ד כדכתיב מאן יבמי: מנלן דרשין. יו"ד
דאין כי האי גוונא באנפי נפשיה: זרע אין לה אין לי. שיעכב על בת כהן מלאכול בתרומה אלא
זרעה מישראל: זרע זרעה מנין ת"ל אין לה עיין עליה. שאם מת בנה ויש לו בן אף הוא מעכבה:
זרע פסול. כגון ממזר: בני בנים הרי הם כבנים. נפקא לן במסכת יבמות בפ' הבא על יבמתו (דף
סב:); ותנא גופיה מנא ליה. דמשמע ליה אן בלא יו"ד: מאן בלעם. אין בדעתו לילך עמנו: ואיטרדיך
למכתב מעשה ידיה לאביה. כדיליף לעיל מאת בתו לאמה: דקא מתזנא מיניה. ודעתיה על מעשה
ידיה דשכיחא: דמעלמא קא אחי לה. ולא היתה דעתו עליהם לזונה בשבילם: בא זה ולימד על זה.
מתוך שלא פירש נערות במקרא אלא מאיליו הוא למד שאין לנו דבר אחר לתלות יליאתו בו הולך
לכתוב שניהם. דאי כתב חד הוה אמינא בגרות הוא דאשמועינן קרא אבל נערות לא מפיק לה בא
חבירו ולמד עליו על כרחך חד מינייהו לנערות אחא: מידי דהוה תושב ושכיר. דכתיב גבי תרומה
למידרש הכי: תושב. האמור אכל תרומה תושב כהן ושכיר לא יאכל קדש: זה קנוי קנין עולם. עבד
עברי הנרצע ביד כהן ואעפ"כ אין גופו קנוי לו כשאר עבדים כנענים לאכול בתרומה: קנין שנים.
שלא הגיע לו עדיין שש שנים: בא שכיר ולימד על תושב. דעל כרחך חד מינייהו לנרצע הוא דאתא
ומאחר שנכתבו שניהם משמעותא דנרצע מתושב אתיא שהוא מיושב אלא יותר מן הקנוי לשש
שנים: התם תרי גופי נינהו. נרצע ושאינו נרצע שני גופים הם ואפשר להיות שניהם בביתו של כהן:
דכי נמי כתב רחמנא כו'. כלומר ואפילו פירש הכתוב נרצע לא יאכל וחזר ופירש על שאינו נרצע
ואע"פ שלא הולך לכתבו הייתי יכול לתרץ ולומר אע"ג דהוי שכיר מילתא דאתיא בק"ו טרח
וכתב לה קרא לפיכך כשכתבו התם י"ל בא זה ולימד על זה ואין לנו להקשות יכתוב נרצע בפירוש
ולא יכתוב שכיר: אבל הבא. דאפקה קרא מרשותיה בנערותה לא משכחת לה אמה יולאה בבגרות
והיכי כתב לן קרא מידי דלא הוי לכתוב נערות בהדיא ותו לא: אילונית. אין לה סימני נערות
ואשמועינן קרא שיליאה ימי בגרותה כשיהיה לה עשרים שנה: שאין מוליאין מרשות אב. כדאמרין
לעיל שמעשה ידיה לאביה: בגרות שמוליאה מרשות אב. ללא אשכחנא דכי ליה קרא אלא נערות
דכתיב (דברים כב) לאבי הנערה: אינו דין כו'. ולקמן פריך הא אמרן מילתא דאתיא בקל וחומר

טרה וכתב לה קרא: לא נלכתי. קרא דגרות אלל ללמדנו שהאילונית נמכרת בקטנותה כשאר
בנות: (רפ"י)

תוספות יציאה דכוותה קא ממעט. פי' ר"ח יציאת אמה העבריה מאדון שהוא עת נעורים אף כאן
נערה מיהו סוגיא לא משמע כלל שהוא צריך ללמוד דביום נערות מיירי אלא מנלן דכסף דאביה
הוי ונראה לפרש יציאה דכוותה כגון ברשות אדון אם היה שם כסף אז היה נותן לאדון שיצאה
ממנו כמו כן כאן שיש כסף ביציאתה מרשות אב דאביה הוי וכן משמע לשון הקושיא: זרע פסול
מנין. אומר ר"י זרע זרעה פסול קאמר דהא כיון שנבעלה לפסול לה פסלה מן הכהונה ולא תאכל
עוד בתרומה הילכך ליכא לפרש זרע פסול ממש אלא זרע זרעה: בא זה ולימד על זה. פירוש אי לא
כתב אלא חד הוי מוקמי ליה בנראה יותר דהיינו בגרות וא"ת ולמה לי ויצאה חנם ללמוד על אין
כסף הא ע"כ לא הוה מצינן לאוקמי אין כסף בבגרות אלא בנערות דהא מיניה דרשינן לעיל אבל
יש כסף לאדון אחר ומנו אב אם כן ע"כ האי קרא איירי בנערות דאילו בבגרות אין האב זכאי
בקדושין דכיון שבגרה אין לאביה רשות בה ואומר הר"ם דאי לאו ויצאה חנם הוה מוקמינן אין
כסף ויתורא דיו"ד דאמר רבינא חד לנערות וחד לבגרות ודרשה דאין כסף לאדון זה לא הוה דרשינן
להכי איצטריך ויצאה חנם: בגרות שמוציאה מרשות האב כו'. וא"ת מיתת האב תוכיח שמוציאה
מרשות האב ואינה מוציאה מרשות אדון אף אני אביא ויש לומר דאיכא למפרך מה למיתת האב
שכן לא נשתנה הגוף תאמר בבגרות שנשתנה הגוף: ויצאה חנם אלו ימי בגרות אין כסף אלו ימי
נערות. וא"ת ברישא הוה ליה למנקט אלו ימי נערות והדר ימי בגרות וי"ל משום דאין כסף צריך
לאוקמיה לימי נערות כדאמר לעיל אבל יש כסף לאדון אחר דהיינו ימי נערות דאין האב זכאי
בקדושי בתו בוגרת: דלא אתיא סימני נערות לא הוי זבינה זבינא. וא"ת ובקטנות איך נדע שלא
תביא סימני נערות דסימני אילונית היינו כשהיא בת עשרים ולא הביאה שערות כדאיתא פרק
הערל (יבמות דף פ:) ואע"פ שיש סימני אילונית שאפשר להכיר בקטנות כגון סימן דקולה עבה
ואין שיפולי מעיה כנשים הא אמרינן (שם) גבי סריס עד שיהא בו כולן ומסתמא הוא הדין
באילונית וי"ל דהכי קאמר לא הוי זבינה זבינא וצריך האדון להחזיר מעשיה והאב יחזיר הכסף
וגם אין שייך בה דין ייעוד אם יעדה: (תוספות)

רפ"א זרע זרעה פוסל מנין. יש מי שגורס כן, דאי זרעה ממש פסול, מאי איירא משום זרע, הא
מכיון שבה עליה פסול לה פסלה כדאיתא ביבמות פרק אלמנה (סח, א), וכדמוכח מבת כהן אלל זרע
זרעה פסול כגון שיש לו בן כשר והלך הבן ונכבש על הערוה והוליד ממנה בן ממזר. ואפילו לגירסת
הספרים גרסי זרע פסול מנין. הכי נמי מפרשינן לה בזרע זרעה ולא בזרעה ממש. לזרע זרעה לא
אלטרדיך קרא בני בנים הרי הם כבנים. ואם תאמר והא בפרק יש נוחלין (ב"ב קטו, א) לא משמע הכי.
דאמרינן התם ובין אין לו אין לי אלל ובן הבן בת הבן בן בת הבן] (בן בן הבת בת הבן) מניס תלמוד
לומר ובין אין לו עיין עליו, אלל בן הבן כריך קראי. יש לומר בן משמע בן ממש, אבל זרע כל יולאי
ירכו נקרא זרעו, והכא דקאמר בני בנים הרי הם כבנים לא בני בנים הרי כבנים דוקא קאמר, אלל
זרעו הרי הוא כבנים. וכן משמע בסנהדרין (סד, ב) דהניא מעביר בנו בוחו בלל אין לי אלל בנו ובחו
וכו' בן בנו וכו' מנין תלמוד לומר כי מזרעו, דאלמא זרעו משמע כל יולאי ירכו, אבל בנו בנו ממש
משמע. כי אלטרדיך קרא לזרע פסול. יש מקשים בזרע פסול נמי לא כריך קרא. ותדע דתנן ביבמות
פרק כילד (כב, א) מי שיש לו בן מכל מקום פוטר את אשת אביו מן היבום, וכן מי שיש לו אח מכל
מקום זוקק את אשר אחיו ליבום, ואמרינן עלה בגמרא מכל מקום לאתויי מא י לאתויי ממזר, ואקשינן
עלה פשיטא אחיו הוא סלקא דעתך אמינא ניליף אחוה אחוה מבני יעקב מה התם כשרים ולא פסולין
הכא נמי וכו', אלמא זרע פוסל נמי לא כריך קרא, וניחא להו דזרע משמע זרעו מיוחד אחר, אבל בן

ואח משמע כל שהוא בנו ואחיו, ואנא גברי חזינא תיובתא לא חזינא, דהתם נמי בן ממזר מקרא נפקא לן כדאמרין התם מי שיס לו בן מכל מקום לאתויי מאי לאתויי ממזר, ואמרין מאי טעמא, ואהדרינן אמר קרא וכן אין לו עיין עליו, ואח ממזר דפשיטא לן התם לאחיו הוא לאו מנפשא איפשיטא להו התם, אלא מבן הוא דאיפשיטא, דכיון דבנו הוא כדנפקא לן מאין לו, אם כן פשיטא לאחיו הוא. ותדע לך מדאמרין התם פשיטא אחיו הוא, ופרקינן מהו דתימא לילך אחוה ואחוה מבני יעקב מה התם כשרים ולא פסולין הכי נמי כשרין ולא פסולין, ואמרין ואימא הכי נמי, ופרקינן מדמפטר פטור מזקק נמי זקיק, אלמא כל עיקר לא איפשיט לן התם אלא מדפטר אשר אביו מן היבום, והוא לא נפקא לן אלא מאין לו עיין עליו, אבל בן ואח לא משמע כל שהוא בנו ואחיו. אי אשמועינן מעשה ידיה משום דקא מתזנא מיניה. פירש רש"י ז"ל דקא מתזנא מיניה ודעתיה על מעשה ידיה, אבל קדושין דמעלמא קאתו לא היתה דעתו עליהם לזונה בשבילן. ואינו מיושב לפי לשון הגמרא, דהא משמע דמשום דהני מזונת גרמי להו, והני משום דלאו מזונות גרמי להו. ואי כפירוש רש"י הוה לן למימר משום דשכיחי ודעתיה עלויהו, אבל הני דמעלמא קא אתו לא. ונראה לי דהכי פירושן משום דקא מיתזנא מיניה דמעשה ידיה מכח מזונות קא אתו, דכל דאכלה שבחא ועבדא טפי כדאמרין בגיטין (יב, ב) הקדש גופיה ניחא ליה דליכול עבדא כי היכי דלישבח, כלומר וליעביד טפי והלכך הוה להו מעשה ידיה (בגדול) [בשבילן] מזונותיו אבל קידושין דמעלמא קא אתו ומזונות לא קא גרמי להו אימא דידה הו. כך נראה לי. לא נכרכה אלא לבגר אילונית סלקא דעתך אמינא בבגרות לא תיפוק קא משמע לן. הקשה הרשב"ד דזבין לה אימת, אי דזבנא בעודה קטנה בבגרות מאי בעיא גביה, דהיינו בשנת עשרים כדאמרין (נדה מז, ב) תביא ראייה שהיא בת עשרים והיא אילונית והא נפקא לה בשש. ופריק בשמכרה כשהיא בת שש עשרה דעדיין היא קטנה כיון שלא הביאה שערות ונפקא כשהיא בת עשרים. והקשה עוד לרב דאמר ביבמות (פ, א) גבי סרים שלא הביא ב' שערות אכל חלב מבן י"ג עד י"ח נעשה גדול למפרע, היכא הוה סלקא דעתך דלא תיפוק, אדרבה כשהגיע לעשרים ולא הביאה ב' שערות איגלי מילתא למפרע דגדולה היתה בשעת מכירה, ומכירה בטעות היתה, והדרי זביני וניחא ליה דנעשה גדול למפרע דקאמר רב משעה שגולדו בו סימני סרים קאמר, והכא בשמכרה בשנת י"ו וגולדו בה סימני אילונית בשנת י"ז דמכירתה מכירה, וכשהגיע לעשרים נעשה בוגרת משנת י"ז ולמעלה ומחזיר לה אדון מעשה ידיה, דמשנת י"ז עד שנת עשרים שעשה עמו. והרמב"ם נר"ו כתב דעיקר קושיא ליתא, דלרב משכחת לה דזבנה בת ט' או בת עשר כשהיתה קטנה וילאה בשש, וכשהגיעה לכ' וגודע שהיא אילונית נעשית גדולה למפרע, ואיגלי מילתא שהיתה דינה לכאת מבת י"ב שנה ומחאה, נמצא שהוא כריך להחזיר לה מה שעשה עמו יותר, וכן הא דאמר רב אשי לא נכרכה אלא לעיקר זביני דאילונית, סלקא דעתך אמינא לא הוה זביני, הכי נמי קאמר דלכשהא בת עשרים ואיגלי מילתא שהיא אילונית ובטל מקחו ויחזירו זה

קמ"ל [\[שמות כא-יא\]](#) ויצאה חנם כו' ולמר בר רב אשי דאמר ולא ק"ו הוא הא אמרינן מילתא דאתיא בק"ו טרח וכתב לה קרא ה"מ היכא דליכא לשנויי אבל היכא דאיכא לשנויי משנינן: ותנא מייתי לה מהכא דתניא [\[דברים כד-א\]](#) כי יקח איש אשה ובעלה והיה אם לא תמצא חן בעיניו כי מצא בה וגו' אין קיחה אלא בכסף וכן הוא אומר [\[בראשית כג-יג\]](#) נתתי כסף השדה קח ממני והלא דין הוא ומה אמה העבריה שאינה נקנית בביאה נקנית בכסף זו שנקנית בביאה אינו דין שתקנה בכסף יבמה תוכיח שנקנית בביאה ואינה נקנית בכסף מה ליבמה שכן אין נקנית בשטר תאמר בזו שנקנית בשטר ת"ל כי יקח איש הא למה לי קרא הא אתיא לה אמר רב אשי משום דאיכא למימר מעיקרא דדינא פירכא מהיכא קא מייתית לה מאמה העבריה מה לאמה העבריה שכן יוצאה בכסף תאמר בזו שאינה יוצאה בכסף ת"ל כי יקח איש ואיצטריך למיכתב ויצאה חנם ואיצטריך למיכתב כי יקח איש דאי כתב רחמנא כי יקח הוה אמינא קידושין דיהב לה בעל דידה הוה כתב רחמנא ויצאה חנם ואי כתב רחמנא ויצאה חנם הוה אמינא היכא דיהבה (ליה) איהי לדידיה וקידשתו הוה קידושי כתב רחמנא כי יקח ולא כי תקח: ובעלה מלמד שנקנית בביאה והלא דין הוא ומה יבמה שאין נקנית בכסף בביאה זו שנקנית בכסף אינו דין שנקנית בביאה אמה העבריה תוכיח שנקנית בכסף ואין נקנית בביאה מה לאמה העבריה שאין קנינה לשום אישות תאמר בזו שקנינה לשום אישות ת"ל ובעלה ולמה לי קרא הא אתיא לה אמר רב אשי משום דאיכא למימר מעיקרא דדינא פירכא מהיכא קא מייתית לה מיבמה מה ליבמה שכן זקוקה ועומדת תאמר בזו שאין זקוקה ועומדת תלמוד לומר ובעלה:

כ"י הא אמרת כו'. ומאי תקשה ליה אי אשמועינן קרא בגר לחילונית דתיפוק ביה: ותנא מייתי ליה מהכא. קידושי כסף דיליף להו רב יהודה דלעיל מאין כסף נפקי ליה לתנא מקיחה דקדה עפרון: כי יקח איש אשה ובעלה. והכריכה הכתוב גט לפוטרה מקיחה זו כדכתב סיפא דקרא והיה אם לא תמצא חן: והלא דין הוא. שתיא נקנית בכסף מק"ו ולמה לי קרא: שאינה נקנית בביאה. אם מסרה ליה לביאה לשם שפחה אינה שפחתו בכך: נקנית בכסף. כדכתב מכסף מקנתו (ויקרא כה): זו שנקנית בביאה. כדיליף לקמן מודעלה: יבמה אינה נקנית בכסף. ליבם להיות כאלהו להוליא בגט בלא חליצה כדיליף לקמן (דף יד.) יבמה יבא עליה ויבמה ביאה גומרת בה ואין כסף גומר בה: מעיקרא דדינא. ממקום שאתה בא ללמוד דהיינו אמה העבריה יש להשיב ולהכי קאמר מעיקרא דדינא פירכא שהתשובה שהשיב בתחילה יבמה תוכיח לאו מעיקרא דדינא אתיא אללא ממקום אחר: שכן יוצאה בכסף. שפודה את עצמה בתוך שש שנים אם תרצה כדכתב (שמות כא) והפדה והואיל וכסף חשוב בה לפדותה חשוב נמי לקנותה: שאינה יוצאה בכסף. כדנפקא לן מספר כורתה ואין דבר אחר כורתה: ואיצטריך למיכתב ויאלה חנם. למילף מיניה כדיליף לעיל יש כסף לאדון אחר: היכא דיהבה איהי לדידיה. כסף וקדשתו דאמרה ליה התקדש לי: ליהו קידושין. דכיון דאשמועי' דכסף עביד אישות מה לי כסף דידה מה לי כסף דידה להכי הדך תנא קרא זימנא אחריתי בהדיא כי יקח איש ולא כי תקח אשה לאיש: שכן אין קנינה לשום אישות. הלכך לא שייכא

זה ביאה: שכן זקוקה ועומדת. לזה מחמת קידושי המת ואין ביאה בלא לגמור אכל קנין דמעיקרא ללא: (ה"י)

תוספות מעיקרא דדינא פירכא שכן יוצאת בכסף. ה"ה דמצי למינקט שכן יוצאת בשש ויובל וסימנין אלא ניחא ליה למפרך פירכא דשייכא אף בשפחה כנענית דהוה מצי למיעבד ק"ו משפחה כנענית דלא שייכי פירכא דסימנים ושש ויובל הקשה ה"ר יעקב מאורלייני"ש אכתי למה לי כי יקח נהי דלא מצי יליף מק"ו מ"מ נילף מהיקישא שהקישא לאמה העבריה מואם אחרת יקח לו הקישא הכתוב לאחרת כדאיתא לקמן (דף טז.). ואמה העבריה נפקא לן לקמן (דף יד:): שנקנית בכסף מוהפדה ומה אמה נקנית בכסף אף אשה נקנית בכסף דאין משיבין על ההיקש וי"ל דאי מהיקש לחוד ה"א דלא סגי בפרוטה עד שיהא ב' פרוטות כדבעינן באמה העבריה כדמוכח לקמן ורבינו נתנאל תירץ כיון דלא ידענו דאמה העבריה נקנית בכסף אלא מוהפדה דהואיל ויוצאה בכסף נקנית בכסף לא ילפי' מיניה קנין של אשה לפי שביציאתה אינה יוצאה בכסף כמו אמה העבריה: מה לאמה העבריה שכן יוצאה בכסף. וא"ת נילף כסף מביאה ומה ביאה שאין קונה באמה העבריה קונה באשה כסף שקונה באמה העבריה אינו דין שיקנה באשה וי"ל כ"ש דאיכא למיפרך יבמה תוכיח שנקנית בביאה ואינה נקנית בכסף: היכא דיהבה לדידה וקידשתו. פי' בקונטרס שאומרת הרי אתה מקודש לי וקשה שהרי באיש אינו נופל לשון קידושין שאין נאסר בכך לשאר נשים ויש לפרש שאומרת הרי אני מקודשת לך וצריך לומר דיהבה לדידה לאו דוקא שהרי אביה מקבל הקדושין אלא רוצה לומר ואמרה: כתב רחמנא כי יקח ולא כי תקח אשה לאיש. תימה כיון דעיקר קרא דכי יקח אתא למימר שהיא לא תקדשנו מה צריך למילף קיחה קיחה משדה עפרון בלאו הכי שמעינן ליה מדכתיב כי יקח ולא כי תקח אשה את איש וי"ל דאי לאו ג"ש הוה מוקמינן קרא דכי יקח איש אקידושין של ביאה אבל בקדושי כסף לא בעינן נתן הוא ואמר הוא להכי איצטריך גזירה שוה לאורויי דכי יקח מיירי בכסף ואפ"ה בעינן נתן הוא ואמר הוא: ובעלה מלמד שנקנית בביאה. וא"ת תיפוק ליה מדכתיב כי יקח דמשמע נמי לשון ביאה כמו כולהו קיחה דעריות איש אשר יקח את אחותו ואשה אל אחותה לא תקח איש אשר יקח את אשת אחיו וי"ל דשאני היכא דאי אפשר לפרשו בענין אחר כדאמרינן בפ' נושאים על האנוסה (יבמות דף צז.). ליקוחין כתובין בתורה סתם הראויה לשכיבה שכיבה הראויה לקיחה קיחה וא"ת ונילף מג"ש דנקנית בביאה כדאמרי' בריש הבא על יבמתו (שם דף נה:): אשה לבעלה מנין שנקנה בהעראה אתיא קיחה קיחה וי"ל דאי לאו כתב ובעלה עיקר ביאה לא הוה גמרינן מקיחה דעריות דכיון דקיחה דהתם לא מישתעי בקנין כלל אבל לחשב העראה כגמר ביאה גמרינן שפיר: אמה העבריה תוכיח שנקנית בכסף ואינה נקנית בביאה. תימה אי הוה שתיק מובעלה ה"א אמה העבריה נמי נקנית בביאה מק"ו דהא לקמן (דף ט:): ממעטינן מובעלה אמה העבריה והכא אילו לא נכתב ובעלה קאמר וי"ל דהכי פריך והלא דין הוא דמשום אשה לא איצטריך ובעלה דאתיא בק"ו ואי למעוטי אמה העבריה לכתוב קרא ובעל והוי מוקי למעוטי אמה דמשום היא גופה לא צריך וה"א יתירה למה לי ומשני אי לא כתב אלא ובעל היא גופה לא הוה אתיא בקל וחומר דהוה אמינא אמה העבריה תוכיח: מה ליבמה שכן זקוקה ועומדת. וא"ת הלא אין מועיל לה זקיקתה לענין כסף וא"כ כל זה אכניס בקל וחומר ונימא הכי ומה יבמה שאע"פ שהיא זקוקה ועומדת אין נקנית בכסף ונקנית בביאה אשה שאינה זקוקה ונקנית בכסף אינו דין שנקנית בביאה ולא יזיק לה מה שאינה זקוקה דכי האי גוונא צריך לומר פרק כיצד הרגל (ב"ק דף כה.). דבעי לאוכוחי התם דקרון משלם בחצר הניזק נזק שלם מק"ו דשן ורגל שפטורין ברשות הרבים חייבין ברשות הניזק נזק שלם קרן שחייב ברשות הרבים חצי נזק אינו דין שחייב ברשות הניזק נזק שלם והקשה ר"י התם דאיכא למיפרך מה לשן ורגל דהזיקן מצוי תאמר בקרן שאין הזיקו מצוי ומפרש ר"י התם דלענין חיוב נזק שלם ברשות הניזק לאו חומרא היא למיפרך מינה שהרי אינה מועלת כלום בשן ורגל לחייב חצי נזק ברה"ר כקרן וכל זה אשים בקל וחומר ומה שן ורגל שאע"פ שהזיקן מצוי פטורין ברשות הרבים חייבין ברשות הניזק נזק שלם קרן שאע"פ שאין הזיקו מצוי חייב ברשות הרבים חצי נזק אינו דין שחייב בחצר הניזק נ"ש ונראה לר"י דהכי פריך שכן זקוקה ועומדת לביאה כלומר שעיקר מצותה להקים לאחיו שם

הילכך נקל לה להקנות בביאה יותר מאשה וה"ר אלעזר משזנ"א פי' שכן זקוקה ועומדת שביאה זו אינה עושה אלא גומרת קדושי ראשון ומשום דאשכחן ביאה גומרת לא נאמר שתקנה תחלת קנין. [וע' תוס' ב"ק כה. ד"ה אני]: (תוספות)

רש"א מה אמר העבדיה שאין נקנית בביאה נקנית בכסף. הקשה הרמב"ן נר"ו והא' לאו משום קולא דביאה היא, אלא שאין קניינה לשם אישות, איכא למימר דעדיפא מינה מקשינן לאפילו בתורת קל וחומר אחת לה קל וחומר פריכא הוא ליבמה תוכית. מה ליבמה שכן אין נקנית בשטר. ואם תאמר מכל מקום קל וחומר איפריך ליה, כיון דמאינו ביאה שקונ במקום שאין כסף קונה, ואיכא למימר דהכי קאמר הואיל ואין היבמה נקנית בשטר אע"פ שקונה בכל מקום, ממילא שמעינן דכסף שאינו קונה ביבמה לאו משום קולא וחומר הוא, אלא שאין היבמה כריכה אלא ביאה שהיא עושה נישואין דזקוקה ועומדת היא, אבל לגבי קניה כסף עדיף מביא. מה לאמה העבדיה שאין קניינה לשם אישות. קשיא לי והא' אמרי רבנן (לקמן יט, א) מעות הראשונות לקדושין נתנו. ויש לומר דלקדושין ממך לא ניתנו דהא נפקא בלא גט. מה ליבמה שכן זקוקה ועומדת. ואם תאמר מכל מקום ביאה עדיפא, וקל וחומר אחת איתיה דמה כסף אחר זיקה שאינו גומר ביבמה קונה ביאה שגומרת אחר זיקה ביבמה אינו דין שתקנה, דכי האי גוונא אמרינן לקמן (ה, ב) ומה כסף אחד כסף שאינו גומר קונה חופה שגומרת אחר כסף אינו דין שתקנה. ויש לומר דהכי קאמר לא מנינו ביאה אלא בזקוקה, ואי אמרת קל וחומר מכסף אם כן [הוי ליה קו' וכסף לביאה] הדרינן לפרכי מה לכסף שכן פודין בו הקדשות. (רש"א)

א

-

ה

דף

ומנין שאף בשטר ודין הוא ומה כסף שאין מוציא מכניס שטר שמוציא אינו דין שמכניס מה לכסף שכן פודין בו הקדש ומעשר שני תאמר שטר שאין פודין בו הקדש ומעשר שני דכתב [\[ויקרא כז-יט\]](#) ונתן הכסף וקם לו אמר קרא [\[דברים כד-ב\]](#) ויצאה והיתה מקיש הויה ליציאה מה יציאה בשטר אף הויה נמי בשטר ואקיש נמי יציאה להויה מה הויה בכסף אף יציאה בכסף אמר אביי יאמרו כסף מכניס כסף מוציא סניגור יעשה קטיגור אי הכי שטר נמי יאמרו שטר מוציא שטר מכניס קטיגור יעשה סניגור מילי דהאי שטרא לחוד ומילי דהאי שטרא לחוד הכא נמי האי כספא לחוד והאי כספא לחוד טיבעא מיהא חד הוא רבא אמר אמר קרא [\[דברים כד-א/ג\]](#) ספר כריתות ספר כורתה ואין דבר אחר כורתה ורבנן האי כריתות מאי עבדי ליה מיבעי ליה לדבר הכורת בינו לבינה כדתניא הרי זה גיטיך ע"מ שלא תשתי יין על מנת שלא תלכי לבית אביך לעולם אין זה כריתות כל שלשים יום הרי זה כריתות ורבי יוסי הגלילי מכרת כריתות קא נפקא ליה ורבנן כרת כריתות לא משמע להו חדא מחדא לא אתיא תיתי חדא מתרתי הי תיתי לא ליכתוב רחמנא בשטר ותיתי מהנך מה להנך שכן הנאתן מרובה לא ניכתוב רחמנא

בביאה ותייתי מהנך מה להנך שכן קנינן מרובה לא ניכתוב רחמנא בכסף ותייתי מהנך מה להנך שכן ישנן בע"כ וכ"ת כסף נמי בע"כ באמה העבריה באישות מיהא לא אשכחן: אמר רב הונא חופה קונה מקל וחומר ומה כסף שאינו מאכיל בתרומה קונה חופה שמאכלת בתרומה אינו דין שתקנה וכסף אינו מאכיל והאמר עולא דבר תורה ארוסה בת ישראל אוכלת בתרומה שנאמר [\[ויקרא כב-יא\]](#) וכהן כי יקנה נפש קנין כספו והאי קנין כספו הוא ומה טעם אמרו אינה אוכלת גזירה שמא ימזגו לה כוס בבית אביה ותשקנו לאחיה ולאחותיה אלא פריך הכי ומה כסף שאינו גומר קונה

רפ"י שטר שאין פודין בו הקדשות. אם כתב לגזבר שטר על מעות פדיון הקדש אין הקדישו פדוי דבעינן ונתן הכסף וקם לו: האי שטרלא לחוד והאי שטרלא לחוד. בזה כתוב לשון כניסה וזה מפורש לשון יציאה: האי כספא לחוד. כשהוא נותנו מפרש על מנת מה הוא נותנו: חד הוא. אינו נזכר בתוכו אם להוליא אם להכניס: קאי בגירוסין וממעט קידושין. בתמיה: ולר' יוסי הגלילי דמפיק ליה להאי וכתב לדרשא אחרת. בפ"ב דגיטין (דף כ"א): לדבר הכורת. שיהא הספר מזדילן ולא שיהא בו תנאי האוגדן: אין זה כריתות. שכל ימיה היא נאגדת בו לקיים תנאי זה מחמתו: הרי זה כריתות. אפילו מיד דהיא תקיים תנאו ותלך שאפשר דברים הללו לבא לידי הבדלה: מכרת כריתות. דהוה מלי למיכתב ספר כרת דמשמע ספר כורתה והך דרשא אחריתי מייחורא דלישא: חדא מחדא לא אחיא כו'. הכי קשיא ליה האי תנא דלעיל דפריך בכולהו והלא דין הוא והדר ללא אתו מדינא ואכרביה קרא למה לי קרא בכולהו נהי דחדא מחדא לא אחיא תיתי חדא מתרתי במה מלינו בהלך השוה שבהן שקונין בעלמא וקונין כאן אף אני אחיא את השלישי שהרי כולם קונים במקום אחר כסף ושטר קונה באמה העבריה כדלקמן (דף י"ד): ביאה קונה ביבמה: כסף וביאה הנאתן מרובה. אבל שטר איירוסין אין בו לה שום הנאה שהרי אין כתוב בו אלא הרי את מקודשת לי: קנינן מרובה. שקונין קרקעות ועבדים: בע"כ. ביאה קונה ביבמה בע"כ דנפקא לן ביבמות (דף נ"ד). מויבמה וכן שטר מוליא את האשה בע"כ מצעלה: באמה העבריה בע"כ. שאביה מוכרה שלא מדעתה: כסף שאינו מאכיל בתרומה. אם נתארסה לכהן כדתנן בכתובות (דף נ"ז): אין האשה אוכלת בתרומה עד שתכנס לחופה: שאינו גומר. להוליא מרשות אביה למעשה ידיה ולירושתה: (רפ"י)

תוספות ומניין שאף בשטר. ומק"ו דאמה העבריה שאין נקנית בביאה ונקנית בשטר ליכא למימר חדא משום דאמה גופה מדאיתקש לאחרת נפקא לן לקמן (דף ט"ז). ואפילו לרב חסדא דיליף לה מלא תצא כצאת העבדים אבל נקנית היא בקנין העבדים איכא למיפרך כדלעיל שכן יוצאה בכסף ועוד דכיון דלרב חסדא אב כותבו ליכא למילף באשה שאינה נקנית בזה הענין שהבעל כותבו: שכן פודין בו הקדשות ומעשר. וא"ת כל זה אשים בק"ו ומה כסף שאע"פ שפודין בו הקדש ומעשר ואינו מוציא ואפ"ה מכניס שטר שאע"פ שאין פודין בו הקדש מוציא אינו דין שיכניס י"ל דחומרא הכתובה בפסוק אין להכניס בק"ו דודאי חומרא של סברא ניתנה להשים בק"ו אבל הכתובה יש לנו לומר שהיא הגורמת מעלה וא"ת ונימא ק"ו מקרקעות שאינן מוציאות אפ"ה מכניסות פי' דאדם יכול לקדש אשה בקרקע ואינה מתגרשת בקרקע והתם ליכא למיפרך שכן פודין בו הקדש וי"ל דאיכא למיפרך מה לקרקע שכן קונין מטלטלין אגבן תאמר בשטר וא"ת מטלטלין יוכיחו שאין קונין אגבן ואינן מוציאות ומכניסות אף אני אביא שטר וי"ל מה למטלטלין שכן פודין בו הקדש: מה הויה בכסף אף יציאתה בכסף. ולענין ביאה ליכא למימר מה הויה בביאה אף יציאתה בביאה שלהתרחק ממנה הוא מגרשה ועוד משום שמצא בה ערות דבר רגיל לגרשה ואז יש לו

לפרוש: סניגור יעשה קטיגור. וא"ת א"כ היכי קאמר לעיל מה לאמה העבריה שכן יוצאה בכסף ודין הוא שתהא נקנית בכסף אדרבה גריעותא דאין קטיגור נעשה סניגור וי"ל דבאמה העבריה ליכא למימר הכי לפי שמתחלה שאביה מוכרה לשפחות הוא מקבל הכסף מן האדון א"כ כשהוא רוצה לפדותה דין הוא שיקבל האדון הכסף אבל איש שמקדש אשה הכל בא על ידו בין הקידושין בין הגירושין והתם שייך למיפרך יאמרו כסף מכניס וכו': קאי בגירושין ממעט גירושין. ואין סברא לומר קאי בכתיבה וממעט בכתיבה דפשטא דקרא משמע שבא לומר דוקא בכתיבה דקאמר אם לא תמצא חן בעיניו וכתב לה משמע דוקא בזה הענין: על מנת שלא תלכי לבית אביך לעולם אין זה גט. פירש בקונטרס שכל ימיה נאגדת לקיים תנאי זה מחמתו וא"ת אמאי לא אמר דהוי גט שהרי אם מת אביה יכולה היא ליכנס לבית ושוב אינה נאגדת בו דלאחר מיתת אביה לא חשיב בית אביה כדאמרין בנדרים (דף מו.) קונם לביתך שאיני נכנס מת או מכרו מותר וי"ל דבית אביה קרוים כל יוצאי חלציו של אביה אע"ג שמת כדכתיב (בראשית לח) גבי תמר שבי אלמנה בית אביך אע"פ שמת אביה כדמוכחי קראי: ורבי יוסי הגלילי מכתת כריתות נפקא. תימה דבפרק המגרש (גיטין ד' פג:) קאמר על רבנן דר"א בן עזריה כרת כריתות לא דרשי ור' יוסי הגלילי בכלל דרבנן והכא אמר דר' יוסי הגלילי דרש כרת כריתות וי"ל דלא קאמר לא משמע להו אלא דלא דרשי פירוש להווא דרשא דהתם דמיבעי להו לדרשא דהכא: שכן ישנן בעל כרחא. פי' בקונטרס ביאה ביבמה שטר בגרושין כסף באמה העבריה וקשה לרבינו תם אם זה חשוב בעל כרחא מה שהאב מוכר את בתו בעל כרחא א"כ מאי קאמר רב הונא לקמיה כסף באישות מיהא לא אשכחן בע"כ הלא האב מקדש בתו קטנה בכסף בע"כ ואומר רבינו תם כיון דאב במקום בתו קאי אין זה חשוב בע"כ כיון שהוא מדעתו של אב וא"ת א"כ היכי קאמר כסף נמי איתא באמה העבריה בע"כ הרי אב מוכרה מדעתו וי"ל דהכי פריך כסף איתא באמה בע"כ כגון שהאדון מייעד את העבריה בכסף מקנתה בע"כ של אב ובע"כ של בת דהא דאמר לקמן (דף יט.) אשר לא יעדה שצריך ליעדה לא שצריך לעשות מרצונה אלא שצריך להודיעה שלשם קידושין מייעדה ואע"ג דאמר לקמן באישות מיהא לא אשכחנא ובכי האי גוונא שמיעד הוי אישות מ"מ בתחילה לא בא הכסף בשביל אישות ויש מיישבים פי' הקונטרס דודאי זה קרוי בעל כרחא מכירה של אמה העבריה שחוב הוא לה ואם היתה בת דעת לא היתה מתרצית אבל קידושי קטנה לאו חוב הוא לה כמו מכירה וסופה עומדת לינשא אם היתה בת דעת היתה מתרצית ולא חשיב על כרחא: (תוספות)

רשב"א מה לכסף שכן פודין בו הקדשות ומעשרות אבל שטר אין פודין בו הקדשות. פירש רש"י ז"ל אם כתב שטר על מעות אין הקדש פדוי, דבעינן ונתן הכסף וקם לו. ואינו מחוור דכתיב האי גוונא אפילו באשה אינה מקודשת, דאלו האומר לאשה הרי את מקודשת לי במנה ומחייב אני עצמי לך בשטר באותו מנה אינה מקודשת, דמנה אין כאן ושטר אין כאן, שהרי אינו מקדשה בשטר אלא במנה, ומנה אינו כן ובעינן כי יקח איש כלומר בכסף. וצריך עיון מההיא דכתב לכהן וחיוב אני לך חמש סלעים דאינו פדוין. דאפילו לכשיתן בקדושין (אם) [אינה] מקודשת, כיון שנתן לה לשם פרעון השטר ולא לשם קדושין של עכשיו וכדתנן בזכורות פרק יש בכור (נא, א) גבי פדיון הבן, ומייתנין לה בריש פרק הנושא את האשה (קב, א) כתב לכהן שהיא חייב לו ה' סלעים חייב ליתן לו ה' סלעים וזנו אינו פדוי, ואיתמר עלה אמר עולא דבר תורה זנו פדוי לכשיתן, ומה טעם אמרו אינו פדוי כדי שלא יאמרו פודין בשטרות, דאלמא אפילו דבר תורה אינו פדוי עכשיו אלא לכשיתן, והכא נמי אינה מקודשת עד שיתן, וההיא שעתא בכסף מתקדשת ולא בשטר. ומשום הכי נראה לי לפרש מה לשטר שכן אין פודין בו הקדשות, אם כתב בשטר הקדש סזה פדוי אינו פדוי דומיא לשטר קדושין שכותבי לה הרי את מקודשת לי. יאמרו כסף מכניס כסף מוציא יאמרו סניגור יעשה קטיגור. וכסף שמוציא באמה העבריה אינו קטיגור, דלא נכנסה אלא לשפחות. הא דתניא הרי זה גיטך על מנת שלא תלכי לבית אביך לעולם. כתבתיה בגיטין

בפרק המביא (כא, ב) המגדש (פג, ב) בסייעתא דשמיא. ירושלמי (פ"א ה"א): אמר ר' יודן קל וחומר לבת חורין שתקנה בחזקה ודין הוא ומה אם שפחה כנענית שאינה נקנית בביאה נקנית בחזקה זו שהיא נקנית בביאה אינו דין שתקנה בחזקה, תלמוד לומר ובעלה בביאה היא נקנית ואינה נקנית בחזקה. פירוש משום דביאה מפורש בקרא בהדיא טפי מכסף ופטר נסיב ליה ובעלה, והכי קאמר תלמוד לומר כי יקח ובעלה וילאה והיתה דכתיבי בקרא אבל חזקה ללא כתיבה מקל וחומר לא מרבינן לה. ומיהו לדידן דמהדרינן לרבויי קניות (מכל מקום) מקל וחומר בגמרא, מקל וחומר דשפחה לא אחיא, לאיכא למפרך מה לשפחה כנענית שאין קנינה לשם אישות כדפרכינן באמה העבריה. כך נראה לי. כסף נמי איתיה באמה העבריה בכל כרחה. פירש רש"י ז"ל שכן אביה מוכרה בעל כרחה. ותימה הוא לכיון שהאב זכאי במכירתה ומדעתו מכרה דעת האב כדעתה וידו עדיפא מידה, שאם אין אתה אומר כן אף כסף באישות אשכחן בעל כרחה, שכן אב מקבל קדושה בעל כרחה. ואם תאמר כסף בעל כרחה בעלמא לא אשכחן, וקדושי כסף אכתי לא קים לן, אם כן אף מדעתה באישות לא אשכחן. וקשה מזו פירוש רש"י לקמן (בע"ב) גבי הא דאמרין גבי חופה מה להלך השוא שבהן שכן ישנו בעל כרחה, ביאה ביבמה ופטר בגרושין וכסף באמה העבריה שאביה מוכרה בעל כרחה. וזה קשה דאם כן אף חופה אשכחן בעל כרחה, שכן האב מוסרה לחופה שלא מדעתה כדאיתא בפרק נערה שנתפתתה (מוז, א), ועוד דהיכי קאמר באישות בכל כרחה לא אשכחן, דהא אשכחן בקדושין בין בקטנה בין בנערה. ותירא בתוס' דכסף דקדושין וחופה לא חשיבי בעל כרחה, דאנן סהדי דמינח ניחא לה, והיינו דאמרין הכא ולקמן דכסף באישות בכל כרחה לא אשכחן, ואמרין לקמן דחופה בעל כרחה לא אשכחן. ואם תאמר והא איכא שמסרה למנוול ומוכה שחין, ואע"פ שעומדת ולוחת, מסתברא דאף זו מינח ניחא לה כדריש לקיש דאמר טב למיתב טון דו מלמיתב ארמלי וכדאמרין ביבמות שלהי האשה רבה (ק"ה, ב) המזכה גט לאשות במקום קטנה מהו ואסיקנא טב למיתב טון דו ואמרין (כתובות עה, א) דשומאנא גברא פורסיא ביחרתא רמו לה, ותאנא כולן מזנות ותולות בבעליהן. אבל רבינו תם פירש כסף באמה העבריה בעל כרחה, שהאדון מיעדה בכסף שפחות בעל כרחה ובעל כרחו של אב, ואע"פ שמדעתו מכרה האב, הא לא מכרה הוא אלא לשפחות, ובשעת ייעוד מיהא אפילו בעל כרחו הוא קונה אותה, והתורה זכתה לו ביעוד. ודחי באישות מיהא בעל כרחו לא אשכחן, דמכירה זו לשפחות היתה, מה שאין כן בכסף קדושי קטנה או נערה דעל ידי האב, לכיון שהאב מקבלן מדעתו ומכרונו לא קרינן ביה בעל כרחה, דדעת האב כדעתה. ואם תאמר כיון דיעוד בעל כרחה אשכחן, היכי אמרינן לקמן דחופה בעל כרחה לא אשכחן, הא דואי אשכחן, דיעוד לא ו נשואין עושה, ונמלא שלאחר יעוד כונסה אדון לחופה בעל כרחה. ותירא בתוס' (ע"ב ד"ה אף) דחופה שלאחר יעוד אינה בעל כרחה כלל אלא כריך מדעת האב. ואם תאמר והא אמרינן בהמביא תניין (כא, ב) שליחות לקבלה נמי אשכחן בעל כרחה, שכן אב מקבל גט לבתו קטנה בעל כרחה, אלמא אע"פ שהוא מדעת האב חשבינן ליה בעל כרחה. יס לומר דהתם בעל כרחו ובעל כרחה קאמר, דכשם שהוא מתגרשת על ידה בעל כרחה כך היא מתגרשת על יד אביה בעל כרחו. אי נמי יס לומר דלגבי קדושין דאין לה יד כלל לקבל קדושה אלא מדעת האב חשבינן דעת האב כדעתה דידו עדיפא מידה, אבל לגבי גיטין שהיא מתגרשת בין על ידה בין על ידי אביה דשתי ידיים זכות כאלה כדתנן בפרק התקבל (סד, ב) נערה המאורסה היא ואביה מקבלין את גיטה, ונערה לאו דוקא כדמוכח לקמן במכילתין (מד, ב) בהא דבעיא מינהי רבא מר"נ נערה מהו

שתעשה שליה לקבל גיטה מיד בעלה, וכמו שכתבתי בפרק התקבל בסייעתא דשמיא, הלכך דעתה חשיב דעת, וכל שאינה רוצה להתגרש אע"פ שרצה האב וקבל לה גיטה חשיבין ליה בעל כרחיה. וכסף אינו מאכיל בתרומה והאמר עולא דבר תורה ארוסה בת ישראל אוכלת בתרומה וכו'. קשיא לי אמאי שביק מתניתין דקתני בפרק אע"פ (נז, א) הגיע זמן ולא ניסאו אוכלות משלו ואוכלות בתרומה ונסיב ליה מימרא דעולא. ויץ לומר דהא דעולא עדיפי לה, דקאמר בהדיא דמדאורייתא משעת אירוסין קא חכלה ואינה צריכה להמתין כלל, דאלמא כספא מאכילתה בתרומה ואע"פ שלא הגיע זמנה ואין הבעל חייב במזונותיה, דאיכו למתניתין שאינה אוכלת עד שיגיע זמנה איכא למימר שאינה אוכלת מחמת כספא אלא מפני הגעת זמנה, והואיל והבעל חייב מזונותיה כענין שאמרו בנדריס פרק נערה המאורסה דתנן התם (עג, ב) בוגרת ששהתה י"ב חדש ולאמנה ל' יום ר"א אומר הואיל ובעלה חייב במזונותיה מיפרי, ואמרינן עלה בגמרא אמר רבה ר"א ומשנה ראשונה אמרו דבר אחד, הלכך הא דעולא עדיפא ליה. כד נראה לזי. (רשב"א)

דף ה - ב

חופה שגומרת אינו דין שתקנה מה לכסף שכן פודין בו הקדשות ומעשר שני ביאה תוכיח מה לביאה שכן קונה ביבמה כסף יוכיח וחזר הדין לא ראי זה כראי זה ולא ראי זה כראי זה הצד השוה שבהן שקונין בעלמא וקונין כאן אף אני אביא חופה שקונה בעלמא וקונה כאן מה לצד השוה שבהן שכן הנאתן מרובה שטר יוכיח מה לשטר שכן מוציא בבת ישראל כסף וביאה יוכיחו וחזר הדין לא ראי זה כראי זה ולא ראי זה כראי זה הצד השוה שבהן שקונין בעלמא וקונין כאן אף אני אביא חופה שקונה בעלמא וקונה כאן מה להצד השוה שבהן שכן ישנן בע"כ ורב הונא כסף מיהא באישות לא אשכחן בע"כ אמר רבא שתי תשובות בדבר חדא דשלוש תנן וד' לא תנן ועוד כלום חופה גומרת אלא ע"י קידושין וכי גמרי' חופה שלא ע"י קידושין מחופה שע"י קידושין א"ל אביי הא דקאמרת ג' תנן וד' לא תנן תנא מילתא דכתיבא בהדיא קתני מילתא דלא כתיבא בהדיא לא קתני ודקאמרת כלום חופה גומרת אלא ע"י קידושין רב הונא נמי ה"ק ומה כסף שאינו גומר אחר כסף קונה חופה שגומרת אחר כסף אינו דין שתקנה: ת"ר כיצד בכסף נתן לה כסף או שוה כסף ואמר לה הרי את מקודשת לי הרי את מאורסת לי הרי את לי לאינתו הרי זו מקודשת אבל היא שנתנה ואמרה היא הריני מקודשת לך הריני מאורסת לך הריני לך לאינתו אינה מקודשת מתקיף לה רב פפא טעמא דנתן הוא ואמר הוא הא נתן הוא ואמרה היא אינה מקודשת אימא סיפא אבל היא שנתנה לו ואמרה היא לא הוה קידושין טעמא דנתנה היא ואמרה היא הא נתן הוא ואמרה היא הוה קידושין רישא דוקא סיפא כדי נסבה ותני סיפא מילתא דסתרא לה לרישא אלא ה"ק נתן הוא ואמר הוא פשיטא דהוה קידושין נתן הוא ואמרה היא נעשה כמי שנתנה היא ואמרה

היא ולא הוּוּ קידושין ואב"א נתן הוא ואמר הוא מקודשת נתנה היא ואמרה היא אינה מקודשת נתן הוא ואמרה היא ספיקא היא וחיישין מדרבנן: אמר שמואל בקידושין נתן לה כסף ושוה כסף ואמר לה הרי את מקודשת הרי את מאורסת הרי את (לי) לאינתו הרי זו מקודשת הריני אישך הריני בעליך הריני ארוסיך אין כאן בית מיחוש וכן בגירושין נתן לה ואמר לה הרי את משולחת הרי את מגורשת הרי את מותרת לכל אדם הרי זו מגורשת איני אישך איני בעליך איני ארוסיך אין כאן בית מיחוש אמר ליה רב פפא לאבבי למימרא דסבר שמואל ידיים שאין מוכיחות הויין ידיים והתנן האומר אהא הרי זה נזיר והוינן בה ודילמא אהא בתענית קאמר ואמר שמואל והוא שהיה נזיר עובר לפניו טעמא דנזיר עובר לפניו הא לאו הכי לא הכא במאי עסקינן דאמר לי אי הכי מאי קמ"ל הני

רש"י אף חני אביא חופה שקונה בעלמא. שגומרת לזרעה ולהפרת נדריה יקנה נמי כאן בלא אירוסין: שכן יסגן בע"כ. שקונה בעלמא ביאה ביבמה וסטר בגירושין וכסף באלמה העבריה: כסף באישות מיהא לא אשכחן בעלמא בע"כ. ואפ"ה קונה כאן ואף על כרחיה כגון אב מקבל קידושין לבת קטנה אף חני אביא חופה: שתי תשובות בדבר. להא דאמרת חופה קונה בלא כסף: ועוד כלום חופה גומרת. דקאמרת חופה שגומרת כו' וכיון שאינה גומרת אלא לאחר קידושין היאך אתה בא לדון חופה שלא ע"י קידושין מחופה ע"י קידושין: הרי את מקודשת לי. או הרי את מאורסת לי: ותנא סיפא מילתא דסתרא לרישא. בתמיה וכי אמרינן בכל דוכתא כדי נסבה מידי דלא איצטריך למיתניה ותנייה בכדי אבל סיפא דסתרא לרישא לא תני תנא: ה"ק. סיפא אבל שניה ממה שאמרנו כגון שנתן הוא ואמרה היא נעשה כאילו נתנה היא ואמרה היא ואינה מקודשת דבעינן כי יקח איש: נתן הוא. דמי לכי יקח איש: ואמרה היא. דמי לתקח אשה ואישינן מדרבנן. שאם בא אחר וקידשה כריכה גט משניהם שמה לא היו של הראשון קידושין וחלו קידושי שני או שמה של ראשון קידושין ולא של שני: בקידושין נתן לה כו'. משום דקא בעי למימר סיפא בגירושין נתן לה כו' נקט כי האי ליטנא (נתן): הרי את מקודשת. ולא גרסינן לי: אין כאן בית מיחוש. אין כאן אפי' ספק קידושין דכי יקח כתיב ולא שיקח עצמו לה ודגירושין אין כאן בית מיחוש אף לפוסלה לכהונה: ידיים שאין מוכיחות. בית יד אחיזת הדבר אע"פ שאינו מוכיח אחיזת לשון גמור כי הכא דקאמר הרי את מקודשת ולא קאמר למאן: הויין ידיים. ואמר דלדידיה קדשה: אהא. אהיה: שהיה נזיר עובר לפניו. דולחי אהיה אף חני כזה קאמר אלמא בעינן הוכחה: (רש"י)

תוספות חופה שגומרת אינו דין שתקנה. וא"ת נימא דיו אסוף דינא דמהיכא מיייתית דחופה קונה משום דגומרת דיו לבא מן הדין להיות כנדון מה להלן אחר כסף אף כאן לאחר כסף וי"ל דאתיא כרבי טרפון דאמר (בב"ק דף כה). היכא דמיפריך קל וחומר לא אמר דיו והכא אי אמר דיו מיפריך קל וחומר דלאחר כסף לא איצטריך וא"ת לדידן דאמר דחופה אינה קונה נימא דכסף גומר אחר כסף מק"ו דחופה מה חופה שאינה קונה גומרת כסף שקונה אינו דין שיגמור וי"ל דלא מצי לאוכוחי שיגמור אלא אחר כסף כחופה ומאי אולמיה האי כסף מהאי כסף: אף אני אביא חופה שקונה בעלמא וקונה כאן מה להצד השוה שבהן שכן קונין בע"כ. ואע"פ שמוסר בתו הקטנה לחופה בע"כ כיון דבמקום בתו קאי לא חשיב בע"כ וא"ת אכתי אשכחנא חופה בעל כרחיה דייעוד לאו נישואין עושה ונמצא שאחר ייעוד כונסה האדון לחופה על כרחו דאב וי"ל אע"פ שהייעוד יכול

לעשות בעל כרחו דאב החופה צריך לעשות מדעת: ורב הונא כסף באישות מיהא לא אשכחנא בע"כ. אע"פ שהאב מקדש בתו קטנה בעל כרחו מכל מקום כיון שהוא מדעת האב לא קרי בעל כרחו כדפרישית ועוד בחופה נמי אשכחנא כי האי גוונא (כתובות מז.). שהאב מוסר את בתו קטנה לחופה: הא נתן הוא ואמרה היא כו'. מה שלא הזכיר כלל נתנה היא ואמר הוא משום דלא פסיקא ליה דפעמים מקודשת באדם חשוב כדאמר לקמן (דף ז.ז.): הא לאו הכי לא אלמא קסבר ידים שאין מוכיחות לא הוויין ידים. וא"ת אמאי לא משני דלעולם הוויין ידים והתם דקאמר אהא אפילו ידים שאין מוכיחות לא הוויין דדילמא אהא בתענית קאמר וי"ל דטפי משמע אהא לשון נזירות מלשון תענית דאהא משמע מיד ופעמים שאכל ולא מצי למימר אהא בתענית עד למחר אבל גבי נזירות מיד יכול להתחיל נזירותו אם ירצה: הכא במאי עסקינן דאמר לי. משמע דמסיק הכא לשמואל דידים שאין מוכיחות לא הוויין ידים ותימה דבריש מסכת נדרים (דף ב.ב.) אמר האומר לחבירו מודרני ממך מופרשני ממך מרוחקני ממך שאיני אוכל לך שאיני טועם לך אסור וקאמרי' עלה בגמרא (שם דף ד:.) אמר שמואל בכולן עד שיאמר שאיני אוכל לך שאיני טועם לך ומסיק מאי טעמא דילמא מודרני ממך דלא משתעינא בהדך משמע מופרשני ממך דלא עבידנא משא ומתן בהדך משמע מרוחקני דלא קאימנא בד' אמות דילך משמע ופריך (שם דף ה:.) לימא דסבר שמואל ידים שאין מוכיחות לא הוויין ידים ומשני שמואל מוקי מתני' כרבי יהודה דאמר ידים שאין מוכיחות לא הוויין ידים ומדקאמר שמואל מוקי למתני' כרבי יהודה מכלל דאיהו לא סבירא ליה כוותיה אלא סבירא ליה דהוויין ידים ואין לפרש דשמואל מוקי למתני' כרבי יהודה וסבר ליה כוותיה מדאמר בתר הכי ומאי דוחקיה דשמואל לאוקמא מתני' כרבי יהודה ומאי קשיא אמאי דחיק ומוקי מתני' כרבי יהודה משום דסבר ליה כוותיה לכך מוקי כרבי יהודה אלא ודאי קים ליה דהוויין ידים ועוד דאמר בגיטין (דף פה.). גופו של גט הרי את מותרת לכל אדם רבי יהודה אומר (תוספות)

רשב"א אמר רבא שתי תשובות בדבר וכו'. ופריך להו אביי, ורבינו אלפסי לא הביא הא דרב הונא כלל, וכן לא הביא הא דאמרינן בריש מכלתין (ג, א) מנינא דרישא למעוטי מאי למעוטי חופה. נראה דסבירא לי דספיקא הוי. וכן כתב ר"ח דספיקא הוי, דהא פריקא אביי כל מאי דחקו ליה. ואע"ג דסתם תלמודא קאמר למעוטי חופה והדר בעי ולרב הונא מאי איכא למימר, לא אלימא למדחי דרב הונא בהכי, דהא לקמן (ח, א) אמרי, דכותה ואינו נקנה בתורה תבואה וכלים ומאי ניהו חליפין, ואקשינן ולרב נחמן דאמר פירי לא עבדי חליפין מאי איכא למימר, ובההיא ודאי הלכה כרב נחמן והרבה כיוצא בה. ורבא נמי דחקי ליה, הא פריקנאו אביי לתשובותיו, ואע"ג דאביי ורבא הלכה כרב, בהא מדקתיק ליה רבא, שמע מינה דקבולי קבלה מיניה. ועוד דהוה ליה רב הונא ואביי רבים לגבי רבא. אצל בעל ה"ג כתב דהא דרב הונא ליתא, מדאמרינן לעיל (ג, א) מנינא דרישא למעוטי מאי, למעוטי חופה. ומטין דבריו, דהא דאמרינן לקמן ומאי ניהו חליפין מאי איכא למימר, לא דמיא ליה, דהכא קאמר תלמודא להדיא סתם למעוטי דרב הונא, אלמא מוסכס הוא אלכס דרב הונא ליתא, אצל לקמן דאמרינן ומאי ניהו חליפין לאו תלמודא נסיב ליה, אללא דחויי הוא דקא דחינן לסיעתיה דרב יוסף מההיא, ולאו בעיקר אללא בדרך קושיא ותירוץ. וביצמות פרק הבא על יצמתו (נז, ב) בשמעתא דיך חופה לפסולות משמע נמי דמלתא פשיטא להו דחופה אינו קונה. דאמרינן התם אמר רמי בר חמא יך חופה לפסולות באנו למחלוקת רבי מאיר ורבי אלעזר ורבי שמעון, לרבי מאיר דאמר קדושין פסלי כדקתני אלמנה לכהן גדול גרושה וחלוכה לכהן הדיוט לא יאכלו בתרומה, חופה נמי פסלה לרבי אלעזר ורבי שמעון דאמרי קדושין לא פסלי, חופה נמי לא פסלה, ואקשינן ממאי דלמא עד כאן לא קאמר רבי מאיר התם אללא בקדושין דקני ליה. אצל חופה ללא קני ליה לא, אלמא מפשיטא פשיטה להו דחופה לא קני. אללא

שיש לחוש לדברי רבינו חננאל שלא להתירה לשוק בלא גט. הא נתן הוא ואמרה היא ללא הווי קדושין. פירש רש"י ז"ל דמי לכי תלקח אשה לאיש. וכבר כתבתי למעלה בריש מכלתין (ב, ב) דתלקח אשה לאיש לא משמע אלא שתתראה בקדושין, וקידושין [דידיה] נינהו. אלא הכי פירושא דכי יקח משמע שכל הלקוחין דהיינו נתינה ואמירה תלוין בו. וכשאמרה היא הוה ליה כי תקיח את עצמה. וכן פירשו בתוס'. אבל נתן הוא ואמרה היא ספיקא הוי וחיישינן מדרבנן. ואם תאמר ולידוק מינה כמי נתנה היא ואמר הוא. ותירץ הראב"ד ז"ל מההיא לא פסיקא ליה, דאיכא אדם חשוב דהויא מקודשת גמורה כדאיתא לקמן, וכן בתוס' רבותינו הרפתיים (תוס' ד"ה הא נתן). אבל רבינו אלפסי והרמב"ם (אישות פ"ג ה"ב) כתבו דנתנה היא ואמר הוא אין כאן בית מיוחד. ונראין דבריהם, דהא דאמרין לקמן דבאדם חשוב מקודשת, היינו דוקא בשחזר הוא ואמר לה התקדשי לי בהנאה זו שאני מקבל ממך מתנה זו, וכן פירש שם ר"ח ז"ל, ואם כן הוה ליה כנתן הוא ואמר הוא, אבל נתנה היא ממך ואמר הוא אינה מקודשת, והדין נותן שאם נתנה היא במנה קנאה, אדרבה דמי לכי תקע אשה לאיש, והלכך נתנה היא אע"פ שאמר הוא אמירה ידיה בלא נתינה לית בה משא ואינה מקודשת. ואם תאמר נתן הוא ואמרה היא אמאי אינה מקודשת גמורה, דהא אמרינן לקמן בסמוך (ו, א) היה מדבר עמה על עסקי גיטה וקדושיה ולא פירש רבי יוסי (הגלילי) אומר דיו, ותיראו בתוס' דהכא בשלא דברו מעיקרא בעסקי קדושין כלל, אלא השתא הוא דאמרה ליה תן לי דינר ואתקדש אני לך, ונתן לה ולא פירש, דהא לא אמר איהו מידי לא השתא ולא מעיקרא. והא דאמרין לקמן (ו, ב) תן מנה לפלוני ואתקדש אני לך מקדשת מדין ערב, דוקא בשחזר הוא ואמר לה בשעת נתינה הרי את מקדשת לי במנה זה שאני נותן ליה, הא נתן ולא פירש אינה מקודשת, ואע"פ שהדברים מראין לדעת מה שאמרה לו נתן הוא וכמו שפירש דמי. מכל מקום העדאה עדים בעינן. דהמקדש בלא עדים אין חוששין לקדושין, אם כן כיון שלא פירש כאן ואפשר שלשם מתנה נתן ולא לשם קדושין, אע"פ שהוא מוכח שלשם קדושין נתן לה כמו שאמרה, אפילו הכי אין כאן עדות שמיעה ולא ראיה לשם עדות, אלא שהם דנין כונת הלז ואין כאן עדות, אבל בשאיו עסוקין באותו ענין, כיון שהוא בעלמו נתראה בהם מעיקרא, הרי זה כאלו פירש עכשיו בשעת נתינה דאדבורא דנפשיה קא סמיך ויהיב. והא תנן [האומר] אהא הרי זה נזיר וכו' ואמר שמואל שהיה נזיר עובר לפניו הא ללא הכי לא. ואם תאמר ומאי קושיא דלמא התם לזיכא ידיים כלל, דבשלוף אהא מאי ידיים זיכא בזירות טפי מתענית, אבל בקדושין ידיים מיהו איכא אלא דאינן מוכיחות, מדלכא פירש מקודשת למי, ותירץ הראב"ד דהתם בריש נזיר (ב, ב) מוכיח דאפילו תופס בשערו דאיכא ידיים קאמר אינו נזיר אלא אם כן נזיר עובר לפניו. ובנמוקי הרמב"ן נר"ו משום דאהא משמעותו לנזירות שהוא אומר אהא אני בעלמו, דמשמע נזיר שהוא תאר השם, אבל אינו יכול לומר אהא אני תענית, אלא אהא עומד בתענית, וזה שאמר אהא ולא פירש יותר על עלמו קאמר, ומכל מקום ידיים שאין מוכיחות קרי להו, דלמא אהא בתענית קאמר. ולענין פסק הלכה. קיימא לן כשמואל דידיים שאין מוכיחות לא הויין ידיים. דפלוגתא דאביי ורבא הוא בפרק קמא דנדרים (ה, א) דרבא סבר לא הויין ידיים, וקיימא לן כרבא. והלכך לענין קדושין אמר לה הרי את מקודשת ולא אמר (לה) לי אינה מקודשת. ומיהו איכא למימר דחוששין לה וכריכא גט. ותדע לך דהא בפרק המגרש (פה, ב) אמרינן דאיכא ללא כתב לה ודין דיהוי לכי מינאי הויין ידיים שאין מוכיחות, ולר' יהודה דבעי ידיים מוכיחות אינה מגורשת, ואפילו הכי מסתברא דאיכא דכתב לה הרי את מותרת לכל אדם ושאר תורפיה דגט חיישינן לה, ואי פשטה ידה וקבלה קדושין מאחר

כריכה ממנו גט ונפסלה מן הכהונה, אבל לגבי נדרים כל היכא דלא הווי מוכיחות לא הווי ידיים כלל. ויש אומרים דאפילו בגיטין וקדושין למאן דאמר לא הוויין ידיים אין חוששין לה כלל. ולר' יהודה דאמר כריד לכחוב ודין אי לא כתב לה אין כאן בית מיחוש. ומיהו אנו בגרושין חוששין לרבנן והויא ספק מגורשה, דרבא גופי דאית ליה ידיים שאין מוכיחות לא הוויין ידיים מתרץ בפרק קמא דנדרים (ה, ב) אנא דאמרי אפילו לרבנן וכו', כלומר דבלא כתב ודין איכא ידיים מוכיחות, ואיכא למימר דהיינו בעינן דבעי' בפרק המגרש (פה, ב) בעינן ודן או בעינן ודן. כלומר אי הוויין ידיים מוכיחות בלא ודן כתיבין דרבא בפרק קמא דנדרים או לא, דאי לא הווי מוכיחות בודאי לא הווי גט. ומיהו אע"ג דקיימא לן דבעינן ודן להתיירא לעלמא לחוש לדברי ר' יהודה דאמר ידיים שאין מוכיחות לא הווי ידיים, אף על פי כן בסיפא דהא דשמואל בדאמר הרי את מגורשת או הרי את מותרת לכל אדם אע"ג דלא אמר ממני הויא מגורשת ודאית. דהתם בפרק המגרש (פה, א) לא קרי ליה ר' יהודה ידיים שאין מוכיחות אללא משום דאמרינן מדלא כתב לה ודין בגט, אמרינן דלמא דבורא גרשה, ופטרא ראיא בעלמא הוא, אבל הכי דגיטה כתקנה אכתיב ומוכיח הוא מהוכו דבדידיה מגרש לה, אע"ג דבשעת נתינה לא אמר לה הרי את מותרת ממני, לא מעלה ולא מוריד, דכיון דמסר לה גיטה ואמר לה הרי את מגורשת בגט זה, כמאן דאמר לה ממני דמי, דהא מינאי כתב בגיטא, דלא גרע מנזיר עובר לפניו, וכל שכן למאי דאמרינן בפרק קמא דנדרים (ה, ב) דלא קרי ליה ידיים שאין מוכיחות אללא משום דלא כתיב ביה מינאי, ואפילו הכי קאמר רבא התם אנא דאמרי אפילו לרבנן, דעל כרחין לא קאמרי רבנן התם אללא משום שאים אדם מגרש אשת חברו, וכל שכן הכא דכתב ביה מינאי, ואע"ג דלא אמר ממני בשעת נתינה. מוכיח הוא ודאי שהוא מגרשה, שאין אדם מגרש אשת חברו, וכן יראה מדברי רבינו אלפסי והרמב"ם (אישות פ"ג ה"א, וקידושין פ"א ה"ד) ומדברי בעל הלכות גדולות דבקדושין הזכירו הרי את מקודשת לי כתיבא דגמרא, ובגרושין כתב דברי שמואל כלורת הרי את מגורשת הרי את מותרת לכל אדם ולא כתבו בו ממני כלל, דאלמא בנתינת גט לא כריד. (רשב"א)

לישני בתראי קמ"ל הכא כתיב [דברים כד-א/ה](#) ושלחה ולא שישלח את עצמו: ת"ר הרי את אשתי הרי את ארוסתי הרי את קנויה לי מקודשת הרי את שלי הרי את ברשותי הרי את זקוקה לי מקודשת וליתנינהו כולהו כחדא תנא תלת תלת שמעינהו וגרסינהו איבעיא להו מיוחדת לי מהו מיועדת לי מהו עזרתי מהו נגדתי מהו עצורתי מהו צלעתי מהו סגורתי מהו תחתי מהו תפושתי מהו לקוחתי מהו פשוט מיהא חדא דתניא האומר לקוחתי הרי זו מקודשת משום שנאמר [דברים כד-א/ה](#)

לא אמר ולא כלום אמר לה לשפחתו הרי את מותרת לכל אדם לא אמר ולא כלום אמר לה לאשתו הרי את לעצמך מהו מי אמרינן למלאכה קאמר לה או דילמא לגמרי קאמר לה א"ל רבינא לרב אשי ת"ש דתניא גופו של גט שחרור הרי אתה בן חורין הרי אתה לעצמך השתא ומה עבד כנעני דקני ליה גופיה כי א"ל הרי אתה לעצמך לגמרי קא"ל אשה דלא קני ליה גופה לא כ"ש א"ל רבינא לרב אשי אמר לעבדו אין לי עסק בך מאי מי אמרינן אין לי עסק בך לגמרי קא"ל או דילמא למלאכה קאמר ליה א"ל ר"נ לרב אשי ואמרי לה רב חנין מחוואה לרב אשי ת"ש המוכר עבדו לעובד כוכבים יצא לחירות וצריך גט שחרור מרבו ראשון אמר רשב"ג בד"א שלא כתב עליו אונו אבל כתב עליו אונו זהו שחרורו ה"ד אונו אמר רב ששת דכתב ליה כשתברח ממנו אין לי עסק בך: אמר אביי המקדש במלוה אינה מקודשת בהנאת מלוה מקודשת ואסור לעשות כן מפני הערמת רבית האי הנאת מלוה ה"ד אילימא דאזקפה דאמר לה ארבע בחמשה הא רבית מעלייתא הוא ועוד היינו מלוה לא צריכא דארווח לה זימנא: אמר רבא הילך מנה על מנת שתחזירהו לי במכר לא קנה באשה אינה מקודשת בפדיון הבן אין בנו פדוי בתרומה יצא ידי נתינה ואסור לעשות כן מפני שנראה ככהן המסייע בבית הגרנות מאי קסבר רבא אי קסבר מתנה על מנת להחזיר שמה מתנה אפילו כולהו נמי ואי קסבר לא שמה מתנה אפילו תרומה נמי לא ועוד הא רבא הוא דאמר מתנה על מנת להחזיר שמה מתנה דאמר רבא הילך אתרוג זה על מנת שתחזירהו לי נטלו והחזירו יצא ואם לאו לא יצא אלא אמר רב אשי בכולהו קני לבר מאשה לפי שאין אשה נקנית בחליפין א"ל רב הונא מר בריה דרב נחמיה לרב אשי הכי אמרינן משמיה דרבא כוותיך: אמר רבא תן מנה לפלוני

רש"י לא אמר כלום. להתגרסה אם כתב לשון זה בנט שאין זה לשון גירושין: הרי את מותרת. לשון גירושין הוא ולא לשון שחרור דשפחה דאי בת חורין משוה לה אינה מותרת לעבדים אבל לשון גט הוא לאשה שמתירה לכל שהיתה חסורה לו על ידו: לגמרי. אפילו להנשא: למלאכה. שיהא מעשה ידיה שלה: לעבדו. כנעני: לגמרי. אפי' לשחרור גופו ומותר צבת חורין: יצא לחירות. ואע"ג דק"ל (גיטין דף מד.) קונסין אותו לפדותו מן העובד כוכבים עד עשרה בדמיו דלפקעיה ממנחה: וכריך גט שחרור. להתירו צבת חורין משום דעובד כוכבים גופו לא קני דכתיב מהם תקנו אתם קונין מהם ולא הם קונים מכס ולא הם קונים זה את זה (סם דף לח.): בד"א. שצריך גט שחרור שלא כתב עליו אונו כשמכרו לעובד כוכבים: אונו. לשון שטר: לכשתברח ממנו. מן העובד כוכבים: אין לי עסק בך. אלמא לשון שחרור הוא: המקדש במלוה. דאמר התקדשי לי במלוה שהלויתיך: אינה מקודשת. דקיימה משדה עפרון גמרינן דיהיב מידי בשעת קידושין ומלוה להולאה ניתנה וכבר הן שלה ומעות אחרים היא חייבת לו: בהנאת מלוה. מפרש לה ואזיל: אילימא דאזקפה. מעיקרא ארבעה בחמשה והשתא אמר לה התקדשי לי בזוז חמישי: רבית מעלייתא הוא. ואמאי קרי ליה הערמת רבית: ה"ג ועוד היינו מלוה. שאף הזוז הזה כבר מחוייבת ועומדת: לא צריכא דארווח לה זמן. הלוואתו ואמר לה התקדשי בהנאה זו שאת היית נותנת פרוטה לאדם שיפייסני על כך או לי ואפי' לאגר נטר לא דמי כלל ואם פירש לה כך מקודשת והערמת רבית הוא דהויא ולא רבית גמור דלא קץ לה מידי ולא מידי שקל מינה וכ"ס אם מחל לה כל המלוה ואמר לה התקדשי לי בהנאת מחילה זו דהשתא הוא דקא יהיב לה הך פרוטה דהנאת מלוה אבל כי מקדש לה בעיקר המעות לאו מידי יהיב לה שכבר הם ברשותה והם שלה: במכר לא קנה. כגון קרקע דק"ל לקמן (דף כו.) שהיא נקנה בכסף אינו נקנה בכך דלאו מידי יהיב ליה: יצא ידי נתינה. ומוכרה לכהנים והדמים שלו ולקמן פריך ממה נפשך: ואסור לעשות כן. לפי

שצפכר זה יתן לו פאר תרומותיו והוי האי כהן כקונה תרומה שצכרו ומסייע בבית הגרנות שיתנו לו התרומה ותנן בצכורות (דף כו:) כהנים המסייעים בבית הגרנות אין נותנין להם תרומה ומעשרות שצכרן ואם עשו כן חללו ועליהם הכתוב אומר (מלאכי ב) שחתם ברית הלוי: לא החזירו לא יאל. דהוה ליה גזל למפרע: אללא אמר רב אשי. ודאי ככולהו אמר רבא דקונה לכר מאשה כו' והאי לחליפין דמי כקנין כסודר לחינו אללא אוחז בה ומחזירו: (ה"י)

תוספות אשה דלא קני ליה גופה לכ"ש. אע"ג דגבי הרי את בת חורין לא מהני מק"ו היינו משום דלא שייך חירות באשה ולא עביד ק"ו אלא מלשונות דשייכי הכא והכא כשתברח ממנו. כלומר מן העובד כוכבים אבל אינו רוצה לומר כשתברח ממני מעכשיו אין לי עסק בך א"כ יהיה מיד בן חורין ויתחייב במצות ולא יוכל לקיימו בבית העובד כוכבים נמצא שרע לו מה שכותב עליו אוננו: דארווח לה זימנא. פי' בקונטרס שהיתה חייבת לו ונתן לה זמן ואמר לה התקדשי לי בהנאה זו שאת היית נותנת לאדם פרוטה שיפייסני על כך ואם פירש לה כך מקודשת והערמת רבית הוא דהויא ולא רבית גמור דלא קץ לה ולא מידי שקיל מינה וכ"ש אם מחל לה כל המלוה ואמר לה התקדשי לי בהנאת מחילה זו מקודשת אבל כי מקדשה בעיקר המעות לאו מידי יהיב לה שכבר הם שלה וברשותה ומה שפי' דרבית קצוצה לא הוי כיון שאין האשה נותנת לאיש כלום לא נהירא כיון שהוא נותן לה זה פרוטה בקידושין ולא נתן לה כלום הוי כאילו נתנה לו פרוטה ממש והוי רבית גמור וכי היא (ב"מ דף סב:) דמנה אין לי חטין במנה יש לי שייך לקרות הערמת רבית שמערים דלא הוי אגר נטר ליה לכן פר"ת דאיירי הכא שהיתה חייבת מעות לאדם אחר והגיע זמנו לפרוע ובא זה ונותן למלוה פרוטה לארווחי לה זימנא וקידשה באותה הנאה ואם תאמר אמאי אסור לעשות כן מפני הערמת רבית והא אמר בפרק איזהו נשך (שם דף סט:) שרי ליה לאיניש למימר לחבריה שקול ד' זוזי ואוזפי לפלוני זוזי דלא אסרה תורה אלא רבית הבאה מלוה למלוה וי"ל היינו שאין הלוח נותן כלום לנותן אבל אם היה נותן היה נראה כשלוחו ואסור דכי נמי אמרינן התם באיזהו נשך (שם) שרי ליה לאיניש למימר לחבריה שקול ד' זוזי ואמור לפלוני דלזפן זוזי היינו כשאין המקבל נותן כלום למלוה כי אם היה נותן היה נראה כשלוחו ואסור וא"ת אמאי מוקי לה בארווח לה בתחילת הלוחאה היה יכול להעמיד דבהנאת מלוה מקודשת כגון שהמקדש נותן למלוה פרוטה להלוות לה מעות ובאותה פרוטה נתקדשה לו וי"ל בהנאת מלוה משמע מלוה שהיתה עליו כבר: לא החזירו לא יצא. וא"ת אמאי לא יצא הא לא הוה תנאי כפול וי"ל דאיכא תנאי דלא בעי כפול כגון הכא שהיה דעתו שיברך חבירו על אתרוג שלו וגדולה מזאת אמרו (לקמן דף מט: ושם) בההוא גברא דזבין נכסיה אדעתא למיסק לארעא דישראל ולא פירש ולא מידי וסוף לא סליק בעי למיהדר ואמר רב הונא הוי דברים שבלב ואינם דברים א"כ משמע דוקא משום דלא פירש אבל אם פירש הוי תנאי אע"ג דלא כפליה וה"נ איתא במי שמת (ב"ב דף קמז.) גבי ש"מ שאמר כמדומה אני שאשתי מעוברת אבל עכשיו שאינה מעוברת נכסי לפלוני לסוף נתגלה שהיתה מעוברת וקאמר התם דלא הוי מתנה משום דמעיקרא לא היה בדעתו ליתנם לאותו פלוני אם היתה אשתו מעוברת ה"נ לא בעינן תנאי כפול כיון שהיה בדעתו לכך וא"ת ובלא החזירו אמאי לא יצא והא הוי תנאי ומעשה בדבר אחד והתנאי בטל כדאמרי' התם (גיטין דף עה.) מכדי כל תנאי מהיכא ילפינן מתנאי בני גד ובני ראובן והתם תנאי בדבר אחד ומעשה בדבר אחר הוה וי"ל התם לא הוי מסקנא הכי ואיכא שינויי אחריני א"נ י"ל הא דלא מהני תנאי ומעשה בדבר אחד היינו כששניהם סותרים זה את זה כי ההיא דעל מנת שתחזירי לי את הנייר דפרק מי שאחזו (שם) דהתם ס"ד דכל האומר ע"מ לאו כאומר מעכשיו דמי ונמצא שאינה מגורשת עד שמחזרת הנייר ואז אינו שלה אבל הכא סבר דכל האומר על מנת כאומר מעכשיו דמי: ואם לאו לא יצא. והא דאמר במסכת סוכה (דף מא:) אתרוג היה לו לר"ג נטלו ר' יהושע ויצא בו ונתנו לר"ע ויצא בו ר"ע והחזיר לר"ג ודייקי' מינה מתנה על מנת להחזיר שמה מתנה אע"פ שר' יהושע לא החזירו לר"ג דעתו של ר"ג היה לכך שלא היה חושש אלא שיחזור לידו אחר שיצאו כולם: לבר מאשה לפי שאין אשה נקנית בחליפין. וא"ת במאי דמו לחליפין אי משום דחליפין הדרי הא בחליפין גופייהו אמר בנדרים פרק השותפין (דף מח:): דאי תפיס לה מיתפסי ונראה לר"י דלאו חליפין הוא ומדרבנן הוא דלא הוה קידושין לפי שדרך העולם להחזיר חליפין והני כעין חליפין דמי ואתי למימר אשה נקנית בחליפין הילכך אפקעינהו רבנן לקידושין מינה תדע דאי בחליפין דמו במכר היאך קנה בהאי מנה הא אין מטבע נעשה חליפין וכן בפדיון הבן למה יהא בנו פדוי בחליפין הלא כסף ה' שקלים כתיב ולא חליפין: (תוספות)

הא דבעא רבינא מרב אשי אמר לעבדו אין לי עסק בך מהו. גבי אשה לא בעי לה, דפשיטא ליה דלגבי גט לאו כלום הוא, דאין לי עסק בך כאיני אישך הוא, וכתיב וְשִׁלְחָהּ (דברים כד, א) ולא שילח את עצמו, כך כתב הרשב"א. ואסיקנא דאין לי עסק בך לגמרי האמר לי ויאלא לחירות. ויש מדקדקין והתניא (כתובות פג, א) דין ודברים אין לי על שדה זו ואין לי עסק בה וידי מסולקות הימנה לא אמר כלום. והרבה תירוצין נאמרו בה. והתירוץ הנכון לשון אין לי עסק בו אינו לשון מתנה ולא לשון הפקר כדליתא בכריתות (כד, ב) גבי הא דאמר ר"ל הנותן מתנה לחברו ואמר הלא אי אפשרי בה כל הקודם בה זכה, ואקשינן עלה מההיא דאין לי עסק בה לא אמר כלום, ופריק (התם) שאני התם דמדון ודברים הוא דסליק נפשיה לומר שאין זה לשון הפקר ולא לשון שאינה רואה בו אלא שיהא לעצמו, והלכך לגבי שדה לשון הבאי הוא שאין השה זוכה בעצמו, אבל בעבד מהני דזוכה הוא בעצמו. אמר רבין המקדש במלוה אינה מקודשת בהנחת מלוה מקודשת. ואסיקנא הנחת מלוה דלרווח לה (בה) זימני. ופירש רש"י שהרוויח לה הזמן ואמר לה התקדשי לי בהנחה זו שהיא היתה נותנת פרוטה בכך בשעת ההרוחה, וכל שכן אם מחל לה המלוה בעצמו ואמר לה בשכר הנחת המחילה. והא דנקט בהרוחת מלוה ולא נקט במחילת מלוה, משום דבעי לאשמועינן שאסור לעשות כן מפני הערמת רבית. וכן פירש הרב אלפסי דכתב בהנחת מלוה איחא בעולם אבל המלוה עצמה אינה בעולם. אבל ר"ח פירש דשקלינהו מינה והדר אוזפינהו ניהלה, ואמר לה בההיא הנחה דקא שביקנא לך עד כך וכך זימנא מקודשת לי ומסרה וכו', דאי בדלא שקלינהו, היכא עדיפא הנחת מלוה ממלוה עצמה יביבא בארעא וגיוורא בשמי שמיא. והאי קשיא ליתא, דהנחת מלוה איחא ומלוה גופא ליתא, ועוד דלישנא דלרווח לא משמע הכי, דהוי ליה למימר דאוזיף לה זיזי לזימנא, ועוד דאיש איחא דהיכא דלא שקלינהו מינייה לא מיקדשא בהנחת הרוחה, אף דשקלינהו מינה לא תתקדש, דהא איהו לאו במלוה גופה דיהיב לה מקדש לה אלא בהנחת המתנה זימנא, והיא גופא אינה בעולם. והר"א אבב"ד ז"ל וכן הרשב"ד פירשהו במלוה שהגיע זמנה והמענות בידה, דכיון דבעל כרחיה יכול לגבותה, הרי אלאו גבאם. גם זה אינו מחוור. דכל שלא גבאם מש מלוה היא, ויכולה לפרעם לאחרים ומלותו של זה אינה בעולם. אילימא דאזקפה ארבעה בחמשה (זוזי) וכו', ריבית מעליא היא, ואסיקנא דלרווח ליה זימנא. ואיכא למידק מ"ש ארבעה בחמשה דקא ייב לה האי טופיינא בקדושי, ומאי שנא כי ארוח לה זימנא בקדושי, הכא והכא איתתא הויא ליה ברבית מלותו, אטו מאן דלרווח זימנא ושקיל דינא מי שרי. ויש לומר כיון דגופה ממנא לא קני ית לא הוי רבית, אלא שאסור משום הערמת רבית, אבל כי קצ"ד בחמשה ובדמי ההוא דינר של רבית קא שקיל לה הוי רבית מעליא, דהוה ליה כמאן דשקיל (לה) פחות משוה פרוטה בדמי ההוא דינר, ורבית מעליא הוא, דהא אחשביה איהו דינר כך תירץ הרשב"ד. אלא אמר רב אשי בכולהו קני לבר מאשה גזירה שמא יאמרו אשה נקנית בחליפין. כך היא הגירסא הנכונה. ולמאנא ספרים גרסי לפי שאין אשה נקנית בחליפין, אפשר לפרש דאע"ג דהני לאו חליפין נינהו, מכל מקום כעין חליפין נינהו, דהא לית לה הנחה לחרתתא במתנה זו כעין חליפין, וכל שאין לה הנחה, אינה מתקדשת בו, ללא מקניא ביה נפשה, ואע"ג דאפשר דמתהניא ביה בשוה פרוטה בין נתינה לחזרה, מכל מקום איהי לאו בהנחה זו מקדשה אלא בגופו של מנה, ומנה נתן לחזקה, דאי לא מחזירתו לא מקדשא, וכי מהדר ליה במאי מקדשא ומשום דחליפין ממעטין ממנינא דמתניתין, תלי האי דלא תניא בחליפין דתניא. וקשיא לי אפילו לגירסא ראשונה דכיון דגזרינן באשה כדי שלא יאמרו אשה נקנית בחליפין, ובפדיון הבן חמשה שקלים כתיב (במדבר יח, טז) וחליפין לאו מדיון כסף נינהו כדכתבינן לעיל בריש פירקין (ג, א ד"ה למעוטי) מדאיתנהו בפחות שמוה פרוטה. ויש לומר דלאו למימרא דחליפין איתנהו בפדיון הבן, אלא דבאשה גזרינן משום חומר עריות, אבל בפדיון הבן דליכא אלא עשה לא גזרינן. והא דאמרין דבכולהו קני, קשיא ליה לראב"ד דהא תנן (נדרים מה, א) גבי מעשה דבית חורין כל מתנה שאם הקדישה אינה מקודשת אינה מתנה, ותירץ דמתנה על מנת להחזיר נמי אי מקדיש לההוא זכותא דאית ליה בגויה קדיש, כגון אחרוג על מנת ללאת בו ולהחזירו. אי מקדיש לזכותיה ייב מרא קמא להקדש שבר נטילתו ושקיל ליה, דמאי דאקני ליה בגויה אקדיש ליה, וזה אינו מחוור כלל. והרמב"ם נר"ו כתב דלא אמרו שאם הקדישה אינה מקודשת אינה מתנה אלא במתנת הערמה כמתנת בית חורין וכדאמרין בנדרים (מה, ב) ורב נחמן אמר קנין על מנת להקנות הוא, אמר ליה רבא לרב נחמן והא מתנת בית חורין דקני על מנת להקנות הוא ולא קנה, זימנין אמר ליה משום דסעודתו מוכחת עליו, וזמנין אמר ליה ר' אלעזר הוא דאמר ויתור אסור במודר הנחה, ושמעת מינה דלא אמרו אינה מתנה אלא במקום שמראין הדברים שהיא הערמה כגון התם דסעודתו מוכחת עלה, אי נמי דוקא במודר הנחה. ואיכא נמי מאן דאמר התם בגמרא דדוקא בשאמר אין

לפניך חלל שיבא אבא ויאכל עמנו בסעודה, שכך סתם משנתנו שנויה שם, אצל לא אמר ליה הכי אפילו במודר הנאה מותר. וזכורשלמי (גדרים פ"ה, ה"ו) נמי מפורש בלשון הזה ר' ירמיה בעי מעתה אין אדם נוהג מתנה לחזירו על מנת שלא יקדישנה לשמים. כיני מתניתין כל מתנה שהיא כמתנת בית חורין שהיתה בהערמה שאינה (מקודשת) שאם הקדישה אינה מקודשת אינה מתנה. תן מנה לפלוני ואתקדש אני לך מקודשת מדין ערב. כלומר וחוזר הוא ואומר לך התקדשי לי בהנאה זו שאני נוהג מתנה זו לזה בדבורך, דערב נמי בהנאה הנאה דקא מהימן ליה משתעבד ולא מחמת גוף הממון ממש שאינו מקבלו. וכן כתב הרמב"ם (פ"ה מהל' אישות הכ"א) האשה שאמרה תן דינך לפלוני מתנה ואתקדש אני לך ונתן ואמר לך הרי את מקודשת לי בהנאה מתנה זו שנתתי על פיך, הרי זו מקודשת. עד כאן. (הצ"ח)

א

-

ז

דף

ואקדש לך מקודשת מדין ערב ערב לאו אף ע"ג דלא מטי הנאה לידיה קא משעביד נפשיה האי איתתא נמי אע"ג דלא מטי הנאה לידה קא משעבדא ומקניא נפשה הילך מנה והתקדשי לפלוני מקודשת מדין עבד כנעני עבד כנעני לאו אף ע"ג דלא קא חסר ולא מידי קא קני נפשיה האי גברא נמי אע"ג דלא קא חסר ולא מידי קא קני לה להאי איתתא תן מנה לפלוני ואקדש אני לו מקודשת מדין שניהם ערב לאו אף ע"ג דלא קא מטי הנאה לידיה קא משעבד נפשיה האי איתתא נמי אע"ג דלא קא מטי הנאה לידה קא מקניא נפשה מי דמי ערב האי דקא קני ליה קא חסר ממונא האי גברא קא קני לה להאי איתתא ולא קא חסר ולא מידי עבד כנעני יוכיח דלא קא חסר ממונא וקא קני נפשיה מי דמי התם הך דקא מקני קא קני הכא האי איתתא קא מקניא נפשה ולא קא קניא ולא מידי ערב יוכיח אע"ג דלא קא מטי הנאה לידיה משעבד נפשיה בעי רבא הילך מנה ואקדש אני לך מהו אמר מר זוטרא משמיה דרב פפא מקודשת אמר ליה רב אשי למר זוטרא אם כן הוה ליה נכסים שיש להם אחריות נקנין עם נכסים שאין להם אחריות ואנן איפכא תנן נכסים שאין להם אחריות נקנין עם נכסים שיש להם אחריות בכסף בשטר ובחזקה אמר ליה מי סברת דאמרה ליה אגב הכא באדם חשוב עסקינן דבהאי הנאה דקא מקבל מתנה מינה גמרה ומקניא ליה נפשה איתמר נמי משמיה דרבא וכן לענין ממונא וצריכא דאי אשמועינן קידושין משום דהא איתתא ניחא לה בכל דהו כדריש לקיש דאמר ר"ל טב למיתב טן דו מלמיתב ארמלו אבל ממונא אימא לא ואי אשמועינן ממונא משום דאיתיהיב למחילה אבל קידושין אימא לא צריכא: אמר רבא התקדשי לי לחציי מקודשת חצייך מקודשת לי אינה מקודשת אמר ליה אביי לרבא מאי שנא חצייך מקודשת לי דאינה מקודשת אשה אמר רחמנא ולא חצי אשה ה"נ איש אמר רחמנא ולא חצי איש א"ל הכי השתא התם איתתא לבי תרי לא חזיא אלא גברא מי לא חזי לבי תרי וה"ק לה דאי בעינא למינסב אחריתי נסיבנא אמר ליה מר זוטרא בריה דרב מרי לרבינא וניפשטו לה קידושי בכולה מי לא תניא האומר רגלה של זו עולה תהא כולה עולה ואפי' למ"ד אין כולה עולה ה"מ היכא דמקדיש דבר שאין הנשמה תלויה בו אבל מקדיש דבר שהנשמה תלויה בו הויא כולה עולה מי דמי התם בהמה הכא דעת אחרת הא לא דמיא אלא להא דאמר רבי יוחנן בהמה של שני שותפין הקדיש חציה וחזר ולקחה והקדישה קדושה ואינה קריבה ועושה תמורה ותמורתה כיוצא בה שמע מינה תלת

רע"ג ואקדש אני לך. וכשנתנו לו א"ל התקדשי לי מקודשת ורע"ג דלך מטי הנאה לידה: מדיו ערב. ממה שמלנו בתורה שהערב משתעבד למלוה אנו יכולין ללמוד: היך מנה והתקדשי לפלוני. והוא שזוהו אלך שמקדשה משלו: מקודשת. ורע"ג דממונא לוא של משלח הוא: מדיו עבד כנעני. דתון במתני' לקמן (ד' כב): קונה את עצמו בכסף ע"י אחרים שאחרים פודין אותו בממונו והוא קונה עצמו ויולא לחירות ורע"ג דלך חסר איהו בהאי ממונא מידי: ואקדש אני לו. לזוהו פלוני במנה שתון לו בשבילי: מדיו שניהם. מדיו שני הדינין הללו של ערב ושל עבד כנעני אנו למידין: האי דקא מקני. בעל העבד שהוא מקנה את העבד לחירות קא קני האי כסף שמקבל בפדיונו: ואקדש אני לך. והוא קיבלו ואמר לה התקדשי לי בכך: מקודשת. כדמפרש ואזיל טעמיה לקמיה: שיש להן אחריות. אדם הוקש לקרקעות דכתיב (ויקרא כה) והתנחלתם אותם לרשת אחוזה: עם נכסים שאין להם אחריות. שמוכר או נתון לו קרקעות ומטלטלין וזה מושך המטלטלין והקרקעות קנויים לו במשיכת המטלטלין: ואנו איפכא תנו. שצריך לקנות הקרקע באלה מן הדברים שהקרקע נקנה בהן כגון כסף או שטר או חזקה דנעל וגדר ופרץ כל שהוא והמטלטלים נקנים אגב: באלה חסב עסקינן. שאינו רגיל לקבל מתנות: בהאי הנאה כו'. שתראה זאת לתת פרוטה לאלה שיפייסנו לזה לקבל הימנה מתנה: וכן לענין ממונא. הנך שמעתא דרבא דילפינא קידושין מדיו ערב ומדיו עבד כנעני כן לענין ממונא מכר לו שדה ואמר לו תן הכסף לפלוני ושדי מכורה לך בו קנה מדיו ערב היך מנה ותהא שדך מכורה לפלוני קנה אותו פלוני השדה מדיו עבד תן מנה לפלוני ותקנה לו שדי בו קונה מדיו שניהם: נחא לה. להיות נקנית בכל דהו בקנין כל שהוא ואפילו בטובת הנאה בעלמא: טן דו. בגופים שנים בעל ואשתו ואפילו אינו לה אלך לזוהו בעלמא: דאיתיהיב למחילה. שאדם רשאי למחלו: אשה אמר רחמנא. כי יקח איש אשה: איש אמר רחמנא. כי יקח איש: איתתא לבי תרי. להנשא להם אי אפשר הילכך האי לך קדיש אלך פלגא וחיייה נשאר לאחר א"כ אינה מקודשת לזה: ניפשו קידושי בכולה. כי אמר חייך מקודשת לי דהא מקודשת בלשון הקדש קאמר לה: ואפי' למ"ד כו'. פלוגתייהו במסכת תמורה: התם בהמה היא. ואלו היא ואין מעכב על ידו מלהתקדש לפיכך יש כח במאמרו לפשוט והכח דעת אחרת יש חשובה כמותו המעכבת בדבר שאם אין אשה רואה אינם קידושין וזו לא נתרצה אלך לחייה לפיכך אין דיבורו תפיס בה: הא לך דמיא כו'. מסקנא דתירולא הוא אין דבר זה דומה אלך לבהמה של שני שותפין דאיכא דעת אחרת המעכבת בה והתם לך אמרי' דתקדש כולה ע"פ האחד: ואינה קריבה. הואיל ובתחלת הקדישה לך נראית לקרב שלך קידשה אלך חליה ותמכר ויקריב אחרת בדמיה: ועושה תמורה. אם המיר בה: ותמורתה כיוולא בה. דאינה קריבה למכח קדושה לחויה באתה: (רע"ג)

תוספות אם כן הו"ל נכסים שיש להם אחריות. פי' בקונטרס דאדם הוקש לקרקעות דכתיב והתנחלתם אותם לרשת אחוזה וקשה דהוא קרא כתיב בעבד אבל בן חורין לא איתקש אלא דוקא בדמי עלי לפי ששמין אותו כעבד כדאיתא בפ"ק דסנהדרין (דף טו:): ועבד נמי פלוגתא היא בפ"ק דב"ק (דף יב.). אי כמקרקעי אי כמטלטלי דמי ונראה דלאו דוקא יש להם אחריות אלא אף כי נמי אין להם אחריות לא מצינו מטלטלין נקנין אגב מטלטלין דנכסים שאין להם אחריות לא שייך בהו אגב א"נ י"ל דה"ק ע"כ אי אשה נקנית אגב מטלטלין שדה נמי נקנה אגב מטלטלין שהרי קנין כסף דאשה ילפינן משדה קיחה קיחה ואם אין שדה נקנה מהיכא תיתי באשה: ונפשו קידושי בכולה מי לא תניא כו'. תימה דבריש תמורה (דף יא:): יליף רגלה של זו עולה ובדבר שהנשמה תלויה בו מקרא דכתיב כל אשר יתן ממנו לה' וגבי אשה לא כתיב קראי וא"כ מאי פריך הא לא דמו להדדי ונראה שלכך דקדק רש"י ופירש דהא מקודשת בלשון הקדש קאמר לה וכדאמר בריש פירקין דאסר לה אכ"ע כהקדש שאדם עושה אותה כהקדש לפיכך יש להיות דינה כהקדש אבל אם היה אומר מאורסת או חד מהנהו לי שני דלעיל (דף ו.) על זה לא היה מקשה ונפשו קידושי בכולה לפירוש זה: וחזר ולקחה. הא דנקט וחזר ולקחה ולא נקט בהמה של שני שותפין שהקדיש כל אחד חציה משום דלא שייך התם ועושה תמורה ותמורתה כיוצא בה דשותפין אין ממירין כדאמר בתמורה (דף יג.). ובפ"ק [דזבחים] (דף ו.): ואפי' למאן דאמר אין כולה עולה. התם (תמורה יא:): מפרש למאן דאמר דאין

כולה עולה מה יעשה ממנה וקאמר דימכרנה לצרכי עולות חוץ מדמי הרגל שהקדיש ופריך היאך יפטר זה מעולתו הא הויה ליה עולה חסירה ומשני כגון דאמר הרי עלי עולה כמו שאמצאנה. : (תוספתא)

רשב"א היך מנה והתקדשי לפלוני מקודשת מדין עבד כנעני. ופירש רש"י והוא שעשאו שליח אלא שהמעות שלו. לומר שאם לא עשאו שליח אינה מקודשת ואפילו נתרצה לכסוף, משום דבשעת קדושין מיהא לא מיקניא, דהא איהו לא שויה שליח ודלמא לא נתרצה מעיקרא בהכי. והא דאמרין לקמן בפרק האיש מקדש (מה, ב) ודלמא ארזויי ארזי קמיה מעיקרא וגלה דעתיה דניחא ליה, דהא קאמר, וכן פירש רש"י פס. ור"ח כתב קבלנו מרבנותינו ז"ל לא שנא כי שויה שליח בעדים ולא שנא כי לא שויה, ואפילו ארזויי ארזי קמיה ואזל וקדשה מדיליה מקודשה, ולא משתריא אלא בגט, וכן הלכה. וקרוצים דברים אלו לדברי רש"י. והרב בעל העיטור שכתב דלע"ג דלא ארזיה אלא בחר דקדשה לה אודעיה ליהוא גברא וארזי בעדים מקודשה, לא נראה דבריו. ומיהו תמיהא לי למה לן לארזוייה מעיקרא, והלא זכין לאדם שלא בפניו, והכא זכות הוא שיהא אשר זו קנויה לו. ואפשר לי לומר דהכא חובתו היא דשמא באחרת ניחא ליה, וכל כמה דאגיד בהא לא יתבין ליה אחריתי וכדאמרין בפרק אע"פ (סד, א) גבי אין כותבין אגרת מרד על שומרת יבם דבין בא ליבם בין בא לחלוץ לא אמרין ליה זיל נסיב אחריתי, משום דמני אמר כל כמה דאגידא כי אחריתי לא יתבין ליה. ואם תאמר שאני הכא דאי לא ניחא ליה מרגש לה בעל כרחיה, לא היא דאף הוא מפסיד, שפריך ליתן שכר הסופר בגט, ועוד שאתה משיאו פס רע שמגרש את נשיו, ועוד שאתה מטריחו אחת סופר ועדים, ועוד שאתה אוסרו בקרובותיה. כך נראה לי. והרמב"ם (שם הכ"ב) פירשה לזו כגון שחזר מי שנתקדשה לו ואמר לה הרי את מקודשת לי בהנאה זו הבא לך בגללי ואיני יודע מי דחקו על זה. שהרי אין זה כדון עבד כנעני ממש, אלא בשנתן ראובן ואמר ראובן שאתה מקודשת לשמעון כפירושן של ראשונים ז"ל, וכן כתב הוא ז"ל (שם הכ"א) דתן מנה לפלוני ואתקדש אני לו בשמך מי שנתקדשה לו הרי את מקודשת לי בהנאה מתנה זו שקבלתי ברבונך. גם זה איני יודע למה, ואדרבה לכאורה משמע דכל כי האי גונא קרוב הוא להיות נתנה היא ואמר הוא, שכתבנו למעלה (ה, ב) שאין בו בית מיוחד לדעת הרב ז"ל בעלמנו ולדעת הרב אלפסי, ואי נמי הוא כהיך מנה ואתקדש אני לך דאינה מקודשת אלא באדם חשוב דוקא, ולא עוד אלא דרבא גופיה דאמר להא מספקא ליה אפילו באדם חשוב ואריך עיון. אם כן הו נכסים איך להן אחריות נקנין עם נכסים שאין להם אחריות. וכתב הרמב"ם נר"י דהכא לאו דוקא נקטיה, דהא משמע דאי הו איפכא כגון שמקנה לו מנה אגבה נקנה, והא ליתא, דאפילו למאן דאמר עבדא כמקרקעי דמי אין קונין מטלטלין אגבו כדליתא בפרק דבבא קמא (יב, א) דשאני מקרקעין דניידי ממקרקעי דלא נייד, כל שכן למאן דאמר דעבדא כמטלטלי דמי, דתרווייהו מטלטלי נינהו. ועוד דעבדא הוא דהוה כמקרקעין משום דכתיב (ויקרא כה, מו) והתנחלתם אותה. אבל הכא דבת ישראל לא, אלא הכא לרווחא דמלתא קאמר ליה, לומר דאפילו שייך הכא דין אגב, איפכא תנו, ולא למומרא דבאיפכא ניחא, ר"ל אם יקנה לו מנה אגב האשה שיהיה נקנה, ומסתברא לי דעל כרחין אית לך למומר הכי, דאי לא לדידיה דהוה סבירא ליה דרב פפא מדין אגב קאמר, עדיפא מינה הו ליה לאקשווי דאין אשה נקנית באגב, דמנא היתו, דאפילו לכשתמלא לומר דמשדה עפרון ילפינו, דמקשינן אשה לשדה עפרון לכל הניות שבשדה, אפילו הכי באגב ליתא, דקרקע אינה נקנה אגב קרקע, אלא על כרחין רבינא לרווחא דמלתא אקשי ליה הכי. כך נראה לי. הכא באדם חשוב עסקינו. וכגון שחזר הוא ואמר לה התקדשי לי בהאי הנאה דקא שקילנא מינך מתנה. והקשה הרמב"ם נר"י לזו דאמר (ב"מ מז, א) קונין בכליו של מקנה, ומפרשין טעמא משום דבההיא הנאה דקא מתקבל מתנה מינה גמר ומקנה, הכא אמאי בעינן אדם חשוב. יש לומר אשה שאני, שאינה מקנה ליה, ואי נמי התם עשו כל אדם באדם חשוב כיון שדרכו בכך. ואם תאמר ולרב דאמר בכליו של קונה, דבההיא הנאה לא אמרין באדם חשוב, מיהא ליקני כי הכא, יש לומר כיון דההיא מתנה על מנת להחזיר היא אינה מתנה של הנאה שיקנה באותה הנאה. איתמר נמי משמיה דרבא וכן לענין ממונא. רש"י ז"ל כתב הני תלת מימרי דבדקושין תן מנה לפלוני ואתקדש אני לך והיך מנה והתקדשי לפלוני ותן מנה לפלוני ואתקדש אני לו, אבל היך מנה באדם חשוב לא כתב, ושמא לא מפני שאין הדיו כן בממון, אלא משום דלרבא לא איפשיטא ליה, והלכך לא אפשר לעיולא בהאי מימרא דרבא. ור"ח ז"ל כתב אהיך מנה ואתקדש אני לך דאמר ליה היך מנה ויקנו נכסי לך באדם חשוב ואמר דההיא הנאה חשיבא ככלי עליה דיהבה הקונה למקנה וקנה בו בחורת חליפין אותם הנכסים. והלכך לפי דבריו אף במטלטלין קנה. וכתב עליו הרמב"ם נר"י

איני רואה בשמועה זו זכר לכלי וחליפין אלא למעות וכסף שקונין באשה ובקרקע. ולא ירדתי לסוף דעת רבינו נר"ו בקושיא זו, דאטו באשה ובקרקע הנאה זו כסף ממש היא הנאה יש כאן כסף אין כאן. אלא כדי לקיים כונת המקנה ודעתו אנו רואין הנאתו כאלו יש לה ממש שיתקיים דעתו עליו, והלכך לגבי אה שהכסף קונה בה אנו רואין אותו כאלו הוא כסף, וקבלתו היא ומתקדשת בו, ובמטלטלין שאין הכסף קונה בו כאלו הנאתו כלי וקבלו בחליפין, והלכך בין קרקע בין מטלטלין נקנין בכך כדברי ר"ח ואריך. הכי קאמר אי בעינא למינסב אחריתי נסיבנא. וכתב הראב"ד ואיש למעוטי מי שחזיו עבד וחזיו בן חורין שקדש, דהתם ודאי הוא חזי איש כדאיתא בגיטין (מג, א), נראה שהוא ז"ל מפרש דרבא הכי קא מהדר ליה חליך מקודשת לי היינו חזי אשה דקא ממעט רחמנא, דעל כרחין חזי אשה ממש הוא דמקדש, דהא אי אפשר למימר דהכי קאמר לה איבעית להנסבא לאחריני מנסבת, דאיתתא לבי תרי לא חזיא, אבא איש דכתב רחמנא לא ממעיט התקדשי לחזיו. דהא אפשר דהכא קאמר לה אי בעינא למינסב אחריתי נסיבנא. ולא מיעט רחמנא אלא מי שהוא חזיו איש דהיינו חזיו עבד וחזיו בן חורין. ותמהני על דברי הרב דאם איתא, כי איבעיא לן התם בפרק השולח מי שחזיו עבד וחזיו בן חורין שקדש בת חורין מהו, ולא איפשטא, הוי ליה למיפשט מדכתיב איש ולא חזי איש, דאלו להתקדשי לחזיו לא אחי, דהא חזיא לכוליה, ואי בעינא נסיבנא אחריתי קאמר כדאמרין הכא, ואיתא נמי התם והא דאמר רבא התם ראו ליטול ואין לו, לאו למימרא דפשיטא ליה דלא הו קדושו קדושין, אלא דחויי הוא דקא דחי דלא תשמעינא מזרייתא דקתני המית מי שחזיו וחזיו בן חורין נותן חזי כופר ליורשיו. ועוד דביבמות פרק החולץ (מה, ב) גמרא המחזיר גרושהו משמע דחזיו עבד וחזיו בן חורין אית ליה קדושין בבת חורין. דאמרין התם אמר רב יהודה מי שחזיו עבד וחזיו בן חורין הבא על בת ישראל אותו הולד אין לו תקנה, ואמרין דכי איתמר דרב יהודה הכי איתמר כגון שבא על אשת איש ונמצא נד חיורתו שבו משתמש באשה איש, כלומר ומשום כך הולד אין לו תקנה וממש הוי, ואע"ג דאין ממזר אלא מי שיש לו קדושין באחרים כאשת אב, דאין לו בה קדושין ויש לו קדושין באחרת כלמוכח התם. אלא חזיו עבד וחזיו בן חורין אית ליה קדושין בבת חורין. ועוד לדברי הרב ז"ל הוה לן למימר דאשה דקא ממעט רחמנא דומיא דחזי איש ולמעוטי חזיה שפחה וחזיה בת חורין (קא ממעט) אבא מקדש חזי אשה כון דחזיא ליה כולה מקודשת. ומסתברא דהכי פירושא על כרחין חליך מקודשת לי משייר בקנינו הוא, דהא אי אפשר לומר דאי בעית להנסבא לאחריני אתנסבת קאמר לה, דהא איתתא לבי תרי לא חזיא, והכי נמי קאמר התם איתתא לבי תרי לא חזיא, כלומר לאו טעמא דידי, משום דכתיב אשה ולא חזי אשה דקא סלקא דעתך, אלא משום שירא דמשייר בקנינו, דליכא למימר דהכי קאמר לה אי בעית לאינסובי מינסבת, דאיתתא לבתרי לא חזיא, אבא התקדשי לחזיי לאו משייר בקנינו הוא, דהכי קאמר לה אי בעינא למינסב אחריתי נסיבנא, והיכא דמי חזי איש כגון דמפרש לה לחזיו ממש ולא לכולו. וקשיא לי אשמעתין היכי קאמר איתתא לבי תרי לא חזיא, והא ר' יוחנן אמר בפרק האומר (לקמן ס, א) אפילו קדושי מאה תופסין בה, והכא נמי הכי קאמר לה אי בעית לאקדושי לאחריני מקודשת. ואריך לי עיון. התם בהמה הכא איכא דעת אחרת. תמיהא לי הכי נמי כבהמה היא, דהא כיון דאיהי מקבלה קדושי דעתה שיפשטו קדושין בכולה, ומי מעכב, וניחא לי דכיון דאלו בעיא איהי לעכובי מעכבא ואינה מקודשת מכח דבריו בלבד, השתא דבעיא לויפשטו בכולה הוה ליה כמקחת את עצמה. אבא ר"ח נראה שנסמר מקושיא זו, ופירש כיון דשמעה ליה דאמר לה חליך לא גמרה ומקנה נפשה כלל. עד כאן. (יב"ד א)

פרוטה וחציין בחצי פרוטה מהו כיון דאמר לה חצי פרוטה פסקה או דילמא מונה והולך הוא אם תימצי לומר מונה והולך הוא חציין בפרוטה וחציין בפרוטה מהו כיון דאמר לה בפרוטה ופרוטה פסקה למילתיה או דילמא כל ביומיה מונה והולך הוא את"ל כל ביומיה מונה והולך הוא חציין בפרוטה היום וחציין בפרוטה למחר מהו כיון דאמר לה למחר פסקה או דילמא הכי קאמר לה קדושין מתחלו מהאידינא ומגמר לא ניגמרו עד למחר שני חציין בפרוטה מהו הכא ודאי בחד זימנא קאמר לה או דילמא אין אשה מתקדשת לחצאין כלל תיקו: בעי רבא שתי בנותיך לשני בני בפרוטה מהו בתר נותן ומקבל אזלינן והאיכא ממונא או דילמא בתר דידהו אזלינן והא ליכא תיקו בעי רב פפא בתך ופרתך בפרוטה מהו מי אמרינן בתך בחצי פרוטה ופרתך בחצי פרוטה או דילמא בתך בפרוטה ופרתך במשיכה תיקו בעי רב אשי בתך וקרקעך בפרוטה מהו בתך בחצי פרוטה וקרקעך בחצי פרוטה או דילמא בתך בפרוטה וקרקעך בחזקה תיקו ההוא גברא דאקדיש בשיראי רבה אמר לא צריכי שומא רב יוסף אמר צריכי שומא אי דאמר לה בכל דהו כולי עלמא לא פליגי דלא צריכי שומא אי דאמר לה חמשין ולא שו חמשין הא לא שווי כי פליגי דאמר חמשין ושוי חמשין רבה אמר לא צריכי שומא דהא שווי חמשין רב יוסף אמר צריכי שומא כיון דאיתתא לא בקיאה בשומא לא סמכה דעתה איכא דאמרי בכל דהו נמי פליגי רב יוסף אמר שוה כסף הרי הוא ככסף מה כסף דקיץ

ר"י בעלי חיים נדחים. אם נדחו ידחו לעולם ואיכא למ"ד (ביומא דף סד.) אין דיחוי אלא בשחוטין אבל בעלי חיים שנדחו חוזרים ונראין ולדידיה קריבה הך בהמה כשחזר ולקח חליה: דיחוי מעיקרא. כגון זו שמתחילת הקדישה לא נראית ליקרב ואיכא למ"ד (בסוכה דף לג:) דפליגי ואמר אין דיחוי אלא בנראה ונדחה: יש דיחוי בדמים. יש תורת דיחוי בדבר שאינו קדוש אלא לדמיו כגון זו שמתחלה לא הקדישה אלא לדמיה שתמכר ויקדשו דמי חליה שהרי ליקרב לחצאין לא היתה ראויה ואפ"ה חל עלה תורת דיחוי לדחות מעל המזבח לעולם ולא אמרינן אין דיחוי אלא בדבר שהוקדש לגופו ליקרב: פסקה. והוה ליה כמקדש לחצאין: מונה והולך הוא. ורישא דמילתא אמסקנא נמי קאי ולא לחצאין הוא דהא חצי פרוטה לאו בר הפיסה הוא: כיון דאמר בפרוטה פסקה. ולא היה תחילת דבורו אלא לחליה וטעה לומר שמקדשין לחצאין: כל ביומיה. הואיל ובעתה לגומרו היום: לשני בני. והם גדולים ועשאוהו שליח לקדש: או דילמא בתך בפרוטה. למידע ידע דבצירי מפרוטה לא מקדשה ופרתו לא אמר על פרוטה אלא שתקנה לו כשימכנה: קרקעך בחזקה. כשאחזיק בה: לא צריכי שומא. שיסומו אותן שמאים קודם שתקבלם: צריכי שומא. וכיון שלא שמאום תחלה אינה מקודשת כלמפרש ואזיל: בכל דהו. התקדשי לי בהן כמו שהן ללא צריכי שומא דבצירי מפרוטה לא שווי: אי דאמר. התקדשי לי בחמשים זו והרי כך אלו בדמיהם: ושוי חמשין. מיהו לא שמאווה בקיאים קודם לכך: (כ"ט)

תוספות שמע מינה בעלי חיים. פי' בקונטרס אם נדחו ידחו לעולם דאיכא למ"ד אין דיחוי אלא בשחוטין אבל בעלי חיים שנדחו חוזרים ונראים ולדידיה קרבה הך בהמה כשחזר ולקח חציה וש"מ דיחוי מעיקרא הוי דיחוי פי' כגון זו שמתחילת הקדישה לא נראית ליקרב דאיכא מאן דפליגי דאין דיחוי אלא בנראה ונדחה וש"מ יש דיחוי בדמים פי' יש תורת דיחוי בדבר שאין קדוש אלא לדמיו כגון זו שמתחילה לא הקדישה אלא לדמיה שתמכר ויקדשו דמי חציה שהרי ליקרב לחצאין לא היתה ראויה ואפ"ה חל עלה תורת דיחוי לדחות מעל המזבח לעולם ולא אמרינן אין דיחוי אלא בדבר שהוקדש לגופו ליקרב וא"ת למה לי למימר הני תרתי ש"מ יש דיחוי בדמים ודיחוי מעיקרא והלא אי אפשר לדיחוי מעיקרא שלא יהא דיחוי בדמים ויש לומר דאשכחן דיחוי מעיקרא אע"ג שקדוש קדושת הגוף כדאמר ר' יוחנן פ' נגמר הדין (סנהדרין דף מז.) כגון אכל חלב והפריש קרבן ועבד עבודת כוכבים וחזר בו והואיל ונדחה כשעבד עבודת כוכבים משום דזבח רשעים תועבה ידחה ולא דוקא נקט התם והפריש קרבן תחלה דה"ה עבד עבודת כוכבים ואח"כ הפריש קרבן דהשתא הוי דיחוי מעיקרא דהא ר"י הוא דאית ליה דיחוי מעיקרא הוי דיחוי אלא משום אידך מילתא דרבי יוחנן דמייתי התם אכל חלב והפריש קרבן ונשתטה וחזר ונשתפה דלא מצי למימר דנשתטה תחילה כיון דשוטה הוא לאו בר הפרשה הוא נקט נמי הפריש קרבן ועבד עבודת כוכבים ואשכחן נמי קדושת דמים

אע"ג דלא הוי דיחוי מעיקרא כגון המפריש נקבה לפסחו וילדה זכר והוי קדושת דמים דאין פסח בא מנקבה ולא הוי דיחוי מעיקרא שהרי הולד ראוי להקריב ויש ספרים דגרסינן ש"מ קדושת דמים מדחה ומפרש דוחה תמורתה מליקרב מדקתני ותמורתה כיוצא בה ולא נהירא דהא בכריתות (דף כח.) גבי מטמא מקדש עשיר שהפריש קן לכבשתו והעני הואיל ונדחה ידחה גרסינן נמי ש"מ תלת כמו בשמעתין והתם ע"כ אין לפרש קדושת דמים מדחה התמורה דאין תמורה בעופות אלא ע"כ היינו קדושה ואינה קריבה וא"ת למה ליה לרבי יוחנן לאשמועין הני תלת מילי הא שמעינן לה בפרק מי שהיה טמא (פסחים דף צח.) ויש לומר משום דפלוגתא היא בפרק בתרא דכריתות (שם) דפליגי בה רבי שמעון בן יוחאי ורבנן מייתי דברי האמוראים ויש לתמוה אמאי לא פריך עלה דרבי יוחנן כי היכי דפריך בסוף כריתות (שם) עלה דרבי אושעיא דאמר מטמא מקדש עשיר שהפריש קן לכבשתו והעני הואיל ונדחה ידחה דפריך עלה מרבי שמעון מההיא דאמר המפריש נקבה [לפסחו קודם הפסח תרעה עד שתסתאב ותמכר ויביא בדמיה פסח] ילדה זכר ירעה עד שישתאב וימכר [ויביא בדמיו פסח] ורבי שמעון אומר הוא עצמו יקרב פסח ועוד אדפריך עלה מרבי שמעון לסייעה עלה מדרבנן דקאמרי ברישא ירעה עד שישתאב ועוד כיון דפריך מיחידאה אדפריך מרבי שמעון דברייתא לפרוך מרבי אליעזר דמתני' דתמורה דתנן פרק אלו קדשים (דף יח:) גבי מפריש נקבה לעולה וילדה זכר רבי אליעזר אומר הוא עצמו יקרב עולה ויש לומר היינו טעמא דפריך מרבי שמעון משום דבההיא אפילו רבנן מודו דעד כאן לא פליגי רבנן עליה אלא בדבר דשייך ביה קדושת דמים סברי מיגו דנחתא ביה קדושת דמים נחתא ביה נמי קדושת הגוף וקדושת הגוף לא הוי שהרי אין פסח בא מן הנקבה אבל גבי קן אפילו רבנן מודו שהרי אין קדושת דמים חלה בעופות ולמילתא דרבי יוחנן דהכא לא מצי לאותובי משום דהוה כי ההוא דהמפריש נקבה לפסחו ואי הוה מותיב מרבי שמעון הוה אמינא לסייעה מדרבנן וממילתא דר' אליעזר נמי לא מצי לאותביה משום דהוה יחידאה: חציך בפרוטה וחציך בפרוטה. ואם תאמר אמאי לא יועיל והא לא אמר לעיל דלא פשטו קידושין בכולה אלא משום דאיכא דעת אחרת ואינה מתרצה אלא למה ששומעת אבל אם היינו יודעים שמתרצה בכולה פשטו קידושין בכולה והכא גלי דעתה שמתרצה בכולה וי"ל דאי הוי מיירי דאמר לה בלשון קידושין אין ה"נ דהוה פשטו קידושין בכולה אבל הכא איירי דאמר לה הרי את מאורסת לי או בחד מהני לישני דלעיל (דף ו.) חציך בפרוטה היום וחציך בפרוטה למחר. כך אמר לה בפעם אחת: שתי בנותיך לשני בני. אומר ר"י דמיירי בבנות קטנות דקידושין דאב נינהו דאי בגדולות ואב מקבל קידושין בתורת שליחות פשיטא דבעי פרוטה לכל אחת דשליח לא עדיף ממשלחו דבתר נותן דקאמר לאו דוקא שהרי הנותן ע"כ בתורת שליחות בניו הוא בא ואי בתר נותן אזלינן הוי בעי שתי פרוטות כאילו הבנים בעצמם מקדשין אבל הבעיא היא אי בתר מקבל אזלינן לגמרי דשמא אין לחוש אלא שיקבל המקבל שוה פרוטה וצ"ל שבירר לאיזה מהם כגון רחל לראובן ולאה לשמעון דאל"כ הוי קידושין שלא נמסרו לביאה: בתך ופרתך בפרוטה. כיון דפרה אין נקנית בכסף שדינא להו בתר בתו והדר בעי בתך וקרקעך דקרקע נקנה בכסף: ורב יוסף אמר צריכי שומא. קודם קידושין קאמר כדפי' בקונטרס ותימה דלקמן פ"ב (דף מח.) תניא גבי התקדשי לי בשטר חוב וחכמים אומרים שמין את הנייר אם יש בו שוה פרוטה מקודשת ומשמע שמין את הנייר אחר קידושין ואע"ג דמתחלה שומת הנייר לא היתה ידועה ויש לומר דללישנא דאמר בכל דהו כולי עלמא לא פליגי איירי דאמר לה כל דהו וללישנא דבכל דהו נמי פליגי הכי קאמר ואם רוצה לקדשה בשטר שמין את הנייר מתחילה אם יש בו שוה פרוטה מקודשת כלומר אם שמוהו תחילה לאפוקי ממ"ד מקודשת אע"פ שאין בו שוה פרוטה מטעם שטר: (תוספות)

רשב"א ושמע מינה דחוי מעיקרו הוי דחוי ושמע מינה יש דחוי בדמים. יש ללקקק היינו דחוי מעיקרא והיינו יש דחוי בדמים. ותירץ הרשב"ד לאפשר דיש דחוי בדמים דלמרינן הכא היינו קדושת דמים מדחה דלמרינן בתמורה (כו, ב) לומר דזו אין לה אלא קדושת דמים ו[מ]דחה תמורתה מן המזבח, שהיא עושה תמורתה כיוצא בה, והכא הכי קאמר יש תורת דחוי בדמים עושה תמורתה כיוצא בה. והרשב"ז נר"ו הקשה לפירוש זה מהא דגרסינן בשלהי פרק בתרא דכריתות (כה, א) מטמא מקדש עשיר שהפריש קן לכבשתו והעני, הואיל ונדחה ידחה, אמר רב הונא שמע מינה תלת שמע מינה בעלי חיים נדחין ושמע מינה קדושת דמים נדחה ושמע מינה דחוי מעיקרו הוי דחוי, והתם ליכא למשמע מינה דדוחה תמורתו. והרבה תירוצין נאמרו בו, הותירוץ הנכון דלע"ג דבמקום זה חדא נינהו, כיון לאפשר לפעמים דהוי דחוי מעיקרו ולא הוי דחוי בדמים, או דחוי בדמים ולא הוי דחוי מעיקרו, משום הכי מני להו הכא בתרתי, והכי דמי דחוי דמים בלא דחוי מעיקרא, כגון שהפריש דמים לחטאת ונשתמד וחזר בו, דלמרינן הואיל ונדחו אותם אותם דמים ידחו ולא יקרבו לעולם. ומתחלתן לא היו דחויין. ויש כך דחוי מעיקרו ולא הוי דחוי דמים אלא דחוי הגוף, כי הא דלמרינן במסכת תמורה (כו, ב) בהמה זו חליה עולה וחליה שלמים קדושה ואינה קריבה ועושה תמורתה ותמורתה

כיוצא בזה, והא ודאי מדעושה תמורה מעיקרא חיילא עלה קדושת הגוף, לאלו קדושת דמיס אינה עושהתמורה, ודחוי בדמיס לא הוי דחוי מעיקרו הוי, ור' יוחנן דלכטריך הכא לאשמועין הני חלה, אע"ג דמתניתין היא בפסחים (לח, ב) דחנן המפריש נקבה לפסחו או זכר בן שתי שנים ירעה עד שיסתאב וימכר ויפלו דמיו לנדבה, ואמרין שמע מינה חלה, יש לומר דתנאי היא, וקא משמע לן דר' יוחנן סבר לה הכי כהוא תנא דפסחים, ורב אית ליה כאידך תנא, וסבר דדחוי מעיקרו לא הוי דחוי ואין דחוי בדמיס. או דלמא אין אשה מתקדשת לחלאין כלל תיקו. ופסק הרמב"ם (פ"ג מהל' אישות ה"י) דבחליך מקודשת בחלי פרוטה וחליך בחלי פרוטה או חליך בפרוטה וחליך בפרוטה מקודשת גמורה, כשטחו בכל מקום לפסוק כאם תמנא לומר, אבל חליך בפרוטה היום וחליך בפרוטה למחר ושני חליך בפרוטה הוא דסקחן בחיק"ו, והויא לה ספק מקודשת, ואינו מחזור, דשני חליך בפרוטה טפי עדיף מכולהו, מדקאמר בחד זימנא, ואפילו הכי סלקא בחיק"ו, וכל שכן אידך. ועוד דלישנא דקאמר שאין אשה מתקדשת לחלאין כלל. משמע דכל היכא דקאמר לה חלי כלל אינה מקודשת. אלא ודאי מסתברא דבכולהו הוי ספק מקודשת. ורבינו אלפסי לא הזכיר מכל אלו כלום. בעי רב אשי בתך וקרקעך בפרוטה מהו. כלומר אם תמנא לומר בתך וקרקעך מקודשת, דבתך בפרוטה ופרתך במשיכה קאמר, משום דפרה בכסף לא מקניא, אבל בתך וקרקעך דקרקע בכסף מיקני, הכי קאמר לה שניהם בפרוטה זה בחלי היא בחלי. אי דאמר לה בכל דהו כולי עלמא לא פליגי ללא כריכי שומא. ולאו דוקא דאמר לה בפירוש בכל דהו, אלא נתן לה סהם, היינו בכל דהו, והכי מוכח לקמן (ה, א) מדאמר רב יוסף מנא אמינא לה דתניא עגל זה לפדיון בני וכו', והת לא קאמר לה בכל דהו בפירוש, אלא עגל זה סהם, ואי הכא דאמר לה בכל דהו דוקא מאי קושיא, ההם בדלא אמר לה בכל דהו, אבל דאמר לה בכל דהו מקודשת. (רש"ם א)

א - ח דף

אף שוה כסף נמי דקייץ אמר רב יוסף מנא אמינא לה דתניא [\[ויקרא כה-נא\]](#) מכסף מקנתו בכסף הוא נקנה ואינו נקנה בתבואה וכלים האי תבואה וכלים היכי דמי אילימא דלא מקנו בהו כלל [\[ויקרא כה-נא\]](#) ישיב גאולתו אמר רחמנא לרבות שוה כסף ככסף ואי דלית בהו שוה פרוטה מאי איריא תבואה וכלים אפי' כסף נמי אלא לאו דאית בהו שוה פרוטה וכיון דלא קייצי לא ואידך ה"ק בתורת כסף הוא נקנה ואין נקנה בתורת תבואה וכלים ומאי נינהו חליפין ולרב נחמן דאמר פירות לא עבדי חליפין מאי איכא למימר אלא לעולם דלית בהו שוה פרוטה ודקאמרת מאי איריא תבואה וכלים אפי' כסף נמי לא מיבעיא קאמר לא מיבעיא כסף דאי אית ביה שוה פרוטה אין אי לא אבל תבואה וכלים אימא מדמקרבא הנאתייהו גמר ומקני נפשיה קא משמע לן אמר רב יוסף מנא אמינא לה דתניא עגל זה לפדיון בני טלית זה לפדיון בני לא אמר כלום עגל זה בחמש סלעים לפדיון בני טלית זה בחמש סלעים לפדיון בני בנו פדוי האי פדיון היכי דמי אילימא דלא שוי כל כמיניה אלא לאו אף על גב דשוי וכיון דלא קייצי לא לא לעולם דלא שוי וכגון דקביל כהן עילויה כי הא דרב כהנא שקיל סודרא מבי פדיון הבן אמר ליה לדידי חזי לי חמש סלעים אמר רב אשי לא אמרן אלא כגון רב כהנא דגברא רבה הוא ומבעי ליה סודרא ארישיה אבל כולי עלמא לא כי הא דמר בר רב אשי זבן סודרא מאימיה דרבה מקובי שוי עשרה בתליסר: אמר רבי אלעזר התקדשי לי במנה ונתן לה דינר הרי זה מקודשת וישלים מאי טעמא כיון דאמר לה מנה ויהב לה דינר כמאן דאמר לה על מנת דמי ואמר רב הונא אמר רב כל האומר ע"מ כאומר מעכשיו דמי מיתבי התקדשי לי במנה והיה מונה והולך ורצה אחד מהן לחזור אפילו בדינר האחרון הרשות בידו הכא במאי עסקינן דאמר במנה זה הא מדסיפא במנה זה רישא במנה סתם דקא תני סיפא אמר לה התקדשי לי במנה זה ונמצא

מנה חסר דינר או דינר של נחשת אינה מקודשת דינר רע הרי זו מקודשת וחליף לא רישא וסיפא דאמר במנה זו ופרושי קא מפרש רצה אחד מהן לחזור אפי' בדינר האחרון הרשות בידו כיצד כגון דאמר לה במנה זו והכי נמי מסתברא דאי ס"ד רישא במנה סתם השתא במנה סתם לא הוּו קידושי במנה זו מיבעיא אי משום הא לא איריא תנא סיפא לגלוי רישא שלא תאמר רישא במנה זו אבל במנה סתם הוּו קידושי תנא סיפא במנה זו מכלל דרישא במנה סתם ואפילו הכי לא הוּו קידושי רב אשי אמר מונה והולך שאני דדעתה אכוליה האי דינר של נחשת היכי דמי אי דידעה ביה הא סברה וקבלה לא צריכא דיהביה ניהליה בליילא אי נמי דאשתכח ליה ביני זוזי האי דינר רע היכי דמי אי דלא נפיק היינו דינר של נחשת אמר רב פפא כגון דנפיק על ידי הדחק: אמר רבא אמר רב נחמן אמר לה התקדשי לי במנה והניח לה משכון עליה אינה מקודשת

רפ"י שוה כסף כסף. גבי קידושין כסף כתיב ושוה כסף איתרבי כסף כדאמרין לקמן ישיב לרבות שוה כסף הלכך כי כסף בעינן דקייץ: מכסף מקנתו. בעבד עברי כתיב: ישיב גאולתו. ישיב קרא יתירא הוא למאי למכתב לפיהו גאולתו לרבות שוה כסף לענין פדיון וכיון דמיפרוק ביה איהקנויי נמי מקנה ביה דכתיב גאולתו מכסף מקנתו: וכיון דלא קייץ לא. וה"ק ואינו נקנה בתבואה וכלים אלא ח"כ קצ' דמיה: בתורת כסף וכו'. בתורת דמים הוא נקנה בין שנותניו עליו כסף בין שוה כסף בתורת דמים אהנו ולא בתורת חליפין שרדך לעשות חליפין בתבואה וכלים כלים שנאמר (רות ד) שלף איש נעלו ותבואה נמי דכתיב (שם) כל דבר: ולרב נחמן דאמר. בפרק הזהב פירי לא עבדי חליפין אם נתן תבואה בתורת חליפין כמו סודר לקנות בהן שדה או שום דבר בחליפין לא קנו והאי כל דבר מפרש ליה דהכל נקנה במנעל השתא ליכא למימר תורת תבואה וכלים היינו חליפין מאי איכא למימר: אלא לעולם. ואינו נקנה בתבואה וכלים דקאמר בדלית בהו שוה פרוטה: מקרבא הנאתיהו. מזומנין ליהנות מהם: לפדיון בני. לחמש סלעים של פדיון הבכור דכתיב (במדבר יח) ופדויו מנן חדש הפדה בערכך כסף חמשת שקלים: לא אמר כלום. אפי' נתנו לכהן: כל כמיניה. כי אמר בחמש סלעים בתמיה: דשוי. ואפי' הכי קתני רישא לא אמר כלום הואיל ולא נישמו: לדידי שוי לי. אני שם אותו לעלמי ואקבלו בכך: דגברא רבה הוא. ולא אוזיל בגילוי הראש: מקובי. שם מקום: ונתן לה דינר. מיד מקודשת דקבלה ליה לשם קידושין וע"מ שישלים תנאו: הרשות בידו. שאין הקידושין חלץ עד שתקבל את כולו ואת אמרת מקודשת: במנה זו. דדעתה אכולה: דינר רע. לקמן מפרש: כיצד דאמר במנה זו. ונמלא חסר דינר אינה מקודשת והיינו דקאמר רבא אחד לחזור הרשות בידו: מסתברא. דפרושי מפרש: השתא במנה סתם. תנא ליה דיכולים לחזור כל זמן שלא קבלה את כולה: במנה זו. ונמלא חסר דהשתא לא קבלה כולה מיבעיא דמאי דררא: מונה והולך שאני. ואע"ג דאמר במנה סתם כיון דחזיתיה מונה והולך דעתה אכולה אבל כי לא נתן לה אלא דינר וקבילתיה ודאי לשם קידושין קבילתיה ועל מנת שישלים: דאשתכח ביני זוזי. ולא הכירה בו מתחילה שהיה מעורב ביניהם: היינו דינר של נחשת. ואמאי מקודשת: (רפ"י)

תוספות אף שוה כסף דקייץ. הא דאמרין לקמן (דף יב.) ההוא גברא דקדיש בזוודא דאורדי יתיב רב שימי בר חייא וקא מעיין בה אי אית בה שוה פרוטה אין אי לא לא לכאורה דומה דלא כרב יוסף: ומאי ניהו חליפין. אין עבד עברי נקנה בחליפין ולא קונה עצמו בחליפין דמה שהוא קונה בכסף נפקא לן מהאי קרא דמכסף מקנתו לקמן (דף יד): אבל עבד כנעני נקנה בחליפין. כדתיב בפ' השולח (גיטין דף לט): גבי שקל כומתא ושדא בה אמר לה קני האי וקנה נפשך ומשמע משום דהויה ליה כליו של מקנה לא עשה ולא כלום אבל בכליו של קונה קנתה ומתורת חליפין משמע ולא בתורת כסף וכך פירש רבינו חננאל שם.: מנא אמינא לה דתניא עגל זה. ללישנא קמא מייתי ראייה: רב כהנא שקל סודרא בפדיון הבן. משמע הכא דרב כהנא היה כהן ותימה דבסוף אלו עוברין (פסחים דף מט.). משמע דלא היה כהן דקאמר אי לאו דנסיבי כהנתא לא גלאי וי"ל דתרי רב כהנא הוּו אי נמי י"ל דבשביל אשתו היה לוקח כדאשכחן בפרק הזרוע (חולין דף קלב.). רב כהנא אכל בשביל אשתו.: אבל כולי עלמא לא. וא"ת מאי טעמא דלא מהני מי גרע ממתנה ע"מ להחזיר דאמרין לעיל (דף ו): דשמה מתנה וי"ל דאין הכי נמי דמיגרע גרע דהתם איכא דבר חשוב דהוּו מתנה אע"פ

שנתן ע"מ להחזיר אבל הכא גבי פדיון לא היה שוה אותו סודר חמש סלעים ומתחילה כשנתן לו לא יצא ידי נתינה: השתא במנה סתם לא הוה קידושין במנה זו מיבעיא. וא"ת דלמא הא קמ"ל דבמנה זו אע"ג דלא חזרה בה לא הוה קידושין כיון שנמצא חסר ויש לומר דמרישא שמעת מינה כיון דבמנה סתם יכולה לחזור בה ולא אמרינן ישלים אלמא לא חלו הקידושין כלל עד שישלים הכי נמי כי אמר לה במנה זו ונמצא חסר לא חלו הקידושין ואף ההשלמה לא מהניא שהרי לא סמכה דעתה להשלמתו אלא למנה שמראה לה והרי הוא חסר: (תוספות)

רשב"א טלית זה בה' סלעים לפדיון בני. פירוש לדעת רב יוסף טלית זו שניסוס בחמש סלעים, דאינו באומר טלית זו חמש סלעים לא קרי ליה רב יוסף קי"ז. אמר רב אשי לא אמרן אללא רב כהנא דגברא רבה הוא ומיבעי ליה סודרא אבל כולי עלמא לא. משמע מהכא דכולי עלמא ואפילו אורבא מרבנן דוקא בה' סלעים או בשווייהן ממש, אבל רב כהנא דגברא רבה הוא ודומה לומר הוא דיכולין לומר לדידי שוה לי, לפי שדרכן של גדולים להתקור במה שהן כריכין לו, וכדקאמר כי הא דמר בר רב אשי זבין סודרא מאמיה דרבא מקובי שוה עשה בחליסר, לומר שאין כאן הערמה דשוה הוא לו ממש. אבל הרמב"ם (פי"א מהל' ביכורים ה"ז) כתב דכל כהן יכול לומר לדידי שוה לי, ואפשר לומר דהא דאמר רב אשי לא אמרן אללא רב כהנא בטלית דוקא קאמר, שאין דרכן של בני אדם להתקור בו, אללא תלמידי חכמים, שאין הולכין בגלוי הראש כלל, אללא בטלית נאה כטליתן של תלמידי חכמים, אבל בשאר דברים, כל האדם שוה, והכל אומרים לדידי שוה לי, דאפשר דהכין הוא, ואין כאן הערמה של כלום, וכריך עיון. אמר ר' אלעזר התקדשי לי במנה ונתן לה דינר מקודשת וישלים מאי טעמא כיון דאמר לה מנה ויהיב לה דינר כמאן דאמר לה על מנת דמי. וכתב הרשב"ד דוקא דיהיב לה דינר, אבל יהיב לה כוליה מנה חסר דינר, לא, דכסיפא לה מילתא למחצביה כדאמרינן בפר' דלקמן (מוז, א). ואמר רב הונא אמר רב כל האומר על מנת כאומר מעכשיו דמי. יש מדקדקין מכאן דבעל מנת אינו כריך לתנאי כפול ולהן קודם ללאו דהא הכא סתמא יהי לה. אללא דאנן הוא דקאמרינן דמאן דאמר לה על מנת דמי וכן דעת רבינו אלפסי, וכבר הארכתי בזה בפרק מי שאלחו (עה, א) בסייפתא דשמיא. השתא במנה סתם לא הוה קדושי במנה זו מיבעיא. פירש רש"י ז"ל במנה זה ונמצא חסר להשתא לא קבלה מיבעיא דמציא הדר. ולפי פירוש נמצא חסר דינר לאינה מקודשת בשחזרה בה. ואינו מחזור, דבשנמצא חסר דינר אינה מקודשת כלל, דהא התקדשי במנה זו קאמר לה ואין כאן מנה, דומיא דאמר לה שוה חמשין ואינו שוה חמשין, דאע"פ שרצה לשלם לה אינה מקודשת. ויש לומר דשאיני שיראי בדללא שוה דאי אפשר להוסיף בגופו, אבל מנה אס חסר דינר ראוי להוסיף בו ולהשלים עליו הדינר. ונראה דהזקיקו לרבינו ז"ל לפרש כן הא דאמרינן פירוש קא מפרש רבא אחד מהם לחזור בו הרשות בידו, כיצד כגון דאמר לה מנה זה, דאלמא רישא דקתני רבא אחד מהם לחזור בו הרשות בידו, בשוה מנה חסר היא, ואפילו הכי קתני רבא לחזור דמשמע לריכין לחזור בהן. ועוד מדקאמר הכי נמי מסתברא דאי סלקא דעתך רישא במנה סתם השתא במנה סתם לא הוה קדושי במנה זה מיבעיא, אלמא רישא וסיפא בחד דינא קא מייירי, דאי אמרת רישא בדינא דחזרה וסיפא בדיון קדושין בטלית מעלמן, מאי קאמר, הא ודאי אלטרירך לאשמועינן הני תרתוי גוויי דהאי דינא לחוד והאי דינא לחוד. ומסתברא דהכי פירוש פירוש קא מפרש כיצד כגון דאמר לה מנה זה ומנה שלם בידו, והיה מונה והולך ונמצא כולו מנה (בידה) ובידו חסר דינר (לומר), שעדיין לא הספיק למנות וליתן לה, רבא אחד מהם לחזור הרשות בידו, אבל אם היה מנה שבידו חסר דינר, ואמר לה התקדשי לי במנה זה, אינה מקודשת כלל. והכי נמי מסתברא הכי קאמר, דמרישא דקתני דבמנה סתם יכולין לחזור בהם עד שישלים כוליה מנה, שמעינן דכל שכן כשאמר לה מנה זה ונמצא מנה חסר דינר שאינה מקודשת כלל, דמה טעם אמרו במנה סתם דיכולין לחזור בו, דבכוליה מנה דוקא מיקדשא, ולאו על מנת שאתן כך מנה קאמר, אם כן כל שכן כשאמר לה מנה זה שבאותו מנה דוקא הוא מקדשה, וכשנמצא מנה חסר דינר אינה מקודשת, ואפילו לכשישלים. וכן שנויה בתוספתא (פ"ב, י) התקדשי לי במנה זה ונמצא חסר דינר אינה מקודשת, היה בו דינר רע יחליף, היה מונה ומשליך לתוך ידה ראשון ראשון יכולה היא שתחזור בה עד שעה שיגמור, וכתבה רבינו אלפסי בהלכות, ומדברי ר"ח גם כן נראה שהוא מפרש ללאו כולה סיפא פירוש דרישא, אללא מנה זה בלבד, דסיפא הוה פירושא דרישא, כלומר כיצד כגון דאמר לה מנה זה, ואחר כך השמיענו דין אחר, להינינו שנמצא בו דינר רע או שהוא חסר דינר, ונכון הוא, וזה לשון הרב ז"ל פרושי קא מפרש והכי קתני. רבא אחד מהם לחזור אפילו בדינר אחרון הרשות בידו, כיצד כגון דאמר התקדשי לי במנה זה וכן אם נמצא מנה

חסר דינר וכו'. רב אשי אמר מונה והולך שאני דלעתיה אכוליה מנה. כלומר לעולם במנה סתם, ואפילו הכי כיון דמונה והולך דעתה להתקדש בכוליה מנה ולקבלו כולו מחמת קדושתו ולא מחמת תנאי, ודר' אלעזר כשלא היה מונה והולך, אבל אמר מה זה אפילו בשאינו מונה והולך אינה מקודשת, עד שיתן כוליה מנה, ואם ראה אחד מהן לחזור הרשות בידו. אבל הרב אלפסי כתב והני מיילי דאמר מנה סתם, אבל אמר מנה זה והיה מונה והולך ורעה אחד מהן לחזור

בו אפילו בדינר האחרון הרשות בידו. (כ"ג"א)

דף ב - ח

מנה אין כאן משכון אין כאן איתביה רבא לרב נחמן קידשה במשכון מקודשת התם במשכון דאחרים וכדברי יצחק דאמר רבי יצחק מנין לבעל חוב שקונה משכון שנאמר [\[דברים כד-ג\]](#) ולך תהיה צדקה אם אינו קונה צדקה מנין מכאן לבעל חוב שקונה משכון בני רב הונא בר אבין זבון ההיא אמתא בפריטי לא הוה בהדיהו אותיבי נסכא עליה לסוף אייקר אמתא אתו לקמיה דרבי אמי אמר להו פריטי אין כאן נסכא אין כאן ת"ר התקדשי לי במנה נטלתו וזרקתו לים או לאור או לכל דבר האבד אינה מקודשת הא שדיתניהו קמיה הוה קידושין הא קאמרה ליה שקיל לא בעינא לא מיבעיא קא אמר לא מיבעיא שדיתניהו קמיה דלא הוה קידושין אבל זרקתו לים או לאור אימא כיון דמיחייבא בהו קדושי קדיש נפשה והא דקא עבדא הכי סברא איבדקיה להאי גברא אי רתחנא הוא או לא קמ"ל תנו רבנן התקדשי לי במנה תנס לאבא ולאביך אינה מקודשת על מנת שיקבלום לי מקודשת תנא אבא להודיעך כח דרישא תנא אביך להודיעך כח דסיפא התקדשי לי במנה תנס לפלוני אינה מקודשת על מנת שיקבלם לי מקודשת וצריכא דאי אשמעינן אבא ואביך התם הוא דכי אמרה על מנת שיקבלום לי הוה קידושין דסמכה דעתה עילייהו סברה עבדין לי שליחותאי אבל פלוני לא ואי אשמעינן פלוני הכא הוא דכי אמרה תנס לפלוני לא הוה קידושי דלא מקרבא דעתה לגביה למיתבה ליה במתנה אבל אבא ואביך דמקרבא דעתה לגבייהו אימא במתנה יהביתיה ניהלייהו צריכא ת"ר התקדשי לי במנה תנס על גבי סלע אינה מקודשת ואם היה סלע שלה מקודשת בעי רב ביבי סלע של שניהם מהו תיקו התקדשי לי בככר תנהו לכלב אינה מקודשת ואם היה כלב שלה מקודשת בעי רב מרי כלב רץ אחריה מהו בההוא הנאה דקא מצלה נפשה מיניה גמרה ומקניא ליה נפשה או דלמא מצי אמרה ליה מדאורייתא חיובי מחייבת לאצולן תיקו התקדשי לי בככר תנהו לעני אינה מקודשת אפילו עני הסמוך עלה מאי טעמא אמרה ליה כי היכי דמחייבנא ביה אנא הכי מחייבת ביה את ההוא גברא דהוה קא מזבין

כ"ג"א מנה אין כאן. הלכך משכון אינו שוה (כאן) כלום שאין המשכון מתנה: במשכון דאחרים. שהיה בידו וקדשה בחוב שיש לו עליו הלכך מקודשת שהמשכון עצמו קנוי לה: בפריטי. על מנת לקבל פרוטות של נחשה: נסכא. חתיכה של כסף: פריטי אין כאן. שהתנו עליה הלכך נסכא שהוא משכון אין כאן להיות במקומו לקנות שאם נתנו הפרוטות היתה קנוייה להם דעבד כנעני נקנה בכסף: נטלתו וזרקתו לים. בפניו לומר איני רוצה: הא שדיתניהו קמיה. במקום שאינו אבוד הוה קידושין בתמיה: מדאחיובא ביה. לשלומי גמרה וקדשה נפשה ולפי שהוא שלה זרקתו לנסות את זה אם הוא רגז: אינה מקודשת. ואינו דומה לכן מנה לפלוני ואיקדש לך דהתם אינה קאמרה ליה מעיקרא אבל כאן משטה היא בו כלומר תן מעותיך לאחרים: להודיעך כח

דרישָׁא. לֹאֲף עַל גַּב דְּאַבְיָה הוּא לֹא גַמְרָה וְקִדְשָׁה נִפְשָׁה: כַּח דְּסִיפָא. לֹאֲמַר מִקְּדֻשַׁת דְּאַע"ג לֹאֲף קְרוּב שְׁלָה הוּא: סַמְכָה עַלְיָה. לְעַבְדֵי שְׁלִיחוּתֵיהּ וְכִי מִקְבֵּל לָהּ הוּא שְׁלֹחָהּ וּמִקְדָּשָׁה: וְאַם הִיא סַלְעַ שְׁלָה מִקְּדֻשַׁת. שְׁחֲלָרוּ שְׁל אָדָם קוֹנָה וְהָרִי הוּא כְמוֹ שְׁמִקְבֵּלָתוֹ: רַץ אַחֲרֵיהּ. לְנוֹשְׁכָה: (ד"ה)

תוספות מנה אין כאן משכון אין כאן. פי' ואינה מקודשת לפי שהאשה נקנית בכסף והכסף אינו בעין היאך יקנה שאין המשכון תחת הכסף כיון שלא ישאר ביד האשה ודאי אי אמר לה התקדשי לי במשכון זה והמשכון יהיה שלך פשיטא דמקודשת וכמו כן אם אדם אומר לחבירו אתן לך מנה במתנה והניח לו משכון עליה לא קנה המנה במשיכת המשכון ואין לחלק בין מתנה לקידושין ורבינו חיים כהן בשם ר"ת אומר שאם אמר אדם לחבירו אתן לך מנה במתנה והילך משכון עליו ואל תחזיר לי המשכון עד שאתן לך המנה דאז ודאי יכול לעכב המשכון עד שיתן לו המנה ותימה מהא דאמר בהשוכר את האומנין (ב"מ דף עה:): גבי השוכר את הפועלים להעלות פשתן וכל דבר שהוא אבוד מקום שאין שם אדם וחזרו בהן שוכר עליהן או מטען וקאמרינן. עד כמה שוכר עליהן א"ר נחמן עד כדי שכרן איתיביה רבא לרב נחמן עד ארבעים וחמשים זוז התם כשבאת חבילה בידו פירוש שבאו כלי אומנות של פועל ליד בעל הבית והשתא כי באת חבילה בידו מאי הוי הא מנה אין כאן משכון אין כאן וי"ל דלא דמי דהתם גרמו לו הפסד ועוד שאין החבילה בתורת משכון אלא קנוייה לו לשכור פועליו וכשרגילין לעשות שידוכין צריך לזהר בדבר יפה שיאמר הרי אני מקנה לך כך וכך בגוף החפץ דאם אמר אם אחזור בי אתן לך כך וכך והא לך משכון מנה אין כאן משכון אין כאן ושמא בשדוכין לא אמרינן מנה אין כאן משכון אין כאן כיון שכשהאחד מהן חוזר בו השני מתבייש בדבר: משכון דאחרים וכדרכי יצחק. אע"ג דרבי יצחק איירי במשכון שלא בשעת הלואתו מצינו למימר כיון דבעל חוב קונה משכון שלא בשעת הלואה קנין גמור עד שיפדה בשעת הלואה נמי אלים שיעבודיה לחשב ממון לקדש בו האשה ולקנות בו עבדים וקרקעות וכן צריך לפרש בפ' השולח (גיטין דף לו. ושם) בההיא דאמר המלוה על המשכון אינו משמט ומפרש התם משום דקני ליה כרבי יצחק ורבי יצחק הוי שלא בשעת הלואתו והמלוה משמע בשעת הלואתו כדמשמע סוף פרק האומנים (ב"מ פא: ושם) אלא ה"פ התם כיון דקני ליה שלא בשעת הלואתו לגמרי סברא הוא דיקנה הוא בשעת הלואתו שלא ישמט דחשיב של אחיך בידך ודרשינן בספרי (פ' ראה) את אחיך תשמט ידך ולא של אחיך בידך וכן יש לפרש פרק כל שעה (פסחים דף לא: ושם) בההיא דישאל שהלואה את העובד כוכבים על חמצו אחר הפסח עובר לרבי מאיר ומפרש התם משום דקנה ליה כר' יצחק וכיון דקני ליה כרבי יצחק שלא בשעת הלואתו בשעת הלואתו קני ליה נמי לענין דקרינן ליה שלך אי אתה רואה: מנין לבעל חוב שקונה משכון. פי' בקונט' בשאר דוכתי להתחייב באונסין וקשה דהא ר"מ ור' יהודה פליגי. במלוה על המשכון אי הוי שומר שכר אי שומר חנם אבל שואל לא הוי ואוקי גמרא ר"מ כר' יצחק משמע דר' יצחק לא אמר להתחייב באונסין לכך נראה לי שקנה את המשכון להתחייב בגניבה ואבידה: צדקה מנין. וא"ת איכא צדקה ממה שיחזיר לו לשכב עליו וי"ל דדייק מדכתוב (דברים כד) ושכב בשלמתו וברכך ואי לא הוי קונה ליה א"כ כשמברכו העני הוי ליה רבית דברים ויש מפרשים דלא מיקרי צדקה אלא הנותן משלו כמו צדק משלך ותן לו (ב"ב פח:): תנם לאבא או לאביך אינה מקודשת. ואם תאמר הא אמרינן לעיל (דף ו:): תן מנה לפלוני ואקדש אני לך מקודשת ויש לומר דלא דמי דהתם שהתחילה היא בדבר איכא למימר דדעתה להתקדש אבל הכא שהוא אמר לה תחילה התקדשי לי והיא משיבה תנם למי שתוצא איכא למימר דאין דעתה להתקדש אלא היא משטה בו ואינה חוששת: תנם לפלוני אינה מקודשת. וא"ת אמאי קתני לעיל בברייתא אביך לאבא ולפלוני סגיגא ואיכא למיעבד כל הני צריכותא ושמא יש לומר דאין לחוש לכך כיון דלא תנא אביך בברייתא לחודיה אי נמי י"ל דלהכי תנא אביך ולפלוני משום דס"ד דליהוי מקודשת טפי כשאמרה תנם לפלוני מכשאמרה תנם לאביך דסמכה דעתה טפי כשיהא ביד פלוני: אם היה סלע שלה מקודשת. פי' בקונטרס דחצרה קונה לה ולא נהירא דאם כן מאי בעי סלע של שניהם מהו פשיטא דאינה קונה כיון דהוא חצר של שניהם כדאמרינן פרק המוכר את הספינה (ב"ב דף פד:): אמר רבי ינאי חצר של שני שותפין קונין זה מזה ומוקי לה במודד בתוך קופתו של לוקח אבל במודד על הקרקע לא ונראה לפרש דהכא הטעם אין תלוי בקנין חצרה אלא כשהסלע שלה סמכה דעתה ובשאינו שלה לא סמכה דעתה ובעי כשהסלע של שניהם אי סמכה דעתה או לא: (תוספות)

רשב"א מנה אין כאן משכון אין כאן. כלומר מנה שהוא מקדשה בו אינו כאן. ומשכון שהניח לשעבוד על המנה אינו שוה כאן כלום. שלא נתן לה גופו של משכון לקדושין, אלא לשעבוד המנה. ובמה תתקדש. ואפילו אמר לה הריני חייב לך מנה בקנין והתקדשי לי בו, אינה מקודשת, שאין כאן מנה אלא מלוה, ולא קנה, ואפילו כתב לה שטר עליו אינה מקודשת, וכמו שכתבתי למעלה (ה, א ד"ה שכן) גבי מה לכסף שכן פודין בו הקדשות ומעשרות. התם במשכון דאחרים

וכדר' ילחה. ומדקתני סתם קדשה במשכון, משמע לאפילו משכנו בשעת הלואתו מקדש בו, וכבר כתבתי בארוכה בגיטין פרק השולח (לז, א) בסייעתא דשמיא, ואע"ג דגופו אינו קנוי לו ממש, ואי אקדיש מלוה או זבין מלוה לא עבד כלום, מכל מקום לענין קדושין כיון שיש לו בו מקלח קנין מעכשיו לענין שביעית ולענין שאינו נעשה מטלטלין אכל בניו, הוה ליה כדלידיה לענין קדושין ומתקדשת בו, ולא גרע מהמקדש במלוה שיש לו על אחרים דמן הדין מקודשת, אלא משום דלא סמכא דעתא דלמא מחיל לה כדשמואל בפ"ב (מח, א) דכל שיש לו שעבוד על הלוה והוליאו מידו ונתנו לה הרי זו מקודשת, כאילו הוליא ממון ממש מידו ונתנו לה, והלכך מלוה שיש עליה משכון כיון דלית ליה בגויה קלח קנין ואינו יכול למחול, אחר שנתנו לה וסמכה דעתה מקודשת, אבל במשכון ידיה כיון דבגופיה לא מקדש לה אינה מקודשת, דהא לא נפיק מיניה כלום, דהא שעבודא אכתי גבי ידיה הוא, הלכך אינה מקודשת, וכן כתב הרמב"ן נר"ו. והא דאמרין במשכון לאחרים, לאו למעוטי משכון ידיה ומשכון ידיה, אלא למעוטי משכון ידיה בלחוד, אבל במשכון ידיה מקודשת מדר' יוסי בר יהודה דהיא גופה משכון הוא ומקודשת וכדליתא לקמן בפרקין (יט, א). תנא אבא להודיעך כח דרישא ותנא אביך להודיעך כח דסיפא. ואם תאמר וליתני אבא ואחיה אבא להודיעך כח דסיפא, ואמאי תנא אביך. יש לומר דתנא הכי שמעינהו וגרסינהו כדאמרין לעיל (ו, א). הא דתניא אם היה סלע שלה מקודשת. פירש רש"י ז"ל משום דקתנה לה חררה, והרי הוא כמי שקבלתו. ואם תאמר אם מדיו זכיה נגעו בה, מאי תיבעי ליה לרב ביבי בסלע של שניהם, דאילו הניח על גבי קרקע לא קתנה, כדאמר בבבא בתרא דחצר השותפין אין קונין בו מקח זה מזה במודל על גבי קרקע כדליתא התם בפרק הספינה (פד, ב) גמרא המוכר פירות לחבירו משך ולא מדד וכו', ואם במניה בקופתה שעל גבי הסלע הא נמי פשיטא דקתנה, דא"ר ינאי א"ר חזר השותפין קונין זה מזה, ואוקימנא במודל לתוך קופתו, כדליתא התם דכליו של אדם קונה לו אפילו בחצר של שניהם. יש לומר דהכי קאמ מיבעי ליה כיון דליתא לה שותפות בגויה, הכי קאמר ליה הניחהו על הסלע שקבלתו לי, ואיהו כיון דמחזר לקדשה מושיל לה מקומו וקתנה ומיקדשא, או דלמא תנהו על הסלע שלך קאמרה, לומר שאינה רואה בהן. ואי קשיא לך אפילו בסלע שאינה שלה אמאי אינה מקודשת מדיו ערב, דהא הוה לי כהן מנה לפלוני ואתקדש אני לך דמקודשת מדיו ערב. יש מתרצים דהתם שאני, דקאמרה ואתקדש אני לך, והכא דכותה אי אמרה הניחהו על גבי הסלע ואתקדש אני לך מוקדשת. ויש מפרשים דהכא והתם בדאמרה ואתקדש אני לך, אלא דהתם דמפיק ממונא אפומה ויהיב להווא פלניא, דתו לא מצי איהו לאפוקינהו מיניה, מיחייבא איהי מדיו ערב, והלכך מקודשת, אבל הכא לא פיק מידי אפומה, דאי בעי הדך שקיל להו מן הסלע, אבל אם אמרה לו זרוק מנה לים ואתקדש אני לך מקודשת, והכא נמי ודקתני תנהו לכלב אינה מקודשת, דכלא אמרה ואתקדש אני לך, אלא דאמרה ליה סתם תנהו לכלב, הא תנהו לכלב ואתקדש אני לך מקודשת. וקשיא לי דאם כן בהיה כלב רץ אחריה, לא הוה ליה למימר בהווא הנאה דקח מאיל לה מיניה גמרה ומתקדשא, אלא הכי הוה ליה למימר כיון דמאיל לה מיניה לשם קדושין קא אמרה, דהא בכל הני לא איסתפק לן אלא אי לשם קדושין קא אמרה ותנהו בשבילי קאמרה או לדעתך קא אמרה. ולישנא דבההיא הנאה דקאמר משמע דעיקר טעמא דתנהו לכלב והניחהו על גבי הסלע אינו אלא משום דלא שקלא מידי ליתקדש ביה, וכי היה כלב רץ אחריה אע"ג דלא ממשו של ככר קא שקלא, הא אית לה הנאת הכלה דשויא לה כפרוטה אלמא לאו משום דלא אמרה ואתקדש הוי טעמא, דאע"ג דקא אמרה ואתקדש אני לך. אינה מוקדשת, דהא לא שקלא מידי. ומסתברא דלעולם אינה מקודשת, אלא בשפשיטה ידה וקבלתו, או שאמרה ליתנו לכן דעת שהיא מתקדשת מדיו ערב כאלו קבלתו היא, ואע"ג דלא אמרה ואתקדש אני לך, מקודשת, דכל שאמר לה התקדשי לי בזה ואמרה תנהו לי אין צריך לומר ואתקדש אני לך, דכל שקבלתו מודה היא במה שאמר, וכן נמי בשאמרה לו תנהו לפלוני בן דעת מקודשת מדיו ערב, והוא דקאמרין ואתקדש אני לך, אבל לא אמרה ואתקדש אני לך אינה מקודשת, והיינו תנס לאבא ולאביך תנס לעני, אבל אמרה תנהו לכלב שאינו שלה ואתקדש אני לך, והניחהו על הסלע שאינו שלה, אע"פ שאמרה ואתקדש אני לך, אי נמי השלך מנה לים ואתקדש אני לך אינה מקודשת, לפי שלא קבלה ממנו היא כדי שתתקדש מחמת הנאה דמטי לה מיניה. ולא מדיו ערבות, דאין דין ערבות אלא במי שנתן לבר זכיה על דבורה, לפי שהערב אינו מתחייב אלא מפני זכיית הלוה, דמשאמרה תן מנה לפלוני אני לך, אע"פ שהמקבל אינו מתחייב עליו בכלום דהא מתנה הוא דקא שקיל, מכל מקום היא מתקדשת בו באות הנאה הבאה לאותו בן זכיה בדבורה, אבל כשהמקבל אינו בר זכיה, אין כאן דין ערבות, והיינו דבכלב רץ אחריה אינה מתקדשת מחמת ממשו של ככר שנתן לכלב בדבורה, אע"פ שאמרה ואתקדש אני לך, אלא מחמת הנאת הכלה

שהוא חשובה לה כפרוטה וכאלו קבלה היא ממך פרוטה מידו, כדון הנחת מלוה, או כהילך מנה ואתקדש אני לך, דמקודשת בחדם חשוב, דאינה מתקדשת בגופה של מלוה ובגופה של מתנה אלא בהנחתו שהיא חשובה אללה כקבלת פרוטה. וגרסינו בירושלמי דמכלתין בפרק האיף מקדש (ה"א) התקדשי לי בסלע זו ואמרה השליכהו לים או לנהר אינה מקודשת, תנהו לעני מקודשת, במכל מקום לא נכנס תחת ידה כלום, הכא איתמר מקודשת והכא איתמר אינה מקודשת א"ר אבהו רואה היא מקודשת ותרואה עושה טובה לעני, אלמא כל שלא נכנס תחת ידה כלום אינה מקודשת, אע"פ שהשליכו במלכותה במקום שאינו יכול עוד ליטלו בים או בנהר, אפילו הכי אינה מקודשת, ולא משום דאמרה דהשליכהו לים לדעתך קאמרה, דהא מפרש טעמא התם משום שלא נכנס תחת ידה כלום, ועוד פירשו תמן דתנהו לענין שהיא מקודשת, משום דנעשה הבעל שפוחה של אשה לזכות לעני. אי נמי משום דעני זוכה לאשה וחוזר וזוכה לעצמו, ולא זוכה ממך לאשה אמרו אלא עשאווהו כזוכה לאשה כדון ליה שזוכה בקבלתו לחייב את הערב כטעמא דגמרינן דאמר לעיל מקודשת מדין ערב. וגרסינן נמי התם שאם אמרה תן מנה לחרש ואתקדש אני לך אינה מקודשת, לפי שאינו בר זכיה, והלכך אי אפשר ליה להתחייב מדין ערבות בקבלתו, והלכך אינה מקודשת. וזה ראייה למה שאמרנו. כך נראה לי. תנהו לעני אינה מקודשת. והא דגרסינן בירושלמי (פ"ב ה"א) התקדשי לי בסלע זה תנהו לעני מקודשת, וקא מפרש ר' אבהו רואה אשה שתהא מקודשת ותרואה עושה טובה לעני, יך מי שאומר דפליגא אגמרא דילן, ויך מי שאומר דסלע שאני, שהיא מתנה מרובה. ואי אפשר לומר בו כי היכי דמחייבנא ביה אנא הכי נמי מחייבת ביה את, לפי שאינו מחויב במתנה מרובה כסלע בפעם אחת, אלא שיקבלה לי קא אמרה, ואפשר דאפילו בעני שאינו סמוך עליה מקודשת, דהא רואה אשה שתהא מקודשת ותרואה עושה טובה לעני קא אמרה, ואע"ג דתנהו לאבא ולאבין ולפלוני אינה מקודשת, הכא דרואה להראות עושה טובה לעני מקודשת. והנכון כמו שכתבתי למעלה. דהתם בשאמרה ואתקדש אני לך ומקודשת מדין ערב קאמר, וכטעמא דמפרש התם בירושלמי נעשה העני זוכה לאשה מיד בעלה וחוזר וזוכה לעצמו. ועני דנקט איכא למימר דלרבנותא נקטיה, דאע"ג דאיהו נמי מחייב ביה, אפילו הכי מקודשת, דרואה היא שתרואה עושה טובה לעני. אי נמי דוקא לעני, ופליגא אגמרא דילן, דהתם ליה להו באיניש אחרינא דמקודשת, כיון דלא נכנס לתוך ידה כלום. ואפשר נמי דר' פנחס דמפרש טעמא התם דנעשה עני זוכה לאשה מיד בעלה וחוזר וזוכה לעצמו פליגא אדר' אבהו, דמפרש טעמא רואה היא שתרואה עושה טובה לעני, ולר' פנחס אפילו לעשיר נמי מקודשת מדין ערב, דאף הוא זוכה לאשה מיד בעלה וחוזר וזוכה לעצמו, ועני דנקט, אורחא דמילתא קתני, אי נמי לעני וכל שכן לעשיר כמו שכתבתי. כך נראה לי. (כ"ג"א)

חומרי פתכיתא אתאי ההיא איתתא אמרה ליה הב לי חד שוכא אמר לה אי יהינא לך מיקדשת לי אמרה ליה הבה מיהבה אמר רב חמא כל הבה מיהבה לאו כלום הוא ההוא גברא דהוה קא שתי חמרא בחנותא אתאי ההיא איתתא אמרה ליה הב לי חד כסא אמר לה אי יהינא לך מיקדשת לי אמרה ליה אשקויי אשקויי אמר רב חמא כל אשקויי אשקויין לאו כלום הוא ההוא גברא דהוה קא שדי תמרי מדקלא אתאי ההיא איתתא א"ל שדי לי תרתי אמר לה אי שדינא לך מיקדשת לי אמרה ליה שדי מישדא אמר רב זביד כל שדי מישדא לאו כלום הוא איבעיא להו הב אשקי ושדי מהו אמר רבינא מקודשת רב סמא בר רקתא אמר תגא דמלכא אינה מקודשת והלכתא אינה מקודשת והלכתא שיראי לא צריכי שומא והלכתא כר"א והלכתא כרבא אמר רב נחמן: ת"ר בשטר כיצד כתב לו על הנייר או על החרס אע"פ שאין בו שוה פרוטה בתך מקודשת לי בתך מאורסת לי

בתך לי לאינתו הרי זו מקודשת מתקיף לה ר' זירא בר ממל הא לא דמי האי שטרא לשטר זביני התם מוכר כותב לו שדי מכורה לך הכא בעל כותב בתך מקודשת לי אמר רבא התם מעניינא דקרא והכא מעניינא דקרא התם כתיב **[ויקרא כה-כה]** ומכר מאחוזתו במוכר תלה רחמנא הכא כתיב **[דברים כב-יג]** כי יקח בבעל תלה רחמנא התם נמי כתיב **[ירמיה לב-מד]** שדות בכסף יקנו קרי ביה יקנו מאי טעמא קרית ביה יקנו משום דכתיב ומכר ה"נ קרי ביה כי יקח דכתיב **[דברים כב-טז]** את בתי נתתי לאיש הזה אלא אמר רבא הלכתא נינהו ואסמכינהו רבנן אקראי ואיבעית אימא התם נמי כתיב **[ירמיה לב-יא]** ואקח את ספר המקנה ואמר רבא אמר רב נחמן כתב לו על הנייר או על החרס אע"פ שאין בו שוה פרוטה בתך מקודשת לי בתך מאורסת לי בתך לי לאינתו בין ע"י אביה בין ע"י עצמה מקודשת מדעתו והוא שלא בגרה כתב לה על הנייר או על החרס אע"פ שאין בו שוה פרוטה הרי את מקודשת לי הרי את לי לאינתו הרי את מאורסת לי מקודשת בין ע"י אביה בין ע"י עצמה מדעתה והוא שבגרה: בעי ר' שמעון בן לקיש שטר אירוסין שכתבו שלא לשמה מהו היות ליציאות מקשינן מה

רס"ז חומרי. בוטייני"ש (כפתורים ולנוי) שעושין של דליל וחורזין הרבה מהן בחוט אחד ועושין אותו כמין ענק ונושאין בלואריהן למכור ויש גורסין פתכיתא והן של זכוכית כמין טבעות דקים וקורין אותו פוריל"ש פייל"ש: סגרים, מכננות וגם אלה בעיקר לנוי. יש גם אפשרות לקרוא את הלעז: פייל"ש, ואז יהיה פירושו "ללוחיות קטנות" שהגסים מתקטנות בהם ובחוסם בוססן ובלשון רבותינו אושטניית (ומושטני"ש: ענקים, שרפרות) : חד שוכא. מלח חוט הענק: מיקדשת לי. בלשון שאילה: הב אשקי ושדי. ללא כפלתיה לדיבורא: תגא דמלכא. בכתר המלך נשבע: והלכתא כר"א. דאמר (לעיל דף ח.) התקדשי לי במנה ונתן לה דינר הרי זו מקודשת וישלים: כרבא אמר רב נחמן. דאמר לעיל (שם) מנה אין כאן משכון אין כאן: בתך מקודשת לי. והיא ברשות אביה לקדשה כגון שלא בגרה: לשטר זביני. ומנלן דכי האי גוונא הוי שטרא: מאי טעמא קרית ביה יקנו משום דכתיב ומכר. בתמיה קרי ביה כי יקח ונימא דאבי הנערה קאמר שיהא מקיחה לבעל ומשום דכתיב את בתי נתתי: הלכתא נינהו. למשה מסיני: התם נמי. גבי שטר זביני כתיב ואקח את ספר המקנה אלמא המוכר נתנו ללוקח דכתיב ואקח ולא כתיב ואתן וירמיהו היה קונה את השדה מיד חנמאל אלמא מוכר כותב שדי מכורה לך ונתן ביד לוקח אבל הכא כי יקח כתיב: בין ע"י עצמה. שקבלתה היא מדעתו של אבי: מדעתה. שהיא אמרה לו לקבל והא דבעינן דעתא דידה והוא שבגרה: שלא לשמה. שנכתב לשם אשה אחרת ונמלך: (כ"ש)

תוספות הב אשקי ושדי אינה מקודשת. וא"ת מי גרע מתן מעות לפלוני דמקודשת. כ"ש כשאומרת תן לי וי"ל דשאני הכא דמעיקרא היתה שואלת שלא בתורת קידושין ומשום הכי איכא למימר כשאומרת הב אדעתא דמעיקרא קאמרה: כל אשקי אשקויי כו'. הנך תלת עובדי איצטריך לאשמועינן דבשום דבר אין מועיל לא במידי דאכילה ושתייה ולא בשאר מילי: והלכתא שיראי לא צריך שומא. וא"ת אמאי איצטריך לפסוק כרבה לגבי רב יוסף דהא בבבא בתרא (דף קמג:) פסקינן הלכתא כרבה בר משדה ענין ומחצה וי"מ דהיינו דוקא במילי דב"ב ולא נהירא דע"כ בכלי גמרא הלכתא כרבה כדמוכח פרק מי שאחזו (גיטין דף עד:) גבי הוא דאמר ליה לאריסיה כ"ע דלו תלתא ושקלו ריבעא כו' וקאמר ותסברא דרבה כרשב"ג והא קי"ל הלכתא כרבה ובהא קי"ל אין הלכה כרשב"ג משמע מדקאמר והא קי"ל הלכתא כרבה משמע דבכולי גמרא הלכתא כוותיה ושמא יש לדחות דהתם יש ספרים דגרסי בהא קי"ל הלכתא כרבה דמשמע בהא דוקא ולא בכלי גמרא מיהו קשיא אמאי לא קאמר בהדיא הלכתא כוותיה דרבה כדאמר הלכה כר' אלעזר והלכתא כרבא אמר רב נחמן ואומר ר"ת דאתא לאשמועינן דדוקא שיראי הוא דלא צריכי שומא לפי ששומתן ידוע קצת ואין רגילין לטעות בו כל כך אבל שאר דברים כגון אבנים טובות ומרגליות שיש שאינם טובות אלא מעט ורגילים לטעות בהרבה יותר משוויים צריכי שומא משום דלא סמכה דעתה ולפיכך נהגו העולם לקדש בטבעת שאין בה אבן והא דאמר לקמן בפרק שני (דף מח:) שהוסיף לה נופך משלו יש לומר ששמו אותו אי נמי ההוא נופך כעין שיראי שידוע שוויו קצת וההוא גברא דקדש באבנא דכוחלא (לקמן דף יב.) והוא רב חסדא משער אי אית ביה שוה פרוטה אבנא דכוחלא לא הוי כשאר אבנים טובות אלא כעין אבני שיש כדאשכחנא פ"ה דסוכה (דף נא:) בהורדוס דבניה לבהמ"ק באבני דשישא וכוחלא ומרמא וי"מ

משום הכי איצטריך לפסוק כרבה לגבי רב יוסף משום דרב יוסף הביא לעיל (דף ח.) כמה ראיות לדבריו עוד י"מ מש"ה לא קאמר הלכתא כרבה דלא תימא דהיינו רבה דאיכא דאמרי דבכל דהו לא צריכי שומא אבל אמר לה חמשין ושוי חמשין בעי שומא לפיכך פסק דבשום ענין לא בעי שומא לפי זה הטעם יתיישב הא דאיצטריך לפסוק כרבה אע"ג דבכל דוכתא קי"ל כוותיה: כתב על הנייר ועל החרס. משמע דשטר כשר על החרס וכן משמע לקמן בפירקין (דף כו.) דאמר כתב לו על הנייר ועל החרס שדי מכורה לך שדי נתונה לך הרי זו מכורה ונתונה וקשה דאמר בפ"ב דכתובות (דף כא.) האי מאן דבעי לאחוויי חתימת ידיה בבי דינא לכתוב אחספא כו' וקאמר דוקא אחספא אבל אמגילתא לא דלמא משכח איניש דלא מעלי וכתב עליה מאי דבעי ותנן הוציא עליו כתב ידו משמע אבל על חרס ליכא למיחש להכי דאפי' כתוב עליו לא יועיל ואומר ר"ת דההיא דלקמן וההיא דהכא אתיא כו' אלעזר דאמר (בגיטין דף פו.) עדי מסירה כרתי . וההיא דכתובות אתיא כו"מ דאמר (שם) עדי חתימה כרתי וההיא דהכא לא אתיא כו' מאיר דכיון דבעינן בשטר קדושין עדי חתימה כדמוכח לקמן בפרק שני (דף מח.) ועדים שעל גבי החרס לא חשיבי ואין מוכיח מתוכו כלום בחרס דדבר שיכול להזדייף הוא ותנן בפ"ב דגיטין (דף כא.): אין כותבין לא על נייר מחוק ולא על דיפתרא משום שיכול להזדייף וחכמים מכשירין ואמרו מאן חכמים ר' אלעזר ש"מ דלא מהני בדבר שיכול להזדייף ואע"ג דאמר בגיטין בסוף פרק שני (דף כב: ושם) לא הכשיר ר' אלעזר אלא בגיטין אבל בשטרות לא ה"מ בשטרות העומדות לראיה דבעינן ראוי לעמוד ימים רבים אבל זה שאינו עשוי אלא לקדש בו אשה ולקנות בו שדה כעין גיטין הוה שעשוי לגרש בו את האשה לפי שעה ואע"פ שהשטר של קנין יכול להועיל לראיה כמו כן הגט יכול להועיל כדאמר בפ' הכותב (כתובות פט:) ובפ"ק דב"מ (דף יט.) וכ"ת ליקרענייה בעינא לאינסובי ביה אלמא אע"פ שהיא צריכה לראיה עיקרו לא לכך נעשה: אף על פי שאין בו שוה פרוטה. הכא ניחא דקצת הוא רבותא לפי דבשוה פרוטה היתה ראויה להתקדש בלא שטר אבל לקמן (דף כו.) גבי שדי מכורה לך יש לתמוה מאי רבותא דאע"פ שאין בו שוה פרוטה דהתם המוכר נותן השטר וכך לי בשוה פרוטה כמו באין בו שוה פרוטה וי"ל משום דכתב ביה נתינה אחריתי ספר המקנה ס"ד דליבעי שוה פרוטה משום דמוכר מקנה שדהו ללוקח קמ"ל דלא בעי: הא לא דמי האי שטרא וכו'. ומגט לא היה יכול להקשות דבצד אחד דמי שפיר לגט דמה גט הבעל כותבו בב"ד: הלכתא נינהו. תימה כיון דהלכתא נינהו ל"ל קרא דויצאה והיתה שהאשה נקנית בשטר וי"ל דשטר מכר לחוד הוי הלכתא ושטר קידושין נפקי מכי יקח דבעל כותבו ודמי למכר ואע"ג דקאמר הלכתא נינהו לשון רבים לאו אתרווייהו קאי וכהאי גוונא אשכחן בריש בנות כותים (נדה לב:) דקאמר הי קרא והי הלכתא. אך קשה דלקמן (דף כו.) גבי שדה קבעי מנין שנקנית בשטר ואייתי קרא דכתב ואקח את ספר המקנה ושמא י"ל דכיון דההוא קרא לא הוי אלא מדברי קבלה אין להקפיד בכך אי נמי יש לפרש הלכות מדינה כלומר מנהג היה כך: (תוספות)

רשב"א תגא דמלכא אינה מקודשת. פירוש שבועה היא, כלומר בהגא דמלכא. ור"ח פירש אפילו נתן לה תגא דמלכא שהיא דבר חשוב מאד אינה מקודשת. יש אומר דטעמא משום דלדבורא קמא קא סמכה. אבל אי אמר לה איהו מעיקרא אי יהיבנא לך מקדשת לי, ואמרה יהבה, אי נמי הבה מיהבה וקדי או אשקי מקודשת, הבה מיהבה דקאמר הוא דקאמרה, ומקודשת. ואחרים אמרו דאם חזר הוא בשעת נתינה ואמר לה התקדשי לי בו הרי זו מקודשת. ומסתברא דטעמא דמלכתא משום דכיון דאיהו בלשון שאלה קאמר לה אי יהיבנא לך מקדשת לי, ואייהי לך אמרה לו אין, אלך הבה, גילתה דעתה ללא בעיא בקדושיה, דאם תימא ליה אין, אלך מתנה היא דקא בעיא מיניה, והיינו דאמרינן כל הבה מיהבא לאו כלום הוא. דאלמא עיקר טעמא משום הבה דקאמרה השתא הוא, ולא משום הבה לי דקאמרה מעיקרא, ולא משום דלא אמרה לה התקדשי לי בו בשעת נתינה, דהא דקאמר לה אי יהיבנא לך מקדשת לי, לאו למימרא דלכסוף נתן לה סתם, אלך בשעת נתינה אמר לה הרי את מקודשת לי בזה, דסתמא דמילתא הכי הוא, ואע"ג דלא אמר לה הכי בגמרא בהדיא, משום דקאמר לה מעיקרא מקדשת לי, כי לא אמרו בגמרא דאמר לה לכסוף לא מעלה ולא מוריד. ועוד דמן הסתם הכי הוא, וכדאמרינן לקמן (יג, א) ההיא אתתא דהוה מזבנא ורשכו אתתא ההיא גברא וחתף ורשכא מינה, אמרה לי הבה ליה ניהלה, אמר לה אי יהיבנא לך מקדשת לי, שקלתיה ואשתיקא, והתם ודאי דקאמר לה התקדשי לי בו בשעת נתינה הוא, דאי לאו הכי, פשיטא דאינה מקודשת, דלמא לידה הוא דקא מהדר לה, אלך דהלמודא הוא דקא מקצר בלישניה ומסרן לחכמים, וכן פירש שם ר"ח ז"ל. אמרה היא אהדריניה לי אמר לה היך ומקדשת לי בה ע"כ. וכן מנא אתיה בירושלמי בפרק האיפס מקדש (ה"א) דגרסינן התם חטף סלע מידה, ובשעת מתנה אמר לה הרי את מקודשת, הרי זו מקודשת. ועוד דהכא אע"ג דלא אמר לה התקדשי לי בו, אנו סהדי דלקדושין אינון, והוה ליה כמדבר עמה על עסקי גיטה וקדושיה, לאינו כריך לפרש, וסתם כמפרש דמי, ואי במפרש מקודשת

בסתם נמי מקודשת, אלץ טעמא כדפרישית דכיון ללא אמרה אין גליא אדעתא ללאו לשם קדושין נסיב לה, והלכך אע"ד דלחיהו אמר התקדשי לי בו אינה מקודשת, ואי נמי לץ אמרה לו איחי מעיקרא הב לי או אשקי אלץ לחיהו אמר לה אי יחיבנא כך מנה זה מקדשת לי ואלהדרא לי הב או אשקי חד דינא איח ליה ואינה מקודשת, לחי נתרלית בקדושין הוה לה למימר אין, ואי ואי אמר לה אי יחיבנא כך מקדשת לי ואלתיה ואשתיקא מקודשת, להשתא לץ גליא דעתה ללא נסבה ליה לקדושין וחזקה אתרלויי אתרלית לקדושין ושללת, ורלחיה לדבר מדאמרינן לקמן (יג, ח) גבי מעשה דוורשכי כי יוכלה לומר אין שקלי ודידי שקלי, הל ללאו הכי מקודשת, דעדיף שותקת מהבה או אשקי, דשותקת כמודה, והבה או אשקי אחר שאלה כאומרת איני רוצה בקדושין אלץ במתנה. כך נראה לי. והלכתא שירחי לץ כריכא שומא. ואע"ג דפלוגתא דרבה ורב יוסף היא, וקיימא לן כרבה (ב"ב קמג, ב) חוץ משדה קנין ומחלה, יש מי שאומר שלץ אמרו אלץ דוקא במה שנחלקו בבבא בתרא, ואי נמי יש לומר דהכא בגררר דקא פסיק הלכתא בהבה ואשקי פסק נמי בהדיא כרבה. ואע"ג דלץ כריך דכלל הוא. ותדע דהל נמי פסק בהדיא כר"ל וכרבא אמר ר"נ, אע"ג דלץ הוה כריך, דהל ליכא מאן דפליג עלייהו. ומשם רבינו תם אמרו דלכטריך משום דרבה ורב יוסף כי היכי דפליגי בשיירי הכי נמי פליגי במקדש בכל דבר ואפילו ב אבנים טובות ומרגליו, והוי אמינא דהלכה כרבה ולעולם מקודשת. קא משמע לן דדוקא בשיירי שומתן ניכרת, אצל אבנים טובות ומרגליות שאין שומתן ניכרת ויש אחרת כפלי כפלים מחברתה, בהא אין הלכה כמותו, אלץ כריכה שומא, דשמא טועה היא בשומתה וסבורה היא ששוא יותר, ואפילו אמר לה בכל דהו אינה מקודשת, ללץ סמכה דעתה, והיינו טעמא נמי דלמר והלכתא שירחי לץ כריכי שומא, וללץ אמר והלכתא כרבה דלמר והלכתא כר' אליעזר והלכתא כרבא אמר רבי נחמן. כתב לו על הנייר או על החרס בתך מקודשת לי. לישנא קייטא נקט הכא, דבתך פלונית מקודשת לי אני פלוני כותב לו, דהל שטר קדושין משטר גירושין ילפינן, והתם הל בעינן שכיחבו שמוהיהו בגט, ומדאורייתא היא, משום דכתיב (דברים כד, ח) ספר כריתות ספירת דברים הכותחין בינו לבינה, ובאין שמוהיהו מפורשין בגט אין מוכיח מתוך הגטשהיא גט זה כורת בין ראובן זה זה לללה אשתו זו. והל דמכשירין ככתב על הנייר או על החרס, ר"ל היא דלחיה ליה עדי מסירה כתיב, אצל לר"מ דלחיה ליה עדי חתימה כתיב, הכא בעינן שיכתוב על הקלף או בדבר שאינו יכול להזדייף, וכדתנן בהמביא תניין (כא, ב) אין כותבין על הנייר מחוץ וללץ על הדפתרא מפני שיכול להזדייף וחכמים מכשירין, ואמרינן עלה בגמרא מאן חכמים ר"ל היא דלמר עדי מסירה כתיב, והל דהין לשטר קדושין, דלר"מ כל שיכול להזדייף או שאין עליו עדים אינו שטר. ולקמן בפרק האיש מקדש (מה, ח) אמרינן הכא במאי עסקינן כגון שקדשה בשטר אירוסין שאין עליו עדים, ור"מ לטעמיה דלמר עדי חתימה כתיב, ור"ל לטעמיה דלמר עדי מסירה כתיב. ור"ת ז"ל פירש דהל דכתב לו על הנייר אילו ר"מ היא, ובנייר שאינו מחוץ, ובשחקה על החרס שאינו יכול להזדייף, דיך בלשון כתיבה חקיקה דלחיתא בפרק המביא נתיין בגיטין (נ, ח) ואין אורך לזה, כיון דכולהו אמוראי פסקו כר"ל בגיטין וקדושין. מתקיף לה רבינא והל לל דמי האי שטרר לשטרר דזביני התם מוכר כותב והכא בעל כותב. הקשה הרמב"ן נר"ו אלץ היכי ליעביד, אי כתב ליה אב בתי מקודשת כך, לל אפשא, דהל כתיב כי יקח ולל שתקיה את עלמה, וניחא ליה דכי כתיב כי יקח בכסף הוה דכתיב, והתם ודאי בעינן שיקח הוא, והיינו ללל אקשין הכי לעיל (ה, ב) גבי כסף, והל לל דמי האי כספא לכספא דזביני, דהתם מוכר אומר שדי מכורה כך בכסף זה והכא בעל אומר הרי את מקודשת לי, אצל גבי שטר הוה שאקשין לומר דכיון דשטרי דזביני מוכר כותב בשטר ארוסין נמי נימא הכי, ופרקינן הכא מענינא דקרא דכיון דבכסף תלה רחמנא בלוקח, מקשין כולהו הויות להדדי, והתם במוכר תלה רחמנא ובין בכסף בין בשטר בעינן שיאמר מוכר שדי מכורה כך, ואקשין בזביני נמי הל כתיב שדות בכסף יקנו, דללמא בכסף בלוקח תלה רחמנא, ואקיש כולהו קניות להדדי. ולל תאמר ואמאי לל אקשי ליה והל לל דמי האי שטרר לשטרר דגט, דהתם מקנה כותב והכא קונה כותב. יש לומר משום דליכא למימר דדומיא דגיטין הוה, דהלל והתם בעל כותב והיא מקבלה, והכי נמי משמע לקמן (טז, ח) גמרא עבד עברי נקנה בשטר דלמרינן התם בשטר מנא לן אמר עולל אמר קרא אס אחרת יקח לו הקישה הכתוב ללחרת מה אחרת מהקניא בשטר אף אמרה העבדיה מקניא בשטר, ואקשינא הל ניחא למאן דלמר שטר אמר העבדיה אדון כותבו, אלל למאן דלמר אב כותבו מאי ליכא למימר דללמא כל היכא ללל דמי שטרי להדדי דחיא הקישה. ואיכא למידק והל שטר אירוסין מגרושין ילפינן, ואע"ג דלל דמו דהתם מקנה כותבו והכא קונה כותבו, אלל ודאי משמע דשטר אירוסין וגירושין כהדדי נינהו דתתרווייהו בעל כותב והיא מקבלת דלמר. ולדידי קשיא לי דלחן שטר קדושין משטר גרושין

ילפינו מוילארה והיתה ולא משטר מכר, ומאי קא מקשינו, והא לא למי לטטר זביני, ופקלינו וטרינו מכי יקח קרי ביה כי יקח, ואנו קדושי כסף בלחוד הוא דילפינו מכי יקח. ויש לי לומר דודאי קדושי שטר מגרושין ילפינו. מיהו עיקר קדושין מדין קניה הוא, ובכולהו קיחה שייכא בהו, ובכולהו תנינו נקנית וכיון שכן אף קניית שטר קדושין הוא לן למילף מקניית שטר זביני דעלמא, מה התם מקנה כותב אף הכא הוא לי למימר שיכתוב המקנה. כך נראה לי. כתב לו על הנניר או על החרס אע"פ שאין בו שוה פרוטה בתוך מקודשת לי וכו' בין על ידי אביה בין על ידי עממה מקודשת מדעתו והוא שלא בגרה. ופירש על ידי עממה. בין שעשאה אביהו שליח ממש בין שאמר לה כרי וקבלי קדושיך, וכדלמרינו לקמן (יט, א) אומר אדם לבתו קטנה לאי וקבלי קדושיך, ולאו מדין שליחות הוא, דאין שליחות לקטנה, אלא משום דהוי ליה כאומר כל המקדש את בתי מקודשת לו, כאלו נתן כסף קדושה או שטר קדושה לידו, הא למה זה דומה לתנם לפלוני שיקבלם לי דמקודשת. והא דאמר בתוך מקודשת לי, משום מהקדשת על ידי איה נסיב ליה דכי יהיב ליה לאב ועודה לא בגרה כריך למיכתב ליה בתוך פלונית מקודשת לי, ואי כתב לה הרי את פלונית מקודשת לי אינה מקודשת. דכיון דעיקר קדושין מחמת האב הן ועל ידיה יהיב ליה לא מקדשא אלא אם כן כתב ליה בתוך מקודשת לי. אבל במקדשה על ידי עממה אע"פ דאיהי מחמת האב שקלה להו. בין כתב לה בתוך מקודשת לי בין כתב לה הרי את מקודשת לי הרי זו מקדשת, ודומיא דכסף ייעוד דלמרינו לקמן (יט, א) אומר לה בפני שנים הרי את מקודשת לי, אלמא אף בקטנה שאמר לה הרי את מקודשת, ומינה בלאי וקבלי קדושיך כי אמר לה הרי את מקודשת לי מקודשת, והוא הדין בשעשאה האב שליח. ור"נ דנקט בתרווייהו בתוך מקודשת. תרחי קא משמע לן, דאפילו בדידיה כי כתב בתוך מקודשת לי מהני, ואם כתב הרי את פלונית מקודשת לי ונתן לאביה קודם שבגרה אינה מקודשת. אבל בסיפא בשנתקדשה בין על ידי אביה בין על ידי עממה לאחר שבגרה דוקא בשכתב הרי את פלוניתא מקודשת לי, אבל אי כתב בתוך מקודשת לי ונתן ע"י האב אינה מקודשת, דכיון דלאו ברשות האב קיימא, הרי זה ככותב לאחר פלונית מקודשת לי, דלא דומיא דגרושין היא, דאלו בגט לא אשכחן שיהא כותב על ידי שליח, אלא הרי את מגורשת הרי את מותרת, ולא שידבר עם השליח פלונית מגורשת ממני. (רפ"ב א)

דף ט - ב

יציאה בעינן לשמה אף הוייה בעינן לשמה או דלמא הויות להדדי מקשינן מה הוייה דכסף לא בעינן לשמה אף הוייה דשטר לא בעינן לשמה בתר דבעיא הדר פשטה הוייה ליציאה מקשינן דאמר קרא [\[דברים כד-ב\]](#) ויצאה והיתה: איתמר כתבו לשמה ושלא מדעתה רבא ורבינא אמרי מקודשת רב פפא ורב שרביא אמרי אינה מקודשת אמר רב פפא אימא טעמא דידהו ואימא טעמא דידי אימא טעמא דידהו דכתיב ויצאה והיתה מקיש הוייה ליציאה מה יציאה לשמה ושלא מדעתה אף הוייה נמי לשמה ושלא מדעתה ואימא טעמא דידי ויצאה והיתה מקיש הוייה ליציאה מה יציאה בעינן דעת מקנה אף הוייה בעינן דעת מקנה מיתבי אין כותבין שטרי אירוסין ונשואין אלא מדעת שניה מאי לאו שטרי אירוסין ונשואין ממש לא שטרי פסיקתא וכדרב גידל אמר רב דאמר רב גידל אמר רב כמה אתה נותן לבנד כך וכך לבתך כך וכך עמדו וקדשו קנו הן הן הדברים הנקנים באמירה: ובביאה: מנא לן אמר ר' אבהו א"ר יוחנן דאמר קרא [\[דברים כב-כב\]](#) בעולת בעל מלמד שנעשה לה בעל על ידי בעילה א"ל ר' זירא לר' אבהו ואמרי לה ר"ל לרבי יוחנן כעורה זו ששנה רבי [\[דברים כד-א\]](#) ובעלה מלמד שנקנית בביאה אי מהתם הוה אמינא עד דמקדש והדר בעיל קמ"ל מתקיף לה ר' אבא בר ממל אם כן נערה המאורסה דאמר רחמנא בסקילה היכי משכחת לה אי

דאקדיש והדר בעיל בעולה היא אי דאקדיש ולא בעיל לאו כלום הוא אמרוה רבנן קמיה דאביי משכחת לה כגון שבא עליה ארוס שלא כדרכה א"ל אביי עד כאן לא פליגי רבי ורבנן אלא באחר אבל בעל דברי הכל אם בא עליה שלא כדרכה עשאה בעולה מאי היא דתניא באו עליה י' אנשים ועדיין היא בתולה כולן בסקילה רבי אומר אומר אני הראשון בסקילה וכולן בחנק אמר רב נחמן בר יצחק משכחת לה כגון שקדשה בשטר הואיל וגומר ומוציא גומר ומכניס ור' יוחנן האי ובעלה מאי עביד ליה ההוא מיבעי ליה זו נקנית בביאה ואין אמה העבריה נקנית בביאה ס"ד אמינא תיתי בק"ו מיבמה ומה יבמה שאין נקנית בכסף נקנית בביאה זו שנקנית בכסף אינו דין שנקנית בביאה מה ליבמה שכן זקוקה ועומדת ס"ד אמינא הואיל וכתב [\[שמות כא-ג\]](#) אם אחרת יקח לו הקישה הכתוב לאחרת מה אחרת מיקניא בביאה אף אמה העבריה מיקניא בביאה קמ"ל ורבי האי סברא מנא ליה א"כ לכתוב רחמנא ובעל מאי ובעלה שמע מינה תרתי ולרבא דאמר בר אהינא אסברה לי [\[דברים כד-א\]](#) כי יקח איש אשה ובעלה קידושין המסורין לביאה הווי קידושין קידושין שאין מסורין לביאה לא הווי קידושין מאי איכא למימר אם כן נכתוב קרא או בעלה מאי ובעלה שמע מינה כולה ורבי האי בעולת בעל מאי עביד ליה האי מיבעי ליה בעל עושה אותה בעולה שלא כדרכה ואין אחר עושה אותה בעולה שלא כדרכה ומי אית ליה לרבי האי סברא והתניא באו עליה י' אנשים ועדיין היא בתולה כולם בסקילה רבי אומר אומר אני הראשון בסקילה וכולם בחנק

רפ"י יציאה צעין לשמה. דכתיב (דברים כד) וכתב לה לשמה: הוייה לכסף לא צעין שמה לשמה. שמה אורת הדינר טבעה לשמה: הדר פשטה. ויאלה והיתה שהרי עיקר שהשטר קונה בלשה מכאן למדנו: שלא מדעתה. קודם הכתיבה לא נמלך בה ואח"כ הודיעה וקבלתה ובגדולה קאי והוא הדין בקטנה ונערה לשמה ואלא מדעת אביה: מה יציאה שלא מדעתה. שהרי על כרחיה היא מתגרשת: דעת מקנה. היינו בעל שהקנה אותה בגט זה לעצמה ופוטרה ממנו וצעין שיכתוב מדעתו דכתיב וכתב לה: אף כאן דעת מקנה. דהיינו האשה שנקנית לבעל: מאי לאו שטרי אירוסין ממש. כגון בתך מקודשת לי: שטרי פסיקתא. התנאים שביניהם וממון שפוסקין זה לזה: באמירה. בלא קנין שהקידושין הן גמר הדבר דבהיא הנאה קרא מתחתי אהדדי גמרי ומקני ובלאותן התנאים קאמר שהעדים חין רשאין לכתוב עליהם שטר אלא מדעתם דניחא להו שמהא כמלוה על פה ולא כמלוה בשטר: אמר קרא בעולת בעל. כי ימלא איש שוכב עם אשה בעולת בעל: כעורה זו. בתמיה וכי אינה מקובלת עליך שמה מחזר ללמדה ממקום אחר: עד דמקדש. בכסף והדר בעיל כדכתיב כי יקח דהיינו כסף והדר ובעלה: א"כ. דהכי קאמר קרא דצעין כסף וביאה ובלאו ביאה לא מקדשה: נערה מאורסה דבסקילה כו'. הלכך ע"כ כי יקח הווי קידושין לעצמן ובעלה הווי קידושין לעצמן בלא כסף ומשכחת סקילה בקידושי כסף בלא ביאה: בעולה היא. וסקילה בבתולה כתיבא (דברים כב) כי יהיה נערה בתולה מאורסה לאיש וגו' ודרשין (כתובות דף מה:): בתולה ולא בעולה שהבעולה בחנק כשאר אשת איש: שלא כדרכה. לאיתקוש משכבות להדדי דכתיב (ויקרא כ) משכבי אשה שהי משכבות וקרינא בה כי יקח ובעלה ואכתי בתולה היא: א"ל אביי. ליכא לחוקמי הכי דאי בא עליה ארוס שלא כדרכה הווי איהו בסקילה דעד כאן לא פליגי רבנן עליה דרבי גבי באו עליה עשרה שלא כדרכה ואמרו כולן בסקילה אלא באחר שאינו בעלה אבל בעלה עושה אותה בעולה בשלא כדרכה דלפינו לה מצעולת בעל כדלקמן: ועדיין היא בתולה. שבו כולן עליה שלא כדרכה: הראשון בסקילה. לקמן יליף טעמא בשמעתי: משכחת לה. דבסקילה: שקידשה בשטר. וההיא לא בעיא ביאה: דהואיל וגומר ומוציא גומר ומכניס. בלא ביאה הלכך אם לאו דר' יוחנן הווי אמינא לגבי כסף עד דמקדש ובעיל אבל השתא דנפקא לן מצעולת בעל דבעולה לחודה מיקדשה ע"כ כי יקח דיליף קיחה קיחה אגמריה דכסף לחודה מיקדשה דאי עד דמקדש ובעיל כסף מאי אהני: לאחרי. אשתו: א"כ. ללא אשמעינן אלא קידושי ביאה לכתוב ובעל מאי ובעלה זו ולא אמה העבריה: ולרבא דאמר לקמן בפ' שני גבי מקדש אחת משהי אחיות סתם לא הווי קידושין הואיל ואין ראויין לביאה שאינו ידוע איזו

אשתו ואיזו אחות אשתו שהיא בכרת ואמר רבא בר רהינא אסברה לי חכם אחד ששמו בר רהינא לימדני טעם זה מן המקרא כי יקח ובעלה קיחה כסף הראויה לבעלה הוא דהויא קיחה מנא ליה הא דדרשי' ליה לכרבי ולמעוטי אמה: א"כ. דלקידושי ביאה ולמעוטי אמה ותו לא יליף מינה לכתוב או בעלה: מאי ובעלה. משמע דקאי נמי אקיחה למילף הך דבר רהינא: האי סברא. דאין אחר עושה אותה בעולה שלא כדרכה: (רפ"י)

תוספות הן הן הדברים הנקנים באמירה. תימה דבפרק שני דייני נזירות (כתובות קט.). תנן הפוסק מעות לחתנו ופשט לו את הרגל תשב עד שתלבין ראשה ולמה תשב ישאנה ויקרא חמיו לדין כיון דהן הן דברים הנקנין באמירה וי"ל שהחתן אינו רוצה לטרוח בב"ד ולמיקם בדינא ורשב"ם פי' דדוקא כשמתוך התנאים עמדו וקדשו אז נקנים באמירה ומדקדק מדקתני עמדו והוא דשני דייני גזירות מיירי בשלא קדשו מתוך הדברים ומ"מ מאחר שהסכימו על כך תשב עד שתלבין ראשה ומיהו אין ראייה מלשון עמדו דאורחיה דגמרא בהכי כמו קטנה שלא מיאנה (והגדילה) ועמדה ונשאת ביבמות פ' ב"ש (דף קח.). ור"ת פי' דהא דאמר נקנים באמירה בנישואין ראשונים דוקא שהאב משיא את בתו ויש לו קירוב דעת גדול אצל חתנו אבל התם מיירי בשניים וכן היה אומר ר"ת אין נקנין באמירה אלא כשהאב פוסק אבל אחיה ואמה לא: (תוספות)

רשב"א אימא טעמא ידי מה יליאה בעינן דעת מקנה אף הויה בעינן דעת מקנה. כלומר אף דעת מקנה. אבל דעת קונה נמי בעינן דומיא דגיטין דבעינן דעת הבעל, כך ראייה בפירושי הרמב"ן נר"ו, וכן הוא ודאי כדבריו מדאקשינן לרבא ורבינא מאין כותבין שטרי אירוסין ונשואין אלא מדעת שניהם, אלמא שטרי אירוסין ממש אין כותבין אותן לרב פפא ורב שרביא אלא מדעת שניהם. ומכל מקום כריך הלמוד כיון שאינהו מגיטין ילפי, וגיטין הא לא בעו אלא דעת מקנה בלחוד, והכא דבעל קונה למה בעינן דעתו דלעת שניהם בגיטין לא אשכחן. ויש לומר דאי משום היקשא דגיטין בודאי דעת האשה שהיא המקנה די, אלא משום דכתיב בו כי יקח ודרשינן ולא שתקיא את עצמה, על כרחין בעינן דעתו, הואיל ובעינן דעתה, דאי לא, הויה ליה כמקחה את עצמה. כך נראה לי. ולענין פסק הלכה. ר"א ור' אלפסי פסקו כרב פפא ורב שרביא. משום דפשוטא דמתניתין דאין כותבין שטרי אירוסין ונשואין מסייעא להו. ואע"ג דשנינו לה ואוקימנא בשטרי פסיקתא. לא סמכינן אשנויי, וכן הביא הרב אלפסי ראייה מהא דגרסינן בפרק הנושא את האשה (כתובות קב, ב) על הא דרב גידל אמר רב א"ל רבינא לרב אשי דברים הללו ניתנו ליכתב או לא ניתנו ליכתב, כלומר אם כתבן בשטר יש להם דין שטר לגבות ממשעבדי, ואם אמר פרעתי שאינו נאמן, או דלמא אע"פ שכתבן כמי שלא נכתבו דשעבודא לא קבילו עליהו ויכול לומר נמי פרעתי. אמר ליה לא ניתנו ליכתב. ואקשינן עליה הא שמע אין כותבין שטרי אירוסין ונשואין אלא מדעת שניהם, מאילא בשטר פסיקתא, אלמא ככותבין הו, דאי סלקא דעתך ללא ניתנו ליכתב אמאי כריך דעת, דמאי איכפת להו. ומפרקינן לא בשטרי אירוסין ממש וכדרב פפא ורב שרביא, אלמא רב אשי כרב פפא ורב שרביא סבירא ליה, דהא על כרחיך למאי דסבירא ליה ללא ניתנו ליכתב מוקי מתניתין כותביהו. והר"ז הלוי כתב דלרבא מההיא משמע דרב אשי כרבא ורבינא סבירא ליה, וההוא תא שמע סייעתא היא דמיתנין מינה לרב אשי, דהא דלמרינן ניתנו ליכתב הכי פירושו ניתנו ליכתב לעדים מעמנן בלא דעת שניהם או לא, כלומר אם יש לו דין שטר או לא, ואהדר ליה לא ניתנו ליכתב בלא דעת שניהם, לפי שאם כתבן כמלוה בשטר דמי וגובין מן המשועבדים, וסייעניה מדתנן אין כותבין שטר אירוסין ונשואין מאי לאו שטר פסיקתא, ודחינוה לא בשטרי אירוסין ממש, אבל שטרי פסיקתא כותבין, וללא כרב אשי, אלמא רב אשי כרבא ורבינא סבירא ליה. ואינו מחוור. דאם כן לא הויה ליה למימר לא ניתנו ליכתב, דמשמע כלל כלל לא, מדלא אמר אין כותבין, ועוד מדאקשינן מהא דתנן בנותיהן נזונות מנכסיהם בני חורין והיא ניזונת מנכסיהם משועבדים, ואוקימנא בשקנו מידו, ומאי קושיא מתניתין בשכתבו מדעתו. ואמאי אכטריך לאוקמה בשקנו מידו. ומקתא מרבני כרפת פסוק הלכתא כרבא ורבינא, ואמרו דרבינא בתרא הוא, ורב אשי ורבינא הלכה כרבינא. והמיהא לי דהא משמע דתרי רבינא הוו, חד קשיש דהוה בימי רבא, וכדלמרינן בכמה מקומות בהלמוד אמר ליה רבינא לרבא, וחד בימי רב אשי ותלמידו [הוין], ואי אפשר דהיינו רבינא דהוה בימי רבא, דההוא קשיש מינה טובא, דהא ביום שמת רבא נולד רב אשי (לקמן עב, ב), ורבינא דהכא היינו רבינא דבימי רבא. ועוד דדע דאם איתא, מאי קא בעא מיניה רבינא מרב אשי דברים הללו ניתנו ליכתב או לא ניתנו ליכתב, דהא

לדידה מיפסגט פשיטא ליה הכא דמתניהין לחין כותבין שטרי אירוסין בשטר פסיקתא היא, ואם כן על כרחך לא ניתנו ליכתב לפי פירושן של הר"ז הלוי ז"ל, ולפי פירוש הרב אלפסי ניתנו ליכתב, ומכל מקום חדא מינייהו הוי ליה לרבינא למפסגט מינה למאי דסבירא ליה הכא. והרב בעל ההלכות פסק כרבא ורבינא בסוף הלכות קדושין, וכן פסק רב נטרונאי גאון ז"ל כמו שנמצא בתשובות, ויש לחוש להן, וכן כתב ר"ח ז"ל, ויש מי שאומר הלכתא כרבא ורבינא, ולריך עיון עכ"ל. והיכא דשויא שליח כתב הרמב"ם (פ"ג מהל' אישות הי"ח) שהוא כותבו מדעת השליח, והרמב"ן נר"ו כתב דחינו כותבו אלא מדעתה דהקיימא לן (גיטין סו, א) גבי גט דאפילו באומר אמרו גט פסול או בטל, והכא נמי מההס גמרינו, מה ההס דעת מקנה בעיא ולא שווחו אף כאן דעת מקנה ולא שווחו ואפילו באומרת אמרו. הוה אמינא עד דמקדש והדר בעיל קא משמע לן. ואם תאמר ור' מנא ליה דלא נימא הכי. ויש לומר דר' סבירא ליה כמאן דלמר (ב"מ נל, ב. סנהדרין סו, א) משמע שניהן כאחד ומשמע אחד אחד בפני עצמו עד שיפרטו לך הכתוב יחדו כלך שפרט לך בכלאים, ור' יוחנן סבר כמאן דלמר משמע שניהם כאחד. (רש"א)

א

-

י

דף

אמר רבי זירא מודה רבי לענין קנס דכולהו משלמי מאי שנא מקטלא שאני התם דאמר קרא [דברים כב-כה](#) ומת האיש אשר שכב עמה לבדו ורבנן האי לבדו מאי עבדי ליה מיבעי להו לכדתני' [דברים כב-כב](#) ומתו גם שניהם עד שיהיו שוין כאחד דברי ר' אושעיא רבי יונתן אומר ומת האיש אשר שכב עמה לבדו ורבי יוחנן האי סברא מנא ליה אם כן נכתוב קרא בעולת איש מאי בעולת בעל ש"מ תרתי: איבעיא להו תחילת ביאה קונה או סוף ביאה קונה נפקא מינה כגון שהערה בה ופשטה ידה וקבלה קדושין מאחר אי נמי לכהן גדול דקא קני בתולה בביאה מאי אמר אמימר משמיה דרבא כל הבעל דעתו על גמר ביאה: איבעיא להו ביאה נשואין עושה או אירוסין עושה נפקא מינה ליורשה וליטמא לה ולהפר נדריה אי אמרת נשואין עושה יורשה ומיטמא לה ומיפר נדריה ואי אמרת אירוסין עושה אינו יורשה ואינו מיטמא לה ואינו מיפר נדריה מאי אמר אביי ת"ש האב זכאי בבתו בקדושיה בכסף בשטר ובביאה וזכאי במציאתה ובמעשה ידיה ובהפרת נדריה ומקבל את גיטה ואינו אוכל פירות בחייה נישאת יתר עליו הבעל שאוכל פירות בחייה קתני ביאה וקתני נישאת כי קתני נישאת אשאר אמר רבא תא שמע בת שלש שנים ויום אחד מתקדשת בביאה ואם בא עליה יבם קנאה וחייבין עליה משום אשת איש ומטמאה את בועלה

רש"י מודה לענין קנס. אע"ג דלענין קטלא לא חשיב לה כבתולה לענין קנס בשאינה ארוסה מודה דכולהו משלמי: לבדו. קרא יתירא הוא דהא כתיב (דברים כב) ולנערה לא תעשה דבר: שניהם שוים. בני עונשין למעוטי גדול הבא על הקטנה: האי סברא. דבעל עושה אותה בעולה שלא כדרכה כו' מנלן: תחילת ביאה קונה. באירוסין: אי נמי לכהן גדול. אם מותר לקדש בביאה אי אמרת תחילת ביאה קונה מותר ואם סוף ביאה קונה נמלאת בעולה משעת הערחה שלא לשם קדושין ואסירה ליה דכתיב (ויקרא כא) בתולה מעמיו יקה: ביאה אירוסין עושה כו'. המקדש בביאה מי הויא הך ביאה כנשואין או אינה אלא כשאר אירוסין: ואינו יורשה כו'. דק"ל (יבמות דף כט:): אשתו ארוסה לא אונן ולא מיטמא לה מתה אינו יורשה ואינו מיפר נדריה בלא אביה: ומקבל את גיטה. אם גירשה בעלה מן האירוסין בעודה נערה: פירות. מנכסים הנופלים

לה מצית רבי אמנה: קהני. קידושי ביאה והדר תני נשאת אלמא ביאה לאו נישואין עבדי: כי קתני נשאת אשאר. אכסוף ופטר דאין עושין נשואין אכל ביאה לעולם אימא לך דנשואין עושה: מתקדשת בביאה. מדעת האב אכל פחות מכלן כנותן אכבע בעין ואינה ביאה: קנאה. ואם רוכה להאיאה מואיאה בגט: וחייבין עליה משום אשת איש. אם קיבל בה אביה קדושין: ומטמאה את בעלה. כשהיא נדה שבעת ימים כדכתיב (ויקרא טו) ותהי נדה עליו: (כ"ה)

תוספות עד שיהיו שניהם שוין. פי' הקונטרס בני עונשין למעט גדול הבא על הקטנה ולא נהירא דהא תנן בפ' יוצא דופן (נדה דף מד:) ומייתי לה בסמוך בת ג' שנים ויום אחד כו' וקא אמר אם בא עליה אחד מכל העריות האמורות בתורה מומתין על ידה משמע דגדול הבא על הקטנה חייב ואע"ג דקטנה לאו בת עונשין היא ויש מפרשים דהיא דהתם אתיא כרבי יונתן דפליג אדרבי. אושעיא ודוחק הוא ור"ת פי' עד שיהיו שניהם במיתה אחת ולא בבני עונשין תליא מילתא ואפילו גדול הבא על הקטנה חייב אם הם שוים בקטלא וקאי אמילתיה דר"מ דאמר בפ' ד' מיתות (סנהדרין דף סו:) גבי נערה המאורסה דר"מ סבר נערה ולא קטנה וחכמים אומרים נערה אפילו קטנה במשמע ובעא מיניה רבי יעקב בר אבא מרב בא על קטנה המאורסה לרבי מאיר מהו לגמרי ממעטינן לה או מסקילה ממעט לה אבל מחנק לא וקאמר התם מסתברא דלגמרי ממעט לה דאי ס"ד מסקילה ממעט לה אבל חנק חייב והא בעינן שניהם שוין כלומר באותה מיתה שאם היתה גדולה בסקילה ולפירוש זה ניחא דבעי התם רבי יעקב בר אבא בא על קטנה המאורסה לרבי מאיר מהו דוקא בארסה מיבעיא ליה משום דאינן שוין במיתה אבל בנשואה ליכא למיבעי שהרי מיתתו בחנק ואם היתה גדולה היתה נמי בחנק ושניהם שוין למיתה אבל לפ"ה קשה אמאי מיבעי ליה בארסה טפי מבנשואה ומיהו י"ל כיון דמתו גם שניהם כתיב בנשואה פשיטא ליה דפטור אבל בקטנה ארסה מיבעיא ליה דס"ד דחייב וקאמר עד שיהיו שניהם שוין כלומר דאפילו ארסה נמי הוא פטור לפי שאינם בני עונשין וקשה דאיכא התם אמוראי דנפקי מלתא דר"מ דחייב בחנק מהאי קרא דכתיב ומת האיש אשר שכב עמה לבדו ובעי התם לר"מ האי ומתו גם שניהם לר"מ מאי עביד ליה ומאי בעי לוקמא בנשואה כדפי' וי"ל דניחא ליה לתנא לדחוק לאוקמי מתניתין דיוצא דופן (נדה דף מד:) אפילו כר"מ: כל הבעל דעתו על גמר ביאה. תימה דבפ' הבא על יבמתו (יבמות דף נה:) ילפינן דאשה נקנית לבעלה בהעראה אתיא קיחה קיחה דעריות והעראה היינו תחילת ביאה והכא מסיק דסוף ביאה קונה ואומר רשב"א דכי אמרינן העראה קונה היינו בשלא עשה כי אם העראה ופירש מיד דמוכח שלא היה בדעתו לקנות בגמר ביאה אבל הכא מיירי שגמר ביאתו דאז לא קני בהעראה כיון שדעתו על גמר ביאה והלשון מוכיח דקאמר כל הבעל ולא קאמר כל המערה והריב"ם תירץ הא דנקנית בהעראה היינו במפרש שרוצה לקנות בהעראה אבל בסתם דעתו על גמר ביאה ור"ת תירץ דאחרי שנתרבתה העראה כגמר ביאה אם כן כל מקום שמזכיר ביאה בהעראה קאמר וה"ק תחילת העראה קונה או בסוף העראה קונה ולמ"ד (שם) העראה זו הכנסת עטרה דשייך בה תחלה וסוף ורבינו נסים גאון תירץ דהיא דיבמות איירי אחר קדושין דע"י אותה העראה הוי כנשואה כמו חופה דלאחר קדושין וקשה לפירושו דקיחה קיחה גבי קדושין כתיב ולא מיירי בחופה כלל: ומקבל את גיטה. יש להסתפק אם יכול האב לקבל גט לבתו קטנה משנשאת ונראה למורי הר"ר יצחק דמשנשאת אין האב יכול לקבל לה גט ואפילו היא קטנה ומביא ראה מהא דתנן בירושלמי במסכת תרומות בפ"ח דהכי תנן התם האשה שהיתה אוכלת בתרומה ואמרו לה מת בעליך או גירשך וכן העבד שהיה אוכל בתרומה וכו' רבי אליעזר מחייב קרן וחומש רבי יהושע פוטר וקאמר עלה בגמרא ניחא מת בעליך גירשך מי לא ידעה רבנן אמרין כמשנה ראשונה שכן ארסה בת ישראל אוכלת בתרומה ואביה מקבל גיטה ור"א אומר אפילו תימא כמשנה אחרונה תפטר שאמרה לו התקבל לי גיטי במקום פלוני והיה לו להביאו בי' ימים ומצא סוס רץ והביאו בה' ימים והשתא מדדחיק לאוקמי כמשנה אחרונה וכגון שאמרה התקבל וכו' ולא מוקי לה בשנשאת כשהיא קטנה ואביה מקבל את גיטה משמע דמשנשאת אף כי היא קטנה אין אביה מקבל גיטה: וחייבין עליה משום אשת איש. פ"ה אם קיבל בה אביה קדושין ויש לתמוה אמאי איצטריך וחייבין עליה משום אשת איש והא קתני סיפא אם בא עליה אחד מכל העריות שבתורה מומתים על ידה ואשת איש בכלל כדמוכח פרק בן סורר ומורה (סנהדרין דף סט.) אפילו בהמה כדאיתא פרק ד' מיתות (שם נה:) בשמעתא דתקלה וקלון ונראה לר"י דקאי אאם בא עליה יבם קנאה וקא משמע לן דקונה קנין גמור וחייבין עליה אף מדאורייתא דסד"א דלא קניא אלא מדרבנן כדאמר (יבמות דף סח.) עשו ביאת בן ט' כמאמר בגדול דממעטין לה לקמן בפירקין (דף יט.) מאשר ינאף את אשת איש פרט לאשת קטן ה"נ נעשה ביאה בקטנה כמאמר בגדול קמ"ל ומיהו קשה דבפרק בן סורר ומורה (סנהדרין דף סט.) דייק מהך דהולכין בדיני נפשות אחר הרוב דאי לא אזלינן אחר הרוב ניחוש דילמא איילונית היא ואדעתא דהכי לא קדיש

והשתא כיון דאם בא עליה יבם קאי הוה ליה למימר אדעתא דהכי לא יבם וכ"ת דאקדושין דאחיו שמת קאי ולהכי קאמר דאדעתא דהכי לא קדיש והשתא מאי נ"מ אפילו אדעתא דהכי קדיש מ"מ מצי למיפרך אמאי חייבים משום אשת איש והא איילונית לאו בת ייבום היא דכתיב (דברים כה) אשר תלד פרט לאיילונית לכן נראה לפרש דחייבין עליה משום אשת איש בין אם בא עליה יבם בין אשת איש דעלמא קאי וחידוש הוי דקאי נמי אם בא עליה יבם דמסיפא דאם בא עליה א' מכל העריות כו' לא הוה שמעינן דמהיבא לא משתמע אלא דוקא א"א והתם פריך מהא דמחייבין משום אשת איש והר"ר דוד תירץ דאיצטריך למיתני וחייבין עליה משום אשת איש לאשמועינן דסיפא דמומתים על ידה ר"ל דאף הבהמה אם היא באה על האשה נהרגה על ידה הבהמה דאי לא תני אלא הא דמומתים על ידה ה"א היינו דוקא עריות דומיא דא"א אבל הבהמה לא אבל השתא דתנא ברישא וחייבין עליה משום אשת איש א"כ סיפא דקתני מומתים על ידה אשמועינן חדוש דאף אותן עריות דלא דמיין לא"א כמו הבהמה אמרינן נהרגת. [וע"ע תוס' ביבמות נז: ותוס' סנהדרין נה:]: (תוספתא)

רשב"א ומתו גם שניהם עד שיהיו שניהם שוין כאחד. כך גרים רש"י ז"ל, ופירוש למעוטי גדול הבא על הקטנה דכיון שהיא פטורה אף הוא אינו מומת. ואינו מחוור. והגירסא הנכונה ומתו גם שניהם שיהו שניהם שוין. וכן גרס הר"ב"ד. ואם ר"ת נראה שגורס כן. ופירשהו שיהו שניהם שוין במיתה אחת, ובא הכתוב ללמדנו לדעת רבנן דאמרינן במסכת סנהדרין (סו, ב) נערה ואפילו קטנה במשמע, שאם האשה קטנה אע"פ שהיא פטורה שידון הבעל בסקילה כמיתה אילו היתה גדולה, וכיון שבמיתה אחד הן, שניהם שוין קרינא ביה, שאילו היה הוא נידון בחנק לא היו שוין כלל לא בעונש ולא במיתה, ולדעת ר' מאיר דאמר נערה ולא קטנה, בא ללמד על גדול שבא על הקטנה שיהא פטור לגמרי, ולאפקוי מדרב דאמר התם לדעת ר' מאיר דכי ממעט ליה מסקילה, אבל מחנק כשאר הבא על שאת איש לא ממעט ליה, דאלו לדברי רב לא היו שניהם שוים כלל. ור' יונתן אומר ומת האיף אשר שכתב עמה לבדו, ולרבנן האיף לבדו נידן אף על פי שהיא פטורה, ולעולם בסקילה כדי שיהו שניהם שוין במיתה אחת, ולרבי מאיר נידון את הבעל לבדו אע"פ שהיא פטורה ונידון בחנק לנערה ולא קטנה, וכדעת רב דכי ממעט ר' מאיר מסקילה, אבל בחנק חייב ומתו גם שניהם, ומוקמינן לרב מאיר לבאו עליה עשרה שלא כדרכה הראשון בסקילה וכולם בחנק. ומתניתין דנדה דמייתי בסמוך דקתני בת ג' שנים ויום אחד מתקדש בביאה וכו' ואם בא עליה אחד מכל העריות האמורות בתורה כולם מומתים על ידה והיא פטורה, השתא אחיא ככולי עלמא. כל הבעל דעתו על גמר ביאה. קהו רבותא ז"ל בהא מלחא מהא דאמרינן ביבמותו פרק הבא על יבמתו בתחלתו (נה, ב) אשה לבעלה מנין, כלומר דקניא בהעראה, גמר קיחה קיחה מעריות. ותירץ רבינו אלפסי דהתם בביאה דאחר אירוסין וקודם שנקנסה לחופה, ולירשה וליטמא לה ולהפר נדריה, ודומיא דיבמה דזקוקה ועומדת. אבל ביאה דמחמת קדושין בגמרא ביאה קונה ולא בתחלתה. ואם תאמר והא קיחה קיחה גמרינן, וקיחה בקדושין עלמין איכתיב ולא בביאה דאחר אירוסין. יש לומר כי יקה ובעלה משמע ביאה דבחר קדושין כדאיתא בשמעתין. ומיהו לא נהירא, דאם כן לעולם לא יקנה עד דקדיש והדר בעיל, וכי תימא אחא בעותה בעל וגלי על ביאה לבדה שתקנה, אם כן ובעלה לחודה משמע, והדרא קושיא לדוכתא. ויש שתירצו דכי אמרינן הכא דסוף ביאה קונה, הני מיילי בשגמר ביאתו, דהוכיח סופו על תחלתו, אבל פירש אחר העראה, העראה קונה, והכי מוכח מדאמרינן כל הבעל דעתו על גמר ביאה, דאלמא בגמרא דעתו תליא מיילתא. ויש מי שהקשה אם כן אף ביבמה נאמר כן, שאם גמר ביאתו דעתו על גמר ביאה, ואי אפשר לומר כן דהא תנן פרק כינז ביבמות (כ, א) אלמנה לכהן גדול חולצת ולא מתייבמת, והוינן בה בגמרא קא פסיק ותני לא שנא מן האירוסין ולא שנא מן הנשואין, בשלמא מן הנשואין לא אתי עשה ודחי לא תעשה ועשה, אללא מן האירוסין אמאי, ליתי עשה ולידחי לא תעשה, ואסיקנא גזרה ביאה ראשונה אטו ביאה שניה, ואי אמרת סוף ביאה קונה אף ביאה ראשונה אסירה, דהא בסוף ביאה איכא לאו דאלמא לא יקה (ויקרא כא, יד) ועשה דכי אם בתולה מעמיו יקה אשה (שם) ולא בעולה, דבעולה עממו היא, ומפותת עממו ואנוסת עממו קיימא עליה בעשה כדאיתא התם בפרק הבא על יבמתו (נט, א), וכדאמר נמי הכא אי נמי לכהן גדול דקא קני בתולה בביאה. ויש לומר יבמה שאני, דבההיא לא אזלינן בה בחר דעתו, דהבא על יבמתו בין באונס בין ברצון בין בשוגג בין במזיד קנאה, דבפירוש רבתה תורה ביאת שוגג כמתכוין, ואונס כרצון דאיתא בפרק הבא על יבמתו (נד, א). ואם תאמר מכל מקום כיון שקנאה בהעראה, אף סוף ביאה ראשונה אסירה, דהא כיון שהערה בה קיים ליה מצות יבמה יבא עליה, והלכך סוף ביאה דליכא עשה איחסר, ולמה אמרו גזירה אטו ביאה שניה לימא גזרה אטו סוף

ביאה. ויש לומר דאף על פי שקונה הוא בתחלת ביאה, מכל מקום כולה ביאה בכלל יבמה יבא עליה היא, שזו היא ביאה מלכות יבום האמורה בתורה, אלף שפירוש רבחה אף הערלה, ומכל מקום משהערה זה הנאה ואשתו היא, וחו ליבא משום בעולה אלף משום אלמנה, ואחי עשה דיבמה יבא עליה שהיא אף בגמרא ביאה ודחי לא תעשה לאלמנה. ועוד דכתיב (דברים כה, ז) להקים לאחר קם ובגמרא ביאה איבא הקמת זרע, בהערה ליבא הקמת זרע. והרב בעל ההלכות ז"ל (הל' קידושין בסופו) כתב דעתו על גמר ביאה, דהיבא דאמר לה איקדש לי בביאה סתם, אי פשטה ידה וקבלה קדושין מאחר הו קדושין, והני מילי בסתם, אבל פירש ואמר בתחלת ביאה הו מקודשת בתחלת ביאה, ואי אמר בסוף ביאה לא מקודשת עד סוף ביאה, ובסתם דעתו על גמר ביאה, ע"כ. אי נמי לכהן גדול דקא קני בתולה בביאה. ואיבא דקשיא ליה והיכי קני לה בביאה, והא בחר נשואין אזלינן ולא בחר איוסין, ובשעת נשואין בעולת עלמו היא ואסורה, וכדאמרין ביבמות בפרק הבא על יבמתו (נה, ז) כהן גדול שקדש את הקטנה ובגרה תחתיו מהו, בחר נשואין אזלינן, כלומר ואסירא, כלומר דבגרת אסורה לכהן גדול, איבא דאמר בחר איוסין אזלינן, וסריא, בחר דבעיא דהר פשטה דבחר נשואין אזלינן ואסירא. ויש לומר דהבא הו סלקא דעתך דביאת נשואין עושה כדבעינן למימר בגמרא בסמוך. אי נמי הכא במאי עסקינן בשכנסה לחופה בלא קדושין ובעלה בחופה לשם קדושין, דמשעה שבא עליה הנאה ונעשית כאשתו נשואה לכל דבר. הא דקתני וחייבין עליה משום אשת איש. פירש רש"י ז"ל אם קבל זה אביה קדושין וזו עליה אחר חייב משום אשת איש. ואיבא למידק היינו סיפא ואם בא עליה אחד מכל העריות האמורות בתורה הן מומתין על ידה, ואשת איש בכלל עריות היא. ופירשו בתוס' בשם רש"י דמשום דכתיב (שם כה, כב) ומומתו גם שניהם, אלטרין הכא לאשמועינן שאע"פ שאינה בת עונשין שאינה בת עונשין הבא עליה חייב משום אשת איש. (כ"ב"א)

לטמא משכב תחתון כעליון ואם נישאת לכהן אוכלת בתרומה ואם בא עליה אחד מכל עריות שבתורה מומתין על ידה והיא פטורה ואם בא עליה אחד מן הפסולין פסלה מן הכהונה קתני ביאה וקתני נישאת הכי קאמר אי הני נשואין דכהן נינהו אוכלת בתרומה תא שמע וכבר שלח יוחנן בן בג בג אצל רבי יהודה בן בתירה לנציבין שמעתי עליך שאתה אומר ארוסה בת ישראל אוכלת בתרומה שלח לו ואתה אי אתה אומר כן מוחזקני בך שאתה בקי בחדרי תורה לדרוש בקל וחומר אי אתה יודע ומה שפחה כנענית שאין ביאתה מאכילתה בתרומה כספה מאכילתה בתרומה זו שביאתה מאכילתה בתרומה אינו דין שכספה מאכילתה בתרומה אבל מה אעשה שהרי אמרו חכמים אין ארוסה בת ישראל אוכלת בתרומה עד שתכנס לחופה היכי דמי אי בביאה שעל ידי חופה וכסף שעל ידי חופה בתרויהו מיכל אכלה ואלא בביאה שעל ידי חופה וכסף שלא על ידי חופה הכא תרתי והכא חדא אלא לאו בביאה שלא על ידי חופה וכסף שלא על ידי חופה אי אמרת בשלמא נשואין עושה משום הכי פשיטא ליה דאלימא לה ביאה מכסף אלא אי אמרת קדושין עושה מאי שנא הכא דפשיטא ליה ומאי שנא הכא דמספקא ליה אמר רב נחמן בר יצחק לעולם אימא לך בביאה שעל ידי חופה וכסף שלא ע"י חופה ודקאמרת הכא תרתי והכא חדא קל וחומר מיהא איתיה והכי שלח ליה ומה שפחה כנענית שאין ביאתה מאכילתה בתרומה אפילו על ידי חופה כספה מאכילתה בלא חופה זו שביאתה מאכילתה בתרומה על ידי חופה אינו דין שכספה מאכילתה בתרומה בלא חופה אבל מה אעשה שהרי אמרו חכמים אין ארוסה בת ישראל אוכלת

בתרומה עד שתכנס לחופה משום דעולא וכן בג בג גבי שפחה כנענית לא שייר בקנינה הכא שייר בקנינה רבינא אמר מדאורייתא מיפשט פשיטא ליה דאכלה ומדרבנן הוא דשלח ליה והכי שלח ליה שמעתי עליך שאתה אומר ארוסה בת ישראל אוכלת בתרומה ולא חיישת לסימפון שלח ליה ואתה אי אתה אומר כן מוחזקני בדך שאתה בקי בחדרי תורה לדרוש בקל וחומר אי אתה יודע ומה שפחה כנענית שאין ביאתה מאכילתה בתרומה כספה מאכילתה בתרומה ולא חיישינן לסימפון זו שביאתה מאכילתה בתרומה אינו דין שכספה מאכילתה בתרומה ולא ניחוש לסימפון אבל מה אעשה שהרי אמרו חכמים ארוסה בת ישראל אינה אוכלת בתרומה

רע"י לטמא משכב תחתון כעליון. שעושה בועלה מושב ומשכב רפי' עשר מצעות אבל לא להיות רב הטומאה לטמא אדם וכלים כמשכבה של נדה עממה חלל לטמא אוכלין ומשקין כעליונו של זכר וכן מפרש לה במס' נדה (דף לב:) אבל פחותה מבת שלש שנים אינה מטמאה את בועלה חלל טומאת ערב כנוגע בעלמא: נישאת לכהן. קס"ד שנקנסה לחופה לנישואין אוכלת בתרומה אבל פחותה מבת ג' שנים אין חופתה מאכילתה הואיל ואין ביאתה ביאה: והיא פטורה. לפי שאינה בת עונשין: אי הני נישואין. האי מתקדשת בביאה לתנא ברישא אי לכהן הוי אוכלת בתרומה: שאין ביאתה מאכילתה. אם בא עליה כהן ולא קנאה בכסף אינה אוכלת דבעינן קנין כספו וקדושין נמי לא תפסי בה שתהא מקודשת לו בביאתה שהרי היא כחמור עם הדומה לחמור: כספה מאכילתה. דכתיב (ויקרא כב) קנין כספו הוא יאכל בו: זו שביאתה מאכילתה. קס"ד השתא דביאה עושה נישואין כדמפרש ואזיל ונישאת פשיטא ליה דלכלה דנפקא ליה בספרי מכל טהור בביתך יאכל אותו והך דבן בג בג התם תני לה: היכי דמי. דליף כסף מביאה אי נימא ביאה שלאחר חופה וליף מיניה כסף שהכניסה אחר כך לחופה: בתרוייהו אכלה. ומאי אבל מה אעשה דקאמר: חלל בביאה שע"י חופה. וקא יליף מיניה כסף שלל על ידי חופה היכי יליף לה מיניה הכא תרתי והכא חדא: מאי שנא. ביאה דפשיטא ליה: ומאי שנא. כסף דמספקא ליה: ואפילו ע"י חופה. דהא לאו בת נישואין היא: משום דעולא. דאמר' בריש פירקין (דף ה.) שמה ימזגו לה כוס בבית אביה ותשקה לאחיה ולאחותיה: לא שייר בקנינה. אחר שנתן הכסף אין הקנין חסר כלום: הכא שייר בקנינה. דלכתי מייחסרה מסירה לחופה לענין לזרעה וליטמא לה: רבינא אמר. מהכא ליכא למיפשט דנישואין עושה דהא אפילו איכוסין עושה אכלה מדאורייתא וכסף נמי מדאורייתא אכלה: ומדרבנן הוא דשלח ליה. הא דשלח ליה לאוסרה בתרומה מדרבנן הוא דאמר לה: משום סימפון. שמה ימלא בה מום ונמלאו קידושי טעות: סימפון. כל דבר המבטל דבר קרוי סימפון שלו כגון שובר הוי סימפון של שטר בשנים אוחזין (ב"מ כ.) וכאן קורא סימפון דבר המבטל את הקידושין או את המקח של עבד: אי אתה יודע. בתמיה: זו שביאתה מאכילתה. דבנישאת מודה ללא חיישינן לסימפון דאין אדם שותה כוס חלל אם כן בודקו וידע וקבל עליו: אבל מה אעשה כו'. ולקמיה פריך מאי בינייהו הואיל וסוף סוף לא אכלה: (רע"י)

תוספות ומה שפחה כנענית וכו' זו שביאתה מאכילתה בתרומה אינו דין שכספה מאכילתה. וא"ת ונימא יבמה תוכיח שביאתה מאכילתה ואין כספה מאכילתה אף אני אביא ארוסה ויש לומר דהאי ק"ו אינו כ"א גלוי מלתא בעלמא דארוסה מקרי קנין כספו כמו שפחה הלכך לא שייד למיפרך יוכיח עי"ל דליכא למימר יבמה תוכיח דאיכא למיפרך מה ליבמה שכן אינה נקנית בכסף תאמר באשה שנקנית בכסף דין הוא שתאכל בתרומה על ידי כסף: מה שפחה כנענית שאין ביאתה מאכילתה. מהאי ק"ו ליכא למילף שתהא אשה נקנית בכסף ובשטר דאיכא למיפרך מה לשפחה כנענית שכן יוצאה בכסף כדפריך לעיל גבי אמה העבריה אבל לענין אכילת תרומה לא שייד למיפרך הכי: זו שביאתה מאכילתה אינו דין שכספה מאכילתה. וא"ת ונימא דיו אסוף דינא כלומר מאיזה כח אתה בא ללמוד כסף מכח ביאה דיו כביאה ולא יאכיל אלא אחר חופה ודוגמתה בפ"ב דב"ק (דף כה.) וי"ל הכא סברי כרבי טרפון דאמר לא אמרינן דיו היכא דמיפרך ק"ו ואי אמרת הכא דיו מיפרך ק"ו ורבינו שמשון מקוצי תירץ דלא אמרינן דיו אלא היכא דבעי למימר דין חדש

כגון התם דאמר קרן בר'ה חצי נזק ואתה בא ללמוד נ"ש מק"ו דשן ורגל אבל הכא דרחמנא אמר קנין כסף אוכל ואין אנו באין ללמוד מן הק"ו אלא מהו קנין כסף: רבינא אמר מדאורייתא מיפשט פשיטא דאכלה. פי' ורבינא בא לקיים לעולם אימא לך דביאה אירוסין עושה ודקאמרת מאי שנא הכא דפשיטא ליה ומאי שנא הכא דמספקא ליה בדאורייתא פשיטא דאכלה בין בביאה בין בכסף והא דשלח ליה לאוסרה בתרומה מדרבנן ומדרבנן היה ריב"ב דן ק"ו דביאה פשיטא ליה דאכלה אפילו מדרבנן דלא שייך בה חשש סימפון משום דאין אדם שותה בכוס אלא אם כן בודקו ומק"ו רוצה לדון דבכסף נמי ליכא למיחש לסימפון כדמפרש בגמרא: זו שביאתה מאכילתה בתרומה. פ"ה דבנישאת פשיטא דכ"ע מודו דלא חיישינן לסימפון דאין אדם שותה בכוס אלא א"כ בודקו וידע וקבל עליו וקשה מה שפירש בקונט' דאיירי בנישאת דהא לא בא רבינא ליישב אלא דאירוסין עושה ויש ליישב דה"ק כי היכי דבנישואין פשיטא ליה דאכלה דכ"ע מודו דאין אדם שותה בכוס אלא א"כ בודקו ה"נ אינו בא עליה אלא א"כ בודקה ואין אדם עושה בעילתו בעילת זנות והרר"ם פירש דה"ק מה שפחה כנענית שאין ביאתה מאכילתה בתרומה אפילו מן התורה כספה מאכילתה אפילו מדרבנן זו שביאתה מאכילתה מן התורה אינו דין שכספה מאכילתה אפילו מדרבנן ומיירי שפיר בביאה שלא ע"י חופה: (תוספות)

הש"א נשאת לכהן אוכלת בתרומה. אבל פחות מג' שנים ויום אחד אינה אוכלת בתרומה, דכיון דאינה ביאתה ביאה חופה אינה חופה, כך פירש רש"י. ונראה שהזקיקו לרבינו ז"ל לפרש כך, מדלמרינן דיבמות פרק הבא על יבמתו (נז, ב) אתמר רב אמר יש חופה לפסולות ושמאל אמר אין חופה לפסולות. אמר שמואל ומודה לי אבא בקטנה פחותה מבת ג' שנים ויום אחד הואיל ואין לה ביאה אין לה חופה. ואמר רבא עלה אף אנן נמי תנינא בת ג' שנים ויום אחד מתקדשת בביאה וכו', לאלמלא לכאורה משום דאין לה חופה הוא. ותמיהא לי דהא ארוסה מדינא אכלה, דקנין כספו היא, כדעולא דאמר (לעיל ה, א) דבר תורה ארוסה בת ישראל אוכלת בתרומה, ומה טעם אמרו אינה אוכלת, או משום דעולא או משום סמפון, וכל שנכנסה לחופה כי אין ביאתה מאי הוא, מכל מקום לא משום דעולא איכא ולא משום סמפון איכא, ולא גרע ממסר האב לשלוחי הבעל וקבל הבעל מומין שאוכלת בתרומה אע"פ שלא נכנסה לחופה כדאיתא בסמוך הואיל וליכא משום דעולא ולא משום סמפון. וההיא דיבמות הכי קאמר הואיל ואין לה ביאה ליפסל בה אין לה חופה, כלומר אין החופה פוסחה מלאכות בתרומה, וכן פירש שם רש"י וכן פירש ר"ח, והיינו דמסיק רבא התם אף אנן נמי תנינן בת ג' שנים ויום אחד וכו' בא עליה אחד מן הפסולין פסלה, בא עליה אחד מן הפסולין היא דמיפסל בביאה מיפסל בחופה, הא פחותה מבת ג' ויום אחד לא מיפסל בביאה ולא מיפסל בחופה. ונראה כפירוש רבותינו בעל החוס' שפירשו דכיון שאין ביאתה ביאה אף הוא חוזר ומשלחה אלל האב ואיכא משום דעולא ואיכא משום סמפון, ובראויה לביאה דק לא עד שלא תכנס לחופה, שאינה ראויה לביאה לא דק לא. ואפשר לומר שאף רש"י כך פירש הואיל ואין ביאתה ביאה אין חופתה חופה, כלומר שאף הוא אינו בודקה בחופה, והלכך אין לה דין חופה לאכול בתרומה על ידי אותה חופה. ומה שפחה כנענית לאי ביאתה מאכילתה בתרומה כספא מאכילתה בתרומה ולא חיישינן לסמפון זו שביאתה מאכילתה בתרומה וכו'. פירש רש"י ז"ל דבנישאת מודו דלא חיישינן לסמפון, דאין אדם שותה בכוס אלא אם כן בודקו וידע וקבל עליו. וקשיא לי אם כן מאי קל וחומר, דהא כסף בכי האי גונא נמי מיכל האכלה, כלומר אם קדיש בכספא ודק או דקבל עליו וכדלמרינן בסמוך איכא בינייהו קבל מסר והלך, ופירש רש"י ז"ל קבל הבעל המומין דמשום סמפון ליכא. ויש לומר דקל וחומר מיהא איחאזי וכדלמרינן לעיל, והכי קאמר ומה שפחה כנענית שאין ביאתה אפילו בדקיה מאכילתה בתרומה כספא גרידא מאכילתה בתרומה ולא חיישינן לסמפון, זו שביאתה בדקיה מאכילתה בתרומה אינו דין שכספא גרידא מאכילתה בתרומה ולא חיישינן לסמפון. (הש"א)

עד שתכנס לחופה משום דעולא וכן בג בג סימפון בעבדים לית ליה אי מומין שבגלוי הוא הא קא חזי ליה אי משום מומין שבסתר מאי נפקא ליה מיניה למלאכה קא בעי ליה לא איכפת ליה נמצא גנב או קוביוסטוס הגיעו מאי אמרת לסטים מזויין או נכתב למלכות הנהו קלא אית להו מכדי בין למר ובין למר לא אכלה מאי בינייהו איכא בינייהו קיבל מסר והלך: בכסף ב'ש אומרים בדינר וכו': מאי טעמייהו דב'ש אמר רבי זירא שכן אשה מקפדת על עצמה ואין מתקדשת בפחות מדינר אמר ליה אביי אלא מעתה כגון בנתיה דר' ינאי דקפדן אנפשייהו ולא מקדשי בפחות מתרקבא דדינרי הכי נמי דאי פשטה ידה וקבלה חד זוזא מאחר הכי נמי דלא הווי קדושין א"ל פשטה ידה וקבלה לא קאמינא כי קאמינא דקדשה בליליא אי נמי דשויה שליח רב יוסף אמר טעמייהו דבית שמאי כדרב יהודה אמר רב אסי דאמר רב יהודה אמר רב אסי כל כסף האמור בתורה כסף צורי ושל דבריהם כסף מדינה: גופא אמר רב יהודה אמר רב אסי כל כסף האמור בתורה כסף צורי ושל דבריהם כסף מדינה: וכללא הוא

רש"י סימפון בעבדים ליכא. לבטל את המקח: הא קא חזי להו. וסבר וקיבל: נמלא גנב כו'. אינו בטל בכך דהא קי"ל המוכר עבד לחבירו ונמלא גנב או קוביוסטוס הגיעו וברייתא היא [בב"ב ב'המוכר פירות] (דף כ"ב): קוביוסטוס. גונב נפשות: הגיעו. הרי הוא שלו דסתם עבד גנב הוא: לסטים מזויין. דהא לא שכיח ולא קבלו עליו: או מוכתב למלכות. שנתחייב מיחה למלך: קלא אית להו. וסבר וקבל: קיבל מסר והלך. סימן הוא: קיבל. עליו את המומים משום סימפון ליכא משום דעולא איכא: מסר. האב לשלוחי הבעל או שהלכו שלוחי האב עם שלוחי הבעל ועודה בדרך משום סימפון איכא משום שמה תשקה ליכא דליתנהו לחחיה ולחחותה גבה: תרקבא. שלשה קבין: דדינרי. זהובים: דשויה שליח. לקבל קדושה ולא נמלך בה בכמה ובנתיה דרבי ינאי נמי אי שווי שליח לא הווי קדושין אלא בתרקבא דדינרי: כל כסף האמור בתורה כסף צורי. אם פירש שקלים הווי שקל צורי ואם סתם הווי מטבע הפחותה שצוריו: ושל דבריהם כסף מדינה. לקמן מפרש לה כסף מדינה שמינית שבכסף צורי אם סלע הווי שמינית שבסלע צורי ואם דינר הווי שמינית שבדינר צורי הלכך פרוטה לא מלית למימר לפי שהיא של נחושת וצוריו מטבע של נחושת ליכא ובקדושין כסף כתיב דהא קיחה קיחה גמירי וכיון דאפיקתי מפרוטה אלמלא מידי דחשיבות בעי אוקמוהו דינר כלקמן: ה"ג. גופא אמר רב יהודה כו': וכללא הוא. שכסף שכתוב בתורה דוקא כסף כתיב או שוייו ונ"מ דהווי כסף צורי ולא פרוטות: (ה"ז)

תוספות עד שתכנס לחופה משום דעולא. מדנקט עד שתכנס לחופה משמע דהיינו כמשנה אחרונה דפ' אע"פ (כתובות דף נז.). שאינה אוכלת בהגעת זמן עד שתכנס לחופה ותימה דבפ' אע"פ (שם) פליגי אמוראי במשנה ראשונה שאינה אוכלת בתרומה עד שיגיע זמן אי משום דעולא או משום סימפון אפ"ה במשנה אחרונה מודו כולהו דטעמא משום סימפון כדאיתא התם דקאמר התם [ובתרייתא] משום סימפון והכא קאמר משום דעולא דהיינו משום שמא ימזגו וי"ל עד שתכנס לחופה לאו דוקא אלא עד שיגיע זמן וכמשנה ראשונה ולפי שבהגעת זמן רגילין לעשות חופה נקט חופה והר"ר משה מנרבונה מפרש עד שתכנס לחופה הווי דוקא דקסבר אי לאו דגזרו מעיקרא משום דעולא משום סימפון לא היו מתחילין לגזור ולאסור עד שתכנס לחופה שהרי מומין לא שכיחי ורוב נשים אין בהם מום אלא מאחר שהתחילו לגזור משום דעולא שגזרו בתחילה עד הגעת זמן משום שמא ימזגו האריכו הגזירה משם ואילך עד החופה משום סימפון הואיל וכבר הוצרכו לגזור עד הגעת זמן משום דעולא ולכך תלה הטעם בדעולא שהוא עיקר הדבר וגם יש ספרים דגרסי התם עד שתכנס לחופה משום דעולא ומשום סימפון ולפי"ז ניחא וקצת קשה דאמר בסמוך איכא בינייהו קבל מסר והלך במסר והלך למ"ד משום דעולא ליכא ומשום סימפון איכא ולפי"ר הר"ר משה ק' מאי קאמר הא כולהו אית להו דעולא וההיא דסימפון כדפי' וצ"ל דמאי בינייהו לאו לפי האמת שנוהג עכשיו דאז חיישינן לסימפון אלא לפי משנה ראשונה בא לפרש מה לנו אי הווי טעמא משום דעולא או משום סימפון: קוביוסטוס

פ"ה גונב נפשות וקשה דבפ"ק דבכורות (דף ה.) אמר שאל קונטריוס הטפסר לריב"ז גבי שקלים ובקע לגלגולת בגבוי הכסף אתה מוצא מאתים ואחד ככר וי"א מנה ובנתינת הכסף אתה מוצא ק' ככר משה רבכם גנב היה או קוביוסטוס היה או אינו בקי בחשבונות היה ומה ענין גונב נפשות לחסרון השקלים לכן פר"ח דקוביוסטוס משחק בקוביא והא דאמר בבראשית רבה (פרשה וישלח) ויאמר שלחני כי עלה השחר דקאמר ליה יעקב למלאך וכי גנב אתה או קוביוסטוס אתה שאתה מתיירא מן השחר לפירוש הקונטרס ניחא ולפירוש רבינו חננאל נמי יש לומר דאדם שמשחק בקוביא רגיל להיות עליו נושים הרבה ונטמן בפניהם: הנהו קלא אית להו. פ"ה וסבר וקבל וקשה לר"ת דבפרק המוכר פירות (ב"ב דף צב:) אמר בהדיא לסטים מזויין או מוכתב למלכות אומר לו הרי שלך לפניך ומפרש ר"ת קלא אית להו ולא שכחי ולא חשו להו לסיימפון כיון דלא שכחי ורבינו אליהו מקיים פי' הקונטרס דהיכא דקיבל המוכר מעות אמרינן מדלא בדק הלוקח קודם נתינת המעות הני מומין דאית להו קלא אם כן סבר וקבל והא דאומר לו הרי שלך לפניך מייירי קודם שנתן הלוקח מעות וקצת משמע כן התם דפריך ולימא המוציא מחבירו עליו הראייה אלמא משמע דהלוקח מוחזק: קבל מסר והלך. פ"ה קבל או מסר או הלך כלומר מסר האב לשלוחי הבעל או שהלכו שלוחי האב עם שלוחי הבעל וקשה דמשמע הכא דבמסר לשלוחי הבעל חיישינן לסיימפון ובפרק נערה שנתפתתה (כתובות מח:) אמר רב מסירתה לכל אף לתרומה משמע דמשום סימפון ליכא למיחש לכך נראה לפרש דמסר והלך חדא מילתא היא וה"פ מסר האב לשלוחי הבעל והלך גם הוא עמהם והלכך חיישינן לסיימפון דאז לא בדקינן לה עד שתהא בביתו אבל מסירה דהתם מייירי כשלא הלך עמהם דאז בדק לה מיז. : שכן אשה מקפדת על עצמה וכו'. קס"ד דר' זירא אפילו פשטה ידה וקבלה קאמר דאינה מקודשת הואיל ורגילה להקפיד על דינר משום דכתיב כסף בקרא ולגבי דידה לא חשיב כסף אלא דבר שרגילה בו להקפיד ומש"ה (קפדי) בנתיה דרבי ינאי שרגילות להקפיד על תרקבא דדינרי הכי נמי לא יתקדשו בדינר אפילו פשטה ידה וקיבלה פחות מתרקב לא יחשב כסף לגבייהו ואין זו סברא ומשני פשטה ידה לא קאמינא דאפילו בפרוטה היתה מתקדשת דכסף קרינא ביה כי קאמינא דקידשה בליליא אי נמי דשויה שליח ובהכי הוי פלוגתא דב"ש וב"ה דמתני' ופירש הקונטרס דבנתיה דרבי ינאי היכא דשוו שליח לא הוו קדושין אלא דוקא בתרקבא דדינרי וקשה דא"כ נתת דבריך לשיעורין כיון דאזלינן בתר כל אחת ואחת לפי דעתה דכה"ג פריך בפ"ק דגיטין (דף יד.) ובפרק חזקת הבתים (ב"ב דף כט.) גבי בר אלישיב ונראה דהכי פריך אלא מעתה כגון בנתיה דרבי ינאי וכו' וכי תימא הכי נמי דלא מתקדשי בפחות מתרקבא דדינרי א"כ נתת דבריך לשיעורין דבנתיה דרבי ינאי משום שהן עשירות לא מתקדשי בפחות מתרקבא דדינרי ואחרות מתקדשות בדינר ומשני פשטה ידה לא קאמינא דגלתה בדעתה דאינה מקפדת ומתקדשת אפי' בשוה פרוטה כי קאמינא דקידשה בליליא אי נמי דשויה שליח דאז כולן שוות דבפחות מדינר אינה מתקדשת ואז אינן יוצאות מכלל שאר נשים דהן יודעות שלא יתנו לשליח אלא כמו לשאר נשים: כל כסף האמור בתורה סתם כסף צורי. פי' הקונט' אם פירש שקלים הוי שקל צורי ואם סתם הוי מטבע פחותה שבצורי הלכך פרוטה לא מצית אמרת לפי שהיא של נחשת ובצורי מטבע של נחשת ליכא ובקדושין כסף כתיב דקיחה קיחה גמירי וכיון דאפיקתיה מפרוטה אלמא מידי דחשיבות בעי אוקמוה אדינר ולקמיה בשמעתין פי' הקונטרס דה"ג גופא אמר רב יהודה אמר רב אסי והיינו משום דאי קאי אדלעיל הוה ליה למיפרך לאלתר לימא רב אסי דאמר כבית שמאי: (תוספות)

רשב"א איכא צינייהו קבל מסר והלך. פירש רש"י ז"ל קבל הבעל המומין משום סמפון ליכא ומשום דעולא איכא, מסר לשלוחי הבעל והלכו להן הוי איפכא דמשום דעולא ליכא אבל משום סמפון איכא. ופי' מפרשים דעולא חדא היא, קבל האב קדושין ומיד מסרה לו והלך לו הבעל עמה דמשום דעולא ליכא ואכלה אבל משום סמפון איכא, דבאורחא לא בדיק לה ולא אכלה. ואיכא למידק והא עולא נמי אית ליה למשנה אחרונה משום סמפון כדתנן (כתובות נו, א) בית דין של אחריהם אמרו אין אשה אוכלת בתרומה עד שתכנס לחופה, ואמר עולא ואי תימא רב שמואל בר יהודה משום סמפון, אלמא עולא נמי אית ליה משום סמפון למשנה אחרונה, והכא למשנה אחרונה הוא, מדנקנט עד שתכנס לחופה, דאלו למשנה ראשונה אינה כריכה כניסה לחופה אלך בהגעת זמן סגיא לה, כדתנן (שם נו, ב) הגיע זמן ולא נשאו אוכלות משלו ואוכלות בתרומה, ור' יהודה בן בתירא נמי משמע דאית ליה משום סמפון לפי מקלח ספרים דגרסי לעיל במלתייה, אבל מה אעשה שהרי אמרו חכמים אין ארוסה בת ישראל אוכלת בתרומה עד שתכנס לחופה משום דעולא אי נמי משום סמפון, אם כן מסר האב לשלוחי הבעל לר' יהודה בן בתירא היכי אכלה והאיכא משום סמפון. ויש לומר דכי לא חייש ר' יהודה לסמפון הני מילי היכא דמעיקרא ליכא למיחש לדעולא, כגון שקבל האב קדושין ומיד מסרה לשלוחיו, להשתא ליכא משום מזיגת כוס, דהא ליתא גביה, וכיון דליתא לדעולא לסמפון נמי לא חיישינן, דמשנה

אחרונה אינה אלא כתוספת על משנה ראשונה, וכיון גזירת ראשונה היא עיקר ליתא אף לאחרונה שהיא תוספת לא נחוש. אבל היבט לאיכא דעולא כגון שקדשה והניחה בבית אביה אע"פ שמסרה לבסוף לשלוחי הבעל או שהגיע זמנה ולא נישאת, אינה אוכלת בתרומה עד שתכנס לחופה, משום גזרת משנה אחרונה. ולי נראה לעולא ודאי לית ליה משום סמפון, וכן נראה מדברי רש"י שפירש בפרק נערה שנתפתחה (מה, ב ד"ה חוץ וד"ה ורב אפי) גבי רב אמר מסירתה לכל חוץ מתרומה ורב אפי אמר מסירתה לכל אף לתרומה, דרב אית ליה טעמא דסמפון ורב אפי אית ליה טעמא דעולא, והיה דפרק אע"פ כרב שמואל בר יהודה היא וכלאמרין אמר עולא ואיתמא רב שמואל בר יהודה, והא דאמרין נמי ההם בשלמא לעולא קמייחא משום שמה ימזגו לה בתרייתא משום סמפון, למשמע מינה דעולא נמי איתה ליה טעמא דסמפון, לא היא דהתם לרווחא דמלתא קאמר, ולומר דאי נמי אית לה לעולא טעמא דסמפון ניחא ליה משנה ראשונה ואחרונה, מה שאין כן לרב שמואל בר יהודה, אלא כשתמלא לומר דעולא לית ליה טעמא דסמפון כלל, לא תיקשי ראשונה ואחרונה לי כלל, אלא דבית דין ראשונים הוו סברי דכיון שהגיע זמן ומיחד לה מקום בבית אביה תו ליכא משום מזיגת הכוס, דמיבדל בדילי מינה, ובית דין שלאחריהם אמרו שעד שתכנס לרשות הבעל לא בדילי מינה. אי נמי יא לי לומר דהתם מעיקרא הוי סבירא ליה לתלמודא דמשנה ראשונה ואחרונה בחששות מחודשות פליגי, ומשום הכי לעולא ראשונה משום מזיגה ואחרונה משום סמפון, אבל בתר דפריקו התם לרב שמואל בר יהודה כולהו משום חדא חששא הוא דפליגי, אלא דפליגי בית דין דראשונים ובית דין שלאחריהם בחששא גופה אי מסתלקת בהגעת זמן או דוקא בכניסה לחופה, לעולא מני כולהו משום חדא חששא הוא דפליגי בית דין ראשונים ובית דין שלאחריהם, דהיינו משום מזיגה, אלא דפליגי אי חששא זו מסתלקת בהגעת זמן או בכניסה לרשות הבעל דוקא. כך נראה לי. וכבר הארכתי בה במקומה בפרק אע"פ (נח, א) בסייחא דשמיא. והא דאמרין מאי אמרת לסטים מזויין או מוכתב למלכות אינהו קלא אית להו. פירש רש"י ז"ל קלא אית להו ושמע וקבל. ואינו מחוור. דבריש פרק המוכר פירות (נב, א) אמרין לסטים מזויין או מוכתב למלכות אומר לו הרי שלך לפניך. ור"ת פירש קלא איתא להו אם איתא דהכי הוו וכיון דלא נפק עלייהו קלא דהכי לא חיישינן להו מסתמא, ומיהו היבט דאשתכח דמוכתב למלכות היה בטל מקח ואומר לו הריקי שלך לפניך. והא דאמרין בפרק המגרש (פו, א) אתקין רב יהודה בשטר זביני דעבדא עבדא דנן מולדא לעבדו ופטור ועטיר מן ערורי מלכא ומלכתא. והוא לרווחא דמלתא הוא דאתקין, וכלאמרין בהמוכר את הבית (סט, ב) כריך למיכתב ליה קני כך דיקלין ותאלין, ואע"ג דאי לא כתב ליה קני אפילו הכי שופרא דשטר הוא. ואם האמר הכא אמאי לא חיישינן דלמא שוטה היא או נכפית היא, שהמקח מתבטל בכך כלאמרין בהשוכר את האומנין (פ, א) איכא למימר דהני נמי קלא איתא להו. וכיון דלא נפק עליה קלא, מסתמא לא חיישינן ליה. אלא מעתה בנתייה דר' ינאי דקפדן אנפשייהו ואל מקדשי בפחות מתקבא דדינרי הכי נמי דאי פשטה ידה וקבלה קדושין מאחד חד זוז הכי נמי דלא הוי קדושין ופרקינן פשטה ידה וקבלה לא קאמינא. וקשיא לן אם כן כי אמרי בריש פרקין (ג, א) ואתתא בפחות משוה פרוטה לא מקניא נפשיה, ליקשי נמי הכי מבנתייה דר' ינאי, ואי נמי אי פשטה ידה וקבלה פחות משוה פרוטה תתקדש כיון דבקפידא דנפשייהו תליא מלתא. ומשום הכי לא גרים התם ר"ל לא מקניא נפשה אלא אתתא בפחות משוה פרוטה לא מקניא, ולא בקפידא דידהו תלינן כלל. ומיהו אפילו לגרסת הספרים איכא למימר דהתם קפידתו קפידא, דאינו מן הראוי שיקנו נפשו בפחות מכאן, כיון שאינו נחשב בשום מקום. וכן נמי אי פשטה ידה וקבלה פחות מכאן אינה מקודשת, דבטלה דעתה אל כל הנשים. כי קאמינא דקדשה בזיליא אי נמי דשויה שליח ובנתייה דר' ינאי נמי כי משויין שליח בדינא מקדשו, דמידע ידעו דכל דמקדש בשוה דינר מקדש. וכיון דלא פירשה אתרצויי אתרצויי בקדושי דינר. והוא הדין לפשטה ידה וקבלה קדושין בזיליא, דאי לא ניחא לה עלה דידה רמיא לגבויי שהיא מקפדת על ענמה יותר משאר כל הנשים, ורש"י ז"ל שפירש דבנתייה דר' ינאי אי שוו שליח לא מקדשן בפחות מתקבא דדינרי, לא מחוור. וכללא הוא הרי הטענה דכתיב (שמות כב, ו) פי יתן איש אל רעהו פסח ותנן הטענה שתי כסף התם דומיא דכלים מה כלים שנים אף כסף שנים ומה כלים דבר חשוב אף כסף דבר חשוב. כך היא גירסת הספרים (רש"י בשם רבותיו, ותוס'). ולפי גרסא זו הקושיא מדקתני שתי כסף שהן מעין, דאם איתא דכל כסף האמורה בהורה כסף אורי, הוי ליה לתנא למיתני הטענה דינר דהיינו מטבע הפחות שבצורה, דגרה דכתיבא באורייתא ומתרגמינן מעה, לאו למימרא דבימי משה סגיאי מעין, אלא משקל היה שמשקלו כמעט שעשו בימי אונקלוס, והיינו דאמרין לקמן (יג, א) כיון דאפיקתיה מפרוטה אוקמיה דדינר, אלמא אין מטבע אורי פחות מכאן, דאם לא כן אמאי תוקמיה

אדינר, נוקמי אמעה. ומהדרי מה כלים דבר חשוב אף כסף דבר חשוב, לומר שכל כלי חשוב אפילו מחט חשוב הוא
 שעושה בו מלאכה חשובה, אף כסף כל שהוא חשוב. ומעה חשובה היא, אבל פרוטה לא, ללא מטבע כסף הוא, דוק
 מטבע כסף מעה. כך היא שיטת רבותינו בעלי החסם'. והשיא לי דאם איחא דבימי משה לא היתה מעה, אם כן
 הטענה שתי מעות מנא ליה לתנא דלא אמרה תורה כסף שאינו יואל. ואם תאמר דכסף כל שהוא, וכל דחשיב להו
 לאינשי קאמר כדאמרין לקמן (שם) גבי פרוטה, אם כן נתת דבריך לשיעורין, דבמקומות שחשוב להו מטבע כסף
 פחות ממעה היתה גם כן הטענה שנים מהן, ומתניתין דהטענה שתי כסף דהיינו מעין כללל הוא לכל המקומות. ויש
 לומר דמטבע הפחות שבצורי היינו דינר, אבל בימי משה היה מעין וכדכתיב (שמות ל, יג) עשרים גרה השקל ומתרגמין
 עשרים מעין סלעא, אלל שהכסף האמור בתורה סהם אינו אלל דינר שהוא הפחות שבצורי. ולענין הטענה מרבינו כל
 כסף חשוב, דהיינו מעה, שהוא סוף מטבע דכסף מהיקשא דכלים. אבל בכל דוכתא אחרינא כל כסף היינו דינר, והיינו
 דאמרין לקמן כיון שאפיקתיה מפרוטה אוקמיה אדינר, ולא אמרין אוקמיה אמעה. והקשה רש"י אם כן דכל כסף
 האמור בתורה סהם היינו דינר, היכא אחיא היקשא דכלים ומפקח ליה, הא כי אחיא היקשא לאשמועין מה כלים
 שנים אף כסף שנים, ועוד מאי קאמר מה כלים דבר חשוב, וכי מחט דבר חשוב הוא, והא אמרין בשבועות (לט, ב)
 יאלו כלים למה שהן, ועוד בהדיא אמרו התם איפכא מה כסף דבר חשוב אף כלים דבר חשוב. ומיהו אפשר לפרש
 דמשום הכי מוקמין היקשא לרבות כל כסף שהוא חשוב, לפי שאם ללמד על כסף שיהו שנים לימא כספים, ואם ללמד
 על כלים עלמון שיאלו למה שהן אם כן לכחוב רחמנא כספים וכלי, אלל מדכתב כסף וכלים שמעת מינה תרתי, ומאי
 דאקשי נמי וכי כלי דבר חשוב הוא, והא אמרין יאלו כלים למה שהן, איכא למימר דכל כלי חשוב הוא כמעה שראוי
 לעשות בו מלאכה חשובה. ואי נמי לאפוקי מרוקא כדאמרין במציעא (מו, א) במנא דכשר לאפוקי מרוקא שאינו
 חשוב. אי נמי לאפוקי שברי כלים שבאינן ראויין למלאכתן ואינן חשובין ככלים, וכענין שאמרו לגבי חליפין מה נעל
 דבר המסויים אף כל דבר המסויים לאפוקי חלי רמון וחל אגוז. והא דאמרין בבבא קמא פרה מרובה (סג, א) שמלה
 למעוטי דבר שאינו מסויים, לאו למעוטי חלי כלי קאמר, דמהכא נפקא, אלל דבר שאינו במדה ללא חשוב במקתא.
 ורש"י גרים הכי מה כסף דבר חשוב אף כלים דבר חשוב, ופירש דהא דאמרין כל כסף האמור בתורה סהם כסף לורי,
 אם פירש שקלים הוא כסף לורי, ואם סהם הוא מטבע הפחותה שבצורי, והכא הוא פירכא מדקתני שתי כסף דאלמא
 קרא לאו דוקא כסף קאמר אלל ממונא בעלמא קא קפיד, ולא פירש כמה ומסור הכתוב לחכמים, ולא קמה להו לרבנן
 לאשבעי בצליר מהבי, דאי קרא דוקא נהי דמעה היא מטבע הפחותה שבצורי מיהו שתיים מנא להו, ופרקינן מה כלים
 שנים אף כסף שנים, ומה כסף דבר חשוב אף כלים דבר חשוב שיהו שנים כסף, ולאפוקי מהא דאמר שמואל טענו
 שני מחטין והודה לו באלד מהן חייב. ויש לדקדק עליו מדאמרין התם דייקי קראי כותיה דשמואל ומה כסף דבר
 חשוב אף כלים דבר חשוב כך היא גירסת הספרים שם. אלל שהוא ז"ל מחק שם הגירסא, והגיה מה כסף דבר חשוב
 אף כל דבר חשוב, ולא גרים אף כלים, ואין לורד בזה כמו שכתבנו דכלים דבר חשוב ואע"פ שאין בו שיה פרוטה, ועוד
 קשה לפירושו שהורכך לפרש דאע"ג דלגבי קדושין כסף סהם כתיב, והוה לן למימר מעה דהיינו מטבע הפחותה שבצורי
 כיון דאפיקתיה מפרוטה לפי שהיא של נחשת, ובצורי מטבע של נחשת ליכא אוקמין אדינר כדלמקון. וזה קשה כיון
 דמטבע הפחותה] שבצורי היא מעה, הוה לן למימר אוקמיה אמעה, דשאלמא לקמן איכא למימר כיון דסתם כסף
 שאינו קרוב היינו פרוטה והתם אפיקתיה מפרוטה מסבכא נוקמיה אדינר, אבל כאן לאפשר לאוקמיה בכל כסף סהם
 האמור בתורה דהיינו מעה אמאי תוקמיה אדינר. (רעב"א)

והרי טענה דכתיב [\[שמות כב-ו\]](#) כי יתן איש אל רעהו כסף או כלים לשמור ותנן שבעת הדיינין הטענה שתי כסף וההודאה שוה פרוטה התם דומיא דכלים מה כלים שנים אף כסף שנים ומה כסף דבר חשוב אף כלים דבר חשוב והרי מעשר דכתיב [\[דברים יד-כה\]](#) וצרת הכסף בידיך ותנן הפורט סלע ממועות מעשר שני כסף הכסף ריבה והרי הקדש דכתיב ונתן הכסף וקם לו ואמר שמואל הקדש שוה מנה שחיללו על שוה פרוטה מחולל התם נמי כסף כסף יליף ממעשר והרי קידושי אשה דכתיב [\[דברים כד-א\]](#) כי יקח איש אשה ובעלה וגמר קיחה [\[בראשית כג-ג\]](#) קיחה משדה עפרון ותנן בית הלל אומרים בפרוטה ובשוה פרוטה נימא רב אסי דאמר כבית שמאי אלא אי איתמר הכי איתמר אמר רב יהודה אמר רב אסי כל כסף קצוב האמור בתורה כסף צורי ושל דבריהם כסף מדינה מאי קמ"ל תנינא חמש סלעים של בן שלשים של עבד חמשים של אונס ושל מפתה מאה של מוציא שם רע כולם בשקל הקודש במנה צורי ושל דבריהם כסף מדינה איצטריכא ליה דלא תנן דתניא התוקע לחבירו נותן לו סלע ולא תימא מאי סלע ארבע זווי אלא מאי סלע פלגא דזוזא דעבידי אינשי דקרו לפלגא דזוזא איסתירא רבי שמעון בן לקיש אומר טעמייהו דבית שמאי כדחזקיה דאמר חזקיה אמר קרא [\[שמות כא-ח\]](#) והפדה מלמד שמגרעת מפדיונה ויוצאה אי אמרת בשלמא דיהב לה דינר היינו דמגרעה ואזלה עד פרוטה אלא אי אמרת דיהב לה פרוטה מפרוטה מי מגרעה ודלמא ה"ק רחמנא היכא דיהב לה דינר תיגרע עד פרוטה היכא דיהב לה פרוטה לא תיגרע כלל

ה"י והרי טענה. שאדם טוען את חבירו ומשביעין אותו אם הודה במקלעת דכתיב כי יתן איש וגו' ועליו כתיב אשר יאמר כי הוא זה דילפינן מינה (ב"ק דף קז.) שהמודה מקלעת יטבע דונקרב בעל הבית התם כתיב ודרכי' ליה לטבעיה: ותנן שבעת הדיינין. אינה בפחות מטענת שתי מעות כסף ופליגי בה רב ושמואל רב אמר כפירה שתי כסף ושמואל אמר טענה ענמה שתי כסף ואפילו לא כפר בה אלא פרוטה או הודה בפרוטה חייב מ"מ מדקתני שתי כסף ש"מ קרא לאו דוקא כסף קאמר אלא אממונא בעלמא קפיד וכיון שלא פירש כמה לא מסרו הכתוב אלא לחכמים ולא קים להו לרבנן לאשבעיה בצליר מהכי דאי קרא דוקא כסף כתיב נהי דמענה היא מטבע הפחותה שבצורי מיהו שתיס מנא להו: הכי גרסי' ומה כסף דבר חשוב אף כלים דבר חשוב. שיהו שוים שתי כסף ולכאפוקי ממ"ד התם טענו שני מחטין חייב בהודאת אחת מהן לכך ילאו כלים למה שהן כלומ' שיתחייב בכלים בכל שהו. ורבתינו מפרשים שהדינר הוא מטבע הפחותה שבצורי ופירכא מדקתני שתי כסף שהן מעות ותיורא מה כלים דבר חשוב אף כסף דבר חשוב ומעה דבר חשוב הוא ולדידי קשיא ביה טובא חדא דא"כ לכל כסף האמור בתורה דינר הוא היכי אחיא הך היקשא ומפקא ליה הא כי אתא היקשא לאשמועינן מה כלים שנים אף כסף שנים הוא דאתא ועוד מה כלים דבר חשוב וכי מחט דבר חשוב הוא והא אמרינן התם לכך ילאו כלים למשהו אלמא לא חשיבי מחטים ועוד בהדיא אמרינן התם איפכא מה כסף דבר חשוב אף כלים דבר חשוב וכסף כי אתא להך דרשא אתא: הפורט סלע ממועות מעשר שני. מסקנא ב"ש אומר בכל הסלע מעות כו' ומיהו שמעינן מינה שחילל תחילה המעשר בפרוטות של נחשת ועתה בא לפרוט בהן סלע: ונתן הכסף וקם לו. דכתיב ויסף חמשיית כסף ערכך עליו וקם לו: שחללו על הפרוטה מחולל. דאין אונאה להקדש דכתיב (ויקרא כה) איש את אחיו ואשמועינן שמואל דכי היכי דאימעיט מאונאה אימעיט נמי מביטול מקח: כסף כסף. גמר פדיון הקדש מפדיון מעשר אבל שאר כסף שבחורה לא יליף מיניה דלא דמו ועוד דהכא כספים יתירא כתיבא: כסף קצוב הוא כסף צורי. וכסף קדושין אינו קצוב ולא איירי ביה רב אסי כלל: קצוב. שנאמר בו כמה כגון חמשים של קנס ושלשים של עבד ומאה של מוציא שם רע שנאמר בהן שקלים ונאמר חשבונו: בשקל הקודש במנה צורי. שקל הקדש

איך ככה שקלים מנה לורי: ושל דבריהם אינטריכא ליה ללך תנן. כמה הוי ואשמועינן דהוא כסף מדינה: כדתנן התוקע כו'. כלומר היכא מאינו כסף דבריהם כדתנן כו': התוקע לחבירו. באזנו לשון רבינו הלוי ורבינו הזקן למדנו שהכהו אכל האוזן: נותן לו סלע. כך שיערו דמי בושתו לאדם בינוני ואשמועינן רב אסי ללך תימא האי סלע ד' זוזי סלע לורי אלא פלגא לזוזא שמיני שסלע לורי: איסתירא. סלע פלגא לזוזא והוא סלע מדינה: כחזקיה. לקמן בפירקין (דף יד:): דקתני גבי עבד עברי קונה את עאלמו בגירעון כסף שמתחשב עם אדוניו כשכא לפדות את עאלמו בכך וכך לקתני ולא היה לך לשעבדני אלא שש שנים נמלאת קונה עבודתי לשנה בכך וכך חשוב כמה שנים עבדתיך ולא מכסף מקתני דמי עבודת שנים הללו וטול השאר ואמרינן מנא ה"מ ואמר חזקיה והפדה ולא כתיב ונפדת משמע שאף אדוניה מסייע בפדיונה וזהו שמגרעת פדיונה ויולאת אלמא אין אמה העבדיה נקנית בפחות מדינר: אי אמרת בשלמא וכו' מפרוטה מאי מגרעת. שתתן לו שוב כלום ולקמיה מסיק מילתיה ואמר וקידושי אשה לב"ש מאמה העבדיה נפקא ליה וכו' אלא דפרכי' גמרא ולא שפקי' לאסוקי למילתי': (ג"ה)

תוספות והרי טענה וכו'. פ"ה מדקתני שתי כסף ש"מ קרא לאו דוקא קאמר כסף אלא אממונא בעלמא קפיד וכיון שלא פירש כמה לא מסרו אלא לחכמים ולא קים להו לאשבועיה בבציר מהכי דאי קרא כסף דוקא קאמר נהי דמעיה היא מטבע הפחותה שבצורי מיהו שתיים מנא להו ומשני מה כלים שנים אף כסף שנים ומה כסף דבר חשוב אף כלים דבר חשוב כלומר שיהיו שוין שתי כסף ולאפוקי ממ"ד טענו שני מחטין חייב בהודאת אחת מהן לכן יצאו כלים למשהו כלומר שיתחייב עליהן בכל שהוא ורבותינו מפרשים שהדינר הוי מטבע הפחות שבצורי ופריך מדקתני שתי כסף שהם מעות ולא קתני שני דהוי משמע שני דינרין ותיריך מה כלים דבר חשוב אף כסף דבר חשוב ומעה דבר חשוב ולדידי קשה בה טובא חדא א"כ דכל כסף האמור בתורה הוא דינר היכי אתיא הך היקישא ומפיק לה הא כי אתא היקישא לאשמועינן מה כלים שנים אף כסף שנים הוא דאתא ועוד מאי קאמר מה כלים דבר חשוב וכי מחט דבר חשוב הוא ואמר לכך יצאו כלים למשהו אלמא לא חשיבי מחטין ועוד בהדיא אמר התם איפכא מה כסף דבר חשוב אף כלים דבר חשוב וכסף כי אתא להך דרשה אתא עכ"ל ור"י הקשה על פי' רש"י כיון דמטבע פחות שבצורי היא מעה היכי שייך כלל למימר כיון דאפיקתיה מפרוטה אוקמיה אדינר ה"ל למימר אמעה שהוא מטבע פחות שבצורי דבשלמא לקמן (דף יב.). דאמר כיון דאפיקתיה מפרוטה אוקמיה אדינר היינו בתר דאשכחנא דפרוטה הוי שפיר כסף לגבי אמה העבדיה וכיון דאפיקתיה מפרוטה דהוי כסף אוקמוה אדינר דהוי דבר חשוב אבל השתא דאמר דבצורי ליכא פרוטה אלמא מטבע פחות שלהן היינו מעה נהי נמי דאפיקתיה מפרוטה אדינר אמאי מוקמת ליה אמעה הוה לן לאוקמא ועוד קשה דפי' דאתא לאפוקי ממ"ד טענו שתי מחטין והודה לו באחת מהן דחייב דהא בפ' שבועת הדיינים (דף לט:): משמע דהך דרשה דמה כסף דבר חשוב אתי אליבא דשמואל דלרב סבירא ליה כסף כי אתא לכפירה הוא דאתא לכן נראה לר"י כמו שפי' בשם רבותיו דדינר הוי מטבע הפחותה שבצורי ומה שהקשה רש"י דאי כל כסף האמור בתורה דינר היכי אתיא הקישא ומפקא ליה הא כי אתא הקישא לאשמועינן מה כלים שנים אף כסף שנים אתא נראה דלא קשה ליה מידי דהא אין היקש למחצה וכי היכי דגמרינן מיניה שנים גמרינן מיניה נמי דבר חשוב ומה שהקשה וכי מחט דבר חשוב הוא הא אמרי' התם לכך יצאו כלים למשהו הא נמי לא קשה דאפי' מחט יש בו חשיבות גדול שראוי לעשות בו מלאכה גדולה והא דקאמר התם יצאו כלים למה שהן לאו דוקא למה שהן אלא לאפוקי דלא בעינן שיהא הכלי שוה מעה אך שיהא שוה פרוטה ומ"מ חשיבות גדול יש שראוי לעשות בו מלאכה גדולה ומה שהקשה . דבשבועות גרסי' איפכא הא נמי לא קשיא מידי דהתם היינו לשמואל דלא איצטריך ליה כסף למידי אחרינא ודריש ליה התם ללמד על כלים דבעינן דבר חשוב אבל הכא אתא אליבא דרב דמוקי כסף לכפירה ולדידיה תרווייהו דרשות נפקי מכלים שנים ודבר חשוב ומיהו לפי' זה דאמר דבצורי ליכא מעה קשה דהא כתיב (ויקרא כז) עשרים גרה השקל ומתרגמינן עשרים מעין אלמא היתה מעה בימי משה בכסף שבתורה ואומר ר"ת דגרה לא הוי מעה אלא משקל היה בימי משה שהיה שוה מעה ושוב עשו ממנו מטבע וקראוהו מעה: (תוספות)

רשב"א ותנן הפורט סלע ממעות מעשר שני. ופירש רש"י ז"ל שמעת מינה שחלל החלה מעשר פרוטות של נחשת ועתה בל לפרט בהן סלע. ותמיהא לי דמשמע מלשון דפירכא מדחלל המעשר על פרוטות של נחשת, ולומר דכסף

דוקא בעינן, וזהו תימא, דהא תנן בדינר ובשוקה דינר, דלמא כסף האמור בתורה לאו כסף דוקא אלא שוקה כסף כסף, ועוד דאם כן הקדש שיה מנה שחללו על שוקה פרוטה מנא לן, דמהיקשא דכסף כסף דמעשר לא גמרינן אלא דלא בעינן כסף דוקא, אבל שוקה כסף מיהא נבעי, אלא הכי פירושו ותנן הפורט סלע ממעות מעשר שני דשמעינן מינה דמעיקרא חלל שמעשר מעט מעט על פרוטות עד שהשלימו לפרוטות שוקה סלע ואחר כך בא להחליף הפרוטות בסלע, דאם לא כן הפורי מטרחי למה לי להחליף מעשר בפרוטות ופרוטות בסלע, ליחל מעיקרא מעשר בסלע, דלמא אף בפרוטה אחת מלי מחלל ואע"ג דכתיב ונתתהו פפסך (דברים יד, כה), וכן נראה מפירושי הראב"ד ז"ל ועיקר. ושל דבריהם כסף מדינה. ולאו כל של דבריהם קאמר, דהא תנן (ב"ק לו, א) התוקע לחצירו נתן לו סלע ר' יוסי הגלילי אומר מנה, ואמרי בגמרא דמנה לורי קאמר, אלא כל מקום ששנו בו סלע ר' יוסי הגלילי אומר מנה, ואמרי בגמרא דמנה לורי קאמר, אלא כל מקום ששנו בו סלע קאמר דומיא דכסף קטוב שבתורה, דהיינו סלעים שאין כתוב בתורה אלא שקלים כך פירש בתוס'. ויש מפרשים דלא כל כסף של דבריהם קאמר, אלא לומר כך דאין של דבריהם כשל תורה שהוא לעולם כסף לורי, אלא של דבריהם פעמים שהוא של מדינה, והלכך כל שלא פירשו כך כסף לורי אין כך לומר אלא של מדינה, דתפסת מועט תפסת מרובה לא תפסת. (רש"י א)

א

-

יב

דף

לא ס"ד דומיא דיעוד מה ייעוד אע"ג דאי בעי מיעוד ואי בעי לא מיעוד כל היכא דלא מצי מיעוד לא הוה זבינא זביני ה"נ כל היכא דלא מצי מיגרעא לא הוה זבינא זביני וקידושי אשה לב"ש נפקא להו מאמה העבריה מה אמה העבריה בפרוטה לא מקניא אף אשה בפרוטה לא מיקדשא ואימא פלגא דדינר ואימא שתי פרוטות כיון דאפיקתיה מפרוטה אוקמה אדינר רבא אמר היינו טעמא דב"ש שלא יהו בנות ישראל כהפקר: וב"ה אומרים בפרוטה: סבר רב יוסף למימר פרוטה כל דהו א"ל אביי והא עלה קתני כמה היא פרוטה אחד משמנה באיסר האיטלקי וכ"ת ה"מ בדורו של משה אבל הכא כדחשבה להו לאינשי והא כי אתא רב דימי אמר שיער רבי סימאי בדורו כמה היא פרוטה אחד משמנה באיסר האיטלקי וכי אתא רבין אמר רבי דוסתאי ורבי ינאי אושעיא שיערו כמה הוי פרוטה אחד מששה באיסר האיטלקי א"ל רב יוסף אי הכי היינו דתנינא צא וחשוב כמה פרוטות בשני סלעים יותר מאלפים השתא אלפים לא הויין יתר מאלפים קרי להו אמר להו ההוא סבא אנא תנינא לה קרוב לאלפים סוף סוף אלפא וחמש מאה ותלתין ושיתא הוא דהויין כיון דנפקא להו מפלגא קרוב לאלפים קרי ליה גופא כי אתא רב דימי אמר שיער ר' סימאי בדורו כמה היא פרוטה אחד משמנה באיסר האיטלקי וכי אתא רבין אמר שיערו ר' דוסתאי ורבי ינאי ור' אושעיא כמה היא פרוטה אחד מששה באיסר האיטלקי אמר ליה אביי לרב דימי נימא את ורבין בפלוגתא דהני תנאי קא מיפלגיתו דתניא פרוטה שאמרו חכמים אחד משמנה באיסר האיטלקי שש מעה כסף דינר מעה שני פונדיונין פונדיון שני איסרין איסר שני מוסמיסים מסמס שני קונטרונקין קונטרנק שתי פרוטות נמצא פרוטה אחת משמנה באיסר האיטלקי רבן שמעון בן גמליאל אומר שלשה הדרסין למעה שני הנצין להדריס שני שמנין להנץ ב' פרוטות לשמין נמצא פרוטה אחת מששה באיסר האיטלקי לימא דמר אמר כת"ק ורבין דאמר כרשב"ג א"ל בין דידי ובין רבין אליבא דת"ק ולא קשיא הא דאיקור איסורי הא דזול איסורי הא דאיקור איסורי קום עשרים וארבע בזוזא הא דזול קום תלתין ותריין בזוזא אמר שמואל קידשה בתמרה אפילו עומד כור תמרים בדינר מקודשת חיישינן שמא שוקה פרוטה במדי והא אנן תנן ב"ה אומרים בפרוטה ובשוקה

פרוטה לא קשיא הא בקידושי ודאי הא בקידושי ספק ההוא גברא דאקדיש בזוודא דאורדי יתיב רב שימי בר חייא קמיה דרב וקא מעיין בה אי אית בה שוה פרוטה אין אי לא ואי לית בה שוה פרוטה לא והאמר שמואל חיישינן לא קשיא הא בקידושי ודאי הא בקידושי ספק ההוא גברא דאקדיש באבנא דכוחלא יתיב רב חסדא וקא משער ליה אי אית ביה שוה פרוטה אין ואי לא לא ואי לית ביה שוה פרוטה לא והא אמר שמואל חיישינן רב חסדא לא סבר ליה דשמואל אמרה ליה אימיה והא ההוא יומא דקדשה הוה ביה שוה פרוטה אמר לה לאו כל כמינך דאסרת לה אבתרא

ר"ז לא ס"ד. שתהא נקנית בדבר שאין בו גירוע מאחר שנכתב גירוע כאן; דומיא דיעוד. כי היכי דלאמרי ליענין ייעוד שנכתב עמו אשר לא יעדה ולמדנו שרשאי האדון ליעדה לו בתוך שני אמהות ותהיה מקודשת לו אם יאמר לה הרי את מיועדת לי במה שיש לי עליך ואין כריך כסף אחר ואמר לקמן (דף יח:) אין אביה רשאי למוכרה לקרובים שהיא אסורה להם משום ערוה לפי שאין אני מקיים בה אשר לא יעדה וגירוע נמי כייעוד מה ייעוד אע"ג כו'; וקידושי אשה כו'. מסקנא דמילתא דר"ל היא דקא מסיק ואומר טעמא דב"ש כדחזקיה: אף אשה בפרוטה לא מיקדשה. דגמרינן מקידושי ייעוד: פלגא דדינא. ואיכא גירוע עד פרוטה: כיון דאפיקתיה מפרוטה. אלמא חשיבותא בעי' חוקמה דדינא דחשיב: כהפקר. לקנות בדבר מועט ומדרבנן הוא דקאמרי לה ב"ש דאפקעיה רבנן לקידושין הפחותין מדינא: כל דהו. כל מה שהדורות משנים את המטבע פעמים שפוחתין פעמים שמוסיפין ממשקלם: שיער ר' סימאי. מעשה בא לפנוי באשה שנתקדשה בפרוטה והלכתי להיות שוה אחד משמנה באיסר וביטל את הקידושין: אחד מששה. לקמן מפרש פלוגתייהו: א"ל רב יוסף. לאביי: אי הכי. דאין פרוטה פחותה מכאן; היינו דתנינא. שאני שונה בתורת כהנים לא וחשוב כו'; השתא. אם הוא אחד משמנה באיסר האיטלקי: אלפיס. פרוטה: לא הו. בשני סלעים כדפרישית בסמוך: יותר מאלפיס קרי להו. משנה זו שנויה אלל נהנה מן ההקדש שמביא על הנתיב פרוטה אשם בכסף שקלים לא וחשוב להתרחק מן העבירה שאף על השוגג כריך כפרה גדולה כגון זו: א"ל ההוא סבא. טועה אתה במשנה זו דאנא תנינא לה וקרוב לאלפיס תנינא בה: אלפא וחמש מאה ותלתין ושיתא הויין. שהסלע ד' דינרין והדינר כ"ד איסרים כלקמן ואי איסר שמנה פרוטות לעולם נמלאו ק"ב פרוטות דינר והשמנה דינר שצדתי סלעים עולים כל אחד מאתים פרוטות חסר שמנה הרי אלף ותקל"ז: כיון דנפקא. אלף השני מחליו שלשים וששה קרוב לאלפיס קרי ליה: פונדיונין איסרין מסמסים קונטרונקין. מיני מטבעות הם קטנות זו מזו וכן הדריסין הנליון שמנין: נמלאת פרוטה אחד מששה. שהאיסר אחד מכ"ד דינר כדקאמרת אבל הפרוטות גדולות ממה שאמרת שהדינר שש מעה והמענה ג' הדריסים הרי י"ח הדריסים לדינר והם שלשים ושש הנליון והם שבעים ושנים שמינין והם קמ"ד פרוטות חלקם לכ"ד חלקים המלא ששה בכל חלק הרי שש פרוטות לאיסר שהוא אחד מכ"ד דינר: אליבא דת"ק. דהיינו כסתם מתני' והך דרבין לאו שהוסיפו על הפרוטות אלל האיסרין הוולו ועמדו שלשים ושתיים דינר בימיהם ולעולם ק"ב פרוטות דינר חשוב ו' פעמים שלשים ושתיים ותמלא ק"ב ובימי ר' סימאי היו האיסרים יקרים כמשפטם כ"ד דינר ונמלאת שהפרוטה שהיא ק"ב לדינר היתה אחד משמנה באיסר: במדי. כלומר במקום שאין תמרים מצויין: והא תנו כו'. ואם באתה לומר כן אין שיעור קידושין: הא בקידושי ודאי. אם ישנו שוה פרוטה במקומו הו קידושין ודאי ואם בא אחר וקידשה אח"כ מותרת לראשון ואינה לריכה גט משני ואם אינו ש"פ במקומו קידושי ודאי לא הו לבטל קידושי שני אבל קידושי ספק הו ואינה מותרת לאחר בלא גט דחיישינן שמא ש"פ במדי ושיעור אהני לדעת אלו הן קידושין גמורים שמאחר שקידש בפרוטה במקומם אין גמגום בדבר: בזוודא דאורדי. אגודה של מוכין: והאמר שמואל. הא דלעיל חיישינן שמא ש"פ במקום אחר: אבנא דכוחלא. שייש

שחור דומה לכחול: יתיב רב חסדא וקא מעיין כו'. לפי שצא אחר וקדשה בפרוטה אח"כ: ההוא יומא. ביום שקדשה הוה בה ש"פ ועכשיו הוזלה: לאו כל כמינד. להעיד שהראשון קידושין ואוסרתה אבתרא: (כ"ט)

תוספות רב חסדא לא סבר ליה דשמואל. הכא לא מצי לשנויי הא בקידושי ספק כדלעיל משום דמייירי שקדשה אחיו אח"כ בפרוטה והיה בא רב חסדא להפקיע קידושי ראשון כדאמר לאו כל כמינד דאסרת לה אבתרא ואי הוה אמר דראשונים ספק הוה א"כ צ"ל דצריכה גט מראשון א"כ תהיה אסורה משום דהויא גרושת אחיו: (תוספות)

רשב"א חיישין שמא שוה פרוטה במדי. כתב הרמב"ם (פ"ד מהל' אישות הי"ט) דדוקא בדבר המתקיים, אבל אוכלים המתפסדין שאי אפשר להגיעם למדי לא חיישין להו כלל, דאין מקום לאלו שיהו שוין פרוטה. ולדבריו הא דאקשין עליו דשמואל ממתניתין דקתני בפרוטה ובשוה פרוטה הוה מי לשנויי בשקדשה בדבר המתפסד, אלא דמלתא דקושטא נקט דאפילו בדבר המתקיים קדושי ספק הוה ולא ולאי, ומדברי רבותינו בעלי החוס' נראה דאפילו בדבר שאינו מתקיים הוה ספק מקודשת, שהם ז"ל פירשו דהא דשמואל מדרבנן היא כדי שלא יבא הדבר להקל במדי. ומדבריהם גם כן נלמוד דאפילו ידוע ששוה פרוטה במדי אינה מקודשת ולאי, דאין לך בכסף אלא מקומו ושעתו ולא אמרו כאן אלא משום הרואה גזירה שמא שיבא הדבר לידי טעות במדי, וגם כן ראיתי לרמב"ן נר"ו, ודברי הרמב"ם נראין לי עיקר, דאם כן לא הוה לן למימר כאן בקדושי ולאי ספק, שאין אלו קדושי ספק, דולאי אינם קדושי אלא גזירה דרבנן היא והוה ליה למימר הכא מדרבנן, אי נמי כאן בקדושי מדאורייתא כאן בקדושי מדרבנן. (רשב"א)

ב

-

יב

דף

לאו היינו דיהודית דביתהו דרבי חייא דהוית לה צער לידה אמרה ליה אמרה לי אם קיבל ביך אבוך קידושי כי זוטרת אמר לה לאו כל כמינה דאימך דאסרת ליך עילואי אמרי ליה רבן לרב חסדא אמאי הא איכא סהדי באידית דידעי דבהווא יומא הוה ביה ש"פ השתא מיהא לא ליתנהו קמן לאו היינו דר' חנינא דא'ר חנינא עידיה בצד אסתן ותיאסר אביי ורבא לא סבירא להו להא דרב חסדא אם הקילו בשבויה דמנוולה נפשה גבי שבאי ניקיל באשת איש אישתאר מההיא משפחה בסורא ופרשו רבנן מינה ולא משום דסבירא להו דשמואל אלא משום דסבירא להו כאביי ורבא ההוא גברא דאקדיש בשוטיתא דאסא בשוקא שלחה רב אחא בר הונא לקמיה דרב יוסף כה"ג מאי שלח ליה נגדיה כרב ואצטריך גיטא כשמואל דרב מנגיד על דמקדש בשוקא ועל דמקדש בביאה ועל דמקדש בלא שידוכי ועל דמבטיל גיטא ועל דמסר מודעא אגיטא ועל דמצער שלוחא דרבנן ועל דחלה שמתא עילויה תלתין יומין ועל חתנא דדייר בי חמוה דדייר אין חליף לא והא ההוא חתנא דחליף אבבא דבי חמוה ונגדיה רב ששת ההוא מידם הות דיימא חמתיה מיניה נהרדעי אמרי בכולהו לא מנגיד רב אלא על דמקדש בביאה בלא שידוכי ואיכא דאמרי ואפילו בשידוכי נמי משום פריצותא ההוא גברא דקדיש בציפתא דאסא אמרו ליה והא לית בה ש"פ אמר להו תיקדוש בארבע זוזי דאית בה שקלתא ואישתיקא אמר רבא הוה שתיקתא דלאחר מתן מעות וכל שתיקתא דלאחר מתן מעות לאו כלום היא אמר רבא מנא אמינא לה דתניא אמר לה כנסי סלע זו בפקדון וחזר ואמר לה התקדשי לי בו בשעת מתן מעות מקודשת לאחר מתן מעות רצתה מקודשת לא רצתה אינה מקודשת מאי רצתה ומאי לא רצתה אילימא רצתה דאמרה אין לא רצתה דאמרה לא מכלל דרישא

לאו היינו דיהודית. רב חסדא קאמר לה: לער לידה. שהיתה יולדת תאומים דאמר מר (ביבמות דף סה:). יהודה וחזקיה אחי פזי וטוי אחותא: קבל ביד אבון קידוש. מאי אחר ובעל זה אסור לך: באידיה. סם מקום ואתו היום היו זכאן והלכו להם: דרבי חנינא. בכתובות גבי בנתיה דשמואל דאשתבין ואייתנהו לבי מדכא רבי חנינא וחוקמינהו לשבוייהו אבראי הא אמרה נשבית וטהורה אני וכן אידך והתירס לכהונה ואמרו ליה לר' חנינא הא איכא סהדי במדינת הים שראו אותן שנשבו ותנן אם יש עדים שנשבית והיא אומרת טהורה אני אינה נאמנת ואמר להו השתא מיהא ליתנהו ואינו מעידין על שבייתן ונתירס: עידיה זלד אסתן. רוח לפונית ואינו באים ומעידים ותאסר בתמיה: לא סבירא להו הא דרב חסדא. להתירה משום דאיכא סהדי באידיה: מההיא משפחה. שנשאת לאחר וילדה לו: ולא משום דסבירא להו דשמואל. למיחש שמה ש"פ במדי: אלא משום דסבירא להו דאבי ורבא. לכיון דאיכא סהדי באידיה לא מקילינן בה: בשויתא דאסא. בשבט זד של הדם: נגדיה כרב. משום פריאותא דקדיש בשוקא: ואכרעה גיטא. אם זאת לינשא לאחר כשמואל דאמר חיישין שמה שוה פרוטה במדי: דרב מנגיד כו'. משום פריאותא: ועל דמבטל גיטא. השולח גט לאשתו והגיע בשליח ואמר לו גט שנתתי לך בטל הוא דילמא לא ידעי ליה אינשי דבטליה קודם שיבא לידה ושמה יתנו השליח לאחר שבטלו ותנשא בו: ועל דמסר מודעא אגיטא. כגון בגט המעושה בישראל דמוציא לעז על בניה: דמזער שליח דרבנן. שמזמינו לדין מפי היינין וזה קם עליו ומכהו: ועל חתנא דדייר בבית חמה. שמה יכשל בה שסתם חמותה אוהבת את חתנה דאמר מר (בפסחים דף קיג.) הוי זהיר באשתך מחתנה הראשון: מידם הות דיימא חמתיה מיניה. חשדוה ממנו לשון דומה ובה דומה (סוטה דף כז:). בליפתא דאסא. מחללת של הדם: זד' זוזי לאית בה. כרוכים היו בה: שקלתא. כלומר נקטא לה ולא השלכתה ואישהיקה: הויא שתיקה דלאחר מתן מעות. שמתחילה כשקבלתה והמעות היו בתוכה לא ידעה בהן וכשידעה אחר כן ושתיקה שתיקה דלאחר מתן מעות היא ולא כולם היא דהאי דשתיקה משום דלא איכפת לה מימר אמרה מעיקרא לאו אדעתיה דהכי קבילתינהו: מנא חמינא לה. דשתיקה דלאחר מתן מעות לאו כלום היא: בשעת מתן מעות. אם קודם שקבלתן אמר לה התקדי לי בו מקודשת דכי קבילתיה אדעתא דהכי קבילתיה: מכלל דרישא. דלא פליג בין רתה ללא רתה: (רס"ו)

תוספות הא איכא סהדי באורית. ה"ג ר"ת ולא גריס באידיה והסופרים טעו בין אידיה לאורית ואורית הוא מערב כמו אוריה בפרק לא יחפור (ב"ב דף כה.) גבי שכינה במערב מאי אוריה אור. יה ולא כמו שפירש בקונטרס אוריה מזרח אור של פני השכינה והשתא אתיא שפיר דבני בבל היו אומרים הא איכא סהדי באורי' כלומר בא"י שהוא מערב כדאמרינן במערבא אמרי ורב חנינא מא"י אמר עדיה בצד אסתן ותיאסר כלומר בבל שהיא בצפון דאסתן הוא צפון כדאמרן (מגילה דף כח:). שמעתתא בעי צילותא כיומא דאיסתנא דרוח צפונית מונעת את הגשמים כדאמר (איוב לז) מצפון זהב יאתה תרגומא מצפונא. אסתנא יאתי: והאיכא סהדי באורית. אין לפרש דניחוש לשמא איכא סהדי דא"כ אין לדבר סוף דלעולם איכא למיחש והא נמי ליכא לפרש והא איכא סהדי דידעי דבההוא שעתא הוה ביה ש"פ דפשיטא דעל זה ראוי להחמיר אלא נראה לר"י לפרש והא איכא סהדי כלומר יצא הקול שיש עדים באורית או במדינת הים: אם הקלנו בשבויה. אית ספרים שכתוב בהן משום דמנוולא נפשה נקל באשת איש וי"מ אם הקלנו בשבויה היינו משום דאפילו איכא סהדי שנשבת מ"מ לא היו יודעין אם נטמאה א"כ אינה אסורה מה"ת (א"כ) נקל באשת איש דאי איכא סהדי דאותה אבנא דכוחלא אית בה ש"פ הויא א"א גמורה א"כ אין דין הוא שנקל עליה וי"מ אם הקלנו בשבויה משום דליכא אלא איסור לאו דזונה נקל בא"א דאיכא איסור מיתה ולא נהירא שהרי השבויה נמי פעמים דאיכא איסור מיתה אם הוא כהן ויש לו בן ממנה שהוא חלל ויעבוד עבודה במזבח בשבת ובזה יש חיוב מיתה: ועל דמבטל גיטא. פ"ה כגון השולח גט לאשתו והגיע בשליח וא"ל גט שנתתי לך בטל הוא ואיכא למיחש שמה יתנו לה השליח לאחר שבטלו ותנשא בו ולא נהירא דאין סברא לומר שיתן לה השליח כיון שהוא מוחה בו דאטו ברשיעי עסקינן לכן נ"ל כדאמר התם (גיטין דף לב.) בראשונה היה עושה ב"ד ומבטל לפניהם התקין ר"ג שלא יהו עושין כן אך פליגי התם (דף לג.) דאיכא למ"ד אם בטלו מבוטל ולדידיה ניחא שהרי אשה זו אינה יודעת שבטלו ותינשא ואפילו למ"ד התם אם

בטלו אינו מבוטל מ"מ הרי מוציא לעז על הגט: בכולהו לא מנגיד רב. על זה סומכין החתנים בזמן הזה שדרים בבית חמותם ואפילו למאן דחייש לעיל מה שדרין עכשיו בבית חמותם היינו בשביל טובת הנאה שדרים בלא שכירות בבית דיש הוכחה שאינם דרים בשביל חמותם אלא בשביל שאר טובות שעושין להם: משום פריצותא. מפרש ר"ת דהיינו פריצותא לפי שצריך או עדי ביאה או עדי יחוד ודבר מכוער שמעמיד עדים על כך וקשה דביבמות פ' ר"ג (דף נב.) מייתי לה מצות יבמה מקדש והדר בעיל לא קדיש לוקה מכת מרדות מדרבנן כרב והתם לאו משום עדים תליא טעמא דהא יבמה מדאורייתא אינה נקנית אלא בביאה אלא נראה לר"י דהיינו פריצות שעושין תחלת קניינן בביאה דומיא דמקדש בלא שידוכי: בשעת מתן מעות מקודשת. ה"ג ולא גרסינן בין רצתה בין לא רצתה כדאמר לקמן (דף יג.) ליתני מקודשת סתם כי התם: (תוספות)

הש"א אמאי הא איכא סהדרי באידית ידעני דבהוא יומא הוה ביה שוה פרוטה. כלומר הרי ילא קול בעיר שיך שם עדם באדיתא דהוי ביה שוה פרוטה. ואין לפרש שמא איכא סהדי, למספיקא לא חיישינן להכי. והא דר' חנינא דמייתא הכא, על כרחך דנפק קלא דנשביה, הא מספקא לא חיישינן, דהא קתני התם (כתובות כב, א) נשביתי וטהורה אני נאמנת, וההיא דשלהי יך נוחלין (קלה, א) גבי ההוא דהוה מוחזק לן דלית ליה אחי ואמר בשעת מיתתו דלית ליה אחי, ור"י יוסף למאי ניחוש לה, ואקשינן והא אמרינן דאיכא סהדי במדינת הים דיעי דלית ליה אחי ואסיקנא לה זיל חוש לה. דכוותה היא דנפק קלא דלית לה אחי דאי מספק לא חיישינן כלל דאם כן בכל אדם ניחוש שמא יך לו אחים, ועוד דאם כן הכא למה להו למימר, ניחוש דלמא איכא סהדי ידעני דבהוא שעתא שוה פרוטה והשתא הוא דהוזל, ואפילו כי ליכא סהדי באדיתא נמי ניחוש לה, והוי ליה למימר נויחוש דלמא הוזל, אלכא ודאי דנפק קלא דאיכא סהדי באדיתא דלמרי שוה פרוטה הוה בשעת נתינה. ואם תאמר אם כן הא חנן דפרק המגרש (פט, א) ילא שמה בעיר מקודשת הרי זו מקודשת. איכא למימר דשאני הכא כיון דקדושי קמז ניהו ולית בהו שוה פרוטה מבטלינן קלא, דיאמרו עיינו בהו רבנן ולא הוה שוה פרוטה, וכדאמרינן התם גבי ההוא דנפק קלא דאיכא דאיקדש באיפא דתחלה. ואם תאמר אם כן אבי ורבא אמאי חשו לה הכא, ורבנן נמי אמאי פרוו מההיא משפחה, והא קיימא לן התם דפרק המגרש דמבטלינן קלא, כי האי גונא, ואביי גופיה הוא דקאמר התם דבהוא עובדא דלפתא דתחלה אפילו למאן דאמר לא מבטלינן קלא הכא מבטלינן מימר אמרי עיינו בהו רבנן דקדושי ולא הוי בהו שוה פרוטה. יך לומר דשאני התם דקמו רבנן דקדושי ולא הוה בהו בשעת נתינה שוה פרוטה וליכא אלכא קלא בעלמא וקמו דתחלה ולית בהו משפא, אלכא הכא עדיף טפי דנפק קלא דבשעת נתינה הוה בהו שוה פרוטה והשתא הוא דזל, וכיון שכן איכא למיחש לקלא דלמא קושטא הוא, ומשום הכי חשו לה אבי ורבא ורבנן דפרשי מינה. אמרו אם הקלו בשבוייה דמנוולא נפשה לגבי שבאי נקל באשת איש. כך הוא גרסת הספרים. וכן בההיא דיך נוחלין (קלה, א) והכי פירושו אם הקלו בשבוייה דמנוולא נפשה לגבי שבאי דאיכא עדי טומאה לא חיישינן לה כדאיתא דפרק האשה שנתאלמנה (כג, א) התם משום דמנוולא נפשה לגבי שבאי ומימר אמרו דקלא ליתא, ולעולם לא יבאו עדים בכך. נקל באשת איש דנפק עלה קלא דנתקדשה דקדושי מעליא ואיכא מאן דלא גרים דמנוולא לגבי שבאי, ופירושו אם הקלו בשבוייה דאיסור לאו נקל באשת איש דאיסור חנק. ולא מחוור, דכל דלאורייתא לא שנה הכי ולא שנה הכי כדאיתא דפרק בתרא דיבמות (ק"ט, א). ומאן דמבטל גיטא. פירש רש"י ז"ל השולח גט לאשתו והגיע בשליח ואמר לו גט שנתייך כך בטל הוא, דילמא לא ידעני ליה אינשי דבטליה קודם שבא לידה, ושמה יתנו לה השליח לאחר שבטלו ותנשא בו ע"כ. ותמיהא לי דאטו דרשיעי עסקינן, דשליח לאחר שבטלו, איך נחתו לה, ועוד משום חשש פשיעת השליח מלקיין לזה טוביהי חטא זינגוד מנגד (פסחים ק"ג, ב). ומסתברא דהכי פירושו אמאן דמבטל גיטא שלא בפני השליח, דהא קיימא לן כר' דאמר דפרק השולח (לג, א) בטלו מבטול, ושמה משום דרב יוסף הוא דשליח ליה לרב אחא בר הונא הכי, ואיהו הוא דלית ליה פיר השולח כרשב"ג דאמר בטלו אינו מבטול, הורריך כאן רש"י לפרש כן, ומכל מקום אינו מחוור ממה שכתבנו, ואפילו לרב יוסף רש"י פ' שאינו מבטול ואין כאן חשש אשת איש מכל מקום איכא משום לעז, וזה עיקר. ומאן דמאכר שליחא דרבנן. פירש רש"י ז"ל שהזמינו לדון הדיינין וזה קם עליו והכהו ע"כ. ואינו מחוור, דמאי שנה שליחא דרבנן, דאפילו בכל אדם בר נדוי הוא, ומסתברא שבערו דבריהם, ובפ"ג דיבמות (נב, א) דמייתנין לה להא דרב, גרסינן בספרי דוקני ומאן דמבזי שליחא דרבנן, ופירש רש"י ז"ל שמעיו פניו להתריס עם שליח בית דין. (הש"א)

כי אמרה לא נמי הוּו קידושין אמאי והא קאמרה לא אלא לאו רצתה דאמרה אין לא רצתה דאישתיקה משתקה ושמע מינה שתיקה דלאחר מתן מעות ולא כלום היא קשו בה בפוס נהרא משמיה דרב הונא בריה דרב יהושע מי דמי התם בתורת פקדון יהבינהו ניהלה סברה אי שדינא להו ומיתברי מחייבנא בהו הכא בתורת קדושין יהבינהו ניהלה ואי איתא דלא ניחא לה לישידינהו פריך רב אחאי אטו כולהו נשי דינא גמירי ה"נ סברה אי שדינא להו ומיתברי מיתחייבנא באחריותיהו שלחה רב אחא בר רב לקמיה דרבינא כה"ג מאי שלח ליה אנן לא שמיע לן הא דרב הונא בריה דרב יהושע אתון דשמיע לכו חושו לה ההיא איתתא דהוה קא מזבנה וורשכי אתא ההוא גברא חטף וורשכא מינה אמרה ליה הבה ניהלי אמר לה אי יהיבנא לך מיקדשת לי שקלתיה ואישתיקה ואמר ר"נ יכולה למימר אין שקלי ודידי שקלי איתביה רבא לר"נ קידשה בגזל ובחמס ובגניבה או שחטף סלע מידה וקדשה מקודשת התם בדשדיך ומנא תימרא דשני לן בין שדיך ודלא שדיך דתניא אמר לה כנסי סלע זו שאני חייב ליכי וחזר ואמר לה התקדשי לי בו בשעת מתן מעות רצתה מקודשת לא רצתה אינה מקודשת לאחר מתן מעות אפילו רצתה אינה מקודשת מאי רצתה ומאי לא רצתה אילימא רצתה דאמרה אין לא רצתה דאמרה לא הא אישתיקה הוּו קידושין ונתני מקודשת סתם כי התם אלא רצתה דאמרה אין לא רצתה דאישתיקה וקא תני דאינה מקודשת מאי טעמא יכולה למימר אין שקלי ודידי שקלי ואלא קשיא הך דקדשה בגזל ובחמס ובגניבה או שחטף סלע מידה וקדשה מקודשת אלא לאו שמע מינה הא דשדיך הא דלא שדיך כי נח נפשיה דרב אסי עיילו רבנן לנקוטינהו לשמעתתיה א"ל ההוא מרבנן ור' יעקב שמיה הכי א"ר אסי א"ר מני כשם שאין אשה נקנית בפחות מש"פ כך אין קרקע נקנית בפחות מש"פ אמרו ליה והתניא אע"פ שאין אשה נקנית בפחות משוה פרוטה קרקע נקנית בפחות מש"פ א"ל כי תניא ההיא בחליפין דתניא קונין בכלי ואע"פ שאין בו שוה פרוטה הדר יתבי וקאמרי הא דאמר רב יהודה אמר שמואל כל שאינו יודע בטיב גיטין וקדושין לא יהא לו עסק עמהן אמר ר' אסי אמר רבי יוחנן קושין לעולם יותר מדור המבול שנאמר [\[הושע ד-ב\]](#) אלה וכחש ורצוח וגנוב ונאוף פרצו ודמים בדמים נגעו מאי משמע כדמתרגם רב יוסף מולדין בנין מנשי חבריהון חובין על חובין מוסיפין וכתוב [\[הושע ד-ג\]](#) על כן תאבל הארץ ואמלל כל יושב בה בחית השדה ובעוף השמים וגם דגי הים יאספו וגו' ואילו בדור המבול לא נגזרה גזירה על דגים שבים שנאמר [\[בראשית ז-כב\]](#) מכל אשר בחרבה מתו ולא דגים שבים ואילו הכא אפילו דגים שבים ואימא עד דעביד לכולהו לא סלקא דעתך דכתיב [\[ירמיה כג-י\]](#) כי מפני אלה אבלה הארץ ואימא אלה לחוד והנך לחודיהון

כ"ז כי אמרה לא נמי הוּו קידושין. בתמיה: דשתקה מישתקה. ולא רצתה דקאמר ה"ק לא אמרה רוצה אני: לא כלום היא. דהאי דשתקה משום דלא איכפת לה הוּו: מי דמי. שתיקה דהכא לשתיקה דהתם: התם. גבי כנסי בפקדון מעיקרא בתורה שמיכה קבילתיה כי הדך אמר התקדשי לי בו סברה אי שדינא ליה כו' הילכך לא שדתינהו והאי דלא מחאי משום דלא איכפת לה אכל גבי איפתא מעיקרא בתורת קידושין קבילתיה ונהי דאיפתא לית בה שוה פרוטה כי הדך ואמר תקדוש בזוזי דאית בה אי לא ניחא לה תשדינהו דהא לא נתחייבה בשמירתה ומללא שדתינהו ש"מ נתרלית בקידושין: דינא גמירי. וידעה כיון דלא קבלה נטירותא עלה אי

שדיא להו לא תחייב: לא שמיע לן. לא הוא אמר לנו ולא אחר משמו: חושן לה. וארכוכה גיטא: וורשני. בינדלו"ש (בינדלי"ש: אנדים, הגורות): גזל. דלא יהיב דמי: חמסן. דיהיב דמי אבל לא נתראו בעלים מעולם למכור: בדשדיך. שדבר זה קודם לכן ונתרצית להתקדש לו דהתם כי שתקה משום דניחא לה הוא: נימא מקודשת סתם. ולא אינטריך לפלוגי ולמימר דכי אמרה לא אינה מקודשת שאף הקטנים יודעים זו: כי התם. כדתנא בההיא דלעיל בשעת מתן מעות מקודשת: לא רצחה לאישתיקה. וקבילתיה ופ"ה אינה מקודשת דידה שקלה ולאחר מתן מעות אפילו רצחה לאמרה אין לא מקדשה דמעיקרא קבלתיה בחובה וכי הדך אמרה אין לא קיהיב לה מיד: ולא קשיא הך כו'. מסקנא דמנא תימרא היא: לנקוטניהו לשמעתייה. נתקבצו לבהמ"ד ואמרו כל ששמע שמועה חדשה מפיו יאמרנה באזני חביריו כדי לרפס שלא ישתכחו: קונין. בחליפין שלא איש נעלו (רות ד): הדך יתבי וקאמרי. בשמעתייה דר' אסי הא דאמר רב יהודה כו' א"ר אסי עלה קשים לעולם דיינים המורים הוראה בעריות ואינם בקיאיין יותר מדור המבול: מאי משמע. מהכא קשים לעולם דקאי על כן תאכל ארשת איש: כדמתרגם רב יוסף. דהוה בקי בתרגום נביאים שתרנס יונתן בן עוזיאל דהאי פרטו דמים בדמים נגעו בארשת איש קאי: פרטו. כמו וכן יפרוץ (שמות א) מולדין בנין: כי מפני אלה אכלה הארץ. בעלמא כתיב מיהא שמעינן מינה דאכל דהא אכלה חדא מהנדך דקרא קמא היא: (רש"י)

תוספות כשם שאין האשה נקנית בפחות משה פרוטה כך אין הקרקע נקנית כו'. תימה דה"ל למידק איכא דהא קניני אשה לא ידעינן אלא משדה ושמא י"ל דלית ליה ג"ש דקיחה קיחה אלא נפקא ליה מויצאה חנם א"נ י"ל דאורחיה דגמ' למינקט הפשוט תחילה כדאי' בנדריים (דף כה:): כשם שנדרי שגגות מותרות כך שבועות שגגות מותרות ואע"ג דנדר לא ידעינן אלא משבועות דכתיב האדם בשבועה פרט לאנוס (שבועות דף כו:). האשה שהביאה חטאתה ומתה. משנה היא במס' קנים (פ"ב משנה ה) וקתני סיפא הביאה עולתה ומתה לא יביאו יורשיה חטאתה פירוש משום דהוי חטאת שמתו בעליה ולמיתה אזלא משמע דוקא יורשיה לא יביאו חטאתה אחר עולתה אבל היא עצמה אם היתה חיה מביאה חטאתה אחר עולתה ופטורה ותימה דברייתא תמיד נשחט (פסחים נט.). אמרינן דכל חטאות קודמות לעולות שבאות עמהם אפילו חטאת העוף לעולת בהמה וא"כ איך אפשר שהביאה עולתה קודם חטאתה וליכא למימר דלכתחילה קאמר דמצוה להיות החטאות קודמות לעולות אבל בדיעבד אם הקדימה העולה קריבה החטאת אחריה דהא פריך בפרק תמיד נשחט (שם) ומי קריבה והתניא והקריב את אשר לחטאת ראשונה מה ת"ל כו' ומסיק זה בנה אב שכל החטאות קודמות לעולות הבאות עמהן אלמא משמע דאפילו בדיעבד לא קרבה וי"ל דהתם מיירי במצורע ודוקא במצורע הוא דאמר אפילו בדיעבד לא קריבה משום דכתיב ביה הויה (ויקרא יד) זאת תהיה דהוי עיכובא כדמוכח בפ"ק דמנחות (דף ה.). אבל בעלמא אמרינן בדיעבד קרבה שפיר א"נ י"ל דלפי המסקנא דהתם (פסחים נט:): ניחא דקאמר ובדיעבד נמי כשר משום דכתיב והעלה דמשמע שהעלה כבר ומעתה ילפינן בעלמא מיניה מבנין אב דמאחר דגלי לן במצורע דבדיעבד קרבה הוא הדין בעלמא: (תוספות)

רש"י סברא אי שדינא להו מהצרי מיחייבנא בהו. ואם תאמר תימא ליה לא, יש לומר דלא איכפת לה, כיון דלא מידי קא עבדא דמוכח דניחא לה, וכן פירש רש"י ז"ל. והא דלא מחאי, משום דלא איכפת ע"כ. ויש דלקדק כיון דדינא קאמרינן תשדינאו ונימא ליה הרי שלך לפניך. ותירץ הרשב"ד דהכא דלאפקיד גבה לזמן ידוע. ואינו נכון. דמאי קא חזי רב הונא בריה דרב יהושע לאפקוי ברייתא מפשטה ולאקשווי, והא ברייתא סתמא קתני, וסתמא לא במפקיד לזמן ידוע, ועוד דכיון דעיקרא דמלחא משום הכין הוא הוי ליה לפרושי בהדיא התם דלאפקיד לזמן ידוע וסברא אי שדינא להו וכו', ועוד אני מסופק בדינו שאפילו הפקיד לזמן למה לא תוכל לחזור תוך זמן. מי עדיף שומר חנם מפועל שחוזר בחצי ביום (ב"מ עז, א). והרשב"ד תירץ דסברא אי שדינא להו אחי זיקא או כלבא ושדי להו מקמיה דלא מני ידא דמרייהו למישלט בהו וקא מיחייבנא. ויש מי שפירש דלאו מדינא קאמרי. אלא דלמא הכא טעיא וסברא הכי כיון דקביל עלה אחריות דלאו כולי עלמא דינא גמירי וכל שכן נשי. אבל הכא כידון דלאקדושין יהביניהו ניהלה ולא קבלתניהו בשמירה, אפילו נשי ידעי דלא מיחייבא בהו ותשדינאו, והיינו דאמר סברא אי שדינא להו [ומחייבנא] דמשמע דאיהי

סברה וטעיה. ופריך רב אחאי אטו כולי עלמא דינא גמירי, אפילו בקדושין נמי אפשר דטעיה ומשום הכי לא שדיא להו. והרמב"ן נר"ו כתב דפקדון אי שדיא להו מחייבא בהו עד דמהדרא ליה מיד ליד דלהכי קבלתיה, אבל אי אמרה ליה תא שקול דידך ולא בעי למשקליה, אי אמרה לי הרי שך לפניך ושדיתניהו קמיה מפטרא, והלכך תימא ליה שדיתניהו קמיה בשתיקה מיחייבא בהו. ואם תאמר לימא ליה שקול דידך ואי לא בעי למקליה שדיתניהו אנו לא אחיא עלה משום דלא טענה, דאי הכי הכי נמי אי לא ניחא לה תימא ליה לא. ולענין פסק הלכה. כיון דשלא ליה רבינא לרב אחא אהון דשמיעא לכו הא דרב הונא חושו לה, אנו נמי חיישין לה, והלכך שתיקה דאחר מתן מעות כי הא דלפתא דאסא חיישין לה, וזריכה גט להתירה לעלמא ולעיולי זריכה קדושין אחרים, אבל שתיקה דאחר מתן מעות דפקדון לאו שתיקה היא כזרייתא דכנסי סלע זה דפקדון. וכן פסק הרב אלפסי והרב בעל ההלכות. והיכא דשדיק איכא מאן דאמר דמקודשת, ודייק לה מהא דאמרין דפרק שני האומר לאשה התקדשי לי דפקדון שיש לי בידך והלכה ומלאתו שנגנב או שנארבד, אם נשאר ממנו שיה פרטה מקודשת, דלמא אע"פ ששתקה אם נשתייר ממנו שיה פרטה מקודשת, ואם כן קשיא הך, ומפרקי דהתם דשדיק, והא ליתא דהתם דלאמרה ליה אין קאמר, ואע"ג דלא פירוש כך התם, משום דלאו בעיקר דין שתיקה קא מייך, אלא ללמדך דין קדושי פקדון שאם אמרה אין והלכה ומלאתו שנגנב אינה מקודשת. ואם נשתייר ממנו שיה פרטה מקודשת, ולעולם אפילו דשדיק אם אמרה אין מקודשת, אבל שתקה אינה מקודשת. והרמב"ם כתב (פ"ה מהל' אישות הכ"ה) בהא דלפתא משום דחוששין לה שמה שיה פרטה, במדי, אבל משו שתיקה במעות לא. ושמה דעת הרב לומר דמזלח ליה רבינא לרב אחא אנו לא שמיע לן הא דרב הונא אהון דשמיע לכו חושו לה, שמעינן מינה דהא דרב הונא ליתא, דהא רבינא לא חש לה, אע"ג דפומבדיתא שמיע להו ומסדי עלה, ולפומבדיתא בלחוד הוא דקאמר להו חושו מלה משום כבוד רבם, הלכך כולי עלמא לית להו למיחש להא דרב הונא אלא כרבינא דלא חש לה, דאלו כן אף רבינא הוי ליה למיחש להא מעדותו דפומבדיתא דשמיע להו ומסדי עלה וטעמא דמסתבר הוא. ולענין מקדש בתמרה או בדבר שאינו שיה פרטה במקום הקדושין פסק הרב אלפסי ור"ח והרמב"ם (פ"ד מהל' אישות הי"ט) כשמואל דחיישין שמה שיה פרטה במדי, ואע"ג דרב חסדא לא סבר להא דשמואל, הא רב יוסף דסבירא ליה כותיה דשלא ליה לרב אחא בר רב הונא נגדיה כרב וארכייה גיטא כשמואל, והא דאמרין פרסי רבנן מההוא משפחה, ולאו משום דסבירא ליה כשמואל, אלא משום דלית להו לדאביי ורבא, הכי פירוש לאו משום דשמואל לחוד הוא דפרשו אלא משום דאביי ורבא. ונפקא מינה היכא דקדשה בדבר שאינו מתקיים, אי נמי היכא דאמר דשיה פרטה, דאי לא שיה הכי לא הו קדושי כלל. וליכא משום דשמואל, אפילו הכי חיישין לה משום דאביי ורבא, ומיהו הני רבנן אפשר דסבירא להו בעלמא כשמואל נמי. ואם תאמר אם כן הא דשלא ליה רבינא לרב אחא אהון דשמיע לכו הא דרב הונא חושו לה, מאי שנא מדרב הונא ה"ל משום דפתא גופא וכשמואל דלמא שיה פרטה במדי. איכא למימר דהא דשלא לי רב אחא בא איקא לקמיה דרבינא, לאו עובדא דלפתא שלא ליה ולא משום דפתא הוא דלביעיה ליה, אלא משום שתיקה דאחר מתן מעות, וכגון דשלא זוזי בחיקה ואמר לה לבסוף התקדשי לי בהן ושתיקה, לזיכא משום דשמואל, אי נמי איכא למימר דעובדא דלפתא ליכא משום דשמואל, דמסתמא איהו מעיקרא לקדושי בלפתא ובארבעה זוזי דלית ביה איכוון, דהא לקדושי ודא קא מכוין ולא לקדושי ספק, והא דקאמר תקדש לי בארבע זוזי דלית בה, הכי קאמר אנא ביה ובמאי דלית ביה מקדשנא כך בארבעה זוזי אית ביה ותקדש בהו, וכיון שכן כיון דליתא לא ידעה להו ולא נתכוונה לכך ליכא למיחש לקדושי דפתא, אלא אי איכא למיחש לזוזי הוא דלזיכא למיחש, ומשום דלשתיקה, וסבר רבא דאפילו לשתיקה ליכא למיחש, דשתיקה דאחר מתן מעות לאו כלום הוא. אבל בעל ההלכות פסק דלא כשמואל, מהא דאמרין ופרשו רבנן מההיא משפחה, ולא משום דסבירא ליה כשמואל, דלמא הא דשמואל ליתא, וכבר תרנוה לדעת הרב אלפסי. יוכלה למימר אין שקלי ודידי שקלי. ואפילו מודה דלשם קדושין נתכוונה אינה מקודשת, והכי משמע מדתניא התם בהא דזרייתא דכנסי סלע זה שאני חייב ליכי לא רתה אינה מקודשת, ואוקימנא לה לא רתה דלשתיקה. ואפילו הכי קתני אינה מקודשת סהם, דלמא לעולם אינה מקודשת ואפילו מודה דלשם קדושין נתכוונה כמו שאמר. כך נראה לי. כנסי סלע זה שאני חייב ליכי וחזר ואמר לה התקדשי לי בו בשעת מתן מעות רתה מקודשת לא רתה אינה מקודשת. ואסיקנא רתה דאמרה אין לא רתה דלשתיקה משום דיכולה היא לומר אין שקלי ודידי שקלי. יש לפרש שחזר ואמר לה לא לפרעון אלא לקדושין. ולפי פירוש זה מסתברא דדוקא כי אמר לה כנסי סלע זה שאני חייב ליכי דאע"ג דהדר אמר התקדשי לי בו יוכלה היא שתאמר לשם

פרעון קבלתיו כמו שאמר תחלה, והוא שהגיע זמנו, אבל היה חייב לה ולח' הגיע זמנה ואמר לה התקדשי לי בזמנה זו ואשתיה מקודשת, לכיון לשם קדושין יהציה ופשטה ידה וקבלתיה בשתיקה, חזקה למאי דקאמר שקתיה, ואינה יכולה לומר אין שקלי ודידי שקלי, ואע"ג דלענין דינא הדין עמה דאילו היה חייב מנה לשמעון ומנה ללוי ואמר ליה לשמעון הוליד מנה זה ללוי שאני חייב וקבליה בשתיקה יכול לומר לו שמעון ללוי אין שקלי ודידי שקלי וכדמשמע מהכא, ודאע"ג דבשעת נתינה חזר ואמר לה לא לשם פרעון אני נותנו אלא לשם קדושין וקבלתיה בשתיקה, אפילו הכי אמרינן דיכולה היא לומר אין שקלי ודידי שקלי, אבל לענין קדושין דחזקה כל הנשים רואות להתקדש כל שלא הזכיר לה פרעון מעיקרא לשם קדושין נתכוונה, והיינו דאפילו אדכר פרעון כל דשדיך ואשתיה מקודשת דחזקה מינח ניחא לה וסתמא לשם קדושין קבלה כדאמר לה, קבלה כדאמר לה, ואפילו חזרה ואמרה לבסוף אין שקלי ודידי שקלי אינה נאמנת. דסמיכין אחזקה זו, הא סתמא קתני או שחטף סלע מידה וקדשה מקודשת. כך נראה לי. ומדברי הרמב"ם נראה שהוא מפרשה לזו בשלל חזר לו מן הפרעון, אלא שאומר לה שפרעון זה תתקדש לו ונתקבלה פרעונה ונתקבלה קדושיה, והלכך בדאשתיה יכולה שתאמר אין שקלי ודידי שקלי, אבל אם חזר ואמר לה לא לשם פרעון אני נותן כך אלא לשם קדושין אפילו בדאשתיה מקודשת. וז"ל שכתב בפ"ה (הי"ב) החזיר לה חוב שהיה לה אלא ואמר לה הרי את מקודשת בו הודם שהטלנו ונטלתו ושתקה אם היה ביניהם שדוכין הרי זה מקודשת ואם לא שדך אינה מקודשת עד שתאמר הן ע"כ. והא דקתני חזר ואמר לה התקדשי לי בו לאו חזר מן הפרעון קאמר, אלא חזר לדבר עמה, כלומר חזר עוד ואמר לה התקדשי לי בו, ואין חזר זה שבכאן כמו חזר ואמר לה דברייתא דפקדון, שהיא חזרה גמורה שאינו נותנו לפקדון אלא לקדושין, וכן נראה מדברי בעל הלכות, וההיא נמי דחטף ורשכא הכי משמע, דהא אמר לה אי יהיבנא כך מקדשת לי, דאלמא בחזרת גזלה בלבד הוא רואה לקדשה, ואי שדיך נתקבלה קדושיה ונתקבלה גזלתה ואינו חייב לשלם לה דמי ורשכא כלל. וכן נראה מדברי רש"י שפירש בפרק האיש מקדשת (נב, א) גבי חטף סלע מידה מקודשת, ואוקימנא בדשדיך, לכיון דשדיך כי קבלתיה בגזל ידה לשם קדושין אחולי אחילתיה, והדברים עתיקים, וכן משמע מן התוספתא דגרסינן בתוספתא למכלתין בפ"ב (ה, א) הילך סלע זה שאני חייב לך אמר לה בשעת מתנה הרי את מקודשת לי רואה מקודשת אינה רואה מקודשת, ולא קתני חזר ואמר לה, ומיהו בגזל ידה וקדשה סתם מפרש צירושלמי (פ"ב ה"ח) שהוא חייב לה לשלם כדי גזילה ללא אחלה גביה אלא אקנויי אקנויי ליה לשם מלוה והוא חייב לה כנגדו, וכדגרסינן התם בפרק האיש מקדש (שלהי הלכה א) במה קדשה ר' חגי בשם ר' פדת רואה היא מקודשת לו ויהא חייב לה סלע, והא דחטף ורשכא דלמא אף הוא חייב לשלם לה את דמיו, ואי נמי התם שאני דמפרש לה בהדיא אי יהיבנא כך מקדשת לי, דמשמע דבחזרתו בלבד הוא דמקדשה, וכיון דאשתיה מקודשת ואפילו בללא שדיך, ואריך עיון. והא דתניא בגזל ובחמס, בגזל ידה קאמר, וחטף סלע מידה פרושי קא מפרש, אבל בגזל דאחרים אינה מקודשת עד שנתיאשו הבעלים, דקיימא לן כמאן דאמר סתם גזילה לאו יאוש בעלים היא כדאיתא בפרקין דלקמן (נב, א). אמרו ליה והתניא אע"פ שאין אשה נקנית בפחות משוה פרוטה אבל קרקע נקנית בפחות משוה פרוטה. ותמיהא לי לדעת המקשה דאינה נקניתה בפחות משוה פרוטה, מנא ליה, דהא עיקר קדושי כסף משדה גמרינן ליה בקיחה קיחה, וכיון דשדה נקנה בפחות משוה פרוטה אף אשה בפחות משוה פרוטה, ואפשר דסבירא ליה דסבירא היא באשה דאין אשה מקנה נפשה בפחות משוה פרוטה וכדאמרינן בריש מכילתין (ג, א) אתתא בפחות משוה פרוטה לא מקניא נפשה דזילא

מי כתיב ופרצו פרצו כתיב הדור יתבי וקאמרי הא דתנן האשה שהביאה חטאתה ומתה יביאו יורשין עולתה אמר רב יהודה אמר שמואל והוא שהפרישתה מחיים אבל לא הפרישתה מחיים לא אלמא קסבר שיעבודא לאו דאורייתא אמר רב אסי א"ר יוחנן אע"ג שלא הפרישה מחיים אלמא קסבר שיעבודא הוה דאורייתא והא פליגי בה חדא זימנא דרב ושמואל דאמרי תרוייהו מלוה על פה אינה גובה מן היורשין ולא מן הלקוחות ור' יוחנן ור"ל דאמרי תרוייהו מלוה על פה גובה בין מן היורשין בין מן הלקוחות צריכא דאי איתמר בהא בהך קאמר שמואל משום דלא מלוה כתובה בתורה היא אבל בהך אימא מודה להו לרבי יוחנן ולר"ל ואי אשמעינן בהא בהך קאמר ר' יוחנן דמלוה כתובה בתורה ככתובה בשטר דמיא אבל בהך אימא מודה ליה לשמואל צריכא אמר רב פפא הילכתא מלוה על פה גובה מן היורשין ואינו גובה מן הלקוחות גובה מן היורשין שיעבודא דאורייתא ואינו גובה מן הלקוחות דלית ליה קלא: וקונה את עצמה בגט ובמיתת הבעל: בשלמא גט דכתיב | [דברים כד-א/ג](#)

א

-

יד

דף

[|דברים כה-ה](#) | יבמה יבא עליה ולקחה לו לאשה ואימא לכולה מילתא כאשה לא סלקא דעתך דתניא יכול יהו כסף ושטר גומרים בה כדרך שהביאה גומרת בה תלמוד לומר | [דברים כה-ה](#) | ויבמה ביאה גומרת בה ואין כסף ושטר גומרים בה ואימא מאי ויבמה דבעל כרחה מיבם אם כן לימא קרא ויבם מאי ויבמה שמעת מינה תרתי: בחליצה: מנלן דכתיב [|דברים כה-ג](#) | ונקרא שמו בישראל בית חלוץ הנעל כיון שחלץ בה נעל הותרה לכל ישראל האי ישראל להכי הוא דאתא האי מיבעי ליה לכדתני רב שמואל בר יהודה בישראל בב"ד של ישראל ולא בבית דין של עובדי כוכבים תרי בישראל כתיבי ואכתי מיבעי ליה לכדתניא אמר רבי יהודה פעם אחת היינו יושבים לפני ר' טרפון ובאתה יבמה לחלוץ ואמר לנו ענו כולכם ואמרו חלוץ הנעל חלוץ הנעל הוא מונקרא שמו נפקא: ובמיתת היבם: מנלן ק"ו ומה אשת איש שהיא בחנק מיתת הבעל מתירתה יבמה שהיא בלאו לא כל שכן מה לאשת איש שכן יוצאה בגט תאמר בזו שאינה יוצאה בגט הא נמי יוצאה בחליצה אלא מה לאשת איש שכן אוסרה מתירה אמר רב אשי הא נמי אוסרה מתירה יבם אוסרה יבם שרי לה ותהא אשת איש יוצאה בחליצה מק"ו ומה יבמה שאינה יוצאה בגט יוצאה בחליצה זו שיוצאה בגט אינו דין שיוצאה בחליצה אמר קרא | [דברים כד-א/ג](#)

ב

-

יד

דף

למסולים שאין לו עקב אם כן ניכתוב קרא נעל מאי הנעל שמעת מינה תרתי: [|מתני' עבד עברי נקנה בכסף ובשטר וקונה עצמו בשנים וביובל ובגרעון כסף יתירה עליו אמה העבריה שקונה את עצמה בסימנין הנרצע נקנה ברציעה וקונה את עצמו ביובל ובמיתת האדון: | \[גמ' עבד עברי נקנה בכסף מנלן אמר קרא | \\[ויקרא כה-גא\\]\\(#\\) | מכסף מקנתו מלמד שנקנה בכסף אשכחן עבד עברי הנמכר לעובד כוכבים הואיל וכל קניינו בכסף נמכר לישראל מנלן אמר קרא \\[|נ-ח\\]\\(#\\) | והפדה מלמד שמגרעת פדיונה ויוצאה אשכחן אמה העבריה הואיל ומיקדשה בכסף מיקניא בכסף עבד עברי מנלן אמר קרא | \\[דברים טו-ב\\]\\(#\\) | כי ימכר לך אחיך העברי או העבריה ועבדך שש שנים מקיש עברי לעבריה אשכחן מכרוהו ב"ד הואיל ונמכר בעל כורחו מוכר עצמו מנלן יליף | \\[דברים טו-ח\\]\\(#\\) | שכיר | \\[ויקרא כה-מ\\]\\(#\\) | שכיר הניחא למאן דיליף שכיר אלא למאן דלא יליף שכיר שכיר מאי איכא למימר אמר קרא | \\[ויקרא כה-מז\\]\\(#\\) | וכי תשיג מוסף על ענין ראשון וילמד עליון מתחתון ומאן תנא דלא יליף שכיר שכיר שכיר שכיר מאי תנא הוא דתניא המוכר עצמו נמכר לשש ויתר על שש מכרוהו ב"ד אינו נמכר אלא לשש המוכר עצמו אינו נרצע מכרוהו ב"ד נרצע מוכר עצמו אין מעניקים לו מכרוהו ב"ד מעניקים לו המוכר עצמו אין רבו מוסר לו שפחה כנענית מכרוהו ב"ד רבו מוסר לו שפחה כנענית רבי אלעזר אומר זה זה אינו נמכר אלא לשש זה זה נרצע זה זה מעניקים לו זה זה רבו מוסר לו שפחה כנענית מאי לאו בהא קמיפלגי דתנא קמא לא יליף שכיר שכיר ור"א יליף שכיר שכיר אמר רב טביומי משמיה דאביי דכולי עלמא יליף שכיר שכיר והכא בהאי קרא קמיפלגי מאי טעמא דתנא קמא דאמר מוכר עצמו נמכר לשש ויתר על שש מיעט רחמנא גבי מכרוהו בית דין | \\[דברים טו-ב/ח\\]\\(#\\)\]\(#\)](#)

דף

טו

ב

[ויקרא כה-נד] ואם לא יגאל באלה רבי אומר באלה הוא נגאל ואין נגאל בשש שיכול והלא דין הוא ומה מי שאינו נגאל באלה נגאל בשש זה שנגאל באלה אינו דין שנגאל בשש ת"ל באלה באלה הוא נגאל ואין נגאל בשש ואי סלקא דעתך יליף שכיר שכיר אמאי קאמר ומה מי שאינו נגאל באלה נילף שכיר שכיר אמר רב נחמן בר יצחק לעולם יליף שכיר שכיר ושמי הכא דאמר קרא **[ויקרא כה-מח/מט]**

דף

טז

א

בעובד כוכבים שיטנו תחת ידך או אינו אלא בעובד כוכבים שאינו תחת ידך אמרת וכי מה אפשר לעשות לו הא אין הכתוב מדבר אלא בעובד כוכבים שיטנו תחת ידך: ובשטר: מנלן אמר עולא אמר קרא **[שמות כא-י]** אם אחרת יקח לו הקישה הכתוב לאחרת מה אחרת מקניא בשטר אף אמה העבריה מקניא בשטר הניחא למ"ד שטר אמה העבריה אדון כותבו אלא למ"ד אב כותבו מאי איכא למימר דאיתמר שטר אמה העבריה מי כותבו רב הונא אמר אדון כותבו רב חסדא אמר אב כותבו הניחא לרב הונא אלא לרב חסדא מאי איכא למימר אמר רב אחא בר יעקב אמר קרא **[שמות כא-ז]** לא תצא כצאת העבדים אבל נקנית היא כקנין עבדים ומאי ניהו שטר ואימא אבל נקנית היא כקנין עבדים ומאי ניהו חזקה אמר קרא **[ויקרא כה-מו]** והתנחלתם אותם לבניכם אחריכם אותם בחזקה ולא אחר בחזקה ואימא אותם בשטר ולא אחר בשטר הכתיב לא תצא כצאת העבדים ומה ראית מסתברא שטר ה"ל לרביי שכן מוציאה בבת ישראל אדרבה חזקה ה"ל לרביי שכן קונה בנכסי הגר באישות מיתה לא אשכחן אי בעית אימא להכי אהני אם אחרת רוב הונא האי לא תצא כצאת העבדים מאי דריש ביה ההוא מיבעי ליה שאינה יוצאה בראשי אברים כעבד ורב חסדא א"כ לכותבו קרא לא תצא כעבדים מאי כצאת העבדים ש"מ תרתי: וקונה את עצמו בשנים: דכתיב **[שמות כא-ב]** שש שנים יעבד ובשביעית וגו': ביובל: דכתיב **[ויקרא כה-מ]** עד שנת היובל יעבד עמך: בגרעון כסף: אמר חזקיה דאמר קרא **[שמות כא-ח]** והפדה מלמד שמגרע פדיונה ויוצאה תנא וקונה את עצמו בכסף ובשוה כסף ובשטר בשלמא כסף דכתיב **[ויקרא כה-נא]** מכסף מקנתו שוה כסף נמי **[ויקרא כה-נא]** ישיב גאולתו אמר רחמנא לרבות שוה כסף ככסף אלא שטר ה"ל אילימא דכתב ליה שטר אדמיה היינו כסף אלא שיחרור שטר למה לי לימא ליה באפי תרי זיל א"ל באפי בי דינא זיל אמר רבא זאת אומרת עבד עברי גופו קנוי והרב שמחל על גרעונו אין גרעונו מחול: יתירה עליו אמה העבריה: אמר ר"ל אמה העבריה קונה את עצמה במיתת האב מרשות אדון מק"ו ומה סימנין שאין מוציאין מרשות אב מוציאין מרשות אדון מיתה שמוציאה מרשות אב אינו דין שמוציאה מרשות אדון מיתת רב הושעיא יתירה עליו אמה העבריה שקונה את עצמה בסימנין ואם איתא ניתני נמי מיתת האב תנא ושייר מאי שייר דהאי שייר מיתת האדון אי משום מיתת האדון לאו שיורא הוא דכיון דאיכא נמי באיש לא קתני ואלא ניתני תנא דבר שיש לו קצבה קתני דבר שאין לו קצבה לא קתני והא סימנין דאין להם קצבה וקתני אמר רב ספרא אין להם קצבה למעלה אבל יש להם קצבה

רש"י ללחמה. לקיחה קידושין: הניחא כו'. פלוגתיהו לקמיה: אדון כותבו. בתך קנויה לי ונחתו ללכ כדרך שאר קידושין שהעבד כותב בתך היא מקושטת לך: אלף למ"ד אב כותבו. לא יליף משאר קידושין ומגליה דקני ליה שטר: לא תלך כלאת העבדים. כן ועין בראשי איברים כעבד כנעני שאם סימא חת עיניה וכן עינו על עבד עברי אינו יואל בכך אלף נותן לו דמי עינו זה משלים שם ויואל: אבל נקנית היא כקנין עבדים. כנענים והם נקנין בשטר כדלקמן (דף כב): דליתקא לקרקעות לנקנין בשטר ככסף ובחזקה: ומאי ניהו חזקה. ולקמן (ס"ט) מפרש כולך בחזקה שזכרה לנשות מלכה אחת: והתנחלתם אותם. כעבד כנעני כתיב אותם כחאזהו הנקנין בחזקה ולא אחר: בנכסי הגר. שמה און לו יורשין וכסווי הפקר: להכי אהני אם אחרת. הקישה הכתוב ללחמה ללחמה על הלימוד של כלאת העבדים שכל ללמנו על קנין השטר ולא על החזקה אבל עיקר שטר לאו מקידושין יליף דתימא אדון כותבו אלף משטר קרקעות יליף כשטר עבד כנעני ואב כותבו כי היכי דשטר שדות מוכר כותבו כדילפינן (לעיל דף טו.) מן וקרא חת ספר המנהג: שאינה יוצאה בראשי איברים. ולגופיה איצטריך ולא למימד מיניה אבל נקנית כקנין עבדים דכל קרא דמייב לגופיה לא חתי לזוקיא: מאי כלאת. לזוקיא נמי חתי לומר כך מדון יאיה לבדה מיעטתה ולא מדון הקנין: למה לי שטר. הא אין גופו קנוי אלף חוב ממון עבודה שש שנים שיש עליו: נתימא ליה באפי תרי זיל. לית לי עלך מידי ונפטרי: גופו קנוי. עד שיגיעו ימי חיפושם ולפיכך הרב שמחל על גרעונו אינו מחול וריכך שחרור ואם לאו חוזר ומשחטעב בו אם ילכה ללך שייך בו מחילת ממון אלף לשון שחרור וכי כתב ליה לשון שחרור ונתן ליה נפיק ללא גרע מענטעי נפיק בשטר דכתיב או חופשה לא ניתן לה וגמר לה לה מנאשה: במיתת האב. באיה: מיתה שמוציאה מרשות אב. שאין מעשה ידיו לזוכיו כדקיימא לן בכתובות (דף מג.) אמר רב יהודה אמר רב בת הגזונית מן החתין מעשה ידיו לעצמה אמר רב כהנא מ"ט דרב דכתיב והתנחלתם אותם לבניכם חתים ולא בנותיהם לבניכם מניין דאין חתין חתין מוכרין זכות שיש לו בבתו לבנו: שייך מיתה אדון. דק"ל לקמן (דף יז:) דלינה עובדת חת הבן: דליתיה נמי באיש. דלכע נמי יואל במיתה אדון דליתיה עובד חת הבן כדתנן במתניתין לעיל (דף יז): ואלא ניתני. מיתה האב הואיל ולא שייך מידי: שיש לו קצבה. וכסף מקנתו ושש שנים יובל וכלהו דעני לזיומת וכמה: והא סימנין כו'. שיש שמהרה להביא ויש שמאחרת: למעלה. אימת דמייחא ללחך י"ג שנים הוה סימני נעוה: (רש"י)

תוספות בעובד כוכבים שיטנו תחת ידך. פי' בקונטרס אם לא יגאל וישתעבד בו עד היובל ואין אתה רשאי לבא עליו בעקיפין וא"ת תיפוק ליה מדכתיב (ויקרא כה) וחשב עם קונוה משנת המכרו לו עד שנת היובל דאי בעובד כוכבים שאינו תחת ידך לא ציית וי"ל דאי מהתם ה"א דמייירי בעובד כוכבים שאינו תחת ידך דאתי קרא למימר שמודיעין לו את הדין לעובד כוכבים אם ירצה לשמוע לקבל עליו דין תורה אבל בעובד כוכבים שיטנו תחת ידך ה"א לא ניתב ליה כלל קמ"ל הא קרא דאיתר שהרי הרבה יובל כתיבי בפרשה לומר שאפילו יכול להוציאו בעל כרחו לא תבא עליו בעקיפין ולא יצא א"כ ישלם כסף ואע"ג דכתיב וחשב עם קונוה דדרישין ליה. שידקדק עם קונוה ולא יכעוס עליו ואע"פ שאינו תחת ידך פעמים שיכול להערים עליו ולהטעותו בדין וחשבון וא"ת אי בעובד כוכבים שיטנו תחת ידך מה שייך יובל ולמה לי נמי דקדוק כלל וי"ל דהכא שהעובד כוכבים בטוח עליו ונתן לו מעות על מכר גופו בא הכתוב להשמיענו שצריך לדקדק: שכן מוציא בבת ישראל. הא דלא נקט שכן מכניס דהוא דמי טפי משום דבגט כתיב בהדיא: לימא ליה באפי תרי זיל. תימה אמאי פריך גמרא לימא ליה באפי תרי זיל אמאי לא פריך ויפקירו שהרי אפילו

דבר, משום הכי כתיב למעוטי מלאך גזן ויקב. ואם האמר אשר ברכך הן לו נעשה כלל מוסף על הפרט ורבי כל מי. יק לומר דכלל הפרט וכלל הוא הענק תעניק לו כלל מלאך
פרט אשר ברכך חזר וכלל, ומשום הכי דרשונן כעין הפרט מה הפרט דבר שישנו בכלל ברכה אף כל שישנו בכלל ברכה. ואהו הגך פריטי לומר למעוטי כספיה ולמר למעוטי פדוה,
ואע"ג דליתנהו קתה בכלל ברכה, ואי לאו הכי פריטי לא היה ממעטינו ליה, כיון דליתנהו בכלל ברכה קתה. ובמקמה נוסחאות יש לומר לחתויי כספיה ולמר לחתויי פדוה, דאי לאו
יקב היה ממעטינו תרוייהו מלאך גזן, והשתא דכתיב יקב הוי ליה כעין מיעוט אחר מיעוט ואין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות, למר כספיה דוקא דמפקחן בעיקרה, ולמר פדוה
דוקא דמפקחן גפויהו. (רש"י)

ב - יו דף

למר למעוטי כספיה לומר למעוטי פדוה ת"ר [דברים טו-יד] אשר ברכך ה' אלהיך יכול נתברך בית בגללו מעניקים לו לא נתברך בית בגללו מעניקים לו
ת"ל [דברים טו-יד] הענק תעניק מכל מקום אם כן מה ת"ל אשר ברכך הכל לפי ברכה תן לו ר' אלעזר בן עזריה אומר דברים ככתבן נתברך בית בגללו
מעניקים לו לא נתברך בית בגללו אין מעניקים לו א"כ מה ת"ל הענק תעניק דברה תורה כלשון בני אדם: תנו רבנן עבד עברי עובד את ה' ואינו עובד את
הבת אמה עבריה אינה עובדת לא את ה' ולא את הבת הנרצע והנמכר לעובד כוכבים אינו עובד לא את ה' ולא את הבת אמה מר עבד עברי עובד את ה' ואינו עובד את הבת מנהני מילי דתנו רבנן [דברים טו-יב/יח]

א - יח דף

וכאן שהורתו שלא בקדושה ולידתו בקדושה רב חייא בר אבין א"ר יוחנן עובד כוכבים יורש את אביו דבר תורה דכתיב [דברים ב-ה] כי ירושה לעשו נתתי
את הר שער ודלמא ישראל מומר שאני אלא מהכא [דברים ב-ט] כי לבני לוט נתתי את ער ירושה ורב חייא בר אבין מאי טעמא לא אמר כרבא מי כתיב
[ויקרא כה-ג] וחשב עם קונוה ולא עם יורשי קונוה ורבא מאי טעמא לא אמר כרב חייא בר אבין משום כבודו דאברהם שאני: תנו רבנן יש בעברי שאין
בעבריה ויש בעבריה שאין בעברי יש בעברי שהוא יוצא בשנים וביובל ובמיתת האדון מה שאין כן בעבריה ויש בעבריה שהרי עבריה יוצאה בסימנין ואינה
נמכרת ונשנית ומפדין אותה בעל כורחו מה שאין כן בעברי: אמר מר יש בעברי שאין בעבריה ורמינהי יתירה עליו אמה העבריה שקונה עצמה בסימנין אמר
רב ששת כגון שיעדה יעדה פשיטא גיטא בעיא מהו דתימא לא ליבטלה הילכתא מינה קמ"ל אי הכי אמאי יוצאה בסימנין ה"ק' אם לא יעדה יוצאה אף
בסימנין: ואינה נמכרת ונשנית: מכלל דעבד עברי נמכר ונשנה והתניא [שמות כב-ב] בגניבתו ולא בכפילו בגניבתו ולא בזממו בגניבתו כיון שנמכר פעם אחת
שוב אי אתה רשאי למוכרו אמר רבא לא קשיא כאן בגניבה אחת כאן בשתי גניבות א"ל אביי בגניבתו טובא משמע אלא אמר אביי לא קשיא כאן באדם אחד
כאן בשני בני אדם ת"ר גניבו אלף ושוה חמש מאות נמכר וחוזר נמכר חמש מאות ושוה אלף אינו נמכר כלל ר' אלעזר אומר אם היה גניבו כנגד ממכרו
נמכר ואם לאו אינו נמכר אמר רבא בהא זכנהו ר"א לרבנן דמאי שנא גניבו חמש מאות ושוה אלף דאין נמכר דנמכר כולו אמר רחמנא ולא חציו ה"ל נמכר
בגניבתו אמר רחמנא ולא נמכר חציו גניבתו: ומפדין אותה בעל כרחו: סבר רבא למימר בעל כרחיה דאדון א"ל אביי מאי ניהו דכתבנא ליה שטרא אדמיה
אמאי נקיש מרגינתא בידיה יהיבנא ליה חספא אלא אמר אביי בעל כרחיה דאב משום פגם משפחה אי הכי עבד עברי נמי נכפניהו לבני משפחה משום פגם
משפחה הדר אזיל ומזבין נפשיה ה"ל הדר אזיל ומזבין לה הא קתני אינה נמכרת ונשנית ומני ר"ש היא דתניא מוכר אדם את בתו לאישות ושונה לשפחות
ושונה לאישות אחר שפחות אבל לא לשפחות אחר אישות רש"א כשם שאין אדם מוכר את בתו לשפחות אחר אישות כך אין אדם מוכר את בתו לשפחות אחר
שפחות ובפלוגתא דהני תנאי דתניא [שמות כא-ח] בבגדו בה

רש"י ולידתו בקדושה. היכא לדידתו של בן בקדושה מיהלף בישראל גמור: מ"ט לא אמר כרבא. דיליף לה מוחשב עם קונוה: משא"כ בחמה העבריה. לקמיה בעי ליה:
ואינה נמכרת ונשנית. לקמיה ילף ליה: בעל כרחו. לקמיה מפרש ליה: יתירה עליו חמה העבריה. אלא כל הגך איתנהו בה: כגון שיעדה. ותו לא נפקא בהני אלא בגט:
הילכתא. הלכות חמה העבריה ואם רצתה ללכת ב'א' מאלו בלא גט תלא קמ"ל: ולא כפילו. אם יש לו לשלם את הקרן ואין לו ממה לשלם הכפל אינו נמכר: בזממו.
אם העיד בחבירו שגנב והוא ואין לו ממה לשלם אינו נמכר: בגניבתו כיון שנמכר פעם אחת שוב אינו נמכר. קס"ד ונמכר בגניבתו משמע ליה ונמכר פעם אחת ולא
שתי מביעות: כאן בגניבה אחת כאן בשתי גניבות. בגניבה אחת פעם אחת דאם אינו שוה כל גניבתו אינו נמכר בשביל חליה ולכשיזאף ימכר משום חליה והאי דקתני
ונמכר ושנה בשתי גניבות אפילו לא עמד בדיון עד שגנב שתיים ואינו שוה אלא דמי האחת נמכר וחוזר ונמכר דכל חדא וחדא קרינן ביה ונמכר בגניבתו: טובא משמע.
אם עמד על שתייהו בדיון א' כולן קרינן ביה בגניבתו כדכתיב (יונה ד) ובהמה רבה וגו' והנהגה אשר ביאור (שמות ז): אלא כאן באדם אחד. שעמד בדיון בבית אדם אינו
נמכר ושנה אפילו בגניבתו הרבה דהוה דומיא דלחת הכתוב הוציאה בלשון יחיד אבל בשני בני אדם שמעמידים אותו שתי פעמים בדיון נמכר בשביל כל אחת ואחת והוא
הדיון אם גנב ועמד בדיון ונמכר וחזר ונמכר חפשי חוזר ונמכר: ה"ג ת"ר גניבו אלף ושוה ה' מאות נמכר וחוזר ונמכר גיבו ה' מאות ושוה אלף אינו נמכר כלל:
כנגד ממכרו. לא פחות ולא יותר: בהא זכנהו ר"א לרבנן. יש לו פתחון פה ולתחון במחלוקת זה: ולא חלי. כי השתא ששוה שבר עבודה שש שנים פי שנים בגניבתו ואין
עליו לעבוד אלא חליין: מאי ניהו. ה"ד בעל כרחו דעבריה טפי מעברי או למימרה דאי לית ליה גירעונה כחבינן ליה שטרא על דמיה ותהסו לו כשהשיג ידה מנא לו
הא אינו נקיש מרגינתא גופה המשועבד לו ואנן יהיבין ליה חספא: בע"כ דלכ. אם יש לו כופין אותו ופודה אותה: ומני. הא דקתני אינה נמכרת ונשנית: מוכר אדם בתו
לאישות ושונה. קיבל בה קידושין ונחארמלה או נתגרסה מן האירוסין חוזר ומקדשה לאחר וכסף קידושהו שלו אם לא בנה: לשפחות ושונה. מכרה וילאה בשש או ביוכל
או במיתה האדון ועודה קטנה חוזר ומוכרה אבל יולאה בסימנין לא דלפילו לא מכרה מעולם והביאה סימנין אינו מוכרה כדתיבא במסכת ערכין (דף כט): יכול ימכור
אדם את בתו כשהיא נערה אמרת ומה מוכרה כבר יולאה עכשיו שאינה מוכרה אינו דין שלא תמכר: לאישות אחר שפחות. מוכרה בקבלת קידושין אחר שמכרה לשפחות

ליה כמאן דלמיהה תו זכות שיש בך במשטני לפטוני ואתקדש אני בך, ויש מי שפירש דמד' יתחא לא שמענו אלכא במשכנו שלכא בשעת הלואתו, אכל משכנו בשעת הלואתו, לא שמענו, וכדמאמר במצוינו בפרק השוקר (שב, א) ובשבועות (מד, א) אימר דשמעת ליה ל' יתחא משכנו שלכא בשעת הלואתו משכנו בשעת הלואתו מי שמעת ליה, ומדר' יוסי בר יהודה שמעונו אפילו במשכנו בשעה הלואתו, דלמה העבירה משכנו בשעת הלואתו היא, ומשום הכי נקט ליה מד' יוסי בר יהודה, ומהא שמעינו נמי לדר' יתחא דלפיו בשעת הלואתו היא, וכבר הארכתי בפרק השולח (לו, א) בסיעתא דשמיא גבי מלוה על המשכון אינו משמט מד' יתחא. ושני הפירושים האלו אינו עולין בשמועתינו כהגון, לפי שלכא אמרו כאן מהקדש במלוה שלה שיש עליה משכון, אלכא המקדש במלוה שלכא עליה משכון סהם אמרו, דמשמע דבכל מקום בלא ללמדנו דין זה, ועוד דהמקדש במלוה אמרו, דמשמע דבגופה דמלוה מקדש ולא במשכון, דאם איתא, הוי ליה למימר המקדש במשכון שלה מקודשת וכלישנא דכרייתא, דקתני קדש במשכון מקודשת. ומסתברא לן דחדושו של רב נחמן לומר בך שמענו פ' שהמקדש במלוה אינה מקודשת יפ' בך מלוה שהיא מתקדשת בה, והיכי דמי כגון שיש עליה משכון שאע"פ שהמלוה אינה בעין מכל מקום הרי היא נהיית בחזרת המשכון בין שהמשכון שלה או של אחרים, דמכרייתא לא שמענו אלכא במקדש בגופו של משכון ומדר' יתחא, אכל במקדש בגופה של מלוה ונתון לה את המשכון לא שמענו, עד שכל רב נחמן ולמד שאף במלוה היא מתקדשת, כיון שהיא נהיית מן המשכון, ואינו דומה לאיך דרבא אמר רב נחמן דאמר לעיל (ת, ב) התקדשי לי במנה והגיח לה משכון עליה אינה מקודשת, דהאם לא היה המשכון קנוי לשעבוד המנה אלכא במנה גבידאל הוא מקדשה, ואחר כך הוא משעבד המשכון למלוה, אכל כן שכבר היה המשכון קנוי לשעבוד המנה כשהוא מקדשה במלוה ומחזיר לה את המשכון כאלו מקדשה במשכון, שהרי הוא נהיית במנה של מלוה שהיא מתקדשת בו, דהיינו נחל המשכון. וכן נראה מדברי הרמב"ם (פ"ה מהל' אצות הי"ג"ד) שכתב המקדש במלוה אפילו היתה בשטר אינה מקודשת וכו' מפני שהמלוה להוצאה ניתנה, ואין כאן שום דבר קיים ליהגות בו מעתה שכבר הוציאה אותו דינר ועברה הנחלה, היה לו אלכא מלוה על המשכון וקדשה בצותה המלוה והחזיר המשכון הרי זו מקודשת, שהרי היא נהיית במשכון מעתה, והרי הגיע הגאה לידה זה מוצא כפירשנו. וכן פירשו רבוהינו בעלי הוסי' שבגוף המלוה הוא מקדשה, אלכא שהפריזו על המדה ואמרו אפילו לא החזיר לה את המשכון מקודשת, שהרי מקדש במלוה שיש עליה משכון אמרו סהם לא שנא נתון לה את המשכון לא שנא לא נתן לה את המשכון, וזה כריך תלמודו, דאם כן במלוה שאינה בעולם היאך התקדש, ועוד דלא דמיא לדר' יוסי בר יהודה דלמה העבירה גופה משכון הוויא ומחזירו לה ביעוד זה, והיאך תלמוד ממנה למי שאינו נתון לה את המשכון, מחמירתא לקולתא לא יפינו, ואע"פ שלא פירשו ונתון לה את המשכון, בכלל מה שאמר במלוה שיש עליה משכון הוא, והתמא דלמחא מי שנתון את המלוה נתון הוא כל זכות וכל שיש לו בה, והמשכון שמשעבד עליה נתון לה, והיאך דעשה לי שירין וגזמין דאמרינו לקמן (מה, א) דלמאן דלית ליה יסנה לכסייתא מתחלה ועד סוף אינה מקודשת, משום דהוי ליה מלוה, והמקדש במלוה אינה מקודשת, ואע"פ דהאם תפסי ליה לשיירין אלאריה דליתא בפרק השוקר (פ, ב) במצוינו, הא תריגלא לה לא תריגלא לה לקמן בדוכתא כסייעתא דשמיא. (רש"י א')

ב יט דף

וכי משייר בה שוה פרוטה ומייעד הוה קידושין הכא נמי לא שנת ת"ר כיצד מצות יעוד אומר לה בפני שנים הרי את מקודשת לי הרי את מאורסת לי אפילו בסוף שש ואפילו סמוך לשקיעת החמה ונוהג בה מנהג אישות ואינו נוהג בה מנהג שפחות רבי יוסי ברבי יהודה אומר אם יש שהות ביום כדי לעשות עמו שוה פרוטה מקודשת ואם לאו אינה מקודשת משל לאומר לאשה התקדשי לי מעכשיו לאחר שלשים יום ובא אחר וקידשה בתוך שלשים יום שמקודשת לראשון משל למאן אילימא משל לרבי יוסי ברבי יהודה הא אם יש שהות ביום כדי לעשות עמו שוה פרוטה מקודשת ואם לאו לא אמר רב אחא בריה דרבא משל לרבנן פשיטא מהו דתימא הא לא אמר ליה מעכשיו קמ"ל תניא אידך המוכר את בתו והלך וקידשה לאחר שיחק באדון ומקודשת לשני דברי רבי יוסי ברבי יהודה וחכ"א אם רצה לייעד מיעד משל לאומר לאשה הרי את מקודשת לי לאחר שלשים יום ובא אחר וקידשה בתוך שלשים יום שמקודשת לשני משל למאן אילימא לרבנן האמרי רבנן אם רצה לייעד מיעד אלא אמר רב אחא בריה דרבא משל לר' יוסי בר' יהודה פשיטא מהו דתימא הא לא אמר לה לאחר שלשים יום קמ"ל תניא אידך המוכר את בתו ופסק על מנת שלא לייעד נתקיים התנאי דברי ר' מ' וחכ"א אם רצה לייעד מיעד מפני שהתנה על מה שכתוב בתורה וכל המתנה על מה שכתוב בתורה נתנאו בטל ולר"מ נתנאו קיים והתניא האומר לאשה הרי את מקודשת לי ע"מ שאין לך עלי שאר כסות ועונה ה"ו מקודשת ונתנאו בטל דברי ר' מ' רבי יהודה אומר בדבר שבממון נתנאו קיים אמר חזקיה שאני הכא דאמר קרא [שמות כא-ז] לאמה פעמים שאינו מוכר אלא לאמה בלבד ורבנן האי לאמה מאי עבדי ליה האי מיבעי להו לכדתינא לאמה מלמד שמוכרה לפסולים והלא דין הוא אם מקדשה לפסולים לא ימכרה לפסולים מה למקדשה לפסולים שכן אדם מקדיש את בתו כשהיא נערה ימכרה לפסולים שאין אדם מוכר את בתו כשהיא נערה ת"ל לאמה מלמד שמוכרה לפסולין ר' אליעזר אומר אם תלמד שמוכרה לפסולין הרי כבר נאמר [שמות כא-ח] אם רעה בעיני אדוניה שרעה בנישואיה מה ת"ל לאמה מלמד שמוכרה

רש"י וכי משייר בה שוה פרוטה הוה קידושין. אלמא הואיל ומכרה ויודע שהאדון יכול ליעדה לאחר זמן מדעתיה הוה והוה ליה כלאומר לה קבלי קידושין: לאו לקידושין ניתנו. ואינו מקדשה אלכא ע"ז נרעון שיש לו עליה דהוה מלוה שהרי היא חייבת לו או שם או שוויים והיא עגמה משכון: אפילו בסוף שש. ביום השמחה: משל לאומר לאשה. כלאומר מכאן אתה למד לאומר לאשה כו': מעכשיו ולחצר שלשים יום. מקודשת לראשון דה"ק לה מעתה נתחלו חי בעינא בהו לאחר שלשים יום: משל למאן. מדברי מי אנו למדין: הא אם יש שהות ביום כו'. אלמא השתא הוא דמתחלי קידושין בגרעון שיש לו עליה: לרבנן. מדברי חכמים אנו למדין דלמרי אפי' אין שהות דקסברי לכן ניתנו מעות הראשונות דלי בעינן לייעודי יהא יעוד מעכשיו דלי לאו מההיא שעתא מתחלי במאי מקדשה השתא: פשיטא. דמנינו מליב: מהו דתימא הא לא א"ל. לרבנן דאין אדון מעכשיו ויתלף מיניה דאפי' לא פירש מעכשיו אלכא הרי את מקודשת לי לאחר שלשים יום תהא מקודשת לראשון: קמ"ל. האי תנא דאמר למדין המשל מדברי רבנן דאין אומר מעכשיו אין אי לא לא: משל לאומר כו'. כלאומר מכאן אתה למד לאומר לאשה כו': משל למאן. מדברי מי אנו למדין: לרבי יוסי בר' יהודה. דמשום דלא פירש מעכשיו אע"ג דה"ל לקדושי בהו לאחר זמן כי קדמו אחר הוה קידושין ה"ג לא שנא: מהו דתימא הא לא אמר לה. בשעת מתן מעות על מנת שהתיעד לי לאחר זמן ומשום הכי א"ר יוסי דמקודשת לשני אכל היבא דלמרי התקדשי לי לאחר שלשים יום אע"ג דלא אמר מעכשיו חיילי השתא ומקודשת לראשון אם ירלה בסוף שלשים יום: קמ"ל. דדמו אלהדי דקיון דתלה הכותב יעוד במעות הללו לאחר זמן מעיקרא כי יהיבניה להכי יהיבניה שאם ירלה לייעד מיעד ואפילו הכי כיון דלא אמר מעכשיו מקודשת לשני ולכ"מ תנאו קיים. בתמיה: דבבר שבממון. ניתנו למחילה הוי תנאי קיים אכל עונה דלערא דגופא הוא לא איתיהב למחילה: מלמד שמוכרה לפסולים. ממזר ונתין שאין רשאי לייעד ואינה נמכרת להם אלכא לשפחות בלבד: אם מקדשה לפסולין. דקידושין תופסין בחייבי לאווי: לא ימכרה לפסולין. בתמיה: מה למקדשה לפסולין. כלאומר מה לי לקנות על מקדשה לפסולין הרי מנינו שהקידושין מסורין בידו לדבר גדול מזה שאפילו כשהביאה סימנין מקדשה כדלפינן לעיל (דף ז): מילואה חנם אין כסף: ימכרה לפסולין. בתמיה והלא אין המכירה מסורה בידו כל כך שהרי אינו מוכרה כשהיא נערה כדלרשין ק"ו ומה מכורה כבר יואלה עכשיו שאינה מכורה אינו דין שלכא תמכר במסכת ערכין (דף כט:): שרעה בנישואיה. שאסורה לו מיהא תפסי ליה בה קדושין כדכתבי (שמות כח) אשר לא יעדה מכאן שמוכרה לפסולין: (רש"י)

ההוא לקובעו חובה ואפי' לרבי יהושע ת"ש מה ת"ל [ויקרא כה-מח/מט]

תמותות שחוטות ואל יאכלו בשר תמותות נבילות [דברים כא-יא] וחשקת אע"פ שאינה נאה בה ולא בה ובחברתה ולקחת ליקוחין יש לך בה לך לאשה שלא יקח שתי נשים אחת לו ואחת לאביו אחת לו ואחת לבנו [דברים כא-יב] והבאתה מלמד שלא ילחצנה במלחמה: ת"ר [שמות כא-ה] אם אמר יאמר עד שיאמר וישנה אמר בתחילת שש ולא אמר בסוף שש אינו נרצע שנאמר [שמות כא-ה] לא אצא חפשי עד שיאמר בשעת יציאה אמר בסוף שש ולא אמר בתחילת שש אינו נרצע שנאמר אם אמר יאמר העבד עד שיאמר כשהוא עבד אמר מר אמר בתחילת שש ולא אמר בסוף שש אינו נרצע שנאמר לא אצא חפשי מאי איריא מלא אצא חפשי תיפוק ליה דבעין [שמות כא-ה] אהבתי את אדוני את אשתי ואת בני וליכא ותו אמר בסוף שש ולא אמר בתחילת שש אינו נרצע שנאמר העבד אטו סוף שש לאו עבד הוא אמר רבא [מאי בתחילת שש] בתחילת פרוטה אחרונה [ומאי בסוף שש] בסוף פרוטה אחרונה: ת"ר לו אשה ובנים ולרבו אין אשה ובנים אינו נרצע שנאמר [דברים טו-טז] כי אהבך ואת ביתך לרבו אשה ובנים ולו אין אשה ובנים אינו נרצע שנאמר אהבתי את אדוני את אשתי ואת בני וליכא ותו אמר בסוף שש ולא אמר בתחילת שש אינו נרצע שנאמר כי אשתי ואת בני הוא אוהב את רבו ורבו אינו אוהבו אינו נרצע שנאמר [דברים טו-טז] כי טוב לו עמך רבו אוהבו והוא אינו אוהב את רבו אינו נרצע שנאמר כי אהבך הוא חולה ורבו אינו חולה אינו נרצע שנאמר כי טוב לו עמך רבו חולה והוא אינו חולה אינו נרצע שנאמר עמך בעי רב ביבי בר אביי שניהם חולין מאי עמך בעין והא איכא או דיילמא כי טוב לו עמך בעיין והא ליכא תיקו: ת"ר כי טוב לו עמך עמך במאכל עמך במשתה שלא תהא אתה אוכל פת ניקה והוא אוכל פת קיבר אתה שותה יין ישן והוא שותה יין חדש אתה ישן על גבי מוכין והוא ישן על גבי תבן מכאן אמרו כל הקונה עבד עברי בקונה אדון לעצמו ת"ר [ויקרא כה-מא] ויצא מעמך הוא ובניו עמו א"ר שמעון אם הוא נמכר בניו ובנותיו מי נמכרים מכאן שרבו חייב במזונות בניו כיצא בדבר אתה אומר אם בעל אשה הוא ויצאה אשתו עמו א"ר שמעון אם הוא נמכר אשתו מי נמכרה מכאן שרבו חייב במזונות אשתו וצריכא דאי אשמעינן בניו משום דלא בני מיעבד ומיכל נינהו אבל אשתו דבת מיכל ומיעבד היא אימא תעביד ותיכול ואי אשמעינן אשתו דלאו דירכה להדורי אבל בניו דדירכיהו להדורי אימא לא צריכא ת"ר

רס"ז תמותות. אמר ר' יוחנן [אמורטילי"ש; גוססות]: וחשקת. בחשקו תלה הכתוב ואפי' אינה נאה: ולא בה ובחברתה. שלח יקח שחיס: ליקוחין יק לך בה. קידושין תופסין ואע"פ שהיתה עובדת כוכבים שהרי אינה מתגיירת מדעתה: לך ולא לחכמים. שלח יקחנה לזוך אחרים כגון אביו: שלח ילחצנה במלחמה. לכה עליה: ה"ג להאי ברייתא בספרי צ"ר ראה חכמי וחס אמר יאמר עד שיאמר וישנה אמר בתחילת שש ולא אמר בסוף שש אינו נרצע שנאמר לא אצא חפשי עד שיאמר בשעת יציאה אמר בסוף שש ולא אמר בתחילת שש אינו נרצע שנאמר אם אמר יאמר העבד עד שיאמר כשהוא עבד. והכי פירושה אמר וישנה שתי האמירות בתחילת שש ולא אמר בסוף שש אינו נרצע שנאמר לא אצא חפשי עמוך לציאה אמר שתי פעמים בסוף שש כו' עד שיאמר כשהוא עבד: ה"ג אמר מר אמר בתחילת שש כו' מאי איריא מלא אצא חפשי תיפוק ליה דבעין כו' ותו אמר בסוף שש ולא אמר בתחילת שש אינו נרצע שנאמר [דברים טו-טז] כי אהבך ואת ביתך לרבו אשה ובנים ולו אין אשה ובנים אינו נרצע שנאמר אהבתי את אדוני את אשתי ואת בני וליכא ותו אמר בסוף שש ולא אמר בתחילת שש אינו נרצע שנאמר כי אשתי ואת בני הוא אוהב את רבו ורבו אינו אוהבו אינו נרצע שנאמר [דברים טו-טז] כי טוב לו עמך רבו אוהבו והוא אינו אוהב את רבו אינו נרצע שנאמר כי אהבך הוא חולה ורבו אינו חולה אינו נרצע שנאמר כי טוב לו עמך רבו חולה והוא אינו חולה אינו נרצע שנאמר עמך בעי רב ביבי בר אביי שניהם חולין מאי עמך בעיין והא איכא או דיילמא כי טוב לו עמך בעיין והא ליכא תיקו: ת"ר כי טוב לו עמך עמך במאכל עמך במשתה שלא תהא אתה אוכל פת ניקה והוא אוכל פת קיבר אתה שותה יין ישן והוא שותה יין חדש אתה ישן על גבי מוכין והוא ישן על גבי תבן מכאן אמרו כל הקונה עבד עברי בקונה אדון לעצמו ת"ר [ויקרא כה-מא] ויצא מעמך הוא ובניו עמו א"ר שמעון אם הוא נמכר בניו ובנותיו מי נמכרים מכאן שרבו חייב במזונות בניו כיצא בדבר אתה אומר אם בעל אשה הוא ויצאה אשתו עמו א"ר שמעון אם הוא נמכר אשתו מי נמכרה מכאן שרבו חייב במזונות אשתו וצריכא דאי אשמעינן בניו משום דלא בני מיעבד ומיכל נינהו אבל אשתו דבת מיכל ומיעבד היא אימא תעביד ותיכול ואי אשמעינן אשתו דלאו דירכה להדורי אבל בניו דדירכיהו להדורי אימא לא צריכא ת"ר

תוספות ה"ג שלא יקחנה לאביו ולא לבנו. ול"ג שתיים אחת לו ואחת לאביו או אחת לו ואחת לבנו דמאי איריא שתיים אפילו אחת לאביו נמי הוי איסור דהא לך דרשינן: שלא ילחצנה במלחמה. מ"י בקונטרס לבוא עליה משמע מתוך פירושו דבמלחמה אסור לבוא עליה כל עיקר ואפילו ביאה ראשונה אינו מותר עד לאחר כל המעשים ותימה א"כ מאי קאמר לא דברה תורה אלא כנגד יצר הרע כיון דבמלחמה אסור עד שיבא לביתו ולאחר כל המעשים היאך נתפייס יצרו בכך אכתי איכא יצר הרע במלחמה ובביתו עד ירח ימים ועוד קשה אמאי קרי לה בשר תמותות כיון שנתגיירה ועוד קשה מהא דאמר בפ' ב' דסנהדרין (דף כא.) תמר בת יפת תואר היתה ולפיכך היתה מותרת לאמנון כדכתיב דבר עלי אל המלך כי לא ימנעני ממך ואם לא בא דוד על מעכה אם תמר עד לאחר כל המעשים היאך היתה מותרת לאמנון והרי אחותו מאביו היתה שהרי אם תמר לאחר כל המעשים חשובה גיורת וליקוחין יש לו בה דבשלמא אם נפרש דיפת תואר מותרת מיד שפיר (דמי) מאי דקאמר תמר כי לא ימנעני ממך לפי שהיתה מותרת לו דאיכא למימר שנתעברה אמה במלחמה שעדיין היתה אמה עובדת כוכבים וזו אינה חשובה כבתו של דוד דאין בן הבא מן העובדת כוכבים קרוי בנך אלא בנה דולד עובדת כוכבים ממותה אבל לפירוש הקונטרס שנתגיירה ונראה כל המעשים קשה כדפירשתי ונראה לר"ת דביאה ראשונה מותרת במלחמה אבל ביאה שניה אסורה עד שתהא בביתו גיורת [והא דקאמר שלא ילחצנה כו'] היינו להתחיל למנות ירח ימים דאין יכול לדחוקה לעשות סדר הפרשה עד שתהיה בביתו] ויש מיישבים פירוש הקונטרס ולא קשה מידי מה שהקשה איך נתפייס יצרו דאיכא למימר דבטל היינו יצר הרע כיון שיש לו פת בסלו שסופה להיות מותרת לו לאחר כל המעשים ומה שהקשה אמאי קרי לה בשר תמותות כיון שנתגיירה הא נמי לא קשה דאיכא למימר לפי שמגיירה בע"כ ואינה גיורת מגורה קרי לה בשר תמותות ומה שהקשה מתמר לא קשה דאיכא למימר דתמר לא היתה בת דוד אלא מקדם לכן היתה אמה מעוברת והא דכתיב (שמואל ב' א') כן תלבישה בנות המלך מעילים לא משום שהיתה בתו אלא לפי שגדלה בביתו של דוד עם בנות המלך אך אין לתרץ שפיר לפירוש הקונטרס מה חילוק בין ביאה ראשונה לשניה דמחלק גמרא לעיל ומיהו אומר ר"י דבירושלמי מצנינו מחלוקת אמוראים בדבר זה והוי איתא התם רב אמר. לא התיר אלא ביאה ראשונה ואני אומר לא ביאה שניה ולא ראשונה חוזרת אלא לאחר כל המעשים כדכתיב ואחר כן תבא אליה ובעלתה: (תוספות)

אנציה ליה: הנדוזה. מרצ' קושי כוז מהנגמין הינדוזה: תקוץ ליה עלמא. גוס ונוטה למוה: אמר ליה. מר זוטרא לעבדיה גרי: שְׁלוֹף לִי מִסְנָאִי. לקוהו בחזקה הוה מתכוון שהיא בעבודתו כשימות אדונו: איכא דאמרי גדול היה. העבד ונהיר בו שלא יזכה הוא בעצמו מן ההפקר לפיכך קדם לפני המושה וזכה בו והגר פירש למיתה ומר זוטרא פירש לחיים תחתיו שלא יהא העבד בלא אדון רגע אחד: (ר"ש י')

תוספות כמין חומר. פירש הקונטרס צרור מרגליות או בשמים שתלוי בצואר נשים לתכשיט ור"ת פירש חומר מעשה וכן פירש הערך. בלשון ערבי כשאומר לחבירו מה מעשיך אומר לו מה. חמרך: מה נשתנה און. יש במדרש דמרצ'ע בגימטריא ד' מאות (שנה) ולפי שהיו ישראל עבדים ארבע מאות שנה וגאלם הקב"ה והלך זה וקנה אדון לעצמו לפיכך ירצע במרצע העולה כך: [ת"ל לעולם כו'. ואין לומר לעולמו של יובל דא"כ לשתוק קרא מינה וינלף משדה אחוזה. ת"י]: איכא דאמרי גדול היה. העבד ונהיר בו שלא יזכה הוא בעצמו מן ההפקר לפיכך קדם לפני המיתה וזכה בו זה פירש למיתה יהודה הינדוזה זה פירש לחיים מר זוטרא תחתיו במקומו שלא יהיה העבד רגע אחד בלא אדון: (תוספות)

רשב"א יוכל אף עבד כנעני חורר לבעלים כיוכל תלמוד לומר לעולם בהם תעבודו. ואף על גב דזעבדו לעולם דרשין (לעיל טז, א) לעולמו של יובל, הם משום דתחתא דשבתא איש אל אחוזתו וגלי עליה. והם תאמר מכל מקום כיון דהוקש לקרקעות נימא דהאי לעולם היינו עולמו של יובל. יש לומר אם כן לשתוק קרא מינייהו ואנא ידענא דלי ללמד שלא יאב כשן פשיטא דמנא היתא. והם תאמר האי לעולם אלטרין לעשה כדאמרין (גיטין לה, ב) המשחרר עבדו עובר בעשה שנאמר (ויקרא כה, מו) לעולם בהם תעבודו. יש לומר מכל מקום שמתע מינה שהיא עובד לעולם, דלי לא לכתוב בהם תעבודו ולא לכתוב לעולם כנ"ל. תנא אף בחליפין. ונראין הדברים דאינו קנה עולמו בחליפין, מדלא תנו כן כסיפא דמתניתין גבי קונה את עצמו, וכבר הארכתי בזה בגטין פרה האולה (לט, דג"ה ולא היא) כס"ד. תנו רבנן כילד בחזקה הוה לו מנעלו כו'. כל אלו מלמדין של עבד הו, ולפיכך עבד נקנה בהו, אבל תפר או אפה לרבו און זו חזקה העבדים, שאין אלו אלא חליפות פירות, ואחילת פירות אינה חזקה קניה, והמלוע מעלות כנסתי הגר דלמרינן בפרק חזקה (ב"ב נג, ב) דקנה. היינו משום דנהג גופו מגוף הקרקע, ודומתו בעבדים הגבירו הוא לרבו, שגוף האדון נהגה מגוף העבד, ולא כתב כן הרמב"ם (פ"א מהל' מכירה הט"ז) ופ"ב מהל' זכיייה ה"ב). הגבירו רבו לו לא קנאו ר' שמעון אמר לא תהא חזקה גדולה מהגבהה שהגבהה קנה בכל מקום. וקיימא לן כר' שמעון, דהא נהגה אף במשיכה כדאמר שמואל, ורב אשו (רשב"א)

דף כג

זה פירש למיתה וזה פירש לחיים ואיכא דאמרי קטן הוה ודלא כאבא שאול דתניא גר שמת ובזבוזו ישראל נכסיו והיו בהן עבדים בין גדולים בין קטנים קנו עצמן בני חורין אבא שאול אומר גדולים קנו עצמן בני חורין קטנים כל המחזיק בהן זכה בהן: וקונה את עצמו בכסף כו': בכסף ע"י אחרים אין אבל לא על ידי עצמו במאי עסקינן אילימא שלא מדעתו מכדי שמענא ליה לר' מאיר דאמר חוב הוא לעבד שיצא מיד רבו לחירות ותניא זכין לאדם שלא בפניו ואין חבין לו אלא בפניו אלא פשיטא מדעתו והא קמשמע לן על ידי אחרים אין על ידי עצמו לא אלמא אין קנין לעבד בלא רבו אי הכי אימא סיפא בשטר על ידי עצמו על ידי עצמו אין על ידי אחרים לא ואי מדעתו על ידי אחרים אמאי לא וכי תימא מאי ע"י עצמו אף ע"י עצמו והא קמ"ל דגיסו וידו באים כאחד והא לא תני הכי דתניא בשטר ע"י עצמו ולא ע"י אחרים דברי ר"מ אמר אבוי לעולם שלא מדעתו ושאיני כסף הואיל וקני ליה בעל כורחיה מקני ליה בעל כורחיה אי הכי שטר נמי האי שטרא לחוד והאי שטרא לחוד הכא נמי האי כספא לחוד והאי כספא לחוד טיבעא מיהא חד הוא רבא אמר כסף קבלת רבו גרמה לו שטר קבלת אחרים גרמה לו: וחכמים אומרים בכסף ע"י עצמו: בכסף ע"י אחרים לא אמאי נהי נמי דשלא מדעתו מכדי שמענא להו לרבנן דאמרי זכות הוא שיצא מתחת יד רבו לחירות ותניא זכין לאדם שלא בפניו ואין חבין לו אלא בפניו וכו' תני מאי ע"י עצמו אף ע"י עצמו וקמ"ל דיש קנין לעבד בלא רבו א"ה אימא סיפא בשטר ע"י אחרים ולא על ידי עצמו והא קיימא לן דגיסו וידו באין כאחד וכי תימא מאי ע"י אחרים אף ע"י אחרים והא קמ"ל דזכות הוא לעבד שיצא מיד רבו לחירות אי הכי נערביניהו וניתנייהו בכסף ובשטר בין ע"י אחרים בין על ידי עצמו אלא בכסף בין ע"י אחרים בין ע"י עצמו בשטר ע"י אחרים ולא ע"י עצמו ור"ש בן אלעזר הוא דתניא ר' שמעון בן אלעזר אומר אף בשטר על ידי אחרים ולא ע"י עצמו ושלא מחלוקות בדבר אמר רבה מ"ט דר' שמעון בן אלעזר גמר לה לה מאשה מה אשה עד שיוציא גט לרשות שאינה שלו אף עבד נמי עד שיוציא גט לרשות שאינה שלו בעי רבה

ר"ש ואיכא דאמרי קטן הוה. ואעפ"כ הארץ לכל זאת: ודלא כאבא שאול. דלמר כל המחזיק בהן זכה אפי' לאחר זמן זכה בהן: ע"י עצמו לא. שאם נתן לו כסף לפדות את עצמו אינו פדוי דמה שקנה עבד קנה רבו: במאי עסקינן. האי קנה עצמו ע"י אחרים: אילימא שלא מדעתו. של עבד: שמענין ליה לרבי מאיר. בפ"ק דגיטין חוב הוא לעבד שיוצא כו' שאם היה עבד כהן פוסלו מן התרומה ואי עבד ישראל אסרו בשפחה דשפחה ליה פריצא ליה: ותניא אין חבין לאדם כו'. אין אדם יוכל ליעשות שוחרו שלא מדעתו לדבר שהוא חובה או הפסד והיכי תני מתניתין דנפיה על ידי אחרים שלא מדעתו: אלא מדעתו. והם תאמר פשיטא האי איטרין לאשמועינן דע"י עצמו לא דאין קנין לעבד בלא רבו בשום דבר: ואי מדעתו. שאמר לו קבל גט: באין כאחד. ולא אמרינן לא הוציא רבו את הגט מרשותו ואין זו קבלה: והא לא תני. בדרייהא הכי: האי שטרא לחוד רבו. זה גטון קניה זה גטון שחרור: האי כספא לחוד והאי כספא לחוד. זה ניהו לקניה זה ניהו לשחרור: טיבעא מיהא חד הוא. ואין ניכר הפסד ביניהם: כסף קבלת רבו. שמקבל רבו הכסף גרמו לו להשתחרר מאלו ואין אחרים הללו חבין אלא קבלת הרב והרב אין נעשה שוחרו אלא לארץ עצמו ומקנהו מאלו אבל חירות השטר קבלת אחרים גרמה לו וכיון דחוב הוא לו אין חבין לאדם שלא מדעתו: שמענא להו כו'. במסכת גיטין (דף יא:); תניא. כמו התנן: דיש קנין. כי ידבי ליה ע"מ שאין לרבו רשות בו: והא ק"ל. כלומר והא מעשים בכל יום שהעבד מקבל את גיטו ואי רבנן פליגי עלה דמילתא מי שקנין רבנן ועבדינן כר"מ: אף ע"י אחרים. ואפי' שלא מדעתו זכות הוא לעבד כו': ורבי שמעון בן אלעזר היא. הך סיפא דשטר דלית ליה גיטו וידו באין כאחד: ואשך מחלוקות דבבב. רבי מאיר אית ליה בכסף על ידי אחרים ואפי' שלא מדעתו ולא ע"י עצמו דאין קנין לעבד בלא רבו ובשטר ע"י עצמו ולא ע"י אחרים שלא מדעתו דחוב הוא לו וכסף אפי' דחוב הוא לו קבלת רבו גרמה לו ור"ש בן אלעזר אית ליה בין בכסף בין בשטר ע"י אחרים דקסבר זכות הוא לו ולא ע"י עצמו דגבי כסף אית ליה אין קנין לעבד בלא רבו ורבי שמעון דלית ליה גיטו וידו באין כאחד דמתני' אית ליה כסף בין ע"י אחרים בין ע"י עצמו דיש קנין אחרים זכות הוא לו וכן בשטר בין ע"י אחרים בין ע"י עצמו דקיימא לן גיטו וידו באין כאחד כרבנן עבדינן ליה והאי דלא ערביניהו ותנייהו משום דסיפא ר"ש בן אלעזר היא אבל רישא ה"ק ליה רבנן לר"מ אף בכסף ע"י עצמו דיש קנין ור"ש ע"י אחרים זכות הוא לו ור"ש שטר זכות הוא שאלו לפרש ששך מחלוקות ולומר דרבנן אית ליה בכסף בין ע"י עצמו בין ע"י אחרים ובשטר ע"י אחרים ולא ע"י עצמו ורבי שמעון בן אלעזר סבר כו' מאיר בכסף דע"י עצמו לא ואין קנין וכרבנן בשטר דאין גיטו וידו באין כאחד א"כ האי דק"ל גיטו וידו באין כאחד וחילוקיה היא וכו' מאיר עבדינן ליה היבך לוכא לפרושי אלא

הוא לעבד שיוצא מתחת רבו לחירות, ועל ידי עצמו נגישו וידו באין לו כאלה. ור' שמעון סבר בשטר על ידי אחרים דוקא, והוא הדיון לכסף, מדקתני בבביתא אף בשטר על ידי אחרים, על ידי אחרים אין על ידי עצמו לא בכסף, משום דסבירא ליה לאו קנין לעבד בלא רבו, והלכך בכסף על ידי עצמו לא, ושטר משום לאו קנין גיטו וידו באין כאלה, והלכך בשטר על ידי עצמו לא, וזכות הוא לעבד שיוצא מתחת רבו לחירות הלכך בין כסף בין שטר על ידי אחרים או חוץ. ואינו מחזור דהא לא משמע דחכמים דמתניתין היינו חכמים דפליגי עליה דר' שמעון, חדא דהא בתי דר' שמעון קתני במתניתין ובלבד שיהא הכסף משל אחרים, ואם איתא ליקדמיה וליהייה גבי חכמים, ועוד דסבירא חריפא מפסקא למתניתין, ועוד דמלפניא דגמרא לא משמע הכי, דקתני אלא בכסף בין על ידי עצמו בין על ידי אחרים בשטר על ידי אחרים אין על ידי עצמו לא, ומני ר' שמעון היא, דלמחר ר' שמעון בכסף בין על ידי עצמו בין על ידי אחרים סבירא ליה, וחכמים דמתניתין היינו ר' שמעון, ואלא מחלוקת לא במשנתנו עצמה נשנו, והיינו ג' מחלוקת דר' מאיר סבר בכסף על ידי אחרים דוקא משום דקבלת גמרה לו ולא על ידי עצמו לאו קנין לעבד בלא רבו, ואפילו בעל מנת, ובשטר על ידי עצמו נגישו וידו באין כאלה ולא על ידי אחרים דחוב הוא לו ואין חבין לאדם שלא בפניו, ור' שמעון דהיינו חכמים דמתניתין, סבר דכסף אף על ידי עצמו דיש קנין לעבד בלא רבו בעל מנת, דליכא מאן דפליגי בהא חללא ר' מאיר לבדו, ובשטר על ידי אחרים דוקא משום דזכות הוא לעבד, ובהני חתי אית ליה לר' שמעון כרבנן, אבל על ידי עצמו לא, דלית ליה גיטו וידו באין כאלה, ובהא פליגי דרבנן, דרבנן סבירא להו גיטו וידו באין כאלה כדמוכח בריש פיקה קמא דגיטין (יב, ב) ובמתניתין דהזוכה (עו, א), ובמאי דפירש ענה רבא כדכתבין לעיל והיינו ג' מחלוקות, והא דקתני בדר' שמעון אף, לאו אכסף דנפשיה אף, אלא אכסף דר' מאיר, דשמעיה לר' מאיר דלמחר בכסף על ידי אחרים ולא על ידי עצמו, אבל שטר על ידי עצמו אף, ואמר ליה אף בשטר על ידי אחרים ולא על ידי עצמו, כדמוכח כמו שאלה אומר בכסף אף אני אומר כן בשטר, ובמקלטה טוסחאות לא גביי אף, ובתוספתא מפורש כן, דתניא הוה שפיק קמא דמלכותין (פ"א הלכה ד) קונה את עצמו בכסף על ידי אחרים ובשטר על ידי עצמו מפני שהוא נוהג משמאל למינו דברי ר' מאיר, וחכמים אומרים בכסף על ידי עצמו ובשטר על ידי אחרים, ובלבד שיהא כסף של אחרים, ואומר לו על מנת שאין כך רשות (ליפדות) ואלא לפדות בן, ר' שמעון בן אלעזר אומר משום ר' מאיר אף בשטר על ידי אחרים אבל לא על ידי עצמו עד כאן בתוספתא. וזה מובא שם בדברי רש"י, וחכמים היינו ר' שמעון דודיה, דליתו חכמים דלעבדא בשטר אף על ידי עצמו סבירא להו, נגישו וידו באין לו כאלה כדאמרן. ולענין פסק הלכה. קיימא לן דחכמים דבין בכסף בין שטר בין על ידי עצמו בין על ידי אחרים (אפילו בעל כרחו) ושמעיה נמי דבכסף שעל ידי אחרים אפילו בעל כרחו, דכיון דאשכחן לר' מאיר דלית ליה הכי משום דקבלת רבו גרמה לו, ולא אשכחן רבנן דפליגי עליה דהדיא, לכאורה איתיה נמי כר' מאיר סבירא להו בהא, כדכתבין לעיל. ור' אלפסי כתב בכסף על ידי אחרים אף על פי שנתנו לרבו שלא מדעתו של עבד דקיימא לן זכות הוא לעבד שיוצא לחירות, משמע דסבירא ליה לרבו זכותו, אלא דבעל כרחו לא, אלא דוקא שלא מדעתו ואימארה העבד כשעו רואה אני, אבל זכות לא יאך לחירות, דכי אמרין זכין לו לאדם שלא בפניו הני מילי בשנתראה כשמענו, אבל בלאו לא, כדאמרין בפרק יש נוהלין (קלה, א), ובשטר הסכימה דעת רבותינו הארפתים שאינו בעל כרחו עד שישמע ויאמר רואה אני, וכן ראויה דעת רמב"ן גי' דשטר על ידי אחרים משום דזכין לאדם שלא בפניו הוא, ולא אמרו זכין לאדם שלא בפניו אלא כששמע ואמר רואה אני, אבל בלאו לא. וקושא לי דהא בשמעתא דאמר ר' אלעזר אמרו לר' מאיר כו' דבפרק קמא דגיטין (יב, ב) משמע לכאורה אפילו בעל כרחו נמי, דהא אמר לר' ר' מאיר מה תשיבוני על התרומה שאינו עבד כהן שברח אוכלת זה אינו אוכל, וכי תימרו כתב ליה גיטא חריק ליה עריק ושיבית ליה, דלמלא משמע דיכול הוא לפרושו מן התרומה בעל כרחו בשטר על ידי אחרים, דאי לא אף זה שברח אוכלת זה אינו אוכל, דאי בעי ויאמר דלא ניהא ליה דלזכי ליה האי בשטר שחרייה, ואי לאו דמספיקא איתיה דהבא אפילו בעל כרחו נמי, ומתנה ממון שאני, דלאו זכות גמור הוא, ואלעזר חוב הוא מלד עצמו דכתיב (משלי טו, כז) וזנא מתנה ויהיה, אלא מיהו מלד שנספו של אדם מחמתו קריין ליה זכות, ואף על פי שהוא מלד עצמה חובה זכין לו שלא בפניו, אבל גט שחורף דזכות גמור הוא, דמחויב בבית חורין ומכניס לכל מלוא פשראל זכין לו מכל מקום, ואפילו עומד וטוח בטלה דעתו אלל כל אדם, ואף על פי שצמיתיה ובכספי הגר ובלקטא שכהה ופאה דזכות גמור הוא, וגר קטן שהטביליהו על דעת בית דין שאין זכין לו בעל כרחו כדאמרין בפרק קמא דכתובות (יה, א) הגדילו יטולין למחור, הכא שאני דלאו איתיה לעבד כאן כייפיון ליה לקבוליה בעל כרחיה, כי איתיה נמי מזכין ליה בעל כרחיה, ומה שאין כן באשה, דאף על גב דמגרשה בעל כרחיה מכל מקום על ידי אחרים לא, משום דחוב הוא לה ואין חבין לאדם שלא בפניו, אבל הכא דזכות הוא לו, ועוד דיואלא בעל כרחו, זכין לו בעל כרחו, ועוד שלא יאה רבו עובד לעבדו ויהא מפסיד לרזן נפשו בעקשותו של עבד. וגדולה מזו אמרו (ב"ב יג, ב) טול אתה שיעור ואני פחות שומעין לו, כדי שלא יאה זה מפסיד בעקשותו של זה, ורשב"ג דפליגי ואמר אין שומעין לו, הא מהמתינו עליה מאי טעמיה, ומהדרינן משום דלמחר ליה אי במתנה לא ניהא ליה דכתיב וזנא מתנה ויהיה, דלמלא או לאו דחובה היא לו מלד זה כייפיון ליה כנ"ל. מאי טעמיה דר' שמעון ילף לה לה מאשה, ואף על גב דרבנן נמי לה לה מאשה גמרי, סבירא להו דלאו לפרושו מילי דעבד גמרינן ליה. אלא לגופו של גט, שיהא גיטו של זה כגיטוה של אשה, וטובא איכא בפרק השולח כהאי גוונא דמר משוה להו ומר לא משוה להו כדאמרין התם (לט, ב) מאי טעמיה דביי גמר לה לה מאשה מה אשה איסורא ולא ממונה, ורבנן לא משוה להו אלא מה אשה בשטר אף עבד בשטר. בעי רבה לר' שמעון בן אלעזר עבד מהו שיעשה שליח לקבל גט מיד רבו מה אשה כו' איכא דלמרי אשה דמלי מהבבלא משויה שליח עבד דלא מלי מהבבל גיטיה לא משו שליח. ואם תאמר וכי מגרע גרע כי יהיב ליה און מדעתיה דעבד על ידי אחרים, דהא לר' שמעון בשטר על ידי אחרים סבירא ליה. לא קשיא דהכי פירושו בדשויה עבד שליח לקבל גיטו ואמר לו און אף כך כמו שאמר, דאי אמרת לא משוי שליח איתו גט דהא און לא מזכי ליה גט מדעתיה אלא כמו שאמר העבד, ושלוחו לאו כלום, אבל אי משוי שליח דמי דשליח מעליה הוי. (רשב"ג א')

ב דף כג

לר' שמעון בן אלעזר עבד כנעני מהו שיעשה שליח לקבל גיטו מיד רבו כיון דגמר לה לה מאשה כאשה או דילמא אשה דאיהי מצי מקבלת גיטו שליח נמי מצי משויה עבד דאיהו לא מקבל גיטיה שליח נמי לא מצי משוי בתר דבעיא הדר פשטא לה לה מאשה כאשה ואלא הא דאמר רב הונא בריה דרב יהושע הני כהני שלוחי דרחמנא ינהו דאי סלקא דעתך שלוחי דידן ינהו מי איכא מידי דאנן לא מצינן עבדינן ואינהו מצי עבדי ולא הוא עבדא דאיהו לא מצי מקבל גיטיה ושליח מצי משוי ולא היא ישראל לא שייכי בתורת קרבנות כלל עבד שייך בגיטין דתניא נראין הדברים שהעבד מקבל גיטו של חבירו מיד רבו של חבירו אבל לא מיד רבו שלו: ובלבד שיהא הכסף משל אחרים: נימא בהא קמפלגי דר' מאיר סבר אין קנין לעבד בלא רבו ואין קנין לאשה בלא בעלה ורבנן סברי יש קנין לעבד בלא רבו ויש קנין לאשה בלא בעלה אמר רב ששת דבולי עלמא אין קנין לעבד בלא רבו ואין קנין לאשה בלא בעלה והכא במאי עסקינן דאקני ליה אחר מנה ואמר ליה על מנת שאין לרבו רשות בו ר' מאיר סבר כי אמר ליה קני קני עבד וקני רביה וכי אמר ליה על מנת לא כלום קאמר ליה ורבנן סברי כיון דאמר ליה על מנת אהני ליה תנאיה ור' אלעזר אמר כל כי האי גוונא דבולי עלמא לא פליגי דקני עבד וקני רביה והכא במאי עסקינן כיון דאקני ליה אחר מנה ואמר ליה על מנת שתצא בו לחירות ר' מ' סבר כי אמר ליה קני קני עבד וקני רביה וכי אמר ליה על מנת לא כלום קאמר ליה ורבנן סברי לדידיה נמי הא לא קא מקני ליה דהא לא אמר ליה אלא על מנת שתצא בו לחירות ורמי דרבי מאיר אדרבי מאיר ורמי דרבנן אדרבנן דתניא

רש"י לר' שמעון בן אלעזר. דלמחר עבד איתו מקבל גיטו עבד מהו שיעשה שליח לקבל גיטו: כאשה דמי. ועושה שליח לקבלה כאשה דנפקא לו (לקמן דף מא'). מושלחה מביתו מלמד שהאשה עושה שליח והיינו דקאמר על ידי אחרים: או דילמא כו'. וע"ז אחרים דקאמר שזכה לו רבו גיטו על ידי אחרים או הם עושים שלא מדעתו: גמר לה לה מאשה. ועושה שליח: הני כהני. לענין הקרבת קרבנות: שלוחי דרחמנא ניהו. ולא שלוחי דידן ופקח מינה למודר הגאה מכהו שהכהו מותר להקריב קרבנותיו והא מילתא איבעיא לן בנדרים בפרק אין בין המורד (דף לה): והא עבד כו'. והיכי ילף רב הונא מהאי טעמא היתר בהקרבנה למודר הגאה: בתורת קרבנות.

כשאר נ"מ שלה ושליוחיה קעבדל, ויטלני לתרץ בזו דשאני מעשר שני, דאין לו קרן, דהא אינו יכול ליהא בו קרקע שיאכל הוא את פירותיו, אלא קרנא קא חכיל, והלכך כשתמאץ לומר דמזון הדיוט הוא, הכי הוא כשלו ושליוחיה קא עבדל, אבל הא דלמרינו אלא דיהיב לה אחר מנה על מנת שתפדה בו את המעשר קשיא דהא בשנתנו לה אחריס אין לבעל אלא אחילה פירות וכדכתיבנא לעיל, ואפי"ו הכי אמרינו דלמאן דאמר אין קנין לאשה בלא בעלה אינה פודה בו את המעשר דלשיוחיה קא עבדל, ובהא נמי איכא למימר דכיון דלכר זה בלבד נתנו לו כאלו כולו של בעל חשבינו לה, מה שאין כן בנכסי מלוג דיש לו קרן ויש לו פירות והקרן קיימת לה, והלכך כשהיא פודה את המעשר בקרן שלה היא לה כאלו בלבי מעשר הבעל ואינה מוספה את החומש. כנ"ל לתרץ דברי רבינו, ומכל מקום לא היה כריך לכהן, אלא משכחה לה בזווי דיהא לגמרי במתנה שנתן לה בעל, וכדלמרינו בפרק חזקה (נא, ב) במתנה קתה ואין הבעל אוכל פירות. אבל בעיקר הגירסא תמיהא לי אם לרבות אשתו שאינה כגופו אלא כאחרי, לא היה ליה לתלמודא לסתום עיקר תלמודו ולאמרו בלשון שאין משמעו מפני כך אלא לחלק בין פניית איש לפניית אשה, אלא הוה ליה למימר איש אמר רחמנא ולא אשה, והגירסא המיושבת היא הגמולת בפרקים שנים, והיא גרסתו של ר"ח ז"ל אלא בזווי דיהא ומעשר דיהא איש אמר רחמנא ולא אשה. והכי פירושו איש מוסף חומש ולא אשה אפי"ו אלמנה או גרושה ואפי"ו במעשר דיהא, והא דלמרינו בתורה כהנים פרשה (בהר סיני) ודחוקותיו אם גאל יגאל לרבות את האשה דבעל בזווי דנכסי מלוג שלה, דומיא דיורש שפודה במעשר שבה לו ממקום אחר. והא דלמרינו ההם אסופא דההוא איש פרט לקטן ולא קאמר פרט לקטן ולאשה, משום דאיש פרט לקטן שאינו ברי פדה כלל ואם פדה אינו פדוי, מה שאין כן באשה דבה פדה היא. ואם תאמר כיון דלאכתיב למיכתב איש למעט את הקטן, מנא לן מיעוטא דאשה שאינה מוספת חומש. יש לומר דקטן לא כריך קדא, ועיקר איש כי כתיב למעט את האשה הוא דכתיב. (ר"ש"א)

ב - כד דף

שן דחלב כתב רחמנא עין ואי כתב רחמנא עין ה"א מה עין שנברא עמו אף כל שנברא עמו אבל שן לא צריכא ואימא [שמות כא-כ/ב] לחפשי ישלחנו זרז וכלל כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט מה הפרט מפורש מום שבגלוי ואינו חוזרים אף כל מומין שבגלוי ואינו חוזרין אי מה הפרט מפורש מומין שבגלוי ובטל ממלאכתו ואינו חוזר אף כל מומין שבגלוי ואינו חוזר ובטל ממלאכתו אלמה תניא תלש בזקנו ודילדל בו עצם עבד יוצא בהם לחירות לחפשי ישלחנו ריבויא הוא ואי ריבויא הוא אפי" הכהו על ידו וצמתה וסופה לחזור נמי אלמה תניא הכהו על ידו וצמתה וסופה לחזור אין עבד יוצא בה לחירות א"כ שן ועין מאי אהני ליה ת"ר בכולם עבד יוצא בהם לחירות וצריך גט שחרור דברי ר"ש ר"מ אומר אינו צריך ר"א אומר צריך ר"ט אומר צריך ר"ע אומר צריך המכריעים לפני חכמים אומרים נראין דברי ר"ט בשן ועין שהתורה זכתה לו ודברי ר"ע בשאר אברים הואיל וקנס חכמים הוא קנס הוא קראי קא דרשינן אלא הואיל ומדרש חכמים הוא מ"ט דר"ש יליף שילוח שילוח מאשה מה אשה בשטר אף עבד נמי בשטר ור"מ אי כתב חפשי לבסוף כדקאמרת השתא דכתב לחפשי ישלחנו הוה ליה חפשי מעיקרא ת"ר הכהו על עינו וסמאה על אזנו וחרשה עבד יוצא בהן לחירות נגד עינו ואינו רואה כנגד אזנו ואינו שומע אין עבד יוצא בהן לחירות אמר רב שמן לרב אשי למימרא דקלא לאו כלום הוא והתני רמי בר יחזקאל תרגול שהושיט ראשו לאויר כלי זכוכית ותקע בו ושברו משלם נזק שלם ואמר רב יוסף אמרי בי רב סוס שצנף וחמור שנער ושברו כלים בתוך הבית משלמים חצי נזק א"ל שאני אדם דכיון דבר דעת הוא איהו מיבעית נפשיה כדתניא המבעית את חברו פטור מדיני אדם וחייב דיני שמים כיצד תקע באזנו וחרשו פטור אחזהו ותקע באזנו וחרשו חייב ת"ר הכהו על עינו וכתהה על שינו ונדדה אם יכול להשתמש בהן עכשיו אין עבד יוצא בהן לחירות ואם לאו עבד יוצא בהן לחירות תניא אידך הרי שהיתה עינו כהויה וסמאה שינו נדדה והפילה אם יכול להשתמש בהן כבר עבד יוצא בהן לחירות ואם לאו אין עבד יוצא בהן לחירות וצריכא דאי אשמועינן הך קמייתא משום דמעיקרא נהורא בריא והשתא נהורא כחישא אבל הכא דמעיקרא נמי נהורא כחישא אימא לא ואי אשמועינן הא משום דסמיא לגמרי אבל התם דלא סמיא לגמרי אימא לא צריכא תנו רבנן הרי שהיה רבו רופא ואמר לו לכולו לו עינו וסמאה לחתור לו שינו והפילה שחך באדון יוצא לחירות רש"ג אומ" [שמות כא-כ] ושחתה עד שיתכוין לשחתה ורבנן האי ושחתה מאי עבדי ליה מיבעי להו לכדתניא ר"א אומר הרי שהושיט ידו למעי שפחתו וסימא עובר שבמעיה פטור מ"ט דאמר קרא ושחתה עד שיתכוין לשחתה ואידך מושחת שחתה נפקא ואידך שחת ושחתה לא דריש א"ר ששת הרי שהיתה עינו סמויה וחטטה עבד יוצא בהן לחירות מ"ט מחוסר אבר הוא ותנא תנא תמות וזכרות בבהמה ואין תמות וזכרות בעופות יכול יבשה גפה נקטעה רגלה נחטטה עינה ת"ל מן העוף ולא כל העוף א"ר חייא בר אשי אמר רב היתה לו

ר"ש"א שן דחלב. שן שניק בה דעתיך להחליפה כגון בעבד קטן; לחפשי ישלחנו. ריבה לו שזוחים מלכה כתיב חפשי הוא או יא"ל חפשי. בטל ממלאכתו. העין נסמה מראות והשן מללעוס; ודילדל בו עצם. השמיטו ממקומו ומחובו בבשר; יזאל בו לחיות. אם עצם שאינו חוזר הוא וסופו ליבש וליפול ואע"ג דליכא ביטול מלאכה דהא עצם דקון לאו מידי הוה עבד כיון דבגלוי הוא ואינו חוזר הכי הוא כעשירים וארבעה ראשי אברים: ריבויא הוא. אינו לשון כלל להיות נידון בכלל ופרט אלא בידיעה ומיעט וריבה וריבה הכל: וזמנה. א"כ. ללא ממעט מידי מיעוט דשן ועין למאי מיעט: ככולו. ארשאי אברים קאי; ואריך גט שחרור. להתיבוב דבת חורין; שהורה זכתה לו. דכתיב בהדיא: אי כתב חפשי לבסוף כדקאמרת. דלאו חיפושא אלא בשילוח: השתא דכתיב לחפשי ישלחנו הוה ליה חפשי מעיקרא. וכי אחא ישלחנו לשאר ראשי אברים אחא: כנגד עינו. שהכה בכוחו והבעיתו בקול ואינו רואה או נהרש; ושברו. בקול: משלם נזק שגם. כסומכוס מוקמינן לה כב"ב דאמר בהמה שהזיקה בצרכות משלם נזק שגם: בקולס: חצי נזק. כדון כרכות לרבנן דפליגי עליה דסומכוס כב"ב ואמרי אינו משלם אלא חצי נזק כרכות: אם שאני אדם דבר דעת הוא. האי נזק וכי מיבעית מדעתיה קא מיבעית שנתן לכו לכו אל פחד קול הבא פתחו: וכתהה. ולא נסמית לגמרי שרואה במקתה: אם יכול להשתמש. במרחה זה: וריכוי. הני תרתי יאל לחיות לאשמועינן דהיכא דאין יכול להשתמש אע"ג דלא סמאה לגמרי הוא השתא והיכא דסמאה לגמרי אע"ג דכהויה הוא מעיקרא הואיל והיה יכול להשתמש למראיתיה דזוהא היא השתא: והשתא נהורא כחישא. שאין יכול להשתמש: דמעיקרא נמי נהורא כחישא. ואע"ג דיכול להשתמש בו אימא לאו עין הוא: לחתור לו שינו. לנקרה ולגרר סביב מושבה: לכדתניא הושיט ידו למעי שפחה. להוציא עובריה פטור דלא נתכוין לעין כלל אבל כחול לי עינו דנתכוין לעין אע"ג שלא נתכוין לשחתה חייב: מושחה. נפקא לן הא דר"א פרט לזה שלא נתכוין לשחתה כלל ושחתה משמע בעסוק בה הכתוב מדבר ואפי"ה נתכוין לשחתה דענין; וחטטה. הואילא לחוץ; ותנא תונה. כדאמר מלכו תנא שלנו המסייענו בזאת: ואין תמות וזכרות בעופות. האי קרא דריש הגאמר בכל (כלל) הקדמות (ויקרא כב) איש איש מבית ישראל אשר יקריב קרבנו לכל לדרישהו וגו' לרזונכס תמים זכר בבקר בכשבים ובעזים מלכה כתיב לרזונכס זכר תמים ולישתוק לימדך שאין מקפיד על תמות וזכרות אלא על אלו: נחטטה עינה. אלמא אף על גב דסמויה מעיקרא כי חטטה משוי ליה מומא: (ר"ש"א)

תוספות הואיל ומדרש חכמים הוא. פי' משום הכי אמר דבשאר דברים צריך גט שחרור וא"ת ומך הואיל ומדרש חכמים הוא והלא כמה גופי תורה תלוין שאינם באין אלא מכח דרשה לכן נראה לר"ת דגט זה אינו אלא מדרבנן דחיישינן שמא ימצאנו בשוק ויאמר לו עבדי אתה לפי שאין המדרש ידוע לעולם לכך תקנו גט שחרור וריב"א פירש דדאי שן ועין דכתיב בהדיא בקרא ועלייהו כתיב לחפשי ישלחנו דמשמע חפשי מעיקרא ובהא פשיטא ליה דלא גמר שילוח שילוח מאשה ולכן א"צ גט שחרור אבל שאר אברים דלא נפקי אלא מיתורא דישלחנו ודאי בהכי גמרי שילוח שילוח מאשה ולכך צריך להו גט שחרור: תרגול שהושיט ראשו וכו'. בתרגול גרסינן

קם אחד מן הנגעים כדכתיב (ויקרא יג) ומחית בשר חי בשאת וכתיב בה (שם) לכל מראה עיני הכהן שהיה כולה נראית כלחה פרט למחיה שהיא במקום המשוער ויורד לכל דג שאין יכול לראות ראש הנגע ורגליו כלחה: וראשי חזנים: שפת האוזן: ראש גוייה: גיד: וראשי דלים שבאשה: אבל שבאיש אינן בולטין כל כך ואין זה שפוע: לחיות. דגון אש קלנו לו רבו מוס שבגלוי הוא ואינו חוזר: רבי אומר אף הסירוס. מוסף על חלו לענין עבד וכן לענין לא איטירור ליה לרבי למנות בחוספתא דנהיאי כתיב ויזל קרי בי רב הוא ות"ק לא פליג בהא: אף הלשון. שקדכו ליראות כשהוא מדבר ומוס שבגלוי הוא: אמר מר כו'. רב הסדל מסיק ואזיל למילתיה למישפט צעיא דסבי: היינו גוייה. דלמיני לענין נגעים ובפולחן אמר ת"ק עבד יואל לחירות: ואלא דבייסי. ש"מ צעיא דסבי פלוגתא דרבנן ורבי הוא: ה"ג ולרבי לטון לא. ולרבי לטון לא הוא מוס גלוי בתמיה: על פיר. ש"ל תמא: רבי אומר הנה. דלע"ג דהזאה על הגלוי בענין כדלכתמיה: דחלים. סוגר פיו בחזקה עד ששפתו נדבקות מאד ולא נשוינהו כגלוי הואיל ופעמים הם טמונות ע"י חלומה קמ"ל. חלים דבר שהוא מדביק יפה שולדו"ר (שולדו"ר: ללחון בחזקה) בעל"ז כדלמירין גבי תפירות עיר בהעור כבהמה לא (חולין דף קכג): שאני עור לחלים: שניטל רוב הלשון. לענין מומי ככור שנו בכפורות: רוב המדבר. ממקום פריסת דיבורו ולמעלה קרי מדבר וע"ג דדיבור כבהמה לא שייכא קרי ליה מדבר הואיל והוא המדבר בלשון האדם: אללא רבי אומר סירוס. אע"פ שהן טמונין בכיס לעולם: ולא מיבעיא לטון. שהוא נגלה לפירוק: ומאי אף. דקאמר בן עזאי: אקמייחא. קאי אעשרים וארבעה המנויין אללא נגעים דקאמר ת"ק עבד יואל בהן לחירות מוסף בן עזאי לענין עבד אף הלשון: אללא לא גרסינן והכי גרסינן תנא שמעה לרבי וקבעה טו'. קבעה אללא הרשאות והדר שמעה לרבי עזאי שהיה מוסף לטון לבדו על הרשאות ונמצא חזק על רבי כסירוס וקבעה בלשון אף כמו שאמרה בן עזאי והיה לו לתנא לקובעה בין ת"ק לרבי והדר למיתני תוספת סירוס עלה אללא שמהר שנתבעה של רבי אללא ת"ק והיה שגוריה כפי ההלכותים כך לא זזה של רבי ממקומו וסודרו של בן עזאי אחריה לפי שהגויסא השגורה כפה קשה לטענה ולחזור ולגורסה בלשון אחר: לענין טומאה. דק"ל מגע בית הסתרים אינו מטמא ונפקא לן במסכת נדה (דף מג.) מובל אשך יגע בו הזב וגו' הא שטף טהור בתמיה הא טבילה בעי אללא כל אשך יגע בו הזב דבר שהוא גלוי כידיו והזב לא שטף עדיין כל גופו במים שלא טבל מזובו וכבס בגדיו: אשך יגע בו אמר רחמנא. הא קרא דודיו לא שטף במים הוא: בר נגיעה. כידיו הוא בגלוי שהרי מוציא לשטוף ונגעו בו בגלוי הילכך נגע שרץ בלשון טמאה: כטמון דמי. ואין לרבי ביאת מים בתוך הפה: אף כל מאכרתי. ולא שיכנים מים לתוך הפה ואף להוציא כל הלשון אינו יכול וטבילה למקלה לא לשאחתיין אבל נגיעה בכל שהוא הויה נגיעה: רבי. דיש על הטמא וחתאו חטויו על מקום טומאה הו חטויו: ורבנן סבבי וחתאו וכבס בגדיו ורץ. בענין חטויו שפול על מקום הראוי לרחייה דהייט טבילה: טהרה מטהרה. הויה מטיבילה: והצריכה רבי טבילה אחת. משום חילוף אללא בעי ביאת מים לתוך הפה: כר' זירא דלמך. במנחות (דף קג.) אין מביאין מנחה של ששים ואחד עשרון בכלי אחד דקום להו לרבנן שאין נבללין יפה בשון ביאת והיון זה וכו' אין נבללין מאי הו והא תנן אש לא כלל כשר ואמר רבי זירא עלה כל הראוי לבילה אין בילה מעכבת בו ואפי' לא כלל כשר וכל שאין ראוי לבילה כגון ששים ואחד בילה מעכבת בו דראוי לבילה בעינין: (רש"י)

תוספות המנוגא קרונא. מ' בקונטרס יושב קרנות אתה ולא בעל תורה ור"ח פירש אתה אומר המנוגא היינו חם נוגא דג חם ואין בן אלא קר נוגא דג שהוא קר: רבי מדמה ליה לטומאה. וא"ת מאי פריך לעיל מהזה על לשונו דילמא הזהה שאני דאיתקש לטומאה אבל לענין ראשי אברים מדמינן לטבילה וי"ל דע"כ ליכא לדמויי לטבילה שהרי שן ועין דהו גלויי לעבד שהוא יוצא בהן לחירות ולגבי טבילה הו כטמון כדמסיק בסמוך דלא בעינן ביאת מים: כל הראוי לבילה כו'. עיקר מילתא דר' זירא בפי המנחות והנסכים (מנחות דף קג.) דתנן אם אמר הרי עלי מנחה של ששים ואחד עשרון מביא ששים בכלי אחד והאחד בפני עצמו ומפרש בגמרא משום דששים נבללין וס"א אין נבללין ופריך כי אין נבללין מאי הו והתנן אש לא כלל כשר אמר ר' זירא כל הראוי לבילה אין בילה מעכבת ואפי' לא כלל כשר וכל שאין ראוי לבילה בילה מעכבת בו דראוי לבילה בעינין ואם תאמר מאי פריך ואם לא כלל כשר נהי דבליה לא מעכבת היינו דוקא בדיעבד אבל (תוספות)

רש"י הא דלמירין נהי דביאת מים לא בעינן מקום הראוי לבא בו מים בענין כדל' זירא. קשיא לן והא לא דמיא לדר' זירא, דבשלמא דר' זירא צעיא ראוי לבילה משום דכתיב (ויקרא ז, י) גלגלה בשמן ונכחה ליה כריכה, וגבי חלם ואלמת כפרת מנחת חילוף (הקד, א) לפי שאינם בראמר ואמרה, ופקריאת כטורים כפרת המונח את הספינה (פאה, ט) משום ונעיק ונמקת (דברים כו, ה), וכן בכל אשר המקומות שהזכירו דברי ר' זירא כולא באלו, אבל כן שאין לרבי ביאת מים ואפילו לכהנלה, למה ולכך למקום ראוי לביאת מים, וש מפריש דמדרבנן בעלמא לפי שאין טבילה כל גופו דבר תורה תקינו לטון ושישים שפעמים מגולין יהו לריבין ראויין לבא בו מים. וכתוב: מתרלים ממלל בשך דרשין ליה דאף על גב דכל בשך למעט בית הסתרים, מכל מקום כיון דכתיב כל מדיים להו לבית הסתרים לענין זה שיהיו ראויין לביאת מים. (רש"י א)

ב - כה דף

כתנאי **ויקרא כב-כד** ומעוך וכתות ונתוק וכתות כולן בביצים דברי רבי יהודה וכתות כולן בביצים דברי רבי יהודה רבי אליעזר בן יעקב אומר כולם בגיד רבי יוסי אומר מעוך וכתות אף בביצים נתוק וכתות בגיד אין בביצים לא: **מתני'** בהמה גסה נקנית במסירה והדקה בהגבהה דברי רבי מאיר ור' אליעזר ור"א בהמה דקה נקנית במשיכה: **גמ'** דרש רב בקימוניא בהמה גסה נקנית במשיכה אשכחינהו שמואל לתלמידי דרב אמר להו מי אמר רב בהמה גסה נקנית במשיכה והאנן במסירה תנן ורב נמי במסירה אמר הדר ביה מהיאי הוא דאמר כי האי תנא דתנאי ור"א זו וזו נקנית במשיכה רבי שמעון אומר זו וזו בהגבהה מתקין לה רב יוסף אלא מעתה פיל לרבי שמעון במה יקנה אמר ליה אביי בחליפין אי נמי בשוכר את מקומו רבי זירא אמר מביא ארבעה לים ומניחן תחת רגליו שמעת מינה כליו של לוקח ברשות מוכר קנה לוקח אלא במאי עסקינן בסימטא

רש"י כתנאי. סירוס דביצים אי הו מוס גלוי: דביצים וכל בגיד. בתמיה גיד ודלוי גלוי הוא: אף דביצים. ולא הימא מוס טמון הוא דודאי מוכר: בגיד וכל דביצים. דודאי מוס טמון הוא ולא מוס גלוי הוא: מעוך וכתות אף דביצים. דמינכר טפי: כרות. כרותין החוטין שהביצים תלויין בהן ככיסין ומעורים כמקלה ואינן נתוקין לגמרי: נתוק. ביל לגמרי ועדיין תלויין בכיס נתוק הו טפי מכרות כדלמירין במנחות (דף נו) להביא נותק אחר כורת שחייב אלמא נתוק הו טפי מכרות: מתני' נקנית במסירה. בעליה מוסרים אותה ללוקח כחפסר או כשערה כדתינא לעיל (דף כב:) כולל במסירה כו' אללא משיכה לא מקניא דלון דרכה כדך להוליכה לפניו: בהגבהה. ולא במשיכה: גמ' והא תנן חקן במסירה ורב נמי במסירה אמר. היה רגיל לומר: הדר ביה כו'. בתמיה עד הכא שמואל קאמר לה: זו וזו. הדקה והגסה וכו' האי תנא סביחא ליה לרבי:

ואי פריש פריש, ומשמע דקניית דעתה בעלמא הויה, ליתא דהס מדינא בטעמא בלחוד או בכספא בלחוד הוא דקני, אלא שחש חז"ל דמקום שכותבין את השטר בשלח נהו את הדמיון לא מסכה דעתייהו, וכיון דפירשו דמסכה דעתייהו פירשו. והא נמי דלמרינן בפרק הספינה (פו, א) גבי כליו של לוקח ברשות מוכר דלא קנה לוקח, דלא אמר ליה מוכר קני, קני, התם נמי משום שאין לו רשות להניח שום כליו הוא, שאין כליו של אדם קונה אלא במקום שיש לו רשות להניחו, וכיון דלמרינן ליה מוכר קני, הרי שנתן לו רשות להניח כליו שם, והלכך קני, דכליו של אדם קונה לו בכל מקום שיש לו רשות להניחו. והאי נמי דלמרינן בפרק הספינה (ב"ב עו, א) במאי אוקימתא כר' חיקני נמי במסירה דתניא נקניא במסירה דברי רבי נ', ופרקינן לא קשיא כאלו ברשות הרבים כאלו בסימטא, היינו טעמא משום דעיקר קנייתא במסירה היא גרועה וכל שהיא עומדת בסימטא דלא אפשר לה במסירה, דלון מסירה קונה בסימטא, לא קנה עד שימשכנה. ר' שמעון אומר זה וזה בהגבהה. מסכתא דר' שמעון לא פליגי אלא בהמה, משום דאפשר לה בהכי ואפילו פיל דקמשיני ואוזל, אבל כספינה וכלים גדולים שאי אפשר להן בהגבהה, מודה הוא דמשיכה או במסירה קנה, שאין ר' שמעון חולק בנטל כל הקניית חוץ מן ההגבהה. והראב"ד ז"ל שדחה עצמו בכך, לא נראה דבריו. אמר אביי בחליפין. מהא משמע דחליפין אינו קונין לא מדיו שטר ולא מדיו כסף, דהא מטלטלין אינו נקנין בכסף ושטר, אלא חליפין קנין בפני עצמו הוא כנ"ל. ומהא דלמרינן אי נמי שוכר את מקומו. שמעינן דשכירות מקום אינו מדיו משיכה. שמעת מינה כליו של אדם ברשות מוכר קנה לוקח הכי במאי עסקינן בסימטא. והוא דהוה מלי לתרץ בדלמרינן ליה מוכר קני, כדלמרינן התם בפרק הספינה (עו, א) דלא אמר ליה מוכר קני קני. (רש"ב א)

דף כו - א

אי נמי בחבילי זמורות: **מתני'** נכסים שיש להם אחריות נקנין בכסף ובשטר ובחזקה וזוקקין את הנכסים שיש להם אחריות לישיב עליהן: **גמ'** בכסף מנלן אמר חזקיה אמר קרא נקנין עם נכסים שיש להם אחריות בכסף ובשטר ובחזקה וזוקקין את הנכסים שיש להם אחריות לישיב עליהן:

[ירמיה לב-מד] שדות בכסף יקנו ואימא עד דאיכא שטר דכתיב **[ירמיה לב-מד]**. וכתוב בספר וחתום אי כתיב יקנו לבסוף כדקאמרת השתא דכתיב יקנו מעיקרא כסף קני שטר ראייה בעלמא הוא אמר רב לא שנו אלא במקום שאין כותבין את השטר אבל במקום שכותבין את השטר לא קנה ואי פריש פריש כי הא דרב אידי בר אבין כי זבין ארעא אמר אי בעינא בכספא איקני אי בעינא בשטרא איקני אי בעינא בכספא איקני דאי בעיתו למיהדר לא מציתו הדרייתו ואי בעינא בשטרא איקני דאי בעינא למיהדר הדרנא בי: ובשטר: מנלן אילימא משום דכתיב **[ירמיה לב-מד]** וכתוב בספר וחתום והעד עדים והאמרת שטר ראייה בעלמא הוא אלא מהכא **[ירמיה לב-יא]** ואקח את ספר המקנה אמר שמואל לא שנו אלא בשטר מתנה אבל במכר לא קנה עד שיתן לו דמים מתיב רב המנונא בשטר כיצד כתב לו על הנייר או על החרס אע"פ. שאין בהם שוה פרוטה שדי מכורה לך שדי נתונה לך הרי זו מכורה ונתונה הוא מותיב לה והוא מפרק לה במוכר שדהו רתה רב אשי אמר במתנה ביקש ליתנה לו ולמה כתב לו לשון מכר כדי ליפות את כוחו: ובחזקה: מנלן אמר חזקיה אמר קרא **[ירמיה מ-ג]** ושבו בעריכם אשר תפשתם במה תפשתם בישיבה דבי ר' ישמעאל תנא **[דברים יא-לא]** וירשתם אותה וישבתם בה במה ירשתם בישיבה: ושאין להם אחריות אין נקנין אלא במשיכה: מנלן דכתיב **[ויקרא כה-יד]** וכי תמכרו ממכר לעמיתך או קנה מיד עמיתך דבר הנקנה מיד ליד ולר' יוחנן דאמר דבר תורה מעות קונות מאי איכא למימר תנא תקנתא דרבנן קתני: נכסים שאין להם אחריות: מנהני מילי אמר חזקיה דאמר קרא **[דברי הימים ב כא-ג]** ויתן להם אביהם מתנות וגו' עם ערי מצורות ביהודה איבעיא להו בעינן צבורים או לא אמר רב יוסף תא שמע ר' עקיבא אומר קרקע כל שהוא חייבת בפאה ובבכורים

רש"י אי נמי. משכחת לה הגבהה אלא פיל: בחבילי זמורות. הגבוהים מן הארץ שלשה טפחים ומוזכרין עליהם להגבהת שלשה טפחים הגבהה היא דנפקא ליה מתורת לבד: מתני' שיש להם אחריות. היינו הקרקעות שאחריות כל אדם הלוה והגובה בחבילו עליהן לפי שקיימין ועומדין לפיכך נסמכין עליהן: בחזקה. רפך ביה פורתא או דיק אמתרי או נעל או פרץ כל שהיא: נקנין עם נכסים כו'. אם מכר מטלטלין עם הקרקע כיון שקנה לוקח את הקרקע בלחוד משלשה קנינים נקנין מטלטלין עמה: וזוקקין. נכסים הללו שאין להם אחריות דקיימרי בהו תנא את הנכסים שיש להן כו'. אע"פ דלון נשבעין על הקרקעות לבדן דנפקא לן בשבועות (דף מה): היכא דעטעו כלים וקרקעות ונתחייב לישבע על המטלטלין וזוקקין המטלטלין את הקרקעות לישבע עליהן האו זוקקין אנכפוס קמי שאלו אחריות ולאו אכתי דיו: גמ' ואימא עד יחויב שטר. בהדי כסף דכתיב קרא (ירמיהו לב) וכתוב בספר וחתום: לא שנו. דקני בכספא לחודיה אלא במקום שאין רגילין לכתוב שטר מכירה: לא קנה. דכיון דרגילין בהכי לא סמכא דעתייהו דלוקח עד דקניט שטרא ועיקר דעתו לקנות על השטר הוא: ואם פריש. אם רגזי יקנה לו כספי או יקנה שטרי: אי בעינא כו'. להכי אמר תריוויהו שיהא הוא יכול לחזור בו אבל המוכר לא יחזור דמפרש ואוזל שאם בא המוכר לחזור יאמר לו אני רוצה שיקנה לי כספי ואם הוא בא לחזור יאמר לו אני רוצה שיהא כספי קונה עד שיבא השטר וכל זמן שלא קבלתי השטר אחרז בו: את ספר המקנה. אלמא יש קנין אף בספר לבד: עד שיתן דמים. דלא גמר מוכר ומקנה עד דקביל דמים ואע"פ דקביל דמים בעי שטרא אלא היכא דפריש וכדלמרינן לעיל: הרי זו מכורה ונתונה. קא סלקא דעתך או או קתני: מפני רעתה. דניחא ליה דלקנייה ליה שטרא ללוקח כי הכי דלא מצי למיהדר ביה: רב אשי אמר. דך מתני' בנותן מתנה מיירי וטובה חלה היא ולאו או או קתני אלא כך וכך כתב לו שדי מכורה ונתונה לך לייפות את כחו שאם יגבנה בעל חוב של נתון ממנו ישוב עליו לתבוע ממנו דמים המפורשים: ושבועיים. גזליה בן אחיקם קאמר ליה: בשיבה. דהפשתם אשבו קמי: מיד ליד. דהיינו משיכה: ולר' יוחנן דלמרי. בפרק הזהב: דבר תורה מעות קונות. כדלמרינן גבי הקדש ונתן הכסף וקם לו: אמר רב. מתני' לא תקשי לי דהתנא דרבנן קתני תנא דמתני' שעקרו חכמים קנין המעות ואמרו לא תקנה אלא משיכה גזירה שמה יאמר לו נכרפו חטויד בעליה: ויתן להם אביהם. דבני יהושפט כתיב וסופיה דקרא עם ערי מצורות ביהודה: כדכתיב בו. שיהו אותן מטלטלין מונחין בלחוד הקרקע: ובוודאי. ל"ג דאף מי שאין לו קרקע מתוודה על המעשרות ויכול לומר ובכך את עמך את ישראל ואת האדמה אשר נתת לנו ולא דמי לבכורים דבעי למימר אשך נתת לנו: (רש"י)

הוספות אי נמי בחבילי זמורות. מ' בקונטרס משכחת לה להגבהת פיל בחבילי זמורות הגבוהים מן הארץ שלשה ומעלה עליהן דהגבהת ג' הגבהה היא דנפיק לה מתורת לבד ולפירושו בכלים לא מצי למימר דליקני מדין הגבהה שיניח כלים תחת רגליו ודסתמייהו אין בעוביין שלשה טפחים ולפי' ר' י' דמפרש דהגבהה בטפח קני. צ"ל סתם כלים אין בעוביין טפח וקשה אמאי נקט חבילי זמורות לנקוט אבנים או עצים ומפרש הרב משולם דלהכי נקט חבילי זמורות לפי שהן מאכל פיל כדלמרינן פרק מפנין (שבת דף קכח). מטלטלין חבילי זמורות בשבת מפני שהן מאכל לפילין ומגביהין לפיל חבילי זמורות למעלה והוא קופץ ומגביה את עצמו מן הארץ ואוכלן ואין לתמוה אי חשיבא הגבהה בהכי דכה"ג אשכחן בפרק שילוח הקן (חולין דף קמב). כי היכי דליגבינהו ולקנינהו: אמר קרא שדות בכסף יקנו. הא דלא אייתי מקרא דכתיב גבי עפרון (בראשית ג) משום דדילמא ה"מ מוכרי שכל קנינו בכסף: על הנייר או על החרס. מ' לעיל (דף ט:). ולמה כתב בלשון מכר כדי לייפות כחו. וא"ת ולמה כתב לו בלשון מתנה בשלמא מכר משום אחריות אלא מה יפוי כח בה במתנה אי משום דבמתנה לית ביה משום דינא דבר מצרא הא אמר בפרק המקבל (ב"מ דף ח:). דמתנה דאית בה אחריות אית בה משום דינא דבר מצרא וי"ל דשיי שטרות כותב לו או צריך לאחריות מראה של מכר ואם צריך לדינא דבר מצרא מראה של

דתיא ליה ממנו ערב שביעית ולמולאי שביעית נעשה לו שותף או ארסין אין מנגלגליו, טעמא ליה הימנו ערב שביעית, דלחוי שביעית אפקעתיא לשביעיתא, הא שאר שני שבעות מנגלגליו. אלמלא מנגלגליו על שמא, דהא שבעות השותפין שמא היא, ועוד דתנו ההם (מה, ח) אלו נשבעין שלא טענה השותפין והאריסין כי' חלקו השותפין פטורין, נחגלגלה עליהן שבעה ממקום אחר מנגלגליו, ומסתמא אפילו נחגלגלה עליהן כזו של שותפין קאמר, מדלח חני נחתיביו שבעת התורה, אי נמי שבעת כרי אלמלא כשבעה אלו השניים כאן קאמר, דאלמלא שמא על שמא נמי מנגלגליו, וכן כתב הראב"ד בפרק השואל במליעא (לא ח) ואם איתא דטובה שנתה כברי היא, מנלן מנגלגליו על שמא, אלח דלחוי ספק היא, וממנה דהא דן שמגלגליו על הפסק. ואי קשיא לך הא דתנו (שם) זה אומר שזכה מהה ביום שהיתה שזכה מהה והלה אומר איני יודע פטור. ואם איתא שמגלגליו שמא על שמא מנו דמשמע דכדרכה מנה לישבע דשכורה מהה. יא אומר דהתם ומתה גרסינן במתניתין, כלומר שהיא יודע שמתה כדרכה ואין כאן שבעה כלל, אבל אילו היה חייב שבעה דכדרכה מנה אפילו שבעה דשכורה מהה היה נשבע בנגלגול כדלמרו. מתני': כל הנעשה דמים בלחוי כיון שזכה זה נחתיב זה בחליפיו. נראה שכן הוא גרסוהו של רש"י, וכן הוא ברוב הספרים. ופירש כיון שזה המוכר במעות אלו שנתו לו לוקח נחתיב הלוקח בחליפיו, כלומר אם נגב או נאכד בראוהו נגב, דהא זכה בחליפיו, אף על פי שלא משך. ואין הלשון מחזור, דהוא ליה למימר כיון שזכה זה זכה זה בחליפיו. ורבינו חם פירש כיון שזכה זה במעות שלח נחתיב בחליפיו ליתנו ללוקח ושוב אינו יכול לחזור בו, ולא גרסינן נחתיב זה בחליפיו, אלח כיון שזכה זה נחתיב בחליפיו. גמרא: שמע מינה מטבע נעשה חליפיו. הקשו בתוס' והא אמרינן מעות אינן קונות קנין גמור אלח למי שפרע. ומירך רבינו חם ז"ל דהכא בשפירש שיקנה כנגד או סודר הוא ונעשה חליפיו. ור"י ז"ל אומר דלפיו בכהם ובשנתנו לו המטבע כדי להחזירו כסודר, ואם כן כבר גלה דעתו שרואה שיקנה כסודר ורבי'ם ז"ל פירש דלמלא דלמרו מטבע נעשה חליפיו, היינו כשאר מעות הללו בחפץ זה, ושניהם בעין, אז נקנה החפץ על ידם, אבל כשאין לו חפץ זה בכך וכך מעות, ובשעת נתינת המעות לא הזכיר החפץ, אז הם דמים ולא חליפיו, והביא ראיה מהא דלמרו רב הגאון בפרק ההב (ב"מ מו, א) מכור לי באלו קנה, ותקפו ליה חליפיו כדליתא התם. (רש"י ח')

ב - כז דף

במה דברים אמורים שנתן לו דמי כולן אבל לא נתן לו דמי כולן לא קנה אלא כנגד מעותיו מסייע ליה לשמואל דאמר שמואל מכר לו עשר שדות בעשר מדינות כיון שהחזיק באחת מהן קנה את כולן אמר רב אחא בריה דרב איקא תדע שאילו מסר לו עשר בהמות באפסר אחד ואמר ליה קני מי לא קני א"ל מי דמי התם איגודו בידו הכא אין איגודו בידו איכא דאמרי אמר רב אחא בריה דרב איקא תדע דלא קני אילו מסר לו עשר בהמות באפסר אחד ואמר לו זו קני מי קני מי דמי התם גופים מוחלקים הכא סדנא דארעא חד הוא: וזוקקים את הנכסים וכי': אמר עולא מנין לגלגול שבעה מן התורה שנאמר **[במדבר ה-כב]** ואמרה האשה אמן ותנן על מה היא אומרת אמן אמן אמן על האלה אמן על השבעה אמן אם מאיש זה אמן אם מאיש אחר אמן שלא סטיית ארוסה ונשואה ושומרת יבם וכונסה האי ארוסה היכי דמי אילימא דקני לה כשהיא ארוסה וקא משקי לה כשהיא ארוסה והתנן ארוסה ושומרת יבם לא שותות ולא נוטלות כתובה מ"ט **[במדבר ה-ט/ט]**

א - כח דף

שלא ניתנה להתבע בעד אחד מנגלגליו ממון שניתן להתבע בעד אחד אינו דין שמגלגליו אשכחן בודאי ספק מנלן תניא רשב"י אומר נאמרה שבעה בחוץ ונאמרה שבעה בפנים מה שבעה האמורה בפנים עשה בה ספק כודאי אף שבעה האמורה בחוץ עשה בה ספק כודאי עד היכן גלגול שבעה אמר רב יהודה אמר רב דא"ל הישבע לי שאין עבדי אתה הוא שמותי משמתינן ליה דתניא הקורא לחבירו עבד יאה בנידוי ממזר סופג את הארבעים רשע יורד עמו לחיו אלא אמר רבא הישבע לי שלא נמכרת לי בעבד עברי האי טענתא מעלייתא היא ממונא אית ליה גביה רבא לטעמיה דאמר רבא עבד עברי גופו קנוי אי הכי היינו קרקע מהו דתימא קרקע הוא דעבדי אינשי דמזבני בצניעא אם איתא דזבין לית ליה קלא האי אם איתא דזבין קלא אית ליה קמ"ל: **[מתני'** כל הנעשה

דמים באחר כיון שזכה זה נחתיב זה בחליפיו כיצד החליף שור בפרה או חמור בשור כיון שזכה זה נחתיב זה בחליפיו: **גמ'** חליפין מאי ניהו מטבע שמע מינה מטבע נעשה חליפין אמר רב יהודה הכי קאמר כל הנישום דמים באחר

רש"י שלא ניתנה להתבע. שבעה שלה בעד אחד כדלמרינן התם (ריש סוטה) לזכיר שני עדים שראוה שנסתרה דיליף דבר דבר מממון ממון שניתן ליתבע. להשבע בעד אחד אם טענו מנה וכפר לו בטובו ועד אחד מעידו שהיא חייב לו נשבע שנאמר לא יהיה עמו עד אחד בארץ לכל עון ולכל חטאת לכל עון ולכל חטאת אינו קם אבל קם הוא לשבעה (שבעות דף מ). אינו דין שמגלגליו. את שבעתו להשביע בנגלגול: אשכחן ודלוי. שמגלגליו שבעה טענת כרי בדבר שאין חייבין עליו שבעה כגון קרקעות או שלא הודה במקלח שמגלגליו אורוהו אם נחתיב לו שבעה ממקום אחר: ספק מנין. טענת שמא כגון שבעת השותפין והאריסין שחלקו דתנו בשבעות (דף מה). חלקו השותפין והאריסין אינו יכול להשביעו וקתני נחתיב לו שבעה ממקום אחר מנגלגליו עליו את הכל אלמלא ספק נמי מנגלגליו: מנלן. אי מק"ו לא דמי דטובה כל שבעתה ספק ובגלגול נמי ספק ממון עיקר שבעתו אינו בלא אלח בטענת ודלוי דכתיב (שמות כב) כי יתן איש ושבועת השותפין תקנהל דרענן היא מאסר למורו כה היחידה כדלמרו התם (שבעות דף מה): וכיון דעיקר שבעת ממון ליתא אלח בטענת ודלוי גלגול דידה נמי בטענת ודלוי ולא בטענת ספק: שבעה בפנים. דטובה שמשביעין אותה בעזרה: עד היכן. כמה של גלגול לגלגל דבר שאין נשבעין עליו: דלמרו ליה עבדי אתה. אפי' זו מנגלגליו אם יחתיב לו שבעה ממקום אחר ובמקנהל מפרש מאי רבותא מקרקע דלמרו עד היכן: הקורא לחבירו עבד. עבד כנעני: יאה בנידוי. היו מנדון אורוהו שמואל צישראל כל כך אף הם זילגלו בו: סופג את הארבעים. היו קונסין מכות מדרות ותיחא ליה הא מנידוי: רשע יורד עמו לחיו. כלומר לז' אין צ"ד נוקים אלח הוא מותר לשנאתו ואף למעט פניסוהו ולידד ללומנתו: טענה מעלייתא היא. וכלל גלגול נמי אי הוה מודה במקלח או היה לו עד אחד היה חייב שבעה לטענת מטלטליו היא זו שחובטו פעולתו או גרעוהו ומאי רבותא דלחוי משאר גלגול שבעה: גופו קנוי. ואינה טענת מטלטליו: היינו קרקע. והא תנינן לה במתני' דמגלגליו ומאי רבותא דבר יהודה לשמועין גלגול עבדי אתה: לית ליה קלא.

פעם אחת אמר לו אביו מאין לך כל אלה אמר לו סבא מאי איכפת לך עד דטחון ואכול כלומר לעוס ואכול כעין כלבים דמדשיין ואוכלים א"כ הראהו שקשה עליו ושוב מעשה באחד שהיה טוחן בריחים ואב זקן היה לו ואתא ציווי לטוחנין פירוש מצות המלך בשביל אביו לבא לעבודת המלך א"ל בנו טחון ואני אלך תחתך לעבודת המלך שאין לה קצבה אם לביווך טב לך ואם למלקי טב לך: (תוספות)

דף לא ב

ומביאו לחיי העולם הבא אמר רבי אבהו כגון אבימי ברי קיים מצות כיבוד חמשה בני סמכי הוה ליה לאבימי בחיי אביו וכי הוה אתא רבי אבהו קרי אבבא רהיט ואזיל ופתח ליה ואמר אין אין עד דמטאי התם יומא חד אמר ליה אשקיין מיא אדאייתי ליה נמנם גחין קאי עליה עד דאיתער איסתייעא מילתיה ודרש אבימי [תהילים עט-א] מזמור לאסף אמר ליה רב יעקב בר אבהו לאביי כגון אנא דעד דאתינא מבי רב אבא מדלי לי כסא ואמא מזגה לי היכי איעביד א"ל מאמך קביל ומאבדך לא תקבל דכיון דבר תורה הוא חלשה דעתיה רבי טרפון הוה ליה ההיא אמא דכל אימת דהוה בעיא למיסק לפוריא גחין וסליק לה וכל אימת דהוה נחית נחתת עלויה אתא וקא משתבח בי מדרשא אמרי ליה עדיין לא הגעת לחצי כיבוד כלום זרקה ארנקי בפניך לים ולא הכלמתה רב יוסף כי הוה שמע קל כרעא דאמיה אמר איקום מקמי שכינה דאתיא אמר רבי יוחנן אשרי מי שלא חמאן רבי יוחנן כי עברתו אמו מת אביו ילדתו מתה אמו וכן אביי איני והאמר אביי אמרה לי אם ההיא מרבינתיה הואי רב אסי הוה ליה ההיא אמא זקינה אמרה לי' בעינא תכשטין עבד לה בעינא גברא נייען לך בעינא גברא דשפיר כותך שבה ואזל לארעא דישאל שמע דקא אזלה אבתריה אתא לקמיה דרבי יוחנן אמר לי' מהו לצאת מארץ לחוצה לארץ א"ל אסור לקראת אמא מהו א"ל איני יודע [אתרח] מורתא הדר אתא אמר ליה אסי נתרצית לצאת המקום יחזירך לשלום אתא לקמיה דרבי אלעזר א"ל חס ושלום דלמא מירתח רתח א"ל מאי אמר לך אמר ליה המקום יחזירך לשלום אמר ליה ואם איתא דרתח לא הוה מברך לך אדהכי והכי שמע לארונא דקאתי אמר אי ידעי לא נפקי ת"ר מכבדי בחיי ומכבדו במוות בחיי כיצד הנשמע בדבר אביו למקום לא יאמר שלחוני בשביל עצמי מהרוני בשביל עצמי פטרוני בשביל עצמי אלא כולהו בשביל אבא במוותו כיצד היה אומר דבר שמועה מפיו לא יאמר כך אמר אבא אלא כך אמר אבא מרי הריני כפרת משכבו והני מילי תוך שנים עשר חדש מכאן ואילך אומר זכרונו לברכה לחיי העולם הבא תנו רבנן חכם משנה שם אביו ושם רבו תורגמן אינו משנה לא שם אביו ולא שם רבו אבוא דמאן אילימא אבוא דמתורגמן אטו תורגמן לאו בר חיובא הוא אלא אמר רבא שם אביו של חכם ורבו של חכם כי הוא דמר בר רב אשי כי הוה דריש בפירקא איהו אמר אבא מרי ואמוריה אמר הכי אמר רב אשי: ת"ר איזהו מורא ואיזהו כיבוד מורא לא עומד במקומו ולא יושב במקומו ולא סותר את דבריו ולא מכריעו כיבוד מאכיל ומשקה מלביש ומכסה ומציא איבעיא להו

רש"י ומביאו לכוה"ג. שמכבדו בדברים טובים ונחומים והמלאכה מטויל עליו כלשון רכה מרחה לו טרדן השעה שאין יכולין להפרנסם אלא ביגיעה זו ובגמלה יושלמו גרם מעשה בשניהם מעשה באחד שהיה טוחן בריחים והיה לו אב זקן ושאל המלך בשביל אביו לבא לעבודת המלך אמר לו סבא מה איכפת לך טחון ואכול כלומר לעוס ואכול הראהו שקשה לו וסבא מעשה באחד שהיה טוחן בריחים והיה לו אב זקן ושאל המלך בשביל אביו לבא לעבודת המלך אמר לו סבא מה איכפת לך טחון ואני אלך תחתך לעבודת המלך שאין לה קצבה חמשה בני סמכי הוה ליה לאבימי בחיי אביו. ואפילו הכי בו היה קרי ר' אבהו אבהו היה אבימי רץ ופתח לו ואתו מניה לאחד מבניו ליתך: אין און. אפתח אפתח: איסתייעא מילתא. בעודו גחין לפניו שהבין דמזמור לאסף חמשה בני סמכי הוה ליה לאבימי בחיי אביו וכי הוה אתא רבי אבהו קרי אבבא רהיט ואזיל ופתח ליה ואמר אין אין עד דמטאי התם יומא חד אמר ליה אשקיין מיא אדאייתי ליה נמנם גחין קאי עליה עד דאיתער איסתייעא מילתיה ודרש אבימי [תהילים עט-א] מזמור לאסף אמר ליה רב יעקב בר אבהו לאביי כגון אנא דעד דאתינא מבי רב אבא מדלי לי כסא ואמא מזגה לי היכי איעביד א"ל מאמך קביל ומאבדך לא תקבל דכיון דבר תורה הוא חלשה דעתיה רבי טרפון הוה ליה ההיא אמא דכל אימת דהוה בעיא למיסק לפוריא גחין וסליק לה וכל אימת דהוה נחית נחתת עלויה אתא וקא משתבח בי מדרשא אמרי ליה עדיין לא הגעת לחצי כיבוד כלום זרקה ארנקי בפניך לים ולא הכלמתה רב יוסף כי הוה שמע קל כרעא דאמיה אמר איקום מקמי שכינה דאתיא אמר רבי יוחנן אשרי מי שלא חמאן רבי יוחנן כי עברתו אמו מת אביו ילדתו מתה אמו וכן אביי איני והאמר אביי אמרה לי אם ההיא מרבינתיה הואי רב אסי הוה ליה ההיא אמא זקינה אמרה לי' בעינא תכשטין עבד לה בעינא גברא נייען לך בעינא גברא דשפיר כותך שבה ואזל לארעא דישאל שמע דקא אזלה אבתריה אתא לקמיה דרבי יוחנן אמר לי' מהו לצאת מארץ לחוצה לארץ א"ל אסור לקראת אמא מהו א"ל איני יודע [אתרח] מורתא הדר אתא אמר ליה אסי נתרצית לצאת המקום יחזירך לשלום אתא לקמיה דרבי אלעזר א"ל חס ושלום דלמא מירתח רתח א"ל מאי אמר לך אמר ליה המקום יחזירך לשלום אמר ליה ואם איתא דרתח לא הוה מברך לך אדהכי והכי שמע לארונא דקאתי אמר אי ידעי לא נפקי ת"ר מכבדי בחיי ומכבדו במוות בחיי כיצד הנשמע בדבר אביו למקום לא יאמר שלחוני בשביל עצמי מהרוני בשביל עצמי פטרוני בשביל עצמי אלא כולהו בשביל אבא במוותו כיצד היה אומר דבר שמועה מפיו לא יאמר כך אמר אבא אלא כך אמר אבא מרי הריני כפרת משכבו והני מילי תוך שנים עשר חדש מכאן ואילך אומר זכרונו לברכה לחיי העולם הבא תנו רבנן חכם משנה שם אביו ושם רבו תורגמן אינו משנה לא שם אביו ולא שם רבו אבוא דמאן אילימא אבוא דמתורגמן אטו תורגמן לאו בר חיובא הוא אלא אמר רבא שם אביו של חכם ורבו של חכם כי הוא דמר בר רב אשי כי הוה דריש בפירקא איהו אמר אבא מרי ואמוריה אמר הכי אמר רב אשי: ת"ר איזהו מורא ואיזהו כיבוד מורא לא עומד במקומו ולא יושב במקומו ולא סותר את דבריו ולא מכריעו כיבוד מאכיל ומשקה מלביש ומכסה ומציא איבעיא להו

תוספות איסתייעא מילתא. בעודו גחין לפניו שהבין דמזמור לאסף חמשה בני סמכי הוה ליה לאבימי בחיי אביו וכי הוה אתא רבי אבהו קרי אבבא רהיט ואזיל ופתח ליה ואמר אין אין עד דמטאי התם יומא חד אמר ליה אשקיין מיא אדאייתי ליה נמנם גחין קאי עליה עד דאיתער איסתייעא מילתיה ודרש אבימי [תהילים עט-א] מזמור לאסף אמר ליה רב יעקב בר אבהו לאביי כגון אנא דעד דאתינא מבי רב אבא מדלי לי כסא ואמא מזגה לי היכי איעביד א"ל מאמך קביל ומאבדך לא תקבל דכיון דבר תורה הוא חלשה דעתיה רבי טרפון הוה ליה ההיא אמא דכל אימת דהוה בעיא למיסק לפוריא גחין וסליק לה וכל אימת דהוה נחית נחתת עלויה אתא וקא משתבח בי מדרשא אמרי ליה עדיין לא הגעת לחצי כיבוד כלום זרקה ארנקי בפניך לים ולא הכלמתה רב יוסף כי הוה שמע קל כרעא דאמיה אמר איקום מקמי שכינה דאתיא אמר רבי יוחנן אשרי מי שלא חמאן רבי יוחנן כי עברתו אמו מת אביו ילדתו מתה אמו וכן אביי איני והאמר אביי אמרה לי אם ההיא מרבינתיה הואי רב אסי הוה ליה ההיא אמא זקינה אמרה לי' בעינא תכשטין עבד לה בעינא גברא נייען לך בעינא גברא דשפיר כותך שבה ואזל לארעא דישאל שמע דקא אזלה אבתריה אתא לקמיה דרבי יוחנן אמר לי' מהו לצאת מארץ לחוצה לארץ א"ל אסור לקראת אמא מהו א"ל איני יודע [אתרח] מורתא הדר אתא אמר ליה אסי נתרצית לצאת המקום יחזירך לשלום אתא לקמיה דרבי אלעזר א"ל חס ושלום דלמא מירתח רתח א"ל מאי אמר לך אמר ליה המקום יחזירך לשלום אמר ליה ואם איתא דרתח לא הוה מברך לך אדהכי והכי שמע לארונא דקאתי אמר אי ידעי לא נפקי ת"ר מכבדי בחיי ומכבדו במוות בחיי כיצד הנשמע בדבר אביו למקום לא יאמר שלחוני בשביל עצמי מהרוני בשביל עצמי פטרוני בשביל עצמי אלא כולהו בשביל אבא במוותו כיצד היה אומר דבר שמועה מפיו לא יאמר כך אמר אבא אלא כך אמר אבא מרי הריני כפרת משכבו והני מילי תוך שנים עשר חדש מכאן ואילך אומר זכרונו לברכה לחיי העולם הבא תנו רבנן חכם משנה שם אביו ושם רבו תורגמן אינו משנה לא שם אביו ולא שם רבו אבוא דמאן אילימא אבוא דמתורגמן אטו תורגמן לאו בר חיובא הוא אלא אמר רבא שם אביו של חכם ורבו של חכם כי הוא דמר בר רב אשי כי הוה דריש בפירקא איהו אמר אבא מרי ואמוריה אמר הכי אמר רב אשי: ת"ר איזהו מורא ואיזהו כיבוד מורא לא עומד במקומו ולא יושב במקומו ולא סותר את דבריו ולא מכריעו כיבוד מאכיל ומשקה מלביש ומכסה ומציא איבעיא להו

משל מי רב יהודה אמר משל בר נתן בר אושעיא אמר משל אב אורו ליה רבנן לרב ירמיה ואמרי לה לבריה דרב ירמיה כמ"ד משל אב מיתיבי נאמר **שמות** **כ-יב** כבוד את אביך ואת אמך ונאמר **משלי ג-ט** כבוד את ה' מהונך מה להלן בחסרון כיס אף כאן בחסרון כיס ואי אמרת משל אב מאי נפקא ליה מיניה לביטול מלאכה ת"ש ב' אחים שני שותפין האב ובנו הרב ותלמידו פודין זה לזה מעשר שני ומאכילין זה לזה מעשר עני ואי אמרת משל בן נמצא זה פורע חובו משל עניים לא צריכא להעדפה אי הכי היינו דקתני עלה אמר רבי יהודה תבא מאירה למי שמאכיל את אביו מעשר עני ואי להעדפה מאי נפקא מינה אפילו הכי זילא ביה מילתא ת"ש שאלו את ר"א עד היכן כיבוד אב ואם אמר להם כדי שיטול ארנקי ויזרקנו לים בפניו ואינו מכילמו ואי אמרת משל אב מאי נפקא ליה מיניה בראוי ליורשו וכי הא דרבה בר רב הונא דרב הונא קרע שיראי באנפי רבה בריה אמר איזול איחזי אי רתח אי לא רתח ודלמא רתח וקעבר **ויקרא יט-יד** אלפני עור לא תתן מחשול דמחיל ליה ליקריה והא קעבר משום **דברים כ-יט** בל תשחית דעבד ליה בפומביי ודילמא משום הכי לא רתח דעבד ליה בשעת ריתחיה: מתני ליה רב יחזקאל לרמי בריה הנשרפים בנסקלים רבי שמעון אומר ידונו בסקילה שהשירה חמורה אמר ליה רב יהודה בריה אבא לא תיתניא הכי מאי איריא שרפה חמורה תיפוק לי דרובא נסקלים ניהו אלא הכי איתנייא הנסקלים בנשרפים א"ל אי הכי אימא סיפא וחכמים אומרים ידונו בשריפה. שהסקילה חמורה מאי איריא דסקילה חמורה תיפוק לי דרובא נשרפים ניהו א"ל התם רבנן הוא דקאמרו ליה לר"ש דקאמרת שרירה חמורה לא סקילה חמורה א"ל שמואל לרב יהודה שינא לא תימא ליה לאבוך הכי דתניא הרי שהיה עובר על דברי תורה אל אימא לו אבא עברת על דברי תורה אלא אומר לו אבא כך כתוב בתורה כך כתוב בתורה כך אלא אומר לו אבא מקרא כתוב בתורה כך אלעזר בן מתאי אומר אבא אומר השקיני מים ומצוה לעשות מניח אני כבוד אבא ועושה את המצוה שאני ואבא חייבים במצוה איסי בן יהודה אומר אם אפשר למצוה ליעשות ע"י אחרים תיעשה על ידי אחרים וילך הוא בכבוד אביו אמר רב מתנה הלכה כאיסי בן יהודה א"ר יצחק בר שילא א"ר מתנה אמר רב חסדא האב שמחל על כבודו כבודו מחול הרב שמחל על כבודו כבודו מחול שנאמר **שמות יג-בא** ויי' הולך לפניכם יומם אמר רבא הכי השתא התם הקדוש ב"ה עלמא דיליה הוא ותורה דיליה היא מחיל ליה ליקריה

רפ"ז משל מי. מחילי ומשקהו ומכבדו: מאי נפקא ליה מיניה. מאי חסרון כיס איכא לגביה: פודין זה לזה מעשר שני. א"ל י"א לרבינו מעשר שני פודה הבן משלו לכבוד רביו בלא חומש ולא אמרי' הרי הוא כגופו שהרי הוא אהבו ומזונותו עליו ולא אחר ניהו לגביה והרי הוא כמו שפודה הוא בעלמא: ומאכילין זה לזה מעשר עני. א"ל י"א לרבינו מעשר עני להלך לנגיזא מלאכיה לרבינו א"ל י"א וכן כולם א"ל ש' שחייב עליו כגופו וא"ל לא היה בידו מעשר זה היה נותן לו מזונות משלו: להעדפה. עליו מוטל להאכילו ולהסקותו מנה ביטוליה וא"ל רבינו כר"י לסעודה יחיה ואכילנו מעשר עני: שיטול רבני ארנקי כו'. ואי אמרת כבוד האב על הבן בחסרון כיס אינו אלא משל אב א"ל כן האי ארנקי דקאמרי רבי אליעזר משל אב הוא ומאי נפקא ליה מיניה להכלימו: ודלמא רתח. ואמר לרבה מידי ברייתיה: וקא עבר. רב הונא: משום לפני עור. שגורס לבנו לחטוא: בפומביי. במקום התפירה שאינו נחמד ממנו כפי כון פסולו: הנשרפין בנסקלים. משמע אחד מן הנשרפין נחמדי בנסקלים הרבה וק"י' (פסוקין ד' עט): כל חייבי מיתות שכתורה שנתערבו ואין ידוע איזה מהן בקלה ואיזה מהן בחמורה כולן ידונו בקלה שאין אהה נשאלו למשור את הקל לעונש חמור שלל נחמיב בו: רבי שמעון אומר ידונו בסקילה. שהיא קלה דלית ליה לכרי בסקילה מפני שהיא קלה: התם רבנן הוא דקאמרי ליה לרבי שמעון כו'. רבי יהודה בריה דרב יחזקאל רבב יחזקאל לא תתניא הכי הנשרפין בנסקלים וכו' פסולין רובא דא"ל א"ל מאי הית עעמא משום דקאמרי תיפוק לי דליכא למימר כולן בשרפיה דא"ל א"ל רבב יחזקאל בנסקלים וכו' פסולין רובא דא"ל א"ל מאי הית עעמא משום דקאמרי תיפוק לי דליכא למימר דקאמרי שהסקילה חמורה לאו טעמא היכי למילתייהו אלא הכי אמרי דיונו בשריפה בחד רובא ודקאמרי ידונו בסקילה להקל עליהם אין אתה מיקל אלא מחמיר שהסקילה חמורה: לא תימא לרבנן הכי. להודיעו פתאים שהיא טועה דקאמרת ליה לא תתניא הכי: כך כתוב בתורה לעברי קא נלעדי ליה. והכי הוא כחומר לו עברת על ד"ת: מקרא כתוב בתורה כך. ואומר לו המקרא כמו שהוא כתוב והוא עממו יכין שטעה: אלא אומר השקיני מים. וי"א מ"א חכמה לפני לעשות כגון לקבור את המת או ליה: (רפ"ז)

תוספות רב יהודה אומר משל בן. מדקדק ר"י למ"ד משל בן אם נאדמן לו כיבוד אב ואבידת עצמו ואבידת חבירו כיצד יעשה אם יעסוק בכבוד אביו הלא אבידת חבירו קודמת כדאמרינן באלו מצואות (ב"מ דף לב). יכול אמר לו אביו אל תחזיר יכול ישמע לו ת"ל וכו' והיינו אל תחזיר שאומר לו עסוק בכבדי דאל תחזיר בחנם לא אצטרך קרא משמע א"כ דאבידת חבירו קודמת לכבוד אב ואם יעסוק באבידת חבירו הרי אבידתו קודמת דכתבי (דברים טו) אפס כי לא יהיה בך אביון (ב"מ ל: לג). שלך קודם לכל אדם ואם יעסוק באבידתו הרי כבוד אביו קודם למאן דאמר משל בן ונראה לר"י שיינה כבוד אביו ואבידת חבירו ויעסוק באבידתו דהא דאמר כיבוד אב קודם היינו דוקא להניח לאביו לעשות רצונו בממונו לפי שזהו גוף הכיבוד אבל באבידתו כיון שאין האב נהנה באבידה עצמה אין הבן חייב להפסיד אבידתו בשביל אביו ואע"ג דאמרינן בסמוך כדי שיטול ארנקי ויטול לים ואינו מכילמו למ"ד משל בן התם מיירי באותו ענין שיש לאב קורת רוח בכך כגון שזורק לים למירמא אימתא אינשי ביתיה דאי לאו הכי אם בחנם משלך רשע הוא דעובר בבל תשחית ואפילו היכא דשוגג הוא ומשליכו בחמתו מ"מ נהנה בהשלכת ארנקי ומש"ה אין להכלימו: אורו ליה רבנן לרבי ירמיה כמ"ד משל אב. משמע שכך הלכה וכן פסק בשאלתות דרב אחאי בפרשת וישמע (סוף סימן נו) ופסק היכא דלית ליה לאב ואית ליה לבן חייב הבן לזון אביו וכן פסק ר"י ור"ח דאם אין לאב ממון והבן יש לו דצריך הבן לפרנסו משלו דלא יהא אלא אחר כדאמר בנערה שנתפתתה (כתובות דף מט): דרב אכפיייה לההוא גברא ואפיק מיניה ארבע מאה זוזי לצדקה ועוד דאמרינן בירושלמי אמר רבי יוסי הלואי דהיינו כל שמתתני ברירי לי כהך שכופין את הבן לזון את אביו ועוד ראה מהא דאמר בירושלמי דרבי יונתן ורבי יאשיהו הוו קאזלי באורחא אתא ההוא גברא וקא נשק לכרעיה דרבי יונתן אמר מאי האי אמר ליה דאמרי ליה זיל עזוק בני כנישתא כלומר הורית לו שיעשה כל כך שיפרנסו בנו א"ל אמאי לא אכפי' מר אמר ליה כגון זו כופין בתמיה אמר ליה את צריכת לכך פירוש וכי לא ידעת דכופין פשיטא דכופין ועוד ראה מירושלמי שהבאתי למעלה כבד את ה' מהונך אמ' יש לו ממון חייב ואם לאו פטור ובכבוד אב ואם נאמר כבד את אביך ואת אמך דמשמע בין יש לו הון ובין אין לו הון: דמחיל ליה ליקריה. וצריך לומר שהודיעו קודם לכן שלא יהא כמו נתמנין לאבול [בשר] חזיר ועלה בידו בשר טלה דאמר לקמן ב' בתרא (דף פא:): שצריך מחילה וכפרה: ותיפוק לי משום דרובא נסקלין ניהו. לפום ריהטא ה"ק ואפילו היתה סקילה חמורה היו נסקלים ואין זה נכון לפרש שלפי מה שמגיה הנסקלים בנשרפים אף על גב שנשרפים רובן הן בסקילה לפי שהיא קלה אלא הכי פירושא למא ליה שרפה חמורה אפילו הם שוות תיפוק לי משום דרובא נסקלים ניהו: (תוספות)

הכא תורה דיליה היא הדר אמר רבא אין תורה דיליה היא דכתיב **[תהלים א-ב]** ובתורתו יהגה יומם ולילה איני והא רבא משקי בי הלולא דבריה ודל ליה כסא לרב פפא ולרב הונא ברין דרב יהושע וקמו מקמיה לרב מרי ולרב פנחס ברין דרב חסדא ולא קמו מקמיה איקפד ואמר הנו רבנן רבנן והנו רבנן רבנן רבנן רבנן רבנן רב רב רב רב רב רב פפא הוא משקי בי הלולא דאבא מר ברין ודלי ליה כסא לר' יצחק ברין דרב יהודה ולא קמו מקמיה ואיקפד אפ"ה הידור מיעבד ליה בעו אמר רב אשי אפילו למ"ד הרב שמחל על כבודו מוחל נשיא שמחל על כבודו אין כבודו מחול מיתבי מעשה ברבי אליעזר ורבי יהושע ורבי צדוק שהיו מסובין בבית המשתה בנו של רבן גמליאל והיה רבן גמליאל עומד ומשקה עליהם נתן הכוס לר' אליעזר ולא נטלו נתנו לר' יהושע וקיבלו אמר לו רבי אליעזר מה זה יהושע אנו יושבין ורבן גמליאל (ברבי) עומד ומשקה עלינו אמר ליה מצינו גדול ממנו שמשם (אברהם גדול ממנו ושמש) אברהם גדול הדור היה וכתוב בו **[בראשית יח-יג]** והוא עומד עליהם ושמה תאמרו כמלאכי השרת נדמו לו לא נדמו לו אלא לערביים ואנו לא יהא רבן גמליאל ברבי עומד ומשקה עלינו אמר להם רבי צדוק עד מתי אתם מניחים כבודו של מקום ואתם עוסקים בכבוד הבריות הקב"ה משיב רוחות ומעלה נשיאים ומוריד מטר ומצמיה אדמה ועורך שולחן לפני כל אחד ואחד ואלו לא יהא רבן גמליאל ברבי עומד ומשקה עלינו אלא אי איתמר הכי איתמר אמר רב אשי אפילו למ"ד נשיא שמחל על כבודו כבודו מחול מלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול שנאמר **[דברים יז-טז]** שום תשים עליך מלך שתהא איתמו עליך: ת"ר **[ויקרא יט-לב]** מפני שיבה תקום יכול אפילו מפני זקן אשמאי ת"ל זקן ואין זקן אלא חכם שנאמר **[במדבר יא-טז]** אספה לי שבעים איש מזקני ישראל רבי יוסי הגלילי אומר אין זקן אלא מי שקנה חכמה שנאמר **[משלי ח-כב]** ה' קנני ראשית דרכו יכול יעמוד מפניו ממקום רחוק ת"ל תקום והדרת לא אמרתי קימה אלא במקום שיש הידור יכול יהדרו בממון ת"ל תקום והדרת מה קימה שאין בה חסרון כיס אף הידור שאין בו חסרון כיס יכול יעמוד מפניו מבית הכסא ומבית המרחץ ת"ל תקום והדרת לא אמרתי קימה אלא במקום שיש הידור יכול יעצים עיניו כמי שלא ראהו ת"ל תקום ויראת דבר המסור ללב נאמר בו **[ויקרא יט-יד/ב]**

מפני שיבה תקום והדרת תקום והדרת פני זקן ומדלא כתב הכי ש"מ חד הוא אמר מר יכול יהדרנו בממון ת"ל תקום והדרת מה קימה שאין בה חסרון כיס אף הידור שאין בו חסרון כיס וקימה לית בה חסרון כיס מי לא עסקינן דקא נקיב מרגייתא אדהכי והכי קאים מקמיה ובטיל ממלאכתו אלא איקשי קימה להידור מה הידור שאין בו ביטול אף קימה שאין בה ביטול ואקיש נמי ליקמה מה קימה שאין בה חסרון כיס אף הידור שאין בו חסרון כיס מכאן אמרו אין בעלי אומניות רשאין לעמוד מפני תלמידי חכמים בשעה שעוסקין במלאכתם ולא והתנן כל בעלי אומניות עומדים מפניהם ושואלים בשלומם ואומרים להם אחינו אנשי מקום פלוני בואכם לשלום א"ר יוחנן מפניהם עומדים מפני תלמידי חכמים אין עומדים אמר רבי יוסי בר אבין בוא וראה כמה חביבה מצוה בשעתה שהרי עומדים מפני תלמידי חכמים אין עומדים ודלמא שאני התם דא"כ אתה מכשילן לעתיד לבא אמר מר יכול יעמוד מפניו מבית הכסא ומבית המרחץ ולא והא ר' חייה הוא יתיב בי מסחותא וחליף וזיל רבי שמעון בר רבי ולא קמו מקמיה ואיקפד דבריה ודל ליה לאבובו שני שלישי שלישי שנית לו כפסגת תהלים ולא עמד מפניו ותו בר קפרא ואמרי לה ר' שמואל בר ר' יוסי הוא יתיב בי מסחותא על ואזיל ר' שמעון בר רבי ולא קמו מקמיה ואיקפד ואתא א"ל לאבובו שני שלישי שלישי שנית לו בתורת כהנים ולא עמד מפניו ואמר לו שמה בהן יושב ומהרהר טעמא דבהן יושב ומהרהר הא לאו הכי לא לא קשיא הא בבתי גואי הא בבתי בראי ה"נ מסתברא דאמר רבה בר בר חנה אמר ר' יוחנן בכל מקום מותר להרהר חוץ מבית המרחץ ומבית הכסא דילמא לאוסייה שאני: יכול יעצים עיניו כמי שלא ראהו אטו ברשיעי עסקינן אלא יכול יעצים עיניו מקמי דלימטיה זמן חיובא דכי מטא זמן חיובא הא לא חזי ליה דקאים מקמיה ת"ל תקום ויראת תנא איזוהי קימה שיש בה הידור הוא אומר זה ד' אמות אמר אביי לא אמרן אלא ברבוי מובהק אבל ברבוי המובהק מלא עיניו מכי הוא חזי ליה לאודניה דחמרא דרב יוסף דאתי היה קאים אביי הוא רכיב חמרא קא מסגי אגודא דנהר סגיא יתיב רב משרשיא ורבן באידך גיסא ולא קמו מקמיה אמר להו ולא רב מובהק אנה אמרו ליה לאו אדעתין: ר' שמעון בן אלעזר אומר מנין לזקן שלא טירחי ת"ל זקן ויראת: אמר אביי נקטינן דאי מקיף חיי אביי מקיף רבי זירא מקיף רבינא הוא יתיב קמיה דר' ירמיה מדיפתי חלף ההוא גברא קמיה ולא מיכסי רישא אמר כמה חציף הא גברא א"ל דלמא ממתא מחסיא ניהו דגסי בה רבנן: איסי בן יהודה אומר מפני שיבה תקום ואפילו כל שיבה במשמע: אמר ר' יוחנן הלכה כאיסי בן יהודה ר' יוחנן הוא קאי מקמי סבי דארמאי אמר כמה הרפתקי עדו עלייהו דהני רבא מיקא לא קאי הידור עבד להו אביי יהיב ידא לסבי רבא משדר שולחיה רב נחמן משדר גוזאי אמר אי לאו תורה כמה נחמן בר אבא איכא בשוקא א"ר אייבו אמר ר' ינאי

רש"י יכול יהדרנו בממון. כדכתיב (ויקרא יט) לא תהדר פני גדול דמשמע בממון ובגון ודל כלל תהדר בריבו (שמות כג): מי לא עסקינן. כלומר מי לא משמע נמי אפילו נקב מרגייתא שאומנות יקרה היא ומררף ליה למיקס וזע"ג דבטל ממלאכתו ואיכא חסרון כיס: מה הידור שאין בו ביטול מלכתה. דליו לזון הידור לאלא נשיאות פניו או בממון או כביד דברים ואין משמעו ביטול מלכתה: מה קימה שאין בה חסרון כיס. דהא אוקימנא דבש"אן בה ביטול מלכתה עסקינן וחוץ לך שיהי חסרון כיס: אף הידור שאין בו חסרון כיס. ועל כרחיך לא נכתב הידור לאלא לדרוש כדלמך למעוטי עמידה מרחוק ולמעוטי בית המרחץ כדלמך: עומדין מפניהם. כדכתיב בתורה קמו מקמיה אמר להו ולא רב מובהק אנה אמרו ליה לאו אדעתין: ר' שמעון בן אלעזר אומר מנין לזקן שלא טירחי ת"ל זקן ויראת: אמר אביי נקטינן דאי מקיף חיי אביי מקיף רבי זירא מקיף רבינא הוא יתיב קמיה דר' ירמיה מדיפתי חלף ההוא גברא קמיה ולא מיכסי רישא אמר כמה חציף הא גברא א"ל דלמא ממתא מחסיא ניהו דגסי בה רבנן: איסי בן יהודה אומר מפני שיבה תקום ואפילו כל שיבה במשמע: אמר ר' יוחנן הלכה כאיסי בן יהודה ר' יוחנן הוא קאי מקמי סבי דארמאי אמר כמה הרפתקי עדו עלייהו דהני רבא מיקא לא קאי הידור עבד להו אביי יהיב ידא לסבי רבא משדר שולחיה רב נחמן משדר גוזאי אמר אי לאו תורה כמה נחמן בר אבא איכא בשוקא א"ר אייבו אמר ר' ינאי

תוספות אין בעלי אומניות רשאי לעמוד כו'. תימה מה לשון רשאי שייך דמשמע דאיכא איסורא וי"ל דמיירי בעוסקין במלאכת אחרים. והשתא שייך לשון רשאים ומיהו י"ל רשאים כמו חייבין כי הריא דתנן בערכין פרק המקדיש שדהו (דף כח): כמה רוצה אדם ליתן בשור זה לעולה אע"פ שאינו רשאי פי' אע"פ שאינו חייב והשתא ניהא דמיירי שפיר בעוסקין במלאכת עצמן: שני חומשין. פי' בקונט' לשון חומש הספר וי"מ חמשה חומשין יש בו כמו בשל תורה אשרי האיש (תהלים א) כאיל תערוג על אפיקי מים (שם מב) אך טוב לישראל (שם עג) תפלה למשה (שם צ) יאמרו גאולי (שם קז) לכל אחד מן הספרים אלו מסיים באמן לבד מן האחרון שהוא סוף תהלים: [שמא בהן יושב ומהרהר כו'. לא היה צריך לומר בהן דה"ה בשאר ד"ת אלא לא דקאמר הכי סוד ה' ליראיו כדאיתא בב"ר דאמר ר' חייא יבא עלי אם לא הייתי מסתכל בספר תהלים כו'. ת"י: (תוספות)

דף לג

אין תלמיד חכם רשאי לעמוד מפני רבו אלא שחרית וערבית כדי שלא יהיה כבודו מרובה מכבוד שמים מיתבי ר' שמעון בן אלעזר אומר מנין לזקן שלא יטריח ת"ל זקן ויראת ואי אמרת שחרית וערבית בלבד אמאי לא ניטרח חיובא הוא אלא לאו כולי יומא לא לעולם שחרית וערבית בלבד ואפ"ה כמה דאפשר ליה לא ניטרח אומר ר' אלעזר כל ת"ח שאין עומד מפני רבו נקרא רשע ואינו מאריך ימים ותלמודו משתכח שנאמר **[קהלת ח-ג]** טוב לא יהיה לרשע ולא יאריך ימים כצל אשר אינו ירא מלפני האלהים מורא זו איני יודע מהו כשהוא אומר **[ויקרא יט-לב]** ויראת מאלהיך הרי מורא זו קימה ואימא מוראת רבית ומוראת משקלות ר' אלעזר פני גמר איבעיא להו בנו והוא רבו מהו לעמוד מפני אביו ת"ש דאמר ליה שמואל לרב יהודה שינא קום מקמי אבוך שאני רב יחזקאל דבעל מעשים הוה דאפילו מר שמואל נמי קאים מקמיה אלא מאי קאמר ליה הכי קאמר ליה זימנין דאתי מאחורי קום את מקמיה ולא תיחוש ליקרא דידי איבעיא להו בנו והוא רבו מהו שיעמוד אביו מפניו ת"ש דאמר ר' יהושע בן לוי אני איני כדי לעמוד מפני בני אלא משום כבוד בית נשיא טעמא דאנא רביה הא איהו רבאי קאימנא מקמיה ה"ק אני איני כדי לעמוד מפני בני ואפילו הוא רבאי דהא אנא אבוא אלא משום כבוד בית נשיא איבעיא להו רבוב כמהלך דמי או לא אמר אביי ת"ש טמא יושב תחת האילן וטהור עומד תחת האילן וטהור יושב טהור ואם ישב הטמא הטהור טמא וכן באבן המנוגעת ואמר רב נחמן בר כהן זאת אומרת רכוב כמהלך דמי ש"מ איבעיא להו מהו לעמוד מפני ספר תורה ר' חלקיה ור' סימון ור' אלעזר אמרי קל וחומר מפני לומדיה עומדים מפניה לא כל שכן ר' אלעי ור' יעקב בר זבדי הווי יתבי חליף ואזיל ר' שמעון בר אבא וקמו מקמיה אמר להו חדא דאתון חכימי ואנא חבר ועוד כלום תורה עומדת מפני לומדיה סבר לה כו' אלעזר דאמר ר' אלעזר אין ת"ח רשאי לעמוד מפני רבו בשעה שעוסק בתורה לייט עלה אביי: **[שמות לג-ח]** והביטו אחרי משה עד בואו האהלה ר' אמי ור' יצחק נפחא חד אמר לגנאי וחד אמר לשבח מאן דאמר לגנאי כדאיתא מ"ד לשבח אמר חזקיה אמר לי ר' חנינא בריה דר' אבהו א"ר אבהו א"ר אבדימי דמן חיפא חכם עובר עומד מלפניו ד' אמות וכיון שעבר ד' אמות יושב אב ב"ד עובר עומד מלפניו מלא עיניו וכיון שעבר ד' אמות יושב עובר עומד מלפניו מלא עיניו ואינו יושב עד שישב במקומו שנאמר והביטו אחרי משה עד בואו האהלה: כל מצות עשה שהזמן גרמא וכי' ת"ר איזוהי מצות עשה שהזמן גרמא סוכה ולולב שופר וציצית

רש"י מכבוד שמים. שהרי פני יולרו אינו מקבל אלא שחרית וערבית הלכך מי שעומד מפני רבו שחרית אינו רשאי לעמוד מפניו אלא ערבית: אמאי לא. מאי טרחא איכא אורחא דמילתא הא: לא ניטרח. גכסינן: וטוב לא יהיה לנשע. אין טוב אלא תורה שנאמר כי לקח טוב אלמא הלמודו משתכח ולא יאריך ימים אלא כלל מה טעם לפי שאינו ירא מלפני ה' ומורא זו קימה היא כדמפרש ואזיל: מוראת רבית. דגבי רבית נמי כתיב (ויקרא כה) אל תקח מאתו וגו' ויראת וכן גבי משקלות (דברים כה) אבן שלמה וזקן וכו': פני פני גמר. כתיב הכא מלפני וכתוב ההם (ויקרא יט) מפני ציבה: והוא רבו. הן רבו של אביו: מקמי אבוך. ואע"ג דרב יהודה רביה דרב יחזקאל אבוא הוה כדאמר ר' לוי (דף לב). אבא לא התנייה הכי: אלא מאי קאמר ליה. אמאי כריך לאזהריה חי לאו למילף מינה הוראה בעלמא דלף על פי שהיא רבו חייב לעמוד מפניו: אני איני כדאי לעמוד מפני בני. ק"ד דה"ק אני רבו של בני ולא הייתי כדי לעמוד מפניו אלא מפני שנתחנן בנשיא ומדקאמר אני איני כדי ש"מ דאילו היה כדי שהיה הלמודי הוה ליה למיקם: ה"ק. כלומר איני כדי דקאמר לאו משום גדולת תורה הוה אלא מפני שהיא רבית דלון אב כדי לעמוד מפני הבן: רכוב כמהלך דמי. רכו כרוב כמהלך דמי וריכך לעמוד מפניו: או לאו. כמהלך דמי אלא כיושב דבתריה דידיה אלוין והא ק"ל יתיב: ה"ג להך דכתיבא בה"כ טמא יושב תחת האילן וטהור עומד תחת האילן וטהור יושב טהור ואם ישב הטמא הטהור טמא וכן באבן המנוגעת. וילף לה מקרא דלון מלודע מטמא טהור הנכנס עמו לאלה א"כ יושב המלודע ורישך דכתיבא הכי איתא מחוץ למחנה מושבו מושבו טמא מכלן אמרו הטמא יושב תחת האילן כו': טמא עומד תחת האילן וטהור יושב טהור. לישבה טהור לא מהני מידי אלא ישיבת טמא: וכן באבן המנוגעת. ואדם נושאה תחת האילן וטהור יושב תחת האילן לא נטמא הטהור עד שישב נושא האבן ואם ישב נושא האבן נטמא הטהור ואפי' הוא עומד: זאת אומרת. מדקתני וכן באבן המנוגעת: רכוב כמהלך דמי. דלאו בתריה דידיה אלוין אלא בתר בהמה הנושאהו דהא הכא לא בתר אבן אלוין אלא בתר אדם הנושאהו אלוין דלא בתר דיה אלוין אפי' לא ישב נושאהו נטמא הטהור דהא איהי מיתב יתבא בחיקו או כתיבא על זה הנושאהו: מהו לעמוד. מי מתייב למיקם או לא: תורה עומדת מפני לומדיה. בתמינה לפי שעסוקים בדבר הלכה היו קרי להו לדידה תורה עלמא ולדידיה קרי לומדיה: לייט עלה אביי. אהך דרבי אלעזר כל מלך דליית ליה: כדאיתא. משום דלכך מגונה הוא לא ראה לפרסמה והרי הוא מפורש במדרש רבי תנחומא ראו כמה עבים שקוין כמה זאחר שמן הכל משלנו: עומד מלפניו. משמתחיל ליכנס לתוך ארבע אמות ואינו יושב עד שיעבור הימנו ארבע אמות השניות: שנאמר והביטו אחרי משה. ומשה נשיא היה: (רש"י)

תוספות אין תלמיד חכם רשאי לעמוד מפני רבו אלא שחרית וערבית. תימה למה איקמדי רבא לעיל שמה קמו מפניו שחרית וערבית ולא אדעתיה ונראה לפרש דדין זה אינו נוהג אלא באותם הדרין בבית הרב דמסתמא עמדו שחרית וערבית אבל תלמידים אחרים חייבין לעמוד אפי' מאה פעמים ביום שמה יראה אחר ויחשדם ואפילו אותם שדרין בבית הרב נמי אם באו פנים חדשות צריכין לעמוד: [אין ת"ח כו'. תימה וכי כל הני דלעיל מיירי בלא קמו שחרית וערבית וצ"ל אינו רשאי אינו חייב כדפי' לעיל ת"י: ואימא מורא משקלות. פירש בקונטרס גבי משקלות כתיב (דברים כה) אבן שלמה וזקן יהיה לך וקשה דלא מצינו בשום מקום דכתיב בהו מורא בהדיא וש גורסים ממשולות דכתיב (ויקרא יט) ויפני עור לא תתן מכשול ויראת וא"ת א"כ מאי משיני פני פני גמר גבי מכשול נמי כתיב לפני עור לא תתן מכשול וי"ל דלא דמי דעמידה מפני זקן שייך לירא מפני השם כדאמר (ב"ק דף מא:) את ה' אלהיך תירא לרבות ת"ח ור' יצחק מפרש דמצינו מורא במשקלות. כדאמר' במדרש זכור את אשר עשה לך עמלק ואתה עיף ויגע ולא ירא אלהים היינו בשביל המשקלות ועל עול זה בא עמלק דבתר פרשת משקלות כתיב זכור את אשר עשה לך עמלק בפרשת כי תצא והיינו דכתיב במשלי מאזני מרמה תועבת ה' ואבן שלמה רצונו וסמוך ליה בא זרון ויבא קלון כלומר שעל עון זה בא זרון וקלון של עמלק: (תוספות)

ותפילין ואיזויה מצות עשה שלא הזמן גרמא מזוזה מעקה אבידה ושלוח הקן וכללא הוא הרי מצה שמחה הקהל דמצות עשה שהזמן גרמא ונשים חייבות ותו והרי תלמוד תורה פריה ורביה ופדיון הבן דלאו מצות עשה שהזמן גרמא הוא ונשים פטורות אמר רבי יוחנן אין למדין מן הכללות ואפילו במקום שנאמר בו חוץ דתנן בכל מערבין ומשתתפין חוץ מן המים ומלח ותו ליכא והאיכא כמהין ופטורות אלא אין למדין מן הכללות ואפילו במקום שנאמר בו חוץ : ומצות עשה שהזמן גרמא נשים פטורות: מנלן גמר מתפילין מה תפילין נשים פטורות אף כל מצות עשה שהזמן גרמא נשים פטורות ותפילין גמר לה מתלמוד תורה מה תלמוד תורה נשים פטורות אף תפילין נשים פטורות ונקיש תפילין למזוזה תפילין לתלמוד תורה איתקיש בין בפרשה ראשונה בין בפרשה שניה תפילין למזוזה בפרשה שניה לא איתקיש ונקיש מזוזה לתלמוד תורה לא סלקא דעתך דכתיב [דברים יא-כא] למען ירבו ימיכם גברי בעי חיי נשי לא בעי חיי והרי סוכה דמצות עשה שהזמן גרמא דכתיב [ויקרא כג-מב] בסוכות תשבו שבעת ימים טעמא דכתיב רחמנא האזרח להוציא את הנשים הא לאו הכי נשים חייבות אמר אביי איצטרך סלקא דעתך דכתיב בסוכות תשבו ובעין תדורו מה דירה איש ואשתו אף סוכה איש ואשתו ורבא אמר

ר"י ותפילין. וקסבר לילה לאו זמן תפילין אי נמי שבת ויו"ט לאו זמן תפילין היכך כיון דליכא שעתא דלא מייחב בה זמן גרמא הוא: אבידה. השבת אבידה: וכללא הוא. בתמיה וכי כלל קצב הוא דכל מצות עשה שהזמן גרמא נשים פטורות: והרי אבידה מלא. ליל דלשון שהיא חובה דכתיב (שמות יב) בערב תחלכו מצות זמן גרמא לה בט"ו בניסן ונשים חייבות כדאמר בפסחים (דף מג): נשים חייבות באבידה מלא דבר תורה שנאמר לא תחלכו מצות עשה שהזמן גרמא נשים פטורות: ומצות עשה שהזמן גרמא נשים פטורות: מנלן גמר מתפילין מה תפילין נשים פטורות אף כל מצות עשה שהזמן גרמא נשים פטורות ותפילין גמר לה מתלמוד תורה מה תלמוד תורה נשים פטורות אף תפילין נשים פטורות ונקיש תפילין למזוזה תפילין לתלמוד תורה איתקיש בין בפרשה ראשונה בין בפרשה שניה תפילין למזוזה בפרשה שניה לא איתקיש ונקיש מזוזה לתלמוד תורה לא סלקא דעתך דכתיב [דברים יא-כא] למען ירבו ימיכם גברי בעי חיי נשי לא בעי חיי והרי סוכה דמצות עשה שהזמן גרמא דכתיב [ויקרא כג-מב] בסוכות תשבו שבעת ימים טעמא דכתיב רחמנא האזרח להוציא את הנשים הא לאו הכי נשים חייבות אמר אביי איצטרך סלקא דעתך דכתיב בסוכות תשבו ובעין תדורו מה דירה איש ואשתו אף סוכה איש ואשתו ורבא אמר

התוספות ותפילין וציצית. אע"ג דקיימא לן בהקומץ רבה (מנחות דף לו): דלילה זמן תפילין והלכה ואין מורין כן מ"מ שפיר הוי מצות עשה שהזמן גרמא שהרי אין נוהגין בשבתות ובי"ט דדרשינן בפרק המוצא תפילין (עירובין דף צו). לפי שאין צריכין אות דשבת גופא איקרי אות דכתיב כי אות היא וציצית דחשיבין הכא מצות עשה שהזמן גרמא אמר ר"י דהיינו כרבי שמעון דבפרק התכלת (מנחות דף מג). דסבר לילה לאו זמן ציצית הוא ופטר נשים כדאיתא התם וכן הלכה דהא בפרק במה מדליקין (שבת דף כה:) מפרש טעמא דסדין פטורה מן הציצית גזירה משום כסות לילה והיינו טעמא לרבי שמעון דוקא ועוד קאמר בפ"ב דברכות (דף יד): דשמעון רבא אין אומרים פרשת ציצית בלילה ומסיק נמי אביי און מתחילין מדמתחלי במערבא וכיון דמתחילין גמרינן ותימה היכי חשיב ציצית מ"ע שהזמן גרמא למ"ד (מנחות דף מא.) ציצית חובת טלית היא כיון דכלי קופסא חייבין בציצית והתם ליכא זמן גרמא כלל דבין ביום בין בלילה חייבין ואפילו למ"ד (שם) ציצית חובת גברא הוא קשה דכמו דכסות לילה פטורה כשהוא לובשה ביום ה"נ כסות יום חייבת כשלושב בלילה דהכי אמרינן בירושלמי כסות יום שלבשה בלילה חייבת בציצית וא"כ היכי חשיב לה זמן גרמא כיון שחייבת בין ביום ובין בלילה ואומר ר"י כיון שחייבו תלי במה שהזמן גרם לבישתה ביום יש לה ליחשב זמן גרמא זמן לבישתה גורם החיוב: מעקה אבידה ושלוח הקן. תימה לרבי בכל הני כתיב לאו במעקה כתיב (דברים כב) לא תשים דמים בביתך אע"ג דמוקמינן ליה (בב"ק דף טו): למגדל כלב רע וסולם רעוע דהיינו שימה בידים מ"מ אתי נמי למעקה דהא דרשי בסיפרי ועשית זו מצות עשה לא תשים דמים זו מצות לא תעשה ובאבידה נמי כתיב (דברים כב) לא תוכל להתעלם ושלוח הקן כתיב (שם) לא תקח האם על הבנים וא"כ איך יהיו נשים פטורות אפילו הם זמן גרמא והא השוה הכתוב אשה לאיש לכל עונשין שבתורה ואומר ר"י דבכולהו משכחת בהו עשה בלא לאו ובמעקה אין שייך לא תשים דמים אלא בבונה בית מתחילה על מנת שלא לעשות מעקה אבל אם היה בדעתו לעשות מעקה ולאחר שבנאו נמלך או עשהה ונפל אין שם אלא עשה דועשית מעקה ואז נשים פטורות ובאבידה נמי משכחת לה עשה בלא לאו כגון שנטלה על מנת להחזירה וכגון שנטלה. אחרי יאוש השתא לית בה לאו דלא תוכל להתעלם וגם ליכא לאו דלא תגזול נמי ואח"כ נמלך שלא להחזירה השתא אינו עובר אלא משום השב תשיבם ושלוח הקן נמי כגון שלקח האם על מנת לשלח ואח"כ נמלך ולא שלחה השתא ליכא לאו כי אם עשה דשלח תשלח וי"מ דמ"מ איכא נפקותא כשיהיה לאשה לקיים מצות עשה דאי הוא אמינא דנשים פטורות מעשה דלאו הזמן גרמא כמו כן יהיו פטורות מן הלאוין דאיכא למימר דאתי עשה דרחי ל"ת אבל כשהן חייבות בעשה דלאו הזמן גרמא או לא יבא עשה אחר וידחנו דאין עשה דוחה לא תעשה ועשה אך הקשה הר"ר יוסף מארץ ישראל על פירוש זה א"כ גבי אין מדליקין בשמן שריפה ביו"ט (שבת דף כה.) משום דר"ט עשה ולא תעשה ושריפת קדשים אינה עשה אשה שאינה חייבת בעשה דר"ט דהוי זמן גרמא וכי תוכל להדליק בשמן שריפה ביו"ט וכ"ת אין הכי נמי אמאי לא לישתמיט תנא דלא אמר לך אלא מאי אית לך למימר דעשה שיש עמו לאו אף הלאו אלים ולא דחי ליה עשה אף הכא הלאו אלים: בכל מערבין פי' בקונטרס בין עירובי חצרות בין עירובי תחומין ולא נהירא דהא בעירובי חצרות בעינן פת לכך נראה בכל מערבין עירובי תחומין דוקא: גברא בעי חיי נשי לא בעי חיי. אע"ג דהאי קרא דרשינן בפ' במה מדליקין (שבת דף לב:) גבי ביטול תורה בעון ביטול תורה בניסן קטנים מתים מ"מ לא הוי כי אם אסמכתא בעלמא והא דכתיב כי היא חייך דמשמע אשה נמי חייבת בת"ת מהאי טעמא גברא בעי חיי י"ל דקרא לא קאי אתלמוד תורה אלא אקיום מצות כלומר התורה מלמד לך מצות שהם חייך ועוד יש לומר דאין הר"ג דהאי קרא קאי בין אתלמוד תורה כדאמר התם ובין אמזוזה כדאמר הכא מיהו אין סברא לומר דנחייבו נשים בתלמוד תורה משום סברא דגברי בעי חיי וכו' כיון דאשבחן מיעוטא גבייהו כדאמר גבייהו ויהודעתם לבניך ולא לבנותיך אבל מזוזה דליכא מיעוטא כלל אלא משום דרובה להקיש מזוזה לתלמוד תורה רוצה לומר נשים יש סברא לומר דאתי סברא דגברא בעי חיי ומפקא מהיקישא ומחייבי נשים במזוזה: (תוספות)

איצטריך סד"א נילף חמשה עשר חמשה עשר מחג המצות מה להלן נשים חייבות אף כאן נשים חייבות צריכה והרי ראייה דמעות עשה שהזמן גרמא וטעמא דכתב רחמנא [שמות כג-יז] זכורך להוציא הנשים הא לאו הכי נשים חייבות איצטריך סד"א נילף ראייה מהקהל ואדילפינן מתפילין לפטורא נילף משמחה לחיובא אמר אביי אשה בעלה משמחה אלמנה מאי איכא למימר בשרויה אצלו ונילף מהקהל משום דהוה מצה והקהל שני כתובים הבאים כאחד וכל שני כתובים הבאין כאחד אין מלמדים אי הכי תפילין וראיה נמי שני כתובים הבאים כאחד ואין מלמדים צריכי דאי כתב רחמנא תפילין ולא כתב ראייה הוה אמינא נילף ראייה מהקהל ואי כתב רחמנא ראייה ולא כתב תפילין הוה אמינא אקיש תפילין למזוזה צריכא אי הכי מצה והקהל נמי צריכי למאי צריכי בשלמא אי כתב רחמנא הקהל ולא כתב מצה ה"א נילף חמשה עשר חמשה עשר מחג הסוכות אלא ניכתוב רחמנא מצה ולא בעי הקהל ואנא אמינא טפלים חייבים נשים לא כל שכן הילכך הוה להו ב' כתובים הבאים כאחד ואין מלמדים הניחא למאן דאמר אין מלמדין אלא למאן דאמר מלמדין מאי איכא למימר ותו מצות עשה שלא הזמן גרמא נשים חייבות מנלן דיליף ממורא מה מורא נשים חייבות אף כל מצות עשה שלא הזמן גרמא נשים חייבות ונילף מתלמוד תורה משום דהוה ליה תלמוד תורה ופריה ורביה שני כתובים הבאים כאחד וכל שני כתובים הבאים כאחד אין מלמדים

רש"י איצטריך. למיעוטהו בהדיא: מה להלן נשים חייבות. באכילת מצה לילה הראשונה: ראייה. מצות עשה היא ורעה כל זכורך: ראייה מהקהל. דכתיב ביה (דברים ל"א) בצ"ח כל ישראל ליהרות והם נשים חייבות דכתיב האנשים והנשים: ואדילפינן מתפילין לפטורא. אמתני' (לעיל דף כט.) פריך דנמר כל מצות עשה שהזמן גרמא מתפילין לפטורא דהנשים בניין א"ב דמה מצונו בתפילין: נילף. בנין א"ב במה מצונו משמחה שהיא מצות עשה שהזמן גרמא ונשים חייבות: בעלה משמחה. אין חובת השמחה תלויה בה אלא על בעלה ששמחה קרי ביה ושימחה: אלמנה מאי איכא למימר. הא כתיב בה שמחה דכתיב (דברים טז) והגר והיתום והאללמנה: כשרויה אלל. לא נצטויה היא אלא בעניה הכתוב מדבר ונצטויה מי שהיא שרויה אלל לשמחה משלו במאכל ומשקה וכלי פשתן: אי הכי תפילין ורעה נמי ניהו שני כתובים כ"ו. והכי ילפת מתפילין לפטורא הא כתיב פטורא בין בתפילין דליתיקיש לת"ת בין בראיה דכתיב זכורך להוציא את הנשים: צריכי. למיכתב פטורא בתפילין דלא גמריה מהדדי הילכך לאו למימרחא דלחן מלמדון איכתיב בתפילין אלא משום דלא הוה גמרי חד מחבריה דמפטר ואזיל: דאי כתב רחמנא. פטורא נשים בתפילין ולא כתב בראיה ה"א נילף ראייה מהקהל לחייב את הנשים: ה"א מצה והקהל נמי צריכי. וכלו שני כתובים הבאים כאחד ניהו ונילף שאר מצות עשה מינייהו לחיובא: לחאי צריכי. תריוויה אלא חד מינייהו נכתבו ונגמר אידך מיניה עם כל שאר מצות עשה: כגלמא אי הוה כתב. חיובא מהקהל לא הוה אחי אמינא טפלים חייבים. דכתיב (דברים ל"א) והטעם: מאי"ל. נילף כל מצות עשה שהזמן גרמא ממנה והקהל לחיובא: ממורא. איש אמו ואביו חילוף דילפינן ביה נשים לנעיל (דף כט.) כשאר אומר חילוף הכי כון שנים: ונילף מתלמוד תורה. לפטורה: (רש"י)

תוספות סד"א נילף ט"ו ט"ו מחג המצות מה להלן נשים חייבות. פירש בקונטרס כל שישנו בבל תאכל חמץ ישנו בקום אכול מצה וא"ת למאי איצטריך במצה דכל שישנו בבל תאכל ולומר דנשים חייבות במצה בלאו הכי נמי ידעינן שנשים חייבות במצה דאי פטורות למה לי האורח להוציא את הנשים דגבי סוכה פשיטא דפטורות דהא מ"ע שהזמן גרמא היא אלא ש"מ דנשים חייבות במצה ולהכי איצטריך האורח גבי סוכה להוציא את הנשים דלא נילף ט"ו ט"ו מחג המצות ואם כן למה לי טעמא דכל שישנו וי"ל דע"ב איצטריך לטעמא דכל שישנו דאי לא דחינו מנייה דנשים חייבות במצה ה"א האורח אתא לרבויי נשים דלמעוטי לא איצטריך דהא מ"ע שהזמן גרמא הוא אבל השתא דחינו דחייבות במצה מכל שישנו בבל תאכל חמץ א"כ ע"כ האורח למעוטי אתא דלרבות לא איצטריך דמ"ש דט"ו ט"ו נפקא: אשה בעלה משמחה. מ"י בקונטרס אין חובת השמחה בה אלא על בעלה שישמחה אלמנה מאי איכא למימר פירוש דכתיב בה שמחה דכתיב (דברים טז) והלוי והגר והיתום והאלמנה ומשני בשרויה אצלו כולומר לא נצטויה היא אלא בעניה הכתוב מדבר שנתחייב מי שהיא שרויה אצלו לשמחה משלו במאכל ובמשתה וכלי פשתן עד כאן לשונו וקשה לר"ת דהיינו בזמן שאין בהמ"ק קיים כדמוכח בערבי פסחים (פסחים דף קט.) דקאמר אנשים בראוי להם בין ונשים בראוי להם בשמחה דכתיב (דברים טז) והלוי והגר והיתום לא מיתוקמא אלא בזמן שאין בהמ"ק קיים כדאמר התם דבזמן הזה אין שמחה אלא בין אבל בזמן שבהמ"ק קיים אין שמחה אלא בבשר שנאמר וזבחת שלמים ואכלת שם ושמת ועוד דמשמע מתוך לשון הקונטרס שאינו חייב להעלותה לירושלים ולהאכילה שלמי שמחה מיהו במ"ס חגיגה (דף ו.) לא משמע הכי דקאמר התם בן שאינו צריך לאמו חייב להעלות עולת ראייה להר הבית ואם הוא צריך לאמו אינו חייב ופריך עד האידידנא מאן אתייה וקאמר אביי עד הכא דהוה אמינה דמיחייבה בשמחה אתייה ועוד אי שמחה בכלי פשתן זה יכולה לעשות בביתו ועוד תניא בתוספתא (דחגיגה פ"א). שלש מצות נצטוו ישראל ראייה חגיגה שמחה יש בראיה שאין בשניהם שכולה לשמים יש בחגיגה מה שאין בשניהם שכן נוהגת לפני הדבור ויש בשמחה שאין בשניהם שהשמחה נוהגת באיש ובאשה אלמא בנוף הקרבן קאמר ומפרש ר"ת אשה בעלה משמחה בשלמי שמחה שלו שהחובה מוטלת על בעלה ובאלמנה על ששרויה אצלו אבל היא גופא לא מיחייבא לאתויי שלמי שמחה: ואי כתב ראייה ולא כתב תפילין. אינו ר"ל דלא ליכתוב תפילין כלל דמצות תפילין איצטריך ליכתוב אלא ה"ק לא ליכתוב תפילין היקישא דתפילין לת"ת: ולא בעי הקהל. פי' לא ליכתוב חיובא דנשים גבי הקהל אבל מצות הקהל בעי למיכתב: ה"א נילף ראייה מהקהל. וא"ת הא אמרינן מצה והקהל הוה שני כתובים הבאים כאחד ואין מלמדין וי"ל דמ"ש דראיה ראייה הוה אמינא דילפינן ראייה מהקהל: ואנא אמינא טפלים חייבים נשים לא כל שכן. וא"ת למה לי האי ק"ו בלא ק"ו נמי מצו למילף הקהל ממצה לחיוב נשים ואפילו לא כתיב נשים בהקהל כלל שכן שיתת כל שני כתובים וי"ל דאי לא כתיב נשים בהקהל ה"א אדרבה נילף ראייה דהקהל מעולת ראייה ולפטורא כדקאמר לעיל וא"ת כיון דלא נילף חיוב דהקהל ממצה למה לי דאמר ליכתוב רחמנא מצה ולא בעי הקהל בלא מצה נמי נפקא לן חיובא בהקהל מטפלים ב"ק טפלים חייבים וכו' וי"ל דאי לא כתיב נשים במצה הוה אמינא דמקל וחומר לא אתו נשים לחיובא דטפלים מעלו מנשים לפי שבאים לכלל חיוב אבל נשים אין סופן לבא לידי חיוב לא אבל השתא שמעינן דנשים חייבות במצה וטפלים פטורים מעתה נוכל לדון מק"ו בהקהל היכא דטפלים חייבים אינו דין שיהו נשים חייבות: נשים חייבות מנ"ל דילין ממורא. וא"ת אמאי לא קאמר דילפינן ממזוזה ויש לומר דהוה מצי למימר דילין ממזוזה וחד מינייהו נקט וא"ת אם כן הוה מורא ומזוזה שני כתובין הבאים כאחד ואין מלמדין וי"ל דצריכי תריוויה דאי כתב מורא ולא כתב מזוזה הוה אמינא דבמורא יהיו פטורים דילפינן מת"ת ואי כתב מזוזה ולא כתב מורא הוה אמינא דבמורא יהיו פטורים כדלקמן (דף לה.) דאין סיפק בידה לעשות: ונילף מת"ת. ואם תאמר אדרבה אית לן למילף ממורא לחיוב דהא אמר פ"ק דיבמות (דף ח.) כל היכא דאיכא לאקושי לקולא ולחומרא לחומרא מקשינן ואמר הר"ם דמסברא דמת"ת איכא טפי למילף כיון דאשכחן דנשים פטורות ממזוזה יקרה וחביבה כת"ת דין הוא שיהו פטורין בכל השאר שלא הזמן גרמא ע"ל דסברא הוא למילף טפי מת"ת ממורא דשאני אב ואם דהוקש כבודם לכבוד המקום ואין למילף שאר מצות מינה ע"ל דאין סברא לומר נילף ממורא דמורא נמי לפעמים דאינה חייבת היכא דרשות אחרים עליה כדאמרינן (לעיל דף ל:) אשה אין סיפק בידה לעשות: (תוספות)

לרבי יוחנן בן ברוקא דאמר על שניהם הוא אומר | בראשית א-כב/כח

איש דבר מצות אין אשה לא ואי אשמעינן הא משום דאיכא איבוד נשמה חס רחמנא עלה אבל הגך תרתי אימא לא צריכא: חוץ מבל תקיף ובל תשחית כו': בשלמא בל תטמא למתים דכתיב **[ויקרא כא-א]** אמור אל הכהנים בני אהרן ולא בנות אהרן אלא בל תקיף ובל תשחית ומנלן דכתיב **[ויקרא יט-ב]** לא תקיפו פאת ראשכם ולא תשחית את פאת זקנד כל שישינו בהשחתה ישנו בהקפה והני נשי הואיל ולא איתנהו בהשחתה ליתנהו בהקפה ומנלן דלא איתנהו בהשחתה איבעית אימא סברא דהא לא אית להו זקן ואיבעית אימא קרא דאמר קרא לא תקיפו פאת ראשכם ולא תשחית את פאת זקנד מדשני קרא דיבוריה דא"כ ניכתוב רחמנא פאת זקנכם מאי זקנד ולא זקן אשתך ולא והתניא זקן אשה והסריס שהעלו שער הרי הן זקן לכל דבריהם מאי לאו להשחתה אמר אבוי להשחתה לא מצית אמרת דיליף פאת פאת מבני אהרן מה להלן נשים פטורות אף כאן נשים פטורות ואי סבירא לן דכי כתב בני אהרן אכוליה ענינא כתיב נישתוק קרא מינייה ותיתי בק"ו ואנא אמינא ומה כהנים שריבה בהם הכתוב מצות יתירות בני אהרן ולא בנות אהרן ישראל לא כ"ש אי לאו ג"ש הוה אמינא הפסק הענין השתא נמי נימא הפסיק הענין ואי משום ג"ש מיבעי ליה לכדתניא **[ויקרא כא-ה]** לא יגלחו יכול גילחו במספריים יהיה חייב ת"ל **[ויקרא יט-ב]** לא תשחית יכול לקטו במלקט וברהיטני יהא חייב ת"ל לא יגלחו הא כיצד גילוח שיש בה השחתה הוי אומר זה תער א"כ ניכתוב קרא את שבזקנד מאי פאת זקנד ש"מ תרתי ואלא הא דתניא זקן אשה והסריס שהעלו שער הרי הן זקן לכל דבריהם למאי הלכתא אמר מר זוטרא לטומאת נגעים טומאת נגעים בהדיא כתיבא **[ויקרא יג-בט]** ואיש או אשה כי יהיה בו נגע בראש או בזקן אלא אמר מר זוטרא לטהרת נגעים טהרת נגעים נמי פשיטא כיון דבת טומאה היא בת טהרה היא איצטריך סד"א לצדדים כתיב איש או אשה כי יהיה בו נגע בראש או בזקן הדר אתאן לאיש קמ"ל איסי תני אף בל יקרחו נשים פטורות מ"ט דאיסי דדריש הכי **[דברים יד-א]** בנים אתם לה' אלהיכם לא תתגודדו ולא תשימו קרחה בין עיניכם למת כי עם קדוש אתם לה' אלהיך בנים ולא בנות לקרחה אומר לקרחה או אינו אלא לגדידה כשהוא אומר כי עם קדוש אתם לה' אלהיך הרי גדידה אמר הא מה אני מקיים בנים ולא בנות לקרחה ומה ראית לרבות את הגדידה ולהוציא את הקרחה מרבה אני את הגדידה שישנה במקום השער ושלא במקום שער ומוציא אני את הקרחה שאינה אלא במקום שער ואימא בנים ולא בנות בין לקרחה בין לגדידה וכי כתב כי עם קדוש אתם לה' אלהיך בשריטה הוא דכתיב קסבר איסי שריטה וגדידה

רפ"י דאיכא איבוד נשמה. משום הכי חייביה רחמנא לשלם כופר: הקפת הראש. המשקה לעדו לחזורי אהו ולפדחתו שאחורי האזנים חלקים הם עד סמוך לגובה והלדעים מקום שער הם כולם והמשחית שער הלדעים סיהא ראשו מוקף בשוק לפדחתו ולעדו ואחרי אהו נעול סביב היא הקפה: כל ששנו בהשחתה. דוקן וישנו בהקפת הראש: ולא זקן אשתך. אפילו העלתה זקן והשחיתה: פאת פאת. כתיב בישראל פאת זקנד וכתיב כהנים ופאת זקנם לא יגלחו וקס"ד דכי כתיב אמור אל הכהנים בני אהרן ולא בנות אהרן אכוליה פותחא דכתיב כההוא עניינא קאי: נשתוק קרא מינייה. מנ"ט דפאת פאת למעוטי נשים ישראליות וחיותי פטורא בק"ו מכהנות: הפסיק הענין. ולא קאי בני אהרן אכוליה פתומאה לחוד קאי הפסק בתיים כגון לה יעמאל: מפעיל ליה לכדתניא. ליתן את האמור של זה בזה ושל זה בזה דלא נתייב אלא כהשחתה שעי"י גילוח וכוון דאיכא לאוקמי לג"ש להכי לא תדרשה למעוטי בנות הואיל והפסיק הענין: מלקט. פלייני"א (מקלועה) של מלחמי חכמות שמחליקין כס את תיק הסייף: רהיטני. פלייני"א (מקלועה) של עושי תריסין: ת"ל לא יגלחו. האמור כהנים ואין דרך גילוח בכך ואחרי ג"ש ליתן האמור של כהנים בישראל ושל בישראל כהנים: אם כן. ולהכי הוא דלחא נכתוב את שבזקנד דהוה ליה נמי כמאן דכתיב פאת דהא כתיב פאה כההוא קרא גבי ראש ומיהו כתיב גבי זקן את שבזקנד ולא כתיב את זקנד ש"מ אפאה קאי וה"ק לא תשחית פאות שבזקנד והדר ניכף גילוח דהשחתה בפאת פאת בישראל מכהנים א"כ בבניו אב חייב פאת זקן כהנים וחייב פאת זקן בישראל: מאי פאת ש"מ תרתי. ג"ש שלימה לימדך הכתוב אף לכל האמור בענין: לטומאת נגעים. סמימני מקום שיער חלוקים מסוימי עור כשר שבנגע עור כשר כתיב שער לכן ובסוימי נתייב ראש זקן שער ראובן וקאמר הכא דלם העלתה אשה שער בזקנה הוה סוימי נגעה כדון נתייב זקן: בדידה כתיב. זקן של אשה דכתיב אש או אשה: לטהרת נגעים. לכתחלה טעון דין טהרת מלודע בתגלתה ופסויסי: איצטריך. לטומאת נגעים כדלחמין מעיקרא לטהרת סוימי נתייב זקן אשה כלימיני זקן אשך ודלמרת בדידה כתיב סד"א ללדין כתיב דלשה הכתוב בקרא לא קאי אלא לתתקי הראש ואו זקן דכתיב כההוא אהו לאשך וכל לאשה קמ"ל תגל דכתיבא הרי הן זקן לכל דבריהם: בנים ולא בנות. בנים אתם לה' לא תתגודדו ולא תשימו קרחה בנים ולא בנות לקרחה אבל לגדידה אף בנות: או אינו. אלא אף לגדידה: כשהוא אומר. כפסוק שפאחריו כי עם קדוש אתם ואף הנשים בכלל עס: ה"ו מכהני אני את הגדידה שישנה במקום שער ושלם במקום שער ומוציא אני את הקרחה שאינה אלא במקום שער: גדידה. אשגריטי"ר (אשגריטיני"ר: לשרוט) וחוקי האמורי היו על מתיא: בשריטה הוא דכתיב. וקס"ד שריטה וגדידה תתייב ניהו חד ביד וחד בכלי ואע"כ דשריטה כתיב ענינא לא כתיב כיון דלמיה לגדידה כתבה הכא ולא חוימא אף היא נשים פטורות כתיב כי עם קדוש לרבותי והכי שפיר טפי ולא לשרוט קרא דהא בנים ולא בנות גבי גדידה כתיב ומיניה סליק. (רפ"י)

תוספות איש דבר מצות הוא אין אשה לא. ולא דוקא דהא איתקש עבד לאשה לחייבו במצות כאשר דגמר (בחיגה דף ד.) לה לא מאשה אלא הכי קאמר אינה חייבת כל כך כמו איש: הרי הוא כזקן לכל דבריו. וא"ת ואיך תמצא זקן בסריס והרי מי שאין לו זקן אחד מסימיני סריס ואמרינן. בסריס עד שיהיו בו כולן וי"ל כגון שהביא זקן אחר רוב שנותיו דכה"ג סריס הוא כדאמר פ' יוצא דופן (נדה דף מז.) דכי לא נולדו בו סימיני סריס הוה קטן עד רוב שנותיו ובהגיע לרוב שנותיו הוה גדול והוה סריס: להשחתה לא מצית אמרת דיליף פאת וכו'. וא"ת למה לי ג"ש הא מוכח ליה שפיר מדשני קרא דיבוריה. וי"ל דה"מ מקמ דשמעינן בברייתא דיש להם חשיבות זקן בשום מקום אבל לבתר דשמעינן דגלי לן לן למעוטי מדשני כו': אם כן ליתבוב את שבזקנד. פירוש א"כ דלהכי הוא דאתא דהפסיק הענין נכתוב את שבזקנד דהוה ליה כמאן דכתיב פאה דהא כתיב פאה כתיב קרא גבי ראש ונוכל לומר בבנין אב שחייב בפאת זקן ככהנים כדכתיב ופאת זקנם לא יגלחו וחייב פאת זקן בישראל והדר יליף גילוח דכתיב גבי כהנים דהוה השחתה בפאת דישראל מכהנים מאי ש"מ ג"ש שלימה לימדך הכתוב אף לכל האמור בענין כגון הקפת הראש ופאת זקן דדרשינן בני אהרן ולא בנות אהרן וכ"ש בישראל מנ"ט דפאת פאת: וכי כתב עם קדוש לשריטה הוא דכתיב. פירש בקונטרס דסד"א דגדידה ושריטה תרתי ניהו חד ביד וחד בכלי וא"ת מי הזיקקנו לומר דכי עם קדוש קאי אשריטה שלא הזכירה באתה פרשה כלל ולא קאי אגדידה ואקראה דכתיב בהאי ענינא וי"ל דניחא ליה טפי למימר דכי עם קדוש קאי אשריטה אע"פ שלא הזכיר באתה פרשה מלטרס המקרא ולומר דבנים אתם לא קאי אלא תתגודדו דסמיך ליה אלא אקראה שאין סמוך לו שהרי גדידה הפסיק הענין ואפכא לא מצית אמרת כדמפרש גמרא ומה ראית להוציא את הקרחה וכו' ועוד דיש גם סירוס אחר דעם קדוש קאי אגדידה (תוספות)

שלפני פניו ולא אקראה ושלפניו: (תוספות)

אחת היא אביי אמר היינו טעמא דאיסי דגמר קרחה קרחה מבני אהרן מה להלן נשים פטורות אף כאן נשים פטורות ואי סבירא לן דכי כתיב קרא בכולי עניינא הוא דכתיב נשתוק קרא מיניה ותיתי בק"ו ואנא אמינא ומה כהנים שריבה בהם הכתוב מצות יתירות בני אהרן ולא בנות אהרן ישראל לא כ"ש אי לאו ג"ש הוה אמינא הפסיק הענין השתא נמי נימא הפסיק הענין ואי משום ג"ש מיבעי ליה לכדתניא לא יקרו יבול אפילו קרח ארבע וחמש קרחות לא יהא חייב אלא אחת ת"ל קרחה לחייב על כל אחת ואחת בראשם מה ת"ל לפי שנאמר [\[דברים יד-א\]](#) לא תתגודדו ולא תשימו קרחה בין עיניכם למת יכול לא יהא חייב אלא על בין העינים מנין לרבות כל הראש תלמוד לומר בראשם לחייב על הראש כבין העינים ואין לי אלא כהנים שריבה בהם הכתוב מצות יתירות ישראל מנלן נאמר כאן קרחה ונאמר להלן קרחה מה כאן חייב על כל קרחה וקרחה וחייב על הראש כבין העינים ומה להלן על מת אף כאן על מת א"כ נכתוב קרא קרח מאי קרחה שמעת מינה תרתי רבא אמר היינו טעמא דאיסי דיליף בין עינים מתפילין מה להלן נשים פטורות אף כאן נשים פטורות ורבא מאי טעמא לא אמר כאביי קרח קרחה לא משמע ליה ואביי מאי טעמא לא אמר כרבא אמר לך תפילין גופייהו מהכא גמר לה מה להלן מקום שעושים קרחה בגובהה של ראש אף כאן מקום הנחה בגובהה הראש ובין לאביי ובין לרבא האי בניס אתם מאי דרשי ביה האי מיבעי לכדתניא בניס אתם לה' אלהיכם בזמן שאתם נוהגים מנהג בניס אתם קרוים בניס אין אתם נוהגים מנהג בניס אין אתם קרוים בניס דברי ר' יהודה רבי מאיר אומר בין כך ובין כך אתם קרוים בניס שנאמר [\[ירמיה ד-כב\]](#) בניס סכלים המה ואומר [\[דברים לב-כ\]](#) בניס לא אמוון בס ואומר [\[ישעיה ד-ד\]](#) זרע מרעים בניס משחיתים ואומר [\[הושע ב-א\]](#) והיה במקום אשר יאמר להם לא עמי אתם יאמר להם בני אל חי מאי ואומר וכי תימא סכלי הוא דמקרי בני כי לית בהו הימנותייהו לא מיקרו בני ת"ש ואומר בניס לא אמוון וכי תימא כי לית בהו הימנותא הוא דמיקרו בניס כי לפחו לעבודת כוכבים לא מיקרו בניס ת"ש ואומר זרע מרעים בניס משחיתים וכ"ת בניס משחיתים הוא דמיקרו בני מעלייא לא מיקרו ת"ש ואומר והיה במקום אשר יאמר להם לא עמי אתם יאמר להם בני אל חי: [\[מתני' הסמיכות והתנופות וההגשות והקמיצות והקטרות והמליקות והקבלות והזאות נוהגים באנשים](#)

ולא בנשים חוץ ממנחת סוטה וניירה שהן מניפות: [\[גמ' סמיכות דכתיב \[ויקרא א-ב\] דבר אל בני ישראל וסמך בני ישראל סומכים ואין בנות ישראל סומכות: תנופות: \[ויקרא ז-כג/כט/כב/כח\]](#)

הוקריבו זו קבלת הדם: והזאות: הזאה דהיכא אי דפרי אלעזר כתוב בה אי דפנים: [\[ויקרא ד-ג/ה/טז\]](#)

חוץ מן הערלה וכלאים ר"א אומר אף החדש: [\[גמ' מאי תלויה ומאי שאינה תלויה אילימא תלויה דכתיב בה ביאה ושאינה תלויה דלא כתיב בה ביאה והרי תפילין ופטר חמור דכתיב בהן ביאה ונוהגין בין בארץ בין בח"ל אמר רב יהודה ה"ק כל מצוה שהיא חובת הגוף נוהגת בין בארץ בין בח"ל חובת קרקע אינה נוהגת אלא בארץ מנה"מ דת"ר \[\\[דברים יב-א\\]\]\(#\) אלה החוקים אלו המדרשות והמשפטים אלו הדינים אשר תשמרון זו משנה לעשות זו מעשה בארץ יכול כל המצות כולן לא יהו נוהגים אלא בארץ ת"ל \[\\[דברים יב-א\\]\]\(#\) כל הימים אשר אתם חיים על האדמה אי כל הימים יכול יהו נוהגים בין בארץ בין בח"ל ת"ל בארץ אחר שריבה הכתוב ומיעט צא ולמד ממה שאמור בענין \[\\[דברים יב-ב\\]\]\(#\) אבד תאבדון את כל המקומות אשר עבדו שם וגו' מה עבודת כוכבים מיוחדת שהיא חובת הגוף ונוהגת בין בארץ בין בחוץ לארץ אף כל שהיא חובת הגוף נוהגת בין בארץ בין בח"ל: חוץ מן הערלה והכלאים: איבעיא להו ר"א לקולא פליג או לחומרא פליג לחומרא פליג וה"ק חוץ מן הערלה ומן הכלאים דהלכתא גמירי לה אע"ג דאיכא למימר חובת קרקע היא אבל חדש בארץ אין בח"ל לא מ"ט מושב לאחר ירושה וישיבה משמע ואתא ר"א למימר אף חדש נוהג בין בארץ בין בח"ל מ"ט מושב בכל מקום שאתם יושבים או דלמא לקולא פליג וה"ק חוץ מן הערלה והכלאים דהלכתא גמירי לה וכ"ש חדש דמושב כ"מ שאתם יושבים משמע ואתא ר"א למימר חדש אינו נוהג אלא בארץ דמושב לאחר ירושה וישיבה משמע ומאי אף אקמייתא ת"ש דאמר אביי מאן תנא דפליג עליה דר"א ר' ישמעאל היא דתניא ללמדך שכל מקום שנאמר בו מושב אינו אלא לאחר ירושה וישיבה דברי רבי ישמעאל אמר לו ר"ע הרי שבת שנאמר בו מושבות ונוהגת בין בארץ בין בח"ל א"ל שבת ק"ו אתיא מה מצות קלות נוהגות בין בארץ בין בח"ל שבת חמירא לא כ"ש מדאמר אביי מאן תנא דפליג עליה דר"א רבי ישמעאל ש"מ רבי אליעזר לחומרא פליג שמע מינה מכדי רבי ישמעאל אהיכא קאי אנסכים בנסכים](#)

[\[רש"י חוץ מן הערלה והכלאים. שאע"פ שהלכות בארץ נוהגים אף בח"ל הערלה הלכה והכלאים מדברי סופרים כדלקמן \(דף לה\): אף החדש. מלפנינו לפני העומר: גמ' תלויה דכתיב בה ביאה. שהלכה הכתוב דכתיב הארץ כגון כי בבאו \(ויקרא יט\) כי יביאך \(שמות יג\): תפילין ופטר חמור. כתיב בהו והיה כי יביאך פפרשת קדש לי \(שם\): ונוהגין בין בארץ בין בח"ל. תפילין אשכחן בכמה דוכתין כדכתיב אמרתי כדכתיב דמנתי תפילין \(פטר חמור כפטר רחם תלה רחמנא\): חובת הגוף. היינו אינה תלויה בארץ אינה מוטלת על כל הקרקע ולא על גידוליו אלא על גופו של אדם כגון שבת תפילין עבודה כוכבים פטר חמור מילה עריות וכיוצא בהם: חובת קרקע. שמוטלת על הקרקע או גידוליו כגון תרומות ומעשרות חלה לקט שכחה ופאה שביעית חדש ערלה כלאים: מנא ה"מ. לחובת הגוף נוהגת בכל מושבות וחובת הקרקע אינה אלא בארץ: תשמרון זו משנה. שמיבאה ליד מעשה דכתיב תשמרון לעשות: אשר אתם חיים. בין בארץ בין בח"ל: לא ולמה. על איזה מהם הכתוב חומר כל הימים אשר אתם חיים על האדמה: ממה שאמור בענין. דסמוך ליה אבד האבדון וגו' היינו עבודת כוכבים ועליהם נכתבו כל מושבות דכתיב כל הימים אשר אתם חיים ודבר הלמד מענינו אחד מ"ג מדות היו נלמד מכאן דכל חובת הגוף נוהגת אף בח"ל: אבד חדש. לא נהג ואע"ג דכתיב ביה ממושבותיכם כפיסיה דולחם וקלי וכרמל וגו' לאו למימרא כ"מ שאתם יושבים אלא לומר שאף בארץ לא נתחייבו כל י"ד שנה שהיו בגלגל ששכחו ושחלקו עד שנתחייבו בה והיכר כל אחד את שלו: או דלמא לקולא](#)

דהא כלאי זרעים דקרקע אינם אסורים בהנאה כדאמר לקמן בשמעתין כלאי זרעים דבארץ לא אסירי בהנאה בחוצה לארץ לא גזרו בה רבנן: לא קי"ל כרבי יאשיה דאמר עד שיזרע חטה ושעורה וחרצון במפולת יד. פי' בקונט' לא ידעינן מהיכא נפקא ב' מיני זרעים וחרצון שלישי ומפולת יד נפקא ליה מלא תזרע כרמך כלאים משמע שזריעת הכרם עצמה תהא כלאים עכ"ל ונראה דהאי דבעי רבי יאשיה חטה ושעורה וחרצון היינו דוקא להתחייב משום הכרם אבל מכלאי זרעים מתחייב משני מינין כמו חטה ושעורה אפי' לרבי יאשיה ותדע מדקאמר הא כתיב שדך למעוטי כלאי זרעים שבחוצה לארץ ואי לית ליה לר' יאשיה כלאי זרעים למה לי שדך דמשמע למעוטי ח"ל אפילו בא"י נמי אינו לוקה אלא משמע דבכלאי זרעים לא פליג וכן מוכח בירושלמי דקאמר התם על דעתיה דרבי יאשיה נאמר שדך לא תזרע כלאים לאיזה דבר נאמר כרמך לא תזרע כלאים לאיזה דבר נאמר כרמך לא תזרע כלאים כלומר בלא חרצון מיחייב משום כלאים בחטה ושעורה חבירי אמרין להתראה שאם התרו בו משום שדך ומשום כרמך לוקה שתיים כלומר כי איכא כרם בהדי כלאים לוקה שתיים ואי איתא דרבי יאשיה לית ליה כלאי זרעים מאי בעי ליה לרבי יאשיה לאיזה דבר נאמר כרמך והאינו לוקה כלל על שדך כי אם על כלאי כרם אלא שמע מינה אית ליה שפיר כלאי זרעים בלא כלאי כרם וא"ת אמאי לא בעי רבי יאשיה בכלאי זרעי' אלא שני מינין ובכלאי הכרם בעי שלשה מינין וי"ל דמשמע ליה דקרא ה"ק כרמך לא תזרע כלאים כלומר בעינן שיהיו כלאים קודם שיבואו בכרם אבל גבי שדך וכלאי זרעים כגון חטה ושעורה קרוים כלאים להתחייב כשזרוען בקרקע דגוף הקרקע קרוי שדה ונראה דהלכה כרבי יאשיה דאף ע"ג דאשכחן כמה משניות דלא כותיה כגון המעביר עציץ נקוב בכרם (כלאים פ"ז משנה ח) והמסכת גפנו כו' (שם משנה ה) מ"מ קי"ל כותיה כדאמר בפ' מי שמתו (ברכות דף כב). נהוג עלמא כתלתא סבי כרבי יאשיה בכלאים וכרבי אלעאי כו' ומותר לזרוע תחת הכרם וגם מותר לזרוע כלאי זרעים בח"ל כדאמרין הכא רב יוסף מערב ביזרני זרוע ואף על גב דאמר לאו מילתא היא הא כבר תרצה אביי ונראה לה"ר שמואל מאיזר"א דטוב לזרוע כלאי זרעים סמוך שלשה טפחים מעיקרו של אילן דנראה כמרכיב זרעים בתוך האילן: (תוספות)

ב - לט דף

ארבע על ארבע רוחות הערוגה ואחת באמצע שפיר אלא הכא משום נוי ואי נמי משום טרחה דשמעא היא: מתני' כל העושה מצוה אחת מטיבין לו ומאריכין לו ימיו ונוחל את הארץ וכל שאינו עושה מצוה אחת אין מטיבין לו ואין מאריכין לו ימיו ואינו נוחל את הארץ: גמ' ורמינהי אלו דברים שאדם אוכל פירותיהן בעולם הזה והקרן קיימת לו לעולם הבא אלו הן כבוד אב ואם וגמילות חסדים והכנסת אורחים והבאת שלום בין אדם לחבירו ותלמוד תורה כנגד כולם אמר רב יהודה הכי קאמר כל העושה מצוה אחת יתירה על זכויותיו מטיבין לו ודומה כמי שמקיים כל התורה כולה מכלל דהנך אפילו בחדא נמי אמר רב שמעיה לומר שאם היתה שקולה מכרעת וכל העושה מצוה אחת יתירה על זכויותיו מטיבין לו ורמינהו כל שזכויותיו מרובין מעונותיו מריעין לו ודומה כמי ששרף כל התורה כולה ולא שירר ממנה אפילו אות אחת וכל שעונותיו מרובין מזכויותיו מטיבין לו ודומה כמי שקיים כל התורה כולה ולא חיסר אות אחת ממנה אמר אביי מתניתין דעבדין ליה יום טוב ויום ביש רבא אמר הא מני רבי יעקב היא דאמר שכל מצוה בהאי עלמא ליכא דתניא רבי יעקב אומר אין לך כל מצוה ומצוה שכתובה בתורה שמתן שכרה בצדה שאין תחיית המתים תלויה בה בכיבוד אב ואם כתיב [דברים ה-טז] למען יאריכון ימיך ולמען ייטב לך בשילוח הקן כתיב [דברים כב-ז] למען ייטב לך והארכת ימים הרי שאמר לו אביו עלה לבירה והבא לי גוזלות ועלה לבירה ושלח את האם ונטל את הבנים ובחזירתו נפל ומת היכן טובת ימיו של זה והיכן אריכות ימיו של זה אלא למען ייטב לך לעולם שכולו טוב ולמען יאריכון ימיך לעולם שכולו ארוך ודלמא לאו הכי הוה ר' יעקב מעשה חזא ודלמא מהרהר בעבירה הוה מחשבה רעה אין הקב"ה מצרפה למעשה ודלמא מהרהר בעבודת כוכבים הוה וכתוב [יחזקאל יד-ה] למען תפוש את בית ישראל בלבם איהו נמי הכי קאמר אי סלקא דעתך שכל מצוה בהאי עלמא אמאי לא אגין מצות עליה כי היכי דלא ליתי לידי הרהור והא א"ר אלעזר שלוחי מצוה אין נוזקין התם בהליכתן שאני והא אמר רבי אלעזר שלוחי מצוה אין נוזקין לא בהליכתן ולא בחזירתן טולם רעוע הוה דקביע היזיקא וכל היכא דקביע היזיקא לא סמיכין אניסא דכתיב [שמואל א טז-ב] ויאמר שמואל איך אלק ושמע שאלו והרגני אמר רב יוסף אילמלי דרשיה אחר להאי קרא כרבי יעקב בר בריתא לא חטא ואחר מאי הוא איכא דאמרי כי האי גוונא חזא ואיכא דאמרי לישנא דחוצפית המתורגמן חזא דהוה גריר ליה דבר אחר אמר פה שפיק מרגליות ילחך עפר נפק חטא רמי רב טובי בר רב קיסנא לרבא תנן כל העושה מצוה אחת מטיבין לו עשה אין לא עשה לא ורמינהי ישב ולא עבר עבירה נותנים לו שכר כעושה מצוה אמר ליה התם כגון שבא דבר עבירה לידו וניצל הימנה כי הא דרבי חנינא בר פפי דתבעיה היא מטרוניתא אמר מלתא ומלי נפשיה שיחנא וכיבא עבדה היא מילתא ואיסי ערק טשא בהוה בי בני דכי הוה עיילין בתרין אפילו ביממא הוה מיתזקי למחר אמרו ליה רבנן מאן נטרך אמר להו שני

רש"י ארבע מד' רוחות הערוגה. אם היה זרוען בערוגה אחת ושומר להניח ריח בנייהם שלא יינקו זה מזה כמשפטים השנויה במס' שבת (דף פד.) הוה שמעינן מינה שאסור לזרוע כלאים בח"ל אבל השתא זרוע כל מין בערוגה לבדו לאו משום כלאים הוא אלא שלא להטריח השמש שהולך להביא ירק לבקש מין שהוא כריך לו בין שאר המינין ויודע באיזה ערוגה הוא: דשמעא. משא: מתני' העושה מצוה אחת. מפרש בגמרא: מטיבין לו. משמע דהאי עלמא: ונוחל את הארץ. הוי העולם הבא: גמ' אלו דברים כו'. הני הוא לזכור פירות והקרן קיימת אבל מצוה אחרת לא ואלו תנן מטיבין לו ונוחל את הארץ: מכלל דהני אפילו חדא נמי. ואפילו לא קיים שאר מצוה בתמיה והא רובא זכויות ואינו כריך למצוה יתירה דמתני' וכי לית ליה בה חדא מהני כריך למצוה יתירה: מריעין לו. בעוה"ל לנקותו מעונותיו שיטול שכר שלם: מטיבין לו. לשלם לו שכר מצותיו בחייו כדי לטורדו: מתני'. דקחני מטיבין ומריעין דעבדין ליה יום טוב ויום ביש מי שעושה מצוה יתירה דהוי רובא זכויות מתקנין לו בעולם הזה ו"ט שנפדעים ממנו עונותיו וזהו תקון י"ט לו בעולם הבא וכל שעונותיו מרובין דקחני מריעין לו היינו דעבדין ליה הזמנת יום ביש שמשלמין לו שכר מצותיו כאן להיות מתוקן להיות מתוקן לו יום רע: רבא אמר. לעולם כלאמרן מעיקרא מטיבין לו בשכר פירות והקרן קיימת והך מתני' דקחני מריעין לו רבי יעקב היא: שאין תחיית המתים תלויה בהליכתן שאני והא אמר רבי אלעזר כו'. והכי אמרי' דרבי יעקב מעשה חזא: איך אלק. ואע"ג דבשליחותא דמקום הוה מסתפי מהזיקא דקביעא: אלמלי דרשיה אחר להאי קרא. למען ייטב לך בעולם הבא לא חטא דלחיה נמי כו"ג חזא אמר אין שכר בעולם וילא לתרבות רעה. דבר אחר. חזיר. התם שבא דבר עבירה לידו. הוא יבן ולא עבר עבירה דקאמר נוטל עליה שכר בעבירה שכל לידו וכפה יכרו ולא עבר אין מצוה יתירה מוז: דבעמיה. לזנות: טשא. נטמן: הוה מתזקי. שמאנין בו מזיקין: (רש"י)

תוספות שאם היתה שקולה מכרעת. וא"ת בלאו הכי נמי אמרי' במסכת ר"ה (דף יז.) דרב חסד מטה כלפי חסד כשהן שקולין וי"ל דבשאר מצות כשמעשיו שקולים הוי בנינו אבל בהני חשיב צדיק גמור: מתניתין דעבדין ליה יום טוב ויום ביש. פי' בקונט' מי שעושה מצוה יתירה דהוי רובא זכויות מתקנין לו בעולם הזה יום טוב ונפרעים ממנו עונותיו וזהו תקון י"ט לו לעה"ב וכל שעונותיו מרובים דקחני מריעין לו היינו דעבדין ליה הזמנת יום ביש שמשלמין לו שכר מצותיו כאן להיות מתוקן לו יום רע רבא אמר פירוש לעולם כדאמרן מעיקרא מטיבין לו בשכר פירות והקרן קיימת והך מתניתין דקחני מריעין לו רבי יעקב היא דאמר שכר מצות כו' וקשה

דמשני הא מני רבי יעקב היא משמע דעד השתא לא אוקמינן כרבי יעקב ולפי' הקונט' לאביי נמי בין מתניתין בין ברייתא אתי כרבי יעקב לכך פי' ר"ת מתני' דעבדין ליה יום טוב ויום ביש ותרויהו בעולם הזה ומטיבין לו דברייתא הוי פירוש אמתני' כלומר פעמים שעושין לו יום טוב כדי לקבל שכר מצותיו בעולם הזה ובאותו יום יהא דומה לו כמו שקיים כל התורה כולה אבל רוב ימיו של רשע שרוי ברעה והיינו שעונותיו מרובין על זכותיו ומריעין לו היינו פעמים שעושין לו יום רע כדי למרק עונותיו בעולם הזה ובאותו יום יהא דומה לו כמו ששרף כל התורה אבל רוב ימיו של צדיק שרוי בטובה כשזכותיו מרובין על עונותיו והיינו דלא כר' יעקב דאמר שכר מצוה בהאי עלמא ליכא כלל: מחשבה רעה אין הקב"ה מצרפה למעשה. ובעובדי עבודת כוכבים איפכא מחשבה רעה. הקב"ה מצרפה למעשה דכתוב (עובדיה א) מחמס אחיך יעקב תכסך בושה ונכרת לעולם ולא מצינו שעשה עשו ליעקב שום רעה אלא מחשבתו הרעה אשר חשב עליו מצרפה הקב"ה למעשה ומחשבה טובה של עובדי כוכבים אין הקב"ה מצרפה למעשה כדכתוב בדניאל (ודרוש) עד מעלי שמשא הוה משתדר. לשיזבותיה פירוש שהיה דרוש עושה כל כחו להציל דניאל מגוב אריות אלמא אע"ג שהצילו עד הערב קאמר קרא שלא הצילו אלא מבקש להצילו מדכתוב לשיזבותי ולא כתב ושיזביה: (תוספות)

דף מ - א

נושאי קיסר שמוני כל הלילה אמרו ליה שמא דבר ערוה בא לידך וניצלת הימנו דתנינא כל בא דבר ערוה לידו וניצל הימנו עושין לו נס [תהילים קג-ב] גבורי כח עושי דברו לשמוע בקול דברו כגון רבי צדוק וחביריו ר' צדוק תבעתיה ההיא מטרוניתא אמר לה חלש לי ליביא ולא מצינא איכא מידי למיכל אמרה ליה איכא דבר טמא אמר לה מאי נפקא מינה דעביד הא אכול הא שגרת תנורא קא מנחא ליה סליק ויתיב בגויה אמרה ליה מאי האי אמר לה דעביד הא נפיל בהא אמרה ליה אי ידעי כולי האי לא צערתיך רב כהנא הוה קמזבין דיקולי תבעתיה ההיא מטרוניתא אמר לה איזיל איקשיט נפשאי סליק וקנפיל מאיגרא לארעא אתא אליהו אמר ליה אטרחתן ארבע מאה פרסי א"ל מי גרם לי לאו עניותא יהב ליה שיפא דדינרי: רמי ליה רבא לרב נחמן תנן אלו דברים שאדם עושה אותן ואוכל פירותיהן בעולם הזה והקרן קיימת לו לעולם הבא אלו הן כיבוד אב ואם וגמילות חסדים והבאת שלום שבין אדם לחבירו ותלמוד תורה כנגד כולם בכיבוד אב ואם כתיב [דברים ה-טז] למען יאריכון ימיך ולמען ייטב לך בגמילות חסדים כתיב [משלי כא-כא] רודף צדקה וחסד ימצא חיים צדקה וכבוד ובהבאת שלום כתיב [תהילים לד-טו] בקש שלום ורדפהו וא"ר אבהו אתיא רדיפה רדיפה כתיב הכא בקש שלום ורדפהו וכתביה התם רודף צדקה וחסד בתלמוד תורה כתיב [דברים ל-כ] כי הוא חייך ואורך ימיך בשילוח הקן נמי כתיב [דברים כב-ז] למען ייטב לך והארכת ימים ליתני נמי הא תנא ושייר תני תנא אלו דברים ואת אמרת תנא ושייר אמר רבא רב אידי אסברא לי [ישעיה ג-י] אמרו צדיק כי טוב כי פרי מעלליהם יאכלו וכו' יש צדיק טוב ויש צדיק שאינו טוב אלא טוב לשמים ולבריות זהו צדיק טוב טוב לשמים ורע לבריות זהו צדיק שאינו טוב כיוצא בדבר אתה אומר [ישעיה ג-יא] אוי לרשע רע כי גמול ידיו יעשה לו וכי יש רשע רע ויש שאינו רע אלא רע לשמים ורע לבריות הוא רשע רע רע לשמים ואינו רע לבריות זהו רשע שאינו רע: הזכות יש לה קרן ויש לה פירות שנאמר אמרו צדיק כי טוב וגו' עבירה יש לה קרן ואין לה פירות שנאמר אוי לרשע רע וגו' ואלא מה אני מקיים [משלי א-לא] ויאכלו מפרי דרכם וממוצותיהם ישבעו עבירה שעושה פירות יש לה פירות ושאיין עושה פירות אין לה פירות מחשבה טובה מצרפה למעשה שנאמר [מלאכי ג-טז] אז נדברו יראי ה' איש אל רעהו ויקשבו ה' וישמע ויכתב ספר זכרון לפניו ליראי ה' ולחושבי שמו מאי ולחושבי שמו אמר רב אסי אפילו חשב אדם לעשות מצוה ונאנס ולא עשאה מעלה עליו הכתוב כאלו עשאה מחשבה רעה אין הקדוש ברוך הוא מצרפה למעשה שנאמר [תהילים סו-יח] און אם ראיתי בלבי לא ישמע ה' ואלא מה אני מקיים [ירמיה ו-יט] הנני מביא אל העם הזה רעה פרי מחשבותם מחשבה שעושה פרי הקב"ה מצרפה למעשה מחשבה שאין בה פרי אין הקב"ה מצרפה למעשה ואלא הא דכתיב [יחזקאל יד-ה] למען תפוש את [בית] ישראל בלבם אמר רב אחא בר יעקב הווא עבודת כוכבים הווא דכתיב דאמר מר חמורה עבודת כוכבים שכל הכופר בה כמודה בכל התורה כולה עולא אמר כדרב הונא דאמר רב הונא כיון שעבר אדם עבירה ושנה בה הותרה לו הותרה לו סלקא דעתך אלא נעשית לו כהיתר אמר רבי אבהו משום רבי חנינא נוח לו לאדם שיעבור עבירה בסתר ואל יחלל שם שמים בפרהסיא שנאמר [יחזקאל כ-לט] ואתם בית ישראל כה אמר ה' איש גילוליו לכו עבדו [ואחר] אם אינכם שומעים אלי ואת שם קדשי לא תחללו אמר רבי אלעאי הזקן אם רואה אדם שיצרו מתגבר עליו ילך למקום שאין מכירין אותו וילבש שחורים ויתכסה שחורים ויעשה כמו שלבו חפץ ואל יחלל שם שמים בפרהסיא איני והתניא כל שלא חס על כבוד קונו ראוי לו שלא בא לעולם מה היא רבה אומר זה המסתכל בקשת רב יוסף אומר זה העובר עבירה בסתר לא קשיא הא דמצי כייף ליצירה והא דלא מצי כייף ליצירה תנן התם אין מקיפין בחילול השם אחד שוגג ואחד מזיד מאי אין מקיפין אמר ר' זוטרא שאין עושים כחונני מר בריה דרבנא אמר לומר שאם היתה שקולה מכרעת: ת"ר לעולם

ר"ש" כגון רבי לודק. שזכב כח לכוף יכרו להגבר בחפאי קונו: אמר מאי נפקא מינה. דהא מילתא דלא נזדמן לי חלל מאכל טמא י"ג לי ללמוד מכאן דעביד האי הבעל ארמית ראו למאכל טמא: שגרת תנורא. אותה ארמית הסיקה את התנור ללכות דבר הטמא שם ואשה גדולה היתה שאין יכול לזכור ממנה ומסור בידה להורגו: קא מנחא ליה. לאוהו כלי בתוס: נפיל בהא. באור של גיהס: אי ידעי. אלו ידעתי שחמור עליכם הדבר כל כך: דיקולי. סלים שנשים נותנות שם פלכיהן: אטרחתן. שהייתה במקום אחר רחוק ד' מאות פרסי: לאו עניותא. בתמיה אם לא העניות לא הארכתי להיות עסקי במלאכת נשים: שפא. שם כלי: דינרי. זהובים: יאריכון יומך. לעולם הבא: ייטב לך. בחייד: ימלא חיים. לעולם הבא לזקה וכבוד בעולם הזה: חייך. בעולם הזה ואורך ימים לעולם הבא: שזכות הקן נמי כו'. וליתנייה: רבי אידי אסברא לי. אינו דומה לחלו דהנך כולהו הבריות נגזין ממנו ונמלא טוב לשמים וטוב לבריות ובהוה כתיב כי פרי מעלליהם יאכלו דהאי קרא כתיב כי טוב כי פרי מעלליהם יאכלו בחייו אכל שזכותו הקן טוב לשמים הוא ואין כאן טוב לבריות ולא כתיב ביה כי פרי מעלליהם יאכלו והלכך לא תנייה גבי אכול פירותיהן בעולם הזה: רע לשמים ורע לבריות. כגון רואה וגזלן וגנב: רע לשמים ואינו רע לבריות. מגלה עריות מבזה מועדים אכול חלב: אין לו פירות. אין נפרעין ממנו יותר מכדי רשעו: עבירה שעושה פירות. כגון חילול השם שאדם חשוב עובר עבירה ואחרים למדין ממנו לעשות כן: מחשבה שעושה פירות. שקיים מחשבתו ועשה: מצרפה למעשה. ונפרעים ממנו אף על המחשבה: עולא אמר. הא דכתיב פרי מחשבותם בעובר ושונה כתיב כי הדר מהרהר לעשות מצרפה למעשה ואפי' לא עביד לה אין חזרוה לשם שמים אלא שלא הולכך לה כדבר הונא דאמר נעשית לו כהיתר: ואת שם קדשי לא תחללו. היינו פרהסיא שהרואה מזלזל בכבוד המקום: ילבש שחורים. שלא יראה עצמו ככבודו אולי ירד לכבו בכך וגם אם יחטא אין אדם נותן לב לפי שאינו חשוב בעיניהם לכן ילבש שחורים: אין עושין לו כחונני. המקיף לאדם פעמים רבות וגובה כל הקפותיו יחד אין עושין כך מלמעלה למחלה השם אלא נפרעין מיד: שאם היתה. כף המאזנים שקולה ויש בחדד העונות חילול השם מכריע את הכף לחובה והאי מקיפין לשון עיוני כמו אין מקיפין כדכתיב (חולין דף מו): אהפיהו ואימרו (שם דף ג.) שמקיפין זו אכל זו ועינין אם דומות: (ר"ש")

תוספות ויעשה מה שלבו חפץ. פי' ר"ח ח"ו שהותר לו לעבור עבירה אלא כך אמר ר' אלעאי יגיעת דרכים והאכסנאות ולבישת שחורים משברים יצר הרע ומונעים אדם מן העבירה: אין מקיפין בחילול השם. מר"ח משנה במסכת אבות ושמה היינו הא דתנן (פ"ד מ"ד) כל המחלל שם שמים בסתר נפרעין ממנו בגלוי אבל לשון מקיפין קשה ושמה ברייתא היא אף על גב דאומר תנן: (תוספות)

ב - מ דף

יראה אדם עצמו כאילו חציו חייב וחציו זכאי עשה מצוה אחת אשריו שהכריע עצמו לכף זכות עבר עבירה אחת או לו שהכריע את עצמו לכף חובה שנאמר **[קהלת ט-יח]** וחוטא אחד יאבד טובה הרבה בשביל חטא יחידי שחטא אובד ממנו טובות הרבה ר' אלעזר בר' שמעון אומר לפי שהעולם נידון אחר רובו והיחיד נידון אחר רובו עשה מצוה אחת אשריו שהכריע את עצמו ואת כל העולם לכף זכות עבר עבירה אחת או לו שהכריע את עצמו ואת כל העולם לכף חובה שנאמר וחוטא אחד כו' בשביל חטא יחידי שעשה זה אבד ממנו ומכל העולם טובה הרבה ר"ש בן יוחי אומר אפילו צדיק גמור כל ימיו ומרד באחרונה איבד את הראשונות שנאמר **[יחזקאל לג-יב]** צדקת הצדיק לא תצילנו ביום פשעו ואפילו רשע גמור כל ימיו ועשה תשובה באחרונה אין מזכירים לו שוב רשעו שנאמר **[יחזקאל לג-יב]** ורשעת הרשע לא יכשל בה ביום שובו מרשעו וניהוי כמחצה עונות ומחצה זכיות אמר ריש לקיש בתוהא על הראשונות: **מתני'** כל שישנו במקרא ובמשנה ובדרך ארץ לא במהרה הוא חוטא שנאמר **[קהלת ד-יב]** והחוט המשולש לא במהרה ינתק וכל שאינו לא במקרא ולא במשנה ולא

בדרך ארץ אינו מן היישוב: **גמ'** אמר רבי אלעזר ברבי צדוק למה צדיקים נמשלים בעולם הזה לאילן שכולו עומד במקום טהרה ונופו נוטה למקום טומאה

נקצץ נופו כולו עומד במקום טהרה כך הקב"ה מביא יסורים על צדיקים בעולם הזה כדי שיירשו העולם הבא שנאמר **[איוב ח-ז]** והיה ראשיתך מצער ואחריתך ישגה מאד ולמה רשעים דומים בעולם הזה לאילן שכולו עומד במקום טומאה ונופו נוטה למקום טהרה נקצץ נופו כולו עומד במקום טומאה כך הקב"ה משפיע להן טובה לרשעים בעולם הזה כדי לטורדן ולהורישן למדרגה התחתונה שנאמר **[משלי יד-יב]** יש דרך ישר לפני איש ואחריתה דרכי מות: וכבר היה רבי טרפון וזקנים מסובין בעלית בית נתזה בלוד נשאלה שאילה זו בפניהם תלמוד גדול או מעשה גדול נענה רבי טרפון ואמר מעשה גדול נענה ר"ע ואמר תלמוד גדול נענו כולם ואמרו תלמוד גדול שהתלמוד מביא לידי מעשה תניא רבי יוסי אומר גדול תלמוד שקדם לחלה ארבעים שנה לתרומות ולמעשרות חמשים וארבע לשמיטות ששים ואחת ליובלות מאה ושלוש מאה וארבע הויין קסבר יובל מתחילתו הוא משמט וכשם שהלימוד קודם למעשה כך דינו קודם למעשה כדבר המנוגא דאמר רב המנוגא אין תחילת דינו של אדם אלא על דברי תורה שנאמר **[משלי יז-ד]** פוט מים ראשית מדון וכשם שדינו קודם למעשה כך שכרו קודם למעשה שנאמר **[תהילים קה-מד]** ויתן להם ארצות גוים ועמל לאומים יירשו בעבור ישרו חקיו ותורתו ינצורו: כל שאינו לא במקרא ולא במשנה: א"ר יוחנן ופסול לעדות ת"ר האוכל בשוק הרי זה דומה לכלב ויש אומרים פסול לעדות אמר רב אידי בר אבין הלכה כיש אומרים דרש בר קפרא רגז

רש"י לפי שהעולם נידון אחר רובו כו'. יראה אדם עצמו כאילו חציו חייב וחציו זכאי עשה מצוה אחת אשריו שהכריע עצמו לכף זכות עבר עבירה אחת או לו שהכריע את עצמו לכף חובה שנאמר **[קהלת ט-יח]** וחוטא אחד יאבד טובה הרבה בשביל חטא יחידי שחטא אובד ממנו טובות הרבה ר' אלעזר בר' שמעון אומר לפי שהעולם נידון אחר רובו והיחיד נידון אחר רובו עשה מצוה אחת אשריו שהכריע את עצמו ואת כל העולם לכף זכות עבר עבירה אחת או לו שהכריע את עצמו ואת כל העולם לכף חובה שנאמר וחוטא אחד כו' בשביל חטא יחידי שעשה זה אבד ממנו ומכל העולם טובה הרבה ר"ש בן יוחי אומר אפילו צדיק גמור כל ימיו ומרד באחרונה איבד את הראשונות שנאמר **[יחזקאל לג-יב]** צדקת הצדיק לא תצילנו ביום פשעו ואפילו רשע גמור כל ימיו ועשה תשובה באחרונה אין מזכירים לו שוב רשעו שנאמר **[יחזקאל לג-יב]** ורשעת הרשע לא יכשל בה ביום שובו מרשעו וניהוי כמחצה עונות ומחצה זכיות אמר ריש לקיש בתוהא על הראשונות: **מתני'** כל שישנו במקרא ובמשנה ובדרך ארץ לא במהרה הוא חוטא שנאמר **[קהלת ד-יב]** והחוט המשולש לא במהרה ינתק וכל שאינו לא במקרא ולא במשנה ולא בדרך ארץ אינו מן היישוב: **גמ'** אמר רבי אלעזר ברבי צדוק למה צדיקים נמשלים בעולם הזה לאילן שכולו עומד במקום טהרה ונופו נוטה למקום טומאה נקצץ נופו כולו עומד במקום טהרה כך הקב"ה מביא יסורים על צדיקים בעולם הזה כדי שיירשו העולם הבא שנאמר **[איוב ח-ז]** והיה ראשיתך מצער ואחריתך ישגה מאד ולמה רשעים דומים בעולם הזה לאילן שכולו עומד במקום טומאה ונופו נוטה למקום טהרה נקצץ נופו כולו עומד במקום טומאה כך הקב"ה משפיע להן טובה לרשעים בעולם הזה כדי לטורדן ולהורישן למדרגה התחתונה שנאמר **[משלי יד-יב]** יש דרך ישר לפני איש ואחריתה דרכי מות: וכבר היה רבי טרפון וזקנים מסובין בעלית בית נתזה בלוד נשאלה שאילה זו בפניהם תלמוד גדול או מעשה גדול נענה רבי טרפון ואמר מעשה גדול נענה ר"ע ואמר תלמוד גדול נענו כולם ואמרו תלמוד גדול שהתלמוד מביא לידי מעשה תניא רבי יוסי אומר גדול תלמוד שקדם לחלה ארבעים שנה לתרומות ולמעשרות חמשים וארבע לשמיטות ששים ואחת ליובלות מאה ושלוש מאה וארבע הויין קסבר יובל מתחילתו הוא משמט וכשם שהלימוד קודם למעשה כך דינו קודם למעשה כדבר המנוגא דאמר רב המנוגא אין תחילת דינו של אדם אלא על דברי תורה שנאמר **[משלי יז-ד]** פוט מים ראשית מדון וכשם שדינו קודם למעשה כך שכרו קודם למעשה שנאמר **[תהילים קה-מד]** ויתן להם ארצות גוים ועמל לאומים יירשו בעבור ישרו חקיו ותורתו ינצורו: כל שאינו לא במקרא ולא במשנה: א"ר יוחנן ופסול לעדות ת"ר האוכל בשוק הרי זה דומה לכלב ויש אומרים פסול לעדות אמר רב אידי בר אבין הלכה כיש אומרים דרש בר קפרא רגז

תוספות תלמוד גדול שהתלמוד מביא לידי מעשה. תימה דאמר בספ"ק דב"ק (דף יז.) ר' יוחנן משי ידיה ומנח תפילין והדר אמר לן קיים אמרינן לימד לא אמרינן ופריך והא אמר מר גדול תלמוד תורה שהתלמוד מביא לידי מעשה פירש בקונטרס מי נתלה במי קטן נתלה בגדול וא"כ כיון דאמר קיים כל שכן לימד שאינו חשוב כל כך אלמא מוכח התם מהבא דמעשה גדול וי"ל דהתם הכי פ"י והדר אמר לן קיים אמרינן לימד לא אמרינן ופריך התם והאמר מר גדול תלמוד מביא לידי מעשה א"כ היאך קיים אם לא לימד וכיון שאנו אומרים לו קיים הרי אומרים לו לימד ואת אמרת קיים אמרינן לימד לא אמרינן ומשיני הא למיגרמר הא לאגמורי כלומר למגמר לדידיה דאי מעשה עדיף אבל לאגמורי אחרינא דאי עדיף טפי ממעשה והלכך לימד לאחרינו לא אמרינן וי"מ דאדם שלא למד עדיין ובה לימד אדם ילמוד תחילה או יעסוק במעשה אומרים לו למד תחלה לפי שאין עם הארץ חסיד אבל אדם שלמד כבר המעשה טוב יותר מלימודו. אין תחילת דינו של אדם אלא על דברי תורה. והא דאמר בפרק במה מדליקין (שבת לא.) כשמכניסין אדם לדין אומרים לו נשאת ונתת באמונה היינו דווקא לענין שאלה ששואלין לו על משא ומתן אבל מ"מ נפרעים ממנו תחלה על שלא קבע עתים לתורה. ויש אומרים אף פסול לעדות. פירש בקונטרס הואיל ואינו מקפיד על עצמו אינו בוש לזלול בעצמו ולפסול וקשה אמאי פסול לעדות הוא הא אמרינן בירושלמי ר"ש ברבי הוה אכיל בשוקא חזיה ר"מ אמר לו אין שבח לתלמיד לאכול בשוק משמע דלאחר אין קפידא ופי' ר"ח דהבא מיירי שחוטף ואוכל וא"ת אם כן פשיטא דפסול גדול הוא וי"ל שחוטף פחות משה פרוטה אי נמי שגזל דבר שאינו מקפיד עליו והר"ר אליהו מפרש כגון שהלך אצל המוכרים וטועם משל כולם מטעם מעט כאילו רוצה לקנות מהם וניחא השתא שקורין כלב שדומה לכלב אוכל כאן מטעם וכאן מטעם ר"ת פירש דאוכל בשוק היינו שאוכל סעודה דפת דגנאי יותר: **(תוספות)**

לא עלתה בידו אלא רגזנותא ולאדם טוב מטעימים אותו מפרי מעשיו וכל שאינו לא במקרא ולא במשנה ולא בדרך ארץ דור הנאה ממנו שנאמר **[התילים א-א]** ובמושב לצים לא ישב מושבו מושב לצים:

[רש"י] לא עלה בידו. בשכרו אלף כחש בשרו ברגזותו לא נשכר כלום: דור. נדור: שנאמר ובמושב לצים לא ישב. וזה שאינו באחד מאלו כמה יתעסק אם לא בלגונה: **[רש"י]**

[רש"י] ושלח ושלחה מלמד שהשליח עושה שליח. פירש רש"י: דהיי ושלחה כתיבי, והרבייה למדקא אחי, מדכתיב ושלחה ולא כתיב וגרשה, ורש"י חד ושלח ושלחה ששנינו עשין שליח, ושלח ושלחה בתרא שליח שלו ושלח עשין שליח. ור"ח זל מדקדק הכל מושלחה בתרא, דהד לגופיה חילטידי, ואיך לרש"י, וכולהו דרש"י להו מחד קרא, וגריס שלח מלמד שהוא עושה שליח, שלחה מלמד שהיא עושה שליח, ושלחה שדי וא"ו אשלח ושלחה, מלמד ששליח שלו ושלח עשין שליח. כדכרבי יהודה אמר רב דאמר אסור לאדם שיקדש את בתו כשהיא קטנה עד שהגדיל והאמר בפלוני אני רואה. ואם האמר והא אמרינו טב למיבה נטרו מלמיתב ארמלו, יא לומר דוקא בגדולה, דמדללא הקפידה לומר חוקה ניהא לה בכל דהוא, אבל קטנה דלמלא לכשהגדיל לא תהרעה בו, אי נמי איכא למימר דקטנה חיישין דלמלא ממלכו לה מיילי עילוייה, ומחוך שדעתה קלה תתפתה ותשנאנו, מה שאין כן בגדולה. מלמד שהשליח עושה שליח. ואם האמר, בשלמא שליח דידה משוי שליח, אבל שליח דידה היכי משוי שליח, והא מיילי ניהו, ומיילי לא מימסרין לשליח, כדלמרינו בהמביא חניין (כט), א. וחירץ הכב בגלגלוני דהפא דשוייה אחי שליח בקנין דחלום לשוייה שליח, ומסהבכרא בשנתנה לו רשות לשוייה שליח, דלא אמרינו מיילי לא ממסרין לשליח אללא כשהשליח עושה אותו שליח מדעתו, אבל מדעת בעלים משוי שליח, וכדמוכח ההם דהא באומר אמרו שליח עושה שליח, אי נמי בשחלה שליח או שנאנס שהשליח עושה שליח, משום דסתמא דמלתא כל שחלה דעת בעלים שימנה השליח שליח, והכי נמי בכהאי גוונא מייירי, ולא באו כחן אללא ללמד שהבעלים רשאין למנות שליח, והשליח שלהן ממנה שליח כדויינה. ומה שאמרנו כחן שהשליח עושה שליח כפי מה שפסק ר' אלפסי בפרק כל הגט (כט, א) כרבו שמעון בן גמליאל דכרייתא דדוקא חלה שליח או שנאנס, אבל לא חלה בין בהוך בין באת הוך לא, הכי נמי בשחלה שליח או שנאנס, אבל לא חלה לא, ולפי דעת מי שפסק סם כרבו דכרייתא דבהוך בין חלה בין לא חלה, אי נמי באת הוך ובמניתיין דהמביא באת הוך, הכי נמי באת הוך ושלחה, אי נמי בהוך בין חלה בין לא חלה, וסם הארכתי בס"ד. ושליח דידה כרייה שתמנה אותו בעדים דומיא דגרוסין כדלמרינו בפרק התקבל (גיטין סד, א) כרייה כתי עדים, שנים שיאמרו בפניו אמרה כו', והכי נמי כרייה עדים שיאמרו בפניו אמרה, אבל שליח דידה לא כריי, אללא כל ששניהם מודים שזה אומר מניחו שליח וזה מודה לו סני ליה, וכן כהב הרמב"ם (הל' אישות פ"ג, הע"ו). **[רש"י]**

פרק שני - האיש מקדש

מתני' האיש מקדש בו ובשלוחו האשה מתקדשת בה ובשלוחה האיש מקדש את בתו כשהיא נערה בו ובשלוחו: **גמ'** השתא בשלוחו מקדש בו מיבעיא אמר רב יוסף מצוה בו יותר מבשלוחו כי הא דרב ספרא מחרין רישא רבא מלח שיבוטא איכא דאמרי בהא איסורא נמי אית בה כדכרבי יהודה אמר רב דאמר רב יהודה אמר רב אסור לאדם שיקדש את האשה עד שיראנה שמא יראה בה דבר מגונה ותתגנה עליו ורחמנא אמר **[ויקרא יט-יח]** ואהבת לרעך כמוך וכי איתמר דרב יוסף אסיפא איתמר האשה מתקדשת בה ובשלוחה השתא בשלוחה מיקדשא בה מיבעיא אמר רב יוסף מצוה בה יותר מבשלוחה כי הא דרב ספרא מחרין רישא רבא מלח שיבוטא אבל בהא איסורא לית בה כדכרבי ר"ל דאמר ר"ל טב למיתב טון דו מלמיתב ארמלו: האיש מקדש את בתו כשהיא נערה: כשהיא נערה אין כשהיא קטנה לא מסייע ליה לרב דאמר רב ואיתנימא רבי אלעזר אסור לאדם שיקדש את בתו כשהיא קטנה עד שתגדיל ותאמר בפלוני אני רואה: שליחות מנלן דתניא **[דברים כד-א]** ושלח מלמד שהוא עושה שליח ושלחה מלמד שהיא עושה שליח ושלחה מלמד שהשליח עושה. שליח אשכחן בגירושין בקידושין מנלן וכ"ת דיליף מגירושין מה לגירושין שכן ישנן בעל כרחא אמר קרא **[דברים כד-ב]** ויצאה והיתה מקיש הויה ליציאה מה יציאה משוי שליח אף הויה נמי משוי שליח ואלא הא דתנן האומר לשלוחו צא תרום תרום כדעת בעל הבית ואם אינו יודע דעת בעל הבית תרום בביוניית אחד מחמשים

[רש"י] מתני' האיש מקדש בו ובשלוחו. גמ' יליף לה: כשהיא נערה. וכ"ש כשהיא קטנה אם קבל קידושין מקודשת והיא דנקט נערה אורח ארעא אשמועינן דקטנה לכחלה לא כדמפרש בגמ' גמ' מורה בו יותר מבשלוחו. דכי עסיק גופו במנות מקבל שכר טפי: מחרין רישא. לכבוד שבת: שיבוטא. ג: בהא איסורא נמי איכא. אם יוכל לקדש בעלמו וקידש ע"י שליח דמורה שיראנה שמא תתגנה עליו: וכי איתמר דרב יוסף. דאמר מורה הוא דאיכא ולאו איסורא אסיפא איתמר: אבל בהא. אע"פ שלא ראתה ליכא איסורא לומר שמא תראה בו דבר מגונה: דאמר ר"ל טב למיתב טון דו. משל הוא שהגסים אומרות על בעל כל דהו שהוא טוב לשבת עם שני גופים משבת אלמנה: טון. דף: שנים ואי קשיא ה"נ גבי דידה איסורא כי היב קידושין לשלוחה ולא חזי לה אין הכי נמי ומיהו מתני' בדיקה קאמר דהיא מיקדשא בה ובשלוחה הלכך הא דתנא בה למורה אשמועינן אבל איסורא לגבי דידה ליכא אבל רישא דלויי בדיקה תנא בו משום איסורא: ושלח. בגירושין כתיב ושלחה מביתו ומדללא כתב וגירשה ללמדינו בא שהאיש עושה שליח להוליך גט לשהתו: מלמד שהאשה עושה שליח. לקבל גיטה קרי ביה ושלחה לא מפיק ה"ו: ושלח ושלחה. שני פעמים נאמר בענין: שכן ישנן בעל כרחא. הלכך איתנהו נמי על ידי שליחות: תרום כדעת בעל הבית. לפי מה שהו מכיר בעל הבית אם עינו יפה או עינו רעה עין יפה אחד מארבעים עין רעה אחד מששים שהתרומה לא נאמר בה שיעור מפורש אללא ראשית דנגן (דברים יח) ואפילו כל שהוא: **[רש"י]**

תוספות **מתני'** האיש מקדש. השתא בשלוחו מקדש בו מיבעיא. ואין שייך לתרץ הכא לאו דוקא ור"ל לא זו אף זו דלא שייך לשנויי הכי אלא בשתי בבות אבל בשתי תיבות לא: אי איתמר דרב יוסף אסיפא איתמר. ולהכי לא מוקי ארישא וכוון שמכירה משום דהא מנ"ל דלמא מתני' מייירי בין מכירה ובין אין מכירה ואפי' איסורא

איכא ומלתא דרב יוסף לא נדע: אסור לאדם שיקדש אשה כו'. אע"ג דקתני האיך מקדש לכתחילה לא נקט ליה אלא לאשמעינן דין קידושין: כשהיא נערה אין כשהיא קטנה לאי. וא"ת ודלמא לרבנותא נקט נערה וכל שכן קטנה וי"ל דדייק מדקתני כשהיא נערה ולא קתני האיך מקדש את בתו נערה משמע דוקא נערה אבל לא קטנה א"י וי"ל דדייק מדלמא קתני במתני' האיך מקדש את בתו סתם כדתנן (כתובות דף מו:): האב זכאי בבתו בקדושיה ולא מפרש נערה כי הכא משמע דהכא דמפרש נערה הוי דוקא ולא קטנה: אסור לאדם שיקדש את בתו כשהיא קטנה. ואע"ג דאמר לעיל דאיסורא ליכא משום דטב למיתב טן דו ה"מ בגדולה שהיא מתקדשת ע"י עצמה דכיון שנתרצית ליכא למיחש שמא תחזור אבל קטנה שמתקדשת ע"י אביה איכא למיחש שמא אם היתה גדולה לא היתה מתרצית ועכשיו שאנו נוהגים לקדש בנותינו אפי' קטנות היינו משום שבכל יום ויום הגלות מתגבר עלינו ואם יש סיפק ביד אדם עכשיו לתת לבתו נדוניא שמא לאחר זמן לא יהיה סיפק בידו ותשב בתו עגונה לעולם: ושלח ושלחה מלמד שהשליח עושה שליח. פ"ה דתרי ושלחה כתיב בפרשה וא"ת הא איצטריך חד ושלחה למדרש דקטנה ושוטה אינה יכולה להתגרש. דהכי משמע ושלחה מי שמשלחה ואינה חוזרת פרט לזו שמשלחה והיא חוזרת וי"ל דושלחה בתרא יש שתי דרשות דמצי למימר ונתן בידה ולשתוק מדכתב ושלח ש"מ לדרשא ומה"ל דושלחה נפקא דרשא אחרת ור"ח פי' דמושלחה אחרון דריש כולחו ודריש שלח דהוה מצי למימר ונתן בידה וכן וי"ל דושלחה וכן ה' דושלחה ואיך ושלחה איצטריך להך דרשא דמשלחה ואינה חוזרת וזה לשון ר"ח דתניא שלח מלמד שעושה שליח פירוש ושלחה מביתו אחרון הוה ליה למיכתב ונתן בידה ולמה כתב שלח לומר שעושה שליח הוסיף ה' דכתיב שלחה מלמד שהיא עושה שליח ושלחה הוסיף ו' עוד מלמד שהשליח עושה שליח: תורם כדעת בעל הבית. פירוש לפי מה שמכיר בבעל הבית עינו יפה או עינו רעה ויש בתרומה שלש מדות לפי שלא נאמר בה שיעור מפורש אלא ראשית דגגך דמשמע כל שהוא ובירושמי מפרש להו א"ר לוי בינונית א' מן החמשים ונפקא ליה מתרומת מכס דכתיב (במדבר לא) וממחצית בני ישראל תקח אחד אחוז מן החמשים כל מה שאתה אווז אחוז א' מחמשים וכמו שמצינו תרומת מכס אחד מחמשים אף כל תרומה תורם אחד מחמשים וזו מדה בינונית ועין רעה אחד מששים ונפקא ליה מקרא דכתיב (יחזקאל מה) ששית האיפה מחומר החטים וששיתם האיפה מחומר השעורים וחומר היו שלשים סאין ואיפה ג' סאין נמצא ששית האיפה עולה חצי סאה וכשתורם ששית האיפה מחומר נמצא דהיינו אחד מששים והיינו עין רעה ועין יפה אחד ממ' נפקא ליה נמי מהאי קרא דכתיב ששית האיפה וכתב נמי בהאי קרא וששיתם כלומר וששיתם קאי אחומר חטים וחומר שעורים דבכל חד וחד איכא שתות דהיינו סאה לשני חומרים ותן ששית האיפה דכתיב בהאי קרא על וששיתם נמצא דהיינו אחד מארבעים דהויא סאה וחצי לששים (תוספות)

דף מא - ב

פיחת עשרה או הוסיף עשרה תרומתו תרומה מנלן וכי תימא דיליף מגירושין מה לגירושין שכן ישנן חול אמר קרא אתם [במדבר יח-ג/ח](#)

דף מב - א

בפסח אחד שנא' [\[שמות יב-1\]](#) ושחטו אותו כל קהל עדת ישראל בין הערבים וכי כל הקהל כולם שוחטים והלא אינו שוחט אלא אחד אלא מכאן שכל ישראל יוצאים בפסח אחד שליח בקדשים מנא ליה מיניה ודילמא שאני התם דאית ליה שותפות בגוייהו אלא מהכא [\[שמות יב-ג\]](#) ויקחו להם איש שה לבית אבות שה לבית ודילמא התם נמי דאית ליה שותפות בגוייהו א"כ תרי קראי למה לי אם אינו ענין להיכא דשייך תניהו ענין להיכא דלא שייך האי מיבעי ליה לכדריבי יצחק דא"ר יצחק איש זוכה ולא הקטן זוכה ההוא [\[שמות יב-ד\]](#) מאיש לפי אכלו נפקא ואכתי מיבעי ליה דשוחטין את הפסח על היחיד סבר לה כמ"ד אין שוחטין את הפסח על היחיד ואלא הא דאמר רב גידל אמר רב מנין ששלוחו של אדם כמותו שנאמר [\[במדבר לד-יח\]](#) ונשיא אחד נשיא אחד ממטה תיפוק ליה שליחות מהכא ותיסברא דהא שליחות הוא והא קטנים לאו בני שליחות נינהו אלא כי הא דרבא בר רב הונא דאמר רבא בר רב הונא אמר רב גידל אמר רב מנין שזכין לאדם שלא בפניו שנאמר ונשיא אחד נשיא אחד ותיסברא זכות היא הא חובה נמי איכא דאיכא דניחא ליה בהר ולא ניחא ליה בבקעה ואיכא דניחא ליה בבקעה ולא ניחא ליה בהר ואלא כדרבא בר רב הונא דאמר רבא בר רב הונא אמר רב גידל אמר רב מנין ליתומים שבאו לחלוק בנכסי אביהן שביט דין מעמידין להם אפוטרופוס לחוב ולזכות לחוב אמאי אלא לחוב ע"מ לזכות ת"ל ונשיא אחד נשיא אחד ממטה תקחו: א"ר נחמן אמר שמואל יתומים שבאו לחלוק בנכסי אביהם בית דין מעמידים להם אפוטרופוס ובוררים להם חלק יפה ואם הגדילו יכולים למחות ורב נחמן דידיה אמר אם הגדילו אינם יכולים למחות דא"כ מה כח בית דין יפה ומי אית ליה לרב נחמן אם כן מה כח בית דין יפה והתנן שום הדיינים שפיתחו שתות או הותירו שתות מוכרן בטל רבן שמעון בן גמליאל אומר מוכרן קיים (ואמר רבן שמעון בן גמליאל) א"כ מה כח ב"ד יפה ואמר רב הונא בר חיננא אמר רב נחמן הלכה כדברי חכמים לא קשיא

[רש"י](#) בפסח אחד. אע"פ שאין בו כזית לכל אחד דקסבר הכילה פסחים לא מעכבא חלף זריקה דם לחודא: מיניה. מן המקרה עצמו למכל מקום אחד מהן שוחטו בשליחותה: דאית ליה שותפות. דהא שכל כל הקהל הוא אכל שליח בעלמא לא: ויקחו להם איש וגו'. אחד לוקח לכל המשפחה: איש זוכה. ולעולם משום דאית ליה שותפות בגוייהו ודקאמרת אם אינו ענין הוא לו דלאצטריך לו למעוטי קטן שאין לו כח לוקח בשביל אחרים להיזומו זוכה להן במקחה: ואכתי מיבעי ליה. איש לפי אכלו תוכחו דשוחטין את הפסח על היחיד ולא חייבת לן שליחות היכא דלא שייך: אין שוחטין את הפסח על היחיד. רבי יהודה אמר ויליף לה מלך תוכל לזכות את הפסח באחד ביחיד: והא הוה נמי קטנים. בנחלי הארץ וכי הזוכים להם בתורה שלוחין בלא והלא אין שליחות לקטן דגבי ושלח ושלחה איש כתיב (דברים כד) כי יקח איש ומינה ילפניו (בב"מ דף ע"א) דאין הקטן עושה שליח: חלף. ההוא בלא לחאויה שליח אתה חלף לזכין לאלהם שלא בפניו אתה דקטנים כשלא בפניו דמו וקוין דנחלת הארץ זכות היא להם היתה חלוקתם חלוקה: חלף כדרבא. כלומר לא זכות שלא בפניו גרידתי איהם למשמע מינה לגדולים חלף לאורויה נמי דלקטנים חפי' חובה הבאה מחמת זכות ראשון ב"ד לעשות להן כי הכא דלזכותם בנחלה בלא ואע"פ שפעמים שחלוקה זו חובתה דאיכא דלא ניחא ליה בחלק שגפול לו חפי' לא הדכי בהו: לחוב אמאי. אי פשיטא לן שיבא לחובתם מה לנו להעמיד אפוטרופוס לכה: חלף לחוב ע"מ לזכות. אנו נעמידו לזון ולענער בשבילם לזכותם ולהנחלתם ואם יתחייבו בדיון מה שעשו עשו: נשיא אחד. והכא זכות וחובה הוה כדאמנן דאיכא דניחא ליה (בהו) בהכי כו' כדאמנן: ובוררין לו חלק יפה. לכל אחד יפה ליה ויפה ליה: שום הדיינים. ששמו נכסי ליה למלוה שלא בפניו ליה או שלא מדעתו משום דלא הוה ליה דניחא: (רש"י)

מלמדין מעילה הא דאמרן שלוחות ידי מאי היא דתניא [שמות כב-ח] על כל דבר פשע בש"א לחייב על המחשבה כמעשה ובה"א אינו חייב עד שישלח בו דין שנאמר אם לא שלח ידו וגו' אמרו ב"ש לב"ה והלא נאמר על כל דבר פשע אמרו להם ב"ה לב"ש והלא נאמר [שמות כב-ז]

דף מג

נילף מינה משום דהוה מעילה טביחה ומכירה שני כתובים הבאים כאחד וכל שני כתובים הבאים כאחד אין מלמדין מעילה הא דאמרן טביחה ומכירה מאי היא אמר קרא [שמות כא-לז] וטבחו או מכרו מה מכירה ע"י אחר אף טביחה על ידי אחר דבי ר' ישמעאל תנא או לרבות את השליח דבי חזקיה תנא תחת רבות את השליח הניחא למ"ד שני כתובים הבאים כאחד אין מלמדין אלא למ"ד מלמדין מאי איכא למימר גלי רחמנא בשחטי חוץ [ויקרא ז-ד] דם יחשב לאיש ההוא דם שפך הוא ולא שלוחו אשכחן גבי שחטי חוץ בכל התורה מנלן דיליף משחטי חוץ אדיליף משחטי חוץ ניליף מהנך הדר כתב רחמנא [ויקרא ז-ד/ט]

דף מג

וכן בדיני ממונות וצריכא דאי אשמעינן בקידושין משום דלמיסרה קאתי אבל גירושין ניוחש שמה עיניו נתן בה ואי אשמעינן גירושין משום דאיתתא לבי תרי לא חזיא אבל ממונא אימא הני מיפלג פלגי צריכי מאי קסבר אי קסבר המלוה חבירו בעדים צריך לפרועו בעדים הני נוגעים בעדות ניהו דאי אמרי לא פרעניה אמר להו פרעוני אלא לעולם קסבר המלוה את חבירו בעדים א"צ לפרועו בעדים ומגו דכילי למימר אהדיניהו ללוה יכולין למימר פרעניה למלוה והשתא דתקון רבנן שבעות היסת משתבעי הני עדים דיהיבנא ליה ומשתבע מלוה דלא שקיל ליה ופרע ליה לוח למלוה: האיך מקדש את בתו: תנן התם נערה המאורסה היא ואביה מקבלין את גיטה אמר רבי יהודה אין שתי ידיים זכות כאחד אלא אביה מקבל את גיטה וכל שאין יכולה לשמור את גיטה אין יכולה להתגרש אמר ר"ל כמחלוקת לגירושין כך מחלוקת לקידושין ורבי יוחנן אמר מחלוקת לגירושין אבל לקידושין דברי הכל אביה ולא היא ואמר ר' יוסי בר' חנינא מאי טעמיה דר' יוחנן אליבא דרבנן גירושין דמכנסת עצמה לרשות אביה בין היא ובין אביה קידושין דמפקעת עצמה מרשות אביה ולא היא והרי מאמר דמפקעת עצמה מרשות אביה ותנן

רפ"ז וכן בדיני ממונות. אם שלח חוב למלוה ע"י שנים: דלמיסרה קאתי. הלכך מה להם לאוסרה עליהם ועל כל העולם שקצק: דליתתא לבי תרי לא חזיא. וכוון דתרי ניהו לא משקרי: מאי קסבר. ר"ל דאמר וכן בדיני ממונות: אי קסבר המלוה את חבירו בעדים צריך לפרועו בעדים. ואין נאמן לומר פרעתי היכי מהימני לומר נתנום למלוה הרי נוגעים בעדותם: הן דלוי לא. שאם לא יאמרו מעידין אנו שקבלם המלוה אמר להו ליה פרעוני מה שמסרתהי לכם דפעמיים שמסרו להם בעדים: אהדיניהו ללוה. למשכח ואין עליהם אפי' שבועה שהרי אין הודאה במקלף כאן: וכילי למימר. נמי יהיב והיבנא למלוה ודבריהו קיימין וזכרתו עדות שאינם נוגעין בעדותו: והשתא דתקון רבנן שבעות היסת. שאפילו מי שאינו מודה במקלף הטילו עליו שבועה מהשתא אפי' סבירא לן המלוה את חבירו בעדים אין צריך לפרועו בעדים אפי' נוגעין בעדותו דאי אמרי אהדיניהו ניהו כפי אשחובעי לפיכך הן מעידין שקבל מלוה מידם כדי שיפטרו מן השבועה ונח הוא להם להפסיד הממון למלוה מלשבע בעד שקר דלע"ז דחשידי אמונא לא חשידי אשבעתא הילכך בממון לא חמירין הן הן עליו וכיון דעדים לא הוה הכי הדיון הוא כדון הקרוב שבועות (דף מז:): גבי חטוי על פנקסו משתבעי אינהו דיהבו להו למלוה ונפטרו מן השבועה דהוא האמינן שבועה שמסר להו מעותיו אבל מלוה אומר שאין נאמן לו שבועה ומשתבע דלא שקיל מידיהו ופרע ליה למלוה: נערה המאורסה. ה"ה לקטנה והאי דפלוני בעננה להודיעך כחו דר' יהודה: היא ואביה. או היא או אביה היא שהרי גדולה היא ויש לה די ואמרה חורה (דברים כד) ונתן ביה ואביה שהחורה זכתה לו לקבל קידושה ואיתתא ויזאה להויה ודוקא נערה אבל קטנה אביה ולא היא ודוקא מן האירוסין אבל מן הנישואין היא ולא אביה דמששאלת אין לאביה רשות בה: אין שתי ידיים זכות כחד. בגוף אחד: וכל שאינה יכולה לשמור את גיטה אינה יכולה להתגרש. אפילו על ידי אביה דהא קטנה היא וא"י יתקן וקטנה מביטו (שם) מי שמשלהה ואינה חוזרת יתה זו שמשלהה וחוזרת במסכת יבמות פ' חרש שכתב (דף קיג:): כך מחלוקת בקידושין. מנירושין נשמע לקידושין דלרבנן אם קשה עממה מקודשת וכו' יהודה אינה מקודשת: מ"ט דר' יוחנן אליבא דרבנן. דשני ליה בין קידושין לגירושין: גירושין דמכנסת עממה. בקבלת גיטה לרשות אביה אמרינן דאביה נמי ניחא ליה שתקבל היא והוי גיטא: מאמר. קידושי יבם ביבמתו קרויה מאמר: (רפ"ז)

תוספות וכן בדיני ממונות. תימה דאמר בירושלמי וכן בקדושין הדא דתימא בשטר אבל בכסף לא וי"ל דהיא בתר דתקון רבנן שבעות היסת: לעולם קסבר המלוה את חבירו בעדים א"צ לפרועו בעדים כו'. תימה דמשמע דאי הוה אמרינן דצריך לפרועו בעדים לא ניהא שפיר וליתא דאפי' למ"ד דצריך לפרועו בעדים ניהא שפיר דמהמני דהא קי"ל (שבועות דף מה:): דאפי' למ"ד המלוה לחבירו בעדים צריך לפרועו בעדים המפקיד לחבירו בעדים אין צריך להחזירו בעדים דנאמן הוא לומר החזרתיו לך במיגו דאי בעי אמר נאנסו והכא אירי בפקדון דהא פקדון ניהו אצל העדים שהלוה מסר להני כדי להוליכו וא"כ נאמנים לומר פרענום מגו דיכולים לומר החזרנום ללוה וי"ל דמ"מ אפי' גבי פקדון אין נאמנים אלא בשבועה כדאמר התם (ב"ב ד' ע:): אטו כי אמר נאנסו מי לא שבועה בעי וכל עד שאינו נאמן בלא שבועה אין ממש בעדותו כמו שאפרש בסמוך: והשתא דתקון רבנן שבעות היסת כו'. וא"ת מ"מ למד לא יהיו העדים נאמנים לאחר ששבועו לומר פרענום שהרי שב אינם נוגעים בעדות ואומר ר"י דלכך אין נאמנים לאחר ששבועו משום דרחמנא אמר (דברים יט) על פי שנים עדים יקום דבר דמשמע הנאמנים בדיבור בלבד אבל העדים הטעונים לישבע קודם שיאמרו דבריהם אין ממש בעדותם ויש מקשים היאך אמרינן מגו דכילי למימר אהדרי ללוה כיון דשנים הם האמר בפרק האשה שנתארמלה (כתובות דף יח:): לא שנו אלא דאמרי אנוסים היינו מחמת נפשות אבל אמרו אנוסים מחמת ממון אין נאמנים ומקשה התם ר"י אמאי לא יהו נאמנים לומר אנוסים היינו מחמת ממון בעדותו דאי בעי אמרו אנוסים היינו מחמת נפשות ומתוך ר"י דבשני עדים לא מייך לומר מגו שיהו נאמנים במגו לפי שאין האחד יודע מה בדעת חבירו לטעון א"כ הכא אמאי נאמנים במגו ואומר ר"י יעקב מוקצי דבטענה שנפטרים בה מממון כי הכא בטוחים הם זה על זה שיאמרו דבר אחד ולכך אמרינן הכא דנאמנים במגו אבל בההיא דפ' האשה שנתארמלה (שם) דליכא דררא דממונא לגבי העדים התם ודאי אין נאמנים במגו כי אין עד אחד יודע מה בדעת חבירו לטעון: תנן התם נערה המאורסה היא ואביה מקבלין גיטה. פי' הקונטרס דוקא נערה אבל קטנה דברי הכל אביה ולא היא ואע"ג דאמרינן בפרק התקבל (גיטין דף סה.) ג' מדות בקטן וקאמר וכנגדו בקטנה כמו שאפרש בקידושי אביה פי' שמקבלת גיטה צ"ל דמייירי ביתומה או בנשואה ואפי' יש לה אב אבל מן האירוסין אביה ולא היא ומיהו קשה דלקמן בשמעתין קאמר קטנה שאמרה התקבל לי גיטי אינו גט עד שיגיע גיטה לידה משמע אבל כשהגיע גט לידה מגורשת ואע"ג דמוקי כשאין לה אב היינו משום דקשיא ליה דיוקא דהא נערה ה"ז גט אבל מ"מ מתלתה הוה ס"ד דמייירי בשיש לה אב ואפי' משמע כשיגיע גט לידה מגורשת ש"מ קטנה יש לה יד לקבל גיטה לכך פי' ר"י בר' זנבט

מלווה הן הצלה ולא יחולו אלא מה שהוא בעין ולכן צריך פרוטה באחרונה דאי אמרת מעות בעלמא מתנה והיכא דלא נגמרו הקידושין הוה המעות הראשונים מתנה אצלה ולא בעיא לאהדוריהוה היכא דגמר דבריו לשם קידושין כי הכא נימא דיחולו הקידושין אף על אותן תמרים שאינם בעולם וכי אכלה מזידה אכלה דבשלמא בעלמא לא הוה קידושין שהרי מתנה הן אצלה כי הדר ביה מקידושין אבל הכא שלא חזר מלקדשה נהי נמי דכי אכלה הראשונה עדיין לא גמר כל הקידושין ומקדשה נמי אף בקמייתא כיון דבתורת קידושין אותו לידה דהוה כמו נתאלכו המעות דלקמן (דף נט.). דאמרין דמקודשת כיון דבתורת קידושין אתי לידה אפילו אין שוה פרוטה אלא בקמייתא או בכולן מקודשת ויובל להיות דבהא פליגי רב ושמאל רבי אמי דרב ושמאל סברי מעות בעלמא מתנה ולא מיבעיא דלא בעינן שוה פרוטה באחרונה אלא אפילו כולן מצטרפות וא"כ היכי מצי קאי אסיפא והא קתני עד שיהא באחת מהן שוה פרוטה אלא קאי ארישא כדפרישית ורבי אמי סבר מעות בעלמא חוזרים כדפרישית: [וקסבר בעה"ב נתקנה עיסתו כו'. מעיקרא אוקמא משום חרובא דכהן ולא אוקמא משום בעה"ב משום דכהן גופיה ידע אי מחיל אבל בעה"ב לא ידע דמחיל כהן]. ת"י: דאיתמר אית דגרס איתמר בלא דל"ת והדין עמהם דלא שייך המחלוקת לכאן כלל דאפילו למ"ד דבאחותו מעות חוזרין היינו משום דאדם יודע כו' וגמר ונתן לשם פקדון אבל היכא דאינו יודע אם יחולו אם לא שמה נתן לשם מתנה ועוד דאי גרסי' דאיתמר קשה רב אדרב דלעיל פירש שלא רצה להעמידה כו' אמי דמוקי לה אסיפא משום דסבר מעות מתנה והכא קאמר דחוזרין לכך נראה דגרסינן איתמר דמילתא באפיה נפשיה היא: [מן הנקוב על שאינו נקוב תרומה. לענין שאין הכהן חיוב להחזירה וגם אין הבעה"ב חייב להפריש עוד משאינו נקוב דכיון דאין עליו חיוב תרומה אלא מדרבנן הם אמרו דאין צריך תיקון אחר לשאינו נקוב]. ת"י: אם אינו קדוש נשיאות חטא למה. למ"ד התם (תמורה דף ד'): כל מילתא דאמר רחמנא לא תעביד אי עביד מהני דאי לא מהני אמאי לקי נחא מאי דקאמר דתורתו מן הרעה על היפה תורתו תרומה דאי אינו קדוש נשיאות חטא למה אבל למ"ד התם דאי עביד לא מהני והא דלקי משום דעבר אמילתא דקאמר רחמנא א"כ קשה מאי קאמר הכא נמא אם אינו קדוש נשיאות חטא למה דילמא לעולם אימא לך דאינו קדוש ואפ"ה איכא נשיאות חטא דעבר אמילתא דקאמר רחמנא ויש לומר דדאי בעלמא לא (תוספות)

א - מז דף

לא שנו אלא דאמר לה בזו ובזו אבל אמר לה באלו אפילו אוכלת נמי מקודשת כי קא אכלה מדנפשה קאכלה תניא כותיה דרבא התקדשי לי באלון ברמון ובאגוז או שאמר לה התקדשי לי באלו אם יש בכולן שוה פרוטה מקודשת ואם לאו אינה מקודשת בזו ובזו אם יש בכלם שוה פרוטה מקודשת ואם לאו אינה מקודשת בזו נטלתו ואכלתו בזו נטלתו ואכלתו עוד בזו ועוד בזו אינה מקודשת עד שיהא באחת מהן שוה פרוטה והאי באלון ברמון באגוז היכי דמי אילמא דאמר לה או באלון או ברמון או באגוז אם יש בכולן שוה פרוטה מקודשת והא או קאמר ואלא באלון וברמון ובאגוז היינו בזו ובזו אלא לאו דאמר לה באלו הא מדקתני סיפא או שאמר לה התקדשי לי באלו מכלל דרישא לאו באלו עסקינן פירושי קא מפרש התקדשי לי באלון ברמון באגוז כיצד כגון דאמר לה התקדשי לי באלו וקתני סיפא בזו נטלתו ואכלתו אם יש באחת מהם שוה פרוטה מקודשת ואם לאו אינה מקודשת ואילו רישא לא קא מפליג בין אוכלת למנחת שמע מינה כל היכא דאמר לה באלו כי קא אכלה מנפשה קא אכלה שמע מינה הניחא למאן דאמר אסיפא קאי ומאי עד שיהא באחת מהן שוה פרוטה עד שיהא באחרונה שוה פרוטה הכי נמי עד שיהא באחרונה שוה פרוטה אלא לרב ושמאל דאמרי תרויהוה ארישא קאי ואוכלת איצטריכא ליה הכא כללי קחשיב פרוטי לא קא חשיב הא מני רבי היא דאמר לא שנה כזית וכזית ולא שנה כזית וכזית פרטא הוי: אמר רב המקדש במלוה אינה מקודשת מלווה להוצאה ניתנה נימא כותנאי המקדש במלוה אינה מקודשת ויש אומרים מקודשת מאי לאו בהא קמיפליג דמר סבר מלווה להוצאה ניתנה ומר סבר מלווה לאו להוצאה ניתנה ותסברא אימא סיפא ושויים במכר שזה קנה אי אמרת מלווה להוצאה ניתנה במאי קני אמר רב נחמן הונא חברין מוקים לה במילי אחריי והכא במאי עסקינן גזון שאמר לה התקדשי לי במנה ונמצא מנה חסר דינר מר סבר כסיפא לה מילתא למיתבעיה ומר סבר לא כסיפא לה מילתא למיתבעיה ואלא הא דאמר רבי אלעזר התקדשי לי במנה ונתן לה דינר הרי זו מקודשת וישלים לימא כותנאי אמרה לשמעתיא אמרי מנה חסר דינר כסיפא לה מילתא למיתבעיה מנה חסר תשעים ותשע לא כסיפא לה מילתא למיתבעיה מיתביי האומר לאשה התקדשי לי בפקדון שיש לי בידך והלכה ומצאתו שנגנב או שאבד אם נשתייר הימנו שוה פרוטה מקודשת ואם לאו אינה מקודשת ובמלווה אף על פי שלא נשתייר הימנו שוה פרוטה מקודשת רבי שמעון בן אלעזר אומר משום רבי מלוא

ר"ש"י לח שנו. היכא דאוכלת ראשונה לראשונה דאין מטרפת לפרוטה: הלך דלמר לה בזו ובזו וכו'. דלא גמרי קידושין ולא נקנה לה עד תנינה אחרונה שהיא גמר דבורו וכבר היו הראשונות מלווה: אבל באלו. מקדשת הראשונה לך באתה לידה בתורת מלווה דמשנכר הדבור הקנה לה בתורת קידושין וכי אכלה מזידה קא חכלה ואפילו אכלה לראשונה לראשונה מקודשת אם יש בכולן שוה פרוטה: ה"ג. אבל אמר לה באלו אפי' אוכלת נמי מקודשת: באלון ברמון באגוז. לכוון אגלנו"ט (גלנו"ט): בלוט [הלבוט משמש הן ליחיד והן לרבים] בלעז"ל והוא מאכל חזיר יער ובלשון חכמינו "אויב"ל: בלוט (בגמרא) [ואינו מזון בכתבי היד, וברוך שאינו מלא רש"י] וגם בני אדם אוכלין וכו' אחרים בלשון כמו ערמונים: ה"ג. בזו ובזו אם יש בכולן כו' בזו נטלתו ואכלתו ועוד בזו ועוד בזו וכו'. והאי דפלגינהו לחמי בני דרישא ומיעיתא והנא בתרתייהו אם יש בכולן משום דבעי חיפויגו במיעיתא בין אוכלת למנחת כדפרישין ואזוי: הניחא כו'. לכו לרבא פרישין הלך לעיל קאי דמתריעין היתה אוכלת דמתני' לרב ושמאל ארישא ורבי אמי אסיפא הניחא לך' אמי דאוקמה להיתה אוכלת דמתניין אסיפא דהוי כללל ומאי באחת באחרונה הכא נמי היתה אוכלת דכרייתא קאי נמי אכללל כדתייב בזו ובזו אם יש בכולן שוה פרוטה מקודשת והנא פלוגתא גבי נטלתו ואכלתו למימר עד שיהא באחת מהן מלוא נמי לתרוצי עד שיהא באחרונה אלא לרב ושמאל דאמרי באחת אפילו אחדל מקמייתא נמי אמר דאפטרטא דהתקדשי קאי ואוכלת איצטריכא ליה האי באחת דכרייתא היכי מיתרתייב הא ביה דכרייתא לא תנא שום פרטא דהא בזו ובזו כללל חשיב לה וב"ש היכא דקתני ועוד בזו ועוד בזו ועוד בזו וקתני גבי אוכלת עד שיהא באחת מהן ואי אקמייתא דלכתבתהו מיד נמי קאמר דלוי איכא בחדל שוה פרוטה מקודשת קשיא הא הוה ליה מלווה: ה"ג. הא מני רבי היא דאמר ל"ש כזית כזית וכו' פרטא הוי. והך סיפא דקתני בזו נטלתו ואכלתו ועוד בזו ועוד בזו תנא דרישא ומיעיתא וכו' כרבי ותנא אוכלת והוא הדין למנחת ואוכלת איצטריכא ליה לשמשעוין דלעז"ל דמקדשה הנייתה לך מקדשה בפחות מ"ש וזהו תנא בזו ברי תניי גבי נטלתו ואכלתו ועוד בזו ועוד בזו ותנא אם יש באחת מכולן שוה פרוטה מקודשת משום דס"ל התקדשי אכל חדל קאי התקדשי בזו התקדשי בזו ועוד בזו התקדשי והך דרבי בזכחים כפ"ב במשכב בשחיטת הזבח בין ששחט ע"מ לכבול כזית למחר כזית בחוץ בין שאמר כזית למחר וכזית בחוץ הוה לכו שיהי מחשבות ולרבי יהודה דלחזיל בהך לשון ראשון הוי פיגול ומייבין עליו כרת: אינה מקודשת. אפילו ויגנה בעין: להוצאה ניתנה. הלווה רשאי להוציא בהוצאה ואינו חייב להעמידה בעיסקה שהיא מלווה בכל עת שיתבענו וכוון להוצאה ניתנה הויא לה כי לידה ולא יהיב לה מידי: ושין במכר. אם מכר לו קרקע שנקנה בכסף אם אמר ליה מלווה שיש לי ענך יהא לך בשביל המכר והתחלה לו קנה הלווה אם ישנה בעין: במילי אחריי. דלבר אחר דקח מלווה לא במלווה שיש לו עליה קאמר אלא שאמר לה התקדשי לי במנה ונמצא מנה חסר דינר ואמר לה הרי הוא עלי מלווה: כסיפא לה מילתא למיתבעיה. ולא סמכה דעתה היכך אינה מקודשת: כסיפא לה מילתא. דלבר מועט הוא דינר ממנה: דר"א שלח קבלה מכל המנה אלא דינר לא כסיפא לה מילתא למיתבעיה את המנה: אפילו לא נשתייר כו'. מקודשת בהיה הגאה דמחיל לה גבה: (ר"ש"י)

תוספות מהני והכא מהני והיינו דקאמר גמרא אם אינו קדוש נשיאות חטא למה כתוב כלומר אי משום דעבר אמילתא דקאמר רחמנא כיון דבקרא כתיב. בהרימכס את חלבו ממנו כל חלב. דגן תירוש ויצהר דמשמע שיש לו לאדם לתרום מן היפה ואם לא הביא מחלבו פשיטא דעבר א"כ למה כתיב האי קרא ולא תשאו עליו חטא בהרימכס את חלבו ממנו פשיטא אלא ש"מ דלהכי כתביה לומר לך דהתורם מן הרעה על היפה דאיכא שני חטאות חטא שעבר על מה דקאמר רחמנא דיתרום מן היפה וחסא על תרומתו דהיא תרומה מן הרעה והיינו דקאמר מכאן לתרום מן הרעה על היפה כו' לשון רש"י ה"ג וזו בוואו אם יש בכלול ש"פ כו'. והאי דפליגיניהו לתרי בבי רישא דקתני באלו ומציעתא דקתני בזו ובוואו אע"ג דתנא בתרווייהו אם יש בכלול כו' משום דקבעי לפלוגי במציעתא בין אוכלת למנחת כדמפרש ואזיל: לשון רש"י הניחא לאו לרבא פרכין אלא לעיל קאי דמתרצין דהיתה אוכלת דמתניתין לרב ושמואל קאי ארישא ולר' אמי איסיפא: הא מני רבי היא דאמר ל"ש כזית כזית לא שזא כזית וכזית פרטא הוי. והך סיפא דקתני בזו נטלתו ואכלתו ועוד בזו ועוד בזו הוה פרטא כמו התקדשי התקדשי ותנא אוכלת דבעינן ש"פ וה"ה מנחת ואוכלת איצטריכא ליה לאשמועינן דאע"ג דמקרא הנייתה לא מקדשה בפחות משהו פרוטה ולא היינו ת"ק דמציעתא דתנא בזו ובוואו אם יש לו בכלול שוה פרוטה מקודשת דלרבי פרטא הוה ובעינן ש"פ באחת מהן אלא תרי תנאי הוה ומי ששנה זו לא שנה זו מילתא דרבי בפ"ב דזבחים (דף ל:): (תוספות)

דף - מב

הרי היא כפקדון עד כאן לא פליגי אלא דמר סבר מלוה אע"ג דלא נשתייר הימנה שוה פרוטה ומר סבר נשתייר הימנה שוה פרוטה אין ואי לא נשתייר הימנה שוה פרוטה לא אבל דכולי עלמא מקדש במלוה מקודשת אמר (ליה) רבא ותסברא הא מתרצתא הא משבשתא היא האי פקדון היכי דמי אי דקביל עליה אחריות היינו מלוה אי דלא קביל עליה אחריות אי הכי אדתיני סיפא ובמלוה אע"פ שלא נשתייר הימנה שוה פרוטה מקודשת ניפולגו וניתני בדידה במה דברים אמורים שלא קבלה עליה אחריות אבל קבלה עליה אחריות אע"ג דלא נשתייר הימנה שוה פרוטה מקודשת אלא תריץ הכי ובמלוה אע"פ שנשתייר הימנה שוה פרוטה אינה מקודשת ר' שמעון בן אלעזר אומר משום ר"מ מלוה הרי היא כפקדון במאי קמיפליגי אמר רבה אשכחתינהו לרבנן בני רב דיתבי וקאמרי במלוה ברשות בעלים לחזרה והוא הדין לאונסין קמיפליגי דמר סבר מלוה ברשות לוח קיימא והוא הדין לאונסין ומר סבר מלוה ברשות בעלים קיימא והוא הדין לאונסין ואמינא להו לאונסין כולי עלמא לא פליגי דברשות לוח קיימי מאי טעמא לא גרעא משאלה מה שאלה דהדרה בעינא חייב באונסין מלוה לא כל שכן אלא הכא מלוה ברשות בעלים לחזרה איכא בינייהו ואלא הא דאמר רב הונא השואל קודדום מחבירו ביקע בו קנאו לא ביקע בו לא קנאו לימא כתנאי אמרה לשמעתיא לא עד כאן לא פליגי אלא במלוה דלא הדרה בעינא אבל בשאלה דהדרה בעינא דברי הכל ביקע בו אין לא ביקע בו לא קנאו נימא כתנאי התקדשי לי בשטר חוב או שהיה לו מלוה ביד אחרים והירשה עליהם ר"מ אומר מקודשת וחכ"א אינה מקודשת האי שטר חוב היכי דמי אילימא שטר חוב דאחרים היינו מלוה ביד אחרים אלא לאו שטר חוב דידה ובמקדש במלוה קמיפליגי לעולם שטר חוב דאחרים והכא במלוה בשטר ובמלוה על פה קא מיפליגי במלוה בשטר במאי פליגי בפלוגתא דרבי ורבנן קמיפליגי דתניא אותיות נקנות במסירה דברי רבי וחכ"א בין שכתב ולא מסר בין שמסר ולא כתב לא קנה עד שיתבוא וימסור מר אית ליה דרבי ומר לית ליה דרבי ואיבעית אימא דכ"ע לית להו דרבי והכא דרוב פפא קמיפליגי דאמר רב פפא האי מאן דזבין שטרא לחבירו צריך למיכתב ליה קני לך הוא וכל שעבודיה מר אית ליה דרב פפא ומר לית ליה דרב פפא ואיבעית אימא דכולי עלמא אית להו דרב פפא והכא בדשמואל קמיפליגי דאמר שמואל

רש"י הרי הוא כפקדון. דלא נשתייר אין לא נשתייר לא: אכל דכ"ע המקדש במלוה. שיטתו בעין מקודשת: ותסברא מתרצתא היא. דקתני במלוה אע"פ שלא נשתייר מקודשת: אי דקביל עליה אחריות. שאם יגבש תשלמנו לו: היינו מלוה. כיון שנגבש ונתחייבה בו נמלך מלוה אכלה וכיון דתנא במלוה אע"פ שלא נשתייר מקודשת פקדון נמי שלא נשתייר התקדש ביה: אלא דלא קביל עליה אחריות. וכי אונגבש לא אחייבא ביה אכל קבלה עליה אחריות מקודשת: אדתיני. במלוה נפלוג דפקדון גופיה דיש פקדון שאפי' לא נשתייר כלום מקודשת: אלא. על כרחך דקבלה עליה אחריות קתני דלא נשתייר אינה מקודשת דמלוה היא והמקדש במלוה אינה מקודשת וכי נשתייר מקודשת בהיא שזיר וגבי מלוה תריץ הכי אע"פ שנשתייר אינה מקודשת משום דלהוצאה ניתנה: במאי קמיפליגי. אי כלהוצאה ניתנה פליגי סוף סוף כתנאי אמרה רב לשמעתיא: אשכחתינהו לרבנן בני רב. מנלתי התלמידים בבית המדרש דכל היכא דמייירי בני רב לאו רב ממש הוא אלא בבית המדרש הוא: וקאמרי. לעולם להוצאה ניתנה דברי הכל ואם שלא בה יד להוציא ממנה שוה פרוטה הרי החזיק בהם ואין הבעלים יכולין לחזור והיא ליה מלוה ואינה מקודשת ואפילו רובה בעין והכא בשאלה הוציא ממנה כלום ולהכי אמר ר"ש בן אלעזר מקודשת דקסבר מלוה שהיא כולה בעין נכשית בעלים היא לחזרה אם נא מלוה לחזור בו ולתובענה חוזר הילכך השתא הוא דיבה ניהיליה והוא הדין לאונסין קיימא נמי כשחזקה דלא מתחנפי טעור הוה: השואל קודדום. לעשרה ימים: ביקע בו. היא חזקה להשתמש בו ימי שאילתו ואין המשאיל יכול לחזור בו: לימא כתנאי אמרה. דלר' מאיר אם ביקע בו קנאו לא ביקע בו לא קנאו ולת"ק אפילו לא ביקע בו נמי מלוה אינו נכשית בעלים לחזרה: דלא הדרה בעינא. הילכך כיון דרשאי הוה ליקח בהו סחורה מיד הוה ליה נכשיתיה ואין המלוה יכול לחזור שהרי לא לכך הוהו לקבל מעות הללו לעמן אלא מעות אחרים: נימא כתנאי. הא דרב דלמר המקדש במלוה אינה מקודשת: והיכא עליה. כתב לה הרשאה עליה: נקטת במסירה. אינו צריך לכתוב שטר מכירה על השטר שהוה מוכר לו אלא משמסר לו שטר שיש לו על אחרים לזכות בו נתחייב הוה לפורעם לזה: בין שכתב. לו שטר מכירה עליו ולא מסר לו שטר החוב ובין שסמך לו שטר החוב ולא כתב לו שטר מכירה עליו לא קנה וה"ל שסמך לה שטר החוב אע"פ שלא כתב לה שטר מכירה עליו מ"ד מקודשת אית ליה דרבי ומר לית ליה דרבי: ואיבעית אימא דכ"ע לית להו דרבי. והכא בשמסר וכתב מייירי אלא שכתב לה קני לך האי שטר ולא כתב לה קני לך כל שעבודא דאית ביה מאן דלמר אינה מקודשת כרב פפא: דכולי עלמא אית להו דרב פפא. וכי אמר ר"מ מקודשת כשכתב לה כו' והכא דשמואל קא מיפליגי: (רש"י)

תוספות אלא מלוה ברשות בעלים לחזרה איכא בינייהו. פ' דלת"ק דר"ש אינה מקודשת משום דמלוה ברשות לוח קיימא ור"ש בן אלעזר דאמר מקודשת משום דמלוה ברשות מלוה קיימא וא"ת אכתי נימא רב כתנאי אמרה לשמעתיא דהא אינה דאמר המקדש במלוה אינה מקודשת לא מצי סבר כר"ש בן אלעזר וי"ל דרב נמי סבר כוותיה ולא תיקשי מידי דהא דאמר רב אינה מקודשת מייירי במלוה שהתחיל להוציא ובהא קאמר דאינה מקודשת אפילו נשתייר שוה פרוטה ור"ש בן אלעזר לא איירי אלא במלוה שהיא עדיין בעין ואע"ג דאמר במילתיה דר"ש אם נשתייר ש"פ מקודשת דמשמע אע"פ שהתחיל להוציא וי"ל דר"ש בן אלעזר מייירי שנגבש בו שאבדו שלא בהן יד אבל אם התחיל להוציא אינה מקודשת: אלא הא דאמר רב הונא השואל קודדום מחבירו ביקע בו קנאו. לענין שלא יוכל המשאיל לחזור בו קאמר אבל לענין להתחייב באונסין כי לא ביקע בו נמי חייב באונסין כדאמר בפרק משום השואל (ב"מ דף צט.). דמשעת משיכה חייב באונסיה: לעולם שטר חוב דאחרים. אבל שטר חוב דידה אינה מקודשת וא"ת ומאי שזא והא אידי ואידי מלוה היא וי"ל דודאי מלוה דידה שקנאתו כבר ואינו נותן לה שום דבר חדש שהרי אותם המעות היו שלה קודם הקידושין דין הוא דאינה מקודשת אבל כשנתן לה המלוה דאחרים נותן לה דבר חדש שלא היה בידה קודם אמר דמקודשת דנהי דאין המלוה בעין מ"מ זכות הוא לו כאילו היה בעין: דכ"ע לית להו דרבי. מכאן יש להוכיח דאין הלכה כרבי מדהוה מצי למימר דכ"ע אית להו דרבי דמסירת אותיות לחודה מהני והכא גבי אשה נמי מייירי משטר לה את השטר והיינו טעמא דחכמים דאמרי אינה מקודשת משום דקסברי דצריך לומר בפה כשמוסר לו השטר קני לך אינה וכל שיעבודיה והוא לא אמר לה כך ופליגי דרב פפא דכי היכי דאמר רב פפא דבעי למיכתב ליה קני לך אינה וכל שיעבודיה כמו כן צריך לומר הכי בפה למ"ד אותיות במסירה נקנות ומקדאמר גמרא דכ"ע לית להו דרבי שמע מינה דלית הלכתא כוותיה דרבי ובפרק המוכר את הספינה (ב"ב דף עז.) יש ספרים חלוקין אית דגרסי דהלכתא דאותיות

דף מח

המוכר שטר חוב לחבירו וחרז ומחלו מחול ואפי' יורש מוחל דמר אית ליה דשמואל ומר לית ליה דשמואל ואיבעית אימא דכ"ע אית להו דשמואל והכא באשה קמיפליג מר סבר אשה סמכה דעתה מימר אמרה לא שביק ליה לדידי ומחל ליה לאחריו ומר סבר אשה נמי לא סמכה דעתה במלוה על פה במאי פליגי בדבר הונא אמר רב דאמר רב הונא אמר רב מנה לי בידך תנהו לפלוני במעמד שלשתן קנה מר סבר כי קאמר רב ה"מ בפקדון אבל מלוה לא ומר סבר לא שנה מלוה ולא שנה פקדון נימא כתנאי התקדשי לי בשטר ר"מ אומר אינה מקודשת ור' אלעזר אומר מקודשת וחכ"א שמין את הנייר אם יש בו שוה פרוטה מקודשת ואם לאו אינה מקודשת האי שטר ה"ד אילימא שטר"ח דאחרים קשיא דר"מ אדר"מ מאלא בשטר"ח דידה ובמקדש במלוה קא מיפליג א"ר נחמן בר יצחק הכא במאי עסקינן כגון שקדשה בשטר שאין עליו עדים ור"מ לטעמיה דאמר עדי חתימה כרתי ור' אלעזר לטעמי' דאמר עדי מסירה כרתי ורבנן מספקא להו אי כר"מ אי כרבי אלעזר הלכך שמין את הנייר אם יש בו שוה פרוטה מקודשת ואם לאו אינה מקודשת ואיבעית אימא כגון שכתבו שלא לשמה ובדר"ל קמיפליגי דבעי ר"ל שטר אירוסין שכתבו שלא לשמה מהו הויה ליציאה מקשינן מה יציאה בעינן לשמה אף הויה נמי בעינן לשמה או דלמא הויות להדידי מקשינן מה הויה דכסף לא בעינן לשמה אף הויה דשטר לא בעינן לשמה בתר דבעינן הדר פשטה **[דברים כד-ב]** ויצאה והיתה מקיש הויה ליציאה מר אית ליה דר"ל ומר לית ליה דר"ל ואי בעית אימא דכ"ע אית להו דר"ל והכא במאי עסקינן שכתבו לשמה ושלא מדעתה ובפלוגתא דרבא ורבינא ורב פפא ורב שרביא קמיפליגי דאיתמר כתבו לשמה ושלא מדעתה רבא ורבינא אמרי מקודשת רב פפא ורב שרביא אמרי אינה מקודשת נימא כהני תנאי דתניא עשה לי שירים נזמים וטבעות ואקדש אני לך כיון שעשאן מקודשת דברי רבי מאיר וחכ"א אינה מקודשת עד שיגיע ממון לידה האי ממון ה"ד אילימא אותו ממון מכלל דת"ק סבר אפי' אותו ממון נמי לא אלא במאי בו מקדשא אלא לאו בממון אחר ושמע מינה במקדש במלוה קמיפליגי וסברי דכ"ע ישנה לשכירות מתחלה **[ועד]** סוף והוה מלוה מאי לאו בהא קמיפליגי דמר סבר המקדש במלוה מקודשת ומר סבר המקדש במלוה אינה מקודשת לא דכולי עלמא מקדש במלוה אינה מקודשת והכא בישנה לשכירות מתחלה ועד סוף קמיפליגי מר סבר

רש"י ואפילו יורש. של מלוה. מוחל. שהלוה לא נתייב ללוה כלום אלא מחמת המוכר והרי מחלו אלו ר"מ לית ליה דשמואל הלכך סמכה דעתה ולא חיישין לנחמא אזיל ומחיל ליה ורבנן אית להו דשמואל הלכך לא סמכה דעתה דסברה אזיל ומחיל ליה: אית להו דשמואל דאז בעי אזיל ומחיל ליה: והכא באשה קא מיפליגי. כלומר אם היה מקנהו קרקע דמי שטר זה ודאי לא קנה המלוה את הקרקע דלא סמכה דעתה דבעל קרקע אבל באשה סבר ר"מ דסמכה דעתה דכיון דאיתיה אנה לא שביק לדידי ומחיל לאחריו: במעמד שלשתן. אמר לו קנה ואין טעם בדבר דהא חד הוא מהלכת מילי דשוינהו רבנן הלכתא בלא טעמא במס' גיטין: פקדון. דליהיה בעין וסמכה דעתה דמקבל: נימא כתנאי. המקדש במלוה: התקדשי לי בשטר. גרס ולא גרס הכא בשטר חוב: אינה מקודשת. ואפי' הנייר שוה פרוטה ללאו דעתה להתקדש פרוטה הנייר אלא כמה דכתיב בה: ר' אלעזר אומר מקודשת. ואפי' אין בנייר שוה פרוטה כדמפרש טעמא לקמן אי משום דמקדש במלוה מקודשת אי משום כדמשנינן לקמיה: שמין את הנייר. דדעתה נמי אנניי: קשיא דר"מ אדר"מ. דהא תניא לעיל התקדשי לי בשטר חוב ר"מ אומר מקודשת: אלא לוא בשטר חוב ידעה. איש לו מלוה עליו: בשטר שאין לו עדים עליו. שטר אירוסין קאמר שכתב לה על הנייר הרי את מקודשת לי ולא החתים עליו עדים אלא מסרו לה בפני עדים פלוגתא דר"מ ורבי אלעזר במסכת גיטין גבי גט דקאמר ר' אלעזר אע"פ שאין עליו עדים אלא נתנו לה בפני עדים כשר שאין העדים חותמים על הגט אלא מפני תקון העולם: כרתי. משוי ליה ספר כריתות: מספקא להו בהאי אי כר"מ אי כרבי אלעזר. וסבירא להו דדעתה נמי אנניי אלא הלכך שמין בו' ופני החירוק היה נראה בעיני דלא גרס בהא דרבנן ואם לאו אינה מקודשת אלא וחכ"א שמין את הנייר אם יש בו שוה פרוטה מקודשת ופליגי איהו מידי לא איירי משום דמספקא להו בהאי אי כר"מ אי כר' אלעזר והסתא ביש בו הוא דלאו לאיפלוגי דלא יש בנייר שוה פרוטה מקודשת כדכתיב: שכתבו. לשטר אירוסין אלא לשמה: יציאה בעינן לשמה. דכתיב (דברים כד) וכתב לה לשמה הוא: שלא מדעתה. לא ידעה כפנתכה: רבא ורבינא אמרו מקודשת. טעמייהו מפרש בפ"ק (לעיל דף טז) מה יציאה לא בעינן כתיבה מדעתה שרי בעל כרחיה מנרשה אף הויה בו': אינה מקודשת. מה יציאה בעינן כפתיבת הגט דעת מקנה דהיינו בעל שמקנה את האשה לעלמה בגט זה אף הויה בעינן דעת מקנה והיא האשה שמקנה את עלמה לבעל בשטר זה: כהני תנאי. מקדש במלוה דשמעתיה דרבי: שריין. אעלמה מתרגמינן שריין (במדבר לא): ואקדש אני לך. בשכר פעולתך שהסבה משלה הוא: אותו ממון. שיחזירם לה לאחר שגמרם: מכלל דת"ק אפילו אותו ממון נמי לא. בתמיה כלומר מכלל דכיון שעשאן דקאמר ר"מ אף על פי שלא באו ליה קא מתמה אלא במאי בו מקדשא: אלא במקדש במלוה קמיפליגי. והכא מאי מלוה איכא דקסברי כוליה יקנה לשכירות מתחלה ועד סוף כל פרוטה ופרוטה כשנמרה נתייב בה בעל המלככה לפועל בשכירות עשיית המלככה הלכך כשמתחילין לה ההוא הויה לה מלוה למפרע: (רש"י)

תוספות המוכר שטר חוב לחבירו וחרז ומחלו מחול. י"מ היינו טעמא דמחלו מחול משום דקנין שטר אינו אלא מדברגן כח הראשון שלא יוכל למחול אותו וכן משמע בפרק . מי שמת (ב"ב דף קמז:) דקנין שטרות אינו אלא מדברגן . כי קאמר רב בפקדון אבל במלוה לא. ואי'ת אמאי לא קאמר דכ"ע כי קאמר רב אפילו במלוה והכא מיירי במעמד שלשתן ומקדשי בדשמואל דאמר אפי' יורש מוחל א"ג סברי כשמואל ובסמכה דעתה קא מיפליגי וכדאמר לעיל אלא מדלא קאמר הכי שמע מינה דאפי' שמואל מודה דהמקנה לחבירו במעמד שלשתן ומחלו אינו מחול והא דקאמר לעיל המוכר שטר חוב לחבירו וחרז ומחלו מחול היינו דוקא כשאין הלוה בפנינו בשעה שמכר לו את השטר : אילימא בשטר חוב דאחרים קשיא דר"מ אדר"מ. ואם תאמר ומאי קושיא לי שני דלעיל מיירי דאמר ליה קני לך שטר וכל שיעבודיה והכא מיירי דלא אמר ליה וי"ל שהיה תופס לדוחק מאחר שהלשונות שגויגונו אחד: ורבנן מספקא להו בו': לפירוש ... זה לא גרס במילתייהו ואם לאו אינה מקודשת דהא אפילו ליכא בנייר שוה פרוטה צריכה גט מספק דשמו עדי מסירה כרתי כר"א דאי אמרת דאין צריכה גט א"כ קאי כר"מ דאמר עדי חתימה כרתי מכל וכל וא"כ מאי האי דקאמר מספקא להו אי כר"מ אי כר' אלעזר: שמין את הנייר. דוקא אליבא דרבנן אמרי' דשמין את הנייר אבל לר"מ אפי' איכא בנייר שוה פרוטה אינה מקודשת דאמר עדי חתימה כרתי הקידושין ואי'ת לרבנן אמאי שמין את הנייר אפילו כי ליכא בנייר שוה פרוטה מקודשת מספק כרבי אלעזר דאמר עדי מסירה כרתי וי"ל דלזה מהני אם היה בו שוה פרוטה מקודשת קידושין גמורין אבל אם אינו שוה פרוטה אינה מקודשת כי אם מספק להצריכה גט אם נשאת לאחר: דכ"ע ישנה לשכירות מתחלה ועד סוף. אין לדקדק מכאן הדלכה דישנה לשכירות מתחלה ועד סוף דהא לא הוה מצוי למימר דכ"ע אינה לשכירות דא"כ מ"ט דמ"ד אינה מקודשת אך יש להביא ראיה הדלכה דישנה לשכירות מתחלה ועד סוף מההיא דפ"ק דמסכת ע"ז (דף יט:) תנן הגיע (תוספות)

רש"י וצריכה מילון שמה לא נתרסה האב לא בקדושי ראשון ולא בקדושי שני. הקשה רש"י פירושו למה לי נתרסה בקדושי ראשון, אפילו נתרסה בפני און כלו גט, דקטנה מן החרוסין און עושין בה מאמר שלא מדעת אביה, כדליתא לעיל, וכיון דלאו כלאו גט, הפסי קדושין כחוחה, והרואה שהלכנוה גט סבר גט גמור הוא, ואין קדושין תופסין כחוחה, ולפיכך צריכה מילון, ותו' דקדושי ראשון כתי נסבה. ור"י תו' דלכריתא קטן ליה, דלא מיבעיא אם נתרסה האב בקדושי ראשון ליתא למגזר דהני קדושי שני לא

ב - מח דף

אינה לשכירות אלא בסוף ומר סבר ישנה לשכירות מתחלה ועד סוף ואיבעית אימא דכ"ע ישנה לשכירות מתחלה ועד סוף ומקדש במלוה אינה מקודשת והכא באומן קונה בשבח כלי קמיפלגי מר סבר אומן קונה בשבח כלי ומר סבר אין אומן קונה בשבח כלי ואי בעית אימא דכ"ע אין אומן קונה בשבח כלי וישנה לשכירות מתחלה ועד סוף ומקדש במלוה אינה מקודשת והכא במאי עסקינן כגון שהוסיף לה נופך משלו דמר סבר מלוה ופרוטה דעתיה אפרוטה ומר סבר דעתיה אמלוה ובפלוטא דהני תנאי דתניא בשכר שעשיתי עמך אינה מקודשת בשכר שאעשה עמך מקודשת ר' נתן אומר בשכר שאעשה עמך אינה מקודשת וכל שכן בשכר שעשיתי עמך רבי יהודה הנשיא אומר באמת אמרו בין בשכר שעשיתי בין בשכר שאעשה עמך אינה מקודשת ואם הוסיף לה נופך משלו מקודשת בין ת"ק רבי נתן לר' יהודה הנשיא איכא בינייהו מלוה ופרוטה מר סבר מלוה ופרוטה דעתיה אמלוה ומר סבר דעתיה אפרוטה: **מתני'** התקדשי לי בכוס זה של יין ונמצא של דבש של דבש ונמצא של יין בדינר זה של כסף ונמצא של זהב של זהב ונמצא של כסף על

מנת שאני עשיר ונמצא עני עני ונמצא עשיר אינה מקודשת ר"ש אומר אם הטעה לשבח מקודשת: **גמ'** ת"ר התקדשי לי בכוס זה תני חדא בו ובמה שבתוכו ותניא איך בו ולא במה שבתוכו ותניא איך במה שבתוכו ולא בו ולא קשיא הא במיא הא בחמרא הא בציהרא: אם הטעה לשבח הרי זו מקודשת: ולית ליה לר"ש ש יין ונמצא חומץ ונמצא יין שניהם יכולין לחזור בהם אלמא איכא דניחא ליה בחלא ואיכא דניחא ליה בחמרא הכא נמי איכא ניחא ליה בכספא ולא ניחא ליה בדהבא אמר רב שימי בר אשי אשכחתינהו לביי דיתבי וקמסבר ליה לבריה הכא במאי עסקינן כגון שאמר לשלוחו הלויני דינר של כסף ולך וקדש לי אשה פלונית והלך והלוה של זהב מר סבר קפידא ומר סבר מראה מקום הוא לו אי הכי התקדשי לי התקדשי לי מביעי ליה הטעה לשבח הטעה לשבח מיבעי ליה נמצא מעיקרא נמי דזהב הוא אלא אמר רבא אני וארי שבחבורה תרגימנא ומנו ר' חייה בר אבין הכא במאי עסקינן כגון שאמרה היא לשלוחה צא וקבל לי קדושי מפלוני שאמר לי התקדשי לי בדינר זה של כסף והלך ונתן לו דינר זהב מר סבר קפידא ומר סבר מראה מקום היא לו ומאי נמצא דקא צייר בבלייתא אמר אביי ר"ש ורשב"ג ור"א כוליהו סבירא להו מראה מקום הוא לו ר"ש הא דאמרן רשב"ג דתנן

רש"י אינה לשכירות אלא בסוף. כשמחזיקו לה והרי לשם קידושין הוא מוחלו אללה ואין כן מלוה כשמחזיקו לה: ואיבעית אימא דכ"ע ישנה כו'. ודכ"ע המקדש במלוה אינה מקודשת: והכא באומן קונה כו'. כלומר הכא בשלל התנה להיות שכיר ימים אלא קבלן עשירי לגמור המלאכה בכך וכך ובאומן קבלן כשמשיבו ועשה מן הזהב כלי קונה לזכות ככלי כשהוא משיבו קמיפלגי ר"מ סבר אומן קונה בשבח כלי ואין כן לומר ישנה לשכירות כו' דכל מה שמשיבו אינו מלוה על העבדים אלא ככלי הוא וזכה וכשמחזיקו לו בשכר הקצוב היא שעתה הרי הוא כמוכרו לו: אין אומן קונה כו'. והרי הוא כשאר שכירות: בשכר שעשיתי עמך. התקדשי לי אינה מקודשת דהויא ליה כמלוה: בשכר שאעשה עמך מקודשת. לכשיגמור ויתנו לה דקא סבר אינה לשכירות אלא בסוף: ר' נתן אומר בשכר שאעשה עמך אינה מקודשת. דשנה לשכירות מתחלה ועד סוף: וב"ש וכו'. וכיון דגמרו והחזירו לה כבר היא מלוה גמורה: ואם הוסיף לה כו'. מכלל דרבי נתן סבר אפיילו הוסיף לה אינה מקודשת דקסבר מלוה ופרוטה דעתיה אמלוה: איכא בינייהו שכירות. אם ישנה מתחילה ועד סוף או לאו דלפרישית: בו ובמה שבתוכו. בשניהם זכתה (דמלטריפ) לשוה פרוטה: בו. קדשה ולא במה שבתוכו אינה זוכה בו ואינו מלטרף לש"פ: במיח. ללא חשיבא (היא) ולא היתה דעתה אלא בכלי: בחמרא. במה שבתוכו ולא בו דעבדי למתטיחא ומדלרי כוס למריה: בציהרא. ליר גדים שעשו לימים רבים לטבל בו והכוס כריד לשומרו בו ובמה שבתוכו וי"א ציהרא שמן לשון יאהר (במדבר יח): שניהם. הוקחה ומוכר ומשנה בבבא בתרא היא: איכא דניחא ליה בחלל. ואף על גב דחמרא עדיף פעמים שהי כריד לחומץ: הכא במאי עסקינן כו'. כלומר אי טעות גבי דידה הוי לך הוה פליג ר"ש אלא כגון דהוה טעות גבי דידה דלמר לשליח כו': ת"ק סבר קפידא היא. ולא ניחא ליה לתת לה זהב ואין זה שלוחו צדקה ורבי שמעון סבר מינה ניחא ליה דחשיבותא היא גביה והאי דקאמר ליה דינר כסף מראה מקום הוא לו להקל עליו ולומר אם אינך יכול להלוות לי דינר זהב תהוה לי דינר כסף: אי הכי. דשליח קדשה לו התקדשי לו מיבעי ליה ועוד אם טעות גביה הוא אם הטעהו מצעי ליה ועוד נמלא של זהב דקתני מאי היא מעיקרא כי יבדיה בחזקת זהב יבדיה: קפידא. לל היתה חפיהא אלא בשל כסף דלכיה דניחא ליה בכספא: ומר סבר מראה מקום היא לו. אף אם לא יתן אלא כסף קבלה ומיהו איכא דטעמייהו אינה גופה לל פליג ר"ש: ומאי נמלא. הא מעיקרא הכי הוה: דהוה צייר בבלייתא. כשנתנו לשליח היה צרור בסמרטוט ומלחטו של זהב: כוליהו סבירא להו מראה מקום הוא לו. האומר לשלוחו לעשות לו בדבר הקל ועשה לו בדבר כבד דלון זו שגוי ולא א"ל דבר הקל אלא להראות לו מקום להקל בשליחותו אם כבד עליו בענין אחר: (רש"י)

תוספות לכיפה שמעמידים בה עבודת כוכבים אסור לבנותה וקאמר ר' אבא בגמ' דאם בנה שכרו מותר ומפרש התם טעמא משום דישנה לשכירות מתחילה ועד סוף ואימת קמיתסר במכוש אחרון ובמכוש אחרון לית בה שוה פרוטה ש"מ דהכי הילכתא דליכא מאן דפליג ואין נפקותא לענין חזרה דהא דאמר רב (ב"מ דף עז.) פועל יכול לחזור בו אפי' בחצי היום היינו אפי' למ"ד אינה לשכירות אלא לבסוף אבל איכא נפקותא לענין קידושין דאי ישנה לשכירות מתחילה ועד סוף חשיב האי שכירות מלוה ואינה מקודשת ולענין עבודת כוכבים אם בנה שכרו מותר ואע"ג דישנה לשכירות מתחילה ועד סוף מ"מ אינה משתלמת אלא לבסוף כדאמר ר' בפרק איזהו נשך (ב"מ דף סה.) כשכיר שנה בשנה שכירות של שנה זו אינה משתלמת אלא בשנה אחרת: הא במיא. פי' הקונטרס במיא שאינם חשובים אמרי' בו ולא במה שבתוכו בחמרא דחשוב במה שבתוכו ולא בו ובציהרא פירש ציר דגים שעשו לימים רבים לטבל והכוס צריך לו לשומרו לשון אחר ציהרא שמן כמו יצהר שצריך לכלי שמשחין אותו לזמן גדול בו ובמה שבתוכו וקשה לר"ת דאין זה סדר הברייתא שהביא לכן פרי'ת במיא בו ובמה שבתוכו שהמים בטלים לגבי הכוס בחמרא בו ולא במה שבתוכו שהיין חשוב ואינו בטל לגבי הכוס ומ"מ אינו חשוב כ"כ שנאמר דדעתה תהא על היין אבל בציהרא במה שבתוכו דחשוב יותר מן הכוס אבל לא בו דהכוס אינו בטל לגבי ציהרא ומיהו קושיא דר"ת לאו קושיא היא שהרי מצינו בגמרא דאינו חושש לסדר הברייתא כדאמר בפ' הישן (סוכה כו.) גבי לא יישן אדם בתמילין לא שינת קבע ולא עראי כו' ודוק ותשכח: איכא דניחא ליה בכספא ולא ניחא ליה בדהבא. פי' כגון שצריכה כסף להשלים תכשיט של כסף שעושה ומיהו איכא שהטעה האשה בממון לא פליג. רבי שמעון: דהוה צייר בבלייתא. פי' בקונט' כשנתנו לשליח היה צרור בסמרטוט וכשהגיע ליד האשה מצאתו של זהב ולעיל כי פריך נמצא מעיקרא נמי זהב היה לא מצוי לשנויי מאי נמצא דהוה צייר בבלייתא דהא האשה עצמה מקבלת קידושין א"כ יודעת היא שהוא של זהב שאם היא סבורה שהוא של כסף הוי קשיא ליה אמאי מקודשת והא איכא דניחא ליה בכספא ולא ניחא ליה בדהבא וכו' ש שהשליח יודע כך דאל"כ טועה הוא ואין הקידושין כלום ולא שייך התם טעמא דמראה מקום היא לו אבל הכא ששאתו שליח לקבל קידושין שייך טעמא דמראה מקום היא לו: (תוספות)

גט פשוט עדין מתוכו מקושר עדין מאחוריו פשוט שכתבו עדין מאחוריו ומקושר שכתבו עדין מתוכו שניהם פסולים ר' חנינא בן גמליאל אומר מקושר שכתבו עדין מתוכו כשר שיכול לעשותו פשוט רבן שמעון בן גמליאל אומר הכל כמנהג המדינה והיונן בה ותנא קמא לית ליה מנהג המדינה ואמר רב אשי באתרא דנהיגי בפשוט ועבד ליה מקושר א"י באתרא דנהיגי במקושר ועבד ליה פשוט כולי עלמא לא פליגי דודאי קפידא כי פליגי באתרא דנהיגי בין בפשוט בין במקושר ואמר ליה עביד לי פשוט ואזל ועבד ליה מקושר מר סבר קפידא ומר סבר מראה מקום הוא לו ר' אלעזר דתנן האשה שאמרה התקבל לי גיטי ממקום פלוני וקבל לה גיטה ממקום אחר פסול ורבי אלעזר מכשיר אלמא קסבר מראה מקום היא לו אמר עולא מחלוקת בשבח ממון אבל בשבח יוחסין דברי הכל אינה מקודשת מאי טעמא מסאנא דרב מכרעאי לא בעינא תניא נמי הכי מודה ר' שמעון אם הטעה לשבח יוחסים אינה מקודשת אמר רב אשי מתניתין נמי דיקא דקתני ע"מ שאני כהן ונמצא לוי לוי ונמצא כהן נתין ונמצא ממזר ממזר ונמצא נתין ולא פליג ר"ש מתקיף לה מר בר רב אשי אלא דקתני ע"מ שיש לי בת או שפחה מגודלת ואין לו על מנת שאין לו ויש לו דשבח ממון הוא הכי נמי דלא פליג אלא פליג ברישא וה"ה לסיפא הכא נמי פליג ברישא וה"ה לסיפא הכי השתא התם אידי ואידי דשבח ממון פליג ברישא והוא הדין בסיפא הכא דשבח יוחסים הוא אם איתא דפליג נתני איבעית אימא הכא נמי שבח יוחסים מי סברת מאי מגודלת גדולה ממש מאי מגודלת גדלת דאמרה היא לא ניחא לי דשקלה מילי מינאי ואזלא נדיא קמי שיבבותיי תנו רבנן על מנת שאני קריינא כיון שקרא שלשה פסוקים בבית הכנסת הרי זו מקודשת ר' יהודה אומר עד שקרא ויתרגם יתרגם מדעתיה והתניא ר' יהודה אומר המתרגם פסוק בצורתו הרי זה בדאי והמוסיף עליו הרי זה מחרף ומגדף אלא מאי תרגום תרגום דידן והני מילי דא"ל קריינא אבל אמר לה קרא אנא עד דקרי אורייתא נביאי וכתובי בדיקא על מנת שאני שונה חזקיה אמר הלכות ור' יוחנן אמר תורה מיתבי איזו היא משנה ר' מאיר אומר הלכות ר' יהודה אומר מדרש

רש"י גט פשוט. העשו כעין שלנו: עדין מתוכו. תחת הכתב: מקושר. ההם מפרש לה בצנא בתרא שתקטוה לכהנים שאין יכולין להחזיר גרושותיהן וכשהיו כועסין הולכין אל הסופר דממהר לכתוב גט ונותנו לה ומתחרט לאחר זמן תקטו להו מקושר שיש בו טורח לעשותו ולהכין והכי מייחבא דעתיה מניה בראשו שיטה חלק וכתב שיטה ושיטה חלק וכתב שיטה וכן עד שלשה או ארבעה או יותר שיטין חלק וכפל חלק הראשון על הכתב ותופר וחוזר וכפל חלק השני על שיטה הכתב שתחתיו ותופר וכן שלשי והעדים חותמין מנחוץ בין קשר לקשר ולפינו ההם דגט פשוט עדין שנים מקושר עדין שלשה וכל כפל וכל קרוי קשר ושלשה קשרין יא בו ואם צל להרבות קשרים מרבה בעדים ושאר טופס השטר כתוב כדרכו: שניהם פסולין. שלא נעשו כהקוון חכמים: שיכול לעשותו פשוט. שלא לתפור הקשרים ואם מפקסין אורי בין שיטות העלויות מה שבו וטעמא דח"ק מפרש התם (דף קסד): דקסבר אין יכול לעשותו פשוט מפני שהמקושר והפשוט אין זמנו שזה שאין כותבין זמן למקושר מאותה שנה אלא משנה של אחריה: הכל כמנהג המדינה. מקום שנהגו בפשאו ועשאו מקושר מקושר ועשאו פשוט פסול דכי עבדיה בעל שליח לכתוב על מנהג המדינה הוא דשויה ובהאי לא חייבי תנאי קמאי אלא כשאנינה במקום עדים והיינו דהוינן בה וד"ק לית ליה מנהג המדינה ומאן פליג עליה בהאי: ומשני. ודאי פלוגתא אחרייתא היא ומיהו באתרא דנהיגי כו': עביד לי פשוט. שליחות קלה: ועבד מקושר. שליחות כבידה רש"ב סבר מראה מקום הוא לו דלמך די כך בפשוט וכי עביד מקושר הואיל ומנהג מדינה אף במקושר כשר ותנאי קמאי פליגי עליה ואמרי קפידא הוא ודוקא חמר ליה לעשותו פשוט: מראה מקום היא לו. שם תמללו ותנאי קמאי קפידא אי אפסי שתקבלנו אלא שם ואין זה שזוהה במקום אחר: בשבח ממון. הוא דלמך ר"ש דלע"פ שהטעה מהקדשה דמסתמא ניחא לה: אבל בשבח יוחסין. על מנת שאני ממזר ומנאל שהוא נתון לא ניחא לה בשבח ממון שהיא מתגאה עליה: מסאנא דרב מכרעאי. מנגל גדול ממדת רגלי איני חפילה בו שאיני יכולה להלך בו ומשך הוא: נתון. זה גבעוני על שם ויקום והואע חוטבי עלים ושואבי מים ואמרי' ביממות (דף עה): דוד גזר עליהם: מגודלת. גדולה ורחויה לשמשני: אלא פליג ברישא. בצנא קמייתא גבי עני וגמלא עשיר: וה"ה. דפליג בצנא בתרייתא גבי שפחה וכיון דפליג ברישא דלא הטעה לשבח לאו טעוהא היא לא אינטרדיך למהדר אפלוגי בסופא הכי נמי גבי שבח יוחסין לא אינטרדיך אפלוגי דפליג ברישא בשבח ממון וה"ה דפליג בסופא לשבח יוחסין: ההם. גבי בת או שפחה מגודלת: אידי ואידי. רישא דעני וגמלא עשיר וסיפא דאין לו שפחה ויש לו תריויהו לשבח ממון הוא כיון דגלי ר"ש פלוגתא ברישא לא אינטרדיך למהדר אפלוגי בסופא: הכא. גבי לוי וגמלא כהן: דשבח יוחסין הוא. ואיכא למימר דמודה ר' שמעון כהא משום דמסאנא דרב מכרעאי הוא אם איתא דפליג ר' שמעון עליה נתנייה: גללת. חשובה: לא ניחא לי. שתא שפחה חשובה לי דשקלה מילי מינאי ואזלא נדיא קמי שיבבותיי ותתן רבנן על מנת שאני קריינא כיון שקרא שלשה פסוקים בבית הכנסת הרי זו מקודשת ר' יהודה אומר עד שקרא ויתרגם יתרגם מדעתיה והתניא ר' יהודה אומר המתרגם פסוק בצורתו הרי זה בדאי והמוסיף עליו הרי זה מחרף ומגדף אלא מאי תרגום תרגום דידן והני מילי דא"ל קריינא אבל אמר לה קרא אנא עד דקרי אורייתא נביאי וכתובי בדיקא על מנת שאני שונה חזקיה אמר הלכות ור' יוחנן אמר תורה מיתבי איזו היא משנה ר' מאיר אומר הלכות ר' יהודה אומר מדרש (רש"י)

תוספות שיכול לעשותו פשוט. פי' בקונטרס אי משום שיש אור בין שיטה לשיטה כשמשוטו אין לחוש שיש סופרים הרבה שאינם לסדר כתיבתן ומניחין אור בין השיטות ונראה דאפי' יש חלק הרבה אין לחוש ואע"ג דגט קרח פסול לא מיקרי קרח אלא כשיש שיטות של חלק טפי מן העדים החתומים בו אבל אם יש עדים החתומים בו כשיטות של חלק לא מיקרי קרח: מאי מגודלת גדלת. פי' הקונטרס חשבה ומתוך שהיא חשובה בעיני האנשים דבריה מקובלים ורבינו חננאל פי' מגודלת שער כמו מגדלא שער נשייא (חגיגה דף ד:): ומתוך שהולכת מבית לבית לקלוע מספרת כל הדברים ממנה: המתרגם פסוק בצורתו. פירוש במשמעותו כגון לא תענה על ריב מתרגם לא תסהיד על דינא הרי זה בדאי דאדרבה מצוה הוא להוציא הדין לאורה אלא הכי מתרגם לא תתמנע מלאפא למאן דמתבעי מינד דינא והמוסיף עליו פי' בקונטרס שבא לומר הואיל וניתן רשות להוסיף אוסיף אני בכל מקום שארצה הרי זה מחרף פירוש מבזה את השם משנה את דבריו ואוקלוס שהוסיף לא מדעתו הוסיף שהרי בסיני ניתן התרגום שנסתבך וחזר ויסדו כדאמר במגילה (דף ג.) ורבינו חננאל פירש. המתרגם פסוק בצורתו כגון ויראו את אלהי ישראל (שמות כד) דמתרגם חזו ית אלהא דישראל הרי זה בדאי דשיכינה ממש לא ראו דכתבי' (שם לג.) כי לא יראני האדם וחי והמוסיף עליו דאמר חזו ית מלאכא דאלהא הרי זה מחרף שתולה שבח המקום במלאך אלא הכי מתרגמ' וחזו ית יקרא דאלהא דישראל: (תוספות)

מאי תורה מדרש תורה והני מילי דאמר לה תנינא אבל אמר לה תנא אנא עד דתני הילכתא ספרא וסיפרי ותוספתא ע"מ שאני תלמיד אין אומרים כשמעון בן עזאי וכשמעון בן זומא אלא כל ששואלין אותו בכ"מ דבר אחד בלימודו ואמרו ואפילו במסכתא דכלה על מנת שאני חכם אין אומרים כחכמי יבנה כר' עקיבא וחביריו אלא כל ששואלים אותו דבר חכמה בכל מקום ואומרה על מנת שאני גבור אין אומרים כאבנר בן נר וכיוצא בן צרויה אלא כל שחביריו מתייראים ממנו מפני גבורתו על מנת שאני עשיר אין אומרים כרבי אלעזר בן חרסום וכרבי אלעזר בן עזריה אלא כל שבני עירו מכבדים אותו מפני עושרו על מנת שאני צדיק אפילו רשע גמור מקודשת שמה הרהר תשובה בדעתו על מנת שאני רשע אפילו צדיק גמור מקודשת שמה הרהר דבר עבודת כוכבים בדעתו עשרה קבים חכמה ירדו לעולם תשעה נטלה ארץ ישראל ואחד כל העולם כולו עשרה קבים יופי ירדו לעולם תשעה נטלה ירושלים ואחד כל העולם כולו עשרה קבים עשירות ירדו לעולם תשעה נטלו רומיים קדמונים ואחד כל העולם כולו י' קבים עניות ירדו לעולם תשעה נטלה בבל ואחד כל העולם כולו עשרה קבים גסות ירדו לעולם תשעה נטלה עולם ואחד כל העולם כולו וגסות לבבל לא נחית והכתי' [זכריה ה-ט]. ואשא עיני וארא והנה שתיים נשים יוצאות ורוח בכנפיהם ולהנה כנפי ככנפי החסידה ותשאנה את האיפה בין הארץ ובין השמים ואומר אל המלאך הדובר כי אנה המה מוליכות את האיפה ויאמר אלי לבנות לה בית בארץ שנער וא"ר יוחנן זו חנופה וגוסות הרוח שירדו לבבל אין להכא נחית ואשתרבוני הוא דאשתרבוני להתם דיקא נמי דקתני לבנות לה בית ש"מ איני והאמר מר סימן לגסות עניות ועניות בבבל הוא דאיכא מאי עניות דתורה דכתיב [שיר השירים ח-ח] אחות לנו קטנה ושדים אין לה וא"ר יוחנן זו עולם שזכתה ללמוד ולא זכתה ללמד עשרה קבים גבורה ירדו לעולם תשעה נטלו פרסיים וכו' עשרה קבים כנים ירדו לעולם תשעה נטלה מדי כו' עשרה קבים כשפים ירדו לעולם תשעה נטלה מצרים כו' עשרה קבים נגעים ירדו לעולם ט' נטלו חזירים כו' י' קבים זנות ירדו לעולם תשעה נטלה ערביא כו' עשרה קבים עזות ירדו לעולם תשעה נטלה מישן כו' עשרה קבים שיחה ירדו לעולם תשעה נטלו נשים כו' עשרה קבים שכרות ירדו לעולם תשעה נטלו כושיים כו' עשרה קבים שינה ירדו לעולם תשעה נטלו עבדים ואחד נטלו כל העולם כולו: [מתני' ע"מ שאני כהן ונמצא לוי לוי ונמצא כהן נתני ונמצא ממזר ממזר ונמצא נתני בן עיר ונמצא בן כרך בן כרך ונמצא בן עיר על מנת שביתי קרוב למרחץ ונמצא רחוק רחוק ונמצא קרוב על מנת שיש לו בת או שפחה מגודלת ואין לו או על מנת שאין לו ויש לו על מנת שאין לו בנים ויש לו או על מנת שיש לו ואין לו ובכולם אע"פ שאמרה בלבי היה להתקדש לו אע"פ כי אינה מקודשת וכן היא

שהטעתו: גמ' ההוא גברא דזבין לנכסיה אדעתא למיסק לארץ ישראל ובעינא דזבין לא אמר ולא מידי אמר רבא הוי דברים שבלב ודברים שבלב אינם דברים מנא ליה לרבא הא אילימא מהא דנתן

רש"י ה"ג מאי תורה מדרש תורה: בן עזאי וכן זומא. תלמידים היו וצחורים ולא צאו לכלל סמיכה ולא היו ביימיה כמותם בתורה כדתנן (סוטה דף מט.) משמת בן עזאי בטלו השקדונים: בכל מקום. מאלה מן המקומות: ואפילו במסכת כלה. שאין עומק בה וברייחא היא וכך היא שניה כלה בלא ברכה הסורה לבעלה כנדה: דברי חכמה. מילתא דליחא בסברא: רבי אלעזר בן חרסום. אמרין במסכת יומא (דף לה): שהניה לו רביו אלה ספינות בים וכנגדן אלה עיירות ביבשה: ר' אלעזר בן עזריה. תיכור אלהי עגלים היה מעשר מעדו כל שחא (שבת דף נד): חכמה. תורה ודך ארץ: האיפה. לעיל מיניה כתיב זאת הרשעה וישך אותה אל תוך האיפה יצר הרע שנמסר בידם השליכו בתוכה דלמרינן בסנהדרין (דף סד). שדיה בדודא דלברא ואלו שתי נשים נשאו יצר הרע של חנופה וגסות הרוח כדכתיב ורוח בכנפיהם היא גסות הרוח וחנופה נראה בעיני דייקא ליה מכנפי החסידה שעשה חסידות עם חכמותיה כדלמך באלו טריפות (חולין סג.): להכא. לבעל: להסם. לעולם: דיקא נמי דכתיב לבנות לה בית. גבי הולכה כתיב להן שתי נשים וגבי קביעותא קשבאו לבנות בית לחבוע בדביל כתב לה דהיינו חנופה לחודה לשון אחר לבנות ולא בנו: מאי עניות. דהיה ליה סימנא לבסות: עניות דתורה. דלינה נוחה על גפי הרוח דמתוך גסותו אין משמש כל כרכו ואין מחזור על שמועה: דכתיב אחות לנו קטנה. אלמא עניות דתורה בעולם הוא שהיה בה דניחא דכתיב (דניחא ח) ואני (הייתי) בשוקן הבירה אשר בעולם המדינה וכן מרדכי ולא היו זורם עוסקים בתורה ולא זכו אלו החכמים ללמד כתיבו לא היה להם שדים להניק אבל בכל זמנה ללמד כדכתיב בעזרא ר' הכין לבנו להבין בתורה ה' וללמד לישראל חק ומשפט: עזרא. ממוזות: תשעה נטלה מישן. רובן ממוזים כדלמך לקמן (דף עא): גבי יוחסין מישן מיתה וביצמות אמר' נמי פסולי דהרפניא משום פסולי דמישן בשילהי פ"ק (דף יז.) מתני' בן עיר ונמלא בן כרך. ישיבת כרכים קשה שהכרך הוא מקום שוקים והיוקר מלוי בו ודוחק עובדים וקשים: בן כרך ונמלא בן עיר. אע"פ שהטעה לשבח טעות הוא: להתקדש לו. אע"פ שהדבר כן כמו שהוא עכשיו שאין תנאו אמת: גמ' לנכסיה. מקרקעי: אדעתא למיסק. ונאנס ולא עלה: ובעינא דזבין לא אמר. לדעתא למיסק מזבנינא דליחו פריש בשעת מכירה לדעתא למיסק מזבנינא לא הוה זבינא לדעתא דהכי לא זבין שיהא דר כהן בלא קרקע: (רש"י)

תוספות לבנות לה בית. פי' בקונטרס לבנות לה ולא בנו כמו אז יבנה שלמה במה לכמוש ואמר' (שבת דף נו:) ביקש לבנות ולא בנה וי"מ מדכתיב לה ולא כתיב להן משמע דליכא אלא אחת והיינו חנופה ולא נהירא דהא בכל הפרשה קורא איפה לשון יחיד ועל זה שייך שפיר לבנות לה וי"מ מדכתיב לה בלא מפי' ה"א דכל לה שבמקרא מפי' ה"א בר משלשה והא אחד מהם הוי כמו לא באל"ף ואשמעינן דלא נתקיים לה שם זה וכן פירש רש"י גבי ויקרא לה נובח בשמו (במדבר לב) שהוא רפה לפי שלא נתקיים לה שם זה: דברים שבלב אינם דברים. משמע דוקא משום שלא פירש דבריו אבל אם פירש דבריו להדיא ואמר בשעת המכר שהוא מוכרם לפי שהוא רוצה ללכת לארץ ישראל הוה המכר בטל וקשה אמאי הא בעינן תנאי כפול והרי לא התנה שאם לא ילך לא יתקיים המקח ורשב"ם פירש (סוכה דף מא:) גבי אחרון על מנת להחזיר אם החזירו יצא לא החזירו לא יצא וע"ג דבעינן תנאי כפול הני מילי באיסור כגון התקדשי לי על מנת שתתני לי מאתים וזו וכן בגט אשתין שמואל בגיטא דשכיב מרע אבל בממון לא בעינן תנאי כפול ולא נהירא דהא כל תנאי ילפינן מבני גד ובני ראובן והתם דבר שבממון ואומר ר"י דצריך לחלק ולומר דיש דברים שאינם צריכין תנאי כפול אלא גלוי מילתא דאנן סהדי דאדעתא דהכי עביד וגם יש דברים דאפילו גילוי מילתא לא בעי כגון הדיא. דהכותב כל נכסיו לאחרים ושמע שיש לו בן שהמתנה בטלה וכן הכותב כל נכסיו לאשתו לא עשהה אלא אפטרופא לפי שאנו אומדין שלכך היה בדעתו וכמו כן אבן אבן אלא אדעתא למיסק לארעא דישראל:

[ויקרא א-ג] יקריב אותו מלמד שכופין אותו יכול בעל כרחו תלמוד לומר לרצונו הא כיצד כופין אותו עד שיאמר רוצה אני ואמאי הא בלביה לא ניחא ליה אלא לאו משום דאמרין דברים שבלב אינן דברים ודילמא שאני התם דאנן סהדי דניחא ליה בכפרה אלא מסיפא וכן אתה מוצא בגיטין נשים ושחרורי עבדים כופין אותו עד שיאמר רוצה אני ואמאי הא בלביה לא ניחא ליה אלא לאו משום דאמרין דברים שבלב אינן דברים ודילמא שאני התם משום דמזוה לשמוע

דברי חכמים אלא אמר רב יוסף מהכא המקדש את האשה ואמר כסבור הייתי שהיא כהנת והרי היא לוייה לוייה ונמצאת כהנת ענייה והרי היא עשירה עשירה והרי היא ענייה מקודשת מפני שלא הטעתו ואמאי הא קאמר כסבור הייתי אלא משום דאמרין דברים שבלב אינן דברים אמר ליה אביי דלמא שאני התם דלחומרא אלא אמר אביי מהכא בכולם אע"פ שאמרה בלבי היה להתקדש לו אע"פ אינה מקודשת ואמאי הא קאמר בלבי היה ודלמא שאני התם דכיון דאתניה לאו כל כמינה דעקרא לה לתנאיה אלא אמר רב חייא בר אבין עובדא הוה בר רב חסדא ורב חסדא בי רב הונא ופשוטה מהא האומר לשלוחו הבא לי מן החלון או מן הדלוקסמא והביא לו אע"פ שאמר בעל הבית לא היה לי בלבי אלא על זה כיון שהביא לו מזה בעל הבית מעל ואמאי הא קאמר בלבי אלא לאו משום דאמרין דברים שבלב אינן דברים ודלמא שאני התם דלמיפטר נפשיה מקרבן קאתי הוה ליה למימר מזיד הוה לא עביד איניש דמשוי נפשיה רשיעא הוה ליה לומר נזכרתי (דתנן) נזכר בעל הבית ולא נזכר שליח מעל ההוא גברא דזבניהו לניכסיה אדעתא למיסק לארעא דישאל סליק ולא איתדר ליה אמר רבא כל דסליק אדעתא למידר הוא והוא לא איתדר ליה איכא דאמרי אדעתא למיסק והא סליק ליה ההוא גברא דזבניהו לניכסיה אדעתא למיסק לארץ ישראל לסוף לא סליק אמר רב אשי אי בעי סליק איכא דאמרי אי בעי לא סליק מאי בינייהו איכא בינייהו דאיתיליד אונסא באורחא: **מתני'** האומר לשלוחו

צא וקדש לי אשה פלונית במקום פלוני והלך וקדשה במקום אחר אינה מקודשת הרי היא במקום פלוני וקדשה במקום אחר הרי זו מקודשת: **גמ'** ותנן

נמי גבי גיטין האומר תנו גט זה לאשתי במקום פלוני ונתנו לה במקום אחר פסול הרי היא במקום פלוני ונתנו לה במקום אחר כשר וצריכא דאי אשמעינן גבי קידושין במקום דלקורבה קאתי בהאי אתרא רחמו לי ולא ממלי מילי עלוי בהאי אתרא סנו לי ממלי מילי עלוי אבל גבי גיטין דלחוקה קאתי אימר לא איכפת ליה ואי אשמעינן גבי גירושין בהאי אתרא ניהא ליה דניבוי בהאי אתרא לא ניהא ליה אבל גבי קידושין אימא לא איכפת ליה צריכא: **מתני'** המקדש את האשה על מנת שאין עליה נדרים ונמצאו עליה נדרים אינה מקודשת כנסה ונמצאו עליה נדרים תצא שלא בכתובה על מנת שאין עליה מומין ונמצאו

בה מומין אינה מקודשת כנסה ונמצאו בה מומין תצא שלא בכתובה שכל המומין הפוסלין בכהנים פוסלין בנשים: **גמ'** ותנן נמי גבי כתובות כי האי

והוא הכא קידושין איצטריכא ליה תנא כתובות אטו קידושין התם כתובות איצטריכא ליה תנא קידושין אטו כתובות: **מתני'** המקדש שתי נשים בשוה פרוטה או אשה אחת בפחות משוה פרוטה אף על פי ששלח סבלונות לאחר מכאן

כ"י יקריב אותו. קרא יחיהו הוה דהא כהיב כרישא דקרא זכר תמים יקריבנו: שפויין אותו. לקיים דברי נדריו: דמטוה לשמוע דברי חכמים. ואית לן לחאזוקיה בחזקה מקיים מטוה וגמר לבטל לקיים דברי בית דין: שאני התם דלחומרא. כלומר איכא למימר דהא דהני מקודשת לחומרא קאמר שאינה מותרת לאחר בלא גט אבל קידושין גמורים לא הוה לבטל קידושין אחרים שלא יתפס בה שאם בל אחר וקדשה לריבה גט אף משני: אינה מקודשת. והיינו קולא: כיון דאתניה. שפירש תנא דפיו לאו כל כמינה למיעקר תנא דדברים שבלב הוה ושמעה ולא מיחתה לומר אע"פ"כ אני חפציה כך קדש אותי בלא תנאי: ורב הסדא הוה בי רב הונא. כלומר הלך לבי מזדקן של רב הונא לעיין בדברי: הבא לי מן החלון. מעות והיו שם מעות של הקדש וסגן בעל הבית כסבור שהן חולוני: דלוסקמא. טסקא (טסק"א: שק) : והביא לו. מאותו חלון: לא היה בלבי. מכוס זה אלא מכוס זה: בעה"כ מעב. שהרי עשה שליחותו והנן (מעילה דף כ.ו.) השליח עשה שליחותו הבעה"כ מעב. והא לא היה בלבי קאמר. והוא ליה לא עשה שליחותו: למיפטר נפשיה מקרבן קאמר. ושקורי קא משקא אבל האי גברא חזינן דטריח לבעלות לחרץ ישראל ונאס: לא עביד איניש טו'. קושיא היא כלומר דילמא האי דלא מופטר משום דלא מהימן הוא ודקאמרת היה לו לפטור עצמו בענין אחר ולומר מזיד הייתי לא לא ניהא ליה למימר דמשוי נפשיה רשע: נזכרתי. לאחר (שהלכתיו) להוציאה בשוק בשליחותי נזכרתי שהם של הקדש קודם שהוצאתי: שליח מעב. ובעל הבית פטור דכיון שנוכר לא שגגה היא גביה ושליח חייב שהוציא מעות הקדש לחולין ואילו לא נזכר בעל הבית הוה רמיא מעילה עליה דלחריבי שליח למעול שולחו על ידו בריש פירקין (לעיל דף מב:) אבל השתא דלויפטר בע"ה רמיא מעילה אשליח ככל התורה כולה דלחין שליח לדבר עבירה והעושה הוא מתחייב: דזבין לניכסיה אדעתא למיסק. ופירש ליה דלדעתא דהכי עבדי: ולא איתדר. ולא יכול לדור או משום חיסור מזונות או לא מנא דירה: והא לא מיתדר ליה. והוא ליה כמאן דלא מני למיסק והדר זביני: אי בעי הוה סליק. ובדלידיה קיימא מילתא ולא בטלה זביניה: אי בעי לא סליק. בהמיה מי אנסו: דלחיתיליד ליה אונסא באורחא. שמע שהיו ליסטים בדרך ללישנא קמא לא הדרינן זביני דהכי קאמר דאי בעי למטרט וללהדורי בתר שירתא הוה סליק וללישנא בתרא דקא מתמה אתמהו ומשמע שלא היה לו שום עיכוב אבל אם היה לו לא עיכוב דהרי זביני: מתני' אינה מקודשת. דדוקא קאמר ליה מקום פלוני שיש לי שם אהבים ואם בל אדם לומר דברים עליו בפניהם ימחו בידו: הרי היא. שם תמנהנה ואין זו קפידא: גמ' לא ממלי מילי עלוי. לא יאמר לה דבר גנאי עלי: לא ניהא ליה לניבוי. שהמגרש את אשתו גנאי הוא לו: מתני' תנא שלא בכתובה. דלמר אי אפשי בלשה נדכתי אבל גיטא בעיה מדבריהם מספיקא כיון דלא פירש דלמא דעתיה נמי אנדכתי: הפוסלין בכהנים. מפורשים בבכורות (פרק מומין אלו): גמ' כהאי גוונא. משנה שנייה שם בהמדי: הכא בלשמועין קידושין איצטריכא ליה. תנא דין כתובה אטו דין קידושין: והתם. דקאי בדיני כתובות איצטריכא ליה משום כתובה ותנא המקדש אינה מקודשת אטו כתובה דעבי למיתני כסופא כנסה שהם תנא בלא כתובה: מתני' סבלונות. דזונות שדרך חתן לשלוח לאחרות: (כ"י)

תוספות היה לו לומר מזיד הייתי. דנהי דאין אנו מאמינים אותו לומר בלבי היה כך מכל מקום מזיד הייתי הו טענה מקובלת יותר ואין נראה כל כך רמאות והר"ם פ' ודאי מזיד הייתי אנו מאמינים לו יותר כי הא דאמרי' בפ"ק דב"מ (דף ג.) גבי אמרו לו שנים אכלת חלב והוא אומר לא אכלתי דחכמים פורטים מטעם דאם רצה לומר מזיד הייתי: דאיתיליד ליה אונסא באורחא. ולעיל שהוצרך לומר דברים שבלב אינן דברים צריך לומר דלשנא דאי בעי לא סליק איתיליד ליה אונסא באורחא וללישנא דאי בעי סליק צריך לומר דאיתיליד אונסא שאפילו ע"י תיור לא היה יכול לעלות: (תוספות)

דף - ב

אינה מקודשת שמחמת קידושין הראשונים שלח וכן קטן שקידש: **גמ'** וצריכא דאי אשמעינן שוה פרוטה אידי דקא נפיק ממונא מיניה טעי אבל פחות

משוה פרוטה אימא יודע שאין קידושין תופסין בפחות משוה פרוטה וכי קא משדר סבלונות אדעתא דקידושין קא משדר ואי אשמעינן הני תרתי משום דבין פרוטה לפחות משוה פרוטה לא קים להו לאינשי אבל קטן שקידש הכל יודעין שאין קידושי קטן כלום אימא כי קא משדר סבלונות אדעתא דקידושין קא משדר קא משמע לן איתמר רב הונא אמר חוששין לסבלונות וכן אמר רבא חוששין לסבלונות אמר רבא ומותבין אשמעתין אף על פי ששלח סבלונות לאחר מכאן אינה מקודשת אמר ליה אביי התם כדקתני טעמא שמחמת קידושין הראשונים שלח איכא דאמרי אמר רבא מנא אימניא לה כדקתני טעמא שמחמת קידושין הראשונים שלח הכא הוא דטעי הא בעלמא הוה קידושין ואביי לא מיבעיא קאמר לא מיבעיא בעלמא דלא נחית לתורת קידושין כלל אלא אפילו הכא

דנחית לתורת קידושין אימא הוּו קידושין קא משמע לן מאי הוּו עלה אמר רב פפא באתרא דמקדשי והדר מסבלי חיישין מסבלי והדר מקדשי לא חיישין מקדשי והדר מסבלי פשיטא לא צריכא דרובא מקדשי והדר מסבלי ומיעוטא מסבלי והדר מקדשי מהו דתימא ניוחש למיעוטא קא משמע לן בעא מיניה רב אחא בר רב הונא מרבא הוחזק שטר כתובה בשוק מהו אמר ליה וכי מפני שמחזיק שטר כתובה בשוק נחזיק בה כאשת איש מאי הוּו עלה אמר רב אשי באתרא דמקדשי והדר כתבי כתובה חיישין כתבי והדר מקדשי לא חיישין מקדשי והדר כתבי פשיטא לא צריכא דלא שכיח ספרא מהו דתימא ספרא הוא דאתרמי קא משמע לן: **מתני**: המקדש אשה ובתה או אשה ואחותה כאחת אינן מקודשות ומעשה בחמש נשים ובהן שתי אחיות וליקט אדם אחד כלכלה של

תאנים ושלחן היתה ושל שביעית היתה ואמר הרי כולכם מקודשות לי בכלכלה זו וקיבלה אחת מהן ע"י כולן ואמרו חכמים אין אחיות מקודשות: **גמ'**

מנהגי מילי אמר רמי בר חמא דאמר קרא **[ויקרא יח-יח]** אשה אל אחותה לא תקח לצרור התורה אמרה בשעה שנעשו צרות זו לזו לא יהא לו ליקוחים אפי' באחת מהם אמר ליה רבא אי הכי היינו דכתיב **[ויקרא יח-כט]** ונכרתו הנפשות העושות מקרב עמם אי קידושין לא תפסי בה כרת מי מחייב אלא אמר רבא קרא בזה אחר זה ומתניתין כדברה דאמר רבה כל שאינו בזה אחר זה אפי' בבת אחת אינו גופא אמר רבה כל שאינו בזה אחר זה אפי' בבת אחת אינו איתביה אביי

רש"י אינה מקודשת. ולא אמרינן יודע היה שאין קידושין קידושין וגמר ושלח סבלנות לשם קידושין אלא אמרינן מחמת קידושין הראשונים שבהן וכן קטן שקידש. ושלח סבלנות משהגדילו: **גמ'** וכיבא. למיתני שחי נשים כפרוטה ולמיתני או אחת בפחות משנה פרוטה וקטן שקידש לאשמעוניהן בכולהו דסבלנות דבעה הכי לאו לקידושין ניתנו: טעמי. וסבר לקידושין ניתנו ולא מסוּבא דלמיתני סבלנות לשם קידושין: חוששין לסבלנות. מי שקידש בלילה ונחלמה וקדם ושלח סבלנות בעדים חוששין שמא קידושין הוּו ואם נתקדשה לאחר כריכה גט מן הראשון: וכן אמר רבה גרס: ומחזיקין אשמעתין. יש לי להשיב על דברי: האם דקתני טעמא דטעמי כו'. בקידושין קמאי וסמך עלייהו אכל האי ללא קידש איכא למיחש להכי: בעלמא. היכא דשלח בלא קידושין: ללא נחיה לתורת קידושין כלל. וללא העלה קידושין על לבו: אכל הכא דנחיה להכי. ומחוד שעלה על לבו וזכר שאין קידושין כלום ושלח סבלנות אימא לשם קידושין: חיישין. דכיון דלאוריחיהו לקדושי כבישא חיישין דלשד הני לשם קידושין: הוחזק שטר כתובה בשוק. שאלו שטר כתובה: מהו. אם נתקדשה לאחר מהו להחזיקה כמקודשת לראשון: ללא שכיח ספרא. אין הסופר מנעי בעיר תמידי: ספרא הוא דאתרמי ליה. וקדם לכחוד קודם קידושין: מהני' כהחת. אמר הרי שתיים מקודשות לי: אינן מקודשות. ואין אחת מהן כריכה גט ובגמרא מפרש טעמא: ושל שביעית היתה. בגמרא מפרש מאי אחא לאשמעוניהן: **גמ'** כשעה שנעשו צרות זו לזו. כגון שקדשן כלה קס"ד דקרא בהכי כתיב וקאמר לה תאמר לך בהן לקוחין: אי הכי דקרא בבת אחת כתיב היכי מחייב כרת אם בל עליהן הרי אין כאן איסור אחות אשה: אלא בזה אחר זה. שקידושין הראשונה היא אשה וקאמר אין קידושין תופסין בלחודה ואם בל עליה ענוש כרת: ומתניתין. כי היו נמי בבת אחת מהאין קרא נפקי וכדריבה וסברא בעלמא הוא כל שאינו בזה אחר זה אפילו בבת אחת אינו הלכך כיון דבאחת אשה לא תפסי קידושין כי קדשינהו כב"א נמי לא הוּו קידושין: (רש"י)

תוספות חוששין לסבלנות. מי' בקונטרס ששידך האשה ונתרצית וקדם קודם הקידושין ושלח סבלנות בעדים חוששין שמא לשם קידושין שלח משמע מתוך פירוש דחיישין שמא מחמת קידושין הם ולכך נקט בלשוננו שידך דאל"כ לא הוּו קידושין דמנא ידעה כדאמר בפ"ק (לעיל דף ו.) גבי נתן לה קידושין ולא פירש וקשה להר"ם וכי שידך מאי הוּו והא בעינן שידבר מענין לענין ובאותו ענין לכך נראה לפרש חוששין כלומר כיון ששלח לה סבלנות חיישין שמא קידשה כבר וכן משמע בסמוך דקאמר באתרא דמקדשי והדר כתבי כתובה חיישין והתם על כרחך צריך לומר דחיישין שמא קידש כבר דלשון חיישין שמא לשם קידושין שלח לא שייך דהא פשיטא דלא שילח לה הכתובה לשם קידושין: ה"ג מקדשי והדר מסבלי פשיטא. דמקודשת כלומר היא דשלח סבלנות קודם הקידושין דמקודשת דדלמא לשם קידושין שלח וי"מ פשיטא דמקודשת דאמר' דקידשה כבר והוּו כמו שפירשתי ומשי לא צריכא דרובא מקדשי והדר מסבלי ומיעוטא מסבלי והדר מקדשי מהו דתימא ניוחש למיעוטא פי' ולא תהא מקודשת קמ"ל דאזלינן בתר רובא ותהא מקודשת וקשה דהיכי קאמר ניוחש למיעוטא והוּו להקל מיהו אין זו קושיא דה"ל אשכחן בבמה דוכתינן (גיטין דף יט:) חיישין שמא במי מילין כתבו והוּו חששא להקל והוּו גיטא מכל וכל וכן בריש פי' אחד דיני ממונות (סנהדרין דף לב.) שטר שכתוב בו זמנו בשבת או בעשרה בתשרי כשר חיישין שמא אחרוהו וכתבוהו. ור"ח גרס איפכא לא צריכא דרובא מסבלי והדר מקדשי ומיעוטא מסבלי מהו דתימא לא ניוחש למיעוטא פירוש שלא תהא מקודשת קמ"ל דחיישי' למיעוטא ותהא מקודשת והשתא ניוחש דחיישין למיעוטא משום חומר דאיסור אשת איש. והשתא הא דקאמר רב פפא באתרא דמקדשי והדר מסבלי פשיטא והדר מסבלי ואפי' חיישי' למיעוטא מסבלי והדר מקדשי היינו שכולם מסבלי והדר מקדשי אך ר"י מצא כתוב גירסא אחרת מסבלי והדר מקדשי פשיטא דלא חיישין ואינה מקודשת לא צריכא דרובא מסבלי והדר מקדשי ומיעוטא מסבלי מהו דתימא ניוחש למיעוטא ותהא מקודשת קמ"ל: לא תקח. פי' לא יהא לך ליקוחין בה תימה אם לא תקח משמע שאין ליקוחים תופסים בה א"כ אמאי תפסי קידושין בחייבי לאוין כגון אלמנה לב"ג וגרושה וחלוצה לכהן הדיוט הא כתיב בהן לא תקח וי"ל דלא ממשמעות דלא תקח דרשי' אלא משמע ליה דה"פ דקרא ואשה אל אחותה לא תקח בבת אחת פירוש לכל אחת ואחת יש דין אחות אשה ואסורה ואחות אשה נפקא לן בפרק האומר (קדושין דף סז:) דאין קידושין תופסין בה דחייבי בריתות היא: אי הכי היינו דכתיב ונכרתו הנפשות העושות ואי קידושין לא תפסי כרת מי מחייב. וקשה דאמרינן ביבמות פרק ארבעה אחין (דף כח:) גבי שלשה אחים שנים מהם נשואים לב' אחיות דרבי שמעון פוסק בשתייהן מן החליצה ומן הייבום שנאמר אשה אל אחותה לא תקח לצרור בשעה שנעשו צרות זו לזו אלמא משמע אע"ג דקידושין לא תפסי יש בהם כרת כיון שפוסק אותם מן החליצה ומן הייבום וי"ל דשאני התם דליכא למיפרך כדפרך הכא כרת מי מחייב דבלא הקידושין נמי איכא כרת דקא פגע באשת אחיו שלא במקום

דף נא - א

המרה במעשר פירותיו מתוקנים ומעשרות מקולקלין ואמאי נימא כל שאינו בזה אחר זה אפי' בבת אחת אינו אמר ליה שאני מעשר דאיתיה לחצאים דאי אמר תקדש פלגא דחיתא קדשה והרי מעשר בהמה דליכא לחצאין וליכא בזה אחר זה ואמר רבא יצאו שנים בעשירי וקראן עשירי עשירי ואחד עשר מעורבים זה בזה שאני מעשר בהמה דאיתיה בטעות דתנן קרא לתשיעי עשירי ולעשירי תשיעי ולאחד עשר עשירי שלשתן מקודשין הרי תודה דליתא בטעות וליתא נמי בזה אחר זה ואיתמר תודה שנשחטה על שמונים חלות חזקיה אמר קדשי לה ארבעים מתוך שמונים ור' יוחנן אמר לא קדשי לה ארבעים מתוך שמונים לאו איתמר עלה אמר ר' יהושע בן לוי הכל מודים כל היכא דאמר קדשי לה ארבעים מתוך שמונים קדשי לא יקדשו ארבעים אלא אם כן קדשי שמונים לא קדשי לא נחלקו אלא בסתם מר סבר לאחירות קא מיכוון ומר סבר לקרבן גדול קא מיכוון ורבא למה ליה לשנויי כרבה תיפוק ליה קידושין שאין מסורין לביאה נינהו לדבריו דרמי בר חמא קאמר: איתמר קידושין שאין מסורין לביאה אביי אמר הוּו קידושין רבא אמר לא הוּו קידושין אמר רבא בר אחינא אסברא לי **[דברים כד-א]** כי יחא איש אשה ובעלה קידושין המסורין לביאה הוּו קידושין קידושין שאין מסורין לביאה לא הוּו קידושין תנן המקדש אשה ובתה או אשה ואחותה כאחת אינן מקודשות הא אחת מאשה ובתה או מאשה ואחותה מקודשת ואמאי קידושין שאין מסורין לביאה נינהו תיובתא דרבא אמר לך רבא וטעמיך אימא סיפא מעשה בחמש נשים ובהן שתי אחיות וליקט אחד כלכלה של תאנים ושלחן היתה ושל שביעית היתה ואמר הרי כולכם

מקודשות לי בכלכלה זו ואמרו חכמים אין אהיות מקודשות אהיות הוא דאין מקודשות הא נכריות מקודשות ה"ד אילימא דאמר כולכם קני את וחמור הוא ואת וחמור לא קנה

ר"ש המרכה במעשרות. המפריש אחד מהמשה שמנה ארבעה לחולין כדן זה ומדד חמישית למעשר: מעשרותיו מקולחין. דטבל ומעשר מעורבין זה בזה שהכרי כולו טבל הוא וכשמנה ארבעה לחולין לא היה לו לטובל מן הכרי למעשר אלא חצי מדה חמישית והוא הפריש מדה שלמה ושם מעשר לא חל עליו אלא כפי חשבון ונמאלא השאר טבל ואסור לכל אדם עד שיקנהה ואם איהא דכל שאינו בזה אחר זה חצי בבת אחת כלל אמאי פירוחיו מחוקקין ולמה חל שם מעשר אפי' לפי חשבון הרי אינו בזה אחר זה שאם הפריש פעם אחת וחזר והפריש לא היה שם מעשר חל על האחרון: דאם אמר התקדש פלגא פלגא דחיתתא קדשה. הלכך כשהפריש בבת אחת חזר ומכשיר יא' לו למעשר לחול על כל חטה וחטה לפי חשבון ואיכא למימר דנתפשו כוליהו לפי חשבון אבל גבי אהיות ליכא למימר נתפשו קנה קידושין אכל חלה וחלה: דליכא לחלחין. בשמנה השעה אינו יכול להוציא שנים וזומר חצי כל אחד יהא מעשר ויקרב לחלחין וליהא נמי בזה אחר זה שאחר שקרא לעשירי עשירי וחזר וקרא לאחד עשר עשירי אינו קדוש: ואחד עשר מעורבין. אחד מהן מעשר גמור אבל אינו ידוע איזה הוא והשני שם שלמים עליו כדון אחד עשר שקרא עשירי אחר שטעה וקרא לעשירי תשיעי דק"ל שהוא שלמים כדלקמן האו הוי נמי שלמים שהרי אחד עשר זה אף הוא אחר קריאת השיעי נקרא עשירי והרי הו מעורבין וירעו עד שיסחאבו ויביא בהמה חולין ויחמר כ"מ שהו שלמים יהא מחולל על בהמה זו ויקרב זו שלמים והשנים נאכלין לבעלים ששניהם ספק מעשר ומעשר בהמה נאכל במומו לבעלים והא הכא דליתו בזה אחר זה דליתו קרא לעשירי עשירי לא קדש אחד עשר כלל וכי קראהו בהדדי חשיב חד מנייהו מעשר לטעור את התשעה: שאני מעשר דאהיה בטעות. אם טעה מלקרות העשירי בשמו הוי מעשר דהון וקרא להשיעי ולעשירי תשיעי ולאחד עשר שבא אחריו של זה קרא עשירי (על שלשתן מקודשין וסוף המשנה תשיעי נאכל במומו והעשירי מעשר ואחד עשר קרב שלמים וילוף לה מקראי הלכך כי היכי דחל שמו על הטעות חל נמי כי נפיק אחד עשר בהדיא ולא הפסיד העשירי את שמו בכך אבל קידושין דליחנהו בטעות אינו בזה אחר זה בכל מקום שאינו בבת אחת: והרי תודה. לחמי תודה: דליחנהו בטעות. שאם שחט תודה על ארבעים חלות ונתכוון לשחורות ונמאלא לבנות שאינו אותן שדעתו לא קדשו דהון (נזיר דף לא.). הקדש טעות ב"ש אומרים הקדש וב"ה אומרים אינו הקדש: וליחנהו בזה אחר זה. שאם שחטה על ארבעים חלות וחזר ואמר על ארבעים אחרות יקדשו גם אלו עם אלו לא קדשו שהתודה טענה ארבעים חלות כדלמינין במנחות (דף עו.) ושחטה הוצב מקדשתו קדושת הגוף כדלמינין ההם (דף עה:) קרבנו על זבח מלמד שאין להם קדוש אלא בזביחה דהאי קרבנו בלחם משעתי דכתיב על חלות לחם חמץ יקריב קרבנו וגו': על שמונים חלות. הביא אלה לעזרה שמונים: קדשו ארבעים מהוך שמונים. ויולא ידי תודתו והתם מפרש היכי מהלכלים: לא קדשו. קא סלקא דעתך דכרבה פליגי דלמר כל שאינו בזה אחר זה אינו בבת אחת ומקשי לה מדחזקה שהיה רבו של ר' יוחנן כדלמינין בעירובין (דף כד.) גבי סנדל שנפסקה אחת מהסרסויות: היכא דלמר וכו'. כלומר היכא דלא נתכוון שיקדשו אלא ארבעים ואת השאר הביא לאחריות שאם יאבדו או יטמאו אלו יהו אלו תחתיהן: לא יקדשו. כלומר לא נתכוון שיקדשו ארבעים בלא שמונים שדקנוהו ואמר (לכולם) נתכוונתי: לא קדשו. כדכרבה דכל שאינו בזה אחר זה אינו בבת אחת: בסתמא. ששחט סהם והלך לו: לאחרייתו מהכוון. ולא היה בלבו אלא על ארבעים: קרבן גדול. ועל כולם היה לבו: ורבה למה ליה לטנויי. לעיל טעמא דמתני' דקתני אינה מקודשת כדכרבה: תיפוק ליה. דאפי' לא קדש אלא אחת מהן אלא שפירש איזו היא אית ליה לרבה דליתנה מקודשת דקידושין שאין מסורין לביאה הן שאין ידוע איזה מהן אחת אשה ושמעתי ליה לרבה דלמר לקמן קידושין שאין ראויין לביאה אינן קידושין: לדבריו דכמי בר חמא קאמר לה. לדידך דילפת ליה מהאי קרא לא תוקמא לקרא בבת אחת דקשיא ונכרתו אלא אוקמי בזה אחר זה והדר תיפוק לך בבת אחת דמתני' מנייה וביה משום דכרבה: איתמר גרס: קידושין שאין מסורין לביאה. קדש אחת משתי אהיות ולא פירש איזויה מהם דליתן יכול לישא אחת מהן דשמא זו היא אחת אשתו: בר האינה אסבכה לי. הבינו דבר זה שיכולני להביא לו ראיה מן התורה: כי יקח אש. דהיינו קידושי כסף דגמרינן להו (לעיל דף ב.) היחה קיחה וכתוב ובעלה דבעינן ראיה לביאה: כחתת. הוא דלינן מקודשות משום דכל שאינו בזה אחר זה אפי' בבת אחת אינו: הא אחת מנאשה ובהה. ולא פירש מקודשת: הא נכריות. שעממה מקודשת: קני את וחמור הוא. ונתן מתנות לנולד ולעובר שצמעי אמו שאינו קונה כלום גם הנולד אינו קונה שהרי לא הקנה לזה בלא זה והבא נמי איכא חלה דלא חזיא ליה כלל: (ר"ש"י)

תוספות קידושין שאין מסורין לביאה רבא אמר לא הו קידושין. מ' בקונטרס דכתיב ובעלה דבעינן ראויין לביאה וקשה דהא חייבי לאוין אינם ראויין לביאה ותפסי בהו קידושין לכך נראה לפרש קידושין שאין מסורין לביאה כלומר שאיסור הביאה ע"י קידושין והיינו היכא דקידש אחת משתי אהיות בבתם שמקדש קידושין ביתה כל אחת מהן ומותרת ועכשיו ע"י קידושין נאסרו שתיהן אבל חייבי לאוין איסור הביאה לא באה ע"י קידושין שהרי מקדש לכן נאסרו בביאה כמו אחר הקידושין:

ב - נא דף

אלא לאו דאמר להו אחת מכס וקתני אין אהיות מקודשות לרבא קשיא רישא לאביי קשיא סיפא אביי מתרץ לטעמיה רבא מתרץ לטעמיה אביי מתרץ לטעמיה המקדש אשה ובתה או אשה ואחותה כאחת אינן מקודשות הא אחת מאשה ובתה מאשה ואחותה מקודשות ואם אמר הראייה לביאה תתקדש לי אינה מקודשת ומעשה נמי בחמש נשים ובהן שתי אהיות וליקט אחד כלכלה של תאנים ואמר הראייה לי מכס תתקדש לי ואמרו חכמים אין אהיות מקודשות ורבא מתרץ לטעמיה המקדש אחת מאשה ובתה או אחת מאשה ואחותה נעשה כמי שקידש אשה ובתה או אשה ואחותה כאחת ואינן מקודשות ומעשה נמי בחמש נשים ובהם שתי אהיות וליקט אחד כלכלה של תאנים ואמר הרי כולכם ואחת משתי אהיות מקודשות לי בכלכלה זו ואמרו חכמים אין אהיות מקודשות ת"ש המקדש את בתו סתם אין הבוגרות בכלל הא קטנות בכלל ואמאי קידושין שאין מסורין לביאה נינהו ותיבותרא דרבא אמר לך רבא הכא במאי עסקינן כשאינן שם אלא גדולה וקטנה הא בוגרות קתני מאי בוגרות בוגרות דעלמא אי הכי מאי למימרא הכא במאי עסקינן דשויתיה שליח מהו דתימא כי מקבל קידושי אדעתה דידה קא מקבל קמ"ל דלא שביק איניש מידי דאית ליה הנאה מינייה מי לא עסקינן דאמרה ליה קידושי לדידך אפי' לא שביק איניש מצוה דרמיא עליה ועביד מצוה דלא רמיא עליה ת"ש מי שיש לו שתי כתי בנות משתי נשים ואמר קידשתי את בתני הגדולה ואיני ידוע אם גדולה שבגדולות ואם גדולה שבקטנות אם קטנה שבגדולות שהיא גדולה מן הגדולה שבקטנות כולן אסורות חוץ מקטנה שבקטנות דברי ר"מ הכא במאי עסקינן כשהוכרו ולבסוף נתערבו דיקא נמי דקתני איני ידוע ולא קתני אין ידוע ש"מ אי הכי מאי למימרא לאמקי מדר' יוסי דאמר לא מחית איניש נפשיה לספיקא קמ"ל דמחית איניש נפשיה לספיקא ת"ש מי שקידש אחת משתי אהיות ואינו ידוע איזו קידש נתון גט לזו וגט לזו הכא במאי עסקינן כשהוכרו ולבסוף נתערבו דיקא נמי דקתני אינו ידוע ולא קתני אינו ידוע אי הכי מאי למימרא סיפא איצטריכא ליה מת ולו אח אחד חולץ לשתיהן היו לו שנים אחד חולץ ואחד מייבם אם קדמו וכנסו אין מוציאין אותם מידם דקא מיחליץ והדר יבומי אבל יבומי והדר מיחליץ לא דקא פגע באחות זקוקתה ת"ש שנים שקדשו שתי אהיות זה אינו ידוע

איזו קידוש זה אינו יודע איזו קידוש זה נותן שני גטין זה נותן שני גטין ה'ג' שהוכרו ולבסוף נתערבו דיקא נמי דקתני אינו יודע ולא קתני אין ידוע שמע מינה אי הכי מאי למימרא סיפא איצטריבא ליה מת ולזה אח וזה אח זה חולץ לשתיהן זה חולץ לשתיהן לזה אחד ולזה שנים

רש"י אלא לאו אחת מכס. דלאו את וחומר הוא לאס קידש זו לא קידש זו: רבא מתרץ. מהני לטעמיה הא דקתני כחמת לאו למידק הא אחת מאשה ובהה מקודשה אלא ה"ק המקדש אחת מאשה ובהה הרי הוא כמו שקדשן כחמת ואינו מקודשות דקידושין שאין מסורין לביאה הו: הרי כולכס אחת משתי אחיות כו' דהשתא לאו את וחומר הוא דהא דלון אחיות מקודשות משום ספיקא הוא דלא ידע הי קדיש הא אי ידע בת זבייה היא הלכך נכריות מקודשות והא דלא חוקמא כגון דלמזר אחת מכס משום דקתני במתני' כלכס ואין לשבש הספרים ולומר דאחת מכלכס גרם וכגון שלא קידש אלא חדא דל"כ לא מתרכלא הא דלשמעיעין לקמן (דף נב.) ממתני' אשה נעשית שליח לחברתה במקום שנעשית לה כרה: המקדש את בתו סהס. אחת מבנותיה מקודשת לוי: אין הבוגרות בכלל. אם יש בוגרות הרבה אין אחת מהן בספק קידושין הללו להטריך גט לפי שאין ברשותו לקבל להו קידושין: הא קטנות בכלל. וזריכות גט ואפי' הרבה: כשאין שם אלא בוגרת אחת וקטנה אחת. וכיון שאין הגדולה בספק אין קידושין אלא בקטנה וקידושי ודאי הו' וה"ה אם היו שם גדולות הרבה כיון דליון בכלל הו' להו קידושין בקטנה ולהכי איצטריך לשנויי כשאין שם אלא גדולה אחת דעל כרחיך קטנו' דומיא דגדולות דייקוין ומהשתא דייק הכי הא קטנה בכלל: והא בוגרות קתני. טובא ודכוותה דייקוין על כרחיך הא קטנות בכלל ודאיכא תרתי: בוגרות דעלמא. כל איש שיש לו בת בוגרת אין ארונו הבוגרות בכלל קידושין שקבל אביה: אי הכי מאי למימרא. אי אמרת בשלמא דדאיכא טובא איצטריך למתני משום דיוקא דידה למידק הא קטנות בכלל דלשמעיעין דקידושין אלא השתא לא היה איצטריך ולא דיוקא דידה איצטריך דפשיטא דבוגרת אין לו רשות ואין כאלו עוד אלא קטנה וקידושין מסורין לביאה הו' ופשיטא דהו' קידושין: דשיתיה שליח. לקדשה לכל הבת: דלית ליה הגאה מיניה. דכסף קידושיה שלו: מי לא עסקינן. קושיא היא וכי לא שמעיעין מינה ממתני' דאפי' אמרת לביאה קידושי לדידך קתני נמי דאינה בכלל: דרמיא עליה. דכתיב (ירמיהו כט) ואת בנותיהם הנו לאנשים: גדולות. בנות הראשונה: קטנות. בנות השניה: אם קטנה שבגדולות. וכ"ש אמלעית שבגדולות בספק זה ולגבי בנות שניה מקרי כוליה בנות גדולות: כולן אסורות. לאחריה עד שיתן גט ואפי' אמלעית שבקטנות דלגבי קטנות אותה הבת גדולה היא ושמעיעין דהמקדש אחת משתי אחיות סהס שתייה כריכות גט: שהוכרו. בשעת קידושין פירש לו: ולבסוף נתערבו. שכה איזו גדולה פירש לו: לאפוקי מדר' יוסי. פליגי באידך פירקא (לקמן דף סד:) ואמר כולן מותרות להשא לאחריהם בלא גט חוץ מן הגדולה שבגדולות: דלא מהית איניש נפשיה לספיקא. להזכיר שם גדולה אם לא גדולה שבכולן שאם יסתחא הדבר שלא יהא בספק: אין מוסיאין ארום מידס. אפי' לא כנס הראשון את יבמתו ופגע בנאות זקוקתו מאחר שכנסה השני פגע זיקה והותרה לראשון לקיימה לחמות זקוקה דרבנן היא ולא קנסי ליה להאיא: אין ידוע. משמע לעולם: סיפא איצטריבא ליה. דקתני הו' שנים אחד חולץ ואחד מייבם ולא שמעיעין דוקא הכי מיהלך חד מינייהו לחדא ברישא והדר מייבם שני לשינה ממה נפשך אם זו ארוסת אחיו שפיר מייבם ואם לאו נכריה בעלמא היא ואינה אחות יבמתו הזקוקה לו דהויא דמית ללחוח אשהו שהכי נפטרה זיקת ארוחה הימנה בחליטת אחיו ולא גזרו על אחות חלוצה משחלצה אלא על החלוץ לבדו דקא פגע בנאות זקוקה וכל זמן שלא חלץ ה' מן האחיו ארוחה אחותה על כולן מדברייהם משום דלמיתא ללחוח אשהו: הכי גרסינן דיקא נמי דקתני ואין יודע ולא קתני ואין ידוע: (רש"י)

תוספות האחד חולץ לשתיהן. מי' האחד יחידי והשנים אחד חולץ ואחד מייבם ודוקא מיחלץ והדר יבומי פירוש שחלץ היחידי תחילה והדר יבומי א' מן השנים אחר חליצת אחיו דממה נפשך מותר דאי חלץ אחיו לזקוקתו א"כ מותר זה ליקח אחותה כיון דחלץ אחיו פגע הזיקה ואי לא חלץ לזקוקתו א"כ זה יבם זקוקתו אבל יבומי אחד מן השנים אפי' לאחר חליצת אחיו שאין כאן אחות זקוקתו כדפירשתי לא מישתרי דכיון דלא חלץ היחידי לשתיהן איכא למיחש בזו שמתייבמת שמא זו יבמתו של יחידי ונמצא כונסה בפגע ביבמה לשוק בלא חליצה ולא מצינו לפרש דדוקא מיחלץ והדר יבומי קאי אשנים אבל איכא לא משום דשמתא פגע באחות זקוקתו דהא מרישא (תוספות) שמעיעין:

א - נב דף

האחד חולץ לשתיהן והשנים אחד חולץ ואחד מייבם אם קדמו וכנסו אין מוציאין אותן מידם דוקא מיחלץ והדר יבומי אבל יבומי והדר מיחלץ לא דקא פגע ביבמה לשוק ת"ש דתני טביומי לזה חמשה בניים ולזה חמשה בנות ואמר אחת מבנותיה מקודשת לאחד מבני כל אחת ואחת צריכה חמשה גיטין מת אחד מהם כל אחת ואחת צריכה ארבעה גיטין וחליצה מאחד מהן וכ"ה ה"ג שהוכרו ולבסוף נתערבו הא אחת מבנותיה לאחד מבני קתני תיובתא דרבא תיובתא והילכתא כוותיה דאביי ביע"ל קג"ס: מעשה בחמש נשים: אמר רב ש"מ ממנתיתין ארבע ונקיט רב בידיה תלת ש"מ המקדש בפירות שביעית מקודשת ושמע מינה קידשה בגזל אינה מקודשת אפילו בגזל דידה ממאי מדקתני שלהם היתה ושל שביעית היתה טעמא דשביעית דהפקר הוא הא דשאר שני שווע לא ושמע מינה אשה נעשית שליח לחבירתה ואפילו במקום שנעשית לה צרה ואידך מאי היא קידושין שאין מסורים לביאה וניחשבה משום דמספקא ליה אי כאביי אי כרבא כי סליק ר' זירא אמרה להא שמעתא קמיה דר' יוחנן אמר ליה מי אמר רב הכי והוא לא אמר והאמר ר' יוחנן גזל ולא נתייאשו הבעלים שניהם אינם יכולים להקדיש זה לפי שאינו שלו זה לפי שאינו ברשותו הכי קא"ל מי אמר רב כוותי מיתביבי קידשה בגזל בחמס ובגניבה או שחטף סלע מידה וקדשה מקודשת התם בגזל דידה הא מדקתני סיפא או שחטף סלע משלה מכלל דרישא בגזל דעלמא עסקינן פירושי קא מפרש קידשה בגזל בחמס ובגניבה כיצד כגון שחטף סלע מידה וקדשה בו

רש"י האחד חולץ לשתיהן. שהרי אינו יכול לכנס דילמא פגע באחות זקוקה: דוקא קתני. האחד חולץ לשתיהן תחילה והדר יבומי אחת מהשתים אחר חליצת אחיו אבל יבומי אחת מן השתים תחילה אפי' לאחר חליצת אחיו שאין כאן אחות זקוקה לא לשתיהן דכיון דלא חלץ היחידי לשתיהן איכא למיחש בזו שמתייבמת שמא זו היא יבמתו של יחידי נמצא כונסה נשא יבמה לשוק כלומר למי שאין ליבמה ונשא אחתה בלא חליצה ומשום הקדמת חליצת אחד מן השנים ליבום של שני לא איצטריך למיתניא דהא דפניעת אחות זקוקתו מרישא שמעיעין: אחת מבנותיה מקודשת לאחד מבני. ובגזל שעשאוהו עליה: כל אחת לריכה ה' גיטין. שאין ידוע איזו נתקדשה ומאיזה מהם נתקדשה לפיכך לריכות גט מכולן: וחליצה מאחד מהן. שמא ארוסת המת היא וכל אחת עומדת בספק זה: יע"ל קג"ס. סימני הלכות הן שנתלקו בהם אבי ורבא ובכל מקום הלכה כרבא חוץ מאלו יאוש שלא מדעת באלו מליצות (ב"מ דף קא:) ועד זומס אביי אמר למפרע הוא נפסל בפקר זה בורח (בנהדרין דף כז.) לחי העומד מאליו בפי' דעירובין (דף טו.) קדושין שלא נמסרו לביאה בשמעיהן גיבוי דעתא בגיטא בהשולח (גיטין דף לד.) מומר כובל נבילות לחי' אבון (זה בורח) (דף כז.): ונקיט רב בידיה תלת. לשלם מהו היה ארוחו בידו לסדרן בסדר גירסתו אבל הרביעית לא היתה מוחזקת בידו לסדרה בגרסתה הגמרא: המקדש בפירות שביעית

קנה לחם לא קנה היאר ולא מעות לחולין: לדידי. אם הוציא לא מעל לא זה ולא זה שאין מעילה במעות חלא בחולין: לדידי. דיש מעילה במעות: חזי לי מיהא לחנוני ככמה"ב. והוא מעל ולא נזכר דלאו ככמה"ב יתנוח. ואם היה כן כהוא חלא ככמה"ב והוא מעל ולא נזכר דמידע ידע דלכך תמיד למעות לקנות סחורה: (רש"י)

תוספות איהו לא ניחא ליה משום אונסא דאורחא. פי' בקונטרס דעל כרחק אונסא דאורחא עליה דידיה רמיא שהמערש אין כאן בו שוה פרוטה שלא ניתן להוציא אלא בירושלים שאפי' ימכרו דמיו נתפסיין בקדושתו וקידושוין צריכין שיהו שוים שוה פרוטה הילכך אי הוה ידע מעיקרא דמעשר הוי כיון דבעי לקבולי עליה אונסא דאורחא לא הוה מקדש לה ביה דשכיח לאיתנוסי גבי איתתא טפי מגברא משמע מתוך פירושו שלא יחולו הקידושוין במזיד עד שיהו בירושלים וקשה דפריך בבכורות (דף ט:) והרי מעשר שהקפידה תורה בכסף צורה פי' כשפודה אותו צריך לפדותו בכסף שיש בו צורה וקאמר ר' יהודה במזיד קידש ומאי פריך והא איהו לא אמר שיגמרו עד שיהיה המעשר בירושלים ואירושלים לא הקפידה תורה בכסף צורה דכתבי (דברים יד) ונתת הכסף בכל אשר תאוו נפשך אלא ש"מ מקדשת אפי' בגבולין אם קבלה את המעשר לכן ג"ל כפירוש הקונטרס שני דפירש אי נמי אפי' דאין אחריות מוטל עליו לא ניחא ליה דתיהוי לה תרעומת עליה לומר לו קדשתני בדבר שלא הועיל לי מיהו קשה דמשמע הכא דמתני' איירי בגבולין ואפי"ה קאמר ר' יהודה דבמזיד קידש דמעשר ממון הדיוט הוא וכן משמע לקמן (דף נד:) דקאמר הפרוטה מעשר שני שלו מוסיף חומש ומוקי לה כר' יהודה וההיא ע"כ בגבולין איירי דאי בירושלים אין פודין בו מעשר שני אלמא משמע דמעשר שני ממון הדיוט הוא לר' יהודה אפי' בגבולין וקשה מפרק חלק (סנהדרין דף קיב:) דמשמע התם דבגבולין כ"ע לא פליגי דממון גבוה גבי עיסת מעשר שני ר"מ פטר מן החלה וחסמים מחייבין ואמר רב חסדא מחלוקת במעשר שני בירושלים דר"מ סבר ממון גבוה הוא ורבנן סברי ממון הדיוט הוא אבל בגבולין דברי הכל פטורים וי"ל דאע"ג דלר' יהודה ממון הדיוט הוא אפי' בגבולין מ"מ קאמר רב חסדא דלאו עיסה היא להתחייב בחלה הואיל ואין ראיה שם לאכול: אף במכר לא קנה. ולא יצאו מעות לחולין ואין מעילה לר"מ אלא באוכל הקדש אבל במוציא הקדש אין לו מעילה דכל מקום שהוא שם הקדש חל עליו דכל היכא דאיתא בי גזא דרחמנא איתיה כיון דאי הוה ידע לא הוה מפיך אבל במזיד קידש דר"מ לטעמיה דאמר הקדש במזיד מתחלל ומפיך לה מקרא (או מעלה מעל) ואין מעילה אלא בשינוי כלומר במזיד דאם ירצה לזלווה יקנוני מיד וזה שינה היכא דקידש במזיד וראיה. דמעלה מעל הוי במזיד דכתבי (במדבר ה) גבי סוטה גבי איש כי תשטה אשתו ומעלה בו מעל והתם על כרחק במזיד קאמר דודאי כשמונה מידה היא וקרא דונתן הכסף וקם לו למצוה בעלמא דבלאו כסף הוא מתחלל אם ירצה לזלווה ומיהו במעשר קאמר רבי מאיר דבין בשוגג ובין במזיד לא קידש דבמעילה הוא דגלי קרא דבמזיד מתחלל אבל מעשר דכל היכא דאיתא שם מעשר עליו רבי יהודה סבר ממון בעלים הוא ולכך במזיד קידש דממונא הוא אבל בשוגג לא משום טירחא

נד

חזרנו על כל צדדים של ר"מ ולא מצינו הקדש בשוגג אין מתחלל במזיד מתחלל ומשתניין בכתנות כהונה שלא בלו הואיל וניתנו ליהנות בהן לפי שלא ניתנה תורה למלאכי השרת ת"ש כתנות כהונה שבלו מועלין בהם דברי ר"מ מאי לאו אפי' לא בלו לא בלו דוקא ת"ש מועלים בחדתיין ואין מועלים בעתיקים (דברי ר' יהודה) ר' מאיר אומר מועלין אף בעתיקים שהיה ר"מ אומר מועלין בשיירי הלשכה ואמאי נימא הואיל וניתנו ליהנות לפי שלא ניתנה תורה למלאכי השרת דהא חומת העיר ומגדלותיה משירי הלשכה אתו דתנן חומת העיר ומגדלותיה וכל צרכי העיר באין משירי הלשכה לא תימא ר"מ אלא אימא ר' יהודה ת"ש דתינתא אמר ר' ישמעאל בר רבי יצחק אבני ירושלים שנשרו מועלים בהם דברי ר"מ לא תימא ר"מ אלא אימא ר' יהודה ר' יהודה ירושלים מי מיקדשא והתנן כאימרא כדירים כעצים כאשיש כהיכל כמזבח כירושלים ר' יהודה אומר כל האומר ירושלים לא אמר כלום וכי תימא משום דלא אמר כירושלים והתינתא ר' יהודה אומר כל האומר כירושלים לא אמר כלום עד שידור בדבר הקרב בירושלי'

רש"י חזרונו על כל צדדים של ר"מ ולא מצינו הקדש בשוגג אין מתחלל במזיד מתחלל ומשתניין בכתנות כהונה שלא בלו הואיל וניתנו ליהנות בהן לפי שלא ניתנה תורה למלאכי השרת ת"ש כתנות כהונה שבלו מועלין בהם דברי ר"מ מאי לאו אפי' לא בלו לא בלו דוקא ת"ש מועלים בחדתיין ואין מועלים בעתיקים (דברי ר' יהודה) ר' מאיר אומר מועלין אף בעתיקים שהיה ר"מ אומר מועלין בשיירי הלשכה ואמאי נימא הואיל וניתנו ליהנות לפי שלא ניתנה תורה למלאכי השרת דהא חומת העיר ומגדלותיה משירי הלשכה אתו דתנן חומת העיר ומגדלותיה וכל צרכי העיר באין משירי הלשכה לא תימא ר"מ אלא אימא ר' יהודה ת"ש דתינתא אמר ר' ישמעאל בר רבי יצחק אבני ירושלים שנשרו מועלים בהם דברי ר"מ לא תימא ר"מ אלא אימא ר' יהודה ר' יהודה ירושלים מי מיקדשא והתנן כאימרא כדירים כעצים כאשיש כהיכל כמזבח כירושלים ר' יהודה אומר כל האומר ירושלים לא אמר כלום וכי תימא משום דלא אמר כירושלים והתינתא ר' יהודה אומר כל האומר כירושלים לא אמר כלום עד שידור בדבר הקרב בירושלי'

רש"י חזרונו על כל צדדים של ר"מ ולא מצינו הקדש בשוגג אין מתחלל במזיד מתחלל ומשתניין בכתנות כהונה שלא בלו הואיל וניתנו ליהנות בהן לפי שלא ניתנה תורה למלאכי השרת ת"ש כתנות כהונה שבלו מועלין בהם דברי ר"מ מאי לאו אפי' לא בלו לא בלו דוקא ת"ש מועלים בחדתיין ואין מועלים בעתיקים (דברי ר' יהודה) ר' מאיר אומר מועלין אף בעתיקים שהיה ר"מ אומר מועלין בשיירי הלשכה ואמאי נימא הואיל וניתנו ליהנות לפי שלא ניתנה תורה למלאכי השרת דהא חומת העיר ומגדלותיה משירי הלשכה אתו דתנן חומת העיר ומגדלותיה וכל צרכי העיר באין משירי הלשכה לא תימא ר"מ אלא אימא ר' יהודה ת"ש דתינתא אמר ר' ישמעאל בר רבי יצחק אבני ירושלים שנשרו מועלים בהם דברי ר"מ לא תימא ר"מ אלא אימא ר' יהודה ר' יהודה ירושלים מי מיקדשא והתנן כאימרא כדירים כעצים כאשיש כהיכל כמזבח כירושלים ר' יהודה אומר כל האומר ירושלים לא אמר כלום וכי תימא משום דלא אמר כירושלים והתינתא ר' יהודה אומר כל האומר כירושלים לא אמר כלום עד שידור בדבר הקרב בירושלי'

תוספות בכתנות כהונה. פ"ה משנתינו דקתני לא קידש אלמא לא מתחלל במקדש בכתנות כהונה שלא בלו וראויין לעבודה וכל זמן שראויין לעבודה אין מעילה בשגגותן שלכך הוקדשו בתחילה ליהנות בשגגתן בכל עת שלא יתכוין לחללם שלא ניתנה תורה למלאכי השרת שיהו הכהנים וזיזים כמלאכי השרת להפשיטן בגמר העבודה ולא שהוים עליהם אחר עבודה כהרף עין וא"ת א"כ היב' קאמר ר' יהודה דבשוגג קידש וגם במזיד אליבא דר"מ הרי לא נתחללו דהא כלי שרת הן וכלי שרת אמרי' דיש מועל אחר מועל ואין יוצאין לחולין וי"ל דאיירי דאותן כתנות לא נתחנכו עדיין לעבודה דאז אין קדושת כלי שרת עליהם אלא קדושת בדיק הבית כדאמר פ"ק סנהדרין (דף טז:) עבודתן מוחנכת מועלין בחדתיין ואין מועלין בעתיקין כו'. כך היה הענין של הבאת שקלים בא' באדר משמיעין על השקלים לרביא וכל אותו חדש היו מביאין שקלים בלשכה עד פרוס וגו' הפסח היינו אחד בניסן ותורמין מהן תרומה ראשונה שגבי' פריקים בשנה תורמין בפרוס הפסח ובפרוס עצרת ובפרוס החג כלומר כל השקלים הבאים מאחד באדר עד אחד בניסן ונתנין אותן תוך הלשכה ותורמין מהן תרומה ראשונה בשלש קופות של שלש סאין ומתן היו לוקחין כל קרבנות צבור עד פרוס עצרת לפי הצורך ומן המותר של אותן קופות פליגי [תנאי] התם (בשקלים פ"ד מ"ד) חד אומר שעושין מהן רקועי פחין צפוי למזבח וחד אומר שעושין מהן קיץ למזבח והשאר מן הלשכה לאחר שתמלואו הקופות נעשו שיריים לחומת העיר ומגדלותיה ומניסן ואילך המביא שקלו נתנו בתקלין חדתין פירוש שפורות הנקראים כך רחבים למטה וקצרים למעלה ועל שם שנותנין לתוכן שקלים חדשים משנה זו נקראים תקלין חדותין ומשמיע אחד בסיסן דהיינו פרוס עצרת תורמין תרומה שניה

הוא משום גזירה אמאי קאמר התם לשון מתחללין דמשמע אפילו דיעבד לא מהני והא אמר בכל דוכתי דכל דבר שהוא דרבנן בדיעבד מהני ואם כן מחללין מיבעי ליה דכוותיה אמרינן בפרק הזהב (ב"ב דף מה:): דקאמר התם אלא מאי דרבנן אין מתחללין אין מחללין מיבעי ליה ויש לומר כיון דבההיא דלולב הגזול יש תקנה לעשות לומר יחזרו דמים למקומן דקאמר הכא משום הכי קאמר דאפילו דיעבד לא מהני דאי אמרינן מהני כן לי דיעבד כמו שהיה עושה אותו בתחלה: (תוספות)

דף נו א

ואם לקח בשוגג יחזרו דמים למקומם במזיד תעלה ותאכל במקום אמר רבי יהודה במה דברים אמורים במתכוין ולקח תחילה לשם שלמים אבל במתכוין להוציא מעות מעשר שני לחולין בין שוגג בין מזיד יחזרו דמים למקומם והאנן תנן רבי יהודה אומר במזיד קידש אמר רבי אלעזר אשה יודעת שאין מעות מעשר שני מתחללין על ידה ועולה ואוכלתו בירושלים מתקיף לה ר' ירמיה והרי בהמה טמאה עבדים וקרקעות דאדם יודע שאין מעות מעשר שני מתחללין עליהן ותנן אין לוקחים בהמה טמאה עבדים וקרקעו' במעות מעשר שני אמר' בירושלים ואם לקח יאכל כנגדן אלא הכא באשה חבירה עסקינן דידעה אמר מר אם לקח יאכל כנגדן ואמאי יחזרו דמיו למקומם כי התם אמר שמואל

רש"י בשוגג. שלא ידע שהן מעות מעשר שני יחזרו דמים למקומם כופין המוכר להחזיר הדמים דמקח טעות הוא שאליו ידע שהן מעות מעשר לא היה לוקחה דעריהא ליה מילתא להוליכה לירושלים ובמעוהו היה ניהא ליה לאמטויינהו: במקום. בירושלים דכתיב (דברים יב) אל המקום אשר יבחר וגו' ד"ל. אמר קאי: לשם שלמים. שכן דרך כל בהמות שנקחות בכסף מעשר ליקרב שלמים כליפסין לה במנחות (דף סב.) שם שם וזאת שלמים וזאת חטאת וזאת קרבן: לחולין. שלקחה לאוכלה חוץ למקום: בין שוגג. לאו אמתכוין להוציא לחולין קאי ד"ל לאו שוגג הוא והאי מתכוין דקתי אמר רבי אלעזר אשה יודעת שאין מעות מעשר שני מתחללין על ידה ועולה ואוכלתו בירושלים מתקיף לה ר' ירמיה והרי בהמה טמאה עבדים וקרקעות דאדם יודע שאין מעות מעשר שני מתחללין עליהן ותנן אין לוקחים בהמה טמאה עבדים וקרקעו' במעות מעשר שני אמר' בירושלים ואם לקח יאכל כנגדן אלא הכא באשה חבירה עסקינן דידעה אמר מר אם לקח יאכל כנגדן ואמאי יחזרו דמיו למקומם כי התם אמר שמואל

תוספות ואם לקח בשוגג יחזרו דמים למקומם. פי' בקונט' דכופין המוכר להחזיר הדמים דמקח טעות הוא דאם היה יודע שמעות מעשר הן לא היה לוקחה דטריחא ליה מילתא להוליכה לירושלים והמעוהו היה ניהא ליה לאמטויינהו וא"ת מה קנס הוא למוכר בהך אדרבה ריוח הוא לו שיפטר לעלות לירושלים כי המעות של מעשר שני אינן בידו כיון דאמרינן יחזרו דמים למקומם וי"ל דודאי קנס הוא לו מה שאנו אמורים יחזרו דמים למקומם דבלאו חזרת המקח יכולים לפוטרו מלהעלות המעות לירושלים שהיינו מצריכים הלוך לחלל קדושת מעות המעשר שביד המוכר מאחר שהמוכר לפנינו והיה הלוך מעל לירושלים והיינו דפריך ליקנסיה ללוך שאינן כנגדן בירושלים ויחלל עליהם קדושת מעות המעשר שביד המוכר: במזיד תעלה ותאכל במקום. וקשה כמאן אתיא הך ברייתא אי כרבנן הא אמרי. אין מתחללין אמר' דיעבד ואי כר' מאיר אמר' לכתחילה מחללין דהכי איתא בתוספתא דמסכת שביעית (פ"ו) דקתני אחד שביעית ואחד מעשר שני מחללין על חיה ועוף ועל בהמה בעלת מום והא דנקט לעיל מתחללין במלתיה דר"מ דמשמע דיעבד משום רבותא דרבנן נקטה לאשמועינן דאמר' דיעבד אין מתחללין ואומר ר"י דאתיא כרבנן ולכן מתחלל הכא על בהמה דמיייר בתמימה דחזיא לשלמים וביא אותה לירושלים ויאכלה בתורת שלמים והתם מייירי בעלת מום דלא חזיא לשלמים ולכן אין מתחלל בדיעבד גזירה שמה יגדל עדרים ועדרים והכי נמי איתא בתוספתא דמעשר שני בהך ברייתא דקתני במילתיה דרבי יהודה אם היתה בעלת מום או שהיו פירותיו טמאין בין שוגג בין במזיד יחזרו דמים למקומם ומההיא דהגזול קמא (ב"ק דף צא:) דקאמר זבין בהמה וממטי לה התם שמה אתיא כר' מאיר דאמר מותר לחלל לכתחילה אי נמי כרבנן ואפילו לכתחילה ומשום תקנת מעות בבל שאינם יוצאים להדיא בירושלים: אבל במתכוין להוציא מעות מעשר שני לחולין. פי' בקונטרס שלקחה לאוכלה חוץ לירושלים בין שוגג לאו אמתכוין להוציא לחולין קאי דאם כן לאו שוגג הוא והאי מתכוין דקתני אמר קאי וה"ק אבל לקחה לשם חולין דמזיד דידעה מכוון להוציא מעשר לחולין הוא בין שוגג בין מזיד יחזרו דמים למקומם שוגג משום שמקח טעות הוא ומזיד דקנסין ליה למוכר כדאמרינן לקמן לאו עכברא גבא אלא חורא גבא ופריך והאנן תנן ר' יהודה אומר במזיד קידש פירוש כיון דטעות ליכא משום קנסא לא אמרו רבנן דליבטל כי הכא דאמרינן יחזרו דמים למקומם אמר ר' אלעזר מתני' ליכא למיקנסיה כלל דאשה יודעת כו' ולא נתכוונה להוציא לחולין אבל מוכר זה יודע שהמעוהו מתחללת על הבהמה וחולין בין הידוע ועובר על לפני עור לא תתן מכשול שהרי יודע הוא שהלוקח מתכוין לאוכלה בעירו כן פירוש הקונטרס וקשה טובא חזא דאטו ברשיעי ויאכלה בתורת שלמים ויהתם מייירי בעלת מום דלא חזיא לשלמים ולכן אין מתחלל בדיעבד גזירה איכא הכא הלא אם לא יקח ממנו יקח מאדם אחר ולא שייך לפני עור אלא דוקא דקאי בתרי עברי דנהא כגון מושיט כוס יין לנזיר ואבר מן החי לבני נח כדאמרינן פ"ק דמסכת ע"ז (דף ו:): ועוד קשה דמשמע מתוך פירושו שהבהמה נתפסת בקדושה והמעוהו נתחללו וכי משום קנס נאמר יחזרו דמים למקומם והמוכר יאכל בהמה חוץ לירושלים וליכא למימר שיחזור ויחלל לוקח קדושת הבהמה על מעותיו דהא ארבי יהודה קיימא דסבר לקוח בכסף מעשר אינו נפדה דלא אלים למתפס פירונו ועוד קשה מאי פריך והאנן תנן רבי יהודה אומר קידש הא לא דמיה כלל דהכא לוקח אמר בפירוש שלא יוליכנה לירושלים אבל הכא האשה אומרת שתוליכנה לירושלים לכך מעשר ומשי אשה יודעת כו' אבל הכא המוכר אינו יודע לפי שמוכר לו דבר הראוי להתחלל עליו וקסבר שלא הועיל תנאי של לוקח ויצאו לחולין ואם נאמר לו שיליכם לא יאמין לנו: מתקיף לה ר' ירמיה והלא בהמה טמאה. שאינה ראויה להתחלל עליה מעות ואפילו הכי קאמר יאכל כנגדן ולא אמרינן אדם יודע ואם כן גבי אשה נמי הוה ליה למימר דבעל יאכל כנגדן בירושלים ופירש בקונטרס דיאכל כנגדן רוצה לומר והלוקח יקח מעות משלו ויאמר כ"מ שהמעוהו ביד המוכר יהו מחוללים על מעות אלו ויעלם ויאכלם בירושלים והקשה רבי יצחק בן אברהם הא מוקמא לה בסמוך כשברח המוכר וא"כ היאך הוא יכול לחללם והרי אין אדם מחלל דבר שאין ברשותו כדאמר בפרק מרובה (ב"ק דף סט.) בשמעטא דצנועין דפריך לה' יוחנן דאמר גזל ולא נתייאשו הבעלים שניהם אינם יכולין להקדיש זה לפי שאינו שלו זה לפי שאינו ברשותו ופריך מהאי דצנועין שהיו אומרים כל הנלקט מזה יהו מחוללין על מעות הללו אלמא דמשוה חלול להקדיש ומשני כל המתקטט ומירש ריב"א דאין זה אלא קנסא דקנסוהו ללוקח אבל לעולם המעות קדושים ביד המוכר והר"ר מאיר מפרש שאני הכא שהלוקח יכול לחלל המעשר ביד המוכר משום דכות הוא לו למוכר והכין לו לאדם שלא בפניו דהא זכיה מטעם שליחות והוי כמו שליח והכי נמי אמרינן בנדרים (דף לו:): דעיי התם התורם משלו על חבירו צריך דעת בעלים או לא מי אמרינן זכות הוא לו והכין לאדם שלא בפניו או דילמא ניהא ליה לאינש למיעבד מצוה בממוניה ועד כאן לא מיבעיא ליה התם אלא משום דאמר ניהא ליה לאינש למיעבד מצוה בממוניה אבל היכא דלא שייך כי אם זכות כי הכא עבדינן זכותיה אבל בההיא דצנועין ליכא למימר הכי שהרי הגזלנים עצמם אינם יכולים לתקן כלום מה שבידם שהרי אינו שלהם והוי גזל ולא נתייאשו וכיון דאינהו לא מצי עבדי שולחיהו נמי לא מצי עבדי והשתא ניהא שכשהמעוהו ביד המוכר יצא לחולין אם יאכל הלוקח כנגדן אע"פ

ב נ דף

כשברח וטעמא דברח הא לא ברח קנסינן למוכר ונקנסייה ללוקח לאו עכברא גנב וואי לא עכברא חורא מאי קעביד מסתברא כל היכא דאיכא איסורא התם קנסינן: **מתני'** המקדש בערלה בכלאי הכרם בשור הנסקל ובעגלה ערופה בצפורי מצורע ובשער נזיר ופטר חמור ובשר בחלב וחולין שנשחטו

בעזרה אינה מקודשת מכרן וקידש בדמיהן מקודשת: **גמ'** בערלה מנלן דתניא [ויקרא יט-כג] ערלים לא יאכל אין לי אלא איסור אכילה הנאה מנין שלא

יהנה ממנו ולא יצבע בו ולא ידליק בו את הנר ת"ל [ויקרא יט-כג] וערלתם (את) ערלתו לרבות את כולם: בכלאי הכרם: מנלן אמר חזקיה אמר קרא [דברים כב-ט] פן תקדש פן תוקד אש רב אשי אמר פן יהיה קדש אי מה קדש תופס את דמיו ויוצא לחולין אף כלאי הכרם תופס את דמיו ויוצא לחולין אלא מחוורתא כדחזקיה: שור הנסקל מנין דתניא ממשמע שנאמר [שמות כא-כח] סקול יסקל השור איני יודע שנבילה היא ונבילה אסורה באכילה מה ת"ל לא יאכל את בשרו מגיד לך שאם שחטו לאחר שנגמר דינו אסור באכילה בהנאה מנין ת"ל [שמות כא-כח] ובעל השור נקי מאי משמע שמעון בן זומא אומר כאדם שאומר לחבירו יצא פלוני נקי מנכסיו ואין לו בהם הנאה של כלום ממאי דהאי לא יאכל את בשרו להיכא דשחית לאחר שנגמר דינו הוא דאתא דילמא היכא דשחית לאחר שנגמר דינו שרי והא לא יאכל היכא דסקליה מיסקל הוא דאתא וכדר' אבהו א"ר אלעזר דא"ר אבהו א"ר אלעזר כל מקום שנאמר לא יאכל לא תאכל ולא תאכלו אחד איסור אכילה ואחד איסור הנאה עד שיפטר לך הכתוב כדרך שפטר לך בנבילה הני מילי היכא דנפקא לן איסור אכילה מלא יאכל הכא איסור אכילה מסקול יסקל נפקא דאי ס"ד לאיסור הנאה הוא דכתיב נכתוב קרא לא יהנה אי נמי לא יאכל את בשרו למה לי אע"ג דשחטיה כעין בשר אסור מתקין לה מר זוטרא ואימא ה"מ היכא דבדק צור ושחט בה דמיחזי כסקילה אבל שחטיה בסכין לא מידי סכין באורייתא כתיב ועוד תניא בכל שוחטין בין בצור בין בזכוכית בין ברומית של קנה והשתא דנפקא לן איסור אכילה ואיסור הנאה תרוייהו מלא יאכל האי בעל השור נקי למאי אתא להנאת עורו סלקא דעתך אמינא לא יאכל את בשרו כתיב בשרו אסור ועורו מותר ולהנך תנאי דמפקי ליה האי בעל השור נקי לחצי כופר ולדמי ולדות הנאת עורו מנא להו מאת בשרו את הטפל לבשרו ואידך

רש"י כשברח. המוכר שהדמים צידו: ומתמיהין הא לא ברח קנסינן למוכר: אלא חורא גנב. אלמלכא חור שהעכבר מצניע גניבה שם לא היה גונב: חורא מנא ליה. מחין לו הגניבה: מתני' המקדש בערלה כו'. דכולהו איסורי הנאה ניהו כדילקי לה בגמרא: מכרן וקידש בדמיהם מקודשת. לאון הדמים נתפסין בחיסור כדילקי לקמן: גמ' מנלן. שאסוריה בערלה: מנין שלא יהנה ממנו. כגון שלא יטבעע בו בפירי הראוי לטבעע בו כגון קלפיו אגוזין וקומר לפיני אסור כפירי: ולא ידליק בו את הנר. כגון מן השמן: אף כלאי הכרם תופס את דמיו. אלמא תגן במתני' מכרן וקידש בדמיהם מקודשת אלמלכא אין אסורין את דמיהם: שהוא נבלה. והאילן וסקלו ונבלה כבר למדנו מלא תאכלו כל נבלה (דברים יד) שאסורה באכילה: מגיד דאם שחטו כו'. והתרו אשמועינן קרא סקול השור ואם נשחט לא יאכל: להיכא דסקליה מסקל. ולאכרייה בהנאה אחך ללא יאכל משמע איסורי הנאה כדרכי אבהו דמנבילה נפקא לן בה איסור הנאה שהנבלה פרט בה הכתוב היתר הנאה ולהכי כתיב צדדיה צדדיה לא יאכל ולא פרט אחריה היתר ובעל השור נקי לדקש אחרינה אחך לחצי כופר ודמי ולדות כדלמא: עד שיפטר לך הכתוב. דמדאיכא תרי"ג דמדיא דגריד שגערין התננה ואכלה למשרייה בהנאה ולא נכתב בו אלא לא תאכלו איסור הנאה הוא ופסחוס (דף כב). פרכין עגלה טובא: לבר בנתיבה ועלובד כוכבים במכירה ל"ג במילתיה דרבי אבהו דאי הוה סביביה ליה דברים ככתבן וקרא תו לא מצי וליף מנייה דהיכא דלא פרט היתר היתר דנבלה ללו אחך להיתר הנאה אלא לאשמועינן דחילופא אסור: ה"מ. דשמועינן איסור הנאה מלשון אכילה היכא דנפקא לן איסור אכילה מנייה דכיון דמבעי ליה נמי לאזריי אכילה כלל כל הנאות בשלון אכילה דילפינן מנבילה התם ללא יאכל איסור הנאה נמי משמע אבל הכא לאיסור אכילה מקרא אחרינה נפיק וכל ה"מ הא ז' אלא להנאה למה לי לפאוקי הנאה בשלון אכילה ליכתוב לא יהנה אלא ודאי לאכילה גופיה איכא תרי"ג דמדיא דגריד ובהיכא דשחטיה: אי נמי לכתוב לא יאכל. ולשחוק את בשרו למה לי: כעין בשר. ששחטו: ואימא ה"מ. דאשמועינן קרא דאפי' שחטו אסור היכא דבדק צור ושחט בה דסקילה היא דמנבילה לא מצי נפיק דלאו נבלה הוא אבל שחטיה סכין לכו: מידי סכין כתיבא בצורייתא. אבל שחטיה וכיון דהכי הוא כי שחטה נמי בצור לאו סקילה היא אלא שחטה ואסור לך הכתוב בשרו והוא הדין סכין: ולהנך תנאי דמפקי ליה להאי ובעל השור נקי. צ"ק (ד' מהא): לחצי כופר. שאם הרג את האדם נקי מחצי כופר ואע"ג דמועד משלם כופר שם לא אמרינן תם יתשלם חצי כופר כי היכי דגבי נוקין משלם חצי נוק: ולדמי ולדות. אם נגף אשה הרה ואלאו ילדיה חיו משלם דמי ולדות דבעל כמו שהרש"ה הגוגף משלם כדכתיב (שמות כח) עגוש יעגש וגו': (רש"י)

תוספות כשברח פי' ההיא דאין לוקחין עבדים: הא לא ברח קנסינן למוכר. כמו שהוא דלעיל דאמר יחזרו דמים למקומם שהוא קנסא למוכר שרואה למוכר בהמתו חוץ לירושלים דקנס הוא כשתחזור לו: ונקנסייה ללוקח. פירוש שיאכל כנגדו בירושלים ולא יתבטל ולפירוש ר"מ פריך שפיר שהמעות שביד המוכר יוצאין לחולין על ידי הלוקח אבל לפי ריב"א קשה מאי פריך אדרבה מוטב לקנוס המוכר להוציא איסור מידו מלקנוס הלוקח וישאר האיסור ביד המוכר כלומר המעות שלא נתחללו ושמו יאכלם חוץ לירושלים דכסבור נתחללו וי"ל דלדידיה הכי פריך וליקנסייה ללוקח שילך לבית המוכר ויאמר לו המעות שהן קדושים בידך תהא קדושתן על אלו ואז יצאו לחולין: מסתברא כל היכא דאיכא איסור קנסינן ליה. פירוש והיינו המוכר שהרי המעות דמער ברשותו הוי קיימא ולפיכך קנסו ליה שיחזרו דמים למקומם והיינו שלא מכר בהמתו וזה דוחק לפירוש ריב"א דפירש דלעולם המעות שביד המוכר קדושים מקדושת מעשר וצריך להעלות לירושלים א"כ אדרבה זכות הוא לו מהא דאמר יחזרו דמים למקומם דטוב לו שיחזרו לו בהמתו מלהעלות דמיו בירושלים אבל לפירוש ריב"א ינחא אף זה הפסד גדול בלקיחת הבהמה שלקח: המקדש בערלה כו' אינה מקודשת. מעות מעשר שני לחולין דהמעות יצאו לחולין והבהמה קדושה ועלה קאמר יחזרו דמים למקומם ואם כן לפי סברא זו הוי ליה למקנסייה ללוקח למימר דיאכל כנגדו בירושלים שהרי האיסור הוא בידו דהיינו בהמה אבל לפירוש ריב"א ינחא שהרי האיסור הוא ביד המוכר ואם תאמר לעיל דקאמר גמרא דקנסוהו ללוקח ויאכל כנגדן מאי קנס הוא זה כי נמי אמר יחזרו. דמים למקומם צריך הלוקח להעלות המעות לירושלים וי"ל דהקנס הוי מזה דמסתמא לקח הבהמה ביוקר ממעות מעשר שני ליפטר עצמו מלעלות לירושלים וכשנאמר לו שיאכל כנגדו בירושלים והמקח יהיה שלו יהיה לו הפסד גדול בלקיחת הבהמה שלקח: המקדש בערלה כו' אינה מקודשת. פירוש לפי שאיסור הנאה ואת אמאי אינה מקודשת הא שרי ליהנות ממנו שלא כדרך הנאתו כדאמר בפ' כל שעה (פסחים דף כד:) ויש לומר בכאן מיידי דליכא שוה פרוטה אלא כדרך הנאתו אי נמי יש לומר דמיידי שפיר דאיכא שוה פרוטה אף שלא כדרך הנאתו מ"מ כיון שהאשה סבורה שיש לה ליהנות דרך הנאתו ואינו כן לא סמכה דעתה והוי. מקח טעות ואם תאמר ואמאי לא חשיב בהך מתני' פיגול ונותר וטמא ויש לומר דבדקשים לא קא מיידי והא דלא חשיב חפץ בפסח משום דקסבר כרבי יוסף וגלגלי דשרי בהנאה בפרק כל שעה (שם דף כג.) והא דלא חשיב עבודת כוכבים משום דלא שייך למיתני ביה מכרן וקידש בדמיהן מקודשת שהרי עבודת כוכבים תופסת דמיה ושיעית אחר הבעור: מנין שלא יצבע בו. אע"ג דאמרין לא יהנה אצטריך לאשמועינן שלא יצבע דס"ד דשרי משום דחזותא לאו מילתא היא ואיצטריך לאשמועינן שלא ידליק דסלקא דעתך דשרי משום דמכלה אותו קמ"ל דאסור בכל ענין וכדרך הנאתו אבל שלא כדרך הנאתו שרי. ויע"פ היטב תוס' ב"ק קא. ד"ה

[יצבע]:

ולא

(תוספות)

את לא דריש כדתינא שמעון העמסוני ואמרי לה נחמיה העמסוני היה דורש כל אתין שבתורה כיון שהגיע **[דברים ו-יג]** לאת ה' אלהיך תירא פירש אמרו לו תלמידיו רבי כל אתין שדרשת מה תהא עליהם אמר להם כשם שקבלתי שכן על הדרישה כך קבלתי על הפרישה עד שבא רבי עקיבא ולימד את ה' אלהיך תירא לרבות תלמידי חכמים: בעגלה ערופה: מנלן אמרי דבי רבי ינאי כפרה כתיב בה כקדשים: ציפורי מצורע: מנלן דתנא דבי רבי ישמעאל נאמר מכשיר ומכפר מבפנים ונאמר מכשיר ומכפר מבחוץ מה מכשיר ומכפר האמור בפנים עשה בו מכשיר כמכפר אף מכשיר ומכפר האמור בחוץ עשה בו מכשיר כמכפר איתמר ציפורי מצורע מאימתי אסורים רבי יוחנן אמר משעת שחיטה ור"ל אמר משעת לקיחה ר' יוחנן אמר משעת שחיטה שחיטה הוא דאסרה לה ר"ל אמר משעת לקיחה מעגלה ערופה נפקא מה עגלה ערופה מחיים אף ציפורי מצורע מחיים ועגלה ערופה גופה מאימתי א"ר ינאי גבול שמעתי בה ושכחתי ונסבין חבריא לומר ירידתה לנחל איתן היא אסרתה אי מה עגלה ערופה משעת לקיחה לא מיתסרא אף ציפורי מצורע נמי משעת לקיחה לא מיתסרי הכי השתא התם אית ליה גבול אחרינא הכא מי אית ליה גבול אחרינא איתיביה ר' יוחנן לריש לקיש **[דברים יד-יא]** כל צפור טהורה תאכלו לרבות את המשולחת וזה אשר לא תאכלו מהם לרבות את השחוטה ואי ס"ד מחיים אסורה לאחר שחיטה מיבעיא מהו דתימא מידי דהוה אקדשים דמחיים אסירי ואתיא שחיטה ומכשרה להו ק"מ ל' איתיביה שחטה ונמצאת טריפה יקח זוג לשניה והראשונה מותרת בהנאה ואי ס"ד מחיים אסורה הראשונה אמאי מותרת בהנאה א"ל הכא במאי עסקינן כגון שנמצאת טריפה בבני מעיה דלא חל עלה קדושה כלא איתיביה שחטה שלא באזוב ושלא בעץ ארז ושלא בשני תולעת ר' יעקב אומר הואיל והוקצה למצוה אסורה רבי שמעון אומר הואיל ונשחטה שלא כמצוה מותרת עד כאן לא פליגי אלא מר סבר שחיטה שאינה ראויה שמה שחיטה ומר סבר שחיטה שאינה ראויה לא שמה שחיטה דכולי עלמא מיהא מחיים לא מיתסרא תנאי היא דתנא דבי ר' ישמעאל נאמר מכשיר ומכפר מבפנים ונאמר מכשיר ומכפר בחוץ מה מכשיר ומכפר האמור בפנים עשה בו מכשיר כמכפר אף מכשיר ומכפר האמור בחוץ עשה בו מכשיר כמכפר גופא כל צפור טהורה תאכלו לרבות את המשולחת וזה אשר לא תאכלו מהם לרבות את השחוטה ואיפוך אנא אמר רבי יוחנן משום ר"ש בן יוחי לא מצינו בעלי חיים שאסורים מתקיף לה רב שמואל בר רב יצחק ולא הרי

רש"י אח לא דריש. לריבויא: כי האי תנא. ספירש מלדורשן: היה דורש כל אתין שבתורה. לריבויא: פירש. שיכל לרבות שום דבר להשוותו למורה המקום: כפרה כתיב בה. כפר לעמדן ישראל (דברים כא): כקדשים. וקדשים אסורין בהגהה שהרי מועלין בהן (ולא פרכינן אי מה קדש כו' דאין משיבין על ההיקש): צפורי מצורע. מכשירי בחוץ הן שהרי חוץ לעיר נעשית מצוה ולהכשיר את המצורע לבא במחנה: מכשיר בפנים. אשם מצורע: מכפר בפנים. כל הקרנות: מכפר בחוץ. עגלה ערופה: מה פנים עשה מכשיר כמכפר. לא חלק בין אשם מצורע לשאר אשמות: משעת שחיטה. נאסרת השחוטה והמשולחת מותרת כדלקמן: משעת לקיחה. נאסרות שחיהן עד ששחטה המשולחת וניתחת בשילוחה: מעגלה ערופה. מה ההם מיתסרא מחיים כקדשים אף כגון מחיים: ה"ג ועגלה ערופה מאימתי אמר רבי ינאי כו'. מאימתי נאסרת האזיל ואין דמיה קדושין לא קדושת מזבח ולא קדושת בדיק הבית אלף היא עגמה לעריפה: גבול שמעתי בה ושכחתי. מאימתי נאסרת: ירידתה לנחל איתן. היא הגורמת לה שם עריפה ואסרתה: הכא מי אית לה גבול אחרינא. וכיון דילפינן לה איסור מחיים ע"כ קיחה היא דגרמא: כל. רבויא הוא: אשם. רבויא הוא: לאחר שחיטה מיבעיא. ולמה לי קרא למיטרה בשלמא להיתרף דמשולחת איתסריד קרא אלף איסורא דשחוטה למה לי: ואיתא שחיטה ומכפרה לה. עם שאר עבודות והא נמי התכשר לאחר גמר מצוה: טריפה. פסולה לטהרת מצורע דכתיב חיות (ויקרא יז): ונמלאת טריפה. קס"ד כשדקדק בסימנים נמלאת שטרפה בשחיטה דאי נטרפה מעיקרא כגון ניקב קרום של מוח או שנתכב רגליה לא שייך למיתני ונמלאת: יקח זוג לשניה. און כריד להביא קחים אחרות: והראשונה מותרת בהנאה. דקס"ד שחיטה היא דאסרה לה והא לאו שחיטה היא: אמאי מותרת בהגהה. דילמא בשעת קיחה ראויה היתה והיכן הותר איסורה: שנמלאת טריפה בבני מעים. דשעת קיחה לא הוה איתא חוץ ולא חל עלה איסור: ר' יעקב סבר שחיטה שאינה ראויה. למצוה שמה שחיטה לאווסרה: מחיים לא מיתסרא. דאי איתסרא במחוי פקע איסורה: תנאי היא. הני תנאי סביחא להו דקדאמרת דלא מיתסרא ותנא דבי רבי ישמעאל דיליף מכשיר ומכפר סביחא ליה דמיתסרא מחיים כמכפר: ואיפוך אלא. וזה אשר לא תאכלו לרבות את המשולחת: לא מצינו בעלי חיים שאסורין. איסור עולם: (רש"י)

תוספות כפרה כתיב בה כקדשים. דכתיב (דברים כא) כפר לעמדן ישראל וקדשים אסורין בהנאה שהרי מועלין בהן תימה דבכריתות (דף ו.י) מפיך ליה מוערפו שם שם תהא קבורתה וי"ל דתרווייהו צריכי דאי משום כפרה ה"א דוקא מחיים אסורה בהנאה כמו קדשים אבל לאחר עריפה מותרת כיון שנעשית מצוה להכי אצטריך וערפו שם ואי מוערפו שם לחוד ה"א דוקא לאחר עריפה אסורה בהנאה אבל מחיים לא להכי אצטריך כפרה אי נמי יש לומר דהא דקאמר הכא כפרה כתיב בה לא עיקר דרשא היא דהא אצטריך לדרשה אחריתי כדאמרינן בפ' קמא דחולין (דף יא.) דילמא טריפה היא וכי תימא מאי נפקא לן מינה כפרה כתיב בה כקדשים אלא עיקר דרשה דהכא הוי מוערפו שם. משעת שחיטה. פי' ומשולחת נמי תיאסר משיחית חבירתה עד השילוח ואין לפרש משעת שחיטה בשחוטה ובמשולחת ליכא איסור כלל דהא תנא צפורי מצורע דמשמע תרווייהו: מי אית ליה גבול אחרינא. דאין לומר הבאת ציפורים כמו הורדת עגלה ערופה דהא הורדת עגלה ערופה כתיב בפרשה (דברים כא) והורידו זקני העיר את העגלה אבל הבאת ציפורים לא כתיב אבל לקיחה כתיב דכתיב (ויקרא יד) ולקח למטה: זה אשר לא תאכלו לרבות השחוטה. וא"ת להך תנא איסור הנאה מנא ליה אליבא דחזקיה דאמר לא תאכלו לא משמע איסור הנאה וי"ל דגמרי איסור משולחת משחוטה מה שחוטה אסורה אף משולחת אסורה ואיסור משולחת הנאה הוא דמחיים לא שייך אכילה: שחטה ונמצאת טריפה. פירש בקונטרס דקס"ד כשדקדק בסימנים נמצאת שטרפה בשחיטה כגון שניקב הוושט דאי נטרפה מעיקרא כגון ניקב קרום או שנתכב רגליה לא שייך למיתני נמצאת והיינו דקאמר גמרא אמאי מותרת בהנאה כלומר איסור שבה היכן הלך ומשני שנמצאת טריפה בבני מעים ולא חל בשעת שחיטה אלא מקודם שחיטה ולהכי מוקי לה בטרפות דבני מעים דאי הוה מוקי לה בטרפות שבחוץ וקודם שחיטה לא הוה קרי ליה נמצאת אלא השחוט טריפה אבל בטרפות דבני מעים נקרא שפיר נמצאת שהרי אינו נראה וקשה כי נמי נמצאת טריפה שניקבו הדקין שמה הטרפות בא אחר הלקיחה וא"כ אמאי מותרת תאסר מספק לכנ"ל דמעיקרא ס"ד שחוט ונמצאת טריפה כגון שניקבו הדקין ופריך אמאי מותרת שמה אחר לקיחה היה ומשני שנמצאת טריפה בבני מעים כגון שניטל הכבד או טרפות אחרת שודאי היה משולח: תנאי היא נאמר מכשיר כו' אף מכשיר ומכפר בחוץ עשה בו מכשיר ומכפר. פי' בקונטרס מכשיר היינו ציפורי מצורע ומכפר עגלה ערופה תימה דהכא משמע דילפינן ציפורים דאסורים בהנאה מעגלה ערופה ובכריתות (דף כה.) משמע דילפינן עגלה ערופה מציפורים ויש לומר דמעיקרא צריך למילף ציפורים מעגלה ערופה דמה עגלה ערופה אסורה לכל הפחות משעת עריפה אף ציפור דמשולחת אסורה לכל הפחות איסור דשייך בה והיינו על כרחך מחיים קודם שנשחטה וכיון דאשכחן איסור מחיים במשולחת אם כן שפיר יליף התם עגלה ערופה דנאסרת מחיים מציפור המשולחת ואחר כך ילפינן ציפור השחוטה דנאסרה אף מחיים דהיינו משעת לקיחה מעגלה ערופה: הרי (תוספות)

הראויים ליקרב מניין לרבות בעלי מומין מרבה אני בעלי מומין שכן מין המכשיר ומניין לרבות את החיה מרבה אני את החיה שהיא בשחיטה כבהמה מניין לרבות את העופות ת"ל ושחטו ושחט אותו ושחט אתו יכול לא ישחוט ואם שחט ישליכנו לפני כלבים תלמוד לומר [\[שמות כב-ל\]](#) לכלב תשליכון אותו ואתה משליך לכלב ואי אתה משליך חולין שנשחטו בעזרה אשכחינהו מר יהודה לרב יוסף ולרב שמואל בריה דרבה בר בר חנה דהו קיימי אפיתחא דבי רבה אמר להו תניא המקדש בפטר חמור בבשר בחלב ובחולין שנשחטו בעזרה ר' שמעון אומר מקודשת וחכ"א אינה מקודשת אלמא חולין שנשחטו בעזרה לר' שמעון לאו דאורייתא ורמינהו ר"ש אומר חולין שנשחטו בעזרה ישרפו וכן חיה שנשחטה בעזרה אישתיקו אתו לקמיה דרבה אמר להו פלגא אוקמינכי הבי"ע כגון שנשחטה ונמצאת טריפה ור"ש לטעמיה דתניא השוחט את הטרפה וכן השוחט ונמצאת טריפה זה זה חולין בעזרה ר"ש מתיר בהנאה וחכמים אוסרים: מכרין וקידש בדמיהו מקודש: מגלן מדגלי רחמנא בעבודת כוכבים [\[דברים ז-כב\]](#) והיית חרם כמוהו כל שאתה מהייה הימנה הרי הוא כמוהו מכלל דכל איסורים שבתורה שרו ונילף מינה משום דהוה עבודת כוכבים ושביעית שני כתובים הבאים כאחד וכל שני כתובים הבאים כאחד אין מלמדין עבודת כוכבים הא דאמרן שביעית מאי היא [\[ויקרא כה-יב\]](#) יובל היא קודש תהיה לכם מה קודש תופס את דמיו אף שביעית תופסת דמיה אי מה קודש תופס את דמיו ויוצא לחולין אף שביעית תופסת דמיה ויוצאה לחולין תלמוד לומר תהיה בהוייתה תהא כיצד לקח בפירות שביעית בשר אלו ואלו מתבערים בשביעית בבשר דגים יצא בשר נכנסו דגים בדגים יין יצאו דגים נכנסו יין בין שמן יצא יין נכנס שמן הא כיצד אחרון אחרון נתפס בשביעית ופירי עצמו אסור הניחא למאן דאמר אין מלמדין אלא למאן דאמר מלמדין מאי איכא למימר מיעוטי כתיבי כתיב הכא [\[דברים ז-כב\]](#) כי חרם הוא וכתבי התם [\[ויקרא כה-יא\]](#) יובל היא היא אין מידי אחרינא לא: [\[מתני' המקדש בתרומות ובמעשרות ובמתנות ובמי חטאת ובאפר חטאת הרי זו מקודשת ואפילו ישראל: גמ'\]](#) אמר עולא

טובת הנאה אינה ממון איתבייה רבי אבא לעולא המקדש בתרומות ובמעשרות ובמתנות במי חטאת ובאפר פרה הרי זו מקודשת ואפילו ישראל א"ל הכא בישראל שנפלו לו טבלים מבית אבי אמו כהן וקא סבר מתנות שלא הורמו כמי שהורמו דמין בעא מיניה ר' חייה בר אבין מרב הונא טובת הנאה ממון או אינה ממון אמר ליה תניתהו המקדש בתרומות ובמעשרות ובמתנות במי חטאת ובאפר פרה הרי זו מקודשת ואפילו ישראל א"ל ולאו אוקימנא בישראל שנפלו לו טבלים מבית אבי אמו כהן

רפ"ז ת"ל כו'. כיון דאיתרבו הגך מנייהו לענין איסור שחיטה איתרבו נמי לענין אכילה כחמיוס: ואי אתה משליך לכלב וכו'. והכי משתמעני חולין מיניה דלוי' האי קרא מייתי בבשר היוצא חוץ ממחיתו כגון עובר שהוליד את ידו ששחיתה אמו יליפנו לה (חולין דף סה). מהאי קרא לאיסורא ובשר בקדה כגון שיחא בשר חוץ למחיתו בגלוי בקדה שאין לו מחיה הרי הוא כטרפה ולא תחבלו ומיעוט בסיפיה לכלב תשליכון אותו למעוטי חולין שנשחטו בעזרה ודריש הכי אותו הוא נחשכר ביציאת מחי'ה ולכלב תשליכון אותו דמותר בהנאה ולא חולין שנשחטו בעזרה הנאסרין ע"י כניסת מחי'ה לאסורין אף בהנאה: תניא המקדש בפטר חמור כו'. כרייתא היא: רבי שמעון אומר מקודשת. בפטר חמור מחיים ר' שמעון לטעמיה דאמר לעיל (דף נוז) מותר בהנאה: ובבשר בחלב. רבי שמעון לטעמיה דאמר לעיל (סג) ומותר בהנאה: ובחולין בעזרה. הקסר איסורו לאו דאורייתא לא איסור שחיטתו ולא איסור הגאווה ולא דריש בריהו מקום הכי אלא מדרבנן דילמא אחי למימר הקדים שנשכרו לאתר שחיטה הוה גלף נזרק דמן וקא מנהיגי מינייהו ואחי ליהנות מקדשים שלף נזרק דמן: ישרפו. ולא סגי להו בקבורה אלאמא איסורו מן התורה דאי מדרבנן מי מחמירין טולי' האי נהי דבהמה גזר אטו פסולי המוקדשין דלא נימרו קדשים פסולין נקברים אלא חיה אי עיקר איסור דידה לאו דאורייתא מהיבא תייה הא לכתב למיגרז אטו קדשים ולמה היא בקריפה ואפילו בקבורה אלא דאי איסורו מן התורה ושריפתו פסולין נקברים אלא חיה אי עיקר איסור גזר דילמא אחי למימר קדשים פסולין ומהיבא תייה הא לכתב למיגרז אטו קדשים ובחיה נמי גזרו שלף תחלוך דין חולין שנשחטו בעזרה שהשוו חכמים דכתיבין בכל מקום שלף יפקדו בהם: פלגא. קנטרין רגיל לחתוך על חציריו: הכא במאי עסקינן דאמר רבי שמעון מקודשת שנמלאת טריפה ור' שמעון לטעמיה דאמר לענין כיפוי הדם (חולין דף פה). ואותו ואת בנו (פס דף עב). ותשלומו ארכבעה ותמשה (ב"ק דף עא). שחיטה שאינה רחוי' לאכילה וכל חיוב ואיסור הבא ע"י שחיטה אינו חל עליה היכך איסור חולין הללו ע"י שחיטה בלא עליה והא ללא שחיטה היא: את הטרפה. טריפה הניכרת: מנלן. דלא תפסי דמיהו: איתה מהייה גרסין: ילא בשך. מקדושת שביעית דכתיבין גופייהו כתיב בו והיה בהוייתו תהא תאכל חילופיהו הן יוצאין לחולין: ופירי עצמו. הפירי הרשון איסור לאחר הביעור שלף ילא מקדושתו: מתני' ובמתנות. הורו והלחיים והקיבה: וחיליו הוא שיקלף. וקא ס"ד אע"פ שאין לו בכל אלו אלא טובת הנאה שצידו לתתם לכל מי שירצה וגם היא לא וכתה אלא טובת הנאה זו שהיא רכיבה ליתוס לכהן והמעשר ללוי ומקדשה בטובת הנאה זו קסבר טובת הנאה ממון: גמ' אינו ממון. לקדש בו האשה: כמי שהורמו דמין. הואיל ועוממת לתרום ונגמרה מלאכתו לכך זוכה הכהן בחייו בתרומה שבו שלף הטל עליו אלא להפרישה וקיימה לעצמו אף יורש זה ופרשנה ומכרנה לכהנים וכן היא תמכרנה והוא הדין נמי למתי לאוקמה בתרומה שנפלה לו מצית אבי אמו כהן אלא הא קשיא ליה אי"כ מאי קמ"ל מתניתין פשיטא דמקודשת: (רפ"ז)

תוספות אלמא חולין שנשחטו בעזרה לאו דאורייתא. וא"ת הא משמע דאיכא איסורא דרבנן דהכי משמע לישנא וא"כ היאך מקדש בהן והאמר רב בפ"ק דפסחים (דף ז.) דהמקדש מו' שעות ולמעלה ואפילו בחיטי קרדייתא דאינם אסורים אלא מדרבנן אין חוששין לקדושתין ו"ל דהתם איכא מיהא שעות דאורייתא לפי מה שפ"י ר"ת התם אבל הכא ליכא אלא איסורא דרבנן ולפי' הקונטרס נמי לא קשה מידי למסקנא דהא אפילו לר"ש אינה מקודשת: וכן חיה שנשחטה בעזרה. וע"כ דאורייתא נשרפים כדמוכח פרק כישוי הדם (חולין דף פה): דקאמר התם א"ב דחולין שנשחטו בעזרה דאורייתא היינו דגזרינן חיה אטו בהמה וניחא מה דקאמר וכן חיה אלא אי אמרת לאו דאורייתא מאי וכן חיה היא גופה אינה אלא דרבנן ואנן נגזרו: ושני כתובים הבאים כאחד אין מלמדין. תימה היכי הוה ב' כתובים הבאים כאחד לא אתי שביעית מעבודת כוכבים דאיכא למיפרך מה לעבודת כוכבים שכן אסורה בהנאה ו"ל מ"מ נכתוב שביעית וניתן עבודת כוכבים מינה וכהאי גוונא מיקרי שפיר ב' כתובים הבאים כאחד דאורייתא דוכתי. ולא בעינן שיהא כל אחד יכול ללמוד וא"ת אכתי אי לא כתיב עבודת כוכבים לא הוה ידעינן דינא דעבודת כוכבים משביעית שהרי אינם שוים דשביעית אחרון אחרון נתפס והראשונים יוצאים לחולין ובעבודת כוכבים (ע"ז דף נד:) איכא למאן דאמר חליפין וחליפי חליפין אסורין ואפילו למאן דאמר חליפי חליפין מותרים אכתי לא הוה כשביעית שהאחרון נתפס ו"ל מדכתוב (דברים ז) כי חרם הוא דמשמע מינה דלדרשא אתא לומר דעבודת כוכבים ושביעית הוה ב' כתובים הבאים כאחד דליכא למימר דאיצטריך לנופיה לאשמועינן דחליפי חליפין מותרים דהא ידעינן מדכתוב (שם) כמוהו דמשמע שאינו עושה כיוצא בו אלא פעם אחת:

ומאי שנא התם דקתני האומר לשלוחו הכא רבותא קמ"ל והתם רבותא קמ"ל דאי תנא שלוחו הוה אמינא שלוחו הוה דהוי רמאי דסמכה דעתיה סבר עבד לי שליחותי אבל חבירו דלא סמכה דעתיה אימא לא ליהוי רמאי התם רבותא קמ"ל דאי תנא האומר לחבירו הוה אמינא חבירו הוא דכי קדשה במקום אחר אינה מקודשת דסבר לא טרם אבל שלוחו דטרם אימא מראה מקום הוא לו קמ"ל רבין חסידא אזיל לקדושי ליה איתתא לבריה קידשה לנפשיה והתניא מה שעשה עשוי אלא שנהג בו מנהג רמאות לא יהיה ליה ליה ליה לאודועי סבר אדהכי והכי אתא איניש אחרינא מקדש לה רבה בר בר חנה יהיב ליה זוזי לרב אמר זבנה ניהלי להאי ארעא אזל זבנה לנפשיה והתניא מה שעשה עשוי אלא שנהג בו מנהג רמאות באגא דאלימי הוה ליה לרב נהגי ביה כבוד לרבה בר בר חנה לא נהגי ביה כבוד איבעי ליה לאודועי סבר אדהכי והכי אתא איניש אחרינא זבין לה רב גידל הוה מהפך בההיא ארעא אזל רבי אבא זבנה אזל רב גידל קבלה לרבי זירא אזל רבי זירא וקבלה לרב יצחק נפחא אמר ליה המתן עד שיעלה אצלנו לרגל כי שליך אשכחיה אמר ליה עני מהפך בחררה ובא אחר ונטלה הימנו מאי אמר ליה נקרא רשע ואלא מר מאי טעמא עבד הכי א"ל לא הוה ידענא השתא נמי ניתבה ניהליה מר א"ל זבוני לא מזבנינא לה דארעא קמייתא היא ולא מסמנא מילתא אי בעי במתנה נישקליה רב גידל לא נחית לה דכתיב [משלי טו-כז] ושונא מתנות יחיה רבי אבא לא נחית לה משום דהפיך בה רב גידל לא מר נחית לה ולא מר נחית לה ומיתקריא ארעא דרבנן: וכן האומר לאשה התקדשי לי כו': לא בא אחר וקידשה בתוך שלשים מה רבו ושמאל דאמרי תרומה מקודשת ואע"פ שנתאכלו המעות מאי טעמא הני זוזי לא למלוה דמו ולא לפקדון דמו לפקדון דמו פקדון ברשותא דמורא קא מתאכלי ודני ברשותא קא מתאכלי למלוה נמי לא דמו מלוה להוצאה ניתנה הני בתורת קידושין יחביננהו גללה לא בא אחר וקידשה וחזרה בה מהו ר' יוחנן אמר חזרת אתי דיבור ומבטל דיבור וריש לקיש אמר אינה חוזרת לא אתי דיבור ומבטל דיבור איתיביה ר' יוחנן לריש לקיש ביטל אם עד שלא תרם ביטל אין תרומתו תרומה והא הכא דדיבור ודיבור הוא וקאתי דיבור ומבטל דיבור שאני נתינת מעות ליד אשה דכי מעשה דמו ולא אתי דיבור ומבטל מעשה איתיביה השלח גט לאשתו והגיע בשליח או ששלח אחריו שליח ואמר לו גט שנתתי לך בטל הוא הרי זה בטל הוא נתינת גט ליד שליח דכי נתינת מעות ליד אשה דמי וקתני הרי זה בטל התם נמי כל כמה דלא מטא גיטא לידה דיבור ודיבור הוא אתי דיבור ומבטל דיבור איתיביה ר"ל לר' יוחנן כל הכלים יורדין לידי טומאתן במחשבה ואין עולים מידי טומאתן אלא בשינוי מעשה

רב"ז גמ' ומאי שנה ההם. כ'פ' האיש מקדש: דקתני האומר לשלוחו. לא וקדש לי אשה פלונית במקום פלוני והלך וקדשה במקום אחר אינה מקודשת מאי שנה ההם דנקט לשון שליחות שעליו לטעם כך והכא נקט חבירו שלא שלחו לטעם כך אלא אם יודענו לו במקום פלוני דרך אלהי: דסבר. האי משלח לא טרם האי שליח לבעיה לי במקום אחר ולא סמכה דעתיה לשויה שליח אלא באותו מקום: מראה מקום הוא לו. אם התאכזה עס הקדשה לי עס ואינו מטריחך למקום אחר ומיחו אם עבד עבד: לא יהבו ניהליה. לא ראו ליתנה לזוכך עט: ומקשינן איבעי ליה לאודועי. להוציא עצמו מן מנהג רמאות: באגא דאלימי. בקעה של עבלי זרוע היה ולא יניחו לכל אדם לקנות קרקע אצלם: מהפך בההיא ארעא. מחזר עליה לקנותה: קבליה. קבל עליה סופר דכרי עקפתו ל' זירא: לרגל. כשדוקשין בהלכות הרגל היו מקבלין פני הכני: עני המהפך בחררה. מחזר אחריה לזכות בה מן ההפקדן או שיתנהג לו בעל הבית: נקרא חשע. שיוכר לחיי חבירו: לא הוה ידענא. קרב גידל מתעסק בה: דלרעא קמייתא. זו היא לי רשקונה כדלמך בהאיש מקדש (לעיל דף מו.). התקדשי לי בפקדון והלכתי ומלאתו סגננך או שנאכל או שחבטתו: ואלו נהפכו המעות. בתוך ל' יום דכי בעו קידושין למהלך ליתנייהו למעות פ"ה חייב: לאו למלוה דמו. דנימא המקדש במלוה אינה מקודשת: ולאו לפקדון דמו. דנימא אם לא נקתיי בה שיה פרוטה אינה מקודשת כדלמך בהאיש מקדש (לעיל דף מו.). התקדשי לי בפקדון והלכתי ומלאתו סגננך או שנאכל או שחבטתו: ואלו נהפכו המעות. מקמי נתינה לי קידושין וכו' אמר לה התקדשי לי בה לאו דדיה היא ולא מידי יהיב לה אכל אלו לא נתינת לה להוציא אלא ע"מ שתתקדש בהן ולהכי כי אכלה דיה אכלה ולכי מטא זמנא מקדש: וחזרה בה. בתוך ל' אמרה אי אפשי בהן: ביטל אם עד שלא תרם ביטל. האומר לשלוחו לא והרוס וחזר ונטלו מלהיות שלוחו או בפניו או שלא בפניו: דכי מעשה דמו. ואע"פ שלא חלו מיד היו מעשה מיהא לחול אחר שלשים והא דקרי ליה דיבור משום שלחו דלאו מעשה ממך הוא: והגיע בשליח. רבותא אשמועינן אע"פ שלא יא אחריו לטעם כך אלא שפגע בו ואמר לו הכי בטל ולא אמרין לעצמי שעבדתי קא מכון והכי מפורשת ב' השולח: כל כמה דלא מטא גיטא. ליד האשה לא מידי הוא: יורדין לידי טומאתה במחשבה. כגון גולמי כלים דלמר בהכל שוחטין (חולין דף כה). כל שעבוד לשון לשבץ ולגבר ואמר התם דלכתי חסרון מלכתי הוא וטרוסיה ואם חושב עליה שלא לשון לשבץ הביאתו מחשבה זו לזי גמר מלכתי מכאן ולהבא: ואין עולין מטומאתן. משקבלוה: אלא בשני מעשה. שיעשה בה מעשה לקלקלם שיעברם או ינקסם וכן עד שלא יקבלו טומאתה אין עולין מחזרת קבלת טומאתה שיעירי במחשבה זו אלא בשני מעשה עד שיתחיל לשון לשבץ ולגברי: (כ"ט"ז)

הוספת לקדושי איתתא לבריה. ומיירי דארצוי ארצי קמיה ושתיק דלשויה שליח אמר לעיל (דף מה:): דלא חציף איניש דמשוי אביו שליח אבל הכא דארצוי ארצי ושתיק איכא למימר דסמיך עליו: עני מהפך בחררה ובא אחר ונטלה כו'. פ' בקונטרס דמיירי בחררה של הפקר וקשה מהא דתנן בשנים אוחזין (ב"מ דף י.). ראה את המציאה ונפל לו עליה או שפירש שליח עליה ובא אחר ונטלה הרי היא שלו וכן היא דקאמר התם (שם) מי שליטת מקצת הפאה ופירש שליח עליה מעבירים אותו הימנה ואמאי עני מהפך בחררה הוא ואומר ר"ת דאיסור דמהפך דנקט הכא לא שייך אלא דוקא כשרוצה העני להרויח בשכירות או כשרוצה לקנות דבר אחד וחבירו מקדים וקונה והוי דומיא דרב גידל ומש"ה קאמר דנקרא רשע כי למה מחזר על זאת שטרם בה חבירו ילך וישתכר במקום אחר אבל אם היתה החררה דהפקדן ליכא איסור שאם לא זכה בזאת לא ימצא אחרת ומיהו קשה מההיא דפרק לא יחפור (ב"ב דף כ"א:): דקאמר התם מרחיקין מן הדג כמלא ריצת הדג אע"פ שהוא של הפקר ונראה דהתם היינו טעמא מפני שהוא יורד לאומנתו כי ההיא דקאמר התם (שם) האי בר מבואה דאוקי ריחיה ואתא בר מבואה ואוקי בהדיה מצי לעכובי עליה דקאמר ליה דקא פסקת לחיותאי ועוד אמר רבינו מאיר אביו של ר"ת דמיירי בדג מת שכן דרך הדייגים להשים במצודות דג מת והדיגים מתאספים שם סביב אותו הדג וכיון שזה פירש מצודתו תחילה וע"י מעשה שעשה זה מתאספים שם סביב דדיא אם היה חבירו פורש הוה כאילו גזל לו ויכול לומר לו תוכל לעשות כן במקום אחר ומכאן נראה למחר י' יצחק שחסור למלמד להשכיר עצמו לבעל הבית שיש לו מלמד אחר בביתו כל זמן שהמלמד בביתו שמאחר שהוא שכיר שם ילך המלמד במקום אחר להשתכר שם אם לא שיאמר בעה"ב דאין רצונו לעכב המלמד שלו אבל אם שכר בעה"ב מלמד אחד יכול בעה"ב אחר לשכור אותו מלמד עצמו ואינו יכול לומר לו הבעה"ב לך ושכור מלמד אחר דנימא ליה אין רצוני אלא לזה שהרי כמדומה לי שזה ילמוד בני יפה ממלמד אחר: (תוספות)

מעשה מוציא מיד מעשה ומיד מחשבה מחשבה אין מוציאה לא מיד מעשה ולא מיד מחשבה בשלמא מיד מעשה לא מפקה דלא אתי דיבור ומבטל מעשה אלא מיד מחשבה מיהא תפיק שאני מחשבה דטומאה דכי מעשה דמי וכדרב פפא דרב פפא רמי כתיב **[ויקרא יא-לח]** כי יתן וקרין כי יותן הא כיצד כי יותן דומיא דכי יתן מה יתן דניחא ליה אף יותן דניחא ליה רב זביד מתני להא שמעתתא אהא וכן היא שנתנה רשות לשלוחה לקדשה והלכה היא וקדשה את עצמה אם שלה קדמו קידושיה קידושין ואם של שלוחה קדמו אין קידושיה קידושין לא קדשה את עצמה וחזרה בה מהו רבי יוחנן אמר חוזרת ור"ל אמר אינה חוזרת ר' יוחנן אמר חוזרת אתי דיבור ומבטל דיבור ר"ל אמר אינה חוזרת לא אתי דיבור ומבטל דיבור איתיביה רבי יוחנן לר"ל ביטל אם עד שלא תרם ביטל אין תרומתו תרומה אמר רבא הכא במאי עסקינן כגון שקדם בעל הבית ותרם את כריו דהוה ליה מעשה איתיביה ריש לקיש כל הכלים יורדים לידי טומאתן במחשבה ואין עולין מטומאתן אלא בשינוי מעשה מעשה מוציא מיד מעשה ומיד מחשבה מחשבה אינה מוציאה לא מיד מעשה ולא מיד מחשבה בשלמא מיד מעשה לא מפקה לא אתי דיבור ומבטל מעשה אלא מיד מחשבה מיהא תפיק א"ל שאני מחשבה דטומאה דכי מעשה דמי וכדרב פפא דרב פפא רמי כתיב כי יתן וקרין כי יתן הא כיצד כי יתן דומיא דיתן מה יתן דניחא ליה אף יותן נמי דניחא ליה איתיביה רבי יוחנן לר"ל השולח גט לאשתו והגיע בשליח או ששלח אחריו שליח ואמר לו גט שנתתי לך בטל הוא הרי זה בטל תיובתא דר"ל תיובתא והילכתא כוותיה דר"י ואפילו בקמייתא ואע"ג דאיכא למימר שאני נתינת מעות ליד אשה דכמעשה דמי אפילו הכי אתי דיבור ומבטל דיבור קשיא הילכתא אהילכתא אמרת הילכתא כרבי יוחנן וקיימא לן הילכתא כרב נחמן דאיבעיא להו מהו שיחזור ויגרש בו רב נחמן אמר חוזר ומגרש בו רב ששת אמר אינו חוזר ומגרש בו וקיימא לן הילכתא כותיה דרב נחמן נהי דבטליה מתורת שליח מתורת גט לא בטליה: מקודשת לשני: אמר רב מקודשת לשני לעולם ושמואל אמר מקודשת לשני עד ל' יום לאחר ל' יום פקעי קידושי שני וגמרי קידושי ראשון יתיב רב חסדא וקא קשיא ליה קידושי שני במאי פקעי אמר ליה רב יוסף מר ארישא מתני לה וקשיא ליה רב יהודה אסיפא מתני לה ולא קשיא ליה מעכשיו ולאחר שלשים יום וכו' אמר רב מקודשת ואינה מקודשת לעולם ושמואל אמר מקודשת ואינה מקודשת אלא עד ל' יום לאחר ל' פקעי קידושי שני וגמרי קידושי ראשון לרב מספקא ליה אי תנאה הואי אי חזרה הואי לשמואל פשיטא ליה דתנאה הואי ובפלוגתא דהני תנאי דתנאי מהיום ולאחר מיתה גט ואינו גט דברי חכמים רבי אומר כזה גט ונימא רב הלכה כרבנן ונימא שמואל הלכה כרבי צריכא דאילו אמר רב הלכה כרבנן הוה אמינא התם דלרחוקה קאתי אבל הכא דלקרובה קאתי אימא מודה ליה לשמואל דתנאה הואי ואי אמר שמואל הלכה כרבי הוה אמינא התם הוה דאין גט לאחר מיתה אבל הכא דיש קידושין לאחר ל' אימא מודי ליה לרב צריכא אמר אביי ולטעמיה דרב בא אחד ואמר לה הרי את מקודשת לי מעכשיו ולאחר ל' יום ובא אחר ואמר לה הרי את מקודשת לי מעכשיו ולאחר עשרים יום

רש"י מעשה מוציא מיד מעשה. התחיל לשוף ביטול מהס תורת גמר מלאכה לשם כלי בין שירד להו ע"י מעשה שהחליקו וגילה דעתו שאין מחוסרין עוד היקון בין שירד להו ע"י מחשבה: מחשבה אינה מוציאה. חושב עליהן לשוף לבד אחר שחשב עליהן שלא לשוף אלא לשדף און יולאין מידי מחשבתו הראשונה: דכי מעשה דמיהא דרחמנא קרייה מעשה דכתיב כי יתן וקרין בידים וכו' דמחשבה בעלמא הוא דלפילו נפלו ממילא וניחא ליה הוי הכשר ומיקרי כי יתן: להא שמעתתא. דרבי יוחנן וריש לקיש: וכן היא שנתנה רב. משנה היא לקמן בפ' בהר"ל: וחזרה בה. בין בפני שליח בין שלא בפניו: אינה חוזרת. ולקמן מותבין ליה מהא דהשולח גט: ואפילו בקמייתא. גבי מתני' לא בא אחר וקדשה וחזרה בה ק"ל הילכתא כר' יוחנן דלתי דיבור ומבטל דיבור: מהו שיחזור ויגרש בו. בגט לאחר שאמר לשליח גט שנתתי לך בטל הוא: לעולם. אין בטליה לאחר ל' שרי ניתן לה זמן לחול בתוך ל' שיהו כולן פנוין מקידושי ראשון: ושמואל אמר כר'. לקמן פריך עלה רב חסדא: מר ארישא. דמתני' דלא אמר מעכשיו מתני לה להך פלוגתא ומשום הכי קשיא ליה למר מאי קשיא ליה: מקודשת ואינה מקודשת לעולם. ואפילו לאחר שלשים עומדת בספק קידושי שניהם ואסורה לשניהם בלא גט האחד כדמפרש טעמא לקמן: ושמואל אמר. אינה בספקיה אלא עד שלשים יום שמה ימות הראשון ולא יגמרו הקדושין ומגמלאו קדושי שני חיילי למפרע: מספקא ליה. האי לאחר שלשים אי תנאה הואי אס לחזור בי בתוך ל' יהיו קדושין מעכשיו: אי חזרה הוי. ממאי דקאמר מעכשיו וקאמר איני אומר מעכשיו אלא התקדשי לי לאחר ל' הילכך לעולם היא בספקיה דאי הוי תנאה קידושי ראשון חיילי קידושי שני לא חיילי ואם חזרה הוי קידושי שני חיילי קידושי ראשון לא חיילי: לשמואל פשיטא ליה דתנאה הוי. הילכך כל ל' יום הוו קדושין תלזין שמה יחזור בו מל' ואיך גמרו: גט ואינו גט. מספקא ליה האי ולאחר מיתה אי הוי תנאה מהיום יהיה גט אס אמות ולכשימות נמלא גט למפרע מאותו יום אי חזרה הוי וחזר בו מהיום ואמר זה גיטך לאחר מיתה ולא אמר כלום דאין גט לאחר מיתה דקיון דמיתה היכי מנגרש: כזה גט. דתנאה הוי: התם. הוא דלויכא לספקוי ולמימר חזרה הוי משום דלרחוקה אחי וקשה בעיניו לרחקה ולגרשה ולהכי הדך ביה ממעכשיו אבל הכא דלקרובה קאמר כל מה דמנאי לקרובה מקרב לה וכי אמר לאחר שלשים לא הדך ביה ממעכשיו: התם. הוא דלמר תנאה הוא ולא חזרה דאדם יודע דאין גט לאחר מיתה ומידי דכדי לא עביד איניש דאמר: אבל הכא. דיש קדושין לאחר ל' יום אס לא קדשה אחר בנתיים אימא דילמא הוי חזרה דלא רבא לקדשה מעכשיו שמה דעתו על אחרת וימלך בתוך שלשים יום קמשמע לן: ולטעמיה דרב. דמספקא ליה בחזרה ותנאה בא אחד ואמר מעכשיו ולאחר שלשים יום ובא אחר ואמר מעכשיו ולאחר עשרים שכלו של שני בתוך של ראשון ואם דראשון חזרה הוו להו דשני קידושין דהא ראשון הדך ביה ממעכשיו: (רש"י)

תוספות מיד מחשבה מיהא תפיק. תימה ליפרוך נמי גבי תרומה לעיל לר"י דקאמר אם עד שלא תרם ביטל אין תרומתו תרומה אבל אם משתרם ביטל תרומתו תרומה ואפילו תרם השליח במחשבה דהא תרומה ניטלת באומד ומחשבה אלמא לא אתי דיבור ומבטל דיבור וי"ל דמחשבה דתרומה היה יודע דכמעשה דמי דכתיב (במדבר יח) ונחשב לכם והיו כאילו תרם בידים ואפילו מעשה אינו מוציא אפילו תרם אח"כ כריו אחר מחשבת השליח אבל גבי טומאה אין המחשבה מטמאתו אבל מביאתו לידי תורת קבלת טומאה ואותה הבאה יכולה להתבטל דהכל מודים דע"י המעשה מתבטלת א"כ תבטל על ידי מחשבה: לא קידשה עצמה וחזרה בה מהו. נראה לפרש וחזרה בה בלא אמירתה לשליח דאי אמרה לשליח אין רצוני שתקדשני פשיטא דאינה מקודשת דאטו משום דאמרה לו תיהיו לי שליח לקדשני לא מצוי חוזרת: אם ביטל עד שלא תרם כו'. הכא לא משני כדלעיל שאני נתינת מעות ליד האשה דכמעשה דמי היינו משום דהכא ליכא נתינת מעות אלא דיבור לבד: מתורת גט לא בטליה. פ' דמסתמא אינו מתכוין לבטל אלא השליח ולפי זה אם אמר בפירוש אני מבטל הגט עצמו שהוא בטול ופסול לגרש בו ובפרק השולח (גיטין דף לב:) גריס גיטא גופיה מיד קא בטל משמע שאין הגט מתבטל וצריך לפרש אתה סבור שהגט יכול ליפסל בבטול ולא היא דהרי הוא כמו מעות שאינן מתבטלות דמאחר דהגט כתוב כהלתו אינו יכוין לבטלו ואם ירצה יחזור ויגרש בו: (תוספות)

קידושי שהנך לאו קידושי אי חזרה הואי דבתרא קידושי דהנך לאו קידושי פשיטא מהו דתימא האי לישנא משמע תנאה ומשמע חזרה ותיבעי גיטא מכל חד וחד קמ"ל עולא אמר רבי יוחנן אפי' מאה תופסין בה וכן אמר ר' אסי אמר רבי יוחנן אפילו מאה תופסין בה אמר ליה רב משרשיא בריה דרב אמי לר' אסי אסברה לך טעמא דרבי יוחנן שוו נפשיה כי שרגא דליבני דכל חד וחד רוחא לחבריה שבק מתלב רב חנינא מהיום ולאחר מיתה גט ואינו גט ומת חולצת ולא מתייבמת בשלמא לרב מסייעא ליה לשמואל נמי הא מני רבנן היא ואנן דאמרי כרבי אלא לר' יוחנן דאמר שיורא הוי כל גיטא דמשיירי בה ולא כלום הוא יבומי מיבם אמר רבא גט להוציא ומיתה להוציא מה ששייר גט גמרתו מיתה אמר ליה אביי מי דמי גט מוציאה מרשות יבם מיתה מכנסה לרשות יבם אלא אמר אביי התם טעמא מאי גזירה משום מהיום אם מתי הרי זה גט ונגזרו מהיום אם מתי דתחלוף אטו מהיום ולאחר מיתה אם אתה אומר חולצת מתייבמת הכא נמי אם אתה אומר חולצת מתייבמת תתייבם ואין בכך כלום חששא דרבנן הוא: **מתני'** האומר לאשה הרי את מקודשת לי על מנת שאתן לך מאתיים זוז הרי זו מקודשת והוא יתן על מנת שאתן לך מכאן ועד ל' יום נתן לה בתוך שלשים מקודשת ואם לאו אינה מקודשת ע"מ שיש לי מאתיים זוז הרי זו מקודשת ויש לו על מנת שארצך מאתיים זוז הרי זו מקודשת ויראה לה ואם הראה על השלחן אינה מקודשת: **גמ'** איתמר רב הונא אמר והוא יתן רב יהודה אמר

לכשיתן רב הונא אמר והוא יתן תנאה הוי מקיים תנאה ואזיל רב יהודה אמר לכשיתן לבי יהיב הוי קידושי השתא מיהא לא הוי קידושי מאי בינייהו איכא בינייהו שפטיה ידה וקבלה קידושין מאחר לרב הונא לא הוי קידושי לרב יהודה הוי קידושי ותנן נמי גבי גיטין כי האי גוונא האומר לאשה הרי זה גיטך על מנת שתתייבם לי מאתיים זוז הרי זו מגורשת והיא תתן איתמר רב הונא אמר והיא תתן רב יהודה אמר לכשתתן רב הונא אמר והיא תתן תנאה הוי מקיימת תנאה ואזלה רב יהודה אמר לכשתתן לבי יהיבה ליה הוא דהוי גט השתא מיהא לא הוי גט

רש"י ובלא אחר ולאמר מעכשיו ולחזר עשרה. וה"ה בהאי אחר אם קדשה סתם הואיל ולא בלא אחר אחריו מה לי ולתנאו אלא סוידרא נקט ותנא: אי חזרה הוי דבתרא הוי קידושין. שלא בא אחר אחריו וגמרו קידושין לאחר עשרה: האי ליגנא משמע תנאה ומשמע חזרה שהי לטוגות במשמע יש אומניה בלשון תנאי ויש אומניה בלשון חזרה ואיכא למימר להאי תנאה ולהאי חזרה ותבעי גיטא מכל חד וחד דלמא קמא לחזרה מכיין וחלו של שני ושני לתנאה איכוון ושלו קיימין ואין של ראשון ושל אחרון קידושין ובעיא גיטא מאחלמני ואיכא למימר דקמא תנאה ושלו קיימין ואיכא למימר דכחיה חזרה ושל אחרון לבד קיימין קמ"ל דלאו תרתייהו משתמעו מינה אלא ספק תנאה ספק חזרה ואי תנאה הוי לכולה הוי תנאה ואין לשון חזרה כלל ואי חזרה הוי ללא ביה ליגנא דתנאה כלל וממה נפשך אמרעי לך הוי קידושין: אסברה לך כו'. דהא ליכא למימר טעמא דר' יוחנן משום דקסבר שהי לטוגות במשמע ומספקא ליה לגבי האי גברא בתנאה ולגבי האי בחזרה דאם כן לא שייך למיתני תופסין דאין תפיסה אלא באלה מהן ואין הוא לכל ידענין היינה ומדקתני תופסין משמע דסבירא ליה שיש בה לא קדי קידושין כלולה: דשוו נפשייהו כי כרגא דליבני. המסדר לבינייהו ורוב כולן שוה אינו מסדר ממנו ז' על ז' דל"כ הרי שורה החלוטנה נפלה ותפיתה אחריה אלא מסדר תחילה ז' אלא ז' וחוזר ומסדר עליה שורה אחרת וטווח החלוטנה משוכה לחוף כדי שישאר ריוח בתחלוטנה להיות שניה יושבת מקלה מקלה על שלאלה ונשאר ריוח גם בשניה להיות שלישית מקלה עליה וכן כולם הכא נמי כל אחד מאל מקום זמן פניו לקדושין ותפסה כולן לאוסרנה: חולצת. שמה אינו גט וחוקה ליבי: ולא מתייבמת. שמה גט הויא ליה גזרת אחיו והרי היא לו כבת שאין עליה זיקה יבום: הא מני רבנן היא. דמספקא להו אי תנאה אי חזרה: גיטא דשייר ביה לא כלום הוא. דתחמנא אמר (דבכריס כד) כריתות: אם מתי. פשיטא לך דתנאה הוא והוי גיטא למפרע להשימות: הרי זה גט. ואינה כריתיה חלוטה משומות: אטו מהיום ולאחר מיתה. דפשיטא לרבי יוחנן דשיורא הוי ולא הוי גט כלל: ומשני אם אתה מלכריתיה חלוטה אטו נמי ליבומה. דאמר מדלכריתיה חלוטה קים להו לרבנן דלאו גיטא הוי ואחו ליבומי גרושה והיא כבת ופרכינן הכא נמי במהיום ולאחר מיתה נישא דלמא אחי ליבומה שהם אתה אומר חולצת מתייבמת ומשני תתייבם ואין בכך כלום דגיטא דשייר ביה לאו גיטא הוי כלל והא דקתני לא מתייבמת השגח דרבנן היא דנזרו אטו מהיום אם מתי. אחוקה דיבם מוקמינן לה לא שייך למיתני הכא אלא ביבמות גבין מילתא אחריתיה דמשום ספיקא כפרק ד' אחין (יבמות לא.) אבל הכא דלפילו ספיקא ליכא לא בעי חזקה דהא ודאי יבמה היא: מתני' הרי את מקודשת לי. בפרוטא ז' על מנת שאתן לך מאתיים זוז: ה"ג ואם הראה על השלחן אינה מקודשת. והכי פירושה ואם היה שולחנה והראיה לה מעות שאינן שלו והם על שלחן שאלפניו אינה מקודשת דלא נתכוונה ז' אלא לראות משלו: גמי אמר רב הונא והוא יתן. לכשיתנא קידושין חזין למפרע משעת קידושין ומיהו מודה רב הונא דאם מת קודם שניתנו אינה חלוטה שהרי לא קיים תנאו: וקוידלה קידושין מאחר. קודם שיקיים תנאו ואח"כ עמד זה וקיים תנאו: לרב הונא לא הוי קידושין. שני קידושין דהא גמרו קידושין ראשון למפרע: לרב יהודה הוי קידושין. שני קידושין שהרי הראשון לא נתכוון לקדשה בפרוטא אלא במחמתם ז' דלית ליה לרב יהודה באומר על מנת כלאומר מעכשיו דמי והכי קדמו קידושין שני: (רש"י)

תוספות אפילו מאה תופסין בה. פירוש דהא קונני ומשיירים שהרי ... המקדש ר"ל מעכשיו יתחילו הקידושין ולאחר ל' יום יגמרו ופי' בקונטרס דליכא למימר דטעם דרבי יוחנן משום דקסבר דמספקא ליה אי הלשון משמע תנאה או חזרה דא"כ לא שייך למימר ולמיתני לשון תופסין דהא אין קדושין תופסין אלא באחד מהן ואנן לא ידענין היינה ומספיקא צריך גט מכולהו ולישנא דתופסין משמע דסבירא ליה שיש בכלום צד קידושין ואם תאמר אמאי אמר' הכא דמקודשת והא אמר לעיל בפ"ק (ד' ז.) האומר לאשה חציך מקודשת לי אינה מקודשת ויש לומר דהתם היינו טעמא לפי שאין אשה מתקדשת לחצאין והוא שייר בגוף האשה אבל הכא לא שייר בגוף האשה כלום אלא גומרין כולם: כל גיטא דמשייר ביה לא כלום הוא. פירש בקונטרס' דלא הוי גט כריתות כיון דשייר בלא ולא נהירא דאם כן תקשי ליה מקידושין גופייהו דהיינו אמר רבי יוחנן אפילו מאה תופסין בה כיון דמשייר לאו כלום הוא דהא איתקש הויה ליציאה לכך נראה לומר דדאי בבי האי גוונא הוי כריתות אלא ה"פ כל גיטא דמשייר בה לאו כלום הוא כיון שאינו יכול להיות נגמר אלא אחר מיתה אינו גט דאין גט לאחר מיתה ה"ה בקידושין אם אמר מהיום ולאחר מיתה דאיה מקודשת והיכא דאמר מהיום ולאחר ל' יום מקודשת דהא קידושין תופסין בה אחר ל' כמו לפני ל': (תוספות)

ב - ס דף

מאי בינייהו איכא בינייהו שנתקדע הגט או שאבד לרב הונא הוי גט לרב יהודה לא הוי גט וצריכא דאי אשמעינן גבי קידושין בהא קאמר רב הונא משום דלקרובה קאתי אבל גירושין דלרחקה קאתי אימא מודי ליה לרב יהודה ואי איתמר בהך בהך קאמר רב הונא משום דאיהו לא כסיף ליה למתבעה אבל הכא דאיהו לא כסיפא לה למיתבעה אימא מודי ליה לרב יהודה צריכא מיתבי הרי זה גיטך ע"מ שתתייבם לי מאתיים זוז אע"פ שנתקדע הגט או שאבד הרי זה מגורשת לאחר לא תנשא עד שתתן ועוד תניא אמר לה הרי זה גיטך ע"מ שתתני לי מאתיים זוז ומת נתנה אין זקוקה ליבם לא נתנה זקוקה ליבם רשב"ג אומר נתנת לאחי או לאביו או לאחד מן הקרובים עד כאן לא פליגי אלא דמר סבר לי ולא לירשתי ומר סבר אפי' לירשתי דכולי עלמא מיהא תנאה הוי תיובתא דרב יהודה אמר לך רב יהודה הא מני רבי היא דאמר רב הונא אמר רבי כל האומר ע"מ כאומר מעכשיו דמי ופליגי רבנן עליה ונאן דאמר רבנן כרבנן גופא אמר רב הונא אמר רבי כל האומר ע"מ כאומר מעכשיו דמי אמר רבי זירא כי היונין בבבל הוה אמרינן הא דאמר רב הונא אמר רבי כל האומר על מנת כאומר מעכשיו דמי פליגי רבנן עליה כי סלקי להתם אשכחיה לרבי אסי דיתיב וקאמר לה משמיה דרבי יוחנן הכל מודים באומר על מנת כאומר מעכשיו דמי לא נחלקו אלא

מהיום ולאחר מיתה והתניא מהיום ולאחר מיתה גט ואינו גט דברי חכמים רבי אומר כזה גט ולרב יהודה דאמר בעל מנת נמי פליגי אדמיפליגי במהיום ולאחר מיתה ניפליגי בעל מנת להודיעך כח דרבי דמהיום ולאחר מיתה נמי הרי זה גט וניפליגי בעל מנת להודיעך כח דרבנן כח דהיתירא עדיף: על מנת שאתן לך מכאן וכו': פשיטא מהו דתימא לאו תנאה הוא ולזרוזיה קאמר קמ"ל: על מנת שיש לי מאתים זוז וכו': וניחוש שמא יש לו ועוד תניא חיישינן שמא יש לו לא קשיא הא בקידושי ודאי הא בקידושי ספק: ע"מ שאראך מאתים זוז וכו': תנא לא נתכונה אלא לראות משלו: ואם הראה לה על השלחן אינה מקודשת: פשיטא לא צריכא דאע"ג דנקט דמי בעיסקא: **מתני'** על מנת שיש לי בית כור עפר הרי זו מקודשת ויש לו על מנת שיש לי במקום פלוני אם יש לו באותו מקום

מקודשת ואם לאו אינה מקודשת על מנת שאראך בית כור עפר הרי זו מקודשת ויראנה ואם הראה בבקעה אינה מקודשת: **גמ'** וניחוש שמא יש לו ועוד תניא חיישינן שמא יש לו ל"ק הא בקידושי ודאי הא בקידושי ספק למה לי למיתנא גבי ארעא ולמה לי למיתנא גבי זוזי צריכא דאי אשמעינן גבי זוזי משום דעבידי אינשי דמצעני אבל ארעא אימא אי דאית ליה ארעא קלא אית ליה קמ"ל: על מנת שיש לי במקום פלוני אם יש לו וכו': פשיטא מהו דתימא אמר לה מאי נפקא לך מינה אנא טרחנא ומייתניא קמשמע לן: על מנת שאראך בית כור עפר: תאנא לא נתכונה זו אלא לראות משלו: ואם הראה בבקעה אינה מקודשת: פשיטא לא צריכא דנקיט בדיסתורא גבי הקדש תנן

רש"י מאי בינייהו. על כרחיך לרב הונא נמי אסורה לונשא עד שתהון שמא לא יתקיים ההנאה וגט בטל ובניה ממזרים: דלקרובה חתי. ומיהר לקרבה אלו וגמר קידושין בפרוטה שנתן לה: אימא מודה ליה לרב יהודה. ללא גמר למהווי גיטא עד שתהון אולי יתפייסו בינתיים שאין אדם ממנה לרחק את אשתו: בהך קאמר רב הונא. דמגורשת מיד לא חש העבל לעכב גירוזיה עד שיקבל המעות משום דלא כסוף למתבע לה: אימא מודה ליה לרב יהודה. שהרי לא נחלית בקידושה עד שיתון: שנתקרה. קודם שנתנה: נתנה. קודם שמת: אבל כ"ע תנאה הוי. ואפילו ת"ק מודה שאם פירש על מנת שתהון לי או ליורשיי שאפילו מת נוהגה ליורשיי ופטורה מן החליצה דהוה ליה גט למפרע משקבלתו: כאומר מעכשיו. ע"מ כך וכך דמי: כי סלקי להתם. כשעליתי לארץ ישראל: לא נחלקו. כלומר לא מספקא להו לרבנן אי תנאה אי חזרה אלא במהיום ולאחר מיתה: והתניא. בנימוחה: פשיטא. דאם לא נתן לה בתוך ל' אינה מקודשת: לאו תנאה הוא. ולא קפדה משלשים יום אלא לזרוזיה בעלמא קאמרה: ויש לו. משמע שיש עדים שיש לו הא לאו הכי אינה מקודשת ומותרת לאחר ואמאי ניוחש שמא יש לו: קידושי ודאי הו. אם אנו יודעים שיש לו ונפקא מינה שאם בלא חזרה אינה מקודשת וכי לא ידעינן חיישינן שמא יש לו ואינה מותרת לאחר ומיהו לריבה גט מן השני דשמא לא הוה הראשונים קידושי: לא נחלוהי זוזי אלא לראות משלו. לפיכך אם הראה על השלחן שלפניו והוא שולחני והמעות אינם שלו אינה מקודשת: בעיסקא. למחלית שכר היו לפניו על שולחנו להחליף ולהשתכר: מתני' בית כור. מקום הרחוי לזרוע ל' שאין והשביטן לכל סאתים מלאה על חמשים כחצר המשכן חמשים על חמשים לבית סאה ובית כור אלף ות"ק אורכ' על ל' רוחב ואם אהה מרבעו תמלכנו מלחיים ושבועים ושלשה וה' טפחים על מלחיים ושבועים ושלשה וה' טפחים ועוד דבר מועט: ואם הראה בבקעה. הרי לך בקעה גדולה ובה כמה בתו כורין ואין אחד מהן שלו: גמ' זוזי הוא דעבידי אינשי דמנבעי. והתם הוא דחזינא אי יש לו הוה קידושי ודאי לא חזינא הוה קידושי ספק: אבל ארעא. אי לא ידעינן דיש לו אפילו קידושי ספק ליכא דמאן דלית ליה ארעא קלא אית ליה קמ"ל מדהננה גבי הדדי למימרחא דארעא כי זוזי מהו אם יש לו ודאי אין לו ספק אף דקרקע יש לו ודאי אין לו ספק: מאי נפק' לך מינה. אם רחוק הוא אנה טרחנא ומייתניא התבואה לכיתוי: בדיסתורא. אריכות: (רש"י)

תוספות איכא בינייהו שנתקרה הגט או שנאבד. ולא רצה לשנויי איכא בינייהו דפשוט ידה וקבלה קידושין מאחר כדלעיל דא"כ היה צריך לומר דלרב הונא צריכה גט משני ולרב יהודה אינה צריכה גט משני והא ליתא דהא אפילו לרב יהודה נמי צריכה גט מספק [כדפר"י] פרק מי שאחזו [גיטין עד]. לכשתתן דמגורשת ואינה מגורשת עד שתתן ולעיל נמי גבי קידושין לא מצי לשנויי איכא בינייהו שנאבדו הקידושין שנתן לה בשעת קידושין כדמשני הכא גבי גיטין שנאבד הגט והכי נפרש לעיל לרב הונא הוה קידושין ולרב יהודה לא הוה קידושין דהא לכ"ע אפילו נתאכלו המעות הוה קידושין כיון דבתורת קידושין יתבינהו כדאמרין בפרקין [לעיל דף נט.]. האומר לאשה הרי את מקודשת לי לאחר ל' יום מקודשת אפילו נתאכלו המעות: אבל דכ"ע תנאה הוי. פירוש ואפילו ת"ק מודה שאם פירש ע"מ שתתני לי או ליורשיי שאפ"י מת נותנת ליורשים ופטורה מן החליצה דהוה ליה גיטא למפרע משקבלתו ותיובתא דרב יהודה דאמר לעיל לכשתתן דלדידיה לא הוי גט דהא לכי יתבה ליה הוי גיטא והשתא מיהא לא הוי גיטא דאין גט לאחר מיתה ואם תאמר מאי מקשה לרב יהודה דלמא דכ"ע סברי לי ואפילו ליורשיי ובהא פליגי בין ת"ק לרשב"ג דת"ק סבר כרב יהודה דאמר לכשתתן ולא הוי גט ורשב"ג סבר כרב הונא ומש"ה קאמר דנותנת ליורשים שהגט חל עליה למפרע וי"ל דמשמע ליה לנמרא דהלשון דקאמר לא נתנה זקוקה ליבם ר"ל דמתייבמת אם תרצה ולרב יהודה מגורשת מיהא מספק למפרע כדפירשתי לעיל לכשתתן מגורשת ואינה מגורשת עד שתתן וא"כ הוי ספיקא של אשת אחיו שלא במקום מצוה שהרי אם תתנה לאחד מן הקרובים מגורשת מספק למפרע ואם כן כיון דספיקא הוא חולצת ולא מתייבמת ומהכא הוי ראייה למאי דפרישית לעיל דלרב יהודה דאמר לכשתתן הוי גט ואינו גט עד שתתן דאם לא כן לישיני הכא נמי דקאי כת"ק: (תוספות)

דף סא - א

המקדיש שדהו בשעת היובל נותן בזרע חומר שעורים חמשים שקל כסף היו נקעים עמוקים עשרה טפחים או סלעים גבוהים עשרה טפחים אין נמדדין עמה פחות מכאן נמדדין עמה והיונן בה נהי דבהדי ארעא לא קדשו נקדשו באפי נפשייהו וכי תימא כמה דלא הוי בית כור לא חשיב ורמינהו שדה מה ת"ל לפי שנאמר **[ויקרא כז-טז]** זרע חומר שעורים בחמשים אין לי אלא שהקדיש בענין הזה מנין לרבות לתך וחצי לתך סאה תרקב וחצי תרקב ואפי' רובע מנין ת"ל שדה מכל מקום אמר מר עוקבא בר חמא הכא בנקעים מלאים מים עסקינן משום דלאו בני זריעה נינהו דיקא נמי דקתני דומיא דסלעים גבוהים ש"מ אי הכי אפילו פחות מיכן נמי נהנו נאגני דארעא מיקרו שדרא דארעא מקרו גבי מחר תנן האומר לחבירו בית כור עפר אני מוכר לך והיו שם נקעים עמוקים עשרה טפחים או סלעים גבוהים עשרה טפחים אין נמדדים עמה פחות מכאן נמדדים עמה ואמר מר עוקבא בר חמא אע"פ שאין מלאים מים מ"ט אמר רב פפא לפי שאין אדם רוצה שיתן את מעותיו בשדה אחת ויראה לו כשנים וכשלושה מקומות הכא מאי להקדש מדמינן לה או למכר מדמינן לה מהסתברא להקדש מדמינן לה דאמר לה אנא טרחנא וזרענא ומייתניא: **מתני'** ר' מאיר אומר כל תנאי שאינו כתנאי בני גד ובני ראובן אינו תנאי: שנאמר **[במדבר לב-ב]** ויאמר אליהם אם יעברו בני גד ובני ראובן וכתוב ואם לא יעברו חלוצים רבי חנינא בן גמליאל אומר צריך הדבר לאומרו שאלמלא כן יש במשמע שאפי' בארץ כנען

לא ינחלו: **גמ'** שפיר קאמר ליה ר' חנינא בן גמליאל לר"מ אמר לך רבי מאיר אי סלקא דעתך לאו לתנאי כפול הוא דאתא לכתוב ואם לא יעברו ונאחזו בתוככם בארץ כנען

רש"י בשעת היובל. בזמן שהיובל נוהג שכל עדה אחוזה פדיונו שיהיה הכתוב רעה אצל בזמן שאין היובל נוהג נפדי' באוינו נקעים. כמין גומות: נהי דבהדי ארעא לא קדשי. להיות נמדדים בקרקע שיהיה נמדד לעלות בחשבון: נקדשו באפי נפשייהו. להיות נמדדין לפי מה שיש בהן ולא יעלה מדרון שיהיה בחשבון: עדה מה תלמוד לומר. והוא ליה למכתב ואם מאחוזו וקדיש איש וגו' וכחב ואם משדה אחוזו: בענין הזה. כדי זרע חומר שעורים: לחך. חלי כור: חרב. חלי סאה: דלאו בני זריעה נינהו. וכחב הכתוב זרע ומידי דלאו בני זריעה נינהו אינו נפדים בדמים הללו אלא באוינו: דומיא דסלעים. שקדם סלע אין ראו לזריעה דקשה הוא: נאנטי דלרעה מקרו. הנקעים קרויין אגנות הקרקע שהמים מתמזין לתוכן כמו ויסק באגנות (שמות כד): שידרע דלרעה. מקום הסלעים אין להם שם סלעים לעצמן אלא על שם הקרקע הם נקראים שידרעות הקרקע: הכא מאי. גבי קידושי אשה אם היו בו סלעים ונקעים של ו' טפחים ואינו מלאים מים: להקדש מדמינו לה. ונמדדין עמה: או למכר מדמינו לה. ואין נמדדין: מתני' כל תנאי. שאין כפול: כתנאי בני גד ובני ראובן אינו תנאי. ואע"פ שלא נקיים התנאי הנתיימו הדברים כגון הרי זה גיטך על מנת שהתני לי מאתים וזו ולא פירש לכפול ואם לא התני לי לא יהא גט אין כאן תנאי של מאתים וזו כלל ואפי' לא נתנה הוי גט וכמו שמצינו שהוצרך משא רבני ע"ה לכפול ואם לא יעברו חלוצים אחסוך ונאחזו בתוככם שמע מינה דאי לא כפל היתה מתנתו קיימת ונחלין ארץ גלעד אפילו לא יעברו את הירדן אע"פ שאמר אם יעברו ונתתם לית לן מכלל הן אחת שומע לאו וה"ה נמי דבעינן תנאי קודם למעשה מדלג אמר תנו להם אם יעברו משמע דאם אמר הכי לא אחי תנאה ומבטל מעשה דמתנה דקדמיה ושמעינן נמי דבעינן הן קודם ללאו דלא אמר תנאה אם לא יעברו ונתתם: ר"ח אמר. התנאי כפול לחלוצים פליג למימר דאין צריך לכפול דמכלל הן נשמע לאו והוה שפלו משום טרדן היה הדבר לאומרו מפני דבר אחר שאכלמלא כן שפלו יש משמע שאם לא יעברו אף בארץ כנען שמעבר הירדן והלאה שהיו קצין בה מפני מקנה רב שבהן אף הם לא יטלו דהיינו שהם שמעינן לה אם יעברו ונתתם להם את ארץ הגלעד כשציל כל חלקם האם לא יעברו יהיו נקיים ולא יטלו חלק לא כאן ולא כאן כלל לכך פירש שאם לא יעברו לא יפסידו חלקם בכך (דאי אחת שומע מכלל לאו אם אינו מפרש לכתוב) ויטלו כאן וכלן על פי הגורל: גמ' שפיר קאמר ליה. קושא הוא היכי וליף ר' מאיר מינה דבעינן כפילה הא שפיר קאמר ליה ר' חנינא דכפילה לאו למכפל אלא שאלא ארץ גלעד כולה דהא מכלל שמעינן לה אלא למימר ונאחזו בארץ כנען אפילו אין עוברין למלחמה: אמר כך ר' מאיר אי ס"ד. קרא לפסוקי אהא דאפילו לא יעברו לא יפסידו חלקם בכל ארץ ישראל ולא לתנאי כפול אהא להחזיק את התנאי שאם לא יעברו לא הוה מתנה ארץ גלעד ומתנה ארץ כנען דמכלל הן אי אחת שומע לאו אם אינו מפרש: לכתוב ואם לא יעברו ונאחזו בתוככם. ועל כרחך הייתי מפרש שאם לא יעברו לא יפסידו כלל למדינו: (רש"י)

תוספות ה"ג המקדיש שדהו בשעת היובל. פירוש בזמן שהיובל נוהג ול"ג בשנת היובל דאם כן משמע דמיירי בשנה עצמה של יובל ובהא פליגי רב ושמואל במסכת ערכין (דף כד.) חד אמר אינה קדושה כל עיקר וחד אמר קדוש ויוצא: אין נמדדין עמה. פירש בקונטרס להיות נגאלים בדין חומר שעורין אבל ליגאל בשוויין מיהא קדשי דאין לומר דלא קדשי כלל דהא לא גרע מבזבז ונתן ש"פ המוכר את הבית (ב"ב דף עא.) המקדיש שדהו הקדיש כולו ואפילו בור וגת ושושן וכל שכן סלעים ונקעים: נקדשו באפי נפשייהו. פירש בקונטרס להיות נמדדים לפי מה שיש בהן ולא יעלה מדרון שבהן לחשבון כי אם קרקעית הנקעים ובריש פ' בית כור (ב"ב כג.) פרש"ם דהכי מריד נהי דבהדי ארעא לא קדשי כלומר אם אינו רוצה למודדו עמה לפי שהיא שדה בפני עצמה ויכול לפדות כל אחד ואחד בפ"ע כאילו הקדיש שתי שדות שיכול לפדות זה בלא זה נקדשו באפי נפשייהו מכל מקום כשירצה יפדה אותן נקעים בפני עצמן לפי חשבון בית זרע חומר שעורין ב' שקל כסף ולא נהירא דמשמע מתוך פירושו דהמקדיש שדה אחד שאין בו נקעים שאין יכול לפדותו לחצאין וליתא דהא אמרינן לעיל בפ"ק (דף כ:) המקדיש שדה אחוזה לוח גואל לחצאין לכך נראה כפירוש הקונטרס: אי הכי אפילו פחות מכאן נמי. ק"ק מאי א"ב איכא הכא דהא אפי' מיירי בלא מלאים מים תקשי נמי מסלעים ונראה לר"י לפרש אי אמרת בשלמא דלא קפדינן אראוי לזריעה ניחא דפחות נמדדין עמה אבל השתא דבעינן ראו לזריעה פחות מכאן נמי אמאי נמדדין עמה: כל תנאי שאינו כתנאי בני גד ובני ראובן אינו תנאי. פ' בקונטרס ואפילו לא נתקיים התנאי נתקיימו הדברים הואיל ואין התנאי כפול כגון הרי זה גיטך אם תתני לי מאתים וזו ולא פירש לכפול ואם לא תתני לא יהא גט אין כאן תנאי של מאתים וזו כלל ואפי' לא נתנה לו מאתים וזו הוי גט כמו שמצינו שמשא הוצרך לכפול ואם לא יעברו חלוצים ונאחזו בתוככם בארץ כנען ש"מ דאי לא כפילה היתה מתנתו קיימת והיו נוחלין ארץ הגלעד ואפילו לא יעברו הירדן ואע"פ שאמר אם יעברו ונתתם להם את ארץ הגלעד דמשמע אם לא יעברו לא לית ליה מכלל הן אחת שומע לאו וה"ה נמי דבעינן תנאי קודם למעשה מדלג אמר תנו להם אם יעברו משמע דאם אמר הכי לא אתא תנאה ומבטל מעשה דמתנה דקדמיה ושמעינן נמי דבעינן הן קודם ללאו מדלג אמר תחלה אם לא יעברו אל תתנו ואם יעברו ונתתם מהכא נלמוד דר"מ בעי כפול והן קודם ללאו ותנאי קודם למעשה ר"ח בן גמליאל אומר צריך הדבר לאומרו שאכלמלא כן יש במשמע שאפילו בארץ כנען לא ינחלו פירש בקונטרס דאנתאי כפול לחזיה פליג אבל לעולם בעי תנאי קודם למעשה וקשה דהא אמר בסוף פ' השוכר את הפועלים (ב"מ דף צד.) מאן שמעת ליה דאמר בעינן תנאי קודם למעשה רבי מאיר הוא משמע דרבי חנינא בן גמליאל פליג אכולהו לכן נראה לי דפליג אכולהו: [ת"י שאלמלא כן יש במשמע אף בארץ כנען. פרש"י שהיו קצין בה ואין נראה לר"ת אלא] דה"פ שאפי' בארץ כנען לא ינחלו לא מבעיא בארץ גלעד לא ינחלו דכיון שהיה להם ייפוי כח בארץ גלעד אם יעברו דבשביח זה נתנה להם אם כן דין הוא שהורע כחם אם לא יעברו אלא אפי' בארץ כנען שלא ייפוי כחם אם יעברו שהרי בשביח זה לא נתן להם בארץ כנען אפי' הכי הורע כחם אם לא יעברו אלא מלא היתה הכפילות דואם לא יעברו ונאחזו בתוככם (תוספות) בארץ כנען:

ב - סא דף

למה לי שמע מינה לתנאי כפול הוא דאתא ור' חנינא בן גמליאל (אמר) אי לא כתב רחמנא בארץ כנען הוה אמינא **[במדבר לב-ל]** ונאחזו בתוככם בארץ גלעד אבל ארץ כנען כלל לא ורבי מאיר בתוככם כל היכא דאית לכו משמע תניא אמר רבי חנינא בן גמליאל משל למה הדבר דומה לאדם שהיה מחלק נכסיו לבניו אמר פלוני בני יירש שדה פלונית ופלוני בני יירש שדה פלונית ופלוני בני יתן מאתים וזו ויירש שדה פלונית ואם לא יתן יירש עם אחיו בשאר נכסים מי גרם לו לירש עם אחיו בשאר נכסים כפילו גרם לו והא לא דמיא משל למתניתין התם קתני יש במשמע שאפילו בארץ כנען לא ינחלו אלא אלא כפילה לארץ גלעד נמי מהני והכא קתני מי גרם לו לירש עם אחיו בשאר נכסים כפילו גרם לו אלא אלא כפילה לארץ גלעד נכסים הוא דקמהני לא קשיא הא מקמי דנימא ליה רבי מאיר ונאחזו הא לבתר דנימא ליה ר' מאיר ונאחזו בשלמא לרבי מאיר היינו דכתיב **[בראשית ד-ז]** אם תיטיב שאת ואם לא תיטיב לפתח חטאת רובץ אלא לר' חנינא למה לי סלקא דעתך אמינא אם תיטיב אגרא אם לא תיטיב לא אגרא ולא דינא קא משמע לן בשלמא לר' מאיר היינו דכתיב **[בראשית כד-מא]** אז תנקה מאלתי אלא לרבי חנינא בן גמליאל למה לי איצטריך סלקא דעתך אמינא היכא דניחא לה לדידה ולא ניחא ליה לדידהו מייתי בעל כרחיהו קא משמע לן אם לא תאבה האשה למה לי איצטריך סד"א היכא דניחא להו לדידהו ולא ניחא לה לדידהו מייתי בעל כרחא קא משמע לן בשלמא לר' מאיר היינו דכתיב **[ויקרא כ-ג]** אם בחקותי תלכו **[ויקרא כו-טו]** ואם בחקותי תמאסו אלא לר' חנינא בן גמליאל למה לי איצטריך ס"ד אמינא אם בחקותי תלכו ברכה אם בחקותי תמאסו לא ברכה ולא קללה קא משמע לן בשלמא לר"מ היינו דכתיב **[ישעיה א-יט]** אם תאבו ושמעתם וגו' ואם תמאנו ומריתם וגו' אלא לרבי חנינא בן גמליאל למה לי איצטריך סד"א אם תאבו טובה ואם תמאנו לא טובה ולא רעה קמ"ל מאיר

רש"י למה לי. בארץ כנען דמשמע מיעוטא למעוטי שלח יטלו בארץ גלעד כנען (הרי משמע נמי מואחוזו בתוככם שלח יטלו בארץ גלעד כנען חלקם שפארץ ישראל אלא קרא יחידא הוא למדרש ביה תנאי כפול) ש"מ הוצרך לכפול ולומר אם לא יעברו לא יהא דבדרי כלום ואז לא כפלו היתה מתנתו קיימת דמכלל הן לא נשמע לאו: ורבי חנינא. אמר כך לעולם לא בא לכפול אלא לפרש שאפי' לא יעברו לא יפסידו נחלתם מכל ארץ ישראל ואם כתב ונאחוזו בתוככם ותו לא ה"א ואם לא יעברו יטלו כפי המגיעם בארץ הגלעד שנאחזתם בה כבר והם סיימו תרומתם לכפול בארץ כנען כלל לא לא בחוזה יטלו ולא בארץ גלעד כנענה להכי כתב בארץ כנען שאף בארץ כנען יטלו אע"פ שלא סיימו לכונןה אכל למעוטי שלח יטלו ארץ הגלעד כנענה לא אילטריך דמכלל הן הוה שמעין לאו: כל היכא דלית לכו משמע. ועל כרחק לא כתב בארץ כנען אלא למעוטי ארץ גלעד שלח יטלוה כולה על פי מתנתו שאמר להם ונחם להם וללמדיו דמכלל הן לא הוה שמעין לאו: משל. דמשה: למה הדבר דומה לו'. כך שאר השבטים יטלו ארץ כנען ושני שבטים אלו יעברו את הירדן למלחמה דהיינו דומיא דיהן להם מלחמה זו ויטלו ארץ הגלעד ואם לא יעברו לא יפסידו חלקם בארץ כנען דהיינו שאר נכסיה: מי גרם לו ליתול עמ אחיו כשאר נכסיה גרמא לו. דאם לא כפל הייתי שומע דאם לא יתן יטול בחוזהו שיהי כפי חלק המגיעו בו אבל כשהי קדות שהקליחיים לאחיו לא יטול כלום וכל שכן שלא יטול בחוזהו שיהי כנען שאר נכסיה אף בני גד ובני ראובן כפי חלק הדברים גרמא להם ליתול חלקם בארץ כנען שאם לא כפל הייתי אומר לא יטול בה כלום אלא בארץ גלעד מה שמגיעם בה: ההם. מתני' קהני שאם לא כפל לא היו טולין כלום לא כפל ולא כחן דקאמר שאף בארץ כנען שאינה חביבה להם לא יטלו מדקתני שאף משמע דכל שכן בארץ גלעד שכתבו בה: ה"א אלמא כפילא לארץ גלעד נמי אהני והכא קתני מי גרם לו כו'. אלמא לא אהני אלא בארץ כנען דכלאו כפילה נמי הוה קהני מה שמגיעם בארץ גלעד: לא קשיא. מתני' קהני שאם לא כפל לא היו טולין בארץ גלעד: מתני' דומיא דיהן ר' מאיר. אם כן נכתבו ונאחוזו והוה סבר ר' חנינא דכולא מילחא דריש רבי מאיר לתנאי כפול הלכך אמר ליה שאלמלא כן שכתב דכיון יך משמע שאף בארץ כנען לא יטלו וכ"ש במקום החביב להם דמכלל הן היינו שומעין לאו ואם לא יעברו לא חתנו להם את ארץ גלעד וממילא דבארץ כנען לא שכלי דהא לא אזלו למכנניה ובייתא דקתני דלא אהני כפילה אלא לארץ כנען אמר רבי חנינא כתיב דאמר ליה ר' מאיר נכתוב קרא ונאחוזו למ"ל בארץ כנען אמר ליה ר' חנינא ליתול חלק בארץ כנען אהני דאי לא כתיב הוה אמינא ונאחוזו בתוככם בארץ גלעד: שאת. משאת סכר: ואם לא חטיב לפתח. שורענת מוכנת לבא אלמא כפילה בעינן ואם לא כפילה מני אמר יש חטיב שאת הוה שמע' דאפי' אם לא חטיב נמי שאת דתנאי שלח כפלו חינו מבטל מתנה: למה לי. אם חטיב נשמע ממכלל: ס"ד כו'. כגומר ממכלל לא הוה נפקא לן אלא ביטול מתנה הא אם לא חטיב לא תשא סכר ופורענותא נמי לא תשקול להכי אילטריך כפילה דינא דפורענותא: בשלמא לר' מאיר. דאמר ממכלל לא שמע' היינו דכתיב אז תנקה מאחתי לפי שהשביעו את ארץ חלב בית אבי חלב החול עליו ומכלל לא שמעין דאם חלב לא תחול: למה לי. לפרוש את חלב תנקה אלא דאי לא כפילה לא הוה מבטל תנאה לשבועה דאפי' ילך החול עליו אם יקח לו אשה מבנות כנען: היכא דניחא לה. לאשה: ולא ניחא להו. לקרובים: נייתי. להכי נכתב האי למיתלי נמי בקרובים ואם לא יתנו כך קרובים והיינו נקי: למה לי. ואם בחקתי תמאסו נשמע ממכלל דכתיב קללה: (רש"י)

תוספות אי לא כתב ארץ כנען ה"א בתוככם בארץ גלעד. פי' בקונט' דאם לא יעברו יטלו חלקם כפי המגיעם בארץ גלעד שנאחוזו בה כבר והם סיימו [אתכם] לכבשה אבל בארץ כנען כלל וכלל לא שהרי לא סיימו לכבשה קא משמע לן דאע"כ יטלו וקשה וכי איזו סברא היא שישבו בבתייהם וירשו עם אחיהם שיצאו למלחמה [ועוד דאינו דומה למשל דמיתין] לכך נראה לר"י לפרש דפשיטה דקרא הכי אם יעברו חלוצים בראשי הצבא להיות ראשונים במלחמה בשכר טובה זו שיעשו עם אחיהם תנתן להם ארץ הגלעד ואם לא יתאמצו יותר מאחיהם ונאחוזו והכי נפרש דאי לא כתב בארץ כנען ה"א שאם לא יעברו חלוצים בראש המלחמה ולא יסייעו בכיבוש הארץ אלא כשאר שבטים כלל וכלל לא יטלו מארץ כנען קמשמע לן דאף על פי כן יטלו וקשה דהכי תיסק אדעתיה שלא יטלו כלל בארץ כנען כיון שסייעו בכיבוש כמו אחריים וי"ל דסד"א כיון שהוקצה ארץ כנען לשאר שבטים שהרי מאותה שעה ששאלו בני גד ובני ראובן ארץ גלעד נעשו כמו שסלקו עצמן מלחוק בארץ כנען ונימא שאם לא יקיימו תנאם לא יהיה להם חלק בה קא משמע לן בארץ כנען לומר שיתלו חלקם כשאר שבטים כאן וכאן ואם תאמר לכתוב קרא בארץ כנען בלבד ולא נכתוב ונאחוזו בתוככם וממילא ידעו כיון שנטולים חלקם בארץ שהוקצה לשאר שבטים כ"ש שיתלו חלקם בארץ גלעד שלא הוקצה לשאר שבטים וי"ל דאדרבה ה"א בארץ כנען שלא נתייפה כחם דין הוא שיתלו אבל בארץ גלעד שנתיייפה כחם בה יקנסו ממנה ולא יקחו בה כלל לכך נכתבו שניהם: בשלמא לרבי מאיר היינו דכתיב אז תנקה מאחתי אלא לר' חנינא למה לי. תימא מה ענין זה אצל מחלוקת והלא לא היה תנאי אלא בפירוש אמר שישבע לו שיקח אשה לבנו ממשפחתו ואם לא פירש הקרא תנקה מאחתי אם לא יתנו לך הייתי אומר שהיה עובר שבועה בין יתנו ובין לא יתנו אם לא היה מבאי אשה ומה שפירש הקונטרס קשה להבין שהרי משמע מתוך פי' שאם הלך אליעזר למשפחת אברהם והם לא ירצו ליתן לו שיהא מותר בבנות כנען וזה אינו [דלפי זה סד"א דר"ח ב"ג איירי בע"א ממה שאמר ר"מ] לכן פרי' בשלמא לר' מאיר דלית ליה מכלל הן אתה שומע לאו אע"פ שסברא הוא כשארם מתנה עם חבירו אם תעשה זה אתן לך זה ואם לא תעשה לא אתן לך כמו כן כאן אע"פ שהוא סברא שלא השיבועו אלא על מנת שיתנו הוצרך לפרש אם לא יתנו תהיה נקי אבל לר' חנינא דאזיל בתר סברא לפי דעת בעלי התנאים למה פירש אם לא יתנו לך פשיטא ויקח לא ירצו ליתן דידיה נקי ולמה"ר יצחק נראה ששתי שבועות השיבועו אחת שיקח אשה לבנו ממשפחתו ושבועה אחרת שאם לא יתנו לא תקח אשה מבנות כנען ויקח מדכתיב

ונקיית	משבועתי	זאת	משמע	שיש	שבועה	אחרת:	(תוספות)
--------	---------	-----	------	-----	-------	-------	----------

דף סב א

חרב תאכלו אמר רבא מילחא וללגינתא נהמא דשערי אקושא ובצלי דאמר מר מת פורני חריבה במלח ובצלים קשים לוגו כחרבות בשלמא לרבי חנינא בן גמליאל היינו דכתיב [במדבר ה-יט] אם לא שכב איש אותך ואם לא שטית טומאה תחת אישך הנקי אלא לרבי מאיר חנקי מיבעי ליה אמר ר' תנחום הנקי כתיב בשלמא לר' מאיר היינו דכתיב הנקי אלא לרבי חנינא ב"ג למה לי אצטריך סד"א אם לא שכב איש הנקי ואם שכב לא הנקי ולא חנקי אלא איסורא בעלמא קמ"ל בשלמא לרבי מאיר היינו דכתיב [במדבר יט-יב] הוא יתחטא בו ביום השלישי וביום השביעי יטהר ואם לא יתחטא וגו' אלא לרבי חנינא ב"ג למה לי אצטריך סד"א מצות הזאה בשלישי ובשביעי והיכא דעבד בחד מינייהו עבד קמ"ל [במדבר יט-יט] והזה הטהור על הטמא ביום השלישי וביום השביעי למה לי אצטריך סד"א שלישי למעוטי שני שביעי למעוטי ששי דקא ממעט בימי טהרה אבל היכא דעבד בשלישי ובשמיני דקא מפיח בימי טהרה אימא שפיר דמי קמ"ל [במדבר יט-יט] וחסאו ביום השביעי למה לי אצטריך סד"א הני מילי לקדשים אבל לתרומה בחד נמי סגיא קמ"ל: מתני' המקדש את האשה ואמר כסבור הייתי שהיא כהנת והרי היא לויא לויא והרי היא כהנת עניה והרי היא עשירה עשירה והרי היא עניה הרי זו מקודשת מפני שלא הטעתה האומר לאשה הרי את מקודשת לי לאחר שאתגיייר או לאחר שתתגיייר לאחר שאשתחרר או לאחר שתשתחררי לאחר שימות בעליך או לאחר שתמות אחותיך לאחר שיהלוך לך יבמך אינה מקודשת וכן האומר לחבירו אם ילדה אשתך נקבה הרי זו מקודשת לי אינה מקודשת (אם היתה אשת חבור מעוברת והוכר עוברת דבריו קיימין ואם ילדה נקבה מקודשת): **גמ'** תנן התם אין תורמין מן התלוש על המחובר ואם תרם אין תרומתו תרומה בעא מיניה רב אסי מר' יוחנן אמר פירות ערוגה זו תלושים יהיו תרומה על פירות ערוגה זו מחוברים פירות ערוגה זו מחוברים יהיו תרומה על פירות ערוגה זו תלושים לכשיתלשו ונתלשו מהו א"ל כל שבדו לאו כמחוסר מעשה דמי איתיביה האומר לאשה הרי את מקודשת לי לאחר שאתגיייר לאחר שתתגיייר לאחר שאשתחרר לאחר

שתתחררי לאחר שימות בעליך לאחר שתמות אחותיך לאחר שיחלוץ לך יבמיך אינה מקודשת בשלמא כולהו לאו בידו אלא גר בידו גר נמי לאו בידו דאמר רבי חייה בר אבא אמר ר' יוחנן

ר"פ חרב האכלו. משמע אכילתהם הוא חרב והיו נשבעים (אוינמנוי"ד: פְּעָעָי וְהִלְעוּ הָסָר כְּפֹסָיָם וּבְחֹלֶק מִכְתֵּבֵי הַיָּד. כְּרוּר הַהֶלְמָוּד מִפְּרָשׁ כֶּן "חַרְבֵּי" לִשׁוֹן יְבוּשׁ, וְלָא כְּפֹסָטוּן]] : גַּלְלִיּוֹתָא. גַּסֵּה: הָיְיִו דְּכָתִיב אִם לֹא שָׂבָב הַנְּקִי. לֹא כָּפַל וְאִם שָׂבָב לֹא הַנְּקִי אֲלָא מַכְלָל בְּרַכָּה אַתָּה שׁוֹמֵעַ קִלְלָה דְּלֵי מִשּׁוֹס דְּסַמְיָךְ לֵיָהּ וְאִם כִּי שְׁטִיָּת וּגְוֵי הָוּאֹל לֹא מִפְּרָשׁ בִּיהַ קִלְלָה אֲשֶׁר בָּעֻבֵּה הַמִּיִּתְּהָ אֲלָא אֲשֶׁר בָּעֻבֵּה דְבִתְרֵיהָ קָאֵי דְסַמְיָךְ לֵיָהּ וְהַשְׁבִּיעַ הַכֵּהן אִתְּ הַאֲשֶׁה בְּשׁוֹבַעַת הַאֲלָהּ וּקְמִיִּתְהָ שְׁבֻעָה שְׁאִין בַּה אֲלָהּ דְּלֵבִי כְּתוּב וְהַשְׁבִּיעַ אֲוֹתָהּ הַכֵּהן וּגְוֵי וְלֹא פִי קִלְלָה אֲלָא מַכְלָל בְּרַכָּה: אֲלָא לְרַבֵּי מֵאִיר. וְאִם שָׂבָב חֲנֻקֵי מִיִּצְעֵי לֵיָהּ: הַנְּקִי כְּתוּב. כֹּל יוֹד לְמִדְרָשָׁהּ כְּמִקְרָאָו לְשׁוֹבַעַה רֵאשׁוֹנָה אִם לֹא שָׂבָב הַחָלָּה נְקִיָּיה וּבְמִסְוֵרָת נִמְי מִיִּדְרָשׁ אֲשֶׁר בָּעֻבֵּה הַמִּיִּתְּהָ לְמִשְׁדֵּיִי חֲקֵרָא דְבִתְרֵיהָ וְלִמְיָמֵךְ חֲנֻקֵי וְאִתְּ כִּי שְׁטִיָּת כְּלוֹמַר אִם שְׁטִיָּת תִּתְחַנְקִי: אֲלָא לְרַבֵּי חֲנִינְא. לֹא צְעִי כְּפִילָה לְמַה לִּי לְמִיכְתָּב כִּי הֵאֵי לִישָׁנָא וְאִיכְתָּב לְמִיִּדְרָשָׁהּ הַכִּי וְהֵי נִתְחַבַּח תְּחִיָּה אֲוֵי לִשׁוֹן אַחֵר: סַד"ו מְלוֹת הָאֲלָהּ בְּג' וְב' וְאִי עֵבֵד בְּחַד מְנִיָּיה עֵבֵד. דְּרִישָׁא דְּקֵרָא לֹאֵו כְּלִישָׁנָא דְּתַנְהָא כְּתוּב דָּלָא כְּתוּב אִם יִתְחַטֵּא בּוּ לְמִשְׁמַע מְנִיָּיה הָא אִם לֹא יִתְחַטֵּא לֹא יִטְהַר אֲלָא הָוּא יִתְחַטֵּא בּוּ וְאִיכְתָּב לְמִיָּמֵךְ לִשׁוֹן לִיוּוֵי בְּעֵלְמָא הָוּא: וְהָזָה הַטְּהוֹר עַל הַטְּמֵא וּגְוֵי לְמַה לִּי. לֹאֵו לְרַבֵּי חֲנִינְא פִּירָךְ אֲלָא לְרַבֵּי חֲכָל צְעִי לְהָ: לְמַעֲטוּי שָׂשִׁי. שֵׁלָא רִיחָא הָזָה מִטְּוִמְאַתְהוּ: ה"ג אַבָּל הִיכָל דְּעֵבֵד בְּשְׁלִישֵׁי וּבְשַׁמְיָי דִּקְרָא מִפִּישׁ בִּימֵי טַהֲרָה אִימָא פִּירָךְ דְּמֵי. וְלָא גְרִיס בְּרַבֵּי עֵבֵד וּבְשַׁמְיָי הָא וְדָלִי שְׁפִיר דְּמֵי דְכָל מָה שְׁמַשְׁהָ הָזָה רֵאשׁוֹנָה אִין בְּכָךְ כְּלוֹס וְצֵלְבָד שֵׁלָא יִרְבָּה וְשֵׁלָא יִמְעֵט בִּימֵים שְׂבִין הָזָה לְהַזָּה כְּדֹאמֵר גְּבִי כֵהן הַפּוֹרָשׁ שְׁבַעָה לְפָנֵי יוֹס הַכְּפּוֹרִיס (וּיִמָּא דָף ח:)) בְּשֵׁלְמָא רֵאשׁוֹן שְׁמָא שְׁלִישֵׁי שְׁנֵי שְׁמָא שְׁלִישֵׁי וְאֵי"ד לְאִיכְתָּב לְסַפּוּרֵי נִמְי שְׁמָא עַשְׂרֵי אֲוֵי יוֹתֵר הָוּא וְאֵי גְרַסִי הַכִּי לַעֲגִין מְלוֹת הָאֲלָהּ בְּזַמְנָה הָוּא דְגְרַסִין: דְּקָא מִפִּישׁ בִּימֵי טַהֲרָה. מַרְחִיק וְהַלֵּךְ מִיּוֹס מְגַע הַטְּוִמְאַתְהוּ: מְתַנִּי שֵׁלָא הַטְּעַתוּ. אֲלָא הָוּא הַטְּעָה אִתְּ עֵגְמָו וְכִין דְּלָא פִּירָשׁ לֹאֵו כָּל כְּמִיָּה דְּהוּוּ לְהוּ דְבָרִיס שֶׁבְלָב: לְאַחַר שִׁיחַלּוֹץ לֵיךְ יְבוּמִיךְ. קְסָבֵר הֵאֵי תַנָּא אִין קִיּוּשֵׁין חוֹפְסֵין בִּיְבַמָּה לְשׁוּב: אִינְהּ מְקוּדֶשְׁתָּ. דְּהוּוּ לֵיָהּ דְבָרִיס שֵׁלָא צָרוּ לְעוֹלָם וְעַכְשָׁיו אִין בִּידוּ לְקָדְשָׁה: גִּמ' מִחוּבֵר. אִינּוּ חֵיבֵי בְּחֵרוּמָה דְרֵאשִׁית דְגָנְךָ כְּתוּב (דְּבָרִיס יח) מִיִּדִי דְמִיָּדְגֵן שְׁנֵאֲפֵךְ בְּכֵרֵי הַלֶּכֶךְ לֹא חֵל שֵׁס חֲרוּמָה עַל הַתְּלוּשׁ שְׁהַפְרָשׁ עֲלוּי וְעַבְל הָוּא בִּיד כֵּהן וְכּוֹל לְחַרְוֵס עֲלֵיהּ מִמְקוֹס אַחַר וְכּוֹלֵן חוֹלֵין וְהַמְחֻבֵר שְׁהַפְרָשׁ עֲלוּי לֹא נִתְקַן וְלִשְׁכֵּילָתוּשׁ לְיָרִיךְ לְחַרְוֵס: פִּירוּת עָרוּגָה ז' מְחוּבְרִיס. כְּלוֹמַר אֲוֵי שְׁאֲמַר פִּירוּת עָרוּגָה ז' מְחוּבְרִיס יִהּוּ תְרוּמָה כּוּ: וְנִתְלָשׁוּ כּוּ: שְׁתָּהָה תְרוּמָה לְמַפְרַע מֵי הָוּי כְּמַקְדִּישׁ דְּכֵר שֵׁלָא צָרוּ לְעוֹלָם אֲוֵי לֹא: כָּל צְבִידוּ. כִּי הֵאֵי צְבִידוּ לְחֻבּוֹס וְהַפְרִישׁ מִיָּד: (ר"פ)

תוספות בשלמא לרבי חנינא בן גמליאל היינו דכתיב אם לא שבב הנקי. מירש בקונטרס שלא כפל אם שבב לא הנקי אלא מכלל ברכה אתה שומע קללה דאי משום דסמיך ליה ואת כי שטיט וגו' היא לא מפרש ביה קללה אשבועה קמייתא אלא אשבועה בתרייתא קאי דסמיך ליה והשביע הכהן את האשה בשבועת האלה וגו' ושבועה קמייתא אין בה אלה דהכי כתיב והשביע אותה הכהן ולא פירש בה קללה אלא מכלל ברכה וקשה דהא כל תנאי מבני גד ומבני ראובן נמרו: וא"כ בעינן הן קודם ללאו והכא הוה לאו קודם להן דהא אם לא שבב כתיב ברישא וי"ל דאם לא שבב חשוב הן שמה שאנו רוצים שתעשה חשוב הן דומיא דאם יעברו שאנו רוצים שיעברו ואם לא יעברו יספידו כך אנו רוצים שתתקיים דברים שלא שבב איש אותה וזהו הן ואם שבב תפסיד וזהו לאו: הנקי. כתיב. מירש בקונטרס והכי כופל ואם לא שבב הנקי ואם שבב חנקי ואת כי שטיט דקאי חנקי ואת כי שטיט דכתיב בתריה וקשה דא"כ הוה ליה מעשה קודם לתנאי ואנן אמרינן במתני' דר"מ בעי תנאי קודם למעשה לבן פ"י דלא קאי כלל ואת כי שטיט דכתיב בתריה אלא כתיב הנקי והווי כאילו היה כתיב חנקי והכהן היה חוזר וכופל אם שבב חנקי והשתא הוי תנאי קודם למעשה: [חנקי כתיב. פ"י ר"ח דה"ק אם לא שבב וגו' תחת אישך כלומר תשאר תחת אישך ואת כי שטיט וגו' מבלעדי אישך כלומר תלכי ממנו והווי תנאי קודם למעשה ואע"ג דהוי לאו קודם להן הא אמרינן מהכא (סנהדרין לב: לג.) פותחין בזכות תחילה]: ת"י בשלמא לר"מ היינו דכתיב הוא יתחטא וגו' ואם לא יתחטא. תימה מה ענין זה למחלוקת אפילו לר"מ למה לי והלא בהרבה מקומות כתיב (ויקרא יד) ורחץ במים וטהר ולא הוצרך לומר ואם לא ירחץ לא יטהר וי"ל דלא דמי דהתם מילתא דפשיטא כיון דמצוה הוא שצוה הקב"ה אם לא עשה לא יצא אבל הכא משמע קצת שהוא לשון תנאי מדכתיב הוא יתחטא והווי כאילו כתיב אם יתחטא בו יטהר ולא. כתיב ויתחטא ויטהר ואו הוי צווי כמו ורחץ וטהר: אין תורמין מן התלוש על המחובר. פ"י בקונטרס / המחובר אינו חייב בתרומה דכתיב (דברים יח) ראשית דגנך דבעינן מידי דמידגן וא"כ הוי מן החיוב על הפטור וקשה דאם כן לדבריו בתלוש נמי קודם שנתמרח לא הוי תרומה שהרי לא מידגן וליתא דהא אמר בעלמא (עירובין דף לא:)) מעשר ראשון שהקדימו בשבולים פטור מתרומה גדולה דמשמע דמהני וע"ק מההיא דאמר (תרומות פ"א מ"י) התרום מדבר שנגמר מלאכתו דהיינו אחר מירוח על דבר שלא נגמרה מלאכתו והיינו קודם מירוח תרומתו תרומה לב"נ לר"י הא דמחובר פטור נפקא לן מדכתיב ממנו דר"י בספרי ממנו ולא מן המחובר דהא קרא בתלוש מיירי וע"כ אתא למימר ממנו אפילו בדיעבד נמי אסור דאי משום לכתחילה אתא תיפוק לי משום דכתיב דגנך ומחובר לאו מידגן הוא אלא שמע מינה דפסול אפילו בדיעבד במחובר והיא דמערש שהקדימו בשבולים דמהני בדיעבד מיירי בתלוש וקודם מירוח: (תוספות)

דף - סב - ב

גר צריך שלשה מ"ט **[ויקרא כד-כב]** משפט כתיב ביה כדן מי יימר דמזדקקו ליה הני תלתא מתקיף לה ר' אבא בר ממל אלא מעתה הנותן פרוטה לשפחות ואמר הרי את מקודשת לי לאחר שאשתחרריך ה"נ דהו קידושין הכי השתא התם מעיקרא בהמה השתא דעת אחרת ואלא הא דאמר ר' אושעיא הנותן פרוטה לאשתו ואמר לה הרי את מקודשת לי לאחר שאגרשיך אינה מקודשת ה"נ לר' יוחנן דהו קידושין נהי בידו לגרשה בידו לקדשה תפשוט דבעי רב אושעיא הנותן שתי פרוטות לאשה באחת אמר לה התקדשי לי היום ובאחת אמר לה התקדשי לי לאחר שאגרשיך תפשוט מינה דלא הו קידושין דלמא כי היכי דתפסי קידושין השתא תפסי נמי לאחר כן תניא כותיה דרבי יוחנן אין תורמין מן התלוש על המחובר ואם תרם אין תרומתו תרומה כיצד אמר פירות ערוגה זו תלושין יהיו תרומה על פירות ערוגה זו מחוברת פירות ערוגה זו מחוברת יהיו תרומה על פירות ערוגה זו תלושין לא אמר כלום אבל אמר לכשיתלשו ונתלשו דבריו קיימין יתר על כן א"ר אליעזר בן יעקב אפילו אמר פירות ערוגה זו תלושין יהיו תרומה על פירות ערוגה זו מחוברת פירות ערוגה זו מחוברת יהיו תרומה על פירות ערוגה זו תלושין לכשיביאו שליש ויתלשו והביאו שליש ונתלשו דבריו קיימין אמר רבה לא א"ר אליעזר בן יעקב אלא בשחת אבל באגם לא רב יוסף אמר אפילו באגם מאי משמע דהאי אגם ליטא דבוכלא הוא אר"א דאמר קרא **[ישעיה נח-ה]** הלכו כאגון ראשו כמאן אזלא הא דתניא האומר לחברו אם ילדה אתך נקבה מקודשת לי לא אמר כלום וא"ר חנינא לא שנו אלא שאין אשתו מעוברת אבל אשתו מעוברת דבריו קיימין כמאן אי כרבה כשהוכר עוברת אי כרב יוסף אע"פ שלא הוכר עוברת ואיכא דאמרי אמר רבה לא א"ר אליעזר בן יעקב אלא בשחת דבי כיבשא אבל בשחת דבי שקיא לא רב יוסף אמר אפילו בשחת דבי שקיא כמאן אזלא הא דתניא האומר לחברו אם ילדה אתך נקבה מקודשת לי לא אמר כלום ואמר רבי חנינא לא שנו אלא שאין אשתו מעוברת אבל אשתו מעוברת דבריו קיימין כמאן כשהוכר עוברת ודברי הכל אמר אביי רבי אליעזר בן יעקב ורבי מאיר כולהו סביא להו אדם מקנה דשלבל"ל רבי אליעזר בן יעקב הא דאמרן רבי דתניא

רש"י אריך שלשה. ישראליים שנקרקו לו להטביע ולהודיעו מקלם מצות קלות וחמורות כלאמר ציבמות (דף מז): משפט כתיב ציה. משפט אחד יהיה לכם כגר כלארצה: מי יימר דמוקדקו ליה. הלכך לאו ציבו הוא: הכי נמי דהו קידושין. הואיל ובידו לשחררה ולקדשה: ה"ג מעיקרם בהמה והשתא דעת אחרת. הלכך אין מחוסר מעשה גדול מזה: ה"ג הנותן פרוטה לאשתו ואמר הרי את מקודשת לי לאחר שאגרושך אינה מקודשת. אם גירשה הכי נמי דהו קידושין לרבי יוחנן: ציבו לקדשה. בתמיה ובי ציבו לקדשה אם יגרשנה שמא לא תהרהר בקידושין: תפסו דבעי רבי אושעיא. מהלך דלמך דמקום דלון ציבו לקדשה משיגרשנה לא הו קידושין ולא מידי תפסו דבעי ר' אושעיא נמי דלא הו קידושין דהשתא חלין לכשיגרשנה: דלמא כי היכי דתפסי כו'. כלומר להכי מספקא ליה לרבי אושעיא בהא משום דלויכא למימר דלמא סביחא לו מגו דאי בעי לקדושי השתא מקדשי תפסי בה קידושין לאחר זמן מהשתא דכל המקדש את אשתו לא חזיא השתא למחפש קדושי שהרי מקודשת ועומדת: תניא בוותיה דרבי יוחנן. דכל ציבו לאו כמחוסר מעשה דמי: אבל אם אמר לכשיחלשן תרומה ונתלשו דכרי קיימין. הואיל וציבו לתלשן ולהפריש: יתר על כן. אפילו מה שאין ציבו דקסבר אדם מקדיש ומקנה דש"ל: לכשיחלו שלש. שיעדין לא הביאו שלש ואין ציבו לתלשן ולהפריש דהבואה שלא הביאה שלש לאו תבואה היא כדגמיר ר"ה (דף יג). מועשה את התבואה לשלש אל הקרי לשלש אלא בשלש: אלא בשחת. שאע"פ שלא נתלשו הגרעינין שלש או אפי' עדיין לא נכלשו החיטים שחת מיהא הו ורחו לקרוז ולהחיל כל בהמה דמידי דמינכר וחשוב הוא: אבל בלאנס. שאינה אלא מאחיס רכיש ולקמן מפיש מאן לין אנסי: לא. דכיון דלא תפיס לא חייל עליה גס תרומה למפריש: דכוללנא. שאח מצלל ועולה מן הארץ ויש בו כדי לטוף וחיכו צעיריו (דף כט): דלא חיטבו זרעא שלא גרל זרע: כמלך אזולא. חרדיני חנינא קאי כמלך פריש רבי חנינא חמתה' דלם אשתו מעוברת דכרי קיימין אלמא דבר שלא בא כולל לעולם הוא דלון מקנה אבל צא מקלתו מקנה: כמלך אי כרעה. סביחא ליה דלוקמא לרבי אליעזר בן יעקב בשחת הכל מעוברת נמי בשבוך עוברת וכרבי אליעזר בן יעקב ואי כרבי יוסף סביחא ליה דלפילו בלאנס חמתה רבי אליעזר הכא אפילו לא הוכיז אמר רבי חנינא מקודשת לרבי ר' אליעזר בן יעקב ובכרבי אליעזר בן יעקב ק"ל דממשנתו קב ונקי: דבי כיבשא. שדה של בית הבעל שקייה בני נשמים: אבל בשחת דבי שקיא. של שדה בית הללון שפריה להשקות לא אמר לעבירה דפסידה כי לא משקה לה כדמייבעי לה הלכך כמי שלא צאה לעולם כלל הוא: אפילו שחת דבי שקיא. הואיל והגיע לכלל שחת: ודברי הכל. בין לרבי בן לרב יוסף הוכר עוברת בעיני דומיא דשחת דהא נמי בשחת דבי כיבשא הוא שגמור ציבו שמים: שלא בא לעולם. ביאה גמורה כי הכא דלא הביאו שלש: (רש"י)

תוספות גרי צריך שלשה משפט כתיב ביה כדין. נראה דוקא בקבלת מצות הוא דבעין ג' אבל בטבילה בחד סגי אמ כבד קיבל עליו המצות וראה מההיא דיבמות (דף מה): דקאמר התם ההוא דהו קרי ליה בר ארמאי פירוש משום דמל ולא טבל אמר ריב"ל מי לא טבל לקרוי כלומר וכי לא ראה קרי מימיו דצריך לטבול א"כ משמע מדנפיק בטבילה קרוי משמע דלא בעינן שלשה ומיהו קשה מהא דאמר (שם דף מז): דמושבינן אותה במים עד צוארה ושני תלמידי חכמים יושבים במחוי ומודיעין לה מקצת מצות קלות ומקצת חמורות ופריך והא בעינן שלשה ומשני תני שלשה אלמא משמע דלטיילה נמי בעינן שלשה ויש לומר דודאי למצוה בעינן שלשה אבל לא לעכב אמי נמי י"ל דהא דבעי שלשה היינו טעמא משום קבלת מצות וא"ת משום קבלת מצות נמי אמאי בעינן שלשה והרי הדיאות והלואות דכתיב בהן משפט ואפ"ה אמרינן בסנהדרין (דף ג.) דין אפילו יחיד ויש לומר דיש לנו להשוותן לגזילות וחבלות דלעולם בעי שלשה דכל היכא דאיכא לאקושי לקולא ולחומרא לחומרא מקשינן וא"ת א"כ ליבעי מומחין כמו גזילות וחבלות ויש לומר דלחיותיייהו עבדינן כדאמרינן בגיטין (דף פח): עוד אמר ר"ר נתנאל דבגר כתיב לדורותיכם דמשמע בכל ענין אע"ג שאינו מומחין דעל כרחך השתא ליכא מומחין שהרי אין סמוכין ולדורותיכם משמע לדורות עולם: אלא מעתה הנותן פרוטה לשפתו כו'. תימה אמאי לא משני נמי הכא מי יימר דמזדקקי לה תלתא כדמשני לעיל וא"כ אינו בידו וי"ל דסוגיא זו אתיא במ"ד ביבמות (דף מז): עבד אין חייב בקבלת מצות לאחר שחרור לפי שהיה חייב קודם שחרור במצות אשה א"כ בשעת קניינה היו מטיילין אותו כדי לקבל המצות וטבילה דלאחר שחרור היינו טבילת גר וההיא לא בעי שלשה: נהי דבידו לגרשה בידו לקדשה. ה"ה נמי דמצי לשנויי לעיל הכי: ואמר רבי חנינא לא שנו אלא שאין אשתו מעוברת. פי' בקונטרס דאיירי אליבא דר"א בן יעקב דאילו רבנן אין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם וא"כ אפילו מעוברת לאו כלום הוא וא"ת מנ"ל לרבי חנינא דאיירי כשאין אשתו מעוברת ורבי אליעזר בן יעקב היא דלמא איירי אף כשאשתו מעוברת ורבנן היא וא"כ אמאי קאמר לא שנו וי"ל משום דבבולה ברייתא דבסמך הרי את מקודשת לי לאחר שאתגייר כו' דקתני רבי מאיר אומר מקודשת ולא תני בהדיאה זו אם ילדה אשתך נקבה כו' אלמא קסבר דאפילו ר' מאיר מודה דאינה מקודשת היכא דאמר ליה אם ילדה אשתך נקבה ורבי מאיר ורבי אליעזר אמרו לו אחד כדאמר לקמן ולפ"כ אתא רבי חנינא לפרש דלא אמר רבי אליעזר בן יעקב אלא כשאין אשתו מעוברת וכו' כדפ"ה דהא רבי אליעזר בן יעקב מודה היכא דאמר לו אלא אשתך נקבה לאו כלום הוא ונראה דאע"ג דהלכה כרבי אליעזר בן יעקב בעלמא דקב ונקי הוא הכא לית הלכתא כוותיה ולא ככולהו הנבי דאמר אדם מקנה דש"ל"ל דהא פליגי בב"מ (דף סו): רב נחמן רב הונא במוכר פירות דקל לחיכרו רב הונא אמר עד שלא באו לעולם יכול לחזור בו בשבאו לעולם אין יכול לחזור בו ואדם מקנה דבר שלא בא לעולם ורב נחמן אמר אפילו באו לעולם יכול לחזור בו דאין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם וזה מכרן קודם שבאו לעולם והלכה כרב נחמן דיבתי וא"כ אין הלכה כר"א

הלכה כר"א
כר"א
כן
יעקב:
(תוספות)

דף   **סג**

[דברים כג-טז] לא תסגיר עבד אל אדונו רבי אומר בלוקח עבד על מנת לשחררו הכתוב מדבר היכי דמי אמר רב נחמן בר יצחק כגון דכתב ליה לכשאקחך הרי עצמך קנוי לך מעבשיו רבי מאיר דתניא האומר לאשה הרי את מקודשת לי לאחר שאתגייר לאחר שתתגרירי לאחר שאתחרר לאחר שתשתחררי לאחר שימות בעליך לאחר שתמות אחותיך לאחר שיחלוף לך יבמיך אינה מקודשת רבי מאיר אומר מקודשת רבי יוחנן הסנדלר אומר אינה מקודשת רבי יהודה הנשיא אומר מקודשת ומה טעם אמרו אינה מקודשת משום איבה ונחשבו נמי רבי יהודה הנשיא היינו רבי היינו ר' יהודה הנשיא ונחשבו נמי רבי עקיבא דתניא קונם שאני עושה לפיך אין צריך להפר רבי עקיבא אומר יפר. שמה תעדיף עלי יתר מן הראוי לו האיתמר עלה אמר רב הונא בריה דרב יהושע באומרת יקדשו ידי לעושיהם וידיים איתנהו בעולם: **מתני'** האומר לאשה הרי את מקודשת לי על מנת שאדבר עליך לשלטון ואעשה עמך כפועל דבר עליה לשלטון

ועשה עמה כפועל מקודשת ואם לאו אינה מקודשת: **גמ'** אמר ריש. ל קיש והוא שנתן לה שוה פרוטה ובשכר לא והתניא בשכר שהרבביתך על החמור והושביתך בקרון או בספינה אינה מקודשת בשכר שארכיבך על החמור שאושבך בקרון או בספינה מקודשת וכי תימא ה"ג בדיבה לה שוה פרוטה והא בשכר קאמר ועוד תניא שב עמי בצוותא ואקדש לך שחוק לפני רבוד לפני עשה כדימוס הזה שמיין אם יש בו שוה פרוטה מקודשת ואם לאו אינה מקודשת וכי תימא ה"ג בדיבה לה שוה פרוטה והא שמיין אותו קאמר תיבואת דריש לקיש אמר לך ריש לקיש האי תנא ברא סבר אינה לשכירות אלא לבסוף ותנא דידן סבר ישנה לשכירות מתחילה ועד סוף ומאי דוחקיה דריש לקיש לאוקמיה למתניתין בישנה לשכירות מתחילה ועד סוף ובדיבה לה אמר רבא מתניתין קשיתיה מאי איריא דתני על מנת ניתני בשכר אלא ש"מ כל על מנת היכא דיהב לה הוא: **מתני'** על מנת שירצה אבא רצה האב מקודשת ואם לאו

אינה מקודשת מת האב הרי זו מקודשת מת הבן מלמדין האב לומר שאינו רוצה: גמ' מאי על מנת שירצה אבא אילימא עד דאמר אבא אין אימא מציעתא

מת האב הרי זו מקודשת והא לא אמר אין אלא

רש"י לך הסגור. אזהרה לב"ד שלא יסגירוהו לבעליו להשתעבד בו: לכשאחקך. דבר שלא בל לעולם הוא: בלוקה עבד ע"מ לשחררו. דאי בשחררו ובא להשתעבד בו לך הרי ליה קרא עבד: משום אביה. איבת אחותה ואיבת בעלה ואשארל כר"מ סבירא ליה: קונס שאני עושה לפיך. מעשה ידי יהיו לפיך כהקדש אין בעלה לך לאהפך שאין נדחה חל שהרי משועבדת לו: שאל העדוף. על מעשה ידיה יותר מן הראוי לו ויותר ממה שהיא חייבת לעשות לו ובכתובות (דף סד): אמרין מה היא עושה לו משקל ה' סלעים שחי ביהודה שכן עשר סלעים בגליל ולכי אחיא העדפה קדשה אע"ג דלא בזה לעולם בשעת הנדח: לעושיה. למה שבראש ומהוה במידי דמשעבדי יודיה לבעל לך מלי ללמדושיהו: מהני אעשה עמך כפועל. בפעולה יום אחד: גמ' והוא שנתן לה פרוטה. ואמר לה התקדשי לי בפרוטה זו על מנת כו' והא אחא ללמדושיהו תנא לין דבשכר דיבור או בשכר פעולה לך מקדשה דשנה לשכירות מהחילה ועד סוף ומלוא הוא ולקמן מפרש היכי שמע לה ר"ל ממתני': שהרכבתיך. כבר נתחייבה לו והיו מלוא גבה: שארכיך. והרכיבה: כלותה. שלא חשב יחודי ונש"ך: שעשוע (כלומר, חברה המונעת מהאדם החי בחובה מלהשתעבד) וחסר בלדפוסים: י: דימוס. בנין: ע"מ. תנאה משמע ולא בשכר: מתני' ע"מ שירצה אבא. אביו של חתן: ראה האב. בגמ' מפרש לה: מלמדוין וכו'. כדי לעקור את הקידושין למפרע ולא חזק לביס: גמ' (רש"י)

תוספות כגון דכתב ליה לכשאחקך הרי עצמך קנוי לך מעבשיו. הכא משמע דלמ"ד אדם מקנה דשלב"ל מ"מ צריך הוא לומר מעבשיו וכן משמע בפ"ק דב"מ (דף טו): דקאמר התם אמר רבא שדה זו לכשאקחנה תהא קנוייה לך מעבשיו וקשה דהא מילתא דרבי מאיר בסמוך גבי לאחר שאתגייר לאחר שתגייר כו' דאמר ר"מ מקודשת ולא קאמר דליבעי למימר מעבשיו ואמאי צריך לומר בשדה ובעבד טפי מבגר וכי תימא דהא דקאמר מקודשת היינו היכא דאמר מעבשיו ואע"ג דליתיה בברייתא וכדאשכחן בפ' האשה שנפלו (כתובות דף פב.) גבי משוך פרה זו ולא תהא קנוייה לך עד לאחר ל' יום ומוקי לה דאמר מעבשיו ואע"ג דליתיה במילתיה הא לא נהירא לומר כן דמסברא מהני למ"ד אדם מקנה דשלב"ל כדבר שבא לעולם דלא מציונו חלוק דבר ובדבר שבא לעולם לא מצרכין לומר מעבשיו דהא אמר במתניתין הרי את מקודשת לי לאחר ל' יום לא בא אחר וקידשה מקודשת ואע"ג דלא אמר מעבשיו והדרא קושיא לדוכתיה לכך אומר ר"י דלא דמי דלגבי קידושין היינו טעמא דלא בעי למימר מעבשיו משום דסתם קידושין בכסף קנין מעות לא מתבטל כדאמר לעיל לא בא אחר וקדשה מקודשת ואע"ג דנתאכלו המעות אבל הכא גבי שחרור של עבד וגבי שדה דהתם רוב קניינם בשטר ואם לא אמר מעבשיו ה"א אם נתקער השטר בתוך הזמן העבד לא יהא משוחרר וגבי שדה נמי לא יהא קנוי לו להכי נקט בשדה ובעבד לישנא דמהני בכל ענין אפי' נקרא השטר והיינו כשאמר לו מעבשיו והר"ם פירש דלהכי נקט מעבשיו גבי שדה ובעד לאשמעין דסבר כר"מ דאמר אדם מקנה דבר שלא בא לעולם אע"פ שרוצה שיחול הקנין מעבשיו קנה דאי לא נקט מעבשיו ה"א דאיתא אפילו כרבנן וצריך לעשות קנין אחר השחרור... וא"ת כיון שלא חל הקנין אמאי זהיר הכתוב שלא להסגיר עבד אל אדוניו הא לא שחרר ליה מ"מ כשפדוהו או קנייהו שליחותיה עבדינן דניחא ליה דליקו בהימנותיה כדאמרי' בפ"ק דב"מ (דף טו): גבי גזל שדה וחזר ולקחה מבעלים הראשונים כו' ומסיק דניחא ליה דליקו בהימנותיה אבל גבי קידושין לא שייך למימר הכי. ולכך לא בעי אמר מעבשיו ומיהו קשה לפר"י דפירש דמעבשיו מהני אפי' נתקער הגט א"כ ל"ל במשוך פרה זו מעבשיו לאחר ל' יום דקא מוקי לה ר' יוחנן אפי' בעומדת באגם דמקום ראוי למשיכה פירוש ולא מיבעיא בחצירו הא אפילו ברה"ר קיימא קנה כיון דאמר מעבשיו וי"ל דר' יוחנן לטעמיה לעיל בפירקין (דף ס.) מעבשיו ולאחר ל' יום שיורא הוא וה"ק מעבשיו יתחילו הקידושין ולא יגמרו אלא עד לאחר ל' יום וכמו כן אמר גבי מעבשיו דמשיכה וכיון דלא קנה לגמרי צריך שיהו בשעת גמרו המשיכה במקום ראוי למשיכה ומש"ה מוקי לה ר' יוחנן התם בעומדת באגם דראוי למשיכה אבל ברה"ר לא והא דקאמר הכא דאפי' נקרא השטר מהני הואיל ואמר ליה מעבשיו איתא כשמואל דאמר לעיל (דף נט): תנאה הו' וצריך לדקדק אליבא דרבי יוחנן איך אנו קונין שום דבר לאחר זמן כגון שידוכים ושאר תנאים דהא אפילו אמר ליה מעבשיו לא מהני לר' יוחנן אחר חו בו או אם הוא קנין סודר כיון שאין הסודר ביד הקונה בסוף הזמן הדרא סודרא למריה דה"נ אמר (נדריש דף מח:) גבי ההוא גברא שרצה להקנות נכסים לבניה ע"מ שיהא בר בריה צורבא מרבנן (הוא) וקאמר התם דלא קני מהאי טעמא דאיתא קא קני כי הויא בריה צורבא מרבנן וההיא שעתא כבר הדרא סודרא למריה ואמר הה"ם דשמוע"מ מהני אפילו ויחנן ולא הו' שיורא אלא תנאי ולכך טוב לומר ע"מ מעבשיו: ה"ג קונס מה שאני עושה לפיך. ול"ג איני עושה כיון [דבלאו] דמשועבדת לבעלה לא מצית למיסר בקונס: יפר שמוע"מ הו' שמוע"מ. תימא הלא אינו מיפר אלא דברים שבנינו לבניה ועינו נפש וי"ל דהא נמי דברים שבנינו לבניה שלמי שאי אפשר לצמצם ליהנות משלה מה שהיא חייבת לו ואי אפשר שלא ינהג יותר מן הראוי לו ויאסר אף בשאר מעשה ידיה ולכך. צריך להפרי: וידיים איתנהו בעולם. והו' במקדש דקל למירוחיה דמהני אפילו למ"ד אין אדם מקנה דשלב"ל וה"ה דמצוי לשנויי שאני קונמות דקדושת הגוף נינהו כדמשיב בפ' אע"פ (כתובות דף ט.). (תוספות)

ב סג דף

על מנת שישתוק אבא אימא סיפא מת הבן מלמדין את האב לומר שאינו רוצה אמאי הוא שתק אלא אמר לה על מנת שלא ימחה אבא רישא בחד טעמא ומציעתא וסיפא בחד טעמא א"ר ינאי אין אמר ריש לקיש ש"מ לדרבי ינאי דחקינן ומוקמינן מתני' בתרי טעמא ואליבא דחד תנא ולא מוקמינן בתרי תנאי ובחד טעמא רב יוסף בר אמי אמר לעולם חד טעמא הוא ומאי על מנת שירצה אבא ע"מ שלא ימחה אבא מכאן ועד שלשים יום: **מתני'** קדשת את בתי ואיני יודע למי קידשתיה ובא אחד ואמר אני קידשתיה נאמן זה אמר אני קידשתיה נאמן זה אמר אני קידשתיה שניהם נותנים גט ואם רצו אחד נותן גט ואחד כונס:

גמ' אמר רב נאמן ליתן גט ואין נאמן לכונס נאמן ליתן גט אין אדם חוטא ולא לו ואין נאמן לכונס אימא יצרו תוקפא רב אסי אמר אף נאמן לכונס ומודה רב אסי באומרת נתקדשתי ואיני יודעת למי נתקדשתי ובא אחד ואמר קידשתיה שאין נאמן לכונס תנן רצו אחד נותן גט ואחד כונס תיבתא דרב אמר לך רב שאני התם דכיון דאיכא אחר בהדיה אירחותי מירתת תניא כוותיה דרב אסי קידשתי את בתי ואיני יודע למי קידשתי ובא אחד ואמר קידשתיה אף נאמן לכונס כנסה ובא אחר ואמר אני קדשתיה לא כל הימנו לאוסרה עליו האשה שאמרה נתקדשתי ואיני יודעת למי נתקדשתי ובא אחד ואמר אני קידשתי אין נאמן לכונס מפני שהיא מחפה להו מהו לסקול על ידו רב אמר אין סוקלין רב אסי אמר סוקלין רב אמר אין סוקלין רב אסי אמר סוקלין רב אסי לאיסורא לקטלא לא הימניה רב אסי אמר סוקלין לכולה מילתיה הימניה רחמנא לאב אמר רב אסי ומודינא באומרת נתקדשתי שאין סוקלים ואמר רב אסי הני שמעתתא ידידי מרפסן איגרי השתא ומה במקום שאם בא לכונס כונס אמרת סוקלים מקום שאם בא לכונס אין כונס אינו דין שסוקלין ולא היא לאב הימניה רחמנא לדידה לא הימניה רב אסי אמר אחד זה ואחד זה אין סוקלין ואזדא רב חסדא לטעמיה דאמר רב חסדא בני זה בן תשע שנים ויום אחד בתי זה בת ג' שנים ויום אחד נאמן לקרבן אבל לא למכות ולא לעונשין תניא כוותיה דרב חסדא בני זה בן י"ג שנה ויום אחד בתי זה בת י"ב שנה ויום אחד

רש"י ע"מ שישתוק. כשישמע ראה האב ששתק בשעת שמיעה מקודשת לך ראה שמיעה: והא שתוק ליה. והו' קידושין: אלף ע"מ שלא ימחה אבא. הך סיפא דקתני מלמדוין לך מתוקמחא כרישא בע"מ שישתוק אלף בע"מ שלא ימחה וכל כמה דמחי עקר להו שהרי לך קבע זמן למחאה דרישא ליכא ללוקמחא בהכי דל"כ מלי ראה

האב והלך יש בידו למחות לעולם דאין כאן קידושין לעולם ועל כרחך הכי קתני על מנת שישתוק אבא שתק הרי זו מקודשת לא שתק אלא מיחה לאלתר אינה מקודשת ואם אמר ע"מ שקלא מיחה אבא מנת האב עד שקלא מיחה הרי זו מקודשת אבל כל ימי חייו אינם קידושין מנת הבן מלמדין וכו'; ולא מוקמינן בתי תנאי. לאוקמי בלומר על מנת שיראה אבא כקתני ומי שקנה זו לא קנה זו ובמשמעות לטון המופלגי תנא דרישא סבר לטון שתיקה הוא וכיון ששתק חלו קידושין מיד ותנא דסיפא סבר לטון לא מיחה הוא ואינם קידושין עד שימחה; ומאי ע"מ שקלא מיחה. וכשקבע זמן למחאתו הלכך ראה האב שעברו שלשים ולא מיחה הרי זו מקודשת לא ראה שמיתה תוך שלשים אינה מקודשת מנת האב בתוך שלשים מקודשת לדמירי' תו מלן מחי מת הבן בתוך שלשים מלמדין את האב כו'; מהני' שניהם טעמים גט. להחריב לאחריים: גמ' אמר רב. הא דתנו בל אחד ואמר אני קידשתיה נאמן ליתן גט קאמר לנאמן וסמכין עליה שהוא קידשה וגיטו גט: שאין אדם חוטא. בדבר שאינו נהנה ממנו להחריב אשת איש חנם: אף נאמן לכנוס. דלא חייף למימר לפני האב שקבל הקידושין אני הוא דמירחתה דלמא מכחיש ליה ואמר ידענא דללאו את הבעת לי קידושין: כיון דאיכא אחר בהדיה. שאומר אני קדשתיה מירחתה מעיקרא שמא יכיר האב שקבירו קידשה ולא הוא והאי קושטא אמר ופסקנא דאמר שכיחא ירא לכונסה וטוון גט: קדשתי את בתי. קטנה והוא לא ידע למי: נאמן לכנוס. דמירחתה דאב ודאי לא יחפה עליו אבל האשה שקבלה קידושין ואינה יודעת ממי וצא אחד כו' לא מירחתה יודעת הוא שהתא מחפה עליו והתחלה בו ותכחיש את כל הבא לומר עוד אני הוא: מהו לסקול על ידו. של האב כלומר על פיו אם אמר קדשתי את בתי ועדי קידושין אין בלין לפנינו וזינתה מהו להחזיק על פיו כדון נערה המאורסה ולסקולה: כי הימניה רחמנא לזבא. את בתי נתתי לאיש הזה (דברים כב): לאיסורא. לאחריה על כל העולם: באומרת נתקדשתי. וזינתה אחר כן שאין סוקלין אותה על פיה ואע"פ שהחזיקה עצמה קודם הזנות בחזקה ארוסה וטעמא מפשך ואיזיל: מרפסא איגרי. משבירות גזין ועלויות כלומר קשות לשומעיהן שאינם מבינים טעמא: שהתא במהקום שאם באל. האומר לפני האב אני קידשתיה אמרתי נאמן לכנוס וכונס אלמלא לא מחזקינן לה כל כך ע"פ האב כמקודשת שנחמיר עליה לאחריה על זה אמינא סוקלין ע"פ האב: מהקום שאם באל לכנוס אינו כונס. כגון שאמרה נתקדשתי ואינו יודעת למי שהחמירו עליה לאחריה למי שקבא ואמר אני קידשתיה אלמלא בחזקה מקודשת היא ואין יודעים למי אינו דין שאם זינתה סוקלין: ולא היא וכו'. רב אחי קא מסיק למיילתיה ואומר ולא היא אף זו וקשיא למביין בטעמי שמועתי: לאל הימניה. הלכך סוקלין: לידה לא הימניה. ואין סוקלין ולענין דיני נפשות לא סוקלין משום שפאש ולענין איסורא טעמא אחרינא הוא דשיתא לפנשה החיכה לאיסורא והאי לא מירחתה מפני שהמחה עליו ולגבי אב מירחתה: לטעמיה. דאמר אין האב נאמן להחזיק את הבת ליענש על פיו לא הוא ולא אחי: כן ע' שנים. ביאתה ביאת לחייב אחת מן העריות מיתה וקרבה וכן טענה בת ג' ביאתה ביאת לחייב גדול הבא עליה והיא ערוה עליו למיתה וקרבה אם יש עדים שהיא בת ג' וכן הקטן והוא כן ע' שנים אבל ע"פ האב נאמן הוא לקרבה ולגוג: אבל לא למכות. וליענש מיתה אם באל עליה מזיד: כן י"ג וכן י"ב נדריהו נדר והקדישן הקדש ולענין עונשין של כל המזות אם הביאו אתי שערות סימן הוא והרי הם גדולים לכל דבר אבל קודם לכן אין נדרין נדר ואין הקדישן הקדש ואם הביאו אתי שערות חוששין שמא שומא בעלמא הן ואין נענשין בכך על שום עבירה: (ר"ש")

תוספות אלא ע"מ שישתוק אבא. פירש בקונטרס שישתוק בשעת שמיעה ואין לפרש שישתוק לעולם דא"כ היינו שלא ימחה דבסמוך והכי אמר בהם רצה האב מקודשת והרי שמה ימחה אח"כ ויבטל הקידושין אלא ש"מ שישתוק בשעת שמיעה קאמר וה"פ דמתני' רצה האב כלומר ששתק בשעת שמיעה מקודשת לא רצה האב אלא מיחה אינה מקודשת מנת האב מקודשת פי' מנת האב קודם השמיעה דאין לומר אחר השמיעה ושתיק ולא מיחה דאין זה חידוש וא"ת מאחר דמת קודם השמיעה היא מקודשת דלמא אי הוה שמע הוה מוחה וי"ל דיש לנו לדון דעתו שלא ימחה וא"ת אם כן מאי פריך והא לא אמר אין אמאי לא אמרי' דעתו היה לומר אין אם הוה שמע כדצריכינן למימר גבי שתיקה כדפי' ואומר ר"מ דיש לחלק בין היבא דמחוסר אמירה להיבא דלא מחוסר אלא שתיקה: [והא שתיק. וליכא למימר מלמדין האב היינו קודם שמיעה שמלמדין משמע לאחר שמיעה להכי פריך והא שתיק ומאי אהני ליה תו אחרי כן:] ת"י [ולא מוקמינן בתי תנאי. דלא כר"י בפרק המפקיד גבי חבית]: ת"י כיון דאיכא חד בהדיה ארתותי מירחת. ואע"ג דע"כ איכא חד מינייהו דמשקר מיהו אותו שכיחש מתיירא לכונסה וטוון גט: לקטלא לא הימניה. וא"ת והא כתיב באותה פרשה דאמר בתי נתתי לאיש הזה וסקלוה אלמא לקטלא נמי הימניה רחמנא וי"ל דסקלוה מיירי היבא דאיכא עדים מיהו לאיסורא הימניה רחמנא כדכתיב את בתי נתתי לאיש: [ולא לעונשין. תימה היכי מיייתי דרב חסדא לטעמיה הא מסתמא רב אסי לא פליג אמתניתין דלקמן דאשביה לא הימנו למכות ולעונשין אין להאמינו טפי משבויה]: ת"י בני זה בן י"ג שנה ויום אחד. פי' בקונט' דמייירי שהביא ב' שערות ואפ"ה צריכין אנו לידע שנותיו שהרי שנים בלא שערות אין מועילין עד ל"ו שנה דהיינו רוב שנותיו וסימנים בלא שנים דהיינו לפני י"ג שומא נינהו ואע"כ קאמר הכא גמרא דלמכות ועונשים אינו נאמן פי'. דלמכות היבא דלא התרו בו ולעונשין היבא דהתרו בו וקשה. דא"כ כל הנשים הבאות לפנינו לחלוף היאך יחלוצו אע"ג שיש להם סימנים כיון שאין אנו יודעים שנותיהם לא מהני דשמא היבם קטן ואיש כתיב בפרשה דמשמע ולא קטן וכל האנשים הבאים על העריות היאך הן נהרגים ואע"ג שיש להם שערות מ"מ אין אנו יודעים שנותיהן

ושמא	הם	קטנים	ואור"י	דאי	איכא	(תוספות)
------	----	-------	--------	-----	------	----------

דף סד - א

נאמן נלדריס ולחרמים ולהקדשות ולערכים אבל לא למכות ולעונשין: **מתני'** קדשתי את בתי קדשתיה וגרשתיה כשהיא קטנה והרי היא קטנה נאמן קדשתי וגרשתיה כשהיא קטנה והרי היא גדולה אינו נאמן נשבית ופדיתה בין שהיא קטנה בין שהיא גדולה אינו נאמן: **גמ'** מאי שנא רישא ומאי שנא סיפא רישא בידה סיפא לאו בידיה ולא והרי בידו להשיאה לחלל דקא פסלה מכהונה הא לא קשיא כרבי דוסתאי בן יהודה דאמר גנות ישראל מקוה טהרה לחללין והרי בידו להשיאה למזור כרבי עקיבא דאמר אין קדושין תופסין בחייבי לאוין הרי בידו להשיאה אלמנה לכהן גדול וכו' סימאי דתניא ר' סימאי אומר בואו הכל עושה ר' עקיבא ממזר חוץ מאלמנה לכהן גדול שהרי אמרה תורה **[ויקרא כא-יד]** ולא יחלל חלולים עושה ואין עושה ממזרים כו' ישב דאמר בואו ונצווה על עקיבא בן יוסף שהיה אומר כל שאין לו ביאה בישראל הולד ממזר הינחה לר' ישב אי לטעמיה דנפשיה שפיר אלא אי לאפוקי מטעמא דר' סימאי קאתי הרי בידו להשיאה לחייבי עשה אמר רב אשי ותסברא רישא משום דבידו הוא נהי דבידו לקדשה בידו לגרשה ועוד אילו אמר האי דלא ניחא בגוה מי מצי מקדש ניהליה בעל כרחיה אלא אמר רב אשי רישא רחמנא הימניה כרב הונא דאמר רב הונא אמר רב מנין לאב שנאמן לאסור את בתו מן התורה שנאמר **[דברים כב-טז]** את בתי נתתי לאיש הזה לאיש אסרה הזה התירה בנישואין הימניה רחמנא לאב בשבויה לא הימניה: **מתני'** מי שאמר בשעת מיתתו יש לי בנים נאמן יש לי אחים אינו נאמן: **גמ'** אלמא נאמן להתיר ואין נאמן לאסור נימא מתניתין דלא כר' נתן דתניא בשעת קידושין אמר יש לו בנים בשעת מיתה אמר אין לו בנים בשעת קידושין אמר אין לו אחים בשעת מיתה אמר יש לו אחים נאמן להתיר ואין נאמן לאסור דברי רבי ר' נתן אומר אף נאמן לאסור אמר רבא שאני התם כיון דבשעת מיתה קא הדר ביה אימא קושטא קאמר אמר ליה אביי ולא כל דכן הוא השתא ומה התם דקא מרע ליה לדבוריה אמרת קושטא קאמר מתני' דלא קא מרע ליה לדבוריה לא כ"ש אלא אמר אביי מתני' דלא מוחזק לן באחי ולא מוחזק לן בבני דאמרינן כיון דלא מוחזק לן בבני ולא באחי אמר יש לי בנים נאמן יש לי אחים אינו נאמן לא כל כמיניה דאסר לה אכולי עלמא ברייתא

רש"י ולחרמים. אם החרימו מנכסיהם הוא חכם לנדק הדין וקדשים וכן אם אמר ערכי עלי נערוך: אבל לא למכות. להחזיק שערוותיהן בחזקת סימן ללקות ולהעניש: מהני גישתיה. קבלתי את גיטתו: והרי היא קטנה. עקשין כשארמר עליה כן: נאמן. לפסולה מן הכהונה: והרי היא גדולה. משגדלה אמר לו ובקטנותה לא אמר אינו נאמן ומותרת לכהן: נשפיה. הרי היא פסולה לכהונה משום ספק זונה ובגמרה מפרש טעמא: גמ' יושא בידו. בערונה קטנה בידו לחדשה לחצר ולחזור ולקבל גט הימנו הלכו נאמן דמה לו לשקר אי בעי פסול לה: סיפא לאו בידו. לחדשה משגדלה ולא למותרה ביד עובד כוכבים לא גדולה ולא קטנה: והרי בידו. כשיאח קטנה: להשיאה לחלל. לנולד מאלמנה לכ"ג דלמר לתמן בפרק בחרא (דף עז) עמוני ומואבי כותי נחין חלל וממזר מזרי ואדומי שצאו על כהנת לוייה וישראלית פסולה: כר' דוסחאי בן יהודה. ס"ל לתנא דידן דלמר לתמן (דף עז). בנות ישראל מקוה טהרה לחללים דבת חלל זכר כשרה לכהונה שאשחו טהרה את זרעו וכיון דבתו כשרה אלמנתו כשרה דכל שאחה נושא בתו אחה נושא אלמנתו הלכך אין בידו לפסול בתו קטנה מן הכהונה ור"ת הרי בידו לפסולה בקידושין וגיורשין התם מכהונה פסול לה מתרומה לא פסול לה אם בת כהן היא אבל נשפיה פסולה אף מן התרומה: והרי בידו להשיאה לממזר. דקיימא לן (לקמן דף סח.) קידושין תופסין בחייבי לאוין וביד האב להשיאה לו בעצירה ותפסל מן התרומה: אין קידושין תופסין בחייבי לאוין. לאוין ביד האב להשיאה אלא למי שקידושין תופסין בה והא דר"ע לקמן בפרקין (סז): ה"ג הרי בידו להשיאה אלמנה לכ"ג וכו' סימא. כלומר אם אלמנה היא הרי בידו להשיאה לכ"ג ור"ע דלע"ג לחייבי לאוין היא מודה ר' עקיבא דקידושין תופסין לו בה: וכדרי סימא. דלמר מן הכל שהן חייבי לאוין עושה ר' עקיבא הולד ממזר דקסבר אין קידושין תופסין בחייבי לאוין חוץ מאלמנה לכ"ג: שהרי אמרה תורה אלמנה לא יקח. וכמד ליה ולא יחלל זרעו בעמיו דמשמע הללו היא עושה זרעו שמחוללין מן הכהונה ואינו עושה ממזרין וכיון דלא הולד ממזר מ"מ ס"ל קידושין תופסין בחייבי לאוין דכהונה לאוין אין קידושין תופסין היא הולד ממזר כדתנן בפרקין (לעיל סו): כל שאין לה קידושין עליו הולד ממזר: כרבי בשב. מהני כרבי קסבר אלפיבא דרבי עקיבא ס"ל דלמר טרוא וטלוט על עקיבא בן יוסף שמרבה פסולי בשרא שלקו אומרי כל שאין לו ביאה בשרא של הולד ממזר כל איש בשרא שלקו ביאתו מותרת כששה קיבא עליה הולד פסול מאתה ביאה ממזר: הגיחא אי טעמא דנפשיה קלמא. ולאו לטפוקי מדרי' סימא לחודיה אחי לזופלוגי אחייבי לאוין דכהונה לתרויהו אלא כלל הוא בידו שכל ביאה היא בעצמה הולד ממזר ופסיר מהרצין לתנא דלאו קידושי עבירה קידושין ואין ביד האב להשיא בתו למי שמחללה בביאתו: אלא אי לטפוקי מדרי' סימא אחי. ולא להוסיף אלא אחייבי לאוין דכהונה אבל במגזרי ודאומי כן ג' דורות שהן חייבי עשה מודה דקידושין תופסין לו בה הכי בידו להשיאה להן והן מחללין אותה מתרומה ומן הכהונה כלתקמן (דף עז): ותסברא. דהאי קיבא דלעיל קיבא הוא וטעמא דרישא משום דבידו הוא נתי דבידו לקבל קידושין מאיש שבה לקדשה: אינו אמר נתי גברא לא ניהא לי. לקדשה מי מזו וכו': לאוש חסרה. על הכל שאין לנו יודעים למי וכי אמר היה התיבה לזה: לנישואין הימניה. אם נערה אם קטנה אבל בבגרות לא מישתע קרא דנערה כתיב הלכך לא מהימן משגדלה: כשבויה. לא הימנוהו כלל: מהני' יס לי בנים. ואין אשתו זקוקה ליבס: יס לי אחים. זקוקה ליבס והיא היתה עד הנה בחזקת שאינה זקוקה: גמ' בשעת קידושין אמר יס לי בנים. כדי שלא תדאג מן הייבוס ותתרהל לו ומיהו כשקדשה לא אמר על מנה: בשעת קידושין אמר שאין לו אחים. ואין לדאג מן הייבוס: נאמן להחזיר כו'. כלומר נאמן כמה שאמר בשעת קידושין ואין נאמן כמה שאמר בשעת מיתה: שאני ההם. דבכריתא כיון דהדר ביה מדיבורא קמא בשעת מיתה קושטא קאמר שלקו ויה עון חלו בו אבל מהני' שלקו אמר בשעת קידושין אין לו אחים כי אמר שהאח יס לי אינו נאמן דלנערה קא מכוין: דקא מרע דליבוריה. בשעת קידושין: דלא מוחזק לו. האי גברא בשעת מיתה לא בחי ולא בני וקיימא הך איתחא בחזקת שאינה זקוקה ליבוס הלכך אמר יס לי בנים המחזקה קמייתא הוא דקא מוקים לה הלכך נאמן ואי אחי אח לאחר מכלן ואמר אחוה מיתנהל אנא לאו כל כמיניה דלחגי דיבור לחזקה: אמר יס לי אחים. ואין לי בנים לאו כל כמיניה דמפקין לה מחזקה: בכריתא. דקא"ר נתן נאמן לאסור: (רש"י)

הוספות ריבוי שערות שמכין אריבוי שערות דאין דרכם לבא קודם י"ג שנה אי נמי אם הם גדולים בקומה יש לסמוך על הסימנים והקומה ואפי' אין לו כי אם ב' שערות אבל הכא מיירי שלא הביא רק ב' שערות ולא הגדיל בקומה ולכן קאמר גמרא דלמכות ועונשין אינו נאמן עוד פר"י שיטה אחרת דבמקום סימנין א"צ עדות שנים ואי"ת א"ב מה אנו צריכין לנאמנותו של אביו וי"ל דמיירי הכא שאביו העיד שכבר עבר שנה או שנתים שאכל בנו חלב או בא על הערוה והיה גדול כשעשה את התבירות אבל אין אנו יודעים אם היו לו שנים באותו הזמן או סימנים ובא לאשמעינן דהאב נאמן לומר דאיתו הזמן היו לו שנים או סימנים דהיינו שתי שערות והא דלא חשיב סימנין חד מינייהו נקט: נאמן לנדרים. דעד אחד נאמן באיסורין תימה הוא אין נאמן אלא דבר שבדיו וי"ל כיון דסופו ליגדל עשאוהו דבר שבדיו מיהו קשה מאי איריא אב אפי' אחר נמי וי"ל דאב דייק טפי לדעת שניו לפי שעליו מוטל להודיע לאחרים ולכן לאב עשאוהו כבידו ולא לאחרים: [כר' דוסתאי וכו'. פרש"י כיון שבתו כשרה אלמנתו כשרה וכו' ור"י אומר טעם אחר דאם היה פוסלה בביאתו לא היו הבנים כשרים דה"ל כחלל שנשא חללה דלכ"ע הולד חלל. תי"ן]: (תוספות)

ב - סד דף

דמוחזק לן באחי ולא מוחזק לן בבני דאמרין מה לי לשקר מאי קאמר למיפטר מה מיבס מצי אמר פטרנא לך בגיטא רבי סבר מה לי לשקר כי עדים דמי ואתו עדים עקרי חזקה ורבי נתן סבר מה לי לשקר כי חזקה דמי לא אתי חזקה ועקרה חזקה לגמרי: **מתני'** המקדש את בתו סתם אין הבגרות בכלל מי שיש לו שתי כיתי בנות משתי נשים ואמר קדשתי את בתו הגדולה ואיני יודע אם גדולה שבגדולות או גדולה שבקטנות או קטנה שבגדולות שהיא גדולה מן הגדולות שבקטנות כולן אסורות חוץ מן הקטנה שבקטנות דברי ר' מאיר רבי יוסי אומר כולן מותרות חוץ מן הגדולה שבגדולות קדשתי את בתו הקטנה ואיני יודע אם קטנה שבקטנות או קטנה שבגדולות או גדולה שבקטנות שהיא קטנה מן הקטנות שבגדולות חוץ מן הגדולה שבגדולות דברי רבי מאיר רבי יוסי אומר כולן מותרות חוץ מן הקטנה שבקטנות: **גמ'** הא קטנות בכלל שמעת מינה קידושין שאין מסורים לביאה הוו קידושין הכא במאי עסקינן כשאין שם אלא גדולה וקטנה והא בגורות קתני מאי בגורות דעלמא פשיטא בגורות מאי עבידתיהו הכא במאי עסקינן דשוייתה שליח מהו דתימא כי מקבל קידושי אדעתא דידה קא מקבל קמ"ל לא שביק איניש מידי דאית ליה הנאה מינייה ועביד מידי דלית ליה הנאה מינייה מי לא עסקינן דאמר ליה קדושיי לך אפי"ה לא שביק איניש מצוה דרמיא עליה ועביד מצוה דלא רמיא עליה: מי שיש לו שתי כיתי בנות: וצריכא דאי אשמעינן קמייתא בהך קאמר ר' מאיר דכיון דאיכא זוטרא מינה להך גדולה קרי לה אבל בהא אימא מודי ליה לר' יוסי דקטנה להך קטנה דכולהו קרי לה ואי איתמר בהא איתמר ר' יוסי אבל בהך אימא מודי ליה לר"מ צריכא למימרא דר"מ סבר מחית איניש נפשיה לספיקא ור' יוסי סבר לא מחית איניש לספיקא והאיכא שמעינן להו דתנן הנודר עד הפסח אסור עד שיגיע עד פסח אסור עד שיצא עד פני פסח רבי מאיר אומר אסור עד שיגיע רבי יוסי אומר עד שיצא אומר רבי חנינא בר אבדימי אומר רב מוחלתה השיטה והתניא זה הכלל כל שזמנו קבוע ואמר עד פני רבי מאיר אומר עד שיצא רבי יוסי אומר עד שיגיע אומר אביי מחלוקת בשתי כיתי בנות אבל בכת אחת דברי הכל גדולה ממש קטנה ממש אמצעית בשמה קרי לה אמר ליה רב אדא בר מתנה לאבבי אלא מעתה

אמרין הן הן עלי יחוד כו'. משרארה שנהיחדה עמו אין כריך להעיד על הביאה כדון לכו גס בה מחזקין אותו בחזקה שכל עליה לָס קידושין; ואיכא דאמרי. דבה משמיה דרב אמר ומאן קרי רב בי דינא רבה רבי; כריכה שני גיטין. קס"ד כדי להחריה לינשאה; וגובה כחובתה מן החבילה. ממה נפשך והמוחר מוטל בספק עד יבא אליהו; אי דלית ליה סהדי להאי. שאמר בפנינו קדשה ורית ליה סהדי נמי להאי; מי מצי אמרה וכו'. דתהיזו מותר הכתובה שלה וסלחן בספק; אלף לאו בעד אחד. לכל אחד ו"ש דלפי' אינה מודה כריכה גט; עד אחד בהכחשה. דאיכא חד הסדה דמכחיש ליה מי מהימן אפי' לא מכחשא ליה אינא ליכא למאן דלמיר דאין האחד לא אלא לְבוועה והכא שבעה לא שייכא: כריכה שני גיטין. כדי לגבות כחובתה מן החבילה כלומר לעולם החבילה מונחת עד שיבא אליהו אלף א"י נתנו לה שניהם גט מעמנו והגט מביאה לידי גיבויו כחובה מן החבילה ממה נפשך אם של זה הוא הרי מייחב לה כחובה על פיו וכן זה וכ"ש אם כולה שלה; ור"מ היא וכו'. כלומר וכולה לא לשמועינן אלא דמטלטלין משעבדי לכחובה ור"מ היא דלמיר במ' כחובות בהשאה שגפלו לה נכסים (דף פ); גבי שומרת יבם שכתובהה על נכסי בעלה הראשון הניח אחיו מעות ילחא בהם תקע והוא אוכל פירות אלמא מעות משעבדי לכחובה: הודלחא בעל דין כמאה עדים. דכתיב (שמות כב) אָסר ילמור כי הוא זה הרי שסמך על מקלח הודלחא: לא קא חייב לאחריני. אינו חב לאחריים בהודלחא זו שאין נפסד אלף הוא: הכא קא חייב להאחריני. שקרובותיה נאכרו זו וקרוביו נאכרו כה: בני רב מרי גרב אחים הוו: על פי שנים. שהכריכה תורה למהי שאלהחא הדרך עדים משום דאי בעי למהידי ולומר לא כד היה לא ויכל לומר כן שאלו יעידום הוא שהכריכה הכתוב עדים ואינו או סקריים ולא הרכינן בן ואין לנו כריכין עדים: או דלמא. שאפי' הם מודים אין דכריהם קיימים אלא בעדים ונמצא אינו מחזיק בשלו והוא בשלי שאין הלוותהו כלום: לשקרי. הסופרים דכריים לומר לא כן הוא: אלכלה חלב. בשוגג חייב אתה קרבן; נאמן. העד וכשך הקרבן ואין כלן מאסן או הודע אליו חטאתו (ויקרא ז) ולא שידועהו אחרים והכי דרשין לה בשמעתא קמייתא להשאה רבה (ד' פז): ולא שידועהו אחרים והוא מכחש: (רש"י)

תוספות לא אברו שהדי אלא לשקרי. מכאן אמר ר"ת דאין צריך עדים לעשות קנין והא דאמר פרק חזקה הבתים (ב"ב דף מ). קנין בפני שנים ואין צריך לומר כתובה לאו משום דלא מהני בלא שנים דרואי מהני אפי' בלא שנים אלא ה"ק קנין הרגיל בפני שנים אין צריך לומר כתובה אבל ודאי אין צריך שנים וכן משמע בפרק הזב (ב"מ דף מה:) דקאמר התם היה עומד בגורן ואין בידו מעות כו' ופריך עלה וניקיניהו ניהליה אגב סודר ומשני דלית ליה סודר ואמאי לא משני דלא היו שם עדים אלא ש"מ דקניין מהני בלא עדים וכן משמע בפ"ק דסנהדרין (דף ו). דקאמר התם פשרה ביחיד וקי"ל (שם) דפשרה צריכה קנין. אמר לו עד אחד אכלת חלב והלה שותק נאמן. פירוש דשתיקה כהודאה דמי והוי נודע לו מעצמו אבל אמר לו איני יודע אינו נאמן לחייבו קרבן דכתיב (ויקרא ד) או הודע אליו ולא שידועהו אחרים ודווקא אחד אבל שנים נאמנים ומביא קרבן על דם כדאמר התם (כריתות דף יא): אם הביאונה שנים לידי מיתה חמורה לא יביאוהו לידי קרבן הקל וצריך נמי לפרש והלה שותק דאמר לו העד אכלת חלב והיה לך לידע והוא שותק: ותנא תונא והלה אומר לא אכלתי. הא דנקט לא אכלתי ה"ה אם אמר איני יודע דפטור משום דכתיב (שם) או הודע והא דנקט לא אכלתי משום דבעי למיתני סיפא גבי שנים אומרים אכלת חלב והוא אומר לא אכלתי ובהא איכא רבותא לר"מ דאפילו אמר לא אכלתי מחייב ר"מ: נטמאו טהרות והלה שותק נאמן. שאמר לו העד בפניך נטמאו וכן צריך לפרש באכלת חלב כדפרישית וקשה דהא בפ' הנוזקין (גיטין דף נד:) מיייתי היה עושה עמו בטהרות ואמר לו נטמאו טהרות נאמן טהרות שעשיתי עמך ביום פלוני נטמאו אינו נאמן ופריך התם מאי שנה רישא ומאי שנה סיפא ומשני אמר אביי כל שבידו נאמן וכל שאינו בידו אינו נאמן וסיפא איירי שאין טהרות בידו לכך אינו נאמן והכי אמר אביי דנאמן כשאמר לו אכלת חלב ואע"ג שאין בידו להאכילו חלב וכן קשה לקמן דנאמן לומר שורך נרבע אע"ג דאין בידו להרביע שורו וי"ל דההיא דהנוזקין מייירי כשאינו שותק אלא מכחישו והכא איירי כששותק ואינו מכחישו ומיהו קשה מרבא דהכא משמע דלא פליג רבא עליה דאביי דאמר דכל דבר שאין בידו בעי שותק והתם קאמר רבא אשכחיה ולא אמר ליה והדר אשכחיה ואמר ליה אינו נאמן משמע אבל אי אמר ליה מיד נאמן בכל ענין אפי' אין בידו ואפי' אין שותק והכא לא פליג אבביי דאין בידו בעי שותק וי"ל שאני התם לפי שהיה בידו פעם אחת דהיינו בשעת שעשאו אבל הכא מעולם לא היה בידו כלל ולכן בעי שותק ונראה דהלכה כרבא לגבי אביי ועתה בענין זה יש שלשה דינים בדבר שהיה בידו כגון ההיא דהיה עושה עמו בטהרות נאמן ואפי' לא היה שותק ובדבר שאין בידו לעולם כגון אכלת חלב ושותק וי"ל שאני התם לא שתיק לא מהימן ובדבר שאין בידו עתה אבל היה בידו פעם אחרת בהא פליגי אביי ורבא כדפרישית התם גבי טהרות שעשיתי עמך דלרבא היכא דאשכחיה ואמר ליה מהימן ואפילו אינו שותק והלכה כרבא כדפרישית ושותק דאמר בשמעתין דנאמן נראה לר"י דהיינו בדבר שיש לו לידע כגון שאמר לו נתנסך יינך בפניך דומיא דאכלת חלב אבל אם אמר לו נתנסך יינך שלא בפניך ושותק ההיא שתיקה אינה כהודאה שלכן לא ישיב לו לפי שלא היה יודע בירור הדבר ומה שאמרנו דבר שאינו בידו כי אינו שותק לא מהימן גברא דלא מהימן כבי תרי אכל אי מהימן לומר כבי תרי נאמן כדאמר בסמוך גבי סימא דקאמר רבא דנאמן אי"ג דהוי דבר שבערה ואין דבר שבערה פחות משנים כל שכן דנאמן במילתא אחריתי ור"י לומר דהא דאמר בכל דוכתין (גיטין דף ב:) עד אחד נאמן באיסורין היינו דוקא להתיר כגון בשר זו מנוקרת או חתיכה זו של שומן אבל לאסור הדבר אינו נאמן אלא כמו שפירשתי והא דאמרין דבדבר שאינו בידו כי אינו שותק לא מהימן היינו דוקא בדבר שאינו יכול להתברר אבל בדבר שיכול להתברר כגון שאמר לו יש שריך בטהרותין או

שורך נרבע והלה שותק נאמן ותנא ותנא ושנעבדה בו עבירה ושהמית על פי עד אחד או ע"פ הבעלים נאמן האי ע"פ עד אחד היכי דמי אי דקא מודו בעלים היינו ע"פ הבעלים אלא לאו דשתיק וצריכא דאי אשמעינן הך קמייתא אי לאו דקים ליה בנפשיה דעבד חולין בעזרה לא הוה מיייתי אבל נטמאו טהרותין לא מימר אמרינן האי דשתיק דסבר חזי ליה בימי טומאתו ואי אשמעינן הא משום דקא מפסיד ליה בימי טהרתו אבל שורו נרבע מימר אמר כל השורים לאו לגבי מזבח קיימי צריכא איבעיא להו אשתו זינתה בעד אחד ושותק מהו אמר אביי נאמן רבא אמר אינו נאמן הוה דבר שבערה ואין דבר שבערה פחות משנים אמר אביי מנא אמינא לה דהוה סמיא דהוה מסדר מתנייתא קמיה דמר שמואל יומא חד נגה ליה ולא הוה קאתי שדר שליחא אבתריה אדאזיל שליח בחדא אורחא אתא איהו בחדא כי אתא שליח אמר אשתו זינתה אתא לקמיה דמר שמואל א"ל אי מהימן לך זיל אפקה ואי לא לא תפיק מאי לאו אי מהימן עלך דלאו גזולתא הוא ורבא אי מהימן לך כבי תרי זיל אפקה ואי לא לא תפיק ואמר אביי מנא אמינא לה דתניא מעשה בינאי המלך שהלך לכחולית שבמדבר וכיבש שם ששים כרכים ובחירתו היה שמש שמחה גדולה וקרא לכל חכמי ישראל אמר להם אבותינו היו אוכלים מלוחים בזמן שהיו עסוקים בבנין בית המקדש אף אנו נאכל מלוחים זכר לאבותינו והעלו מלוחים על שלחנות של זהב ואכלו והיה שם אחד איש לך לב רע ובליעל ואלעזר בן פועירה שמו ואמר אלעזר בן פועירה לינאי המלך לבם של פרושים עליך ומה אעשה הקם להם בציץ שבין עיניך הקים להם בציץ שבין עיניו היה שם זקן אחד והיה בן גדידיה שמו ואמר יהודה בן גדידיה לינאי המלך ינאי המלך רב לך כתר מלכות הנח כתר כהונה לזרעו של אהרן שהיו אומרים אנו נשבים במדיעיים ויבוקש הדבר ולא נמצא ויבדלו חכמי ישראל בזעם ויאמר אלעזר בן פועירה לינאי המלך ינאי המלך הדיוט שבישראל כך הוא דינו ואתה מלך וכחו גדול כך הוא דינך ומה אעשה אם אתה שומע לעצתי רומסם ותורה מה תהא עליה הרי כרוכה ומונחת בקרן זוית כל הרוצה ללמוד יבוא וילמוד אמר רב נחמן בר יצחק מיד נזרקה בו אפיקורות דהוה ליה למימר תינח תורה שכתבת תורה שבעל פה מאי מיד ותוצץ הרעה על ידי אלעזר בן פועירה ויהרגו כל חכמי ישראל והיה העולם משתומם עד שבא שמעון בן שטח והחזיר את התורה ליושנה היכי דמי אילימא דבי תרי אמרי אישתבאי ובי תרי אמרי לא אישתבאי מאי חזית דסמכת אחיני סמוך אלהי אלא בעד אחד וטעמא דקא מכחשי ליה בי תרי הא לאו הכי מהימן ורבא לעולם תרי ותרי וכדאמר רב אחא בר רב מניומי בעדי הזמה הכא נמי בעדי הזמה ואיבעית אימא כדברי יצחק דאמר רבי יצחק שפחה הכניסו תחתיה אמר רבא

רש"י שורץ נרבע. ואסוף להקריבה אכל לסוקלו תרי בעיני דלמר מר (ב"ק דף מד.) כמיחנת הצעלים כך מיחת השור. ותנא חונא. לענין פסולי הקרבן זבחים וזבכורות: וריבוי. לאשמועינן בטובתו דחזקתו הולאה היא: חזי ליה בימי טומאתו. ולא איכפת ליה ולאו הולאה היא ומותר להקריבה כריבוי: אשתו זינתה בעד אחד. כלומר למר לו עד אחד אשך זינתה והוא שותק מהו ליכנס העד עליו: ולא הוה אחי. ההוא שמיא לעת הדבוע לו לפני שמואל: עד. שמואל שלח בתריה שמהטו זבח: מאי לאו אי מהימן כן. האי עד כשאר עד אחד ידיעת ביה שאינו מפסול עדות ללא זוגות הוא: אפקה. הואיל ולא הכחישה: ינאי המלך. מן הכהנים של תשמואלים הוא: לכותלית. עם מדינה שבמדינה: מלוחסי. ירקות הם ושמן קהולי כלשון תרמי כמו הקוטפים מלוח עלי שים (איוב ל): כשהיו עוסקים בבנין. בית שני עברו מן הגולה והיו עניים והיו מוציאים מלחמה אף אנו נחלב מלחמינו להיות זכר לעוני אבותינו ולהודות לפני הקדוש ב"ה שהצליחנו והעשירנו: לכן של פרושים עליך. שגאליך הם ואין שמים בהלכתך: ומה אעשה. לידע עין הוא: הקס להם בליץ שבין עיניך. חן ייך הקדש על מלחך ויעמדו על רגליהם לפי שהם כחוב בו הם יגלו את לבם ואע"פ דלאו שעת עבודה כדלמר בפ"ב (לעיל נד.) בגדי כהונה ניתנו ליהנות בהם: שהיו אומרים אמו נשכית מן המדועים. לכך מיחו בו שהיו הפרושים אומרים עליו אמו נשכית במדועים כדכר של בית תשמואליו היה ושבוייה פסולה לכהונה וגאולה אביו וגמלא חלב ויבדלו חכמי ישראל בזעם. שכעם המלך עליהם: כך הוא דיני. לכוול הרפתה: וכך הוא דיני. בתמיה שלל תקנס מהם: רומסם. מהם הוא עליה. שמה תשכח למר ליה הוי ס"ת כחוכה ומונחת בחוכה המלכות ולא ישתכחו: ותוץ הרעה. לשון ייץ איך ויגמול שקדים (במדבר יז) ל"א בערה לשון נוללים (יחזקאל ח) כניוץ המבעיר גחלת: שמעון בן גמל. אחי אשתו היה והחזיקה: היכי למי. ויבוקש הדבר ולא נמצא דמשמע שהחזיקוהו בחזקת כשרות: סמוך להני. דלמרי אשתבאי והיכי קאמר ולא מלאו ואי אמרת ווקי תכי זבדתי תרי ווקי איתתא לחזקה ה"מ אי הוא קמן והיתה בלא לב"י להחירה אצל בנה זה הגזון אין לו חזקה לכשרות שהרי מעידים על תחילת לידתו בפסול שאומרים שאמו נשכית שהרי מעידים על תחילת לידתו בפסול: אלא לאו בעד אחד. העיד על השבוייה וכלו קנים והכחישו: דבר אחא בר מניומי. בעלמא: שפחה הכניסו תחתיה. הכניסו להם שפחה וסבורים שהיא זאת וגמלו מהם ללחם כשכשית עד שלל נחיתה בלא עדים הולך און כאל הכחשת עדים: (רש"י)

תוספות מנסך יינך בא ואראך האיסור בהא ודאי יש לחוש לדבריו ולבדוק כדאמר לקמן (עמוד ב) גבי בעל מום דמצי אמר ליה שלח ואחיו וכשאדם עושה חבירו שליח לשמור יינו או להביא מן המרתף נאמן דהיינו בידו ומהימן עליה כבי תרי כששומך עליו והא דבעינן שותק היינו דוקא דלא עשאו שליח: אמר אביי היא היא תימה והא אמרת המקדש בעד א' אין חוששין לקידושו דאין דבר שבערוה פחות משנים ו"ל דהתם אפשר כיון דלא קדשה בפני עדים המעות מתנה אבל הכא הביאה אוסרת בין בעדים בין שלא בעדים ואין אנו צריכין אלא שידע הבעל האמת מיהו קשה דמשמע הכא עד אחד נאמן ובמסתת סוטה (דף ג:) משמע דאין האשה נאסרת על בעלה אלא על עסקי קניו וסתירה משמע דבעינן עדים ויש לומר דהתם מיירי באינו שותק אבל בשותק בעד אחד מהימן: רבא אמר כו'. וא"ת כיון דשותק ושותיקה כהודאה דמאי למה לא תאסר עליו וכי לא יוכל לעשותה עליו חתיכה דאיסורא ו"ל דקסבר רבא דטעמא דשותק מהימן לאו משום דשותיקה כהודאה דמאי אלא משום דאיכא רגלים לדבר מהימני ליה וכיון שאין האיסור מכה עדות הבעל אלא מכה עדות העד לא מהימני ליה דעד אחד אינו נאמן בדבר שבערוה: הקס להם בציץ שבין עיניך. פירש בקונטרס ואע"פ דלאו שעת עבודה היא הא אמרינן לעיל (דף נד.) דבגדי כהונה ניתנו ליהנות בהן וקשה דאדרבה משמע מהתם דמדי שהיו יכולין להפשיטן שהיו זקוקין להפשיטן מדקאמר לא ניתנה תורה למלאכי השרת משמע בשלא לצורך אסירה ומפרש רבינו תם דדוקא ציץ משום דכתיב בו (שמות כח) והיה על מצחו תמיד משמע דמותר שלא בשעת עבודה אבל בשאר בגדים לא יונאי היה כהן מזרע בית תשמונאי: מאי חזית דשמכת אחי סמוך אהני. דאישתבאי והיכי קאמר גמלא ולא נמצא הקשה בקונט' אדרבה ווקי תרי בהדי תרי ווקי אם ינאי בחזקת כשרות כדאמרנן גבי כהן בפרק [האשה שנתארמלה] (כתובות דף כו:) ותירץ ה"מ אי הואי איהי קמן והיתה באה לב"י להתירה דהתם אית לה חזקה דכשרות אבל בנה זה הגזון לפנינו אין לו חזקת כשרות שהרי מעידים על תחילת לידתו בפסול שאומרים שאמו נשכית קודם שנולד וא"ת מ"מ תינה ליה חזקה דאימיה שהיתה בחזקת כשרות דהא אמרינן בפרק קמא דכתובות (דף יג.) לדברי המכשיר בה מכשיר בבתה ו"ל דלא אמר ווקי תרי בהדי תרי אלא בתרומה דרבנן ותרי תרי ספיקא דרבנן ובהא לא החמירו אבל ביחוסין דאיכא איסורא דאורייתא החמירו ואסורה היא מדרבנן: (תוספות)

דף - סו ב

מנא אמינא לה דתנן אמר ר' שמעון מעשה במגורה של דסקים ביבנה שהיתה עומדת בחזקת שלימה ומדדו ונמצאת חסירה כל טהרות שגעשו על גבה היה ר' טרפון מטהר ור' עקיבא מטמא אמר רבי טרפון מקוה זה בחזקת שלם הוא עומד מספק אתה בא לחסרו אל תחסרנו מספק אמר רבי עקיבא אדם זה בחזקת טמא הוא עומד מספק אתה בא לטהרו אל תטהרנו מספק אמר רבי טרפון משל לעומד ומקריב על גבי המזבח ונודע שהוא בן גרושה או בן חלוצה שעבודתו כשירה אמר רבי עקיבא משל לעומד ומקריב ע"ג המזבח ונודע שהוא בעל מום שעבודתו פסולה אמר רבי טרפון אתה דימיתו לבעל מום ואני דימיתו לבן גרושה או לבן חלוצה נראה למי דומה אי דומה לבן גרושה ולבן חלוצה נדונו כבן גרושה או כבן חלוצה אם דומה לבעל מום נדונו כבעל מום התחיל רבי עקיבא לדון מקוה פסולו ביחיד ובעל מום פסולו ביחיד ואל יוכיח בן גרושה ואל יוכיח בן חלוצה שפסולו ביחיד ואל יוכיח בן גרושה ובן חלוצה שפסולו ביחיד ואל יוכיח בן גרושה ובן חלוצה שפסולו ביחיד ואל יוכיח בן גרושה ובן חלוצה שפסולו ביחיד ובעל מום פסולו ביחיד היכי דמי אי דקא מכחיש ליה מי מהימן אלא דשתיק ודבותיה גבי בן גרושה ובן חלוצה דשתיק וקתני מקוה פסולו ביחיד ובעל מום פסולו ביחיד ואל יוכיח בן גרושה ובן חלוצה שפסולו בשנים ואביי אמר לעולם דקא מכחיש ליה ודקאמרת אמאי מהימן דאמר ליה שלח אחי והיינו דקתני מקוה פסולו בגופו ובעל מום פסולו בגופו ואל יוכיח בן גרושה ובן חלוצה שפסולו מאחרים ובן גרושה ובן חלוצה דעבודתו כשירה מנלן אמר רב יהודה אמר שמואל דאמר קרא **[במדבר כה-ג]** והיתה לו ולרועו אחרייו בין זרע כשר ובין זרע פסול אבדו דשמואל אמר מהכא **[דברים לג-יא]** ברוך ה' חילו ופועל ידיו תרצה אפילו חולין שבו תרצה רבי ינאי אמר מהכא **[דברים כו-ג]** ובאת אל הכהן אשר יהיה בימים ההם וכי תעלה על דעתך שאדם הולך אצל כהן שלא היה בימינו אלא זה כשר ונתחלל בעל מום דעבודתו פסולה מנלן אמר רב יהודה אמר שמואל דאמר קרא **[במדבר כה-ג]** לכן אמור הנני נתון לו את בריתי שלום כשהוא שלם ולא כשהוא חסר והוא שלום כתיב אמר רב נחמן ו"ו דשלום קטיעה היא: **[מתני']** כל מקום שיש קידושין ואין עבירה הולך אחר הזכר ואיזה זו זו כהנת ליה וישאלית שנשאו לכהן לו וישאל וכל מקום שיש קידושין ויש עבירה הולך אחר הפגום ואיזה זו זו אלמנה לכהן גדול גרושה וחלוצה לכהן הדיוט ממזרת ונתינה לשראל בת ישראל לממזר ולנתנין וכל מי שאין לה עליו קידושין אבל יש לה על אחרים קידושין הולך ממזר ואיזה זה זה הבא על אחת מכל העריות שבתורה וכל מי שאין

לה לא עליו ולא על אחרים קידושין הולך כמותה ואיזה זה זה ולד שפחה ונכרית: **[גמ']** כל מקום שיש קידושין אמר ליה רבי שמעון לרבי יוחנן כללא הוא דכל מקום שיש קידושין ואין עבירה הולך אחר הזכר הרי

רש"י מנא אמינא לה. דלוי עד אחד נאמן בדבר ערוה לפסול ואפילו אין לו מכחיש: מגורה. מגורת מים כמין בכיות מים כדלמר בבבא בתרא (דף סז.) לא מכר את המגורות של מים: של דסקים. עם אדם או עם מקום שזיבנה: בחזקת שלימה. ארבעים סאה: היה רבי טרפון מטהר. דלמר השתא הוא לחסר ובשעת שטבול בה אדם וכלים שלמה היתה: מטמא. ללא ידיעו מאימת חסרה ונמצא שאינו טבילה: שעבודתו. שעבד ככר כשירה לקמן יליף לה: בעל מום שעבודתו. שעבד ככר פסולה ואפילו

היה שונג לקמן ית'ף לה: מקוה פסולו ביחוד. בא אחד ואומר אני מדעתו ונמצא חסר נאמן דק"ל (גיטין דף ט:). דעל אחד נאמן באיסורין; ובעל מוס פסולו ביחוד. בא אחד ואמר בעל מוס הוא נאמן ולקמן מפרכ לה: מאחרים, מחמת אמו: שלח אחיו. אם איך בעל מוס הפשט בגדוק ונראה ויחיד קתני בעל מוס פסולו בגופו שטובל לבצר הדבקים וכן מקוה חסרונם לפנינו; והיתה לו ולרעהו אחיו וגו'. בין זרע פסול חלל ולכתחילה לא קאמר דהא מוחלל קרייה רחמנא שנתחלל מקדושת קה: חולין שכו. חללן שכו חללין שבשבת לוי לקרא בשבת לוי כתיב; ובעל מוס דעבודתו פסולה מנלן. אם עבד בשונג דלילו במזיד כתיב (ויקרא כ"א) אך אל הפרוכת לא יבא וגו' ולא יחלל את מקדשי אלה עבד בלא ידיעה מנלן דלא מכשרין ליה מהאי קרא דהיתה לו ולרעהו אחיו; הגני עתו לו. לעיל מוהיתא לו כתיב אלמא שבגימס הוא לראש; מתני' כל מקום שיש קידושין ואין עבירה. שהקידושין תופסין זה ואין עבירה בגשואין שלא אסרתה תורה עליו: כהגת לוייה וישראלית וכו'. לוי שגשג כהנת או ישראלית בנה לוי וכהן שגשג לוייה וישראלית בנה כהן (ולוי) ישראל שגשג כהנת או לוייה הולך ישראל למשפחותם לבית אבותם כתיב: אלמנה לפי". יש קידושין ויש עבירה דקסבר קידושין תופסין בחייבי לאוין: אחר הפגום שבשניהם. שגולד מפסולו כהונה הולך פסול וכן בן ממזרת לישארל ממזר וכן בן ממזר מישראלית ממזר וכן בת נתינה לישארל נתון וכן נתון מכפרה נתון: מכל עריות שבתורה. של חייבי כריתות: הולך ממזר. בגמרא מפרכ לה: הולך כמותה. ולד נכרית נכרי ואם גיירוהו הוא נר כשר ואינו ממזר: ולד שפחה. עבד שגחרו בעליו כשר ומותר בישראלית: (רש"י)

הוספות אמר רבי טרפון משל לעומד ומקריב על גבי המזבח. וא"ת מאי משל הוא זה הרי במשל אפי' נודע שפסול היה בשעת עבודה אפי' עבודתו כשרה כדמוכח בסמוך מקרא וברי האי גוונא גבי מקוה אם נמצא שמדידתו היתה תחלה בטעות טהרותיו טמאות למפרע אפילו לר' טרפון ואור"י דבתרתי פליגי פליגי בטהרות שנעשו על גביו למפרע מר אזיל בתר חזקה דמקוה ומר אזיל בתר חזקה דאדם ובשלא נודע חסרון המקוה למפרע [ופליגי נמי בטמא שטבל במקוה ולאחר זמן נודע שהיה חסר באותה שעה שטהרותיו טהורות למפרע ואהא מייתי המשל] ופליגי נמי במקוה שטבל בה כהן ועבד עבודה ובאו עדים והעידו שהיה המקוה חסר קודם הטבילה רבי טרפון אומר כשירה העבודה מידי דהוה אבן גרושה וכן חלוצה ואהא קאי המשל: שלח ואחוי. תרגום של והפשיט ושלה (ויקרא א) מכאן יש להוכיח דכל דבר שיכול להתברר עד א' נאמן עליו ואפילו עד א' מכחישו: ולרעהו אחיו בין זרע כשר בין זרע פסול. ובריש מכילתין (דף ד.). אמר זרע אין לה אלא זרע כשר זרע פסול מנין ת"ל וכו' משמע דלשון זרע לא משמע אלא כשר וי"ל דשאני הכא דזרעו מיותר דהוה מצי למיכתב ולבניו שהרי בבנות לא שייך ברית כהונה ולכן דרשין מיניה אפילו זרע פסול אבל התם אינו מיותר שהרי התם יש לו בת כמו בן: כל מקום שיש קידושין ויש כו' וכל מקום שאין קידושין ואיזה זה זה הבא על אחת מכל העריות שבתורה. נראה לר"י דהך שתמא אתיא כרבי שמעון התימני דאמר בסוף פ' החולץ (יבמות מט.) יש ממזר מחייבי כריתות ולא מחייבי לאוין וכו' דקאמר הכא עוד נראה לר"י דהלכה כי הך שתמא אע"ג דאיכא שתמא אחרינא ביבמות (דף צב.) כו' עקביא מ"מ הך שתמא עיקר משום דמתניא גבי הילכתא פסיקתא דקידושין ועוד דמצינו בהרבה מקומות כי האי שתמא כדקתני התם (יבמות דף יד:.) פשיטא בני חייבי לאוין כשרים ינהו ועוד תני איזהו ממזר כל שאיסורו ערוה ועונשו כרת משמע דלא הוא ממזר אלט

אלא מחייבי כריתות.:: (תוספות)

דף סז

גר שנשא ממזרת דיש קידושין ואין עבירה הולך הולך אחר הפגום דתניא גר שנשא ממזרת הולך ממזר דברי רבי יוסי אמר ליה מי סברת מתני' ר' יוסי היא מתניתין ר' יהודה היא דאמר גר לא ישא ממזרת ויש קידושין ויש עבירה הולך הולך אחר הפגום וניתנייה תנא כל מקום דסיפא לאתויי ואיבעית אימא לעולם רבי יוסי היא ותנא איזו זו למעוטי ואיזו זו ותו לא והרי חלל שנשא בת ישראל דיש קידושין ואין עבירה הולך הולך אחר הזכר הא לא קשיא כו' דוסתאי בן ר' יהודה ס"ל והרי ישראל שנשא חללה דיש קידושין ואין עבירה הולך הולך אחר הזכר תנא כל מקום דרישא לאתויי וניתנייה בהדיא משום דלא מתני לה היכי ניתני כהנת ולויה וישראלית וחללה שנשאת לכהן לוי וישראל וחללה לכהן מי חזיא והאיכא דרבה בר בר חנה דאמ' רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן מצרי שני שנשא מצרית ראשונה בנה שלישי הוה תנא כל מקום דרישא לאתויי ולרב דימי דאמר שני הוה תנא איזו זו למעוטי והאיכא דבי תנא רבין אמר רבי יוחנן באומות הלך אחר הזכר נתגייורו הלך אחר הפגום שבשניהם תנא איזו זו למעוטי האי מאי אי אמרת בשלמא מתניתין רבי יהודה היא כל מקום דרישא לאתויי ישראל שנשא חללה ודרבה בר בר חנה איזו זו למעוטי דרב דימי ורבין

רש"י גמ' גר שנשא ממזרת דיש קידושין ואין עבירה. דגר מותר בממזרת לר' יוסי דלמך קהל גרים לא מקרי קהל לקמן בפירא בתרא (דף עג.). ונתנייה. גבי קידושין ויש עבירה במתני' כהני אלמנה לפי". כל מקום דסיפא. דיש קידושין ויש עבירה כל מקום כללל משמע לאתויי הך דלא פריש לה כהני: ואיבעית אימא לעולם רבי יוסי היא. דלמך גר מותר בממזרת ודקשיא כך כללל היא מתניתין לאו כללל כיייל דלפיה תנא כה ואיזו זו היא כהנת ולויה כו' למימרא דלנו הוא דהולך הולך אחר הזכר אבל יש אחרים אע"פ שיש קידושין ואין עבירה הולך הולך אחר הפגום: ואיזו זו ותו לא. כלומר אם כן דליזו זו דוקא אבל מידי אחרינא לא חזייל אחר הזכר גבי יש קידושין ואין עבירה: והרי חלל וכו'. והגן לקמן (דף עג.). בת חלל זכר פסולה לכהונה אלמא אחר הזכר הוא ומיקרי חללה: כרבי דוסתאי ס"ל. להנא לידן דלמך (שם) בנות ישראל מקוה טהרה לחללן ובהה כשרה לכהונה: והרי ישראל שגשג חללה דיש קידושין ואין עבירה. דלא כסורה חללא לכהנים הולך הולך אחר הזכר נתגן לקמן (שם) בתו כסירה לכהונה ולכא אמרין חללה היא כפגום שבשניהם: ונתנייה כהני: גבי כהנת לוייה וישראלית ומשני משום דלא מתני לה חינה נישנית לו להנא עס השאר כלשון קצר נתימא ואיזו כהנת לוייה וישראלית וחללה שנשאו לכהן לכו וישראל שגשג חללה נמי לכהן חון עבירה: והאיכא. יש קידושין ואין עבירה דהולך הולך אחר הזכר הא דרעה בר בר חנה: מזרי שני. שנתגייר אביו: מזרית ראשונה. שנתגיירה היא: בנה שלגשי. ומותר לישראלית כדכתיב (דברים כג) דור שלגשי יבא להם דכוון דיש קידושין ואין עבירה לבית אבותם קרינא ביה כושראל ויהא לחמירין ביבמות (דף עח.). להם הך אחר פסולו היינו לענין ישראל שגשג חללה יבא להם שני דיש קידושין ואין עבירה עבירה עבירה הולך הולך אחר הפגום הא דכי אחא רבין וכו' באומות הך אחר הזכר איש ואשה הבאים משני אומות וכלקמן: נתגיירו. דיש קידושין ואין עבירה: הולך הולך אחר הפגום. כלקמן בשמעתין ומתניתין תני הולך הולך אחר הזכר: תנא איזו זו. דרישא למעוטי וללאשמעינו דמתני' לא כללל כיייל ומרישא דמוילתיה דרבין לויאל לאשויי למיזמר ונתנייה במתניתין גבי הולך הולך אחר הזכר דמתניתין ביש קידושין מיידי והני דלא נתגיירו חין כון קידושין: האי מאי. אסוגיא דשמעתין פריך דשנינו לעיל ואי בעית אימא רבי יוסי היא חיי ארמית בשלמא רבי יהודה היא דלמך גר אסור בממזרת לפיכך בנו הולך אחר הפגום כדון כל מקום שיש קידושין ויש עבירה איכא לתרוי כל מקום דמתניתין לאתויי מאי ואיזו זו למעוטי מאי כל מקום דרישא לאתויי ישראל שגשג חללה דבתו כשרה דהולך הולך אחר הזכר: ודרעה בר בר חנה. מזרי שני שגשג חללה וישראלית דיש קידושין ואין עבירה לפיכך הולך הולך אפי' וכו' למעוטי דרב דימי

מזריה ולא בחר עמוני למשפחה לזידה משום ולא עמונית אללל בנה יהא מותר שהא שגשגי דאמר קרא (דברים כג) להם הך אחר פסוק: מנה"מ. דאין קידושין תופסין בחיובי כריות אלל הולד ממזר נפקא לן מלל יקה איש את אשת אביו ולא יגלה כנף אביו וסמך ליה לא יבא ממזר ומוקמינן לה ביבמות (דף מט.) בשומרת יבם של אביו שהיא לו אשת אחי אביו שהיא בכרת ומהכא ילפינן לה ביבמות בפרק החולץ (דף מה): דכל שאין לה עליו קידושין הולד ממזר: ומנו בה. יש מטיס בדבר זה לומר שגשם ר' ינאי נאמר ורב אחא ברבי דרבה אמר לאו משום רבי ינאי משו בה אללל משום רבי יוסי הגלילי: למוש אחר. שהוא אחר אלללה ולא שהיא קרובה והיתה לטון קידושין הוא שהיתה לו בהן לאשה: לכן. בן בעלה אללל שאר קרובות לל: לא יקה. לא יהא לך בה ליקוחין שאין קידושין תופסין: ודילמא הא לכתחילה הא דיעבד. כלומר לא יקה לאו שלא יהיו לו בהן קידושין דיעבד קאמר אללל אזהרה שלא יקדשנה ומיהו אי קדיש ניהוו קידושין ואחא האו קרא אחרינא לומר דאין בה הויה כלל ולעולם לבן קאמר דכיון דאמר ולא פירש קרובים אין לך להביא באיסור זה אללל האסור שבכולן שקרוב מן הכל: מאחות אשה נפקא. דכתוב בה לל תקח לל תקדשנה: חייבי מיתות. אשת אביו בסקילה: אידי ואידי. לל תקח והיתה למוש אחר אימא אידי ואידי באחות אשה דכיון דאשכחן בה דלמזר עלה לכתחילה איכא למימר דהדר כתב והיתה למוש אחר למעוטי בעל אחותה שאין לו בה הויה אללל שאר קרובים ללל אשכחן בהו אזהרת קיחה לכתחילה לל קאמר דיעבד לא נתפסו: אין הכי נמי. לחמות אשה לחוזה איכא למיגמר: דילפינן מאחות אשה. בבנין אב במה מזינו: ה"ג מה לאחות אשה שכן אין לה היתר במקום מראה. כשאין לו בנים מאחיו המת דילפינן בפ"ק דיבמות (דף ג:) נאמר כאל עליה בחיייה ונאמר להלן יבמה יבא עליה מה להלן במקום מראה אף כאל במקום מראה ואמר רחמנא לל תקח: מה להך. ללחות אשה קאמר שכן אין לה היתר בחיי אחותה אסורה. אשת איש יש לה היתר בחיי אסורה. שבעלה מחירה בנט: מכל ההועבות האלה. בפרשח עריות כתוב: (כ"ד")

תוספות מנא הני מילי. נראה דלא בעי מה"מ דהולד ממזר דהא ביבמות (דף מט.) מוכח ליה מלא יגלה כנף אביו וסמך ליה לא יבא ממזר ומוקמי לה ביבמות (שם) בשומרת יבם של אביו שהיא לו אשת אחי אביו שהיא בכרת אלא בעי מנא לן דאין קידושין תופסין בהן וקשה דמאי בעי הלא הדבר פשוט בכל הגמרא דקידושין לא תפסי דהא בהא תליא דכיון דהוי ממזר מחייבי כריות לא תפסי קידושין דהא ר"ע הוא דאמר (שם) דאין קידושין תופסין בחייבי לאוין ולא ידעין אלא משום דשמעין ליה לר"ע דאמר יש ממזר מחייבי לאוין וכיון דיש ממזר דין הוא דלא תפסי בה קידושין והכי נמי אמרינן בשמעתין הכל מודים בבא על הנדה שאין הולד ממזר דהא תפסי בה קידושין אלמא דהא בהא תליא ואור"י דאין ה"נ דכלל זה אמת אליבא דר"ע והכא בעי אליבא דרבי יהושע דאמר (שם) אין ממזר מחייבי לאוין [וכריות] אלא מחייבי מיתות ב"ד ואפ"ה מודה דאין קידושין תופסין בחייבי כריות כדאמר. (הכל מודים) שאין קידושין תופסין באחותו אלמא דדבר פשוט הוא לכ"ע ואילבא דרבי יהושע

יהושע	בעי	גמרא	מנלן	דלא	תפסי	קידושין	בחיבי	כריות:	(תוספות)
-------	-----	------	------	-----	------	---------	-------	--------	----------

דף סח - א

אפילו נדה נמי אלמא אמר אביי הכל מודים בבא על הנדה ועל הסוטה שאין הולד ממזר אמר חזקיה אמר קרא **[ויקרא טו-כד]** ותהי נדתה עליו אפילו בשעת נדתה תהא בה הויה מכדי איכא לאקושה לנדה ואיכא לאקושה לאחות אשה מאי חזית דמקשת להו לאחות אשה אקשה לנדה קולא וחומרא לחומרא מקשינן רב אחא בר יעקב אמר אתיא בק"ו מיבמה ומה יבמה שהיא בלאו לא תפסי בה קידושין חייבי מיתות וחייבי כריות לא כל שכן אי הכי שאר חייבי לאוין נמי אמר רב פפא חייבי לאוין בהדיא כתיב בהו **[דברים כא-טו]** כי תהיין לאיש שתי נשים האחת אהובה והאחת שנואה וכי יש שנואה לפני המקום ואהובה לפני המקום אלא אהובה אהובה בנישואיה שנואה שנוא' בנישואיה וקאמר רחמנא כי תהיין ולר"ע דאמר אין קידושין תופסין בחייבי לאוין כי תהיין במאי מוקים באלמנה לכ"ג וכו' סימאי דתניא רבי סימאי אומר מן הכל היה ר"ע עושה ממזר חוץ מאלמנה לכהן גדול שהרי אמרה תורה **[ויקרא כא-ו/ב/טו/כג]**

דף סח - ב

ולדה כמותה מנלן דאמר קרא **[שמות כא-ד]** האשה וילדיה תהיה לאדוניה תהיה נכרית מנלן אמר קרא **[דברים ז-ג]** לא תתחתן בם אשכנזי דלא תפסי בה קידושין ולדה כמותה מנלן א"ר יוחנן משום ר"ש בן יוחי דאמר קרא **[דברים ז-ד]** כי יסיר את בנך מאחרי בנך הבא מישראלית קרוי בנך ואין בנך הבא מן העובדת כוכבים קרוי בנך אלא בנה אמר רבינא ש"מ בן בתך הבא מן העובד כוכבים קרוי בנך נימא קסבר רבינא עובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל הולד ממזר נהי דבשר לא הוי ממזר לא הוי פסול מיקרי ההוא בשבעה גוים כתיב שאר אומות מנלן א"ק כי יסיר את בנך לרבות כל המסירים הניחא לר"ש דדריש טעמא דקרא אלא לרבנן מ"ט א"ק **[דברים כא-ג]** ואחר כן תבוא אליה ובעלתה וגו' מכלל דמעיקרא לא תפסי בה קידושין אשכחן דלא תפסי בה קידושין ולדה כמותה מנלן אמר קרא **[דברים כא-טו]** כי תהיין לאיש וילדו לו כל היבא דקרינן ביה כי תהינה קרינן ביה וילדו לו וכל היבא דלא קרינן ביה כי תהינה לא קרינן ביה וילדו לו אי הכי שפחה נמי אין הכי נמי אלא האשה וילדיה תהיה לאדוניה למה לי לכדתניא

רש"י האשה וילדיה וגו'. בשפחה כנענית שייחדה לעבד עברי ואמר קרא ללל ילל הבן חפשי עם אביו: ללל תתחתן בם. ללל תלל הך כל ש תורת חיתון: כי יסיר את בנך. לעיל מינה כתיב בתך ללל תון לבנו ובתו ללל תתק לבנך וסמך ליה כי יסיר את בנך מדללל כתיב כי יסיר את בתך משמע דבן הגולה לעובד כוכבים מבתך קאמר יסירנו העובד כוכבים מאחוריו ושמעינן דבן בתך אפילו מן העובד כוכבים קרוי בנך: ואין בנך הבא מן העובדת כוכבים קרוי בנך. מדללל. כתיב נמי כי יסיר את בנך דנשמע מנינה דקפיד נמי קרא בבתו ללל תתק לבנך משום כי יסיר את הבן הגולה לה מנלן אלללל בן העובדת כוכבים אינו קרוי בנך אלללל בנה: בנך מישרלללית קרוי בנך ט'. לללל מוקרא דייק לה אללל ה"ק מדלללל קפיד קרא אבן הגולה ממנה ש"מ בנך מישרלללית קרוי בנך אללל בן מן העובדת כוכבים אינו בנך: ש"מ. מדקרי ליה לבן בת ישראל אלללל מן העובד כוכבים בנך: לימא קסבר רבינא עובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל הולד ממזר גרס'. ללללל לללללללללללל לללל שדין ליה בחר עובד כוכבים דנימא

עובד כוכבים הוא ואם נהגיי יהא מותר לבא בקהל אלא בתר ישראליות שקיני ליה וכיון שעצמיה נולד הוא ליה ישראל פסול כשאר נולדים ממי שאין עליו קידושין דתנו במתני' (לעיל דף סו:) קסא מזורי: ומשני מהבא לא השמע ממזרות נהי דשמינין מניה דכשר לא היו מדקלי ליה בתר ישראל להיות נולד בעצמיה ממזר מיהא לא השמע מניה כדלמרינין ביבמות (דף מה:) דממזר מאשת אביו יליף מה אשת אב לחיו לן עליה קידושין אבל יך לו קידושין על אחרת ועלה כתיב שהולד ממזר דממזר ליה לא יבא ממזר אף כל שאין לו עליה קידושין אבל יך לו קידושין על אחרת לפיכך עובד כוכבים ליה ליה קידושין כגון: פסול מקרי. כשאר נולדים בעצמיה מחיובי לחיו או עקש שקיני ממזר: האו בשבועה אומות כתיב. לא התחוקו כס ובי יסיי בשבועה גוים שבא"י הוא דכתיב שקר אומות מנגן: דריש טעמא דקרא. עב"מ (דף קטו.) גבי אלמנה דקארמר עקריה ממסקנין אותה עניה לא ממסקנין אותה דטעמא מאי אמר רחמנא לא החבול בגד אלמנה מפני שאשתה כריך להחזיר לה עבוטה לעבד ומחוק כך שאשתה יולא ונגס תמיד אלהה שקרית למשכן ועברית להחזיר אתה משיאה קס רע בשכנותיה והכי נמי דריש טעמא דחיתון משום כי יסיי ולא איצטרך קרא לפרוקי טעמא וליחא ליה כי יסיי לרבית שקר אומות אלא לרבנן איצטרך קרא לפרוקי טעמא ב' אומות גופייהו ולמעוטי שקר אומות שקיני ארוקין בעבודת כוכבים כמותן דק"ל (חולין דף יג:) אומות שבוטה לארץ לאו עובדי עבודת כוכבים הן אלא מנהא אבותיהם בידיהם ולא אייתר ליה ריבויא ושאר אומות מנגן ודכותיה אמר בסנהדרין (דף כח.) גבי ליה ריבוי לא נשים ולא יסור לבבו דל"ג הוה האו לא יסור יתורא דלכלא פירושא דקרא הוה דרש' ביה טעמא ולברנן דלא דרשין טעמא דקרא בעלמא הכא פירש קרא טעמא: ואחר כן. לאחר שהשאלה כפי גזירת הכתוב שהיך לך יפת תואר והיה לך כתיב דריש בה הוה אלא מעיקרא קודם היקר לא קרינן בה והיתה: וילדו לו. שמתחם אחר אביו: לא קרינו ביה וילדו לו. אלא אחיהה הוא מתחם: א"ה שפחה נמי. דולדה כמוה תופין לו מהאוי קרא דלא לא קרינן בה כי תייון דלכתוב (בראשית כב) עם החמור עם הדמונה לחמור: (כ"ז י')

תוספות ולדה כמוה מנגן. לפום ריהטא משמע דה"פ נימא דישראל הבא על השפחה הולד כשר והיכי נובל להכשיר באין קידושין ויש עבירה יותר מיש קידושין ויש עבירה ואמר דהולד הולך אחר הפגום וכי תימא דאתא לאשמועינן דאפי' בא עליה ממזר הולד כמוה ויש לו תקנה בשחרור הא ליתא אלא לרבי טרפון (לקמן דף טז.) אבל לרבנן לא ונראה דה"פ ולדה כמוה מנא לן שלא יהא קרוי בנו לשום דבר ואפילו כבנו ממזר לא הוה לא ליוורשו ולא לטמא לו ולא לייבם אשת אחיו ולא לפטור אשת אביו מיבום: אמר קרא לא תתחנן בם. מירש בקונטרס לא יהא לך בהם תורת חתנות מיהו קשה שהרי האי קרא לא מייירי בעובדי כוכבים דהא גבי ז' עממים הוא דכתיב כדאמר בפרק הערל (ביבמות דף עו.) אמר רבא בגרותן אית להו חתנות פירוש איסור לא תתחנן יש בהם ובגיותן לית להן חתנות לא שייך בהו חתנות לעבור עליו משום לא תתחנן לכך פר"ט דגמרא דמיייתי קרא לא תתחנן הוה כמו וגומר ומסיפא דקרא דריש דכתיב בתוך לא תתן לבנו ובתו לא תקח לבנך משמע שאין בה קיחה והקשה ה"ר יעקב מאורליני"ש ויאמא א"ה מלכתחילה אבל בדיעבד תפסי בה קידושין דכה"ג אמר לעיל (דף סז.) גבי לא יקח איש את אשת אביו ותירץ מהר"ר יצחק ש"ש דאין ה"נ אלא שמך אלא תתחנן ולא תקח דהוי כמו תרי קראי חד לכתחילה וחד לדיעבד ואע"ג דאמר לא תתחנן איירי בגירות ה"מ בתר דידענא מסקנא דילפינן דלא תפסי בה קדושין מקרא אחרינא לקמן בסמוך אבל אי לאו הכי טוב היה לאוקמא קרא דלא תתחנן לומר דלא תפסי בה קידושין מלאוקמא בגירות: בנך הבא מישראלית קרוי בנך. פ"י בקונטרס דכתיב כי יסיר את בנך מאחרי דקאי אבתך לא תתן לבנו וה"ק בתך לא תתן לבנו משום דכי יסיר בנו בן בתך מאחרי והוא קרוי בנך אבל בנך הבא מן העובדת כוכבים ומבנך אינו קרוי בנך אלא בנה מדלא קאמר על בתו לא תקח לבנך כי תסיר בנך מאחרי אמר רבינא שמע מינה (.) בנך הבא מן העובדת כוכבים) כו' [וא"ת] רבינא היינו דברי רבי יוחנן ומה בא לחדש רבינא מה שלא פירש רבי יוחנן דקאמר רבינא שמע מינה לכך פירש רבינא תם דכי יסיר את בנך קאי אבתו לא תקח לבנך וה"ק כי יסיר החותן את בנך שהוא חתנו מאחרי ומדלא חש הכתוב על בן הבן שמע מינה בנך הנוול לך מאשתך קרוי בנך לפי שהוא מישראל ומישראלית ואין אותו הבא מבנך ומן העובדת כוכבים קרוי בנך אלא בנה ודייק מלישנא דכי יסיר את בנך דמשמע מיעוט וממעט בן בנך מדלא כתיב כי יסירם או כי יסיר את זרעך אבל אכתי לא ידענא בעובד כוכבים הבא על ישראלית מה דינו ואתא רבינא קאמר שמע מינה בן בתך הבא מן העובד כוכבים קרוי בנך מדלא כתיב גבי בתך לא תתן לבנו כי יסיר את בנך מאחרי ונודק מינה דעליה הקפיד רחמנא כדדייקנן גבי בתו לא תקח לבנך ומדלא קאמר הכי שמע מינה דבן בתך הבא מן העובד כוכבים קרוי בנך והקפיד קרא אלתריויהו ולכך לא כתיב כי יסיר את בנך מאחרי דמשמע מיעוט מבן בתו עוד פר"ט דכי יסיר קאי אבתו לא תקח לבנך כדמפרש אחרון קאי וה"ק כי יסיר החותן את בנך מאחרי שאין הזרע הבא מהן מתייחס אחר בנך אלא אחר העובדת כוכבים והיינו דאמר ואין בנך הבא מן העובדת כוכבים קרוי בנך והיא הסרה דקאמר קרוי בנך הבא מן הישראלית קרוי בנך דקאמר שמאל ורבי יוחנן (ביבמות דף יז.) לא פירשו כלום בעובד כוכבים הבא על בת ישראל דמילתייהו בישראל הבא מן הישראלית שבעלה ישראל קאמר דהוי בנך ורבינא בא לדיקדק שמע מינה בן בתך הבא מן העובד כוכבים קרוי בנך מדלא כתיב כי יסיר את בנך שמע מינה דבתך הנשואה לעובד כוכבים ליכא הסרה שהזרע מתייחס אחריה ומ' זה קשה לר"י דכי יסיר משמע דמייירי בהסרת יראת שמים כדדרשינן כי יסיר לרבית כל המסירים ומתרנגמינן ארי טעון ית בנך במתן דחלתו לכך נראה כפר"ט ראשון שפיר: . הניחא לר"ש. פ' דריש טעמא דקרא ה"נ אמר טעמא דחיתון דאי לא כתיב כי יסיר ה"א מסברא דמייירי משבעה עממים לפי שהם אודוקין בעבודת כוכבים יותר משאר אומות ולפיכך לא תתחנן וכתב רחמנא כי יסיר לרבית כל המסירין אלא לרבנן דלא דרשי טעמא דקרא א"כ אי לאו קרא יתירא ה"א לא תתחנן מייירי בכל האומות ואיצטרך כי יסיר לומר דוקא בשבעה עממים א"כ בשאר אומות מנליה: (תוספות)

דף - סט

האומר לשפחתו הרי את בת חורין וולדך עבד הולד כמותה דברי ר' יוסי הגלילי וחכ"א דבריו קיימים משום שנאמר [שמות כא-ד] האשה וילדיה תהיה לאדוניה מאי תלמודא אמר רבא אדרבי יוסי הגלילי: מתני' ר' טרפון אומר יכולין ממזרין ליתיה כיעד ממזר שנשא שפחה הולד עבד שיחוררו נמצא הבן בן חורין רבי אליעזר אומר הרי זה עבד ממזר: גמ איבעיא להו רבי טרפון לכתחילה קאמר או דיעבד קאמר תא שמע אמרו לו לרבי טרפון טיהרת את הזכרים ולא טיהרת את הנקיבות ואי אמרת לכתחילה קאמר ממזרת נמי תינסיב לעבדא עבד אין לו חיים תא שמע דאושפזיכניה דרבי שמלאי ממזר הוה ואמר ליה אי אקדמתך טהרתניהו לבנך אי אמרת בשלמא לכתחילה שפיר אלא אי אמרת דיעבד מאי ניהו דמנסיב ליה עצה ואמר ליה זיל גנוב ואידובן בעבד עברי ובשני דר' שמלאי עבד עברי מי הוה והאמר מר אין עבד עברי נוהא אלא בזמן שהיובל נוהא אלא לאו שמע מינה רבי טרפון לכתחילה קאמר שמע מינה אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כר' טרפון: רבי אליעזר אומר הרי זה עבד ממזר: אמר ר' אליעזר מאי טעמיה דרבי אליעזר דאמר קרא [דברים כג-ג] לו הלך אחר פסולו ורבנן ההוא בישראל שנשא ממזרת סלקא דעתך אמינא [במדבר ז-ב/כט/לד/מ/מב/מו]

פרק רביעי - עשרה יוחסין

מתני' עשרה יוחסים עלו מבבל כהני לויי ישראל חללי גירי וחרורי ממזירי נתני שתוקי ואסופי כהני לויי וישראל מותרין לבא זה בזה לויי וישראל חללי גירי וחרורי מותרין לבא זה בזה גירי וחרורי ממזירי ונתני שתוקי ואסופי כולם מותרין לבא זה בזה ואלו הם שתוקי כל שהוא מכיר את אמו ואינו מכיר את

אביו אסופי כל שנאסף מן השוק ואינו מכיר לא את אביו ולא אמו אבא שאול היה קורא לשתוקי בדוקי: **גמ'** עשרה יוחסים עלו מבבל: מאי איריא דתני עלו מבבל ניתני הלכו לארץ ישראל מילתא אגב אורחיה קמ"ל כדתניא **[דברים יז-ח]** וקמת ועלית אל המקום אשר יבחר ה' אלהיך למלמד שבית המקדש גבוה מכל ארץ ישראל וארץ ישראל גבוה מכל הארצות בשלמא בית המקדש גבוה מכל ארץ ישראל היינו דכתיב

רש"י מתני' עשרה יוחסין עלו מבבל. כשעלו בני הגולה ובגמרא מפרש לה דלשמועין שמפחות שבבבל מיוחסות הן שהפריש עזרא כל הפסולין משם והולכין עמו: חללין. כהנים חללין שנולדו מפסולי כהונה: וחורוי. משוחררי: נחוי. גבעונים שמלו בימי יהושע וחמיונין ביבמות (דף עה:): דוד גזר עליהם: שתוקי ואסופי. מפרש להו ואזיל חזויהו שתוקי כו': לויי וישראל חללי גירי וחרורי מותרים לבא זה בזה. אבל כהנים בחללי גירי וחרורי לא שחללה בלאו וגויהו ומשחררת בחזקה זונה: גירי וחרורי ממזרים כו' מותרים לבא זה בזה. דקסבר קהל גרים לא חיקרי קהל ולא וזהו ממזרים לבא בקהל גרים אבל לויים ישראליים בממזרי לא ושתוקי ואסופי ספק ממזרים הם ומותרים להתערב בממזרים כדלמך בגמרא (לקמן דף עג.). בקהל ודלוי הוא ללא יבא בקהל ספק יבא: ואינו מכיר את אביו. וקפודא פלוני אבא אמו משתקוה: בדוקי. בגמרא מפרש ליה: גמ' מילתא אגב אורחיה קא משמע לן. על פי דרכו שהיה הולך ומדבר דבריו ליוחסין השמיענו ולמדנו דבר דקש בלישנא דנקט ולמדנו עוד ממנו דל"י גבוה מבבל: בשלמא בית המקדש גבוה. דשמעת מינה דהא דכתיב ישראל משתעי קרא: (רש"י)

דף סט - ב

[דברים יז-ח] דברי ריבות בשעריך וקמת ועלית אלא ארץ ישראל גבוה מכל ארצות מנלן דכתיב **[ירמיה כג-ז]** לכן הנה ימים באים נאם ה' לא יאמר עוד חי ה' אשר העלה את בני ישראל מארץ מצרים כי אם חי ה' אשר העלה ואשר הביא את בני ישראל מארץ צפון ומכל הארצות אשר הדחתים שם מאי איריא דתני עלו מבבל נתני עלו לארץ ישראל מסייע ליה לרבי אלעזר דאמר ר' אלעזר לא עלה עזרא מבבל עד שעשאה כסולת נקיה ועלה איתמר אבוי אמר עלו מאיליהם תנו ורבה אמר העולם תנו וקמפליג בדברי אלעזר דאמר רבי אלעזר לא עלה עזרא מבבל עד שעשאה כסולת נקיה ועלה אבוי לית ליה דרבי אלעזר רבא אית ליה דרבי אלעזר איבעית אימא דכולי עלמא אית להו דרבי אלעזר והכא בהא קא מיפליג מר סבר אפרושי אפרושינו ומנפשיהו סליקו ומר סבר בעל כרחיהו אסוקינהו בשלמא למאן דאמר עלו היינו דאמר רב יהודה אמר שמואל כל ארצות עישה לארץ ישראל וארץ ישראל עישה לבבל אלא למ"ד העולם מידע ידיענהו נהי ידיע להו דרא אחריני לא ידעי בשלמא למאן דאמר עלו היינו דכתיב **[עזרא ח-טו]** ואקבצם אל הנהר הבא על אחוה ונחנה שם ימים שלשה ואבינה בעם ובכהנים ומבני לוי לא מצאתי שם אלא למאן דאמר העולם הא מיהו זהירי נהי דאיהו בפסולים בכשרים לא איזדהו: כהני לויי וישראל: מנלן דסליקו דכתיב **[עזרא ב-ע]** וישבו הכהנים והלויים ומן העם והמשוררים והשוערים והנתינים בעריהם וכל ישראל בעריהם: חללי גירי וחרורי: חללי מנלן דתני ר' יוסי אומר גדולה חזקה שנה' **[עזרא ב-טא]** **[נחמיה ז-טג]** ומבני הכהנים בני חביה בני הקוף בני ברזילי אשר לקח מבנות ברזילי הגלעדי אשה ויקרא על שם אלה בקשו כתבם המתייחשים ולא נמצאו ויגאלו מן הכהונה ויאמר התרשתא להם אשר לא יאכלו מקדש הקדשים עד עמוד כהן לאורים ותומים ואמר להם הרי אתם בחזקתכם במה הייתם אוכלים בגולה בקדשי הגבול אף כאן נמי בקדשי הגבול ולמאן דאמר מעלים מתרומה ליוחסין הני דאכול בתרומה אתו לאסוקינהו שני התם דריע חזקתייהו ואלא מאי גדולה חזקה דמעיקרא אכול בתרומה דרבנן ולבסוף אכול בתרומה דאורייתא ואיבעית אימא לעולם השתא נמי בדרבנן אכול בדאורייתא לא אכול וכי מסקינן מתרומה ליוחסין מדאורייתא מדרבנן לא מסקינן אי הכי מאי גדולה חזקה דמעיקרא ליכא למיגזר משום תרומה דאורייתא לבסוף אף ע"ג דאיכא למיגזר משום תרומה דאורייתא מדרבנן אכול בדאורייתא לא אכול והכתיב **[עזרא ב-טג]** ויאמר התרשתא להם אשר לא יאכלו מקדש הקדשים בקדש הקדשים הוא דלא יאכל הא כל מידי ניכול הכי קאמר לא מידי דמיקרי קדש ולא מידי דמיקרי קדשים לא מידי דמיקרי קדש דכתיב **[ויקרא כב-ג]** וכל זר לא יאכל קדש ולא מידי דמיקרי קדשים דאמר קרא **[ויקרא כב-ג]** ובת כהן כי נתיה לאיש זר היא בתרומת הקדשים לא תאכל ואמר מר במורם מן הקדשים

רש"י דברי ריבות בשעריך וקמת ועלית וגו'. מכלן שהמקדש גבוה מכל ארץ ישראל לכל לדדיה סתם וכתב ועלית: אשר העלה ואשר הביא את בני ישראל מארץ צפון. היינו צבל ומכל הארצות אשר הדחתים שם וכתוב אשר העלה: מסייע ליה לרבי אלעזר. דנקט תנא דידן לישנא יחורא ללשמועין שכל עמנו של עזרא לנקות את צבל נחווין לפי שראה אותם שנתערבו בהו ורצה שהיו חכמי הדור עולין עמו ואין עוד צבל שיתעסק לבדוק בהו לייחסן עמד והפריש פסוליהו והולכין עמו והדוד שראו הפרשה הכירו בהם ולא חשק שיתערבו בהו אלו הפסולין העולים ולדורות הבאים נמי כיון דלמך מר (לקמן דף עו:) לשתת הגזית היתה שם שם היו יושבים מייחסי כהונה ולויה צבל יום מיהו זריזי בפסולי: העולם. על כרחם: אפרושי אפרושיהו. ומתוך שהופרשו הכירו בהם אנשי מקומם וידעו שלא יתערבו עוד בהם: ומנפשיהו סליקו. לרבי אלעזר שאל יכירו בהם: בשלמא למ"ד. שעלו מאיליהם ולא הכירו בהם העולים עמהם כל כך היינו דלרבי ישראל עישה לבבל ספק יחוס הוא אלל צבל שנעשית צבל כסולת נקיה ובני ארץ ישראל לא הכירו כל כך ויש שנדבקו עמהם: עישה. ספק עירובין כעשה זה שמערבין בה שאור מים וקמח מלח וסובין: כל הארצות עישה. פסולת אלל ארץ ישראל לפי שגני ארץ ישראל עסוקין לבדוק ביוחסים לפי שהכהנים מתייחסים: וארץ ישראל עישה לבבל. שעזרא הפרישם ויאלה משם: אלל למ"ד העולם חנו. הואיל ובעל כרחם העולם עם אלו יאלה קול פסול עליהם והכל ידעו שהם פסולין ומהו בהם כל העולים: ואבינה בעם. מי היה ומה היה ש"מ לא ידע עזרא מי עלה עמו ומי לא עלה עמו וסבור שהיו שם לויים כשרים ולא מלא רחויים לעבודה אלא מאותן שקצו בהנות ידיהם בשניהם ואמרו חייך נשיר את שיר ה' וגו' במזמור על הנרות צבל (התלים קלז) שאמר להם נבוכדנצר שירו לנו משיר ציון עמנו וקצו בהנות ידיהם בשניהם ואמרו לו חייך נשיר את שיר ה' על ארמת נכר ולא נשיר לך נהר אלא חייך נשיר חן לנו במה למשמש בנימי הבנות מאותן עלו ומון הכשרים לא מלא לפי שהיו יושבים בצלות והעולם בירושלים היו בעוני ופטרות המלכה ובאמת כל סביבותיה והך לויי דקתין מתיתון מהך דלח חזו לעבודה הווי: מהך זהירי בהו. יודע היה מי עלה ומי לא עלה: גדולה חזקה. יש בסודן עליה ישה: בקשו כתבם המתייחשים. כתב יחוסי: התשתא. נחמיה בן חכליה קרוי בן חכליה עזרא ובגמרא ירושלמי נמצא שעל שם שהיה משקה למלך היה לריק לשתות קורס שלא יחשדוהו שמה הטיל סם המות במשקה המלך החירו לו יין של עובדי כוכבים לשתות לכך נקרא התשתא: עד עמוד הכהן לאורים ותומים. כדכש שאומר לחבירו עד פיכת משית לאורים ותומים לא היו בדיה שני: ואמר להם כו'. מדכתיב מקדש הקדשים שמענין דלא לאסוקי בתרומה אלא מקדש: אמר להם. תרומה אוני יוכל לאסור עליכם מפני חזקתכם שהחזקתם צבל לאכלה: קדשי הגבול. תרומה הנאכלת צבל מקום: אף כן כו'. אלמא מדכתיב ויגאלו שמע מינה נתחללו מן הכהונה

והיינו הללים: ולמ"ד. נמסכת כתובות (דף כד:); מעלון מתרומה ליוחסין. הרואה בהן לוכד בתרומה במקומו און כריך לבדוק אחריו ביוחסין ונושא בהן זהו הני כיון לחבלי בתרומה אחי לאסוקינהו ואמאי לא חק לה נחמיה דלא לאסוקינהו: שאני ההם דריע חזקתייהו. לא חילטריך למוחש להאי דכיון דשאר כהנים לוכדים בקדשי המקדש והם גורלו מהם הרע חזקתם ויש בהם היכר ולא אחי לאסוקינהו: ואלא. כיון דליכא למגזר מודי מאי גדולה חזקה דאמר רבי יוסי מאי רבותא לא היה לו לומר אלא מנין לחזקה כו' מדקאמר גדולה רבותא אשמועינן דאע"ג לחיבא דאסוקינהו טפי מעיקרא סמיכין עבה: בתרומה דרבנן. תרומת חוץ ללחץ: תרומה דלחוייתא. משבחו ללחץ: השתא נמי תרומה דרבנן היא. לאכול כדמעיקרא ומאי נינהו תרומת פירות ויקה: בתרומה דלחוייתא. דגן ותיקוף וילכהר לא אכול: ליכא למיגזר מאס תרומת הארץ. דלא הואי גבייהו. וכל זר לא יאכל קדש. כל אותו הענין מדבר בתרומה ולא בקדשים דכתיב וכל הקדש וטאר ואחר יאכל מן הקדשים וליכא ללחוקינהו אלא בתרומה שמחוסר כפורים מותר בה: ולא מידי לחוקינהו קדשים חזו וזוק של שלמים דאשכחן לחוקינהו קדשים: במורס מן הקדשים. חזו וזוק: (כ"ט)

תוספות ומבי לוי לא מצאתי שם. וא"ת והא אמרי' במתניתין עשרה יוחסין עלו מבבל וקא חשיב לויים ויש לומר דכל הלויים שעלו עמו היו קצוצי בהונות ואינם ראויים לשורר שירה של דוכן: שאני התם דריע חזקתייהו. מ' בקונטרס במה שאין אוכלין בקדשים ולא נהירא דמכל מקום איכא למיחש דילמא אתו לאסוקינהו מתרומה לקדשים ומקדשים ליוחסין ונראה לפרש דריע חזקתייהו לפי שבקשו כתב יחוסים ולא מצאו: [אלא מאי גדולה חזקה. בשלמא למ"ד אין מעלין היינו גדולה חזקה דאף ע"ג דהו לן למיגזר דילמא אתי לאסוקינהו ליוחסין דהא לית ליה ריע חזקתייהו אפ"ה לא גזרי' אלא למ"ד מעלין דאית ליה סברא דריע חזקתייהו מאי גדולה חזקה הא דלא דלא גזרינן הכא משום דריע חזקתייהו. ת"י]: (תוספות)

דף ע - **א**

לא תאכל: גירי וחרורי: מנלן אמר רב חסדא דאמר קרא [עזרא ו-כא](#) וכל הנבדל מטומאת גויי הארץ אליהם: ממזרי: מנלן דכתיב [נחמיה ב-י/ט](#)

דף ע - **ב**

אין שואלין בשלום אשה על ידי בעלה אמר ליה הכי אמר שמואל אין שואלין בשלום אשה כלל שלחה ליה דביתהו שרי ליה תגריה דלא נישויד כשאר עם הארץ א"ל מאי שיאטיה דמר הכא אמר ליה ססקא דהזמנותא שדר מר אבתראי אמר ליה השתא שותא דמר לא גמירנא ססקא דהזמנותא משדרנא למר אפיק דיסקא דהזמנותא מבי חדיה ואחוי ליה אמר ליה הא גברא והא דסקא אמר ליה הואיל ואתא מר להכא לישתעי מיליה כי היכי דלא לימרו מחנפי רבנן אהדדי אמר ליה מאי טעמא שמתיה מר לההוא גברא ציער שליחא דרבנן ונגדיה מר דרב מנגיד על מאן דמצער שלוחא דרבנן דעדיף מיניה עבדי ליה מאי טעמא אכריז מר עליה דעבדא הוא אמר ליה דרגיל דקרי אינשי עבדי עבדי וטני כל הפוסל פסול ואינו מדבר בשבחה לעולם ואמר שמואל במומו פוסל אימר דאמר שמואל למיחש ליה לאכרוזי עליה מי אמר אדהכי והכי (אתא ההוא בר דיניה מנהרדעי) א"ל ההוא בר דיניה לרב יהודה לדידי קרית לי עבדא דאתינא מבית חשמונאי מלכא אמר ליה הכי אמר שמואל כל דאמר מדבית חשמונאי קאתינא עבדא הוא א"ל לא סבר לה מר להא דא"ר אבא אמר רב הונא אמר רב כל ת"ח שמורה הלכה ובא אם קודם מעשה אמרה שומעין לו ואם לאו אין שומעין לו אמר ליה הא איכא רב מתנה דקאי כוותי רב מתנה לא חזייה לנהרדעא תליסר שני ההוא יומא אתא אמר ליה דכיר מר מאי אמר שמואל כי קאי חדא כרעא אגודא וחדא כרעא במברא א"ל הכי אמר שמואל כל דאמר מדבית חשמונאי מלכא קאתינא עבדא הוא דלא אישתיור מינייהו אלא ההיא רביתא דסלקא לאיגרא ורמיה קלא ואמרה כל דאמר מבית חשמונאי אנא עבדא הוא נפלה מאיגרא ומיתה אכרוז עליה דעבדא הוא ההוא יומא אקרען כמה כתובתא בנהרדעא כי קא נפיק נפקי אבתריה למירגמיה אמר להו אי שתיקו שתיקו ואי לא מגלינא עליכוו הא דאמר שמואל תרתי זרעייתא איכא בנהרדעא חדא מיקריא דבי יונה וחדא מיקריא דבי עורבתי וסימניך טמא טמא טהור טהור שדויה לההוא ריגמא מידייהו וקם אטמא בנהר מלכא מכריז רב יהודה בפומבדיתא אדא ויונתן עבדי יהודה בר פפא ממזיירא בטי בר טוביה ברמות רוחא לא שקיל גיטא דחירותא מכריז רבא במחוזא בלאי דנאי טלאי מלאי זגאי כולם לפסול אמר רב יהודה גובאי גבעונאי דורנוניתא דראי נתינאי אמר רב יוסף האי בי כובי דפומבדיתא כולם דעבדי אמר רב יהודה אמר שמואל ארבע מאות עבדים ואמרי לה ארבעת אלפים עבדים היו לו לפשחור בן אימר וכולם נטמעו בכהונה וכל כהן שיש בו עזות פנים אינו אלא מהם אמר אביי כולהו יתבן בשורא דבנהרדעא ופליגא דרבי אלעזר דאמר ר' אלעזר אם ראתי כהן בעזות מצח אל תהרהר אחריו שנא' [הושע ד-ד](#) ועמד כמריבי כהן אמר רבי אבין בר רב אדא אמר רב כל הנושא אשה שאינה הוגנת לו כשהקב"ה משרה שכינתו מעיד על כל השבטים ואין מעיד עליה שנאמר [תהילים קכב-ד](#) שבטי יה עדות לישראל אימתי היו עדות לישראל בזמן שהשבטים שבטי יה אמר ר' חמא ברבי חנינא כשהקב"ה משרה שכינתו אין משרה אלא על משפחות מיוחסות שבישראל שנא' [ירמיה לא-א](#) בעת ההיא נאם ה' אהיה לאלהים לכל משפחות ישראל לכל ישראל לא נאמר אלא לכל משפחות [והמה] יהיו לי לעם אמר רבה בר רב הונא זו מעלה יתירה יש בין ישראל לגרים דאילו בישראל כתיב בהו [יחזקאל דז-כז](#) והייתי להם לאלהים [והמה] יהיו לי לעם ואילו בגרים כתיב [ירמיה ל-כא](#) מי הוא זה ערב את לבו לגשת אלי נאם ה' והייתם לי לעם ואנכי אהיה לכם לאלהים אמר רבי חלבו קשים גרים לישראל כספחת שנאמר [ישעיה יד-א](#) ונלוה הגר עליהם ונספחו על בית יעקב כתיב הכא ונספחו וכתב התם [ויקרא יד-ג](#) לשאת ולספחת אמר רבי חמא בר חנינא כשהקדוש ברוך הוא

כ"ט און שזאלן בשלום אשה. שמה מתוך שאלת שלום יהיו רגילים זה עם זה ע"י שזוחו ויבואו לידי חיבה: אמר ליה רב נחמן ע"י בעלה. אהיה אני שלוח לדכרי: און שזאלן בשלום אשה כלל. שמרגיל לכה ודעתה אכלו: שזחה ליה. יתחא לרב נחמן: שרי ליה תיגריה. פטור אורו מלפניך זה לאון הגמרא לומר מישרי ליה תיגריה כשממנה לעשות בקשה האיש או דינו כדי להפטר ממנו: מאי שיאטיה דמר הכא. מה דכפו של אדוני לשוט הלום כלומר למה בל אדוני הנה: שזחה דמר לא ידענא. שזחהו של אדוני איני מבין לדבר בלחות לשונו: לדינא מזמנינא ליה. בתמיה: אפיק דיסקא דלחזמנותא. הוליא שטר הזמנה מחוקו ששלה לו רב נחמן שיבא לפניו: מבי חדיה. מתוך חיקו: לימא מר מיליה. ידבר דבר זכותו על ריבו של אורו האיש: ציער שזוחו דרבנן. ביזה את שזוחו לפניו וחייב מלקוח: דרב מנגיד לחמאן דלמנעא שליח

דרכנו. כדאמר בפ' קמא (לעיל דף יב): דעדיפא מיניה. חמורה ממנה עשיתי לו להקטוף: אדהכי אמר ההוא בר דיניא לרב יהודה לדידי. לרחינא מצית חשמונאי קריה לי עבד: כל דאמר מצית חשמונאי אנא עבד הוא. שכל זרעו הרגס הורדום ועבד היה ומנך החחיהו וקרא בניו על שם בית חשמונאי ומשמחם לאו בנות ישראל נסבי נזוהרים הם להשיא בנותם לעבדים והוא להו כולם עבדים: אם קודם שכל מעשה לידו אמרה. להאי שמועה להלמדיו בשם רבו נאמן לאומרה בשעת מעשה ואם לאו אינו נאמן להעיד בשם רבו שמה מחמת מעשה הבא לידו הוא אמר כן: אגודא. שפת הנהר: אמברא. על הגשר אי נמי בחור הספינה לעבור הנהר: איקרע' כמה כתובתא. מגשי אותה המשפחה: כי קא נפיק. רב יהודה: למירגמיה. לפי שגילה את פסולם: זרעיתא. משפחה: וקא אטמא בנהר מלכא. באותן הארבעים שהשליכום בנהר עמד מכאן סתימה במי הנהר ומנע את מהלך המים: אטמא. סתימה כדמהרגס סתמוס טמונון (בראשית טו): מכרו רב יהודה בפומבדיתא. שם היה יושב: כלאי דנאי עלאי מלחי זנאי. שמות מקומות או משפחות: גובאי. גבעוני כומר על שם שהיו גבעונים נקראו בבבל גובאי קרוב לגבעונים בשמן: דורטנות דר' דנהינאי. כפר נתינים היה דורא כפר דאמר (עירובין דף זז): דורא דרעותא א"ל מרי דוראי (פסחים דף כה) ועל שם שהוא כפר נתיני נקרא דורטנות: כי טובי לפומבדיתא. כפר הסמוך אל פומבדיתא דמקרי כי טובי: פשחור בן אימר. בימי ירמיה היה: וכוון נטמעו בכהונה. וז"ל גדולה: נטמעו. נדמעו נשאו בנות נתינים שהיו מחזיקין עלמן בנתינים מהוך שהיו אוכלים חומה מחמת זיהוין עבדי כהנים: אל הרהר אחריו. אחר משפחה שהם בני מריבה כדכתיב כמריבי כהן: עדות לשרא. אותו שהן ישראל הוא מעיד עליהן שהן משפחות ישראל. משפחות שהם ישראל גמורים: בישראל כתיב. ויהיית להם לאלהים אע"פ שאינם לי לעם ומתוך שאני מקרבן הם יהיו לי לעם אבל גרים אין מקרבין אותן מן השמים אלא אם כן הן מקרבין עצמם תחילה להיות טובים: קשין גרים. שאינם זהירים במצות והרגילים אלכל נמשכים אלכלם ומאמדים מן מעשיהם: (כ"ז)

תוספות אין שואלין בשלום אשה כלל. והא דאמר בהשוכר את הפועלים (ב"מ דף פז.) איה שרה אשתך ששואלין בשלום האשה על ידי בעלה היינו דוקא בשאלת שלום אבל לשלוח לה בשלום אפילו ע"י בעלה אסור: קשים גרים. מ' בקונטרס לפי שאינם בקיאים במצות ומביאים פורענות ועוד שמלמדים את ישראל ממעשיהם וכו' וי"מ לפי שכל ישראל ערבי זה בזה ולא מילתא היא דהא לא נתערבו בשביל הגרים כשקבלו התורה כדאמרינן בסוטה (דף לו): נמצא לכל אחד מישראל שש מאות אלף וגי' אלפים (ותק"ן בריתות) שכולן נתערבו זה בזה אלמא לא נתערבו מן הגרים שהרי הרבה ערב רב עלה אתם ויש מפרשים דקשין גרים לישראל כסחת לפי שהזהיר הקב"ה עליהם. בכ"ד מקומות שלא להונות אותם ואי אפשר שלא יצטרעו ויש מפרשים לפי שע"י הגרים ישראל בגלות כדאמר (פסחים דף פז): מפני מה ישראל מפוזרים (תוספות)

דף עא

מטהר שבטים שבטו של לוי מטהר תחילה שנא' **[מלאכי ג-ג]** וישב מצרף ומטהר כסף וטיהר את בני לוי וזיקק אותם כזה וכספך והיו לוי' מגישי מנחה בצדקה אמר רבי יהושע בן לוי כסף מטהר ממוזרים שנאמר וישב מצרף ומטהר כסף מאי מגישי מנחה בצדקה א"ר יצחק צדקה עשה הקב"ה עם ישראל שמשפחה שנטמעה נטמעה: גופא אמר רב יהודה אמר שמואל כל ארצות עיסה לארץ ישראל וארץ ישראל עיסה לבבל: בימי רבי בקשו לעשות בבל עיסה לארץ ישראל אמר להן קוצים אתם משימים לי בין עיני רצונכם יטפל עמכם ר' חנינא בר חמא נטפל עמהם ר' חנינא בר חמא אמר להם כך מקובלני מר' ישמעאל בר' יוסי שאמר שמוס אביו כל ארצות עיסה לארץ ישראל וארץ ישראל עיסה לבבל עיסה לארץ ישראל אמר להם לעבדי כשאני אומר שני דברים בבית המדרש טלוני בעריסה ורוצו כי עייל אמר להם אין שחיטה לעוף מן התורה אדיתבי וקמעייני בה אמר להו כל ארצות עיסה לארץ ישראל וארץ ישראל עיסה לבבל נטלוהו בעריסה ורוצו רצו אחריו ולא הגיעוהו ישבו ובדקו עד שהגיעו לסכנה ופירשו א"ר יוחנן היכלא בידינו היא אבל מה אעשה שהרי גדולי הדור נטמעו בה סבר לה כר' יצחק דאמר ר' יצחק משפחה שנטמעה נטמעה אמר אביי אף אנן נמי תנינא משפחת בית הצריפה היתה בעבר הירדן וריחקה בן ציון בזרוע עוד אחרת היתה וקריה בן ציון בזרוע כגון אלו אליהו בא לטמא ולטהר לרחק ולקרב כגון אלו דידעין אבל משפחה שנטמעה נטמעה תאנא עוד אחרת היתה ולא רצו חכמים לגלותה אבל חכמים מוסרים אותה לבניהם ולתלמידיהן פעם אחת בשבוע ואמרי לה פעמים בשבוע אמר רב נחמן בר יצחק מסתברא כמאן דאמר פעם אחת בשבוע כדנתיא הריני נזיר אם לא אגלה משפחות יהיה נזיר ולא יגלה משפחות אמר רבה בר בר חנה אמר ר' יוחנן שם בן ארבע אותיות חכמים מוסרין אותו לתלמידיהן פעם אחת בשבוע ואמרי לה פעמים בשבוע אמר רב נחמן בר יצחק מסתברא כמאן דאמר פעם אחת בשבוע דכתיב **[שמות ג-טו]** זה שמי לעולם לעולם כתיב רבא סבר למידרשיה בפירקא א"ל ההוא סבא לעלם כתיב רבי אבינא רמי כתיב **[שמות ג-טו]** זה שמי וכתב **[שמות ג-טו]** זה זכרי אמר הקב"ה לא כשאני נכתב אני נקרא נכתב אני ביו"ד ה"י ונקרא באל"ף דל"ת ת"ר בראשונה שם בן הכהנים תניא אמר רבי טרפון פעם אחת עליתי אחר אחי אמי לדוכן והייתי אזני אצל כהן גדול ושמעתי שהבליע שם בניעמת אחיו הכהנים אמר רב יהודה אמר רב שם בן ארבעים ושתים אותיות אין מוסרין אותו אלא למי שצנוע ועניו ועומד בחצי ימיו ואינו כועס ואינו משתכר ואינו מעמיד על מדותיו וכל היודע והזהיר בו והמשמרו בטהרה אהוב למעלה ונחמד למטה ואימתו מוטלת על הבריות ונוחל שני עולמים העולם הזה והעולם הבא אמר שמואל משמיה דסבא בבל בחזקת כשרה עומדת עד שידוע לך במה נפסלה שאר ארצות בחזקת פסול הן עומדות עד שידוע לך במה נכשרה ארץ ישראל מוחזק לפסול פסול מוחזק לכשר כשר הא גופא קשיא אמרת מוחזק לפסול פסול הא שתמא כשר והדר תני מוחזק לכשר כשר הא שתמא פסול אמר רב הונא בר תחליפא משמיה דרב לא קשיא

כ"ז מטהר השבטים. מיחסס: כסף מטהר ממוזרים. המטומעים בישראל מחמת ממונס והוא גורם להם שיטהרו שלעתיד לבא אין הקב"ה מבדילים מאחר שנדבקו בהם משפחות ישראל הרבה: שנאמר וישב מצרף ומטהר כסף. אותם שנטמעו מחמת עשרם וספייה דקרא והיו לה' מגישי מנחה בצדקה דקרתו של הקב"ה הוא שאינו מבדילים אלא הואיל שנטמעו נטמעו ורבי יהושע בן לוי סביירא ליה האי מטהר לאו מבדיל פסוליהו קאמר אלא מטהרם ומכשירים כולם: עיסה. כעיסה שהיא מעורבת ובשם ר' משה מרומא"ט (רומא"ל: רומא"ל) שמעתי עיסה כפסולת נעבים שנסחט משקה שלהם: בקשו לעשות בבל עיסה. להחזיק משפחות ארץ ישראל מיוחסות ולבדוק אחר משפחות בבל כל הבאים לישא משם אשה: קוליס אחס משמים בין עיני. משום דרבי משפחה בבל היה מבני בניו של הלל שעלה וקיעל נשיארתו של בני כתיב: ויטל לבס רבי חנינא. להשיבם דבר: טלוני בעריסה דבר. שלא יפסקו אחר דבריו ויהא לרבי לבנות משפחות והוא היה זקן ולא היה יכול לרזן: אמר להם אין שחיטה לעוף. דבר שהוא חימה להם ולא גלה להם טעמו כפי שיהו ערודים בסברא הראשונה ולא יחזרו אחר טעם השניה עד שיפטר מהם וטעם דלחן שחיטה לעוף מן התורה כשחיתת חולין (דף כז:) ילוף מושפך את דמו בשפיכה בעלמא: יקבו ובלקו. במשפחות א"י לבדר את דבריו: כיון שהגיעו לסכנה. לפסול משפחות אנשי זרוע שיהרגו פירש: היכלא. שבעה בהיכלו של מקום: בידינו הוא. לגלות פסול משפחות ארץ ישראל: תנינא. דכל משפחה שנטמעה נטמעה דלחן להפרישה ולהרחיקה

ולברר ספק מטעמיהם מי נטמע מי לא נטמע אלף יוחוס והם ספק והם כשרים לעתיד לבוא: בית הגריפה. גם המשפחה: בן ליון. אלם חסוד ואיש זרוע: ריחקה. הכרז סן פסולין: אליהו בל. לעתיד לבא דכתיב (מלאכי ג) והשיב לב אבות על בנים זה מבני בניו של זה: דיודעון. שהכל מחזיקים אותם כפסולים שנתקבצו בזרוע: אבל משפחה קטמעה. מחמת שלף נודע פסולה נטמעה: עוד אחרת. משפחה אחרת היה לבד אותה שקרבה בן ליון: גם בן ארבע אותיות. קריאתו וכתובתו ופירשון חכמים מוסרין אותו כו': לעולם. להעלים: כתיב זה שמי וכתוב זה זכרי. מללל כתיב שמי זכרי משמע שלמדו שני שמות ואמר לו זה שמי מיוחד וזוה השני חני זכרי: גם. בן שנים עשרה וכן ארבעים וחסים לא פירשן לנו: משרבו הפרישין. המשפחה שניו: לנזעים שזכהוה. לברך זו העם במקדש לאחר עבודת ליבור של תמיד של שחר: מבלועים אותו נטמעה אחיהם הכהנים. אותו שלף היו בקירין זו ומברכין בשם בן ארבע אותיות כשהיו מושכין את קולם נטמעה היו אלו ממהרים להבלוע את השם בן י"ב ולא היה נטמע לרבים מקול נעיומת חזיריים נטמעה ביפוס קול שקורין טרופ (טרופ"ל: ניגון [למדקה: ראה הערה בספר]): אחר אחי אחי. שהיה כהן ור' טרפון היה כהן בתוספתא דתנאים (פ"ה) מעשה בר' טרפון שקדש שלם מלוח נשים בשני בצורה כדי להאכילם תרומה: לדוכן. לברך ברכת כהנים: ואינו מעמיד על מזותיו. לנטור חיבה שמא יתחמם בו להנחם: עד שידוע כך. במשפחה שמהם כל בידהם בה כמה נפסלה: עד שידוע כך כמה נכשרה. לרין אחת לבדוק אחר המשפחה כמו שאמר המשנה (לקמן דף עו.) ארבע אמהות שהן שמה: (רפ"י)

תוספות יותר משאר עובדי כוכבים כדי שיתוספו עליהם גרים ולא נהירא דהא אמר ביבמות (דף מזו.) עובד כוכבים הבא להתגייר אומרים לו מה ראית שבאת להתגייר תרע שישאל דוים דחופים ואמרי' התם משום דפרוש הוא דאמר מר קשין גרים לישראל כספחת אלמא דבתר שיתגיירו קשים הם וה"ר אברהם גר מירש לפי שהגרון בקיאים במצות ומדקדקין בהם קשים הם לישראל כספחת דמתוך כן הקב"ה מזכיר ענותיהם של ישראל כשאין עושין רצונו וכו' ג' מציונו גבי הצרפית (מ"א יז) שאמרה מה לי ולך איש האלהים (כי) באת אלי להזכיר [את] עוני שמתוך שהוא צדיק גמור היה נראה לה שמזכיר השם עונה ור"י פירש דלפיכך קשים שנטמעו בישראל ואין השכינה שורה אלא על משפחה מיוחדת וכן נראה דמשום הכי מייתי הא דרבי חלבו על הא מילתא דר' חמא בר חנינא: (תוספות) (תוספות)

ב

עא

דף

כאן להשיאו אשה כאן להוציא אשה מידו אמר רב יוסף כל שסיחתו בבבל משיאין לו אשה והאידיא דאיכא רמאי חיישין זעירי הוה קא מישתמיט מיניה דר' יוחנן דהוה אמר ליה נסיב ברתני יומא חד הוה קאזלי באורחא מטו לעורקמא דמיא ארכביה לר' יוחנן אכתפיה וקא מעבר ליה א"ל אורייתן כשרה בתרין לא כשרן מאי דעתין אילמא מדנתן עשרה יוחסין עלו מבבל כהני לויי אטו כהני לויי וישראלי כולהו סליקו כי היכי דאי שתיור מהני אישתיור נמי מהני אישתימיתיה הא דאמר ר"א לא עלה עזרא מבבל עד שעשאה כסולת נקיה ועלה עולא איקלע לפומבדיתא לבי רב יהודה חזייה לרב יצחק בריה דרב יהודה דגדל ולא נסיב א"ל מאי טעמא לא קא מנסיב ליה מר איתתא לבריה א"ל מי ידענא מהיכא אנסיב אמר ליה אטו אנן מי ידעין מהיכא קאתין דילמא מהדן דכתיב **איכה הייא** נשים בציון ענו בתולות בערי יהודה וכי תימא עובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל הולד כשר ודילמא מהדן דכתיב בהו **עמוס וד** השוכבים על מכות שן וסרוחים על ערסותם ואמר רבי יוסי בר' חנינא אלו בני אדם המשתיינים מים בפני מטותיהם ערומים ומגדף בה ר' אבהו א"ה היינו דכתיב **עמוס וז** לכן עתה יגלו בראש גולים משום דמשתיינים מים בפני מטותיהם ערומים יגלו בראש גולים אלא אמר ר' אבהו אלו בני אדם שאוכלין ושותין זה עם זה ומדיבקיין מטותיהם זו בזו ומחליפין נשותיהם זה לזה ומסריחים ערסותם בשכבת זרע שאינה שלהם אמר ליה היכי נעביד אמר ליה זיל בתר שתיקותא כי האי דבדקי בני מערבא כי מינצו בי תרי בהדי הדדי חזו הי מנייהו דקדים ושתיק אמרי האי מיוחס טפי אמר רב שתיקותיה דבבל היינו יחוסא איני והא איקלע רב (לבי בר שפי חלא) ודבק בהו מאי לאו ביחוסתא לא בשתיקותא הכי קאמר להו בדוקו אי שתיקי אי לא שתיקי אמר רב יהודה אמר רב אם ראית שני בני אדם שמתגרים זה בזה שמץ פסול יש באחד מהן ואין מניחין אותו לידבק אחד בחבירו אמר ר' יהושע בן לוי אם ראית שתי משפחות המתגרות זו בזו שמץ פסול יש באחת מהן ואין מניחין אותה לידבק בחברתה א"ר פפא סבא משמיה דרב בבל בריאה מישון מיתה מדי חולה עילם גוססת ומה בין חולין לגוססין רוב חולין לחיים רוב גוססים למיתה עד היכן היא בבל רב אמר עד נהר עזק ושמואל אמר עד נהר יואני לעיל בדילגלת עד היכא רב אמר עד בגדא ואוואן ושמואל אמר עד מושכני ולא מושכני בכלל והאמר רבי חייה בר אבא אמר שמואל מושכני הרי היא כגולה ליוחסין אלא עד מושכני ומושכני בכלל לתחתית בדילגלת עד היכא אמר רב שמואל עד אפמייא תתאה תרתי אפמייא היין חדא עיליתא וחדא תתייתא חדא כשירה וחדא פסולה ובין חדא לחדא פרס וקא פדי אהדדי ואפילו נורא לא מושלי אהדדי וסימניך דפסולתא הא דמישתעימי מישנית לעיל בפרת עד היכא רב אמר עד אקרא דתולבקני ושמואל אמר עד גישרא דבי פרת ור' יוחנן אמר עד מעברת דגימא לייט אבוי ואיתימא רב יוסף אדרב אדרב לייט אלא לייט אדרב וכו"ש אדשמואל ואב"א לעולם אדרב לייט אדשמואל לא לייט וגישרא דבי פרת לתתאיה הוה קאי

רפ"י להשיאו אשה. סתמא צעי בדיקה: להוציא ממנו אשה. ששכר כבר מסתמא לא מפיקו: כל ססיחתו צבבל. שספסר בלשון אנשי צבבל משיאוין לו אשה דמחזיקין ליה מצבבל: דאיכא רמאי. סמלמלדיס שחת צבבל להחזיקו במיחוסים: דהוה אמר ליה. רבי יוחנן: נסיב ברתא. ולא היה חפץ בה מפני שהיא מארץ ישראל והוא היה מצבבל: אורייתן כשרה בתרין לא כשריה. תלמודי אתה ותורתך כשריה כך וכתו אינך חפץ: מאי דעתך. שחתה מחזיק צבבל במיחוסים דתנן (לעיל דף סט.) עשרה יוחסין כו' וסבור אתה שעלו כל הפסולין: מהיכא נסיבנא. איזו אשה מיוחסת: זיל בתר שתיקותא. שאל כך משפחה שתקנית שסתם בני מריבה הם פסולין שמתוך פסולן שהיו פושטים מהם נטרו חיבה והחזיקו במריבה ומיחוסת צבבל היינו שתיקותא מתוך שהם שתקנים הוחזקו במיחוסים א"כ הבא לבדוק צבבל אינו בודק אלא בשתיקה לבדוק בשתיקה: לבי בר שפי חלא. גם האיש שופה חומץ כמו השופה יין לחבירו (ב"מ דף ס.) ואין מניחין אותו. מן השמים לידבק בחבירו לכך הטיבו מן השמים מריבה ביניהן: בריאה. מיוחסת ונקייה: מתה. ממזרים גמורים כולם: חולה. רובם כשרים ומיעוטן פסולין כחולים הללו שרובן לחיים: גוססת. רובן פסולין ומיעוטן כשרין: עד היכן היא צבבל. ליחס: עד נהר עזק עד נהר יואני. לפי הענין נראה צבבל בין שני נהרות גדולים חדקל ופרת מציעים אותה ביניהם זה מן המזרח וזה מן המערב וצפון ומוזכרין מן הדרום לפסון וסופו של פרת שופך חדקל כל זה יש ללמוד מכאן ארץ ישראל צדדומה של צבבל דכתיב (וימיה א) מלפון תפתח הרעה כלומר צבבל צלפון ופרת יורד מארץ ישראל לצבבל כלומר בעלמא (שבת דף סה:) מיטרלא צמעברא סהלא רבה פרת וקא בעי גמירא מה שצין צי הנהרות שפיטא לן צבבל היא אלא משפת חדקל ולחוף עד היכן מתפצט רחבה של צבבל אמר רב עד נהר עזק ושמואל אמר עד נהר יואני: לעיל בדילגלת עד היכן. למדנו רחבה שצין שני הנהרות ועוד להלן מחדקל עד נהר עזק וריכין לידע רחבה כמה: לעיל בדילגלת. לצד דרום עד היכן: עד בגדא ואוואן. מקומות הם סמוכות זה לזה וחדקל מפסיק ביניהן: ושמואל. מוסיף ברחבה לדרום עד מושכני: כגולה. פומבדיתא קרוי גולה בראש הגנה (דף כג.): לתחתית בדילגלת עד היכן. לפסון ועל שפת חדקל במזרחת של צבבל עד היכן אורכה משוך לפסון: תחתיה. התחתונה לפי ששמים היו זו עליונה וזו תחתונה דרך משיתת הגהר ויחוס של צבבל עד התחתונה ולא היא צבבל: חדא כשריה. העליונה: וחדא פסולה. התחתונה: ואפי' נורא לא מושלי אהדדי. כפי שלף יהו ריגיליס אללם שלף להתחתן בסי: דפסולתא הא דמשתעימי מישנית. וסיון זה יחא בידך שלף תטעה זה אי פסולה הך דמשתעי בלשון

מישן שהיא קרובה למישן ואמר לעיל מישן מיתה: כפרת. על שפת פרת במערכה של כבל עד היכן ארכה משוך לדרום: עד גישרא דפרת. שמואל היה מוסף: לייט. כל קיסמוך על זה שאין יחוסה של כבל משוך כל כך: אדשמואל לא לייט. בתמיה והרי הוא מוסף: אדשמואל לא לייט. דכי אמרה שמואל למילתיה פוחת היה ולא מוסף ובימי שמואל היה הגשר למטה מחקרא דתולבקני: (רש"י)

התוספות כאן להשיאו אשה. פי' מיוחסת מד' אמהות דאי משום ישראלית לא צריך להיות בחזקת כשר דבלאו הכי מותר בישראלית כדאמר בעלמא (יבמות דף מה). גבי עובד כוכבים הנולד מעובד כוכבים הבא על בת ישראל דאמרי' ליה זיל גלי או נסיב בת מינך אלמא משמע דבמקום שאין מכירין אותו נותנין לו ישראלית ומותר לישאנה: עד היכן היא בבל. פי' בקונטרס דלפי הענין נראה שבבל היתה בין שני נהרות גדולים הללו חדקל ופרת זה מן המזרח וזה מן המערב ובאין ומושיכין מן הדרום לצפון וסופו של פרת שופך בחדקל כל זה יש ללמוד מכאן ארץ ישראל בדרומה של בבל כדכתיב מצפון תפתח הרעה אלמא דבבל מצפון ופרת יורד מארץ ישראל לבבל כדאמר בעלמא (שבת דף סה): מיטרא במערבא סהדא רבא פרת שמימי היו רבין ומלאים על שפתיו וקא בעי גמרא מה שבין שתי הנהרות פשיטא לן דבבל הוא אבל משפת חדקל ומבחוץ עד היכן מתפשט רוחבה של בבל אמר רב עד נהר עזק ור"ת פי' שנהר פרת היה בא מושיך מן הצפון לדרום שהרי נהר פרת בא מקדמת עדן וכן עדין הוא מצפון של עולם. וארץ ישראל לדרום ופרת בא מעדן והיה מושיך מצפון לדרום והא דאמר מיטרא במערבא סהדא רבא פרת דמשמע דמושיך מדרום לצפון י"ל דה"ק שהמים של פרת רבים כל כך שיחזרו המים למקום שבאו דהיינו מדרום לצפון: (תוספות)

דף עב - א

והאידינא הוא דליוה פרסאי אמר ליה אביי לרב יוסף להא גיסא דפרת עד היכא אמר ליה מאי דעתך משום בירם מייחסי דפומבדיתא מבירים נסבי אמר רב פפא כמחלוקת ליוחסין כך מחלוקת לענין גיטין ורב יוסף אמר מחלוקת ליוחסין אבל לגיטין דברי הכל עד ארבע תניינא דגישרא אמר רמי בר אבא חביל ימא תכילתא דבבל שוניה וגוויא תכילתא דחביל ימא רבינא אמר אף ציצורא תניא נמי הכי חנן בן פנחס אומר חביל ימא תכילתא דבבל שוניה וגוויא וציצורא תכילתא דחביל ימא אמר רב פפא והאידינא איערבי בהו כותאי ולא היא איתתא הוא דבעא מינייהו ולא יהבו ליה מאי חביל ימא אמר רב פפא זו פרת דבורסי ההוא גברא דאמר להו אנא מן שוט מיישוט עמד רבי יצחק נפחא על רגליו ואמר שוט מיישוט בין הנהרות עומדת וכי בין הנהרות עומדת מאי הוי אמר אביי אמר ר' חמא בר עוקבא אמר רבי יוסי בר' חנינא בין הנהרות הרי היא כגולה ליוחסין והיכא קיימא אמר ר' יוחנן מאיהי דקירא ולעיל והא אמר רבי יוחנן עד מעברתא דגיימא אמר אביי רצועה נפקא אמר רב איקא בר אבין אמר רב חננאל אמר רב חלזון ניהוונד הרי היא כגולה ליוחסין א"ל אביי לא תציתו ליה יבמה היא דנפלה ליה התם א"ל אטו דידי היא דרב חננאל היא אזיל שיליה לרב חננאל אמר להו הכי אמר רב חלזון ניהוונד הרי היא כגולה ליוחסין ופליגא דר' אבא בר כהנא דאמר ר' אבא בר כהנא מאי דכתיב [מלכים ב יח-יא] וינחם בחלח ובחבור נהר גוזן וערי מדי חלח זו חלזון חבור זו הדייב נהר גוזן זו גינזק ערי מדי זו חמזן וחברותיה ואמרי לה זו נהוונד וחברותיה מאי חברותיה אמר שמואל כרך מושכי חוסקי ורומקי אמר רבי יוחנן וכולם לפסול קסלקא דעתא מושכי היינו מושכי והאמר ר' חייא בר אבין אמר שמואל מושכי הרי היא כגולה ליוחסין אלא מושכי לחוד ומושכי לחוד [דניאל ז-ה] ותלת עלעין בפומה בין שיניה אמר רבי יוחנן זו חלזון הדייב ונציבין שפעמים בולעתן ופעמים פולטתן [דניאל ז-ה] וארו חיזא אחרי תנינא דמיה לדוב תני רב יוסף אלו פרסיים שאוכלין ושותין כדוב ומסורבלין כדוב ומגדלין שער כדוב ואין להם מנוחה כדוב ר' אמי כי הוה חזי פרסא דרכיב אמר היינו דובא נידא א"ל רבי ללוי הראני פרסיים אמר ליה דומים לחיילות של בית דוד הראני חברין דומין למלאכי חבלה הראני ישמעאליים דומין לשעירים של בית הכסא הראני תלמידי חכמים שבבבל דומים למלאכי השרת כי הוה ניחא נפשיה דרבי אמר הומנא איכא בבבל כולה עמונאי היא מסגריא איכא בבבל כולה דממזירא היא בירקא איכא בבבל שני אחים יש שמחליפים נשותיהם זה לזה בירתא דסטיא איכא בבבל היום סרו מאחרי המקום דאקפי פירא בכוריי בשבתא ואזיל וצדו בהו בשבתא ושמתניהו ר' אחי ברבי יאשיה ואישתמוד אקרא דאגמא איכא בבבל אדא בר אהבה יש בה

רש"י והאידינא הוא דליוה פרסאי. שלקחיהו ממקומו ובנאורו למעלה מחקרא ולהכי לא בעי לתחא פרת עד היכן לפי שפרת נופל בחדקל ועוד ככל מושכת למטה ממנו עד אפמיא תחלה כדאמר לעיל: להך גיסא דפרת עד היכא. בשפתה כלפי מערב עד היכן מתפשט רוחבה של כבל: מאי דעתך. שבתא לישאל: משום בירם. שמתא בירם שזושבת כהך גיסא מייבעיא לך: מייחסי דפומבדיתא. שהיא בין שתי הנהרות מבירים נסבי ש"מ מוחזקים הם בה בחזקת יחוס: כמחלוקת ליוחסין. בארחה ורחבה של כבל: כך מחלוקת לגיטין. דקיימא לן (גיטין דף ב.) המביא גט משאר הרעות כריך שיתאר בפני נכתב ובפני נחתם לפי שאין בקיאות לשמה והמביא גט מארץ ישראל לכבל אינו כריך לומר ובכל הרי הוא כדרך ישראל לגיטין שאף הם היו חכמים ובקיאות לשמה: עד ארבע תניינא. אגס של קנים וערבה שקורין אורש"ר (אורשורי"ד: דה ערבות וכן וכן מדובר בערבות הגמישות, שמהן עושים כלי נכרים): תניינא דגישרא. שני אגמים היו למטה מהגשר זה למטה מזה: חביל ימא. שם מקום: תכילתא דבבל. מכלילתא ותפארתה של כבל ליוחסין: שוניה וגוויא וציצורא. מקומות הם: תכילתא דחביל ימא. תפארת של חביל ימא: איתתא בעא מינייהו. כותיים לא נתערבו בהם אבל הקול יאל עד ידי ששאל כותי אחד אשה מהם אבל הם לא נתנו לו ויש אומרים רב פפא בעא מיניהו איתתא ולא יהבי ליה לכך היה מוציא עליהם שמץ פסול וקשה בעיני לומר כן: כגולה. פומבדיתא קרי גולה כראש השנה (דף גנ:): מאיהי דקירא. מקום על נהר פרת למעלה מכל המקומות הנזכרים למעלה: והאמר ר' יוחנן. לעיל מייחוסתא דבבל כפרת עד מעברתא דגמלא ותו לא: אמר אביי רצועה נפקא. כאלכסון ממעברתא דגמלא ותפארת את הפסולין עד מעלה מאיהי דקירא שהי' מן הפסולין ושזו משוט שפי הרצועה על פרת: חלזון. נהר: וינחם בחלח ובחבור. בעשרת השבטים שהגלה סנהריב משעתו: וכו' לפסול. כל מקום שגלו השבטים נטמאו עובדי כוכבים כבנותיהם ועובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל איכיל למ' (יבמות דף מה). הולך ממזר לא הוי פגום מיהא הוי: ותלת עלעין בפומה. בחיה השנייה שבמרתא נתיאל כתיב ויהי כבל: בפומה בין שיניה. בפומה משמע מצפנים בין שיניה משמע שבולטות מבחוץ: כולעתן. מושלת עליהם: ומסורבליים כדוב. בעלי כשר לשון עובי ושומן הוא ובעלמא (שבת דף קלז:) נמי אמרי' קטן מסורבל כבשר המלושגב כבשר כסרבל: דוב אין לו מנוחה. כשהוא קשור הולך וצא תמיד סביבותיו: דובא נידא. דוב נודד: הראני פרסיים. בעל משלות ודומיות היה לו והאמר לו רבי משול לי פרסיים כמה הם דומים: כחילות של בית דוד. גבורים: חברין. אומה הסמוכה לפרסיים ומשחקים הם וטרפנים הם יותר מפרסיים: לשעירים. מלושגים שחורים ודומים לשדים: דומים למלאכי השרת. לכושם לבנים ועטופים כמלאכי השרת וכתיב (יחזקאל טו) והאיש לבוש הבדים והכי נמי אמרינן בצמח מדליקין (שבת דף קה:) על רבי יהודה שהיה מתעטף ויושב בסדינים המצויינין ודומה למלאך כו' ובנדרים (דף כ:) נמי אמרינן מאן מלאכי השרת רבנן ואמאי קרי להו מלאכי השרת משום דמצינוין כמלאכי השרת במלושגים נאים: כי קא ינחא נפשיה. נזקקה נבואה בפומיה: הוניה. עיר ששמה כך: מסגריא. עיר היא וכל הגן כולהו מקומות ניהו: בירתא דסטיא. על שם שסרו מאחרי המקום ופירש רבי יהודה סרו: דלקפי פירא דכוורי ואזיל וציצורא בשבתא ושמתניהו וכו'. האף הביבר (ויבוי"ד: ברכת לגים) לגים הרבה והלכו ואזלו: דלקפי. האף כדמתרגמינן ויאף הבדל (מלכים ב ו) וקפא פרזלא. פירא. בריכה עשויה לגלגל לגים ובלע"ז ציבר (ויבוי"ד: ברכת לגים): ואישתמוד. נשתמוד: (רש"י)

תוספות להך גיטא דפרת עד היכן. פי' בקונטרס להכי לא בעי לתחת פרת עד היכא לפי שפרת נופל בחדקל ועוד בבל מושכת למטה ממנו עד אפמיא תתאה כדאמר לעיל: איתתא בעא מייניה ולא יהבו ליה. ולכך. הוציא עליהם לעז' וי"מ דקאי אדרב פפא ולא נהירא דח'ו שיעלה בדעתו של אותו צדיק להוציא לעז עליהם שלא כדון: בין הנהרות הרי היא כגולה ליוחסין. וצריך לומר דשני מקומות הן דאי משום חדקל ופרת לא הוה בעי גמרא וכי בין הנהרות מאי הוה דפשיטא לבולי עלמא דמייחסי דלעיל נמי לא בעי אלא מן הצדדין אבל בין הנהרות פשיטא ליה דמייחסי הן: (תוספות)

ב עב דף

היום יושב בחיקו של אברהם היום נולד רב יהודה בבבל דאמר מר כשמת ר' עקיבא נולד רבי כשמת רבי נולד רב יהודה כשמת רב יהודה נולד רבא כשמת רבא נולד רב אשי ללמדך שאין צדיק נפטר מן העולם עד שנברא צדיק כמותו שנאמר **[קהלת א-ה]** וזרח השמש ובא השמש עד שלא כבתה שמשו של עלי זרחה שמשו של שמואל הרמתי שנאמר **[שמואל א-ג]** ונר אלהים טרם יכבה ושמואל שוכב וגו' **[איכה א-יז]** צוה ה' ליעקב סביביו צרו רב יהודה אמר כנון הומניא למוס נהרא **[יחזקאל יא-ג]** ויהי כהנבאי ופלטיהו בן בניהו מת ואפול על פני ואזעק קול גדול ואומר אהה אדני ה' רב ושמואל חד אמר לטובה וחד אמר לרעה מאן דאמר לטובה כי הא דאיסתגדרא דמישן חתניה דנבוכדנצר הוה שלח ליה מכוילי האי שבייה דאייתית לך לא שדרת לן דקאי לקמן בעי לשדורי ליה מישראל א"ל פלטיהו בן בניהו און דחשיבין ניקו מקמך הכא ועבדין ניזלו להתם ואמר נביא מי שעשה טובה בישראל ימות בחצי ימיו מאן דאמר לרעה דכתיב **[יחזקאל יא-א]** ותבא אותי אל שער בית ה' הקדמוני הפונה קדימה והנה בפתח השער עשרים וחמשה איש ואראה בתוכם את יאזניה בן עזר ואת פלטיהו בן בניהו שרי העם וכתב **[יחזקאל ח-טז]** ויבא אותי אל חצר בית ה' הפנימית והנה פתח היכל ה' בין האולם ובין המזבח כעשרים וחמשה איש אחוריהם אל היכל ה' ופניהם קדמה ממשמע שנאמר ופניהם קדמה איני יודע שאחוריהם כלפי מערב מה תלמוד לומר **[אחוריהם]** אל היכל ה' מלמד שהיו מפריעין עצמם ומתיריין עצמם כלפי מעלה וקאמר נביא מי שעשה הרעה הזאת בישראל ימות על מיטתו תסתיים דשמואל דאמר לרעה דאמר רבי חייה בר אבין אמר שמואל מושכני הרי היא כגולה ליוחסים מישון לא חשו לה לא משום עבדות ולא משום ממזרות אלא כהנים שהיו בה לא הקפידו על הגרושות לעולם אימא לך שמואל אמר לטובה ושמואל לטעמיה דאמר המפקיר עבדו יצא לחירות ואינו צריך גט שחרור שגא' **[שמות יב-מד]** כל עבד איש מקנת כסף עבד איש ולא עבד אשה אלא עבד שיש לו רשות לרבו עליו קרוי עבד עבד שאין לרבו רשות עליו אין קרוי עבד אמר רב יהודה אמר שמואל זו דברי ר' מ' אבל חכמים אומרים כל ארצות בחזקת כשרות הם עומדות אמימר שרא ליה לרב הונא בר נתן למינסב איתתא מחוזייתא אמר ליה רב אשי מאי דעתך דאמר רב יהודה אמר שמואל זו דברי ר' מאיר אבל חכ"א כל ארצות בחזקת כשרות הן עומדות והא בי רב כהנא לא מתני הכי ובי רב פפא לא מתני הכי ובי רב זביד לא מתני הכי אפ"ה לא קיבלה מיניה משום דשמיע ליה מרב זביד דנהרדעא ת"ר ממזרי ונתני טהורים לתניד לבא דברי ר' יוסי ר' מאיר אומר אין טהורים אמר לו ר' יוסי והלא כבר נאמר **[יחזקאל לו-כה]** וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם אמר לו ר' מאיר כשהוא אומר מכל טומאותיכם ומכל גלוליכם ולא מן הממזרות אמר לו ר' יוסי כשהוא אומר אטהר אתכם הוא אומר אף מן הממזרות בשלמא לרבי מאיר היינו דכתיב **[זכריה ט-ו]** וישב ממזר באשדוד אלא ל' יוסי מאי וישב ממזר באשדוד כדמתרגם רב יוסף יתבון בית ישראל לרוחצן בארעהון דהו דמו בה לנוכראין אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כרבי יוסי אמר רב יוסף אי לאו דאמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כרבי יוסי הוה אתי אליהו מפיך מינן צוורני צוורני קולרין ת"ר גר נושא ממזרת דברי ר' יוסי ר' יהודה אומר גר לא ישא ממזרת אחד גר אחד עבד משוחרר וחלל מותרים בבנתה מ"ט דרבי יוסי חמשה קהלי כתיבי

ר"פ היום יושב בחיקו של אברהם. י"א מת היום ואם כן אין זה רב אלא שבגמרא ונראה דהא יושב בחיקו של אברהם אבינו שנכנס לבית מילה זה רב אלא בר אהבה שהאריך ימים הרבה משמת רבי עד זרחה אחרונים בימי רב נחמן בר יצחק כדלמרינו בבבא בתרא **(דף כב.)**: אה ה' ליעקב סביביו ר'יו. כרים שהיו סובבים אותם בלרסע דיינו עמון ומואב שהיו להם יותר מן הכל כדלמרינו בחלק **(סנהדרין דף לו.)** עמון ומואב שכניו בישי דירושלים היו אותם כרים שהיו סובבים אותם אף בגלותם כגון הומניא דכולה דעמונאי היא כדלמרי' לעיל הוסיבם סנחריב בבבל והיו מזכירים לישראל שבפסוק נהרא: חד אמר לטובה. היה מייילל הגביא עליו: וחד אמר לרעה. שהיה רע בעיניו שמת מינה יפה: דלויסתגדרא דמישן. שלטון של מישן: מי שעשה הטובה הזאת. שהגיל את הגולה מלחיות עבדים לעבדות: איני יודע שאחוריהם אל היכל. שהיה במעבר העזרה מה תלמוד לומר אחוריהם וגו' אחוריהם מנחם כשהוא מפורע שהיו מתכווין להרשות אחוריהם לנחאי: הסתייה דשמואל הוא דלמך לרעה. דשמואל לית ליה הא דלמך דעבדים נשאלחו למישן מדקאמר לא חשו לה משום עבדות: לעולם אימא לך שמואל הוא דלמך לטובה. דלית ליה הא דנשאלחו עבדים למישן והאי דקאמר לא חשו לה משום עבדות שמואל לטעמיה דלמך עבד שאין לו לרבו רשות עליו אין קרוי עבד והני נמי מאחר שגזרו מהם ונתייאשו מהם זהו הפקר כדלמרינו בגיטין **(דף לו.)** נתייאשו מפלוני עבדי ומשום לשון הפקר נקט לה דמיון דלתייאש ליה מיניה פקע ליה רשותיה: ואינו כריך גט שחרור. להיות מותר בישאלח: זו דברי רבי מאיר. מהני דקתני דעלו פסולין לארץ ישראל ומשמע דלון כל הארצות בחזקה מיוחדות חוץ מבבל בלבד כדלמך בריש פיקחא **(לעיל דף סט.)** דמסויע ליה לרבי אלעזר דקאמר ייהם עזרא את בבלי: ממחוייהת. ואין מחוזה בתוך גבול בבלי האמורים לענין יוחסין: והא בי רב כהנא לא מתנו לה הכי. משמיה דשמואל אלא כדלמך לעיל כל הארצות בחזקה פסולות ואמר רב יהודה אמר שמואל כל הארצות עישה: דרב זביד מנהרדעא. לאו היינו רב זביד סתמא: וישב ממזר באשדוד. יבדלו הממזרים מהם וישבו עמם: ייהבון בית ישראל לרוחצן. תרגום של יושב: דהו דמיון בה לנוכראין. תרגומו של ממזר והכי קאמר וישב העם שהיה מוכר מנבול ארצו ונטרד כממזר באשדוד גם הוא מנבול ארץ ישראל ויהושע חלקה להם אע"פ שלא נכבשה בימיו כדכתיב **(יהושע יג)** אתה זקנת באת בימיהם והארץ נשאלה הרבה מאד לנשאת וקא חשיב ואזיל חמשה סרני פלשתים העזתי והאשדודי וגו': ארכיני ארכיני. חבורות חבורות ל"א קולרין קולרין והוא לשון מעשה בקולר של בני אדם דסוף יממות **(דף כב.)**: גר נושא ממזרת. דקסבר קהל גרים לא אוקרי קהל והולך ממזר דכתיב לו הלך אחר פסולו: לא ישא ממזרת. קסבר דקבל גרים אוקרי קהל: ומותרים בבנתה. אע"פ שהכננים אסורים בגיורת ומשוחרתה וחללה דקסבר לא הוהו כהנות כשירות להגשא לפסולין לאותן שהפסול אינו מוזהר עליהן כגון אלו: חמשה קהלי כתיבי. גבי אהרת פסולי יוחסין לא ישא ממזר בקהל ה' **(דברים כג)** לא יבא לו בקהל **(סם)** לא יבא עמוני ומואבי בקהל **(סם)** לא יבא להם בקהל **(סם)** דור שלישי יבא להם בקהל דלמרי' ואדומי **(סם)** וקהל לגבי פוע דכא **(סם)** לא חשיב ללאו מן פסולי יוחסין קא משתעי: **(ר"פ)**

תוספות היום יושב בחיקו של אברהם אבינו. פירש בקונטרס יש אומרים מת וא"כ אין זה רב אלא בר אהבה שבגמרא ונראה לומר יושב בחיקו של אברהם שנכנס לבית מילה זה רב אלא בר אהבה שהאריך ימים הרבה משמת רבי עד זרחה אחרונים בימי רב נחמן בר יצחק כדלמרי' **ב"ב** **(דף כב.)** אך ר"פ' פי' דשני רב אלא בר אהבה הוה: חמשה קהלי כתיבי. פי' גבי אהרת פסולי יוחסין אכל קהל דבני פצוע דכא לא חשיב בלאו בפסולי יוחסין משתעי עוד אמר ר"י משום דלא שייך ביה קהל: **(תוספות)**

ב ע דף

אין בו משום אסופי משלטי הדמיה אין בו משום אסופי שייף משחא ומלא כוחלא רמי חומרי תלי פיתקא ותלי קמיעא אין בו משום אסופי תלי בדיקלי אי מטיא ליה חיה יש בו משום אסופי אם לאו אין בו משום אסופי זרדתא סמיכא למתא יש בו משום אסופי ואם לאו אין בו משום אסופי בי כנישתא סמיכתא למתא ושכיחי ביה רבים אין בו משום אסופי ואם לאו יש בו משום אסופי אמר אמירא האי פירא דסופלי יש בו משום אסופי חריפתא דנהרא אין בו משום אסופי פשרי יש בו משום אסופי צידי רשות הרבים אין בו משום אסופי רשות הרבים יש בו משום אסופי אמר רבא ובשני רעבון אין בו משום אסופי הא דרבא אהייא אילימא ארשות הרבים איידי דשני רעבון קטלא ליה ואלא אצידי רשות הרבים מאי איריא שני רעבון אפילו בלא שני רעבון אלא כי אתמר דרבא אהא דאמר רב יהודה אמר רבי אבא אמר רבי יהודה בר זבדי אמר רב כל זמן שבשוק אביו ואמו נאמנים עליו נאסף מן השוק אין נאמנים עליו מאי טעמא אמר רבא הואיל ויצא עליו שם אסופי ואמר רבא ובשני רעבון אע"פ שנאסף מן השוק אביו ואמו נאמנים עליו אמר רב חסדא. שלשה נאמנים לאלתר אלו הן אסופי חיה ופוטרת חברותיה אסופי חיה דתניא חיה נאמנת לומר זה יצא ראשון וזה יצא שני במה דברים אמורים שלא יצתה וחזרה אבל יצתה וחזרה אינה נאמנת רבי אליעזר אומר הוחזקה על עומדה נאמנת ואם לאו אינה נאמנת מאי בינייהו איכא בינייהו דאדהר אפה פוטרת חברותיה מאי היא דתנן שלש נשים שהיו ישנות במטה אחת ונמצא דם תחת אחת מהן כולן טמאות בדקה אחת מהן ונמצאת טמאה היא טמאה וכולן טהורות אמר רב חסדא שבדקה עצמה כשיעור ווסת תנו רבנן נאמנת חיה לומר זה כהן זה לוי זה נתין וזה ממזר במה דברים אמורים שלא קרא עליה שם ערער אבל קרא עליה ערער אינה נאמנת ערער דמאי אילימא ערער חד והאמר רבי יוחנן אין ערער פחות משנים אלא ערער תרי ואיבעית אימא לעולם אימא לך ערער חד וכי אמר רבי יוחנן אין ערער פחות משנים הני מילי היבא דאיתא חזקה דכשרות אבל היבא דליכא חזקה דכשרות חד נמי מהימן נאמן בעל מקח לומר לזה מכרתי ולזה אין מכרתי במה דברים אמורים בזמן שמקחו בידו אבל אין מקחו בידו אינו נאמן

רש"י אין בו משום אסופי. דאי לאו דכשר הוא לא היה טרחא ביה למימהל ליה: משלטי הדמיה. איבריו מחוקקים ומנוקשים: אין בו משום אסופי. דאי פסול הוא לא היה מחוקק ליה הואיל ועתה להשליכו אלף מחמת רעבון האשכך ל"א משלטי הדמיה איבריו גדולים ומלובן ומזורז אין זה מונה אלף מצעלה שמתוך תשמיש תדיר הולך מלובן ומזורז כדלמא במסכת נדה (דף לא.) ג' דקשים אחרונים תשמיש יפה לנשים ויפה לולד שמתוך כך הולך מזורז ומלובן: הדמיה. איבריו כמו הדומי ניהדמיה דעירובין (דף טז.) והדמין התעבדון דלניאל: מלי כוחלא. סביבות עניו ליפותו: רמי חומרי. קשרים שעושים לרפואה ותולין לחינוק דלמרינן במסכת שבת (דף סו.) הבנים יולדים בקשרים: תלי פיתקא. קמיע של כתב: תלי קמיע. של עיקרון: אין בו משום אסופי. דהא חסה על חייו והוכיח החולתה שאוהבתו ולא השליכתו למוות: תלי בדיקלא אי מטיא ליה חיה רעה. ויכולה לטורפו משם יש בו משום אסופי כללו של דבר כל מקום שיש להבין ולדעת מיתה השליכתהו ולא חסה עליו יש בו משום אסופי: זרדתא דסמיכא למתא. אי תלי בצינן שקמו זרדתא של"ר (אורב"ר: חוזר (אורב"ר)) בלע"ז אי סמיכא למתא אע"פ דלא מטיא ליה חיה יש בו משום אסופי דלמא ערעבי פסחים (פסחים דף ק"א): זרדתא דסמיכא למתא לא פחיתא משתין שידיו: כינסתא. כתי כנסות שלהם חוץ לעיר הווי ולי לא שכיחי בה רבים כגון אורחים יש להם ממוזיקים: פירא דסופלי. נמלא בחפירה העשויה להטיל שם גרעיני תמרים למאכל בהמות יש בו משום אסופי דחורף לעיר עבדי ליה וסכיחי בהו מוזיקין: חריפתא דנהרא. נתנהו ערעביה והשליכתהו לאלמנעית הנהר מקום שהספינות עוברות תמיד אין בו משום אסופי דלכך טרחא להוליכו עד חריפות הנהר שיעברו ספינות שם וימלאוהו: פישרא. מקום שישוע הנהר ע"י הפשרת שלגים שאין דרך ספינות לעבור שם יש בו משום אסופי: נאמנין עליו. לומר בנינו הוא: בשני רעבון. שריבה נשכחין לא ראו חכמים לפסולם מחמת יציאת קול: נאמנים לאלתר. ולא לאחר זמן אבל כל שאר הגלמנין נאמנים נמי לאחר זמן: ופוטרת חברותיה. מן הטעמא דלמפרש: זה יצא ראשון. וזכור הוא: אם הוחזקה על עומדה. כדמפרש דלא אהדרא אפה נאמנת: ואם לאו. דלהדרא אפה אינה נאמנת: שהיו ישנות. במסכת נדה (דף סא.) מוקי לה במשולכות ודבוקות זו בזו: כשיעור ווסת. לאחר מליאה מיד ובמסכת נדה (דף יד.) מפרש שיעור ווסת שעומד העד הוא הקיעוח בצד המשקוף ואינו מחוסר אלף לקנת מיד: זה כהן זה לוי. נשים שילדו בבית אחת אשת כהן וכו' נחין וממזר: שלא קרא עליה ערער. שלא יצא מעורר על הולך לומר זה בנה של אשת ממזר: היבא דלית ליה חזקה דכשרות. שהיו מוחזקין בו בחזקה כשר: אבל היבא דלית ליה חזקה דכשרות. שלא נודע לכריות מי הוא הכשר ולא יבא אחד מהם ידי ספק: נאמן בעל המקה. סופא דכרייתא דלעיל: ליה מכרתי כו'. אם נשים מעוררין על המקה זה אומר מכרתי לי זה אומר לי מכרתי ושל המקה לקמן מוקי ליה שגניהם נתנו לו דמים כל אחד ואחד דמים שלמים אחד מדעתו ואחד בעל כרחו: בזמן שמקחו בידו. דלמיה עליה למידק שלא לחזור לו מזה ולהחזיר לו דמיו ויתן המקה למי שלא נמכר לו דקס ליה צמי שפרע הילכך מידק דייק: אבל בזמן שאין מקחו בידו. וסניה ארוחין בו אינו נאמן דכיון דלאו עליה רמיא תו לא דייק לזכור למי הוא: (רש"י)

הוספות בד"א בזמן שמקחו בידו. פירש בקונטרס דרמי עליה למידק לפי שהוא במי שפרע אם יחזור במי שנתן המעות ויחזיר לו דמיו אבל בזמן שאין מקחו בידו אלא שניהם ארוחים בו אינו נאמן דכיון דלא עליה רמיא לא דייק לזכור מי הוא ופריך וניחוי זוי ממאן נקיש אאין מקחו בידו פריך לפירוש הקונטרס דפי' שלא קבל המעות אלא מאחד מהם והא דרמי מידכר דכיר ממאן קביל זוי ומשני אלא דנקיש זוי מטריויהו ולא ידע בו' ולפי זה אמרינן דאפילו אמר שידע לא להימני משום דלא רמי עליה למידק כך שיטת הקונטרס ומה שפי' דפריך אאין מקחו בידו דקאמר דאינו נאמן ופריך וניחוי זוי ממאן נקט פירוש ולאותו שנתן לו המעות ודאי נתרצה קשה דמאי יש לנו להאמינו טפי מעד אחד דעלמא דכיון שאין מקחו בידו לא שייך לומר מיגו כדי להאמינו לכן פי' ר"ת בזמן שמקחו בידו ואז הוא נאמן מטעם מיגו דמצי אמר לא מכרתי או חזרתי וקניתי אבל אין מקחו בידו אינו נאמן דאז לא שייך מיגו ופריך וליחוי זוי ממאן נקט נהי נמי דמקחו בידו אמאי נאמן אם יאמר אמי שלא קבל המעות ליה נתרציתי דמשמע דנאמן בכל ענין ואמאי נאמן הוה מיגו במקום עדים דאן סהדי דלאותו שנתן המעות נתרצה ומשני דנקיש זוי כו' ולפי זה גרסי' ולא ידע ולא גר' ולא ידע דמשמע שאין אנו חוששין לידיעתו דדאי חיישינן לידיעתו אי הוה ידע ולפי זה צ"ל שלא ידע שאם ידע הוה אמרי' נתרצה ליה אך בריש בבא מציעא (דף ב:) גבי שנים ארוחים בטלית דמוקי לה בגמרא במקום וממכר ופריך מקח וממכר ניחוי זוי ממאן נקט ופירש התם רש"י כפי שיטתו דהכא ועוד פירש התם אע"ג דאמר בפ' בתרא דקידושין דבזמן שאין מקחו בידו אינו נאמן והכא הוה כאין מקחו בידו דתרווייהו אדוקין בטלית ואמאי פריך שיהא המוכר נאמן הא מוקמינן התם בדנקט זוי מטריויהו והשתא כ"ד דלא נקט זוי אלא מחד אך לפר"ת קשה דמאי פריך התם וניחוי זוי ממאן נקיש והא לפירושו אע"ג דלא נקיש זוי אלא מחד אין לנו להאמינו כדפרישית לכך צ"ל התם וניחוי זוי ממאן נקט כלומר היכי קתני במתני' זה ישבע שאין לו בה פחות מחציה כו' נשאל למוכר ממאן קבל המעות וליהו כעד אחד לפטור את מי שמסייע אפי' משבועת היסת ולחייב את שכנגדו שבועה דאורייתא אבל להוציא ממון מזה ולמסור לזה פשיטא דאינו נאמן רק כדפרישית ומשני דנקיש זוי מטריויהו וגם לפירוש זה גרסי' לא ידע אך אם הוא ידע פשיטא שאנו חוששין לידיעתו לחייב לזה שבועה דאורייתא כדפרישתי: (תוספות)

וניחזי זוזי ממאן נקט לא צריכא דנקט מתרוייהו ואמר חד מדעתאי וחד בעל כורחי ולא ידיע הי מדעתו והי לא מדעתו נאמן דדין לומר לזה זכיתי ולזה חייבתי במה דברים אמורים שבעלי דינים עומדים לפניו אבל אין בעלי דינים עומדים לפניו אינו נאמן וניחזי זכותא מאן נקט לא צריכא דקריע זכותיהו וניהדר ונידייניהו בשודא דדייני אמר רב נחמן שלשה נאמנין על הבכור אלו הן חיה אביו ואמו חיה לאלתר אמו כל . שבעה אביו לעולם כדתינא **[דברים כא-יז]** יכיר יכירנהו לאחרים מכאן א"ר יהודה נאמן אדם לומר זה בני בכור וכשם שנאמן לומר זה בני בכור כך נאמן לומר זה בן גרושה וזה בן חלוצה וחכמים אמורים אינו נאמן: אבא שאול היה קורא לשתוקי בדוקי: מאי בדוקי אילימא שבודקין את אמו ואומרת לכשר נבעלתי נאמנת כמאן כרבן גמליאל תנינא חדא זימנא דתנן היתה מעוברת ואמרו לה מה טיבו של עובר זה אמרה להם מאיש פלוני וכהן הוא רבן גמליאל ור' אליעזר אמורים נאמנת ורבי יהושע אומר לא מפיה אנו חיינן ואמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כרבן גמליאל חדא להכשיר בה וחדא להכשיר בבתה הניחא למאן דאמר לדברי המכשיר בה פוסל בבתה אלא למ"ד לדברי המכשיר בה מכשיר בבתה אבא שאול מאי אתא לאשמעינן דאבא שאול עדיפא מדרבן גמליאל דאי מהתם ה"א התם דרוב כשרין אצלה אבל היכא דרוב פסולין אצלה אימא לא צריכא אמר רבא הלכה כאבא שאול: **[מתני' כל האסורין לבא בקהל מותרים לבא זה בזה רבי יהודה אוסר רבי אליעזר אומר ודאן בודאן מותר ודאן בספיקן וספיקן בודאן וספיקן בספיקן אסור ואלו הן הספיקות שתוקי אסופי וכותי: גמ' מאי כל האסורין לבא בקהל אילימא ממזירי ונתיני שתוקי ואסופי מותרים לבא זה בזה ותו ר' יהודה אוסר אהייא אילימא אודאן בספיקן הא מדקתני סיפא ר"א אומר ודאן בודאן מותר ודאן בספיקן וספיקן בספיקן אסור מכלל דר' יהודה לא סבירא ליה וכי תימא ר"א אוסר אגר בממזרת מידי גר בממזרת קתני כל האסורין לבא בקהל קתני אמר רב יהודה**

רש"י וניחזי זוזי ממאן נקט. קא ס"ד שלא קיבל מעות הלל מאלה מהם הא ודלא מדכיר דכיר זוזי דמאן קיבל: ולא ידיע אין ידוע לנו: בזמן שבעלי דינין עומדין לפניו. רמיא עליה למדכר שעדיין לא ילאו משם משגמרו את דינם ואומרו איש פלוני זכאי איש פלוני חייב שאין בעלי דינין עומדין לפניו הו' לא רמיא עליה למדכר. וניחזי זכותא מאן נקט. ביד איהו מהם פסק דין של זכות: וניהדר ונידייניהו. למה לי כולי האי למימר אינו נאמן מה לנו ולאמנונה נהדר הוא עכמנו או אחר ויונס לפי טענתו: באורא דדייני. בדון שאינו תלוי בטעם אלל הכל כפי של דיין כי היא דכחבות (דף פה): דלמר נכסי לטוביה ואחו עני טוביה שניהם קרובים שניהם כפנים ואמרינן שדא דדייני למי שיתגב לב הדיון לומר נראה לי שזה היה רגיל אללו יותר לזה נתן וכיון שפסק כן אם בא לחזור אינו חוזר ולפיכך אין רוצין לחזור מדין שמה יטנו לבו ללד שגני: כל שבעה. שעדיין אין אביו מכיר בו שלא ילא מתחת ידי אמו לכןם לכרית מכאן ואילך מוטל על אביו להכיר כדכתיב יכיר: והכמים אומרים אינו נאמן. אבן גרושה וחלוצה הוא דפליגי: שבודקין את אמו וגמנתה כמאן כרבן גמליאל. בתמיה למה ליה לרבי למיתנייה לפלוגתא בתרי דוכתי ליתני הא דלדא שאול התם וכן היה אבא שאול אומר כדכתיב: וכהו הוא. כלומר מיוחס הוא: חדא להכשיר בה. ר"ג ללד האמינה אלל לעמיה אלל נתחללה מן התרומה אלל לא להכשיר אותו עובר שאם בת היא לא הינשא לכהן אבא שאול מכשיר אף בבתה דהא מתניתין אף בולד קאי שהוא שתוקי: הניחא למאן דלמר כו'. כפ"ק דכחבות (דף יג): דאי מהתם ה"א הני מיילי היכא דרוב כשרים אללה. כגון פנויה ורוב העיר משאין לכהונה אלל היכא דרוב פסולין אללה כגון חרוסה והיא אומרת מן הארוס הוא או פנויה ואין רוב העיר משאין לכהונה: מהני' כל האסורין לבא בקהל מותרין לבא זה בזה. כגון ממזירי שתוקי ואע"ג שזה ודלא וזה שפך ואיכא למימר שמה כשר הוא אפי"ה שרי כדילפינן לעיל (דף עג). בקהל ודלא לא יבא אלל בקהל שפך יבא ובגמרא פריך הא תנא ליה רישא: וכתי יהודה אוסר. בגמרא מפרש לה: ודאן בודאן מותר. כגון ממזרים בתמינים: ודאן בספיקן. כגון ממזרי ונתיני שתוקי ואסופי: ספיקן בודאן. שתוקי ואסופי כממזרי ונתיני: ספיקן בספיקן. שתוקי בשתוקי אסופי בשתוקי: אסור. שמה זה כשר וזה פסול: וכותי. בגמ' מפרש מאי ספיקויהו וכותים ארום שהקזיב סנחריב בערי אומרון כדכתיב (מלכים ב' ו) ויבא מלך אשור (אנשים מספרויים) ומכותה וגו' ועל סם שהביאם מכותה נקראו כותים ונתיניו מאימת האריות כדכתיב (שם) וישלח (בם את) האריות וגו' וכולה עניניה כמלכים: גמ' וכי תימא ר' יהודה אוסר אגר בממזרת. דשמעינן ליה דלמר הכי לעיל (דף עג). רבי יהודה אומר גר לא ישא ממזרת ובמדי אחרינא לא שמעינן דפליג לענין יוחסין: מידי גר בממזרת קתני. לעיל דלתי רבי יהודה לאפלוגי עליה: כל האסורין לבא בקהל. וגר לאו מן האסורין הוא: (כ"א)

ותוספות שודא דדייני. פי' בקונטרס בדין שאין תלוי בטעם אלא הכל לפי ראות עיני דדיינין כי ההיא דכחבות (דף פה): דהוא דמר נכסי לטוביה ואחו תרי טוביה שניהם קרובים שניהם כפנים אמר שודא דדייני פירוש למי שמתנדב לב הדיין לומר שזה היה אוהבו יותר מזה לזה נתן וקשה לר"ת דאי בסברא תליא מילתא כדפי' בקונטרס אמאי לא אמרינן דנהדר ונידייניה דמסתמא לא יהפוך סברתו ראשונה ועוד פ"ק דגיטין (דף יד): אמרינן הילך מנה לפלוני כו' תני חדא הלך ומצאו שמת יחזרו ליורשי המשלח ותניא אידך ליורשי מי שנשתלחו לו ומסיק כאן אמרו שודא עדיף והתם אי אפשר לפרש פי' הקונטרס לכך פ"ת שודא דדייני דכל מה שירצה הדיין לעשות יעשה דהפקר ב"ד היה הפקר ושודא לשון השלכה כמו רמה בים דמתרגמינן שדי בימא (שמות טו) וראיה לפר"ת מההיא דפ' מי שהיה נשוי (כתובות דף צד): גבי שני שטרות שהיו ביום אחד אתו תרוייהו קמיה דרב ששת ואגבי רב ששת לחד מנייהו הדר אתו לקמיה דרב נחמן ואגביה לאידך אתא קמיה דרב ששת אמר ליה מ"ט עבד מר הכי אמר ליה משום דקדיש פי' שאחד מן השטרות נכתב בבקר והאחר בערב ואמר ליה אטו בירושלים יתבינן דכתבי שעי ואמר ליה ואת מאי דעתך אמר ליה שודא דדייני אמר ליה אבא נמי שודא דדייני אמר ליה אבא דיינא אמר לאו דיינא והשתא לפר"ת ניחא הא דקאמר אבא דיינא ומר לאו דיינא דצריך דדיין קבוע לומר דהפקר ב"ד היה הפקר ורב נחמן היה דיין קבוע אבל לפי' הקונטרס דפי' דבסברא תליא מילתא מה לנו דיין קבוע פשיטא דסברת רב נחמן לא הוה עדיפא מסברת רב ששת: כשם שאדם נאמן לומר זה בני בכור כך נאמן לומר זה בני בן גרושה וחלוצה. וא"ת מנ"ל לר' יהודה הא דנאמן לומר זה בני בן גרושה וחלוצה בשלמא זה בני בכור דין הוא שיהא נאמן עליו משום דהוי טוב לולד שע"י כן יטול פי שנים אבל לפסולו אמאי נאמן וי"ל דהא דנאמן לומר זה בני בכור מיירי בתינוק בין הבנים דאומר על קטן שבבניו שזה בכור ואפי"ה נאמן ואע"ג שעהו מעיד על זה שהוא בכור מחזיק את הגדולים לממזרים ורבינו אליהו מפרש דהיינו טעמא דנאמן משום דכתב כי את הבכור בן השנואה יכיר ואמרינן לעיל (דף סח). שנואה בנישואיה כלומר שהיא בלאו וקאי יכיר אתרוייהו יכיר שהוא בכור וכתי שהוא בן גרושה וחלוצה דשנואה בנישואיה וכן מצאתי בירושלמי [והא דקאמר כשם כו' משום דפשיטא דקרא משמע דקאי טפי אהכרת בכור. ת"י]: אי מהתם ה"א ה"מ היכא דרוב כשרים אצלה. כגון פנויה ורוב העיר משאין לכהונה וא"ת אמאי לא פריך למאן דאמר (כתובות דף יג): דמאן דמכשיר מכשיר אפי' ברוב פסולין אצלה אמר אבא שאול לאשמעינן הוה ליה למיתני מילתא אבא שאול גבי האי מילתא דרבן גמליאל דכחבות (שם). כדפריך בסמוך למ"ד לדברי המכשיר בה מכשיר בבתה וי"ל דמתני' דהתם לא לאשמעינן רבן גמליאל מידי אפי' ברוב פסולין כי אם מברייאת דמיתני התם זו עדות שהאשה כשירה לה כו' ולכך איצטריך לאשמעינן הכא מילתא דאבא שאול אלא לדברי המכשיר בה מכשיר בבתה שמעינן שפיר ממשנה דהתם מדקתני ראוה מדברת והיתה מעוברת חד להכשיר בה וחד להכשיר בבתה כדאיתא התם: (ותוספות)

הכי קאמר כל האסורים לבא בקהל כהונה מאי נינהו גיורת פחותה מבת שלש שנים ויום אחד ודלא כר' שמעון בן יוחי מותרין לבוא זה בזה ונוקמה בבת שלש שנים ויום אחד ואפי' לר' שמעון בן יוחי א"כ מצידה תברה אלא טעמא דבת שלש שנים ויום אחד הא פחותה מבת שלש שנים ויום אחד דמותרת לבא בקהל כהונה אסורה לבוא זה בזה הרי פחותה מבת שלש שנים ויום אחד לר' ש"ב בן יוחי דמותרת לבא בקהל כהונה ומותרות לבא זה בזה וכללא הוא דכל האסורים לבא בקהל כהונה מותרין לבא זה בזה והרי אלמנה וגרושה וחללה וזונה דאסורים לבא בקהל כהונה ואסורים לבא זה בזה ותו הא מותר אסור והרי גר שמותר בכהנת ומותר בממזרת אלא אמר רב נתן בר הושעיא ה"ק כל שכהן אסור לישא את בתו ומאי ניהו גר שנשא גיורת וכו' אליעזר בן יעקב מותרין לבא זה בזה וכללא הוא דכל שכהן אסור לישא את בתו מותרים לבא זה בזה הרי חלל שנשא בת ישראל דכהן אסור לישא אתו ואסורין נמי לבא זה בזה לא קשיא כר' דוסתאי בן יהודה והרי חלל שנשא חללה וכהן אסור לישא אתו ואסור נמי לבא זה בזה ותו הא מותר אסור והרי גר שנשא בת ישראל וכהן מותר לישא אתו ומותרין לבא זה בזה אלא אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוחה הכא ממזר מאחותו וממזר מאשת איש איכא בינייהו ת"ק סבר אפי' ממזר מאחותו נמי הוא ממזר ור' יהודה סבר מאשת איש הוא ממזר מאחותו לא הוא ממזר מאי קמ"ל תנינא איזהו ממזר כל שהוא [דברים כג-ג] בלא יבא דברי ר' עקיבא שמעון התימני אומר כל שחייבין עליו כרת בידי שמים והלכה כדבריו ר' יהושע אומר כל שחייבין עליו מיתת ב"ד אלא אמר רבא גר עמוני ומואבי איכא בינייהו והכי קאמר כל האסורים לבא בקהל ומאי ניהו גר עמוני ומואבי מותרין לבא זה בזה אי הכי מאי ר' יהודה אומר ה"ק אע"פ שרבי יהודה אוסר גר בממזרת הני מילי גר דראוי לבא בקהל אבל גר עמוני ומואבי דאין ראויין לבא בקהל לא תנו רבנן בן תשע שנים ויום אחד גר עמוני ומואבי מצרי ואדומי כותי ונתנין חלל וממזר שבאו על הכהנת ועל הלוייה ועל בת ישראל [פסולות] ר' יוסי אומר כל שזרעו פסול פוסל וכל שאין זרעו פסול אינו פוסל רבן שמעון בן גמליאל אומר

רש"י הכי קאמר. כלומר לעולם ר' יהודה אגר בממזרת קאי דשמע ליה לת"ק דאיידי בה והאי בקהל דקאמרת קהל כהונה הוא דכהן אסור בגיורת ואפי' פחותה מבת ג' שנים ולאו בזה ביאה היא ואין שם משום חשש זנות דכתיב (יחזקאל מז) כי אם בתולות מזרע בית ישראל: ודלא כר"פ. דלמך לקמן בפירקין (דף עה). גיורת פחותה מבת ג' כשיהיה לכהונה וה"ק כל האסורין לבא בקהל כהונה ומאי ניהו דמרבין האי כללל יתר על הראשונים שאסורין בקהל ישראל גיורת פחותה מבת שלש שנים וכ"פ יתירה על בת שלש שנים מותרין הנך אסורין גיורת וממזרים ונתינו ושחוקי לבא זה בזה: ונוקמה בבת שלש. ולכא פחותה ונימא דפחותה מותרת לכהן ובה לא איידי: א"כ. דכ"ק מיתוקמא דפחותה מותרת לכהונה והוא לא התיר לבא בממזרת חלל האסורין לבא בכהונה הוא משמע האי דפחותה אית ליה דאסורה לממזר: מלידה תברה. תשובתו מוכנת לכינו: אסורין לבא זה בזה. בתמייה היא בממזר וממזר זה בזה וגיורת וכו' דכיון דקהל גרים לאו קהל הוא לא שנה פחותה ל"ש יתירה ועל כרחיך תנא דידן מדקשי יתירה על בת שלש לממזר ש"מ אית ליה קהל גרים לאו אית ליה חלל הוא. וכללל הוא. בתמייה דכל האסורין לכהן מותרין לממזר: ותו הא מותר אסור. מדלל התיר לבא בממזרת חלל האסורות לכהנים הא המותר בקהל כהונה אסור בממזרת: והרי גר כו'. כיון דאית ליה קהל גרים לאו אית ליה חלל: אלא אמר רב נתן. לא תימא כל האסורין דתקשי כך אלמנה ככ"ג ותיקשי כך גר מדוקיח חלל ה"ק ה"ק כל שבתו אסורה לכהונה ומאי ניהו דמוסיף האי כללל על האסורין לישראל גר שנשא גיורת וכו' אלעזר בן יעקב דלמך במתני' (לקמן דף עז). גר שנשא גיורת בתו פסולה לכהונה מותרים לבא זה בזה והיינו גר מותר בממזרת וממזר בו דליתו בגר שנשא ישראלית לבא מלידת לאוקמה דמאן שמעת ליה דלמך כהן אסור לישא אתו ר' יהודה דלמך במתני' (שם) בת גר זכר כבת חלל זכר ומדסיפא ר' יהודה דקתני ר' יהודה אומר רישא לכו ר' יהודה להכי מוקמי לה ככ"ג בן יעקב ושמעיה ר' יהודה לת"ק דאית ליה קהל גרים לאו אית ליה חלל ופלגי עליה: כר' דוסתאי כר' יהודה. ס"ל לתנא דידן דלמך (שם) בנות ישראל מקוה טהרה לחללי: ותו הא המותר. לישא כהן בתו אסור לבא באסורין: והרי גר שנשא בת ישראל כו'. ומותר לבא בממזרים דהא אמר קהל גרים לאו קהל הוא: ממזר מאחותו. כדיתות: ממזר מאשת איש. מיתות: איכא בינייהו. לאו בגר אופליגו חלל דקסבר יש ממזר מחייבי כריתות וה"ק כל הנולדים מאסורין ערוה ממזרים הם ומותרים לבא זה בזה הני חייבי כריתות בבני חייבי מיתות כהן ממזר אלא מחייבי מיתות וטעמא מפורש ביבמות (דף מטו). הנינא. פלוגתא אחריתי במתני' בהנאי אחריני ולמה ליה לרבי למיתני לתרתי בני יתני ההם לגבי ר' יהושע וכן היה ר' יהודה אומר כדבריו: שהא כלל יבא. אע"פ שאינו חלל בלאו הולד ממזר: כל שחייבין. על אוקה ביאה כרת בידי שמים: כל שחייבין עליו מיתת ב"ד. אבל חייבי כריתות לא וטעמא דכולהו מפרש ביבמות (שם): זה בזה. הם בממזרים וממזרים בהם: אי הכי אמאי ר' יהודה אומר. הני ודאי לא אית ליה חלל דהא לאו חזו לבא בקהל: ה"ק. כלומר וכולהו חד תנא הוא: בן ט' שנים ויום אחד. שהא גר עמוני וכו' דכתיב האי זימנא חזי לביאה: פסולה. לכהנת מן התרומה ומן הכהונה ולויה וישראלית מלינשא עוד לכהן: כל שזרעו פסול. מן הכהונה פוסל את אשתו מן הכהונה ולקמן מפרש מאי בינייהו: (רש"י)

תוספות הכי קאמר כל האסורים לבא בקהל כהונה ומאי נינהו גיורת פחותה כו'. וא"ת אמאי לא פריך הא תנא ליה רישא דגר מותר בממזרת כדפריך לעיל וי"ל דלאו עיקר קושיא היא דפריך הא תנא ליה רישא אלא עיקרה אאיך קושיא סמיך ר' יהודה אוסר אהייא: והרי גר דמותר בכהנת ומותר בממזרת. וא"ת מאי פריך והרי הטעם שהוא מותר לפי שלא הוזהרו כשרות להינשא לפסולים ולא משום הכשר גר הוא דלעולם אמרינן דכהן אסור בגיורת ומותר אסור ר"ל כל שמותר לבא בקהל מטעם יחוס אסור ליקח ממזרת ונראה לפרש הרי גר שנשא בת ישראל שהבת מותרת לכהן ומותרת בממזר כר"א בן יעקב וכו' ג פריך בסמוך: דת"ק סבר ממזר מאחותו הוא ממזר. ואם תאמר היכי משתמע פלוגתייהו ממתני' ופירש הקונטרס דה"ק כל הנולדים מאיסור ערוה ממזרים הם ומותרים לבא זה בזה בני חייבי כריתות בבני חייבי מיתות עכ"ל ולא נהירא דדוחק הוא לכך פרי"ד דה"ק. כל האסורין לבא בקהל שאפילו קידושין אין תופסין בהם כגון חייבי כריתות מותרין לבא זה בזה כלומר כל שבא מאיסור תפיסת קידושין דהיינו בני חייבי כריתות וחייבי מיתות דאין קידושין תופסין בהם כולן מותרין לבא זה בזה דקסבר יש ממזר מכל דבר דלא תפסי קידושין: מאי קא משמע לן תנינא כו' ר' יהושע אומר כל שחייבין עליו מיתת בית דין. ופירושו כמו תנינא חדא זימנא דלעיל דאבא שאול דהוה ליה למיתנייא התם גבי מילתא דר' יהושע וכן היה ר' יהודה אומר כדבריו וא"ת אמאי איצטרך למיפרך תנינא ליפרך דר' יהודה אדר' יהודה דהכא קאמר ר' יהודה דאין ממזר אלא מחייבי מיתות ב"ד ובמסכת יבמות (דף מט). קאמר לא יגלה כנף אביו איירי באנוסת אביו שהיא בלאו וסמיך ליה לא יבא ממזר משמע שממזר הוא אפי' מחייבי לאוין דהא ר' יהודה נמי דריש סמוכים במשנה תורה וי"ל דר' יהודה סבר התם דאשת אב דכתיב בין לא יקח ובין לא יגלה הוה מותר דהשתא אנוסת אביו לא יקח כדכתיב לא יגלה כנף אביו אשתו מיבעיא וא"כ למידרשיה ולומר דלא יבא ממזר דוקא מאשת אביו ולימא הכי מלא יקח עד לא יגלה דהיינו אשת אביו הוה ממזר טפי לא הוה ממזר: (תוספות)

כל שאתה נושא בתו אתה נושא אלמנתו וכל שאי אתה נושא בתו אי אתה נושא אלמנתו מאי איכא בין תנא קמא ובין ר' יוסי א"ר יוחנן מצרי שני איכא בינייהו ושניהם לא למדוה אלא מכהן גדול באלמנה דתנא קמא סבר כי כהן גדול באלמנה מה כהן גדול באלמנה שביאתו בעבירה ופוסל בה אף כל שביאתו בעבירה פוסל ורבי יוסי סבר כי כ"ג באלמנה מה כ"ג באלמנה שזרעו פסול ופוסל אף כל שזרעו פסול לאפוקי מצרי שני שאין זרעו פסול דאמר קרא [דברים כג-ט] בנים אשר יולדו להם דור שלישי יבא להם בקהל ה' רשב"ג אומר כל שאתה נושא בתו אתה נושא אלמנתו וכל שאי אתה נושא בתו אי אתה נושא אלמנתו מאי איכא בין ר' יוסי לרשב"ג אמר עולא גר עמוני ומואבי איכא בינייהו ושניהם לא למדוה אלא מכהן גדול באלמנה דר' יוסי סבר כי כ"ג באלמנה מה כהן גדול באלמנה שזרעו פסול ופוסל אף כל שזרעו פסול ופוסל אף כל שזרעו פסול לאפוקי גר עמוני ומואבי דנקבות הוו כשרות לבא בקהל דאמר מר עמוני ולא עמונית מואבי ולא מואבית אמר רב חסדא הכל מודים באלמנת עיסה שפסולה לכהונה מאן מיקל בהני תנאי רבן שמעון בן גמליאל וקאמר כל שאתה נושא בתו אתה נושא אלמנתו וכל שאי אתה נושא בתו אי אתה נושא אלמנתו למעוטי מאי למעוטי אלמנת עיסה שפסולה לכהונה לאפוקי מדהני תנאי דתנן העיד רבי יהושע ור' יהודה בן בתירא על אלמנת עיסה שכשרה לכהונה מאי טעמא הוי ספק ספיקא וספק ספיקא לקולא: ודאן בודאן מותר: אמר רב יהודה אמר רב הלכה כרבי אליעזר כי אמריתיה קמיה דשמואל אמר לי הלל שונה עשרה יוחסים עלו מבבל וכולם מותרים לבא זה בזה ואת אמרת הלכה כרבי אליעזר ורמי דרב אדרב ורמי דשמואל אדשמואל דאיתמר ארוסה שעברה רב אמר הולד ממזר ושמואל אמר הולד שתוקי רב אמר הולד ממזר ומותר בשמירתו ושמואל אמר הולד שתוקי ואסור בממזרת איפוך רב אמר הולד שתוקי ושמואל אמר הולד ממזר תרתי למה לי צריכא דאי איתמר בהא בהא קאמר רב משום דרוב כשרים אצלה אבל התם דרוב פסולים אצלה אימא מודי לשמואל ואי איתמר בהך בהא קאמר רב משום דאיכא למיתלה בארוס אבל בהא אימא מודי לשמואל צריכא ואי בעית אימא לעולם לא תיפוך ומאי ממזר דקאמר רב לאו מותר בממזרת אלא דאסור בבת ישראל ושמואל אמר הולד שתוקי דאסור בבת ישראל אי הכי היינו דרב אלא מאי שתוקי שמשתיקין אותו מדין כהונה פשיטא השתא מדין ישראל משתיקין ליה מדין כהונה מיבעי אלא מאי שתוקי שמשתיקין אותו מנכסי אביו פשיטא מי ידעינן אבואה מנו לא צריכא דתפס ואי בעית אימא מאי שתוקי בדוקי שבדוקים את אמו ואומרת לכשר נבעלתי נאמנת כמאן כר"ג האמר שמואל חדא זימנא דתנן היתה מעוברת ואמרו לה מה טיבו של עובר זה מאיש פלוני וכהן הוא ר"ג ורבי אליעזר אומרים נאמנת רבי יהושע אומר אינה נאמנת ואמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כרבן גמליאל צריכא דאי מהתם הוה אמינא התם רוב כשרים אצלה אבל הכא דרוב פסולים אצלה אימא לא צריכא תניא וכן רבי אלעזר אומר כותי לא ישא כותית מאי טעמא אמר רב יוסף עשאוהו כגר לאחר עשרה דורות דתניא גר עד עשרה דורות מותר בממזרת מכאן ואילך אסור בממזרת ויש אומרים עד שישתקע שם עבודת כוכבים ממנו א"ל אביי מי דמי התם גר ישן וממזרת חדשה אמרי בר ישראל הוא דקא נסיב ממזרת הכא אידי ואידי כי הדדי נינהו אלא כי אתא רב דימי אמר רבי אלעזר סבר לה כרבי ישמעאל

רש"י כל אשה נושא בתו. לכהן קאמר ולקמן מפרש: מצרי שני איכא בינייהו. להנא קמא כל מצרי שהם האסור בקהל קאמר ואפילו שני ומיהו שלשין לאו מצרי קרי ליה דישראל מעליה הוה: מכהן גדול באלמנה. סמאניו שמהללה בביאתו כדלפינן לה לקמן (דף עז). מלך יהלך שני חילולין במשמע מדלח כתיב לא יחל אחד לה ואחד לזרעו ופוסל את אשה בביאתו: אף כל כו'. ומצרי שני בביאתו בעבירה הוה: גר עמוני ומואבי איכא בינייהו. לרבי יוסי פוסל דהא יך מזרעו שהוא פסול שהזכרים האסורים איסור עולם ולרבי שמעון האויל וכתו כשרה דעמוני ולא עמונית אלמנתו נמי כשרה: מה כהן גדול באלמנה שזרעו ממנה פסול. הלל: אלמנת עיסה. דכחצות (דף עז). מפרש אלמנת עיסה חלל שהיתה מעוברת בספקות בעלה היה ספק והיא בזה מכהו והוא ספק ספיקא: למעוטי אלמנת עיסה. דהואיל דלי אשה נושא בתו שמה חלל היה ותנן (לקמן עז). בת חלל זכר פסולה מן הכהונה לעולם אי אשה נושא אלמנתו: ספק ספיקא. בעלה היה ספק והיא בזה מכהו והיא פסולה: הלל שונה. משנה אחת בבבליה עשרה יוחסין כו' וכל האסורין שבהם מותרין לבא זה בזה: ארוסה שעברה. ואין ידוע אם מהכרום אם מהאיש אחי: הולד שתוקי. שמה מהכרום וכשר שמה מהאחר ופסול: ורב אמר הולד ממזר. ודאי דלמרינן מרובח דעלמא הוה והכל פסולין אלמא לרב ספק כדלפי משוי ליה כתנא קמא דלמר ספיקן בודלחן מותר: דאי איתמר בזה. גבי שתוקי דמתניתין הבא מן הפגויה: ביהוה קאמר רב. הלכה כרבי אליעזר דלסבור בממזרת משום דכונחא הוה קשרים אלמא והא דלסבור בבת ישראל משום דשתוקי הוה: מדין כהונה. אם היה הכרום כהן: מי ידעינן אבואה מנו. דניפוך נכסי משאך ירשאי של הארוס ויחייב להאי: דהפיס. נכסי הארוס משמת ואמר רבי הוה ואשמעינן שמואל דמפקינן להו מיניה: הכי גריסין תניא וכן רבי אלעזר אומר כו': עשאוהו כגר לאחר עשרה דורות. לפי שנתיישבו בישראל ונראין כישראל אסור בפסולות לקהל שמה יאמרן ישראל נשא פסולה: התם. גבי גר וממזרת: גר יסן. והרואה אינו מכירו לפנים דסבור שהוא ישראלית: והממזרת חדשה. כלומר ידועה וניכרת לממזרת: אמרי ישראל נסיב ממזרת. הרואה אומר ישראל נשא ממזרת: אידי ואידי כדלדי הוה. ואי גרים ישנים הם המחזיקין את זה בכשרות מחזיקין גם את זה בכשרות: (רש"י)

תוספות ושניהם לא למדוה אלא מכ"ג באלמנה. וא"ת מאי קאמר דלמדוה מכ"ג והא עיקר דרשה נפקא לן בפ' אלמנה לכה"ג (יבמות דף סח). מכי תהיה לאיש זר דכיון שנבעלה לפסול לה פסלה וי"ל דה"ק דלא תיקשי להו מכה"ג באלמנה דמצינו למילף מיניה למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה כדמפרש גמרא בסמוך וכן צריך לומר בריש מסכת נדה (דף ג). גבי שניהם לא למדוה אלא מסוטה: וכולן מותרין לבא זה בזה. וא"ת מאי וכולן ופי' בקונטרס כל האסורין מותרין לבא זה בזה קשה לר"י דמידי כל האסורין נראה לר"י לפרש דכל אחד ואחד מותר במינו והיינו דלא כרבי אלעזר דמתניתין דלדידיה ספיקן אסור עוד יש לומר ומותרין לבא זה בזה כסדר דמתנא: ונראה דהלכה כרבי אלעזר דהא רב פסיק כוותיה והלכה כרב באיסורי לגבי שמואל. ועוד דרבה נמי סבר דהלכה כרבי אלעזר בפרק החולץ (יבמות דף לז). גבי ספק בן ט' לראשון וכן ז' לאחרון והלכה כרבה: כותי לא ישא כותית. וא"ת היאך מסופק מ"ט והא רבי. אליעזר גופיה קאמר במתניתין (לעיל דף עד). דספיקן בספיקן אסור וכותי הוא מן הספיקות כדתנן במתניתין ונראה להר"מ דהכי פירושו שהרי אם שניהם ממזרים היתר גמור הוא ואפילו אם אחד ממזר והאחר אינו ממזר מכל מקום גר הוא ומותר בממזרת ולא דמי ללאר ספיקות דמתניתין דשתוקי ואסופי: (תוספות)

ורבי ישמעאל סבר לה כר' עקיבא ר' אלעזר סבר לה כרבי ישמעאל דאמר כותים גירי אריות הם ור' ישמעאל סבר לה כר' עקיבא דאמר עובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל הולד ממזר ומי סבר לה ר' ישמעאל כר"ע והאמר רבי יוחנן משום ר' ישמעאל מנין לעובד כוכבים ועבד שבאו על הכהנת ועל הלוייה ועל בת ישראל שפסולה שנאמר [ויקרא כב-יג] ובת כהן כי תהיה אלמנה וגרושה וזרע אין לה מי שיש לו אלמנות וגרושין יצא עובד כוכבים ועבד שאין לו אלמנות וגרושין ואי ס"ד סבר לה כר"ע השתא ממזר הוי מיפסל בביאתו מיבעיא אלא ר' אלעזר סבר לה כר' ישמעאל דאמר כותים גירי אריות וסבר לה כר' עקיבא

דאמר עובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל הולד ממזר ומי סבר לה רבי אלעזר כרבי עקיבא והאמר ר' אלעזר אע"פ שנחלקו ב"ש ובית הלל בצרות מודים שאין ממזר אלא ממי שאיסורו איסור ערוה ועונש כרת אלא כי אתא רבין אמר ר' חייא בר אבא א"ר יוחנן ואמרי לה אמר ר' אבא בר זבדא אמר רבי חנינא ואמרי לה אמר ר' יעקב בר אידי אמר רבי יהושע בן לוי שלש מחלוקות בדבר ר' ישמעאל סבר כותים גירי וכהנים שנטמעו בהם כהנים פסולים היו שנאמר [מלכים ב יז-לב] ויעשו להם מקצותם כהני ממות ואמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן מן הקוצים שבעים ומשום הכי פסילניהו ורבי עקיבא סבר כותים גירי אמת הן וכהנים שנטמעו בהן כהנים כשרים היו שנאמר ויעשו להם מקצותם כהני ממות ואמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן מן הבחירים שבעים ואלא מפני מה אסרום מפני שהיו מייבמים את הארוסות

רש"י ר' אלעזר. דאמר כותי לא יסא כותי סבר לה כו' ישמעאל כו' לא היהפך היכא אחתה לא במשנה ולא בכריתתה אלא משמעתי דר' יוחנן ור' יהושע בן לוי דאמרי לקמן שלש מחלוקות דכרי: גירי אריות הן. והרי הן כשאר עובדי כוכבים שנשאו בנות ישראל: ור' ישמעאל סבר לה כו' עקיבא כו'. דהא חייבי לאוין הן הילכך כותי לא יסא כותי דתרווייהו ספיקי ממזרים הם דיש לומר בכל אחד מהם הוא בל מיקרבלית הנשאת לעובד כוכבים והרי הוא ממזר וזו צלה מכותי וכותי מעולם אי נמי איפכא: כלמנה וגרושה. וקנה אל בית אביה מי קנה לו כלמנה וגרושה. דלא תפיס ליה בה קידושין והא דהגן (לעיל דף סו): כל שאין לה עליו קידושין הולד ממזר דוקא ביש לה ולו קידושין ע"י אחרים דומיא דאשה אב דכתיב לא יבא ממזר נביא: אע"פ שנחלקו ב"ש וב"ה בכרות. כ"ש אומרים למה ערוה מחיבתם וב"ה אומרים למה לא תהא הנשאת לזקן בלא חליטה כפ"ק דיבמות (דף יג): מודים זה לזה שאין ממזר כו'. וכו' העוקים כ"ש ממזרים ל"ה הן דהו להו בני אשת אח שלא במקום מטה שהיא בכרה אבל בני העוקים כפית הלל ל"ה אין ממזרים לפי שהן בני חייבי לאוין שנשאת יממה לזקן בלא חליטה: שלש מחלוקות דכרי. כותים וכהנים האמורים נקרא שנטמעו בהם: כדכתיב ויעשו להם מקצותם כהני ממות. כספר מלכים (ב יז) גבי כותים בגלות סנחריב שהגלה העבטים בימי הושע בן אלה: מן הקולאים. לזון קרן שהיא פסולה. ל"ה מוקלין הן מן העם לפסולו: (רש"י)

תוספות ורבי ישמעאל סבר לה כו' דאמר עובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל הולד ממזר. האריך בקונטרס וצריך פירוש לפירושו מהו האיסור וצ"ל דהיינו מחששא דילמא ממזר בן ישראל ישא כותית שהיא עובדת כוכבים גמורה שהיא מכותי וכותית והיא עובדת כוכבים גמורה מאחר דכותים גירי אריות הן ונמצא שממזר לוקח עובדת כוכבים וא"ת אמאי איצטרך למימר דקסבר עובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל הולד ממזר לימא הולד כשר וכ"ש דאיכא למיחש טפי שלא תנשא לעובד כוכבים. ושמא יש לומר אם הולד כשר א"כ הוא הולך אחר העובד כוכבים כדאמר בס"פ דלעיל (דף סז): וליכא למיחש לכך אם תנשא לעובד כוכבים אבל השתא דקסבר הולד ממזר א"כ הולך אחר אמו ואיכא למיחש טפי שלא תנשא לעובד כוכבים אי נמי דע"כ סבר ר"א הולד ממזר מדחשיב כותי במתני' בהדי ספיקות דהיינו ספק ממזרת מיהו קשה לפי הקונטרס דמשמע דבשום ענין כותי לא ישא כותית ולפירושו אם מקבלים עליהם גירות גמור ליכא למיחש למידי שהרי גר מותר בממזרת לכך. נראה לר"י לפרש דכי היכי דבנות ישראל נטמעו בהן ה"נ נטמעו בהן בני ישראל וכיון דקסבר עובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל הולד ממזר איכא למיחש שמה אחד מהן ישראל גמור שנולד מישראל וישראלית והאחד שמה ממזר הוא מעובד כוכבים שבא על בת ישראל וא"ת היכא אשכחן דקסבר ר"ע עובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל הולד ממזר לא אשכחן בשום דוכתא אלא משום דאמר (יבמות דף מט). יש ממזר מחייבי לאוין בשלמא עבד אית ביה לאו דלא יהיה קדש (דברים כג) אלא עובדי כוכבים היכן מצינו לאו בביאת אדרבה ב"ד של שם גזרו עליו כדכתיב (בראשית לח) הוציאה ותשרף ואין סברא לומר דעשה מיהא אית ביה מההוא קרא דהוציאה ותשרף וכד' ישב דאמר (לעיל דף סח). מן הכל היה עושה ר' עקיבא ממזרים ואפי' מחייבי עשה אין סברא לומר כן דכר' ישבב קאמר מאחר שאינו מפורש ואי משום דכתיב (דברים ז) בתך לא תתן לבנו ובתו לא תקח לבנך היינו אזהרה לתפיסת קידושין אבל אזהרתו לביאתו לא שמעינן וצריך לומר דכיון דאין קידושין תופסין בהן הוי ממזר דהא בהא תליא כדפי' בס"פ האומר (לעיל דף סז): מיהו קשה דהל"ל אליבא דר"ע דומיא דאנוסת אביו דלדידיה לא תפסי קידושי הא לאחרני תפסי שהרי ר"ע מנוסת אביו יליף דיש ממזר מחייבי לאוין בס"פ החולץ (יבמות דף מט). דמוקי לא יגלה כנף אביו באנוסת אביו וא"כ הוה ליה למימר דאין ממזר אלא דומיא דאנוסת אביו דכה"ג אמרינן לשאר תנאים דקסברי באשת אב הכתוב מדבר בעיני דומיא דאשת אב דלדידיה לא תפסי בה קידושין הא לאחרני תפסי וי"ל דעל כרחק ר"ע לא בעי דומיא דאנוסת אביו שהרי קסבר ר"ע יש ממזר אפי' מחייבי לאוין דלאו דשאר כגון עמוני ומואבי ואין בהן דומיא דאנוסת אביו שהוא לאו דשאר פירוש דקורבה אבל רבנן בעו דומיא דאשת אביו לכל מילי: השתא ממזר הוי מיפסיל בביאתו מביעא. ואם תאמר תקשה דר' יוחנן אדר' יוחנן דהא שמעינן לר' יוחנן דאמר בפרק החולץ (יבמות דף מד): עובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל הולד ממזר וא"כ אלמנה וגרושה ל"ל השתא ממזר הוי מיפסיל בביאתו מיבעיא ואי"ר' הא דמריד ר' יוחנן משום ר' ישמעאל אלמנה וגרושה היינו אליבא דר' ישמעאל רביה וליה לא ס"ל ורבינו שמעון מוקמי פירש דלאו הא בהא תליא ואפשי דליהוי ממזר ואפי' אינו פוסל בביאתו דא"כ בפרק אלמנה לכ"ג (שם דף סט). דמריד לר"ע דאמר אין קידושין תופסין בחייבי לאוין ומאי כי תהיה לאיש זר כי תבעל אלמנה וגרושה ל"ל פירוש בשלמא לשאר תנאים דאמרי דקידושין תופסין בחייבי לאוין ודרשי כי תהיה הכי אמר רחמנא הנך דאית בהו הויה ומפקי מהאי קרא דנבעלה לפסול לה שפסלה מן הכהונה אבל עובד כוכבים ועבד דלית בהו הויה לא אתו מהאי קרא ולדידהו איצטרך שפיר ודרשי גרושה לעובד כוכבים ועבד כדפרשי' הכא משום ר' ישמעאל אלא לר' עקיבא דאמר אין קידושין תופסין בחייבי לאוין ודרשי כי תהיה לאיש זר כי תבעל לאיש זר כמו שאר פסולים וא"כ אלמנה וגרושה ל"ל והשתא לא קשה מידי דר' יוחנן אדר' יוחנן דאע"ג דאית ליה כו' עקיבא בעובד כוכבים ועבד דהוי הולד ממזר מיהו לא סבר כוותיה בשאר חייבי לאוין ודרשי שפיר כי תהיה דאית בהו הויה כמו רבנן דר' עקיבא וא"כ איצטרך אלמנה וגרושה לעובד כוכבים ועבד מיהו הלשון ק"ק דקאמר השתא ממזר הוי כו' הוה ליה למימר אלמנה וגרושה למה לי כדאמר בפרק אלמנה (שם דף סט). ונראה ליישב הכי השתא ממזר הוי בעובד כוכבים ועבד כמו שאר פסולים שיפסול בביאתו מיבעיא כמו בשאר פסולים דכי תבעל וא"כ אלמנה וגרושה ל"ל מכי תבעל נפקא ור"ר שלמה השתא ממזר הוי בעובד כוכבים וא"כ ביאתו ביהא ולא הוי כביאת בהמה דהולד אין ממזר מיפסיל בביאתו מיבעיא כמו שאר פסולים: שאין ממזר אלא מאיסור ערוה ועונש כרת. פירוש א"כ לא סבר ר' אלעזר כר"ע אע"ג דיש תנא התם (דף מד): דסבר עובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל הולד ממזר ולא סבר כר"ע דאמר אין קידושין תופסין בחייבי לאוין מיהו הלשון דקאמר הכא שאין ממזר אלא מאיסור ערוה וכי' משמע דוקא מהני אבל עובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל אין הולד ממזר ולעיל כי פריך ומי סבר ליה כר"ע והאמר ר' יוחנן משום ר' ישמעאל כו' הוי מצי לשנויי דאע"ג דר' ישמעאל לא ס"ל כר"ע דאמר יש ממזר מחייבי לאוין אפי' מצי סבר. דעובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל הולד ממזר והא דלא תריץ ליה להי ממשום דאשכחן דר' אלעזר לית ליה עובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל הולד ממזר לא חש לתרץ דברי ר' ישמעאל דהא לא מיייתי ר' ישמעאל אלא משום דברי רבי אלעזר: (תוספות)

דף עו א

ופטורים את הנשואות מאי דרשי **[דברים כה-ה]** לא תהיה אשת המת החוצה לאיש זר הך דיתבה חוצה היא לא תהיה לאיש זר אבל הך דלא יתבה חוצה תהיה לאיש זר ורבי עקיבא לטעמיה דאמר יש ממזר מחייבי לאוין ויש אומרים לפי שאין בקיאי בדקדוקי מצות מאן יש אומרים אמר רב אידי בר אבין רבי אליעזר היא דתניא מצות כותי מותרת ואדם יוצא בה ידי חובתו בפסח ורבי אליעזר אוסר לפי שאין בקיאים בדקדוקי מצות רבן שמעון בן גמליאל אומר כל מצוה שהחזיקו בה כותים הרבה מוקדקים בה יותר מישראל ואלא הכי מאי אין בקיאי לפי שאין בקיאי בתורת קידושין וגירושין אמר רב נחמן אמר רבה בר אביו ממזר מאחותו וממזר מאשת אח נתערבו בהן מאי קא משמע לן יש ממזר מחייבי כריתות ניתני חדא מעשה שהיה כך היה ורבא אמר עבד ושפחה נתערבו בהן איסורא משום מאי משום שפחה ניתני חדא מעשה שהיה כך היה: **מתני'** הנושא אשה כהנת צריך לבדוק אחריה ארבע אמהות שהן שמנה אמה

שבת ואם איתא דאיכא אית ליה קלא אושפיזיכניה דרב אדא בר אבהה גיורא הוה והוה קא מנצי איהו ורב ביבי מר אמר אנא עבידנא סררותא דמתא ומר אמר אנא עבידנא סררותא דמתא אתו לקמיה דרב יוסף אמר להו תנינא [דברים יז-טו] שום תשים עליך מלך מקרב אחיך כל משימות שאתה משים לא יהיה אלא מקרב אחיך אמר ליה רב אדא בר אבהה ואפילו אמו מישראל אמר ליה אמו מישראל מקרב אחיך קרינא ביה הלכך רב ביבי דגברא רבא הוא ליעיין במילי דשמאי ומר ליעיין במילי דמתא אמר אביי הלכך מאן דמשרי צורבא מדרבנן באושפיזיכניה לאשרי כרב אדא בר אבהה ידיע למהפיך ליה בזכותיה רבי זירא מטפל בהו רבה בר אבוה מטפל בהו במערבא אפילו ריש כורי לא מוקמי מינייהו בנהרדעא אפי' ריש גרגותא לא מוקמי מינייהו: רבי יוסי אומר אף מי שהיה וכו': מאי טעמא דייקי ומחתמי: רבי חנינא בן אנטיגנוס וכו': אמר רב יהודה אמר שמואל בחיילות של בית דוד אמר רב יוסף מאי קרא [דברי הימים א ז-מ] והתיחשם בצבא במלחמה וטעמא מאי אמר רב יהודה אמר רב כדי שתהא זכותן וזכות אבותם מסייעתן והאיכא [שמואל ב כג-לז] צלק העמוני מאי לאו דאתי מעמון לא דיתייב בעמון והאיכא [שמואל ב כג-לט] אוריה החתי מאי לאו דאתי מחת לא דיתייב בחת והאיכא [שמואל ב טו-יט] אתי הגיתי וכי תימא הכי נמי דיתייב גת והא אמר רב נחמן אתי הגיתי בא ובטלה ועוד אמר רב יהודה אמר רב ארבע מאות ילדים היו לו לדוד וכולם בני יפת תואר היו וכולם מסתפרים קומי ומגדלים בלורית היו וכולם יושבים בקרוניות של זהב והיו מהלכים בראשי גייסות והן הן בעלי אגרופים של בית דוד דאזלי לבעותי עלמא:

רש"י מוקי לה בלוייה וישראלית. כדקתני מתניתין מוסיפין עליהן עוד אחת: מי לימא פליגא. אמתניתין: מאי מוסיפין עוד אחת. דקתני מתני': זוג אחת. שפי אמהות: זו דכרי ר"ת. סהם מתניתין למכרין דיקיה: כשקרא עליו ערער. א"כ דיקיה אלף אם קראו עליה שני עדים שזך של פסול ולא שמעידים עדות גמורה אלף יליאת קול וכיון דקרא עליה ערער אמאי פליגי רבנן: מאן דמתני הא. משמיה דרב: לא מתני הא. ואמרנא וניהו רב יהודה ורב חמא אליבא דרב: כרין לבדוק אחריה. אפי' לרבנן: שסם היו יושבים. כלשכת הגזית היו יושבים סנהדרין מתמיד של שחר עד תמיד של בין הערבים ומייחסים את הכהנים והלוויים להבדיל פסולים מן העבודה ומן הדוקן: מכל מום. פסול יוחסין ובסנהדרין קאמר או גזולה או קטנה אבל דיינין בעלמא לא כלקמין: עמד. מיוחסין כמותן: דלמא משום סנינה. סנהדרין שפחותה שנה הארכו להיות מיוחסין משום סנינה על שם נבואה נאספו שם כלכתיב (במדבר יא) ואכלתי מן הרוח וגו' אבל סנהדרין שהן לזון כגון סנהדרי דיתרו חזקן משה לא: ונאפו אחך. גרסינן ולא גרס במשע העם אלף סנהדרין דיתרו קאי והקל מעליך ונאפו אחך: שטרתי הרבים. דיינין בעלמא שאינו ממנין עשירים ושכך של סנהדרי קטנה: בירושלים. היו מקפידין על כל דייניהם לייחסין: ממשכנין. נוטלי' משכונות על דקה שפסקו עליו ואינו נותן: ואפי' בערב שבת. שהאלם טרוד ומתוך כך מריבין עמון ומבזין אותו: כל משומיה. מריבויא דמשמעות דקרא קאי יליף משום תשים מקרב אחיך תשים כל משימות ואפי' סנהדרי קטנה: במילי דשמיא. בגבאי דקה ובקולותיה וחלוקתה וסדר מהורגמנין ומפטרין: במילי דמתא. שאר כרכי כבור לבדוק הרשות לטורחיה לכריח לאגלי גפאל: לאשכרי. כמו לחור להם מנוחה (במדבר י) אחר בית משרי: מוטפל בהו. מתעסק בהם לכבדם ולהשיבם בקריה: ריש כורי. ממונה על המדות לשון לתך וכו': גרגותא. להשקות בית השלחין פעמים שהם של רבים וממנים שטר עליו שלא יסקה איש ביומו של חבירו: בחיילות של בית דוד. שהיו באים בחלוקה חשך בחשך וחוזרין חלילה והוא לשון איסטריטא וכותבין בשמות משפחת פלוני ופלוגי בחשך פלוני והיו זכרין לייחסין מכל מום כדמפרש שהסיעים זכות אבותם במלחמה: והו ליכא. ל"ג: צלק העמוני. בראשי גבורים אשר לדוד נמנה: דלחוי מעמון. ונתגייר אלמא לא הקפיד על הגרים: והא אמר רב נחמן. במס' עבודה זרה (דף מז). בלא אחי הגיתי שהיה עובד כוכבים ופטלה לעבודת כוכבים של עטרת מלכא והוא שם שקורין עמונים: ילדים. בחורים היו לדוד בחיילותיו ולא היו בניו: בני יפת תואר. נשים שלחן אנשי ישראל במלחמה כלכתיב (דברים כא) והבאתה אל תוך ביתך ומתוך כך היו נוהגים כמשפט העובדי כוכבים: מספרים קומי ומגדלי בלורית. מאחורי ערסם: לבעותי עלמא. אבל לא היו יורדין בתוך המלחמה עם ישראל: (רש"י)

תוספות אין בודקין מן המזבח ולמעלה כו'. ואם תאמר אמאי לא קתני אין בודקין משטרות ולמעלה דהא אמרינן בפ"ב דכתובות (דף כד): מעלים משטרות ליוחסין וי"ל דאין זה רבותא דהא עדות מעליא הוא וא"ת ניתני נמי אין בודקין מנשיאות כפים ולמעלה ומתרומה ולמעלה כדאמר בפרק ב' דכתובות (שם) מעלין מתרומה ליוחסין ויש לומר דגם זה אינו רבותא כיון דלא שייך אלא בכהנים אבל הא [זתנן] אין בודקין מן המזבח ולמעלה רבותא הוא דמייירי אפילו בעבודות הכשרות בזרים כגון שחיטה או הפשת אע"ג דשחיטה כשרה בנשים ובעבדים היינו דיעבד אבל לכתחילה לא עבדי כי אם כשרים מיוחסין: והקל מעליך ונאפו אחך. ה"ג רש"י ול"ג במשא העם שהרי גבי שכינה כתיב כן והאי קרא דהכא כתיב ביתרו ולא כתיב ביה במשא העם: (תוספות)

דף **עז** **א**

מתני' בת חלל זכר פסולה מן הכהונה לעולם ישראל שנשא חללה בתו כשירה לכהונה חלל שנשא בת ישראל בתו פסולה לכהונה רבי יהודה אומר בת גר זכר כבת חלל זכר רבי אליעזר בן עקיבא אומר ישראל שנשא גיורת בתו כשירה לכהונה וגר שנשא בת ישראל בתו כשירה לכהונה אבל גר שנשא גיורת בתו פסולה

לכהונה אחד גר ואחד עבדים משוחררים אפי' עד' דורות עד שתהא אמו מישראל ר' יוסי אומר אף גר שנשא גיורת בתו כשירה לכהונה: **גמ'** מאי לעולם מהו דתימא מידי דהוה אמצרי ואדומי מה להלן לאחר שלשה דורות אף כאן נמי לאחר שלשה דורות קא משמע לן: ישראל שנשא חללה: מנא הני מילי אמר ר' יוחנן משום ר' שמעון נאמר כאן [ויקרא כא-טו] ולא יחלל זרעו בעמיו ונאמר להלן [ויקרא כא-ד] לא יטמא בעל בעמיו מה להלן זכרים ולא נקבות אף כאן זכרים ולא נקבות אלא מעתה בתו של כ"ג תישתרי מי כתיב בנו זרעו כתיב לא יחלל זרעו בעמיו בת בנו תישתרי כתיב לא יחלל זרעו מקיש זרעו לו מה הוא בתו פסולה אף בנו בתו פסולה בתו תיתסר אם כן גזירה שוה מאי אהני ליה: חלל שנשא בת ישראל בתו פסולה: הא תנא ליה רישא בת חלל זכר פסולה מן הכהונה לעולם אידי דתנא רישא ישראל שנשא חללה תנא נמי סיפא חלל שנשא בת ישראל מתניתין דלא כרבי דוסתאי בן יהודה דתניא רבי דוסתאי בן יהודה אומר כשם שבני ישראל מקוה טהרה לחללות כך בנות ישראל מקוה טהרה לחללים מאי טעמיה דר' דוסתאי בר' יהודה אמר קרא לא יחלל זרעו בעמיו בעם אחד הוא דמיחלל בשני עממים אינו מיחלל תנו רבנן לא יחלל זרעו אין לי אלא זרעו היא עצמה מנין אמרת קל וחומר מה זרעו שלא עבר עבירה מתחלל היא שעברה עבירה אינו דין שמתחללת הוא עצמו יוכיח שעבר עבירה ואין מתחלל מה להוא שכן אין מתחלל בכל מקום תאמר בהיא שמתחללת כ"מ"ב ואם נפשך לומר אמר קרא לא יחלל זרעו לא יחולל זה שהיה כשר ונתחלל מאי אפך נפשך לומר וכי תימא איכא למיפרך מה לזרעו שכן יצירתו בעבירה אמר קרא לא יחלל לא יחולל זה שהיה כשר ונתחלל תנו רבנן איזו היא חללה כל שנולדה מן הפסולים מאי הפסולים מאי פסולים אילימא פסולים לו הרי מחזיר גרושתו דפסולה לו ובגיה כשרים דכתי' [דברים כד-ד] תועבה היא היא תועבה ואין בניה תועבים אמר רב יהודה הכי קאמר איזו היא חללה כל שנולדה מן פסול כהונה נולדה אין לא נולדה לא הרי אלמנה וגרושה זונה דלא נולדה וקא הויא חללה אמר רבה"ק איזו חללה מוזכרת שלא היה לה שעת הכושר כלל כל שנולדה מן פסול כהונה מאי מוזכרת אמר רב יצחק בר אבין ה"ק איזו היא חללה שעיקרה מדברי תורה ואין צריכין לפרש מדברי סופרים כל שנולדה מן פסולי כהונה ת"ר אלמנה אלמנה אלמנה אינו חייב אלא אחת גרושה גרושה אינו חייב אלא אחת [ויקרא כא-יד] אלמנה וגרושה וחללה זונה בזמן שהם כסדר חייב על כל אחת ואחת זינתה ונתחללה ונתגרשה ונתארמלה אינו חייב אלא אחת אמר מר אלמנה אלמנה אינו חייב אלא אחת האי אלמנה היכי דמי אילימא שבא על אלמנת ראובן ועל אלמנת שמעון ועל אלמנת לוי אמאי אינו חייב אלא אחת

רש"י מחני' בת חלל זכר. ודוקא נקט דקתני ואזיל דבת חללה שגשגת לישראל כשירה לכהונה: לעולם. בת בנו ובת בן בנו עד סוף כל הדורות של חללים זכר בן זכר בת האחיון פסולה כבת הראשון אבל בת בתו מישראל כשרה לכל חמירא בת חלל מחללה דלמרי' בזה של חללה מישראל כשירה לכהונה: ישראל שגשגת חללה בתו כשירה לכהונה. וטעמא ליה בנמרצא דדוקא ישראל אבל כהן שגשגת חללה בתו חללה הגולה בציאת איסור כהונה היא חללה חלל שגשגת בת ישראל בתו פסולה. בגמ' פריך הא תנא ליה ירשאה: בת גר זכר. ואפי' מישראלית כבת חלל זכר ופסולה לכהונה אבל בת גיורת מישראל כשירה וטעמא דכחולו היא תנאי דפליגי בגיורת מפרש בגמ': ר' אליעזר בן יעקב אומר כו'. לית ליה האי דינא דלקמן (דף עה). דהא קדמי' דכחולו לא פריך דהיינו דומיא דשש' ביה דל חמור ואין חומר שגשגת שיהא שיהא ואיכא למ"ד בעלמא (מכות דף ז'): דל חמור לא פריך ומיהו גר שגשגת גיורת בתו פסולה דבעי' מזרע בית ישראל כדמפרש בגמרא: גמ' מה להלן. לענין טומאה הזכרים הוזהרו עליה ולא נקבות דכתיב בני אהרן ולא נקבות אהרן: אף. בפסולי חללות זכרים נפסלו ולא נקבות: בתו של כ"ג. מן האלמנה הישחרי דהא אמרי' נקבות מותרות: זרעו כתיב. ואפי' נקבות וכי אהני גזירה שיהא נכח בתו אהני: בת בנו. חלל הישחרי דהני ליה גזירה שיהא נכח ולא אפיק קרא אלף זרעו זרעו חכר הנקבות מג"ש: זרעו. האב והזרע הוזכרו בחיבה זו והיינו הקיסא: בת בתו. חללה הישחרי מהך הקיסא: כגם שני ישראל מקוה טהרה לחללות. להקפיד את ביה ממנו לכהונה כך נקבות ישראל מקוה טהרה לחללים להקפיד את בתו ממנו לכהונה: בעמיו. מדלח כתיב בעממיו משמע שאין זרעו מחלל את בתו אלף כשהוא ואשתו מעם אחד ששניהם חללים: היא עממה מנין. שהאלמנה מתחללת בציאתו מן התרומה ומן הכהונה ללקוח כהן הדיוט הבא עליה אחריו משום חללה: היא שעברה עברה. דכתיב לא יקחו להזאיר אשה על ידי האיש בדימות כפי' יא מותרות (דף פז): ואין מתחלל. דהא לא יחלל זרעו כתיב ולא את עצמו דתנן (בבבבב דף מה) הגשגת נשים בעברה פסול עד שידור הנאה וכי הדירה ממנו עובד עבודה: מה להוא שאין מתחלל כפי"מ. אפילו בל' על השפחה ועל הזונה האמר בל' אשה שגשגת כפי"מ שאם בל' עליה כתיב חלל תהיו ממזר פסולה כדלמרי' לעיל (דף עז): ונפקא לן בדימות (דף סח). מן וכת כהן כי היה לאיש זר כיון שגשגתה פסול לה פסלה והואיל ונפסלה בשאר ציאות איסור תיפסל אף כהן: ואם נפסל זומר. שום השוגה על ק"ו זה ותבא להבשירה הכי כך מקרא מן התורה שהיא מתחללת דכתיב ולא יחלל עיקר חילול האומר כהן משמע בציאת עממה שהיתה כשרה ונתחללה אבל זרעו מעיקרו הוא נפסל ואין זה לשון חילול: מאי ואם נפסל זומר. מה היה לנו להשיב על ק"ו דלמרי' לפרש קרא: הכי קא קשיא ליה. וכי תימא מעיקרא דדינא דמייחית היא עממה מק"ו מזרעו שגשגת עברה ונתחללה איכא למיפדך מה לזרעו כו': אי נימא פסולה לו. ואפי' הוא ישראל אם בציאתו בעברה שאינו של ממזרת היא הולד חלל: והיינו מחזיר גרושה. כשגשגת לאחר דפסולה דכתיב (דברים כד) לא יוכל בעלה וגו': ובניה כשרים. בתו כשרה לכהונה אם ישראל הוא: היא חובבת. כלומר בעונש עברה: והיינו אלמנה. לכ"ג וגרושה לכהן הדיוט שמתחללת בציאתו וכן זונה מביאת פסולין שגשגת עליה כהן הדיוט נקראת חללה ללקוח עליה משום חללה דכל איסור כהונה עושה אותה חללה בציאתו: מוזכרת. מפרש לקמן: ה"ק איו היא חללה. המוזכרת בתורה שעיקרה ממשמעות המקרא שכתב חללה לא יקחו ואין לריבין לפרש מידי סופרים דמקרא נפקא בהדיא: כל שגולדה מאיסור כהונה. דתסם חלל היינו ולד פסול לכהונה מדכתיב ולא יחלל זרעו אבל חללה הגעשית חללה ע"י ביה הורכבו לדרוש בה מקראות כגון זו שהיתה כשרה ונתחללה: אלמנה אלמנה חלמה. בל' על חלמה שיש בה שלש שמות של חלמה: אינו חייב אלף אחת. לקמן מפרש לה: כסדר. כסדר הזה שנתחלמה חילמה ונשאת לשני וגירשה ונשאת לכהן ונתחללה ואח"כ נבעלה לאחר מן הפסולים או לקרובים בעילת זנות ונעשית זונה דמפסולי כהונה חללה איכא זונה ליכא ומשאר איסורים זונה היא חללה לא היא חללה: זונה. מקרובים או ממזרי: ונתחללה. שגשגת עליה כהן ועשאה חללה שהיתה אסורה עליו משום זונה: אינו חייב אלף אחת. לקמן מפרש טעמא: (רש"י)

תוספות [וב' איכא למיפדך מה לזרעו שכן יצירתו בעבירה כו'. תימה אמאי לא אמרינן נבעלה לפסול לה יוכיח שאין יצירתה בעבירה ופסול ואי פרבת מה לנבעלה לפסול לה שכן זר אצלה מעיקרא זרעו יוכיח וחזר הדין וכו' ושמה אין כאן צד השוה או יש שום פירכא. ת"י:] (תוספות)

ב - עז דף

הרי גופין מוחלקים הרי שמות מוחלקים אלא שבת על אלמנה אחת שלש ביות היכי דמי אי דלא אתרו ביה פשיטא דאינו חייב אלא אחת אלא דאתרו ביה אכל חדא וחדא אמאי אינו חייב אלא אחת והתנן נזיר שהיה שותה יין כל היום כולו אינו חייב אלא אחת אמרו לו אל תשתה אל תשתה והוא שותה חייב על כל אחת ואחת לא צריכא שבת על אלמנת ראובן שהיתה אלמנת שמעון שהיתה אלמנת לוי מהו דתימא הרי שמות מוחלקים קמ"ל גופים מוחלקים בענין וליכא [ויקרא כא-ד] אלמנה וגרושה וחללה זונה האי תנא מאי קסבר אי קסבר איסור חל על איסור איפכא נמי ואי קסבר אין איסור חל על איסור אפילו כסדר הזה נמי לא אמר רבא האי תנא איסור חל על איסור לית ליה איסור מוסיף אית ליה אלמנה אסורה לכהן גדול ושיריא לכהן הדיוט היא לה גרושה מיגו דאיתוסף לה איסורא לגבי כהן הדיוט איתוסף לה איסורא לגבי כהן גדול ועדיין שריא למיכל בתרומה היא לה חללה מיגו דאיתוסף איסורא למיכל בתרומה איתוסף איסורא לגבי כהן גדול אלא זונה מאי איסור מוסיף אית בה אמר רב חנא בר רב קטינא הואיל ושם זנות פוסל בישראל תני תנא קמיה דרב ששת כל שהוא [ויקרא כא-ד] ביקח הרי הוא [ויקרא כא-ד] בלא יקח כל שאינו ביקח אינו בלא יקח פרט לכהן גדול שבת על אחותו אלמנה אמר ליה דאמר לך מני ר' שמעון היא דאמר אין איסור חל על איסור דתינא רבי שמעון אומר האוכל נבילה ביום הכפורים פטור דאי רבנן הא אמרי איסור חל על איסור אפי' תימא רבנן כי אמרי רבנן איסור חל על איסור ה"מ איסור חמור על איסור קל אבל איסור חמור לא חילל איכא דאמרי הא מני רבנן היא דאמרי איסור חל על איסור וכי אמרי רבנן איסור חל על איסור הני מילי איסור חמור על איסור קל אבל איסור קל על איסור חמור לא חילל דאי ר"ש השתא איסור חמור על איסור קל לא חילל איסור קל על איסור חמור מביעיא מהו דתימא איסור כהונה שאני קמ"ל אמר ליה רב פפא לאבבי ישראל הבא על אחותו זונה משוי לה חללה משוי לה או לא משוי לה מי אמרינן קל וחומר מחייבי לאוין הוא חללה מחייבי כריתות לא כל שכן או דילמא אין חללה אלא מאיסור כהונה אמר ליה אין (איסור) חללה אלא מאיסור כהונה בלבד אמר רבא מנא הא מילתא דאמור רבנן אין חללה אלא מאיסור כהונה דתינא לא יאמר גרושה בכהן גדול ותיתי בקל וחומר מכהן הדיוט ואנא אמיינא השתא לכהן הדיוט אסורה לכהן גדול מביעיא למה נאמרה כשם שחלוקה גרושה מזונה וחללה בכהן הדיוט כך חלוקה בכהן גדול פשיטא מיגרע גרעה אלא כשם שחלוקה גרושה מזונה וחללה בכהן הדיוט כך חלוקה גרושה מזונה וחללה בכהן גדול חללה למה נאמרה אין חללה אלא מאיסור כהונה זונה למה נאמרה נאמר כאן זונה נאמרה להלן זונה מה כאן זרעו חולין אף להלן זרעו חולין אמר רב אשי הילכך כהן הבא על אחותו

רש"י נזיר שהיה שותה וכו'. וכל הני חייב במלקות קא מייירי: לא צריכא. שבת ביה אחת על אלמנת ראובן שהיתה וכו': איסור מוסיף אית ליה. שהוא חל על איסור כשהאיסור השני מוסיף עליה לזכרה במה שהיתה מותרת לו ממדת איסור ראשון אית ליה שהוא חל אע"פ שהיתה אסורה לו ממדת איסור ראשון להתייב שחיס הילכך בזמן שהן כסדר יא בטובן איסור מוסיף כדמפרש ואזיל אלמנה לא היה אסורה לכהן הדיוט: נאמרה מנו דליתוסף עלה. ממדת שם גרושה איסור אלף הדיוט

שהיתה מותרת לו: איתוסף זה איסור גרושה אלל כ"ג. ואע"פ שאסורה לו כבר ומיחייב שחסי: למיכל בתרומה. אם בת כהן היא: מנו לאיתוסף זה איסור. משום חללה למיכל בתרומה כליפיון מלא יחלל דנתחללה מקדושה: איתוסף זה איסור לגבי כ"ג. ללקות אף משום חללה: מאי איסור מוסף אית זה. כמה נאסרה משום זה קלא נאסרה קודם לכן: והאילן נאסר זנות פוסל אפי' בישראל. כגון אם זינתה תחתיה נאסרה על בעלה הכא נמי אע"ג דהאי זנות לאו אחת בעלה הוא מיהו קס זנות אשכחן בינה מוסף בעלמא: כל שהיא זינתה. והוא אשה בזהויה יתח וסמך ליה אלמנה וגרושה וחללה זונה לא יתח כל שאתה קורא בה פהאיה בתולה יתח דלרואיה כ"ג יאנו בכל יתח אם יתה אלמנה: פרט לכ"ג וכו'. שאינו לוקה עליה משום איסור כהונה אלא משום איסור אחותו: פטור. מכרת דלא אחי איסור יום כפורים ומיחל לאיסור נביאה דקדים אם נתחבלה מערב יום כפורים הרי קדם איסור נבלה ואם נתחבלה ביום כפורים אפי' הני אסורה היתה עליו מבערב משום אכר מן החי: איסור חמור על איסור קל. יום כפורים שהיא בכרת על איסור נביאה שהיא בכלא: אבל איסור קל כו'. כגון אלמנה לכהן גדול על איסור אחותו שהיא בכרת: ואיכא דלמרי הא מני. דליטריך ליה למיכא דלא ליחול איסור אלמנה לכ"ג על איסור אחותו: רבנן היא. דלמרי איסור חל על איסור היכך איטריך ליה למיכא דה"מ איסור חמור על איסור קל אבל קל על חמור לא חייל: איסור כהונה שאני. שריבה בהן הכהונה מנאות יתרות היכך אפילו קל על חמור דעלמא ליחול קא משמע לן: זונה משוי ליה. פשיטא ליה דזונה משוי ליה דלא נבעלה בעילת פסול ואסורה לכהן משום זונה אלא הא מיעביד ליה חללה מי משוי ליה ללקות כהן עליה משום חללה או לא: לכ"ג מיעביד. מהדיוטותו נאסרה עליו: קס שחלוקה גרושה מזונה וחללה. האמורות אלל כהן הדיוט שייחד ליה לאו לעצמה ואשה גרושה מאיפה לא יתח (ויקרא כ"ג) ללמך שאם זונה וחללה היא לוקה עליה אף משום גרושה כך חלוקה כהן דכ"ג אע"פ שנאמרו (לו) בו בלאו אחד: פשיטא מיגרע גרע. בתמיה וכו' מפני שנעשה כ"ג נתמעטה קדושתו הלא מהדיוטותו נחלקה עליו לשני לאוין: כך חלוקה אלמנה מגרושה כו'. שאם היתה אלמנה וגרושה וחללה זונה חייב על כל אחת ואחת והאי דנקט תנא לפלוגי אלמנה לחודה ולא איטריך לפלוגי חללה מזונה משום דחללה דמוחלקת מזונה מכהן הדיוט קים לן דגלי בגרושה וה"ה בחללה אבל אלמנה דאיתוסף כ"ג ולא מצינו בה שנתחלקה איטריך ליה למיכא: חללה למה נאמרה. הרי אסורה לכהן הדיוט לומר לך אין חללה אלא מאיסור כהונה מקרא יהיה דרש' דהאי דהדר כתבה להכי כתבה לומר שחלמה מסדר האמור חללה אחר אלמנה וגרושה שאין איסורין נוהג אלא ככהניס ולא כתבה אחר זונה שאינו קס זנות פוסל בישראל לומר לך שאין נקראת חללה אלא מביאת פסול כהונה לבדה ולא מביאת איסור גוהא אף בישראל: וגמרא להבן. בכהן הדיוט: מה כאן. כ"ג זרעו חולין דכתיב לא יחלל: היכך. והאילן ואין חללה אלא מאיסור כהונה: כהן. הדיוט או כ"ג קבא על אחותו פנויה: (כ"ג)

תוספות הרי גופים מוחלקים ושמות מוחלקים. נראה דבכדי נקט שמות מוחלקין שהרי בא על שלשה נשים נדות בהעלם אחת חייב על כל אחת ואחת ואע"פ שהן שם אחד כלומר שכולן נשים לאיש אחד כדמפרש [בבביתות פ"ג] (דף טו.) אלא האי דנקט ג' אלמנות של ג' בני אדם לאו דוקא דה"ה ג' אלמנות של אדם אחד וכן משמע מדמשני אלא שבא על אלמנה אחת ג' ביות ולא משני שבא על שלשה אלמנות של אדם אחד מכלל דכה"ג חייב שלשה: פרט לכ"ג שבא על אחותו אלמנה. תימה מאי קאמר בסמוך דרבי שמעון לית ליה איסור חל על איסור אימא דאיסור חל על איסור דאיתוסף חל על איסור מוסף אית ליה והאי איסורא מוסף הוא גבי אחותו שהרי מעיקרא היה האיסור משום אחותו וכשתאלמנה איתוסף בה איסור אלמנה [דהוי איסור מוסף לגבי משוח מלחמה שאינו אחיו וכל הנשים האסורות לכ"ג אסורות אף למשוח מלחמה] וי"ל דאיתא בבביתא אחרת. דרבי שמעון אפילו איסור מוסף לית ליה א"ש יש לומר דהכי מיייתי כיון דר"ש לית ליה איסור חל על איסור ואע"ג דהוי איסור חמור על איסור קל כי היהא דאזכר נביאה ביום הכפורים דלא חל איסור יום הכפורים שהיא בכרת על איסור נבלה שהיא בלאו הכי אית לן למימר דלית ליה איסור מוסף באיסור קל על איסור חמור כי ההיא חמור כי ההיא דכ"ג שבא על אחותו אלמנה: (תוספות)

דף   עח   -   א

זונה משוי ליה חללה לא משוי לה חזר ובה עליה עשאה חללה אמר רב יהודה כהן גדול באלמנה לוקה שתיים אחת משום [ויקרא כא-ז/ד] לא יחלל וליקוי נמי משום [ויקרא כא-טו] לא יחלל זרעו בשלא גמר ביאתו מתיב רבא אלמנה וגרושה לוקה משום שני שמות מאי לאו שני שמות ותו לא לא שני שמות על זה ושני שמות על זה אי הכי אימא סיפא גרושה וחלוצה אינו חייב אלא על אחת ה"ק אינו חייב אלא על אחת ולעולם שני שמות וחלוצה דרבנן והתניא גרושה אין לי אלא גרושה חלוצה מנין תלמוד לומר ואשה מדרבנן וקרא אסמכתא בעלמא אמר אביי קידש לוקה בעל לוקה קידש לוקה משום לא יקח בעל לוקה משום לא יחלל רבא אמר בעל לוקה לא בעל אינו לוקה משום דכתיב לא יקח ולא יחלל מה טעם לא יקח משום לא יחלל ומודה אביי במחזיר גרושתו שאם קידש ולא בעל שאינו לוקה [דברים כד-ד] לקחתה להיות לו לאשה אמר רחמנא והא ליכא ומודה רבא בכהן גדול באלמנה שאם בעל ולא קידש שלוקה ולא יחלל זרעו בעמיו אמר רחמנא והרי הוא חילל ושניהם מודים במחזיר גרושתו שאם בעל ולא קידש שאינו לוקה דרך ליקוחין אסרה תורה: רבי יהודה אומר בת גר זכר כבת חלל: תניא רבי יהודה אומר בת גר זכר כבת חלל זכר והדין נותן מה חלל שבא מטפה כשרה בתו פסולה גר שבא מטפה פסולה אינו דין שבתו פסולה מה לחלל שכן יצירתו בעבירה כהן גדול באלמנה יוכיח שאין יצירתו בעבירה בתו פסולה מה לכהן גדול באלמנה שכן ביאתו בעבירה חלל יוכיח וחזר הדין לא ראי זה כראי זה הצד השווה שבהן שאינן ברוב הקהל אף אני אביא את הגר שאינו ברוב הקהל ובתו פסולה מה להצד השווה שבהן שכן יש בהם צד עבירה לא תימא כהן גדול באלמנה יוכיח אלא אימא מצרי ראשון יוכיח מה למצרי ראשון שכן אינו ראוי לבא בקהל חלל יוכיח וחזר הדין לא ראי זה כראי זה הצד השווה שבהן שאינן ברוב קהל ובתו פסולה אף אני אביא את הגר שאינו ברוב קהל ובתו פסולה מה להצד השווה שבהן שכן מוסלים בביאתם ורבי יהודה גר נמי פוסל בביאתו ומייתי לה במה הצד מהאי דינא: ר' אליעזר בן יעקב אומר גר: תניא רבי שמעון בן יוחי אומר גירות פחותה מבת שלש שנים ויום אחד כשרה לכהונה שנאמר [במדבר לא-יח] וכל הטף בנשים החיו לכם והלא פינחס היה עמהם ורבנן החיו לכם לעבדים ולשפחות וכולן מקרא אחד דרשו [יחזקאל מד-בב] אלמנה וגרושה לא יקחו להם לנשים כי אם בתולות מזרע בית ישראל רבי יהודה סבר עד דאית כל זרע מישראל רבי אליעזר בן יעקב סבר מזרע ואפילו מקצת זרע רבי יוסי סבר מי שנזרעו בישראל רבי שמעון בן יוחי סבר מי שנזרעו בתוליה בישראל אמר ליה רב נחמן לרבא

כ"ג זונה משוי ליה. ללקות כהן הבא עליה עוד משום זונה שהרי נבעלה בעילת זנות מאסור ליה: חללה לא משוי ליה. ואין כהן שני הבא עליה לוקה משום חללה: חזר ובה עליה. הוא או כהן אחר עשאה חללה שהרי אסורה לו משום זונה שאינו נוהג אלא ככהונה: כ"ג באלמנה כו'. וה"ה לכהן הדיוט בגרושה וחללה דהא מיגרמא גמירי מהדדי מה כאן זרעו חולין אף להבן זרעו חולין הלכך בכהן הדיוט נמי איכא לא יחלל: לא יתח. משום קידושין וביבאה שלאחר קידושין הוא דקאמר לוקה שחסי: משום לא יחלל. שחילל אותה: וליקוי נמי. משום חילול זרעו: בשלל גמר ביאתו. דליכא חילול זרעו אבל היא נתחללה בהערה כדתן ביבמות (דף נג): אחד המערה ואחד הגומר קנה ולא חילק בין ביאה לביאה: אלמנה וגרושה. בה על אלמנה שהיא גרושה: משום שני שמות. משום אלמנה ומשום גרושה: שני שמות על זה כו'. ודאי שני שמות דקתני גרושה ואלמנה קאמר ומיהו על כל אחת לוקה שחסי משום לא יקח ומשום לא יחלל: אלא על אחת. על סם גרושה הוא חייב על כל חובבים התלוים בה אבל על חלוצה לא דחלוצה לאו דאורייתא אלא דרבנן: קידש. כ"ג או כהן הדיוט אחת מן הפסולות האמורות בענין: לא יקח. קידושין משמע שהן הקונים אותה: בעל

זקקה. בעל אחר קידושין זקקה שהיא לא בעל אינו זקקה אפי' אחת: ומודה רבני. אע"ג דמחייב מזקות אקידושין באיסור כהונה הכא הוא דכל חד וחד לאו באפי' נפשי ולא הלה הכהונות את זה בזה בפירוש אבל ישראל המחזיר גרושתו משגשגת לאחר ונחאזמלה או נהגשה אע"ג דכתיב לא יוכל לשבוע לקחתה דהיינו אזהרה שלא יקדשה מודה הוא דלית זקקה עד שיבעל דבהדיא תלה רחמנא קידושין בביאה: לקחתה להיות לו לאשה. לכיוון דקחה הוא קידושין להיות לו לאשה אקדשה על ביאה קדמה: ומודה רבא. אע"ג דבעי באיסור כהונה תרתי זקקא ביאה אחר קידושין הוא דבעי לקידושין לחודיהו לא לזקא: אבל בעל ולא קידש. מודה הוא שהבעילה אינה תלויה בקידושין ולא יחלל אמר רחמנא והרי חילול: וגינהם מודים במחזיר גרושתו. אע"פ שלדברי שניהם כהן בפסולתו לו זקקה על ביאה בלא קידושין מודים הם בישגשגת המחזיר גרושתו משגשגת שאם בעל ולא קידש שאינו זקקה: ה"ג דרך ליקוחין אסרה תורה. על הביאה לא פרט לאו אלא על ידי ליקוחין ללא יוכל לשבוע לקחתה כתיב: בתו פסולה. כדאמרן לעיל (דף עז). מקיש זרעו לו מה הוא מחלל זרעו אף בנו מחלל זרעו: יאירחו בעבירה. שנתעברה אמו באיסור אבל עובר כוכבים בעובדת כוכבים אין עיבורו באיסור: שכן ביאתו בעבירה. באלמנה זו לפיכך בת הגולדה מהן פסולה לכהונה שהרי יאירחה בעבירה האמר בגר שגשגת ישראלית שביאתו בהיתר: חלל יוכיח. שגשגת ישראלית שאין ביאתו בעבירה: שאינו ברוב הקהל. שחלוקין משאך קהל שזה יאירחו בעבירה וזה ביאתו בעבירה: אף אנו אביא גר שאינו ברוב הקהל. שגשגת מטפה פסולה: מזרי ראשון. שגשגת מזרית ראשונה שאין יאירחו בעבירה ולא ביאתו בעבירה וזכו פסולה דהא שניה היא ורחמנא אמר דור שגשגת: שאינו ברוב הקהל. שזה יאירחו בעבירה וזה אינו ראוי לבא בהלל וגר אינו ברוב הקהל שגשגת מטפה פסולה: פוסלין בביאתו. את אשה מן הכהונה כדתיבא לעיל בפירוקין (דף עז): ע"ג ט' שנים ויום א' גר עמוני ומואבי כו' האמר בגר שאינו פוסל בביאתו: מהאזי דינא. מה חלל שגשגת מטפה כשרה פוסל גר שגשגת מטפה פסולה לכ"ס כו': ר"ש כו'. הרי ארבע מחלוקות בדבר לכ"ו ג' בת זכר פסולה ואפי' נשא ישראלית לכו' אלוהיזר או איכא כד אחד ישראל מכשיר ומיהו גר וגירות בתו פסולה וכו' יוסי אפי' גר שגשגת גירות בתו כשרה ומיהו הורחה ולידתה בקדושה בעי וכו' שמעון אפי' גירות עממה מכשיר ובלבד שלא תהא לרזיה כביאה בגירותה דתפוק לה מכלל זונה: והרי פינחס היה ביניהם. בין היואחזים למלחמת מדין שנאמר להם המקרא הזה: כל זרע. כלומר כל עיקר הקרוי זרע היינו מן האב לאפוקי בת גר זכר: מקלת זרע. אפי' זרע כחוש כגון מן הגר אם שגשגת ישראלית: מי שנזרעו בישראל. שהאח הורחה בקדושה: מי שנזרעו בחוליה בישראל. שגמחו וגמרו בחוליה משבחה לכלל ישראל דהיינו כשנעשית בת שלש גמרו בחוליה לביאה שאם תבעל מכלל ואילו אינו חזרין אבל קודם שלש כל שעה הם חזרין ומומחים ובאין והכי דריש לקרא בחולות מזרע בית ישראל בחול' שלה יהו מזרע גידולי יהודי: (כ"ט)

תוספות מ"ט דרך ליקוחין אסרה תורה. פי' דלא יוכל בעלה הראשון לשבוע לקחתה כתיב ה"ג בקונט' ול"ג דרך הויה אסרה תורה לפי דמהאי קרא דהויה מפי' לעיל דבעי ביאה להתחייב המחזיר גרושתו והשתא הויה מפי' מינה שאין חייב במחזיר גרושתו אלא א"כ קידש ושמא י"ל דנוכל לגרוס דרך הויה אסרה תורה לפי דלעיל דריש ליה מלאשה דמשמע דרך לאישות דהיינו ביאה והכא דריש מלהיות דמשמע הויה שהן קידושין: ורבי יהודה גר נמי פוסל בביאתו ומייתי לה במה הצד. דחלל ומצרי ראשון וא"ת לר' יוסי אמאי מכשיר במתני' בת גר הוה לן למיפסל במה הצד שבהן דחלל ומצרי כמו רבי יהודה וצ"ל דקסבר רבי יוסי אין זו הצד השוה למילף מיניהו פסול לבת גר שהרי בת חלל אינה פסולה לקהל ישראל ובת מצרי ראשון פסולה לבא בקהל ולא שייך למימר הצד השוה שבהן שאינו ברוב הקהל ובתו פסולה כיון שאין פסול בנות שוה ועוד דזקק הוא לומר ולפרש שאינו ברוב קהל היינו שבאחד מהם ש' צד עבירה ובאחרת הוא פסול לבא בקהל דאין סברא לומר כן דהא אין שוין: (במה הצד בהאי דינא. קשיא לר"י דהא לא שייך פסול ביאה גבי מצרי אלא כשנשא בת ישראל דאי במצרית כבר היא פסולה ואיכא למיפרך מה להצד השוה שבהן) שכן יש בהן צד עבירה כדלעיל כו': ת"י (תוספות)

דף עח - ב

האי קרא רישא בכהן גדול וסיפא בכהן הדיוט אמר ליה אין וכתב קרא הכי אמר ליה אין דכתיב **[שמואל א ג]** ונר אלהים טרם יכבה ושמואל שוכב בהיכל ה' והלא אין ישיבה בעזרה אלא למלכי בית דוד בלבד אלא נר אלהים טרם יכבה בהיכל ה' ושמואל שוכב במקומו **[יחזקאל מד-כב]** והאלמנה אשר תהיה אלמנה מכהן יקחו מכהן אין מישראל לא הכי קאמר מכהן יקחו משאר כהנים יקחו תניא נמי הכי מכהן יקחו משאר כהנים יקחו רבי יהודה אומר מן המשיאים לכהונה יקחו רבי יהודה לטעמיה דאמר בת גר זכר כבת חלל זכר כל שאתה נושא בתו אתה נושא אלמנתו וכל שאי אתה נושא בתו אי אתה נושא אלמנתו: ר' יוסי אומר אף גר שנשא גירות: אמר רב המנונא משמיה דעולא הלכה כרבי יוסי וכן אמר רבה בר בר חנה הלכה כרבי יוסי ומיום שחרב בית המקדש נהגו כהנים סילסול בעצמן כרבי אליעזר בן יעקב אמר רב נחמן אמר לי הונא בא לימלך מורים לו כרבי אליעזר בן יעקב נשא אין מוציאם אותה ממנו

כרבי יוסי: **מתני'** האומר בני זה ממזר אינו נאמן ואפילו שניהם מודים על העובר שבמעיה ממזר הוא אינם נאמנים רבי יהודה אומר נאמנים: **גמ'** מאי ואפילו שניהם לא מיבעיא קאמר לא מיבעיא איהו דלא קים ליה אלא אפילו איהי דקים לה לא מהימנא ולא מיבעיא היכא דאית ליה חזקה דכשרות דלא מהימני אלא אפילו עובר נמי דלית ליה חזקה דכשרות לא מהימני: רבי יהודה אומר נאמנים: כדתיבא **[דברים כא-יז]** יכיר יכירו לאחרים מכאן אמר רבי יהודה נאמן אדם לומר זה בני בכור וכשם שנאמן אדם לומר זה בני בכור כך נאמן אדם לומר זה בני חלוצה וחכמים אומרים אינו נאמן אמר ליה רב נחמן בר יצחק לרבה בשלמא לרבי יהודה היינו דכתיב יכיר אלא לרבנן יכיר למה לי בצריך הכירא למאי הלכתא **[דברים כא-יז]** לתת לו פי שנים פשיטא למה לי קרא מגו דאי בעי מיתבא ליה מתנה מי לא יהבי ליה בנכסים שנפלו לאחר מיכן ולרבי מאיר דאמר אדם מקנה דבר שלא בא לעולם יכיר למה לי. שנפלו לו כשהוא גוסס: **מתני'** מי שתן רשות לשלוחו לקדש את בתו והלך הוא וקדשה אם שלו קדמו קידושו קידושין ואם שלו קדמו קידושו קידושין ואם אינו דיוע

כ"ט האי קרא רישא כ"ט. דכתיב אלמנה וגרושה לא יקחו כי אם בתולות והא ליתיה אלא כ"ג: וסיפא בכהן הדיוט. דקאמר בחולות מזרע בית ישראל והאלמנה אשר תהיה אלמנה מכהן יקחו וכו' דה"ק שהיא אלמנה ממיוחסה הראוי להשיא לכהונה כדכתיב ליה רבי יהודה לקמן מן המשואים לכהונה ואלמנה שהיא מותרת לכהן לא משכחת לה אלא כהן הדיוט והיכי מיפסק קרא ממילא: וכתב קרא הכי. בתמיה ללא פריש ביה בהדיא דנגבדא אחרינא בעי לאשקעווי: ושמואל שוכב בהיכל ה'. חלל מילתא משמע ועל כרחך מפסקין ליה ושמואל שוכב במקומו בבית משמר הלויים שהיו שומרים את הבית וכן תרגם יונתן בעזרת לויא והיכל אנכי קאי שהמנונה היתה בהיכל משכן שילה: מכהן און. אם היתה אלמנה כהן תינשא לכהן אלמנת ישראל לא בתמיה הרי לא חוזהר כהן הדיוט על אלמנה: משאך כהנים יקחו. לפירושי אחר דככהן הדיוט קאי והכי קאמר והאלמנה אשר תהיה אלמנה אפילו מישראל משאך כהנים שאינו כהן גדול יקחו ארזים: מן המשואין לכהונה. אלמנת אדם שראוי להשיא בתו לכהונה יקחו למעוטי אלמנת גר ורבי יהודה לטעמיה דאמר לעיל דאיידי יחזקאל אסמכתא בגר בת זכר דכתיב מזרע בית ישראל כל זרע בהאי קרא

אורי בן הסמכתה דפוסל חשה בביאתו: וכל שאי אתה נושא בתו. כגון גר שפירשתי לך כבר אי אתה נושא חלמתו: סילסול. מעלה: נשא. בת גר וגזירת חן מולתיו מידו: מתני' ממוז הוא. שגולל לו מחייבו כביהות: אינו נאמן. קדונו הוא אלכו ואינו כשר להעיד עליו: ואפילו שניהם. האב והאם אומרים על עובר שבמעיה ממוז הוא שאינו מן הבעל אלא מלאש אחר חינו נאמנו ובגמרא פריך מאי אפי' מאי רבנא דביבא דביבא דביבא: רבי יהודה אומר נאמן. ארישא נמי פליג בגמרא ילף טעמא: גמ' לא מבעיא איהו. האב דלא קים ליה אם ממנו נהעברה או מאחר: לא מהימנא. ללא מוספל אלא בעדות גמורה: ולא מיבעיא היבא דלוחי ליה חזקה דקשרות. כגון רישא שקבר ילא לאויר העולם ועד הנה הוחזק בחזקה כשר: אינו נאמן. אפסולא קיימי אכל לענין כסור לא פליגי: כשריך הכיורא. קרא לבכור הוא דלחא ובגון קרא ממדינת הים ולא הוחזק לנו בכבור אלא על פי אביו ופרכינן למאי הלכתא אשמעינן קרא דלכיו נאמן עליו לטוב פי שנים פשיטא דנאמן ל"ל קרא: מגו דאי בעי למיתב ליה. כולאו נכסי יהיב ליה מהימן נמי למיתביניהו נהליה דדיבורו בתורה בכורה: לאחר מכן. לאחר שאמר לפנינו בכור הוא נפלו לו והוא רואה ליה לך דרך החוקה ומעיד עליו שאם יפלו נכסיו של אב או אחד ממוריקים לפניו בחייו יטול זה בהן חלק בכורה דלכיו אי לאו דאשמעינן קרא ליבא מיגו דאי בעי למיתביניהו דהשתא לא מצי יהיב דליו אדם מקנה דשלב"ל והשתא שקיל להו בתורה ירואה: כשהוא גוסס. לאחר שהעיד כך אהני ליה שאם יפלו לו נכסיו כשהוא גוסס שיעול זה בהן חלק בכורה ואי לאו דהימניה קרא ללא לבכור הכירו משום מגו לא זכא בהן דמורה רבי מאיר באומר נכסים שיבואו לי כשהוא גוסס נתונים לך דלא אמר כלום לאו בר מתנה הוא דקסבר מתנה דגוסס לא מהניא אבל היבא דבא מטעם בכורה מהניא ולהכי נקט כשהוא גוסס ולא נקט בנכסים שנפלו לאחר מיתתו דהא דאי אפי' בתורת בכורה לא מהני ליה דיבוריה דאין הבכור נוטל בראוי כבמוחזק והיינו ראוי דכשמת עדיין לא היה מוחזק בהן אבל ראויין ללא לו ורחמנא אמר בכל אשר ימצא לו משמע מתוך פירושו דנתינה דגוסס אינה כלום וכמו כן יש מדקדקים דגוסס שרמז לכתוב גט לאשתו אין כותבין דגוסס אין מעשיו כלום וקשה דבמסכת שמחות (פ"א) אמרינן הגוסס הרי הוא כחי לכל דבריו. נדרו נדר והקדשו הקדש ומיהו ההיא יש לדחות דהתם היינו דוקא בנדר והקדש דאמירתו לגבוה כמסירתו להדיוט אבל בעלמא לא ומ"מ קשה דאמרי' בפ' מי שאחזו (גיטין דף ע'): שחט בו שנים או רוב שנים ורמז ואמר כתבו ותנו גט לאשתי יכתבו ויתנו ואין לך גוסס גדול מזה שבדאי ימות ובפרק כל הגט (שם דף כח). נמי אמרינן המביא גט ממדינת הים והניחו זקן או חולה נתנו בחזקת שהוא קיים ודייק בגמרא אמר רבא לא שנו אלא שהניחו בחזקת שהוא חולה אבל הניחו בחזקת שהוא גוסס לא יתנו דחיישינן שמא מת משמע הא אי ידעינן בודאי שעדיין הוא גוסס נתנו בחזקת שהוא קיים והוי גט אלמא דגוסס כל דבריו קיימיין לכן נ"ל דודאי גוסס דבריו קיימיין והכא גבי מתנה היינו טעמא דמתנתו אינה כלום משום דמסתמא גוסס אינו יכול לדבר אבל אם היה מדבר פשיטא דדבריו קיימיין והא דנקט גוסס ולא נקט חולה שנשתק משום דמסתמא יתראם ואזי יהא בידו להקנות אבל גוסס אין רגילותו שיתראם וחולה נמי שנתק

הוספות האי קרא רישא בכ"ג. פירוש דכתיב אלמנה לא יקחו וסיפא בכהן הדיוט דכתיב מזרע ישראל ודרשינן שנזרעו בתוליה ומיירי בכל כהנים וקשה דמ"מ מזרע ישראל קאי נמי לכ"ג כמו לכהן הדיוט ונראה לפרש רישא בכ"ג דכתיב אלמנה וגרושה לא יקחו כי אם בתולות והא ליתא אלא בכ"ג סיפא דקרא דכתיב והאלמנה אשר תהיה אלמנה מכהן יקחו והיינו כהן הדיוט דוקא: לא צריכא בנכסים דנפלו ליה כשהוא גוסס. ומי' בקונטרס דאי לאו דהימניה קרא לאב להכירו משום מגו דאי בעי מיתב ליה מי לא יהיב ליה לא קא זכה בהו דאפי' ר"מ דאמר אדם מקנה דבר שלא בא לעולם מודה באומר נכסים שיבואו לי כשהוא גוסס נתונים לך דלא אמר כלום הואיל ובשעה שבאים לידי לאו בר מתנה הוא דקסבר מתנה דגוסס לא מהניא אבל היבא דבא מטעם בכורה מהניא ולהכי נקט כשהוא גוסס ולא נקט בנכסים שנפלו לאחר מיתתו דהא דאי אפי' בתורת בכורה לא מהני ליה דיבוריה דאין הבכור נוטל בראוי כבמוחזק והיינו ראוי דכשמת עדיין לא היה מוחזק בהן אבל ראויין ללא לו ורחמנא אמר בכל אשר ימצא לו משמע מתוך פירושו דנתינה דגוסס אינה כלום וכמו כן יש מדקדקים דגוסס שרמז לכתוב גט לאשתו אין כותבין דגוסס אין מעשיו כלום וקשה דבמסכת שמחות (פ"א) אמרינן הגוסס הרי הוא כחי לכל דבריו. נדרו נדר והקדשו הקדש ומיהו ההיא יש לדחות דהתם היינו דוקא בנדר והקדש דאמירתו לגבוה כמסירתו להדיוט אבל בעלמא לא ומ"מ קשה דאמרי' בפ' מי שאחזו (גיטין דף ע'): שחט בו שנים או רוב שנים ורמז ואמר כתבו ותנו גט לאשתי יכתבו ויתנו ואין לך גוסס גדול מזה שבדאי ימות ובפרק כל הגט (שם דף כח). נמי אמרינן המביא גט ממדינת הים והניחו זקן או חולה נתנו בחזקת שהוא קיים ודייק בגמרא אמר רבא לא שנו אלא שהניחו בחזקת שהוא חולה אבל הניחו בחזקת שהוא גוסס לא יתנו דחיישינן שמא מת משמע הא אי ידעינן בודאי שעדיין הוא גוסס נתנו בחזקת שהוא קיים והוי גט אלמא דגוסס כל דבריו קיימיין לכן נ"ל דודאי גוסס דבריו קיימיין והכא גבי מתנה היינו טעמא דמתנתו אינה כלום משום דמסתמא גוסס אינו יכול לדבר אבל אם היה מדבר פשיטא דדבריו קיימיין והא דנקט גוסס ולא נקט חולה שנשתק משום דמסתמא יתראם ואזי יהא בידו להקנות אבל גוסס אין רגילותו שיתראם וחולה נמי שנתק

שנתק והרכין בראשו דבריו קיימיין: (תוספות)

דף - עט

שניהם נתנים גט ואם רצו אחד נתן גט ואחד כונס וכן האשה שנתנה רשות לשלוחה לקדשה והלכה וקדשה את עצמה אם שלה קדמו קדושה קידושין ואם של שלוחה קדמו קידושיו קידושין ואם אינן יודעין שניהם נתנים לה גט ואם רצו אחד נתן לה גט ואחד כונס: **גמ'** וצריכא דאי אשמעינן גבי דידיה

משום דגברא קים ליה ביוחסין אבל איתתא דלא קים לה ביוחסין אימא לא ניהו קידושה קידושין ואי אשמעינן גבי דידיה משום דאיתתא דייקא ומינסבא אבל איהו אימא לא איכפת ליה צריכא איתמר קידשה אביה בדרך וקידשה עצמה בעיר והרי היא בוגרת רב אמר הרי היא בוגרת לפנינו ושמואל אמר חיישינן לקידושי שניהם אימת אימא לתוך ששה בהא נימא רב הרי היא בוגרת לפנינו השתא הוא דבגרה אלא לאחר ששה בהא נימא שמואל חיישינן לקידושי שניהם והא אמר שמואל אין בין נערות לבגרות אלא ששה חדשים בלבד לא צריכא דקדיש בההוא יומא דמשלים ששה רב אמר הרי היא בוגרת לפנינו מדהשתא בוגרת נמי בוגרת ושמואל אמר השתא הוא דאיתי סימנים ושמואל מאי שנא ממקוה דתנן מקוה שנמדד ונמצא חסר כל טהרות שנעשו על גביו למפרע בין ברשות היחיד בין ברשות הרבים טמאות שאני התם דאיכא למימר העמד טמא על חזקתו ואימר לא טבל אדרבה העמד מקוה על חזקתו ואימר לא חסר הרי חסר לפניך הכא נמי הרי בוגרת לפניך השתא הוא דבגרה התם נמי השתא הוא דחסר התם תרתי לריעותא הכא חדא לריעותא ושמואל מאי שנא מחבית דתניא היה בודק את החבית להפריש עליה תרומה והולך ואחר כך נמצאת חמוץ כל ג' ימים ודאי מיכן ואילך ספק ורמינן חבית אמקוה מ"ש דהכא ודאי ומ"ש דהכא ספק ואמר רב חנינא מסוריא מאן תנא חבית רבי שמעון היא דגבי מקוה נמי ספיקא משוי דתניא כל טהרות שנעשו על גביו למפרע בין ברשות היחיד בין ברשות הרבים טמאות ורבי שמעון אומר ברשות הרבים טהרות ברשות היחיד תולין אבל לרבנן טבל למפרע שאני התם דאיכא למימר העמד טבל על חזקתו ואימר לא ניתקן אדרבה העמד יין על חזקתו ואימר לא החמיץ הרי החמיץ לפניך הכא נמי הרי היא בוגרת לפנינו השתא הוא דבגרה (הכא) נמי השתא הוא דאחמיץ התם תרתי לריעותא הכא חדא לריעותא הוא דאיכא נימא כתנאי

רש"י שניהם נתונים גט. אם באת לינשא לאחרי: גמ' משום דגברא קים ליה ביוחסין. וכשמנא מיוחסת קידשה לו וביטל את השליח אבל איתתא דלא קים לה ביוחסין אימא לא צריכא ליה ביוטלה את השליח ולא סמכה על קידושה דכברא דילמא שלח משכח מיוחס מזה: לא איכפת ליה. בתו את תנשא למיוחס כל דהו ולא בטליה לשליחות דלחיה ואפילו מקדשה לגרוע והא דקדים קדשה סבר דילמא לא משכח אלא אי משכח לא בטליה: וקדשה היא בעיר. בו ביום: והרי היא בוגרת. דקדוה לדעת אם יאפה מרשות האב להיות קדושה קידושין ומלאנוה בוגרת בו ביום: הרי בוגרת לפנינו. וקדושה קידושין ולא של אביה: חיישינן לקידושי שניהם. שמא כשקדושה האב נערה הייתה וקדמו קידושיו: אי נימא בתוך ששה. חדשים שבין נערות לבגרות דלמרינן אין בין נערות לבגרות אלא ששה חדשים בלבד כשהביאה סימני נערות אינה שוה להיות בוגרת אלא ששה חדשים ופעמים שהיא ממירה לבגור וסימניה ניכרים בדקה כדחנן במס' נדה (דף מז.) פנה בוחל ואמל: בהא אמר רב הרי בוגרת לפנינו. הא כל אותן ששה חדשים בחזקה נערה היא עד שזכור בסימני בגרותה וכו' דקדוה בפניה ואישהכחא בוגרת מי יומר לכפרה נמי בוגרת היא ודילמא השתא הוא דבגרה: אלא לאחר ששה. חדשים והא ודאי משמלא לה ששה חדשים בגרה לה: וכו' תימא כצירי הוא דליכא הא טפי איכא הא אלא בלבד קאמר לא גרס.

דמהיכא תיסקר חזקתין למימר הכי מי קאמר אין בין נערות לבגרות פחות מששה חדשים: קדוש ביומא למשלים שית. אביה בעוקר והיא בערב והיום הזה היא בחזקה שנתביר: מדהשתא בגורת כלפרא נמי בגורת. שכל היום היא בחזקה שתיביל: על גביו. בכלים שהטביל בו: בין שהיא ברשות היחיד. שספק טומאה טמא בו: בין שנעשן בה"ה. שספק טומאה טמא בו: טמאות. ללא ספק הוא אלא ודאי אלמלא אמרנו כשעת מילתו מחזקין ליה מעיקרא הכא נמי נימא מדהשתא בגורת כלפרא נמי בגורת שכל היום היא בחזקה שתיביל: תתי לביעהה. טמא על חזקתו והרי חסר לפניך: הכא. גבי קידושין האב חלה לביעהה הוא דלויכא הרי בגורת לפנינו אבל אם בלח לומר העמד אשה על חזקה יומא למשלים שית ללא חזקה בגרות ולאו חזקה נערות אית בה שהיום היא עשויה להשתנות: היה בודק את החבית. תמיד שלח החמין והניה אוחה החבית להיות מפריש עליה והולך כלומר להיות סומך עליה בהפרשת תרומותיו כשבל לשתות מלאה לוגין טבל במקום אחר אומר הרי שני לוגין חבית פלונית תרומה על מלאה לוגין הללו וכן עושה תדיר ואח"כ נמצאת חומץ ואין יודע מאימתי החמילה וכל תרומה שסמך עליה מהחמילה לא תיקן דקסברי אין וחומץ שני מינין הן: כל ג' ימים ודאי. נרסינן ולא נרסינן הראשונים אמוראי פליגי בה בב"ב (דף טו, א) איכא למ"ד כל ג' ימים הראשונים שאחר הבדיקה שצדקה ומאלה אין הרי היא בחזקה אין ודאי וכל עבדים שחלה תרומתן בה בלוחן ג' ימים מתוקנים הן מכלן ואילך ספק והוא תרומה ליאסר לזרים ויחזור ויתרוס קשמא כבר החמילה ולא היתה תרומה ואיכא למ"ד כל ג' ימים שלפני בדיקה זו האחרונה שצדקה חומץ הרי היא בחזקה ודאי חומץ ואם עשאה בלוחן ג' ימים תרומה על מקום אחר אינה תרומה ומותרת לזרים אם יתקנה מטעלה ללא הוי חומץ גמור בפחות מג' ימים וזו נמצאת חומץ בידוע שלשה ימים יש שנתקלה: מכלן ואילך. מג' ולמפרע ספק והוי תרומה ליאסר לזרים ויחזור ויתרוס: מ"ש. גבי מקוה דמחזקין ליה בחסר משעה ראשונה שהנחיתהו בחזקה שלם דקתני כל טהרות שנעשו על גביו אפי"ו כרשות הרבים טמאות אלמלא ללא ספק הוא דלי ספק הוא הוה ליה למימר כה"ר טהרות והאי מקוה על כרחיך בתחילתו השלימותו בארבעים סאה וקא מחזקין ליה מהאי שעתא בחזקה חסר ודאי: ומאי שנא. גבי חבית דקתני מכלן ולהלן ספק ולא אמרנו משעתא דסליק ידיו מלבוךו החמין: וא"ר חנינא גרס: כה"ר חולין. כל ספק טומאה כה"ר חולין כדמפרש טעמא בשמעתא קמייתא דגדה (דף ג, א) ללא דמי לספק סוטה דהתם יש רגלים לדבר: טבל למפרע. זה שניתקן על ידי חבית זו דלמרינן מדהשתא חמין מעיקרא נמי חומץ וה"נ נימא מדהשתא בגורת כלפרא נמי בגורת: נימא כהנאי. הא דרב ושמאל: (כ"א)

הוספות קידשה אביה בדרך בו' וקידשה עצמה וכו'. וא"ת אמאי איפליגי רב ושמאל בכה"ג נפלוג בקידשה אביה גרידא כמה דפירש דפליגי בקידשה אביה ואחר כך קידשה היא עצמה וי"ל דודאי לא פליגי בקידשה אביה לחד דבההיא מודה שמאל דאינה מקודשת דאמרינן העמד אשה אחזקה פנויה כמו שהיתה קודם שקידשה והרי היא בגורת לפנינו ואין קידושי אב על עתה שקדשה אף היא עצמה ליכא חזקה דפנויה דממה נפשך אשת איש היא או משום קידושי אביה או משום קידושי דידה וליכא האי סברא ומשום הכי פליגי שמאל: [אילמא בתוך ששה וכו'. מתוך פי' רש"י משמע דבדקוה בתוך ו' ומצאוה בגורת ומש"ה פריך בהא לימא וכו' ואין נראה דלעולם לא תמהר לבגור תוך ו' אלא מיירי דבאה לפנינו אחר ששה ול"ג השתא הוא דבגרה. ת"י]: ושמאל מ"ש ממקוה. ואם תאמר לרב נמי תקשי דע"כ לא קאמר רב דמצמצא נמי בגורת היא אלא משום דליכא חזקה דנערות כדפי' בקונטרס אבל אי הויה חזקה דנערות מודה רב דאוקמה אחזקה והכי נמי גבי מקוה איכא חזקה דשלם וי"ל דלרב נמי קשה ונקט שמאל משום דפריך ליה בהדיא טפי: כל ג' ימים ודאי. ל"ג הראשונים דהא פליגי בה אמוראי (בב"ב דף צו, א) דאיכא למ"ד ג' ימים הראשונים ודאי אין מכלן ואילך ספק ואיכא למ"ד ג' ימים האחרונים ודאי חומץ ומקודם ספק ואיכא למ"ד דג' ימים הראשונים ודאי אין ו' ימים האחרונים ודאי חומץ וביתיים ספק: [אדרבה העמד מקוה על חזקתו ואימר לא חסר. לשון אדרבה קשה דהל"ל לחומרא ומיהו הכא איכא לפרושי היכי שרפינן עלה קדשים אבל גבי יין לקמן אין שייך ליישב כך. ת"י]: (תוספות)

דף **עט** **ב**

מי מוציא מיד מי הוא מוציא מידם בלא ראייה והן אין מוציאים מידו בלא ראייה דברי ר' יעקב רבי נתן אומר אם בריא הוא עליו להביא ראייה שהיה שכיב מרע ואם שכיב מרע הוא עליהם להביא ראייה שבריא היה נימא רב דאמר כרבי נתן ושמאל דאמר כר' יעקב אמר לך רב אנא דאמרי אפילו כרבי יעקב עד כאן לא קאמר ר' יעקב התם דאיכא למימר העמד ממון על חזקתו אבל הכא מי נימא העמד גוף על חזקתו ושמאל אמר אנא דאמרי אפילו לרבי נתן עד כאן לא קאמר רבי נתן התם דכולי עלמא בחזקה בריאים קיימי מאן דקא מפיק נפשיה מחזקה הוי עליה לאיתווי ראייה אבל הכא מי קא מפיק נפשה מחזקה דקמיה נימא כהני תנאי קידשה אביה בדרך וקידשה עצמה בעיר והרי היא בגורת תנא חזקה הרי היא בגורת לפנינו ותניא אידך חיישינן לקידושי שניהם מאי לא חד כרב וחד כשמאל לא אידי ואידי כשמאל כאן במכחשתו כאן בשאין מכחשתו ונימא מדמתניתא לא פליגי אמוראי נמי לא פליגי ותסברא הא רב יוסף בריה דרב מנשיא מדוויל עבד עובדא כוותיה דרב ואיקפיד שמאל ואמר כ"ע כייילי ליה בקבא זוטא והאי מדרבנן כייילי ליה בקבא רבה ואי סלקא דעתך לא פליגי אמאי קא מקפיד דילמא כי עבד עובדא במכחשתו אמר ליה מר זוטרא לרב אשי הכי אמר אמימר הילכתא כוותיה דשמאל ורב אשי אמר הילכתא כוותיה דרב והילכתא כוותיה דרב: **מתני'** מי שיצא הוא ואשתו למד"ה ובה הוא ואשתו ובניו ואמר אשה שיצאת עמי למדינת הים הרי היא זו ואלו בניה אין צריך להביא ראייה לא על האשה ולא על הבנים מתה ואלו בניה מביא ראייה על הבנים ומביא ראייה על האשה ועל הבנים: **גמ'** אמר רבה בר רב הונא וכולן בכרוכים

אחריה תנו רבנן אשה נשאתי במדינת הים מביא ראייה על האשה ועל הבנים ומביא ראייה על הגדולים ואין צריך להביא ראייה על הקטנים במה דברים אמורים באשה אחת אבל בשתי נשים מביא ראייה על האשה ועל הבנים על הגדולים ועל הקטנים אמר ריש לקיש

כ"א מי מוציא מיד מי. הכותב נכסיו לאחרים ולא פייס כלום דק"ל (ב"ב דף קמו; ב) כפיכ מרע שאין מתנתו מתנה אם עמד דגלי דעתיה מדלח פייס מידי דמלוא מחמת מיתה היה ואם בריא היה מתנתו מתנה ועכשיו הוא אומר שכיב מרע הייתי והן אמורים בריא היה מי מוציא נכסיו מיד מי: הוא מוציא מידם. אם עמדו והחזקו נכסיהם ואין צריך להביא ראייה שהיה שכיב מרע ואפילו הוא בריא עכשיו כשעת חזרה לא אמרנו מדהשתא בריא מעיקרא כשעת מתנה נמי בריא: רבי נתן אומר אם בריא הוא. עכשיו כשעת חזרה עליו להביא ראייה ואי לא מייתי מחזקין ליה כי השתא והיינו כרבי: ושמאל דלמך כרבי יעקב. ללא חז"ל כהר השתא חלה אמרנו שמה כשעת מתנה שכיב מרע היה: התם כו'. וכוון דספיקא הוא אמרנו העמד ממון על חזקה שהיה מוחזק בה קודם מתנה זו שהיה ספק: מי איכא למימר העמד הגוף על חזקתו. והוא נעיה יומא למשלים שית אין בה לא חזקה נערות ולא חזקה בגרות שהיום היא עומדת להשתנות: מי מפקח נפשה מחזקה. כלומר כי מספקין לה כשנערה מי מפקחין לה מחזקה הרבה נערות ביום משלם שית: במכחשתו. והא דקתני הרי היא בגורת לפנינו במכחשתו. לאביה לומר כבר בגרתי מחמתו: כולי עלמא כייילי לה. קפידא הוא דקפיד עליה ואמר לכל תלמידים נמודה חכמה בקב קטן פיראים לסמוך על חכמתה ולהחיר ספק אשה חוש: והאי מדרבנן כייילי ליה. חכמה בקבא רבה שפכו לו חכמה יחירה וסומך על בינתו להחיר ספק ולומר מדהשתא בגורת כלפרא נמי בגורת: אמאי קפיד. הא רב במכחשתו קאמר והאי דעבד עובדא כוותיה במכחשתו

עבד אלף ולחץ באין מכחשתו פליגי והאזי בשאין מכחשתו עבד עובדא: מהני? אינו צריך להביא ראיה לא על האשה. שהיא מיוחסת שכבר בדקה כשנשאה: ולא על הבנים. כדמתיקא בגמרא כשנשאה וברוכים אחריה דבזוקת אמון הן ואין צרכיהם לייחוס ע"י עדים: מביא ראיה על האשה. שהיא בני אוהה אשה: ואין צריך להביא ראיה על האשה. שהיא מיוחסת לפי שכבר בדקה אחריה כשנשאה כאלו: מביא ראיה על הבנים. שהיא מיוחסת ואינו מביא ראיה על הבנים שהיא כרוכין אחריה: מתה ואלו בניה. שאין כלום שום הוכחה מביא ראיה על האשה שהיא מיוחסת ועל הבנים שמהאשה אשה היו: גמ' וכו'. דקתני מהניחין א"ל להביא ראיה על הבנים: כדכרוכין אחריה. נדבקין אלה: ת"ר נשאתי אשה במדינת הים מביא ראיה על האשה וא"ל להביא ראיה על הבנים. ומסיים ואזיל באלו בניו אמרו כשנשאה ולא בגדולים להם הביא ראיה על הגדולים שאין כרוכין אחר האם און מביא ראיה על הקטנים: באשה אחת. שאמר אשה אחת נשאתי אבל אמר שתי נשים היו ומתה האחת ואלו בניה של זו מביא ראיה עליו שהיא מיוחסת ועל הבנים שהם בניה על הגדולים ועל הקטנים ואפילו כרוכין אחריה דשמא בניה של חברתה היו וגללתו: (כ"ט"י)

תוספות [וחן אין מוציאין מידו בלא ראיה. וא"ת כיון דתנא דהוא מוציא מידם אפילו הוזקו בהם בלא ראיה כ"ש דאין מוציאין מידו וי"ל דהא קמ"ל דבראיה מיהא מוציאין דה"א כיון דלא כתב כדמהלך על רגלוהי כו' אפילו בראיה לא מפיקי כו'. ת"י]: מי איכא למימר העמד הגוף על הזקתו. פ"י וניהוי נערה יומא דמשלים שית הרי היום עשויה להשתנות וא"כ אין בה זקקה דנערות ולא זקקה דבגרות ור"י פ"י דרגילות הן לבא בבקר ואין שייך זקקה דנערות: אלא הכא מי מפקא נפשה מחזקה. אי מספקין לה בנערות הרי היום אין לה זקקה משום דבר לא מנערות ולא מבגרות שהרי היום עשויה להשתנות: במכחשתו. פ"י בקונטרס שמכחשת אביה ואומרת בגרתי מאתמול ולא דק דהא ביומא דמשלים שית איירי: ואי ס"ד לא פליגי אמאי קפיד. כי עביד רב יוסף בר מנשיא עובדא במכחשתו דהא שמואל נמי מודה לרב דאינה מקודשת אלא ש"מ דפליגי מיהא באין מכחשתו דרב נמי דקאמר מילתיה דאינה מקודשת באין מכחשתו ורב יוסף עבד עובדא כותיה אית ספרים דגרסי ודלמא כי עבד רב יוסף באין מכחשתו ולפיכך כעס שמואל דאפילו רב נמי מודה לשמואל דחיישינן וצריך גט מספק ורב יוסף עבד עובדא דלא כחד ולא נהירא דהא מתוך לישנא דגמרא משמע דכלל הפחות כרב עביד דקאמר רב: והילכתא כוותיה דרב. ואף על גב דבבבלי גמרא קי"ל (בכורות דף מט:): דהילכתא כוותיה דרב באיסורי הוצרך לפסוק כאן הלכה כמותו משום דאיכא אמוראי דפסקי בשמואל: מביא ראיה על הבנים ואינו מביא ראיה על האשה. פ"י בקונטרס שהאשה היתה נבדקת כבר בד' אמהות קודם שהוליכה למדינת הים ובגמ' מוקי בכרוכין אחריה וא"ת מאי קמ"ל מתני' דאין צריך להביא ראיה על האשה פשיטא דכיון דנבדקת כבר דשוב אין צריך להביא ראיה ועוד קשה אמאי איצטרך לחזור ולמיתני הא תני ליה ברישא לכן פרי"י אין צריך להביא ראיה על הבנים שהן שלו דלא אמרין שלקחה האשה איש אחר במדינת הים ולא על האשה שיהיו בניה דכיון דכרוכין אחריה מתה מביא ראיה על הבנים. פ"י שהבנים שלו מן האשה שמתה אבל אינו מביא ראיה שהם מן האשה שהלכה עמו למדינת הים דידיעין בה שהיא מיוחסת שהרי כבר בדקנוה אלא מאחר שהביא ראיה שהבנים הם מאשתו שמתה במדינת הים אין צריך תו להביא ראיה שאותה אשה היתה מיוחסת דאין לחוש שלקחה אשה אחרת שם והוליד ממנה אלו בניו דמסתמא מאשתו שהוציא מכאן הם מאחר שלא שמענו שנשא שם אשה אחרת והאשה שהוציא

א - ב דף

לא שנו אלא בקדשי הגבול אבל ביוחסין לא ורבי יוחנן אמר אפילו ביוחסין ואזדא רבי יוחנן לטעמיה דא"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן מלקין על החזקות סוקלין ושורפין על החזקות ואין שורפין תרומה על החזקות מלקין על החזקות כרב יהודה דאמר רב יהודה הוחזקה נדה בשכינותיה בעלה לוקה עליה משום נדה סוקלין ושורפין על החזקות כדברה בר רב הונא דאמר רבה בר רב הונא איש ואשה תינוק ותינוקת שהגדילו בתוך הבית נסקלין זה על זה ונשרפין זה על זה א"ר שמעון בן פזי אמר רבי יהושע בן לוי משום בר קפרא מעשה באשה שבאת לירושלים ותינוק מורכב לה על כתפיה והגדילתו ובא עליה והביאום לבית דין וסקולום לא מפני שבנה ודאי אלא מפני שכרוך אחריה ואין שורפין תרומה על החזקות דאמר ר' שמעון בן לקיש שורפין על החזקות ור' יוחנן אומר אין שורפין ואזדו לטעמייהו דתנן תינוק שנמצא בצד העיסה ובצק בידו ר"מ מטהר והכמים מטמאין מפני שדרכו של תינוק לטפח והוינן בה מאי טעמיה דר"מ קסבר רוב תינוקות מטמאין ומיעוט אין מטמאין ועיסה בחזקת טהרה עומדת וסומך מיעוטא לחזקה איתרע ליה רובא ורבנן מיעוטא כמאן דליתא דמי רובא וחזקה רובא עדיף אר"ל משום רבי אושעיא זו היא ששורפין עליה את התרומה ר' יוחנן אמר אין זו חזקה ששורפין עליה תרומה אלא איזו חזקה לרבי יוחנן ששורפין עליה את התרומה כדתנן עיסה בתוך הבית ושרצים וצפרדעים מטמלין שם ונמצאו חתיכות בעיסה אם רוב שרצים טמאה אם רוב צפרדעים טהורה תנאי כותיה דרבי יוחנן שני דברים אין בהם דעת לישראל ועשאוהו חכמים כמה שיש בהם דעת לישראל תינוק ועוד אחרת תינוק הא דאמרן ועוד אחרת מאי היא עיסה בתוך הבית ותרגולים ומשקים טמאים שם ונמצאו

רש"י לא שנו. דסמיכין אכרוכין אלא לקדשי הגבול אם כהן הוא ארוכלים בקדשי הגבול משהביא ראיה על אשה זו שהיא פסירה לכהונה סומקין על הבנים הכרוכין אחריה לומר בניה הן ואין חללין: אבל ליוחסין. אם יש בהן בעות אינן נשאות לכהנים עד שיביאו ראיה שהן בנותיה של זו: ור' יוחנן אמר אפילו ליוחסין. סמיכין אחריה שהן כרוכין אחריה: ואזדא רבי יוחנן לטעמיה. דאמר סמיכין אחריה שהחזקה שהחזקה אחריה אפילו לענין דיני נפשות לוסקל ולשרף זה על זה כדלקמן וכ"ש ליוחסין להכשר כהונה: מלקין על החזקות. על דבר שאנו מחזיקים כן ואפילו אין עדות בדברי: שורפים וסוקלין כו'. כדמפרש להו ואזדא: ואין שורפין תרומה על החזקות. דבר שהוא טמא מתוך חזקה ולא מתוך שהוא ראיה ונגע בתרומה כגון תינוק שהוא טמא מחזק טמא שמחפש באשפה שיש שם נבילות ושרצים ונגע בתרומה על און שורפין אלא תולין כדמפרש טעמא כדממרינן העמד עיסה על חזקת טהרה ואלו הוא ממיעוט תינוקות (הוא) שלא טיפה: החזקה נדה בשכינותיה. שראו שכינותיה שהיא היום היתה מלוכשת בגדי נדותה: איש ואשה תינוק ותינוקת שהגדילו בתוך הבית. בחזקת שהיא אשתו ואלו בניהם ואין לנו מפיורין בהם בעדות גמור: נסקלין זה על זה. אם בלא הבן על האשה נסקל הבן עליה משום בלא על אמו והיא עליו: ונשרפין זה על זה. אם בלא האיש על הבת דבתו בשריפה: ותינוק מורכב על כתפיה והגדילתו. בחזקת בניה: ובלק בידו. בידוע שנטל מן העיסה: לטפח. בשרצים ונבלות שצאפה: סומך מיעוטא. דאין מטמאים לחזקה דעיסה ואיתרע רובא דמטמאין דלר' מאיר לא בטיל מעוטא לגמרי דשמעינן ליה (נדה דף לב.) דחייש למיעוטא הילכך במקומו עומד וכי משכח מידי לאיצטרופי בהדיה מאטרף: מיעוטא כמאן דליתיה דמי. דבטיל ליה לבני רובא ורבנן לטעמייהו דלא חיישי למיעוטא (סם): זו היא ששורפין עליה את התרומה. חזקה ששורפין עליה את התרומה חזקת תינוקות שמחזיקין לטפח שורפין עליה תרומה דהא מטמאין דקאמרי רבנן לשרוף קאמרי: אין זו חזקה ששורפין כו'. וכי אמרי רבנן לתלות קאמרי: שרצים. כב הדומה לפרדעם האב טמא והאפרדע טהור: מטמאים סם. עושים נפולין נפולין חתיכות חתיכות: ונמצאו חתיכות בעיסה. ואין ידוע אם של שרצים או של צפרדעים: אם רוב שרצים. אם הבית מוחזקת להיות שרצים מנזים סם יותר מצפרדעים טמא אף לשרף לחזקה ורובא דליתיה קמו הוא אבל היתה דהינוק רובא דליתיה קמו הוא: כותיה דר' יוחנן. דאמר מטמאין דרבנן לתלות: כמי שיש דעת לישראל. וק"ל (נדה דף ד:) כרה"י ספיקו טמא דבדבר שאין בו דעת לישראל ק"ל (סם) דאפילו כרה"י ספיקו טהור: (כ"ט"י)

תוספות לא שנו אלא בקדשי הגבול. לפי רש"י הא דאמרינן דמהני כרוכין היינו דוקא לתרומה שאם הוא כהן והביא ראה על האשה אין צריך להביא ראה על הבנים להאכילן בתרומה וקשה דמשמע דמכל מקום צריך שיהיו כרוכין להאכילן בתרומה ובפרק האשה שנתארמלה (כתובות דף כה:): אמרינן ואומר בני זה וכהן הוא נאמן להאכילו בתרומה ואינו נאמן להשיאו אשה אלמא לא בעינן שיהיו כרוכין אחריה ויש לומר דרב תנא הוא מפליג ורבינו תם פירש דרב סבר כמאן דאמר (שם כד:): אין מעלין בתרומה ליוחסין ולכן נאמן להאכילו תרומה כיון דבידו הוא ומתני' דהכא סברה כמאן דאמר (שם) מעלין בתרומה ליוחסין והכא הכי פירושו לא שנו אלא בקדשי הגבול פירוש בכל דבר קדושה כגון לתרומה ולנשיאת כפים ולהשיאו אשה אבל ליוחסין לא כלומר לסקול על ידו דקאמר זה הבן זהו אמו והבן בא עליה לא מהימנן והיינו דקאמר ואזיא רבי יוחנן לטעמיה דאמר סוקלין ושורפים על החזקות ולפירוש הקונטרס אבל ליוחסין כגון להיות משמש בנו על גבי המזבח לא מהימנן צריך לומר דהכי מיייתי ראייה סוקלין ושורפים על החזקות וכל שכן דנאמן ליוחסין: שדרכו של תינוק לטפח. פירש בקונטרס לטפח באשפה וא"ת כיון שהתינוק אינו ודאי טמא אם כן הוא אם נטלה מן העיסה וטימא את העיסה או שמא אדם טהור נכנס לשם ונטל את העיסה ונתן לתינוק ובהא פליגי ר' מאיר ורבנן דר' מאיר מטהר דתלינן באדם טהור וחכמים מטמאין מפני שדרכו של תינוק לטפח פי' בעיסה ויש לנו לומר שנטלה ובכי היא גוונא פליגי בתוספתא גבי תינוק שנמצא בצד הקבר ושושנים בידו ואינו יודע אם התינוק נטלן או אדם טהור נתנן לו ר' מאיר מטהר וחכמים מטמאין: סמוך מיעוטא לחזקה ואיתרע ליה רובא. פירושו והוי רוב כמאן דליתיה וקשה דבריש פרק בתרא דיבמות (דף קט:). אמרינן גבי האשה שהלך בעלה למדינת הים וצרתה עמו ושמעה האשה שמת בעלה ר' מאיר אומר לא תנשא ולא מתיבמת לפי דרוב נשים מתעברות ויולדות ואיכא למימר שהצרה שהלכה עמו ילדה והיא האשה שנשארה פטורה מן היבום ומיעוטא מפילות ילדיהן וקאמר ר"מ דאמרינן סמוך מיעוטא לחזקה שהרי היתה בחזקת זקוקה ליבום כשהלך בעלה למדינת הים ולא היה לו בנים והוא היה פלגא ופלגא כלומר דמיעוטא וחזקה חשובין כנגד אותן רוב דנשים מתעברות ויולדות והוא פלגא ופלגא ולא תנשא ולא מתיבמת וכמו כן אית לן למימר הכא וכי תימא דאין הכי נמי והא דמטהר רבי מאיר היינו משום דתינוק אין בו דעת לישאל וכל ספק שאין בו דעת לישאל אף ברשות היחיד ספיקו טהור דהא בהדיא אמרינן בסמוך בשמעתין דעשאוהו חכמים כמי שיש בו דעת לישאל וי"ל שאין זה רוב חשוב אפילו רוב גרוע לכך מרעי ליה מיעוטא וחזקה ותדע שאין חשוב מדאמרינן בסמוך עשאוהו חכמים כמי שיש בו דעת לישאל ולכך מטמאין את העיסה ואי היה רוב חשוב אפילו אין בו דעת לישאל הוה לן לטמויי וע"כ צריך לומר כן דאם לא כן קשה אליבא דרבנן דהא רבנן קאמרי התם גבי הלך בעלה למדינת הים ושמעה שמת תנשא דקסברי דמיעוטא כמאן דליתיה דמי ורובא וחזקה רובא עדיף ואם כן אמאי קאמר הכא רבי יוחנן אליבא דרבנן אין זו חזקה ששורפין עליה תרומה אלא שמע מינה שאין זה רוב חשוב ולפיכך התם דרוב חשוב תנשא (ולפי זה ניחא מה שמקשים העולם דקשה להו גבי שני דברים אין בו דעת לישאל ועשאוהו חכמים כמי שיש בו דעת לישאל וקא חשיב דתינוק מוקשין מאי איריא שיש בו דעת לישאל תיפוק ליה משום דסבירא להו לרבנן במיעוטא כמאן דליתיה ורובא וחזקה רובא עדיף וא"כ אפילו אין בו דעת לישאל) טמא דהא אין זה ספק טמא אלא ודאי טמאה ש"מ שאין זה רוב חשוב ואי לא דעשאוהו חכמים כמי שיש בו דעת לישאל לא הוי מטמאין): (דעת לישאל)

ב פ דף

נקורים בעיסה תולין לא אוכלין ולא שורפין א"ר יהושע בן לוי לא שנו אלא במשקים לבנים אבל במשקים אדומים אם איתא דנקיר מידע ידע ודילמא בלעתניהו עיסה א"ר יוחנן דבר זה שמע בריבי ופירושו לא שמע לא שנו אלא במשקים צלולים שבבואה של תינוק ניכר בה אבל במשקים עכורים לא: **מתני'** לא תתייחד אדם עם שתי נשים אבל אשה אחת מתייחדת עם שני אנשים רבי שמעון אומר אף איש אחד מתייחד עם שתי נשים בזמן שאשתו עמו וישן עמהם

במנדקי מפני שאשתו משמרתו מתייחד אדם עם אמו ועם בתו וישן עמהם בקירוב בשר ואם הגדילו זו ישנה בכסותה וזה ישן בכסותו: **גמ'** מ"ט תנא

דבי אליהו הואיל ונשים דעתן קלות עליהן מנא הני מילי א"ר יוחנן משום ר' ישמעאל רמז ליחוד מן התורה מנין שנאמר **[דברים יג-א]** כי יסיתך אחיך בן אמן וכי בן אב מסית בן אב אינו מסית אלא לומר לך בן מתייחד עם אמו ואסור להתייחד עם כל עריות שבתורה פשטיה דקרא במאי כתיב אמר אביי לא מביעא קאמר לא מביעא בן אב דסני ליה ועייץ ליה עצות רעות אלא אפילו בן אב דלא סני ליה אימא צייתי ליה קמ"ל נימא מתני' דלא כאבא שאול דתניא כל שלשים יום יוצא בחיק באשה אחת ושני אנשים אבל לא באיש אחד ושתי נשים אבא שאול אומר אף באיש אחד ושתי נשים אפילו תימא אבא שאול בשעת אנינות תביר יצרניה ורבנן סברי לה כר' יצחק דאמר רבי יצחק **[איכה ג-לט]** מה יתאוון אדם חי גבר על חטאיו אפילו בשעת אנינותו של אדם יצרו מתגבר עליו ונאבא שאול כי כתיב ההוא במתערעם על מדותיו כתיב והכי קאמר מה יתערעם על מדותיו וכי גבר על חטאיו דיו חיים שנתתו לו ורבנן כי ההוא מעשה דההיא איתתא דהוה עובדא ואפיקתיה: אבל אשה אחת: אמר רב יהודה אמר רב לא שנו אלא בכשרים אבל בפרוצים אפילו בי עשרה נמי לא הוה מעשה והוציאה עשרה במטה אמר רב יוסף תדע דמיחברי בי עשרה וגנבי כשורא ולא מיכספי מהדדי נימא מסייע ליה מוסרין לו שני תלמידי חכמים שמת יבא עליה בדרך תלמידי חכמים אין אינשי דעלמא לא שאני תלמידי חכמים דיעדי

רש"י נקורים. בקירור" [בקיודוי"ש]: ניקורים, דקירות [נגזר מלשון bec (מקור)] בלע"ז שנקרו התנגולים בעיסה: תולין. אם עיסה זו של תרומה חיישין שמה שחו התנגולין ממשקין הטמאים ועבוד המעקה טופח בהרטומיהם נקרו בעיסה ומקאמר שני דברים הללו עקאום כמי שיש בו דעת לישאל ויטנו בלחת מהן תולין מכלל דחיונו תולין: כריכי. גדול הדור ריב"ז: ופירושו לא שמע. דבאדומים נמי היה לו לפגש ולחלק בין לטולים לעטורים משקין כלולין לילבע: שבבואה של חינוק. דמות הקסטר פניו: מתני' עם ב' נשים. מפני שערתן קלה וצחיהן נוחות להתפתח ולכן חירא זו מהבירחה שאף היא תעשה כמותה: עם ב' אנשים. שהאחד בוש מהביר: מתייחד אדם עם אמו. טעמא מפרש בגמ': וישן עמהם. הן עם אמו ועבודו קטן קאמר יישן עמה בקירוב כשך כדמפרש ואזלי: הגדילו זה יאן בכסותו כו'. וכן הבת עם אביה בעודה קטנה: גמ' מאי טעמא. לא יתייחד עם שתי נשים כאשה שמתייחדת עם ב' אנשים: דעתו קלה עליהן. וצחיהן נוחות להתפתח: אלא. להכי נקט קרא בן אמן לומר שהן מאי אלא האם: פשטיה דקרא במאי כתיב. לענין פשוטו של מקרא שמדבר בהסתה אמהי נקט בן אמן: בן אב סני ליה. לפי שממעט בחלק וירשחו: בן אב סני ליה. שאין לך כריך לכבדו במוותו ולחיותו לקבורה לא במטה ולא בכלייה: בחיק: וקריב כחשא אחת ושני אנשים. וא"כ רבים ללוותו אלא ג': אב לא באיש אחד ושתי נשים. מאן יחוד שלא היו הכפרות כמובין לענין מה יתאוון. מה מועיל חנינות בלדם לסמוך כל כך מלהזהר ביצרו כל זמן שהם חי' למה יתאוון אדם עם כל הקורות אלוהות עזבו אחי כל ההסד שאני עשה עמו שנתתו לו חיים ולא הבחתי עליו מיתה: ופי גבר על חטאיו הוא. שלא חטא לו וצדקתו הוא חי בתמינה: אבנו. לפיכך תביר יצרניה דקאמרת יש לחוש פעמים שאין עם חנינות ועשין עמנן כאילו נשאין חינוק מת ויואלין לעבירה כי ההוא עובדא דהוה עובדא בההיא איתתא ואפיקתיה לחינוק חי בחזקה מת לנשות עבירה עם ההולך עמה לקבורה. לשון אחר ממורי הזקן ולא גרסוין ורבנן אלא כולה כחשא שאלו גרים דיו חיים שנתתו לו כי ההוא איתתא דלמרינן כמנעין קטן (דף כז:) שקשה על מה יחוד מלאי עד שמתו ז' בניה והיו חריקים מחמת שנתאוונא על מדותיו. והוה עובדא ואפיקתיה ל"ג: והוציאהו עשרה אנשים כמנעיה. בחזקה שהיא מתה וקלקלו עמה ואשתי אש הייתה: דמתברי עשרה וגנבי כשורא. שיש בהם משין לעשרה: מוסריים לו. בית דין מי שקנה לאשתו ונאבא ונאבא מעלה

מיארו פיהבייש מהן; אהו רבנן. שהו סבורים שהיה קם לדיקה: אשבעיה. רב עמרם לזר הרע פילא ממנו: מתלוזץ בעצירה. אומר שנקל הוא להחזיר על יארו אהו רואים: אידמי ליה קטן. דהוא יזר הרע: בהך גיסא דמברא. ללד הקנו שמעבר המים: לא הוה מברא. ספיות המעברות: נקט מלרא. חבל מחוה משפת הנהר אל קפתו ואוחזין בו לכל על דף קלר המוטל ברוחב הנהר: שפקיה. הילר לבדי מאיר: אחכא. על השלחן אוכלין: וכידי. ונ"ץ [מלג"ץ: פלע] המוילאין ליהה ומלוסין: (רש"י)

תוספות מלקין על הייחוד. פי' בקונטרס דמיירי בפנויה דהכי מוקי לה בסמוך ואין אוסרין על הייחוד מיירי בייחוד אשת איש וקשה דאם כן לצדידין קתני רישא בפנויה וסיפא באשת איש ונראה לפרש דסיפא נמי מיירי בפנויה ולאוסרה לכהן משום זונה ומיהו קשה דתנן בפ"ק דכתובות (דף יג.). היתה מעוברת ואמרו לה מה טיבו של . עובר זה מאיש פלוני וכהן הוא רבי יהושע אומר אינה נאמנת ופריך עליה בגמרא מהא דאמר רב הכא אין אוסרין על הייחוד ומשני מעלה עשו ביוחסין ולפי מה שפירשתי דמיירי לאוסרה לכהן לא משני גמרא התם מידי דהא הכא מיירי ליוחסין ואפי"ה אמרינן דאין אוסרין ויש לומר דלעולם מיירי ליוחסין והא דמשני התם מעלה עשו ביוחסין שאני התם דאינה נאמנת משום דמדה היא שנבעלה והכא דקאמר דאין אוסרין היינו משום דאינה מודה שנבעלה: בעלה בעיר אין חוששין לה משום יחוד. פי' בקונטרס אין חוששין להלקות משמע מתוך פירושו הא איסורא מיהא איכא וקשה דאם כן מאי פריך בסמוך על רב יוסף דקאמר שקולו דרגא מתותי ביבי והאמר רבה בעלה בעיר אין חוששין לה משום יחוד ומאי קושיא נהי דמלקות ליכא איסורא מיהא איכא ונראה לפרש אין חוששין כלל משום יחוד ואפילו איסורא ליכא: סקבא דשתא ריגלא. פירוש ריעוע של ימות השנה לייחוד ולעבירה כלומר ימות הרגל [שקבוצות אנשים ונשים לשמוע הדרשה ונותנין עין זו על זו וי"א לכך נהגו להתענות לאחר פסח ולאחר סוכות: (תוספות)

ב פא דף

תיב שפיר אמר ליה הבו לי כסא יתבו ליה כסא אכמר שדא ביה כיחו נחרו ביה שקא ומית שמעו דהוו קאמרי פלימו קטל גברא פלימו קטל גברא ערק וטשא נפשיה בבית הכסא אזיל בתריה נפל קמיה כי דחזייה דהוה מצטער גלי ליה נפשיה אמר ליה מאי טעמא אמרת הכי ואלא היכי אימא אמר ליה לימא מר רחמנא נגערי ביה בשטן רבי חייא בר אשי הוה רגיל כל עידן דהוה נפל לאפיה הוה אמר הרחמן יצילנו מיצר הרע יומא חד שמעתינהו דביתיהו אמרה מכדי הא כמה שני דפריש ליה מינאי מאי טעמא קאמר הכי יומא חדא הוה קא גריס בגינתיה קשטה נפשה חלפה ותנייה קמיה אמר לה מאן את אמרה אנא חרותא דהרי מימא תבעה אמרה ליה אייתי ניהליה להך רומנא דריש צוציאת שוור אזל אתייה ניהלה כי אתא לביתיה הוה קא שגרא דביתיהו תנורא סליק וקא יתיב בגויה אמרה ליה מאי האי אמר לה הכי והכי הוה מעשה אמרה ליה אנא הווא לא אשגח בה עד דיהבה ליה סימני אמר לה אנא מיהא לאיסורא איכווני כל ימי של אותו צדיק היה מתענה עד שמת באותה מיתה דתניא **[במדבר ל"ג]** אישה הפרס וה' יסלח לה במה הכתוב מדבר באשה שנדרה בנזיר ושמע בעלה והפר לה והיא לא ידעה שהפר לה בעלה והיתה שותה יין ומטמאה למתים רבי עקיבא כי הוה מטי להאי פסוקא הוה בכי אמר ומה מי שנתכוין לאכול בשר חזיר ועלה בשר טלה אמרה תורה צריכה כפרה וסליחה מי שנתכוין לאכול בשר חזיר ועלה בשר חזיר על אחת כמה וכמה כיצא בדבר אתה אומר **[ויקרא ה"ז]** ולא ידע ואשם ונשא עונו כשהיה רבי עקיבא מגיע לפסוק זה היה בוכה ומה מי שנתכוין לאכול שומן ועלה בידו חלב אמרה תורה ולא ידע ואשם ונשא עונו מי שנתכוין לאכול חלב ועלה בידו חלב על אחת כמה וכמה איסי בן יהודה אומר ולא ידע ואשם ונשא עונו על דבר זה ידו כל הדווים: מתייחד אדם עם אמו: אמר רב יהודה אמר רב אסי מתייחד אדם עם אחותו ודר עם אמו ועם בתו כי אמרה קמיה דשמואל אמר אסור להתייחד עם כל עריות שבתורה ואפילו עם בהמה תנן מתייחד אדם עם אמו ועם בתו וישן עמהם בקירוב בשר ותיבתא דשמואל אמר לך שמואל וליטעמך הא דתניא אחותו וחמותו ושאר כל עריות שבתורה אין מתייחד עמהם אלא בעדים בעדים אין שלא בעדים לא אלא תנאי היא דתניא אמר רבי מאיר הזהרין בי מפני בתי אמר רבי טרפון הזהרין בי מפני כתי ליגלג עליו אותו תלמיד אמר רבי אבהו משום רבי חנינא בן גמליאל לא היו ימים מועטים עד שנכשל אותו תלמיד בחמותו אפילו עם בהמה אביי מכללה מכלה דברא רב ששת מעבר ליה מצרא רב חנן מנהרדעא איקלע לרב כהנא לפום נהרא חזייה דיתבי וקא גרס וקיימא בהמה קמיה אמר ליה לא סבר לה מר אפילו עם בהמה אמר ליה לאו אדעתאי אמר רבא מתייחד אדם עם שתי יבמות ועם שתי צרות עם אשה וחמותה עם אשה ובת בעלה עם אשה ותינוקת שידעת טעם ביאה ואין מוסרת עצמה לביאה: הגדילו זה ישן בכסותו וכו': וכמה אמר רב אדא בר רב עזא אמר רב אסי תינוקת בת תשע שנים ויום אחד תינוק בן שתיים עשרה שנה ויום אחד איכא דאמרי תינוקת בת שתיים עשרה שנה ויום אחד תינוק בן שלש עשרה שנה ויום אחד וזה כדיר שיהיו **[יתקאל ט"ז]** שדים נכונו ושערך צמח אמר רפרם בר פפא א"ר חסדא לא שנו אלא שאינה בושה לעמוד לפניו ערום אבל בושה לעמוד לפניו ערום אסור מאי טעמא יצר אלבשה רב אחא בר אבא איקלע לבי רב חסדא חתניה שקליה לבת ברתיה אונתובה בכנפיה אמר ליה לא סבר לה מר דמקדשא אמר ליה עברת לך אדרב דאמר רב יהודה אמר רב ואיתמא רבי אלעזר אסור לאדם שיקדש את בתו כשהיא קטנה עד שתגדיל ותאמר בפלוני אני רוצה מר נמי עבר ליה אדשמואל דאמר שמואל אין משתמשים באשה אמר ליה אנא כאידך דשמואל סבירא לי דאמר שמואל

רש"י תיב שפיר. שב כהונן שלח המאריסנו: הבו לי כסא. מזוג לי כסא. אכמר. שוטיו"ר [טו"ס] (להשתעל) בלע"ז: שדא ביה כיחו. השליך בחוכו את כיחו לוחה היולכא מן הריאה: נחרו ביה. נערו בו: שקא. הוא החזיק עצמו כמות: שקא. הלכיה כמו שקל: שמעו דקאמרי פלימו קטל גברא. השמיעו לחנשי ביתו קול יולא מבחוח ואומרים פלימו קטל גברא: ערק. פלימו כסבור שכלים עליו נוגשי המלך להורגו: טשא. נחבא בבית הכסא חוץ לעיר: חזייה. שטן לפלימו דמלעטער: מאי טעמא אמרת הכי. למה הורגתם לקללני: אלף היכי נימא. לדחותך מעלי שלח החמיתאי: דפריש מינאי. מחמת זקנה ומה יזר מיצר הרע: קשטה נפשה. בחכשיטיה קישוטי בשמים ואפרסמון: חלפה ותני קמיה. עבדה לפניו ושנתה פעם שניה: חנא חרותא. קם זונה ניכרת בעיר: דהדרי מווס. שחזרהו היום היום: דריש קוליתא. ענה קטן שצבובה הדקל: שוור. קפד: קא יתיב בגווייה. להמית את עצמו: אושה הפרס. כריכין סליחה: במה הכתוב מדבר. מאחר שאישה הפדה מה שעבדה ומה זו סליחה: והיא שותה ביון. מיד וקף על פי שבהיתר כיון שהיא לאיסור נחכונה כריכה סליחה: כל הדווים. ישק להם לב לזוות ידו על זה שאינו מתכוין ויש כלן נשיאות עון: מתייחד עם אחותו. לפרקום חבל חינו דרו תמידי ביחוד אלכלה בבית: ודר עם אמו או עם בתו. ללך הקיף ירכיה עלייהו דלהנו ביה חנשי כנסת הגדולה ללך מגרי בקרובתא מני חלחלינהו ונקרינהו לעיניהו כו' (סנהדרין דף טז.). תגלי היא. גרסינן: אמר ר' טרפון. ללכשי ביתו הזהרין בי להיות עמי ועם כלתי שלח אחייהו עמה: מכלללה מכולה דכרא. כשהיה הולך בשדה בגימטא לייחוד היה מונע הבהמות מכל השדה ד"א שאינו מניח להיות רועה והבהמות בשדה אחד: שהי יבמות. נשי שני אחין שגונאות זו את זו כשהי כרות שדוגמות שמת תפול ליבוס לפני בעלה ותיעשה לה כרה אשה ורכה ואשה וחמותה ובה חמותה ובה בעלה כולן שונאות זו את זו וטעמא מפרש ביבמות שפרק האשה שהלכה (דף ק"ז). שידעת טעם ביאה. כלומר מה היא ביאה שהדע לספר דברים בשוק: ואינה מוסרת עצמה לביאה. מתוך קוטנה עדיין לא לבשה יצר הילכך אין כלן משום דעת קלה שלח תהא נוחה להתפתות: חיתוקת בת תשע שנים ויום אחד. והביאה שערות לבי איכא שדים נכונו ושערך צמח הוא דמגרו בה וסבר לה כמאן דאמר (בגדה דף מו.). בת תשע שנים ויום אחד שהביאה שערות סימן הן מכלן ואילך חבל קודם לכן שומא ותנוק בן י"ב שנה ויום אחד קרי ליה הגדיל וללך יישן עם אמו עוד בקיבוץ בשר: זה וזה. בין ללישנא קמא בין ללישנא בהרא חיתוקת בעינו שדים נכונו בסומיני נערוה בסומיני [שדלדים] דהיינו בוחל כהנן במסכת נדה (דף מו.) בוחל

אלו ימי הנעורים ופעךך למה ללל לללללל קמל חי חלול ערות מתעט עניס ולמעלה חי סימן גמור ולללללל חלל חי קומל עד בת עתים עשרה עניס ויוס חלה: בוקה לעמוד לפניו. בידוע עק בל טעס ביללה: לל סכר לה מר דמקדשל. אין חלוני יודע עיהל מקודשת ויש לו להחרחק מלשת איש: (כ"ט)

תוספות אביי מכילי להו מכולה דברא. נראה דהני אמוראי חומרא בעלמא קא עבדי ואני קיימא לן כרבנן דרבי יהודה (לקמן דף פב). דאמרו לו לא נחשדו ישראל לא על משכב זכור (תוספות) זכור ולא (תוספות) הבהמה: (תוספות) על ולא זכור

דף פב - א

הכל לשם שמים: **מתני'** לא ילמד אדם רווק סופרים ולא תלמוד אשה סופרים רבי אלעזר אומר אף מי שאין לו אשה לא ילמד סופרים ר' יהודה אומר לא ירעה רווק בהמה ולא יישנו שני רווקין בטלית אחת וחכמים מתירים: **גמ'** מאי טעמא אילימא משום ינוקי והתינא אמרו לו ר' יהודה לא נחשדו ישראל על משכב זכור ולא על הבהמה אלא רווק משום אמהתא דינוקי אשה משום אבהתא דינוקי: ר' אלעזר אומר אף מי שאין בו: איבעיא להו מי שאין לו אשה כלל או דלמא בשאינה שרויה אצלו תא שמע אף מי שיש לו ואינה שרויה אצלו לא ילמד סופרים: ר' יהודה אומר לא ירעה כו': תניא אמרו לו לרבי יהודה לא נחשדו ישראל על משכב זכור ולא על הבהמה: **מתני'** כל שעסקו עם הנשים לא יתיחד עם הנשים ולא ילמד אדם את בנו אומנות הנשים רבי מאיר אומר לעולם ילמד אדם את בנו אומנות נקיה וקלה ויתפלל למי שהעושר והנכסים שלו שאין אומנות שאין בה עניות ועשירות שלא עניות מן האומנות ולא עשירות מן האומנות אלא הכל לפי זכותו רבי שמעון בן אלעזר אומר ראית מימיך חיה ועוף שיש להם אומנות והן מתפרנסין שלא בצער והלא לא נבראו אלא לשמשי ואני נבראתי לשמש את קוני אינו דין שאתפרנס שלא בצער אלא שהורעתי מעשי וקפחתי את פרנסתי אבא גוריון איש צדיק אומר משום אבא גוריא לא ילמד אדם את בנו חמר גמל קדר ספן רועה וחנוני שאומנותן אומנות ליסטים רבי יהודה אומר משמו החמרין רובן רשעים והגמלין רובן כשרין הספנין רובן חסידים טוב שברופאים לגיהנם והכשר שבטבחים שותפו של עמלק רבי נהוראי אומר מניח אני כל אומנות שבעולם ואיני מלמד את בני אלא תורה שאדם אוכל משכרה בעולם הזה והקרן קיימת לו לעולם הבא ושאר כל אומנות אינן כן כשאדם בא לידי חולי או לידי זקנה או לידי יסורין ואינו יכול לעסוק במלאכתו הרי הוא מת ברעב אבל התורה אינה כן אלא משמרתו מכל רע בנערותו ונותנת לו אחרית ותקוה בזקנותו בנערותו מהו אומר: **ישעיה מ-לא**: וקוי ה' יחליפו כח בזקנותו מהו אומר: **תהילים צב-טו**: עוד ינובון בשיבה וכן הוא אומר באברהם אבינו: **בראשית כד-א**: ואברהם זקן וה' ברך את אברהם בכל מצינו שעשה אברהם אבינו את כל התורה כולה עד שלא ניתנה שנאמר: **בראשית כו-ה**: עקב אשר שמע אברהם בקולי וישמור משמרותי מצותי חוקותי ותורתי: **גמ'** תנו רבנן כל שעסקו עם הנשים סורו רע בגון הצורפים והסריקים והנקורות והרוכלין והגרדיים והספרים והכובסים והגרע והבלן והבורסקי אין מעמידים מהם לא מלך ולא חן גדול מאי טעמא לא משום דפסיילי אלא משום דזיל אומנותיהו תנו רבנן עשרה דברים נאמרו בגרע מהלך על צידו ורוחו גסה ונתלה ויושב ועינו צרה ועינו רעה אוכל הרבה ומוציא קימעה וחשוד על העריות ועל הגזל ועל שפיכות דמים דרש בר קפרא לעולם ילמד אדם את בנו אומנות נקיה וקלה מאי היא אמר רב יהודה

רש"י הכל לשם שמים. ואין דעתו אחריה לחיבה חשקה ללל לחיבה קורבה ולעשות קודת רוח ללמה כשאלו מחבב את בנה: מתני' לל ילמד רווק סופרים. רווק פנוי בלל אשה: סופרים. מלמדי חינוקות כלומר לל ירגיל רווק עמלו להיות מן הסופרים ובגמ' מפרש טעמא וכן לל הלמד אשה סופרים לל חרגיל עמלה להיות ממלמדי חינוקות: אף מי שאין לו אשה. בגמרא מפרש מאי היא: לל ירעה רווק את הבהמה. שלל יתחלה לה: ולל יישנו שני רווקים בטלית אחת. שלל יבואו לידי משכב זכור: וחכמים מהידין. שלל נחשדו במשכב זכור ובהמה: גמ' מ"ט. לל ילמד רווק סופרים חי נימא משום דחשידי רווקים אמשכב זכור דחינוקות: אמרו לו לר' יהודה. דמתניין דאמר לל יישנו שני רווקין בטלית אחת: משום אמהתא דינוקי. אמותיהם של חינוקות שמאזות אכלו להביא את בניהן לבית הספר: מי שאין לו אשה כלל. ומסופר אדהנל קמא דקאמר רווק שלל נשא אשה מימיו ואתא ר' אלעזר למימר אפילו היה לו ומתא אבל יש לו ואינה שרויה אצלו מותר או דלמא כו': מתני' כל שעסקו עם הנשים. שמללכת אומנותו נעשית לנשים והנשים רכיכות לו: לל יתייחד עם הנשים. אפילו עם הרבה נשים לפי שלבו גם בהו וכולן מחפות עליו ואילו איש אחרונה בין שתי נשים הנו (לעיל דף פ) אבל עם שלל או ארבע שפיר דמי: נקיה וקלה. מפרש בגמ' שפיר: ואל יאמר בלבו אומנות זו אינה מעשרת ללל יבקש רחמים למי שהעושר שלו: חמר גמל ספן קדר. בעלי קרנות כל אלו אומנות ליסטיות כשלנים בדרכים הם נכנסים ולוקטים עצמם מן הכרמים ופירות ועוד שנקברים ללל ומעבדין על תנאה: רועה. בהמות שלו שמעבדין לרעות בקדה אחרים: חנוני. מלומד בלונה להטיל מים בין כרעות בחטין: משמו. של אבא גוריא: החמרין רובן רשעים. מפני ליסטיות: הגמלין רובן כשרים. שפורשין למדברות למקום גדודי חיות וליסטין וילאים לנפשים ומשכרים לבס למקום: הספנין רובן חסידים. שפורשין למקום הסכנה ותמיד הם ברעלה יותר מן הגמלין: טוב שברופאים לגיהנם. אינו ירא מן החולי ומאכלו מאכל כריאים ואינו משכר לבו למקום ופעמים שהרג נפשות ויש בידו לרפאות העני ואינו מרפא: טוב שבתבחים. ספיקו טריפות בלאת לידו וחס על ממונו ומאכילן: אבל התורה אינה כן. שלל הבא לידי זקנה או יסורין ואינו יכול לעסוק בה הוא אוכל ממנו עכרה דכתיב עוד ינובון בשיבה: גמ' סורו רע. מנהגו רעה קרבותו רע להשתדל עמו שיהא סר חלו ובלל לביתה: הארפין. כורפי זהב העושין לנשים שירין נזמים ועבדות: הסריקים. סורק בגדים לנשים פלוקיידר"א ופלוקיידר"ש: סורקי למר': הנקורות. מנקי ריחים יד של שנים טוחנות בהם כהנן ככתובות (דף נט): אלו מלכות שהאשה עושה לבעלה טוחנת ואופה ואמרין (שם) כריחא דילא: והרוכלין. מוכרין קושטי בשמים לנשים: והספרין. הנשים רכיכות להן בשביל בניהם: והגרע. אומן המקור דם על שם שמגרע את הדם: הבורסקי. מעבד להם עורות ללבוש ולנעול: והבלן. מחמם מרחלאת: מהלך על צידו ורוחו גסה ונתלה ויושב: סימני גאווה אבל אין זו זומה לו ובכולן הוא חלוק ממדת הכשרים נלה ויושב אינו יושב ללל אס כן נסמך או לחלופיו או על צידו דרך גאווה ובשביל שהבניות מוסרין נפשו לידו הוא מתגלה: ועינו צרה. ממנונו להוציא כולם מפני שהוא מלומד ללכול ללל המקיזין ואינו מלומד לחלופיה: ועינו רעה. נוהן עיניו כריאים שיהלו והיו רכיכות לו: אוכל הרבה. שמלומד ללכול עם כמה אנשים בכל יום: ומוציא קימעה. מחוד שמאכלו יפה בלחם נקי ובשר שמן שממעטים את הזבל שכל אדם מכין לטעוה הקזה מאכל כריאה: וחשוד על העריות. מחוד שהנשים רכיכות לו ועסקו עמהן: ועל הגזל. שהנשים גוזלות מבעליהן ונותנות לו. ועל שפיכות דמים. זימנן דשפי ליה ללמא לפחות מרביעית: (כ"ט)

תוספות הכל לשם שמים. ועל זו אנו סומכין השתא שאנו משתמשים בנשים: לא ילמד רווק סופרים. פי' תלמידים רווק הוא אדם פנוי שלא נשא אשה מעולם ותרנום של ובחורים כשול יכשלו הוא רווקים (ישעיה מ): ולא ירעה בהמה. מפני שיש לו תאוה יותר מאיש אחר שנשא אשה: לא יתייחד עם הנשים. פי' בקונ' ואפילו עם

נשים הרבה דווקא רובל אבל איש אחר מותר וקשה להר"ם דאמר לעיל (דף פא.) אנשים מבפנים ונשים מבחוץ חוששין משום יחוד משמע דאסור להתייחד עם נשים הרבה לכ"ע לכן נ"ל לא יתייחד עם הנשים אפילו אשתו עמו דשרינן לעיל (דף פ:) דכיון דהוי רובל איכא חששא טפי: אלא הכל לפי זכותו: פירוש לפי מזלו דבני וחיי ומזוני לאו בזכותא תליא מילתא אלא במזלא תליא מילתא: (תוספות)

דף פב - ב

מחטא דתלמייתא תניא רבי אומר אין לך אומנות שעוברת מן העולם אשרי מי שרואה את הוריו באומנות מעולה אוי לו למי שרואה את הוריו באומנות פגומה אי אפשר לעולם בלא בסם ובלא בורסקי אשרי מי שאומנותו בסם ואוי לו מי שאומנותו בורסקי אי אפשר לעולם בלא זכרים ובלא נקבות אשרי מי שבניו זכרים ואוי לו למי שבניו נקיבות ר"מ אומר לעולם ילמד אדם לבנו אומנות נקיה וקלה ויבקש רחמים למי שהעושר והנכסים שלו שאין עניות מן האומנות ואין עשירות מן האומנות אלא למי שהעושר שלו שנאמר [\[תני ב-ח\]](#) לי הכסף ולי הזהב נאם ה' צבאות: ר"ש בן אלעזר אומר אם ראית מימך: תניא ר"ש בן אלעזר אומר מימי לא ראיתי צבי קייץ וארי סבל ושוועל חנוני והם מתפרנסים שלא בצער והם לא נבראו אלא לשמשני ואני נבראתי לשמש את קוני מה אלו שלא נבראו אלא לשמשני מתפרנסים שלא בצער ואני שנבראתי לשמש את קוני אינו דין שאתפרנס שלא בצער אלא שהרעותי את מעשי וקיפחתי את פרנסתי שנאמר [\[ירמיה ה-כה\]](#) עונותיכם הטו: רבי נהוראי אומר מניח אני כל אומנות וכו': תניא רבי נהוראי אומר מניח אני כל אומנות שבעולם ואיני מלמד את בני אלא תורה שכל אומנות שבעולם אין עומדת לו אלא בימי ילדותו אבל בימי זקנותו הרי הוא מוטל ברעב אבל תורה אינה כן עומדת לו לאדם בעת ילדותו ונותנת לו אחרית ותקוה בעת זקנותו בעת ילדותו מהו אומר [\[ישעיה מ-לא\]](#) וקוי ה' יחליפו כח יעלו אבר כנשרים בזקנותו מהו אומר [\[תהילים צב-טו\]](#) עוד ינובון בשיבה דשנים ורעננים יהיו:

ר"י מחטא דתלמייתא. מחטא תלמייתא ברודי"ר (רקמה) בלע"ז שהתפירות עשויות תלמים תלמים שורות שורות כחלמים של מחריקה: שעוברת מן העולם. שבעולה מן העולם בין שהיא נקיה בין שהיא מאוסה יש בה כרך ואם לא ילמדנה זה ילמדנה אחר: אשרי מי שרואה את הוריו. יולדיו ואת ילדיו באומנות נקיה: בשם. מוכר בשמים: כזי קייץ. מייבש קליעות בשדה: סבל. נושא משאות: כל אומניות. אין להן מתן שכר לאחר זמן אלא שכר המנזי להם בשעתן אבל תורה מתן שכרה על מאליו לאחר ימים ואף לחולה ולזקן שאינו יכול לעסוק בה עכשיו אולם מן הקודמות: שנאמר עוד ינובון בשיבה. ילמחו כמה ויחייחד שכן לעת שיבחו דשנים ורעננים יהיו וגו': (ר"י)

תוספות אין פירוש לקטע זה (תוספות)

